

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Μ. ΤΑΜΗΣ

**Ελληνόγλωσση εκπαίδευση
στην Αυστραλία**
Η σημερινή κατάσταση της Ελληνικής

Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., ΡΕΘΥΜΝΟ 2001

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ: ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ

- Αριθμός 4 -

© Πανεπιστήμιο Κρήτης
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Εργαστήριο Διαπολιτισμικών
και Μεταναστευτικών Μελετών
(Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)
Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου
741 00 Ρέθυμνο
Τηλέφωνο: 08310 - 77635, 77605
Fax: 08310 - 77636
e-mail: ediamme@edc.uoc.gr
www.uoc.gr/diaspora
www.ediamme.edc.uoc.gr

Το έργο χρηματοδοτήθηκε από εθνικούς
πόρους και την Ευρωπαϊκή Ένωση στα
πλαίσια του Β΄ και Γ΄ ΚΠΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Δ.Ε.
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
& ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
(Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

ΠΑΙΔΕΙΑ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

Επιστημ. Υπεύθυνος Έργου: Μιχάλης Δαμανάκης

Χρηματοδότηση: Ευρωπαϊκή Ένωση,
Υπουργείο Εθνικής Παιδείας
και Θρησκευμάτων

Φορέας παρακολούθησης: Ε.Υ.Δ. ΕΠΕΑΕΚ

Φορέας υλοποίησης: Πανεπιστήμιο Κρήτης
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και
Μεταναστευτικών Μελετών
(Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

Συγγραφή τόμου: Αναστάσιος Τάμης
Σε συνεργασία με: Ντίνα Βιάτου, Παναγιώτη
Γκογκίδη, Ελένη Γλαρού, Ματούλα Δουβαρτζί-
δη, Αναστάσιο Ελευθεριάδη, Αλέκο Κοντό,
Διονύσιο Κουτσουβέλη, Κύπρο Κυπριανού,
Ηρώ Μαλνυ, Παναγιώτα Νάζου, Σάββα Παπα-
σάββα, Σταύρο Πέτρου, Χρήστο Σαμαρά, Μι-
χάλη Τσιανίκα

Σελιδοποίηση τόμου: Χρυσούλα Κελαϊδής
Εξώφυλλο τόμου: Κωνσταντίνα Μεταξιά

Εκδοτική επιμέλεια τόμου: Συνεργάτες Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.

Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., ΡΕΘΥΜΝΟ 2001

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
Πρόλογος	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15
Γλωσσάριο και ακρωνυμικά της μελέτης	15
Στόχοι της μελέτης.....	16
Σκοπιμότητα της μελέτης	17
Μεθοδολογία της μελέτης	17
Περιορισμοί της μελέτης	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	21
Εισαγωγή.....	21
1.1 Η Οργάνωση των Ελληνικών Παροικιών της Αυστραλίας	23
1.2 Οι πρωτοπόροι: Τυχοδιώκτες, χρυσοθήρες και ναυτικοί	23
1.3 Η οργάνωση των παροικιών	25
1.4 Ανάκληση του Συνοδικού Πατριαρχικού Τόμου του 1908	28
1.5 Οι Ελληνικές Κοινότητες στην Αυστραλία	35
1.6 Σημαντικότερες σωζόμενες πηγές.....	48
1.7 Η δημογραφική κατάσταση των Ελληνικών Παροικιών στην Αυστραλία	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΧΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ	57
2.1 Ο κοινωνικός χώρος της παροικίας.....	58
2.2 Ο χώρος της εκκλησίας	63
2.3 Ο χώρος της οικογένειας	65
2.4 Ο χώρος της εργασίας.....	67
2.5 Ο χώρος των ΜΜΕ	68
2.6 Γλωσσική σύγκλιση και γλωσσική απόκλιση της Ελληνικής στην Αυστραλία	70
2.7 Οι λειτουργίες της Ελληνικής	75
2.8 Η Κατάσταση και η ποιότητα της Ελληνικής στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία.....	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	87
3.1 Το θεωρητικό υπόβαθρο	87
3.2 Η Ταυτότητα των φορέων και οι μορφές της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης	89
3.3 Η επίσημη πολιτική της Αυστραλίας και των Πολιτειών της	94
3.4 Η επίσημη πολιτική της Νέας Ζηλανδίας	96
3.5 Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα στο κρατικό σύστημα της Ωκεανίας	97

3.5.1	Τα Ελληνικά στα προσχολικά ελληνόγλωσσα τμήματα	98
3.5.2	Τα Ελληνικά στα πρωτοβάθμια σχολεία.....	99
3.5.3	Τα Ελληνικά στα δευτεροβάθμια σχολεία.....	102
3.5.4	Τα Ελληνικά στα Κέντρα Αλληλογραφίας	106
3.5.5	Τα Ελληνικά στις Σχολές Γλωσσών	107
3.5.6	Τα Ελληνικά στα Τμήματα Ηλεκτρονικής Διδασκαλίας.....	108
3.6	Τα Ελληνικά στα Ελληνικά Ημερήσια (Δίγλωσσα) Σχολεία	108
3.7	Ιστορική προσέγγιση της διγλωσσίας.....	113
3.8	Διγλωσσία και ελληνική εποίκηση.....	115
3.8.1	Πρόβλημα ή προσόν η διγλωσσία;.....	116
3.9	Δίγλωσσα μοντέλα και εθνογλωσσική συγκράτηση- Σε αναζήτηση του δίγλωσσου μοντέλου.....	118
3.9.1	Παράγοντες αξιολόγησης δίγλωσσων προγραμμάτων, δεξιότητες και γλωσσική επάρκεια	121
3.9.2	Οφέλη της διγλωσσίας και συμπεράσματα	126
3.10	Τα Ελληνικά στα Ανεξάρτητα Σχολεία	129
3.11	Τα Ελληνικά Εθνοτικά Σχολεία.....	130
3.12	Τα Ελληνικά στα τριτοβάθμια ιδρύματα	138

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

	ΚΑΙ ΣΤΗ ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ	143
4.1	Τα Ελληνικά στη Βικτώρια	143
4.2	Τα Ελληνικά στη Νέα Νότιο Ουαλία	148
4.3	Τα Ελληνικά στην Επικράτεια της Πρωτεύουσας	155
4.4	Τα Ελληνικά στη Βόρεια Επικράτεια.....	160
4.5	Τα Ελληνικά στη Δυτική Αυστραλία	164
4.6	Τα Ελληνικά στην Τασμανία	170
4.7	Τα Ελληνικά στην Κουησλάνδη.....	173
4.8	Τα Ελληνικά στη Νότιο Αυστραλία.....	177
4.9	Τα Ελληνικά στη Νέα Ζηλανδία	182
4.10	Η πολιτική της ελληνικής κυβέρνησης για την Ελληνική στην Αυστραλία	189

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

	ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΕΣ	193
5.1	Αναλυτικά Προγράμματα και διδακτικό υλικό	193
5.2	Χαρακτηριστικά του μαθητικού πληθυσμού	197
5.3	Κοινωνικοπολιτιστικές προϋποθέσεις των μαθητών.....	198
5.4	Μαθησιακές και γλωσσικές προϋποθέσεις	199
5.5	Λόγοι μη φοίτησης σε Τμήματα Ελληνόγλωσσης Εκπαίδευσης.....	201
5.6	Διδακτικό προσωπικό.....	203

5.7	Οι γονείς, τα συλλογικά τους όργανα και ο ρόλος τους	206
5.8	Συμπεράσματα και Προτάσεις	207
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ		215
6.1	Οι παράμετροι της ελληνικής εποίκησης	215
6.2	Η γλωσσική κατάσταση στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία	220
6.2.1	Αναγκαία μέτρα	232
6.3	Συμπεράσματα και προτάσεις	234
ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ		243
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		245
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.		248

Πρόλογος

Το μέγεθος και η σημασία της νεοελληνικής διασποράς ποικίλλουν από περίοδο σε περίοδο. Ιδιαίτερα μετά τη «μικρασιατική καταστροφή», την ανταλλαγή των πληθυσμών και τη συνακόλουθη συρρίκνωση του ελληνισμού δημιουργήθηκε και καλλιεργήθηκε στον ελλαδικό χώρο η ιδεολογία της εθνικής ομοιογένειας, πράγμα που, σε συνδυασμό και με τις ψυχροπολεμικές καταστάσεις που ακολούθησαν την έκβαση του δευτέρου παγκόσμιου πολέμου, συνέβαλε στη σε μεγάλο βαθμό παραμέληση του ελληνισμού της διασποράς, και ιδιαίτερα εκείνου των χωρών της Μαύρης Θάλασσας, από το εθνικό κέντρο.

Η μαζική αποδημία 1,2 εκατομμυρίων Ελλήνων κατά τις δεκαετίες του 1950, 1960 και εν μέρει 1970 δημιούργησε, ωστόσο, μια νέα κατάσταση και ένα νέο απόδημο ελληνισμό, κυρίως στην Αυστραλία, στον Καναδά, στις ΗΠΑ και στη Γερμανία.

Ο «ιστορικός ελληνισμός της διασποράς», από τη μια – ο οποίος λόγω της μακροαίωσης παραμονής του σε εδάφη εκτός της νεοελληνικής επικράτειας τα θεωρεί πλέον ως πατρογονικά του εδάφη, χωρίς ωστόσο να παραιτείται του προσανατολισμού του προς το εθνικό κέντρο – και από την άλλη ο «απόδημος ελληνισμός», δημιουργημα της μαζικής αποδημίας κυρίως κατά το δεύτερο ήμισυ του 20ού αιώνα, συγκροτούν σήμερα το σώμα της νεοελληνικής διασποράς, την οποία το εθνικό κέντρο φαίνεται να ανακαλύπτει εκ νέου.

Μετά την πτώση της χούντας, το 1974, οι κυβερνήσεις της Νέας Δημοκρατίας επεδίωξαν να επουλώσουν τις πληγές που άφησε η επτάχρονη δικτατορία και στον απόδημο ελληνισμό και να αποκαταστήσουν τη σχέση του με το εθνικό κέντρο. Οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, στη συνέχεια, επεδίωξαν να διευρύνουν και να εδραιώσουν αυτή τη σχέση και να δημιουργήσουν ένα κοινό πλαίσιο δράσης για τον ελλαδικό ελληνισμό και τον ελληνισμό της διασποράς.

Η δημιουργία της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Απόδημου Ελληνισμού στο ελληνικό κοινοβούλιο, η ίδρυση του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού και η δημιουργία πολλών δικτύων στα πλαίσιά του αποτελούν δείγματα για το ενδιαφέρον του μητροπολιτικού κέντρου, καθώς και τη διαμορφούμενη συναινετική εθνική στρατηγική των συντεταγμένων πολιτικών δυνάμεων της Ελλάδας για τον ελληνισμό της διασποράς.

Η αναγκαιότητα μιας κοινής στρατηγικής και η προώθηση μιας νέας σχέσης μεταξύ μητροπολιτικού κέντρου και διασποράς στη βάση της ισότητας και της αμοιβαιότητας, φαίνεται να γίνονται κατανοητά απ' όλες τις πλευρές, δεδομένου ότι στο διαμορφούμενο παγκόσμιο περιβάλλον η επικοινωνία, οι σχεδιασμοί και η υλοποίησή τους δεν λαμβάνουν πλέον χώρα σε εθνικά πλαίσια, αλλά είτε σε υπερεθνικούς σχηματισμούς, όπως είναι για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, είτε σε παγκόσμιο επίπεδο.

Για τους απανταχού Έλληνες η παγκοσμιοποίηση δεν αποτελεί απειλή, αλλά πρόκληση, δεδομένου ότι ο ελληνισμός ήταν παγκοσμιοποιημένος πριν την παγκοσμιοποίηση. Ζητούμενο, βέβαια, είναι μια νέα σχέση μεταξύ των απανταχού Ελλήνων και μια κοινή στρατηγική που θα τους επιτρέπει να λειτουργούν στο παγκόσμιο γίγνεσθαι όχι μόνο ως «συναισθηματική πολιτισμική κοινότητα», αλλά και ως κοινότητα με υλική βάση, με στέρεα δίκτυα επικοινωνίας και με αρχές και αξίες που της διασφαλίζουν μια ειρηνική και δημιουργική συνύπαρξη με τους λοιπούς λαούς της γης.

Είναι προφανές ότι στην αποσαφήνιση αυτού του ζητούμενου, δηλαδή της κοινής στρατηγικής για το μέλλον, συμβάλλουν η γνώση του παρελθόντος και η συνακόλουθη αυτογνωσία, από τη μια, και η εκπαίδευση από την άλλη.

Το πρόγραμμα «Παιδεία Ομογενών»¹, στα πλαίσια του οποίου καταρτίστηκε και η παρούσα μελέτη, ασχολείται κυρίως με την εκπαίδευση στην ελληνική διασπορά. Επειδή, όμως, η εκπαίδευση δεν λειτουργεί σ' ένα κενό, αλλά κάτω από συγκεκριμένες κοινωνικές, οικονομικές, θεσμικές, πολιτικές και πολιτισμικές συνθήκες, οι οποίες είναι με τη σειρά τους ιστορικό προϊόν, ασχοληθήκαμε στα πλαίσια των μελετών που καταρτίσαμε στην πρώτη φάση του προγράμματος (σχολικό έτος 1997/98) και με την ανάλυση αυτών των συνθηκών.

Συγκεκριμένα, με το ξεκίνημα του προγράμματος Παιδεία Ομογενών, τον Ιούνιο του 1997, συγκροτήθηκε ένα δίκτυο από ελλαδίτες επιστήμονες και επιστήμονες ελληνικής καταγωγής, οι οποίοι ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό. Αυτοί οι επιστήμονες επεξεργάστηκαν ένα πλαίσιο, μέσα στο οποίο έπρεπε να καταρτισθούν μελέτες², που θα αφορούσαν στους ακόλουθους τομείς:

- στην αξιολόγηση και αξιοποίηση του υπάρχοντος εκπαιδευτικού υλικού,
- στις δυνατότητες προώθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας σε αλλόφωνους (ανάπτυξη στρατηγικών)
- στις δυνατότητες εφαρμογής δίγλωσσων εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχολεία στις χώρες υποδοχής,
- στις συνθήκες διεξαγωγής της ελληνόγλωσσης διδασκαλίας στο εξωτερικό (θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο),
- στους φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης,
- στις κοινωνικοπολιτισμικές και γλωσσικές προϋποθέσεις (επίπεδα γλωσσομάθειας) των μαθητών,
- στους κοινωνικούς χώρους χρήσης της ελληνικής,
- στη σύνθεση και λειτουργία της οικογένειας,
- στους λόγους αποχής των μαθητών από τα Τμήματα Διδασκαλίας της Ελληνικής και σε στρατηγικές περιορισμού της διαρροής τους,
- στις κατηγορίες (τύπους) εκπαιδευτικών,
- στις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών κατά κατηγορία.

1 Το πρόγραμμα «Παιδεία Ομογενών» στοχεύει στη διατήρηση, την καλλιέργεια και την προώθηση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού τόσο σε μαθητές ελληνικής καταγωγής που ζουν στο εξωτερικό και φοιτούν σε σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όσο και σε αλλόφωνους μαθητές που επιθυμούν να μάθουν την ελληνική γλώσσα και να γίνουν κοινωνοί του ελληνικού πολιτισμού.

Στόχοι του είναι επίσης η επιμόρφωση των αποσπόμενων και των ομογενών εκπαιδευτικών, η υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για ομογενείς μαθητές και, τέλος, η δημιουργία δικτύων επικοινωνίας και βάσεων δεδομένων μέσα από το διαδίκτυο.

2 Χρησιμοποιούμε τον όρο μελέτη και όχι έρευνα, επειδή, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Κοινωνικού Πλαισίου Στήριξης (Κ.Π.Σ.), στο πλαίσιο προγραμμάτων, όπως είναι το Παιδεία Ομογενών, δε χρηματοδοτούνται καθαρά ερευνητικές δραστηριότητες. Είναι όμως δυνατή η διεξαγωγή εφαρμοσμένων μικροερευνών που υπηρετούν την επίτευξη των στόχων του εκάστοτε έργου και δεν υπερβαίνουν τα όριά του.

Πιο συγκεκριμένα, κάθε μελέτη όφειλε να είναι δομημένη στα εξής μέρη (κεφάλαια):

1. Στόχοι της Μελέτης
(Οι στόχοι της μελέτης πρέπει να εξυπηρετούν τις τρεις δράσεις του Τ.Δ.Ε. Παιδεία Ομογενών)
2. Μεθοδολογία της μελέτης
(ποσοτικές και ποιοτικές προσεγγίσεις των δεδομένων)
3. Η παρουσία των Ελλήνων στη χώρα...
 - *Ιστορική εξέλιξη:*
(Πότε πήγαν, ποιοι, πώς, γιατί στη/στο... κ.τ.λ., εξέλιξη των αριθμών)
 - *Κοινωνικοπολιτισμική σύνθεση του ελληνικού πληθυσμού σήμερα:*
(επάγγελμα, απασχόληση, μορφωτικό επίπεδο, μικτοί γάμοι κ.τ.λ.)
 - *Τόπος/τόποι κατοικίας*
 - *Οργάνωση της παροικίας/των παροικιών:*
(κοινότητες, διάφοροι σύλλογοι, ομοσπονδίες συλλόγων κ.τ.λ.)
 - *Παρουσία στα ΜΜΕ, πολιτιστική ζωή*
 - *Εκκλησία*
4. Κοινωνικοί χώροι (γλωσσικές επικράτειες) χρήσης της ελληνικής γλώσσας
5. Φορείς και μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης.
(Τμήματα Μητρικής Γλώσσας, ελληνικά σχολεία, δίγλωσσα σχολεία, απογευματινά, Σαββατιανά κ.τ.λ.)
 - 5.1 Δίγλωσσα προγράμματα (μοντέλα) εκπαίδευσης
 - 5.2 Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης
6. Αναλυτικά προγράμματα και διδακτικό υλικό
7. Χαρακτηριστικά του μαθητικού πληθυσμού
(κοινωνικοπολιτισμικές, μαθησιακές και γλωσσικές προϋποθέσεις των μαθητών, λόγοι μη φοίτησης σε Τμήματα Ελληνόγλωσσης Εκπαίδευσης κ.τ.λ.)
8. Διδακτικό προσωπικό
(διάφοροι τύποι δασκάλων, προφίλ των δασκάλων, επιμορφωτικές ανάγκες κ.τ.λ.)
9. Γονείς
 - 9.1 Συλλογικά όργανα γονέων και ο ρόλος τους
 - 9.2 Τύποι οικογενειών
 - 9.3 Ο ρόλος της οικογένειας σε σχέση με την ελληνόγλωσσα εκπαίδευση
10. Συμπεράσματα προτάσεις
Οι ερευνητές όφειλαν επίσης να προχωρήσουν στην επεξεργασία τυπολογιών που θα τεκμηριώνονταν εμπειρικά και θα αναφέρονταν στους τύπους/μορφές:
 - α) της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης
 - β) της οικογένειας
 - γ) των μαθητών
 - δ) των δασκάλων
 - ε) του διδακτικού υλικού

Το εμπειρικό υλικό που συγκεντρώθηκε στα πλαίσια αυτών των μελετών αξιοποιήθηκε από τις ομάδες παραγωγής διδακτικού υλικού κατά τα επόμενα έτη λειτουργίας του προγράμματος Παιδεία Ομογενών.

Ήδη, όμως, το δεύτερο ήμισυ του έτους 1998 επιχειρήθηκε και μια πρώτη σύνθεση των αποτελεσμάτων των μελετών. Αυτή η συνθετική προσπάθεια οδήγησε το έτος 1999 στην έκδοση ενός συλλογικού τόμου με τον τίτλο: *Παιδεία Ομογενών. Θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις*. Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο.

Ο τόμος αυτός ο οποίος παρέχει μια εποπτική εικόνα για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση σε 10 χώρες (Καναδά, ΗΠΑ, Αργεντινή, Αυστραλία, Βρετανία, Γερμανία, Βέλγιο, Γαλλία, Σουηδία, Αλβανία) και χρησιμοποιείται ως επιμορφωτικό υλικό για τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν την Ελληνική στο εξωτερικό, είναι ουσιαστικά ο πρώτος τόμος της σειράς: ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ.

Τα βιβλία που εκδίδονται σ' αυτή τη σειρά διαφοροποιούνται από τις λοιπές επιστημονικές εκδόσεις στα πλαίσια του έργου Παιδεία Ομογενών ως προς το ότι το περιεχόμενό τους αναφέρεται στις παροικίες των Ελλήνων και ιδιαίτερα στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση σε συγκεκριμένες χώρες διαμονής.

Η συγκεκριμένη σειρά έχει ως κύριο στόχο της, με επίκεντρο την εκπαίδευση, να συμβάλει στη μελέτη και την κατανόηση της ιστορίας της ελληνικής διασποράς. Γι' αυτό και η ιστορική διάσταση κυριαρχεί στις σχετικές αναλύσεις. Συγχρόνως, όμως, επιχειρούνται και συγχρονικές αναλύσεις που είναι αναγκαίες για τη βελτίωση και την προώθηση της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στη διασπορά.

Οι μελέτες για τις διάφορες χώρες δεν είναι ομοιογενείς μεταξύ τους, παρ' όλο που κινήθηκαν στο πλαίσιο που προαναφέρθηκε. Αυτή η διαφοροποίηση οφείλεται τόσο στις ιδιαιτερότητες και στα προβλήματα κάθε χώρας, όσο και στο ερευνητικό δυναμικό που διέθετε κάθε χώρα κατά την κατάρτιση των μελετών.

Εκτός τούτου, σε ορισμένες χώρες, όπως για παράδειγμα στην Αυστραλία και τη Γερμανία, διαθέταμε ήδη πρόσφατες εξειδικευμένες έρευνες, τις οποίες συμπεριλάβαμε και αξιοποιήσαμε κατά την κατάρτιση των μελετών.

Έτσι οδηγούμαστε εκ των πραγμάτων άλλοτε σε δημοσιεύσεις εποπτικές, όπως για παράδειγμα, αυτή για την «Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στον Καναδά» και άλλοτε σε εξειδικευμένες, όπως εκείνη που αφορά στην «Εκπαιδευτική πολιτική της Ελλάδας για τα παιδιά των Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία (1975-1985)».

Πρόθεση μας, ωστόσο, είναι οι εκδόσεις για κάθε χώρα, εφόσον αυτές είναι περισσότερες, να οδηγήσουν στη δημιουργία μιας κατά το δυνατό πληρέστερης εικόνας για την εκάστοτε ελληνόγλωσση εκπαίδευση.

Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση δεν εξαντλείται φυσικά στην εκπαίδευση των μαθητών ελληνικής καταγωγής, αλλά αφορά και στους αλλόφωνους μαθητές της εκάστοτε χώρας διαμονής, οι οποίοι μαθαίνουν Ελληνικά.

Εντούτοις, το μεγαλύτερο μέρος των μελετών αναφέρεται στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση των μαθητών ελληνικής καταγωγής, δεδομένου ότι αυτοί αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία.

Η παρούσα μελέτη επικεντρώνει στην ελληνική γλώσσα, θεωρώντας την από μια κοινωνιογλωσσολογική οπτική, πράγμα που οδηγεί σε διαχρονικές και συγχρονικές αναλύσεις του συγκείμενου.

Η ιστορική αναδρομή στη σχέση μεταξύ «εκκλησιαστικών» και «αστικών» κοινοτήτων μπορεί να ξενίζει σε πρώτη ματιά τον αναγνώστη. Ωστόσο, στην πορεία ανάγνωσης της μελέτης γίνεται σαφές ότι η σχέση αυτή, που συνεχίζει μέχρι σήμερα να έχει συγκρουσιακό χαρακτήρα, επηρέασε και επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στην Αυστραλία.

Διαμάχες μεταξύ αστικών και εκκλησιαστικών κοινοτήτων συναντούμε λίγο-πολύ στα περισσότερα μεγάλα κέντρα του εξωελλαδικού ελληνισμού. Στην Αυστραλία, όμως, αυτές έχουν βάθος χρόνου και έχουν «σημαδέψει» σε μεγάλο βαθμό την ιστορική πορεία του ελληνισμού σ' αυτήν τη χώρα. Γι' αυτό και δεν μπορεί κανείς μελετητής να αντιπαρέλθει αυτό το ζήτημα.

Το κύριο χαρακτηριστικό των Ελλήνων της Αυστραλίας είναι, ωστόσο, η ζωντάνια και η δημιουργικότητά τους. Δεν διαθέτουμε βέβαια κριτήρια βάσει των οποίων θα μπορούσαμε να συγκρίνουμε και να αξιολογήσουμε τα διάφορα τμήματα του ελληνισμού της διασποράς, διαισθητικά ωστόσο θα τολμούσαμε να ισχυριστούμε ότι, τουλάχιστον τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ο ελληνισμός της Αυστραλίας εμφανίζεται ως το πιο δυναμικό τμήμα του ελληνισμού της διασποράς, τόσο από οικονομικής και πολιτικής όσο και από πολιτισμικής πλευράς. Σ' αυτό συμβάλλουν σίγουρα πολλοί παράγοντες, ο σημαντικότερος των οποίων φαίνεται να είναι η πολιτική της χώρας διαμονής, από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 και μετά.

Η πολυπολιτισμική πολιτική των αυστραλιανών κυβερνήσεων μπορεί να αποτελεί κίνητρο για τις διαφορετικές από την Αγγλική γλώσσες, όπως υποστηρίζει ο Τάμης, συγχρότως όμως άνοιξαν δρόμους και δημιούργησαν μια δυναμική που με τη σειρά της οδήγησε στην οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική άνθιση των ελληνικών παροικιών στην Αυστραλία.

Σε καμία άλλη χώρα διαμονής δεν είναι τόσο μαζική η παρουσία των Ελληνικών μέσα στο επίσημο κρατικό εκπαιδευτικό σύστημα. Σε καμία άλλη χώρα δεν μαθαίνουν τόσο πολλοί αλλόφωνοι την ελληνική γλώσσα. Καμία άλλη χώρα δεν έχει τον πολυπολιτισμό ως βάση για την επίσημη εκπαιδευτική πολιτική της.

Οι εξελίξεις της τελευταίας δεκαετίας, όμως, και ιδιαίτερα η μαζική είσοδος ασιατών μεταναστών στην Αυστραλία και η συνακόλουθη είσοδος των γλωσσών τους στο κρατικό σύστημα πιέζουν την Ελληνική και απειλούν να την εκτοπίσουν από το κρατικό σύστημα. Αυτό σημαίνει ότι απειλείται να χάσει το status της ως γλώσσα –κλειδί (key-language) και να επανέλθει στο παλαιότερο καθεστώς της, εκείνο της εθνοτικής ή κοινοτικής γλώσσας (community language).

Απ' αυτή την άποψη, λοιπόν, η Ελληνική βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή της ιστορίας της στους Αντίποδες.

Σε κρίσιμη καμπή, όμως, βρίσκεται και σε σχέση με τη διαγενεαλογική εξέλιξη του ελληνισμού της Αυστραλίας. Αν για την πρώτη ελλαδογεννημένη γενιά η Ελληνική είναι γλώσσα

επικοινωνίας, για πάρα πολλά μέλη της αυστραλογεννημένης δεύτερης και τρίτης γενιάς έχει συμβολικό χαρακτήρα και χρησιμοποιείται ως συμβολικό στοιχείο της ταυτότητας και όχι για την κάλυψη καθημερινών επικοινωνιακών αναγκών.

Το πέρασμα της Ελληνικής από την *επικοινωνιακή* στη *συμβολική λειτουργία* φαίνεται να είναι το πλέον κρίσιμο πρόβλημα το οποίο μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο από μια καλά οργανωμένη παροικία, η οποία δημιουργεί κοινωνικούς χώρους χρήσης και καλλιέργειας της γλώσσας προέλευσης.

Επικουρικά, και μάλιστα σε σημαντικό βαθμό, μπορεί φυσικά να λειτουργήσει και η ελληνική πολιτεία, στην οποία προσβλέπει ακόμα ο ελληνισμός της Αυστραλίας.

Ο δυναμισμός που αναπτύχθηκε τα τελευταία είκοσι πέντε χρόνια στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση της Αυστραλίας εκφράζεται και μέσα από τους ομογενείς εκπαιδευτικούς και προπάντων μέσα από τους πολλούς φορείς και τις πολλαπλές μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης.

Η ιδιωτική πρωτοβουλία είναι ανεπτυγμένη όσο σε καμία άλλη χώρα διαμονής. Υπάρχουν μάλιστα «ιδιωτικά σχολεία» που ιδρύθηκαν από φυσικά πρόσωπα, τα οποία σχολεία συγκεντρώνουν μεγαλύτερους αριθμούς μαθητών απ' ό,τι τα «σχολεία» των εκκλησιαστικών και αστικών κοινοτήτων.

Από την άλλη πλευρά, η Αυστραλία είναι η χώρα όπου συναντούμε όλες τις πιθανές μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης.

Αυτή η πολυμορφία και η πολυδιάσπαση σε πολλαπλούς φορείς εγκυμονεί φυσικά και κινδύνους, οι οποίοι δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν όσο δεν θα λειτουργούν κατά τόπους Συντονιστικά Εκπαιδευτικά Συμβούλια. Η δημιουργία και λειτουργία τέτοιων Συμβουλίων είναι ένα από τα μεγάλα οργανωτικά ζητούμενα των παροικιών.

Ένα άλλο, εκπαιδευτικό αυτή τη φορά, ζητούμενο είναι η μετεκπαίδευση των ομογενών εκπαιδευτικών, αποφοίτων των αυστραλιανών Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Η Αυστραλία καταρτίζει τους δικούς της εκπαιδευτικούς για τη διδασκαλία της Ελληνικής.

Κοινή διαπίστωση, όμως, όλων των μελετητών είναι ότι αυτοί οι ομογενείς εκπαιδευτικοί έχουν ανάγκη από μια συστηματική μετεκπαίδευση το περιεχόμενο της οποίας θα εστιάζεται : στην ελληνική γλώσσα, στην ιστορία, στη γεωγραφία και στο σύγχρονο ελληνικό (ελλαδικό) πολιτισμό.

Μια τέτοια μετεκπαίδευση μπορεί φυσικά να συντελεσθεί μόνο στην Ελλάδα. Κι εδώ καλείται η ελληνική πολιτεία να αναλάβει τις δικές της ευθύνες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γλωσσάριο και ακρωνυμικά της μελέτης

Στη μελέτη αυτή θα χρησιμοποιηθούν κατ' επανάληψη ορολογίες, σχετικά με τη γλώσσα και το πολυπολιτιστικό καθεστώς της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, τις οποίες και παραθέτουμε επεξηγηματικά παρακάτω.

Ο όρος **Νεοελληνική γλώσσα** δεν συνάδει με την ιστορική συνέχεια και τη διαχρονική συνεκτικότητα της γλώσσας των Ελλήνων και για το λόγο αυτό δεν υιοθετείται στην εργασία αυτή. Ο όρος **ελληνική γλώσσα** αποδίδει με συνέπεια την εξελικτική και διαλεκτική πορεία της γλώσσας και καθιερώνεται ως τυπολογικά ακριβέστερος όρος.

Με τον όρο **Ελληνική** αναφερόμαστε στη συμβατική ποικιλία της γλώσσας, η οποία αναδύθηκε από τις νότιες ελληνικές διαλέκτους και η οποία σήμερα χρησιμοποιείται από τους περισσότερους χρήστες της στην Ελλάδα και στη διασπορά. Η συμβατική Ελληνική είναι το προϊόν σύνθεσης δύο παλαιότερων ποικιλιών της, της Δημοτικής και της Καθαρεύουσας, η οποία μέχρι το 1976 αποτελούσε την επίσημη γλώσσα του κράτους.

Ο όρος **Κοινοτικές Γλώσσες (Community Languages)** χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στη Μελβούρνη το 1974, **προκειμένου να αντικαταστήσει τους μέχρι την εποχή εκείνη χρησιμοποιούμενους όρους Εθνικές Γλώσσες ή Μεταναστευτικές Γλώσσες**. Ο όρος **Κοινοτικές Γλώσσες** υποδηλώνει ότι οι γλώσσες αυτές ευρίσκονται στη διάθεση του σπουδαστή στο φυσικό τους περιβάλλον και κατά συνέπεια προσφέρονται αριότερες συνθήκες για την εκμάθησή τους με τη μέθοδο της γλωσσικής ανάδυσης (language immersion). Ο όρος αυτός θα μπορούσε να συμπεριλάβει και την Αγγλική, σπάνια αποδίδεται ωστόσο με αυτό το εννοιολογικό βάρος.

Ο όρος **Δεύτερη Γλώσσα (Second Language)** περιγράφει είτε τη σειρά εκμάθησης της συγκεκριμένης γλώσσας (συμπεριλαμβανομένης και της κυρίαρχης Αγγλικής) ή, γενικότερα, υποδηλώνει μία άλλη γλώσσα εκτός της Αγγλικής. Κατ' επέκταση, ο όρος Πρώτη Γλώσσα υπονοεί την πρώτη γλώσσα του ομιλητή ή τη βασική και κύρια γλώσσα του, η οποία μπορεί να εκληφθεί ακόμη και ως **φυσική** του γλώσσα (**native tongue**) ή ως μητρική γλώσσα (**mother tongue**).

Ο όρος **Ξένη Γλώσσα (Foreign Language)** δηλώνει τη γλώσσα εκείνη, η οποία σίγουρα δεν ομιλείται στο άμεσο περιβάλλον του ομιλητή. Κατά συνέπεια, το περιβάλλον αυτό θεωρείται πλέον υπεύθυνο για την καλλιέργεια προϋποθέσεων ευκολότερης εκμάθησης της συγκεκριμένης γλώσσας για λογαριασμό του αποδέκτη σπουδαστή.

Ο όρος **Μητρική Γλώσσα (Mother Tongue)** αποδίδει την πρώτη γλώσσα του σπουδαστή, η οποία διατηρείται και διευρύνεται, καθώς μαθαίνει την Αγγλική. Δεν υπάρχουν κοινώς αποδεκτά στεγανά μέσα στα πλαίσια της διγλωσσίας, που να οριοθετούν τη βραχυτέρη περίοδο, με τον τερατισμό της οποίας αρχίζει η εκμάθηση της Αγγλικής. Συνήθως, η μητρική διατηρείται για τα πρώτα 4-6 χρόνια και μετά ακολουθεί η διγλωσσία.

Με τον όρο **Προγράμματα Ανάδυσης (Immersion Programs)** εννοούμε την προγραμματική μεθοδολογία, στην οποία η Ελληνική αποτελεί τη γλώσσα διδασκαλίας του μαθητή. Τα προγράμματα ανάδυσης ποικίλουν σε προγράμματα πρώιμα και μεταγενέστερα, ανά-

λογα με την εποχή της έναρξης εφαρμογής τους στη διάρκεια της σχολικής ζωής των μαθητών, και σε ολικά και μερικά, ανάλογα με τον αριθμό των αντικειμένων που διδάσκονται στην Ελληνική.

Για τα δεδομένα της ελληνικής γλώσσας, μέσα στα πλαίσια της στατικής διγλωσσίας, λειτουργούν δύο επιπλέον όροι, οι οποίοι επιχωριάζουν σε απομονωμένες περιοχές, ιδιαίτερα μετά τη συμπλήρωση μιας γενεάς από τον τεματισμό της ελληνικής μετανάστευσης στην Αυστραλία:

Γλωσσική Αναζωπύρωση (revitalization) αποδίδεται στα γλωσσικά προγράμματα, που στοχεύουν στη διεύρυνση της χρήσης μιας επαπειλούμενης γλώσσας ανάμεσα στους χρήστες των νεότερων γενεών ενισχύοντας τη γλωσσική επάρκειά τους.

Γλωσσική Ανανέωση (renewal) αναφέρεται στα προγράμματα, που στοχεύουν να αυξήσουν τη χρήση και γνώση μιας γλώσσας, που δεν ομιλείται πλέον στην πλήρη μορφή της.

Lingua Franca χαρακτηρίζονται οι εμπορικές γλώσσες του παρελθόντος και, πιο συγκεκριμένα, η Αγγλική, Γερμανική και Γαλλική. Ο όρος αυτός από το 1980, με την επικοινωνιακή επανάσταση και την παγκοσμιοποίηση της πληροφορίας και της γνώσης, συμπληρώθηκε με την εισαγωγή και χρήση του νεοπαγούς όρου **Trade Languages**, που αναφέρεται στις «νεοεμπορικές» γλώσσες. Στην περίπτωση της Αυστραλίας (Austrade Languages) χαρακτηρίζονται οι ασιατικές γλώσσες και, κυρίως, η Κινεζική (Μανδαρινική), η Ιαπωνοκορεατική και η Ινδονησιομαλεσιακή, με τις χώρες των οποίων η Αυστραλία έχει αναπτύξει εμπορικές και οικονομικές σχέσεις.

Εθνικά Σχολεία είναι ο όρος που χρησιμοποιούν οι Κυβερνήσεις της Αυστραλίας αναφερόμενες στα ελληνόγλωσσα και αλλόγλωσσα προγράμματα, που οργανώνονται από την ελληνική παροικία και τις υπόλοιπες εθνοτικές ομάδες. Η ομογένεια για τα σχολεία αυτά χρησιμοποιεί τον όρο Ελληνικά Σχολεία. Στην παρούσα μελέτη τα σχολεία αυτά αναφέρονται ως Εθνοτικά Σχολεία, προσδιορίζοντας έτσι τον πολιτιστικό τους ρόλο και υφή, αφού ο εθνικός ρόλος τους δεν είναι εφικτό να λειτουργήσει.

Ελληνική Εθνόλεκτος είναι η μη-συμβατική ποικιλία της Ελληνικής, που λειτουργεί μέσα σε καθεστώς δυναμικής ή στατικής διγλωσσίας υπό την πίεση της Αυστραλιανής. Σημειώνεται ότι η εθνόλεκτος διακρίνεται για τη σταθερότητά της στο τυπολογικό, μορφολογικό, σημαντικό και συντακτικό σύστημα, έχει αποδεκτικότητα και λειτουργία και η διατήρησή της εξαρτάται περισσότερο από την ίδια την παροικία παρά από το αγγλόφωνο περιβάλλον.

Στόχοι της μελέτης

Αντικείμενο και πρωταρχικός στόχος της μελέτης είναι να ερευνήσει και να εξακριβώσει το βαθμό και το εύρος της διατήρησης, καλλιέργειας και προώθησης της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού σε μαθητές ελληνικής καταγωγής, που ζουν στην Ωκεανία (Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία) και φοιτούν σε σχολεία της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά και σε αλλόφωνους μαθητές, που επιθυμούν να διατηρήσουν συναισθηματικό δεσμό με την Ελλάδα και τους Έλληνες και επιθυμούν να γίνουν κοινωνοί του ελληνικού πολιτισμού και να εκμάθουν την ελληνική γλώσσα. Εξετάζεται επίσης

η ιστορική υποδομή των Ελλήνων της Αυστραλίας, καθώς και η κατάσταση της ελληνικής γλώσσας, όπως αυτή ομιλείται και λειτουργεί στην Ωκεανία.

Σκοπιμότητα της μελέτης

Βασικός σκοπός της έρευνας είναι να εξακριβωθεί η έκταση της λειτουργίας της ελληνικής γλώσσας, η κατάσταση της γλώσσας σε διαγενεολογικό επίπεδο, να δοθούν οι ιστορικοί παράγοντες της εποίκησης εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων και των παιδιών τους στην Αυστραλία και να εκτιμηθούν τα κίνητρα και οι παράγοντες που θα οδηγήσουν στην εναρμόστερη και πληρέστερη διατήρηση και προώθηση της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού σε ομογενείς και αλλογενείς στην Ωκεανία.

Το έργο εξετάζει τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής γλώσσας υπό την επίδραση της Αυστραλιανής Αγγλικής (γλωσσική σύγκλιση και απόκλιση), διερευνά τους κοινωνικο-ψυχολογικούς παράγοντες που επηρεάζουν την εθνο-γλωσσική ζωτικότητα της ελληνικής και το ρόλο που παίζει η ελληνική στην ταυτότητα των Ελλήνων και αλλοεθνών. Το έργο διερευνά επίσης τους κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς παράγοντες, που επηρεάζουν την κατάσταση της Ελληνικής, την εκπαιδευτική πολιτική και τις δραστηριότητες της ομογένειας, προκειμένου να διατηρηθεί η ελληνομάθεια στη δεύτερη και τρίτη γενιά των Ελλήνων της Αυστραλίας.

Μεθοδολογία της μελέτης

Η έρευνα, πάνω στην οποία βασίστηκε η παρούσα μελέτη έγινε στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία, ουσιαστικά από τον Ιούλιο 1997 μέχρι και τον Ιούνιο του 2001, χρησιμοποιώντας:

(α) Ένα κοινωνιογλωσσικό ερωτηματολόγιο, το οποίο διανεμήθηκε σε 685 εν ενεργεία εκπαιδευτικούς και σε 240 συντονιστές του μαθήματος της Ελληνικής.

(β) Επιστολές σε 470 σχολεία και εκπαιδευτικούς οργανισμούς και των 13 φορέων, που προσέφεραν ελληνόγλωσσα προγράμματα.

(γ) Ειδικές γλωσσολογικές συνεντεύξεις με 118 μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, προκειμένου να εξετασθούν τα γλωσσικά τους κυκλώματα από την άποψη της φωνολογίας, μορφοσυντακτικού, λεξιλογίου, προσωδίας, πραγματικών (διαπολιτιστικών) χαρακτηριστικών και εννοιολογικών παρεκκλίσεων.

(δ) Ειδικές συνεντεύξεις με 49 υπηρειακούς και πολιτικούς παράγοντες των Υπουργείων Παιδείας της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, προκειμένου να εκμαιευτούν πληροφορίες σχετικά με την επίσημη πολιτική των Κυβερνήσεών τους και να αξιολογηθούν συστηματικά οι ποσοτικές και ποιοτικές προσεγγίσεις των δεδομένων.

(ε) Συνεντεύξεις σε βάθος με 38 εκπαιδευτικούς, συντονιστές και διευθυντές ελληνόγλωσσων προγραμμάτων και Αυστραλιανών Σχολείων, για να σχολιασθούν πειστικά οι αδυναμίες και τα πλεονεκτήματα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης.

(στ) Συνεντεύξεις με 45 γονείς μαθητών, που παρακολουθούν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα από 11 φορείς εκπαίδευσης.

(ζ) Αλληλογραφία με 325 ανώτερους υπαλλήλους των Υπουργείων, Διευθυντές Σχολείων, Διευθυντές Τμημάτων Ελληνικών Σπουδών σχετικά με την ποσοτική και ποιοτι-

κή κατάσταση της Ελληνικής.

Για την αποτελεσματικότερη και εναργέστερη συγκέντρωση του πληροφοριακού υλικού συστάθηκαν ειδικές επιτροπές εργασίας σε κάθε Πολιτεία και Επικράτεια της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας με έναν υπεύθυνο ερευνητή σε κάθε μία από αυτές. Επιστολές, ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις ολοκληρώθηκαν στις πόλεις Auckland, Palmerston North, Wellington, Christ Church Hutt Valley της Νέας Ζηλανδίας και στις πόλεις Perth, Adelaide, Melbourne, Sydney, Darwin, Hobart, Brisbane, Townsville, Cairns και Canberra της Αυστραλίας όπου λειτουργούν ελληνόγλωσσα προγράμματα από διάφορους φορείς. Ορισμένα ερωτηματολόγια επιστράφηκαν δια του ταχυδρομείου, άλλα συγκεντρώθηκαν από τους υπεύθυνους ερευνητές. Συνολικά, μόνον το 68% των υποψήφιων πληροφορητών (κυρίως εκπαιδευτικοί των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων) και το 47% των συντονιστών επέστρεψαν τα ερωτηματολόγια. Το χαμηλό ποσοστό της επιστροφής των ερωτηματολογίων από τους συντονιστές δικαιολογείται εν μέρει διότι πολλοί από αυτούς δεν ήσαν Ελληνιστές.

Μαζί με τα ερωτηματολόγια ταχυδρομήθηκαν ισάριθμες διαβιβαστικές επιστολές, οι οποίες διασαφήνιζαν τους στόχους της έρευνας και ενθάρρυναν τη συμμετοχή τους. Καλέσαμε τους πληροφορητές να μας δώσουν τη δύναμη των μαθητών τους, τα ποσοστά των μαθητών που προέρχονται από διεθνικούς γάμους, το ποσοστό των αλλοεθνών, τη διάρκεια των μαθημάτων, τα βιβλία που χρησιμοποιούν, το σύστημα και το πρόγραμμα διδασκαλίας. Ζητήθηκαν επίσης πληροφορίες, που είχαν σχέση με τη διάθεση και την εν γένει νοοτροπία του σχολείου τους απέναντι στα ελληνόγλωσσα προγράμματα, τη δομή της σχολικής κοινότητας και την ύπαρξη συλλόγων γονέων. Από τους συντονιστές των προγραμμάτων ζητήθηκε να εκτιμήσουν το μέλλον και την επικρατούσα κατάσταση των Ελληνικών στο σχολείο, στην πολιτεία και στη χώρα τους, ενθαρρύνοντάς τους να σχολιάζουν διεξοδικά τις απόψεις τους.

Περιορισμοί της μελέτης

Η έρευνα μεθοδεύτηκε σε μια γεωγραφική περιφέρεια με αχανή επαρχία και κάλυψε δεκάδες χιλιάδες χιλιόμετρα στις δύο χώρες. Τα στατιστικά δεδομένα, παρά την παρέμβαση ειδικών στατιστικολόγων και αναλυτών ενδέχεται να παρουσιάζουν κάποιο πρόβλημα, διότι οι τελευταίες δύο απογραφές (1992 και 1996) δεν συμπεριλάμβαναν ερωτήσεις που είχαν σχέση με την εθνική ή εθνοτική καταγωγή¹. Χρειάστηκε να γίνουν διασταυρώσεις με άλλους παράγοντες (variables), όπως γλώσσα, τόπος γέννησης, θρήσκευμα, ώστε να εκμαιευτεί, η αριθμητική δύναμη του Ελληνισμού της Αυστραλίας και η πραγματική δύναμη των ελληνόφωνων εποίκων. Οι δυσκολίες που γεννώνται από τις διασταυρώσεις των παραγόντων αυτών έχουν σχέση με το ασαφές και ακαθόριστο των παραγόντων γλώσσα και θρήσκευμα, διότι ζητείται η απάντηση να αυτοπροσδιορισθεί, ανεξάρτητα από την ισχύουσα πραγματικότητα. Έτσι, για παράδειγμα, ένας Έλληνας Ορθόδοξος, που στο μεταξύ εντάχθηκε σε ετερόδοξο δόγμα ή αρνήθηκε να δηλώσει θρήσκευμα είναι πιθανό να διέφυγε την καταμέτρηση ή ένας Μακεδονοσλάβος είναι δυνατόν ενώ ομιλεί την Ελληνική και αυτός και τα παιδιά του, για λόγους πολιτικούς, αρνήθηκε να δηλώσει την ελληνομάθειά του με

αποτέλεσμα να διακυβευτεί η ακρίβεια των αριθμητικών καταχωρήσεων.

Ορισμένοι περιορισμοί ασκούνται στη μελέτη αυτή και από το γεγονός ότι δεν υπήρξε καθολική η συμμετοχή όλων των φορέων. Σε αρκετές περιπτώσεις ορισμένοι εκκλησιαστικοί φορείς αρνήθηκαν να συνεργασθούν, ενώ σε πολλές περιπτώσεις πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα, που έλαβαν επιστολή ή ερωτηματολόγιο, αρνήθηκαν να τα συμπληρώσουν. Η έρευνα αυτή συμπληρώνει παλαιότερες, που διεξάχθηκαν από το 1985², ωστόσο είναι η πρώτη φορά που η μελέτη παρουσιάζει ευρύτερο ερευνητικό εκτόπισμα και περιλαμβάνει και τη Νέα Ζηλανδία.

Σημειώσεις

1. Η νέα απογραφή έλαβε χώρα τον Αύγουστο του 2001 και αναμένεται με πολύ ενδιαφέρον διότι θα συμπεριλάβει ερωτήσεις και για τη γλώσσα.
2. Η παλαιότερη έρευνα διεξήχθη το 1992 από το ίδρυμα National Language and Literacy Institute of Australia και την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση της Αυστραλίας και τα πορίσματα δημοσιεύθηκαν στον τόμο που εκδόθηκε το 1993 με τίτλο Unlocking Australia's Language Potential (Volume 8) Modern Greek με συγγραφείς τον Α. Μ. Τάμη και S. Gauntlett.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Εισαγωγή

Ο νεότερος και σύγχρονος ελληνικός εκπατρισμός συνίσταται από τους Έλληνες και τους απογόνους τους, οι οποίοι αφού εποίκισαν διάφορες περιοχές εκτός Ελλάδος και Κύπρου, συνεχίζουν να διατηρούν κοινή ιδεολογική κληρονομιά και κοινωνικο-οικονομικές και συναισθηματικές σχέσεις με την Ελλάδα, τον Ελληνισμό και τους Έλληνες. Ο τύπος της νεότερης ελληνικής αποδημίας δεν είναι όμοιος και σπάνια μπορεί να συσχετισθεί με τον αρχαίο και μεσαιωνικό τύπο ελληνικών εποίκησεων, οι οποίες εποίκησεις ενδεχομένως έλαβαν χώρα στις ίδιες γεωγραφικές περιοχές και ίσως στους ίδιους οικισμούς και πόλεις.

Η Ελλάδα είναι μία από τις αρχαιότερες χώρες εκπατρισμού των κατοίκων της στον κόσμο. Η ελληνική αποδημία άρχισε κατά τη διάρκεια του 8ου αιώνα π.Χ. και διατηρήθηκε με διαφορετικά πρότυπα, μοντέλα και δομές, μέχρι και το τελευταίο τέταρτο του 20ού αιώνα, όταν η Ελλάδα άρχισε να εισάγει μετανάστες από την ανατολική Ευρώπη, τη Δυτική Ασία και τη Βόρεια Αφρική. Ο γενικός χαρακτήρας και ο τύπος της εξόδου των Ελλήνων, κατά τη διάρκεια των τριών κύριων φάσεων της ελληνικής ιστορίας, ήτοι της Αρχαίας, Μεσαιωνικής και Νεότερης δεν μας επιτρέπει να καταλήξουμε στο συμπέρασμα μιας ενιαίας και αδιάσπαστης συνέχειας ελληνικών μεταναστεύσεων. Διαφορετικές ήσαν οι κοινωνικο-οικονομικές, πολιτικές και ιστορικές συνθήκες, που προκάλεσαν την έξοδο των Ελλήνων από τις πόλεις-κράτη της αρχαίας περιόδου, προκειμένου να ιδρύσουν τις αποικίες τους, όπως έντονα ανόμοιος ήταν και ο τύπος της μετανάστευσης των Ελλήνων από τις πατρογονικές τους εστίες κατά τη διάρκεια των αιώνων που ακολούθησαν τη ρωμαϊκή κατάκτηση. Βέβαια, οι ποικίλες ιστορικές περιόδους επηρέασαν σοβαρά τη φύση της ελληνικής αποδημίας, προσθέτοντας πάντα ετερογενείς παραμέτρους στην έννοια και στο περιεχόμενο της λεγόμενης Ελληνικής Διασποράς, όπως **ελληνική αποδημία, ελληνική διασπορά, ελληνικός εκπατρισμός, εξωελλαδικός ελληνισμός και ελληνική εποίκιση.**

Με βάση τις διαφορετικές περιόδους της ελληνικής ιστορίας, η τυπολογία του ελληνικού εκπατρισμού μπορεί να αποδοθεί με διάφορα κοινωνικο-οικονομικά και πολιτικά χαρακτηριστικά. Κατά την αρχαιότητα, οι Έλληνες οργάνωναν εκστρατείες για να εγκαθιδρύσουν νέες πόλεις (αποικίες) σε διάφορα μέρη της Μεσογείου και των ακτών της Μαύρης Θάλασσας, σε τόπους που προσέφεραν ευπρόσιτα λιμάνια και εύφορη γη. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι ίδιες οι πόλεις-κράτη οργάνωναν την εκστρατεία της αποίκησης. Τα κίνητρα που προσφέρονταν ήσαν ότι η αποικία θα διατηρούσε εμπορικές και οικονομικές σχέσεις με τη μητρόπολη και, κατά συνέπεια, το ελληνικό εμπόριο θα διαδιδόταν. Συχνά την εκστρατεία αποίκησης οργάνωνε ομάδα αποικιστών για κάποιο συγκεκριμένο λόγο. Σε πολλές περιπτώσεις, οι αποικίες εξελίσσονταν σε πλουσιότερες και εμπορικότερες πόλεις με αποτέλεσμα να εγκαθιδρύουν δικές τους νέες αποικίες. Κατά συνέπεια, στην περίοδο της αρχαιότητας, ο εκπατρισμός των Ελλήνων πήρε τη μορφή της αποικιοκρατίας. Οι αποικίες παρέμεναν ανεξάρτητες πολιτικά από τις μητροπόλεις διατηρώντας ωστόσο

την κοινή γλώσσα, πολιτισμό και παιδεία. Ωστόσο, ακόμη και κατά την αρχαιότητα, το εθνικό κέντρο για όλες τις ελληνικές αποικίες παρέμενε η Ελλάς. Στην Ελλάδα, με την όποια γεωγραφική και πολιτική της μορφή και επικράτεια, κτυπούσε η καρδιά του ελληνικού πολιτισμού και παιδείας και τα κύρια και αποφασιστικής σημασίας γεγονότα της ελληνικής ιστορίας διαδραματιζόνταν είτε στην Ελλάδα, είτε σε σχέση με τις πόλεις-κράτη της Ελλάδας. Επιπροσθέτως, κατά τη διάρκεια της αρχαιότητας, ο ελληνικός πολιτισμός, γλώσσα και παιδεία διατηρούσαν υψηλότατο βαθμό ζωντάνιας και επηρέαζαν βαθύτατα, και σε μεγάλο βαθμό εξελλήνιζαν τις γειτονικές προς αυτούς εθνικές ομάδες.

Παρά το περίπλοκο και πολυσύνθετο του ελληνικού εκπατρισμού είναι θεμιτό να υποστηριχθεί ότι η ελληνική αποδημία δια μέσου των αιώνων αναπτύχθηκε κυρίως μεταξύ δύο μεγάλων φάσεων, όσον αφορά τον τύπο της αποδημίας. Η πρώτη περίοδος καλύπτει την αρχαιότητα και χαρακτηρίζεται από ένα επιθετικό τύπο εκπατρισμού τόσο από την άποψη της μεθόδευσης όσο και από τη σύλληψή του. Η έξοδος από την Ελλάδα, με οποιαδήποτε γεωπολιτική μορφή, είχε ως σκοπό και προορισμό τον εκπατρισμό, την αύξηση του εμπορίου, την κατάκτηση νέων γαιών, την εγκαθίδρυση νέων λιμένων σπουδαίας στρατηγικής σημασίας, τη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού και παιδείας και, βέβαια, όπου ήταν εφικτό, τον εξελληνισμό των γύρω κοινωνιών με τις οποίες υπήρχε συγχρωτισμός και σχέση. Ο αρχαίος εκπατρισμός, με άλλα λόγια, διατήρησε τη μορφή ενός ιμπεριαλιστικού κινήματος. Επρόκειτο για μια προμελετημένη, εσκεμμένη και εκούσια κινητοποίηση με στόχο την αποικιοποίηση και τον επεκτατισμό.

Η δεύτερη φάση του ελληνικού εκπατρισμού άρχισε με τη ρωμαϊκή κατάκτηση και υπαγορεύθηκε από την ανάγκη και την κρισιμότητα των καταστάσεων. Επρόκειτο για μια έξοδο των εκπατρισμένων Ελλήνων να πλουτίσουν, να εξασφαλίσουν θετικότερες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, να ζήσουν σε ασφαλέστερα πολιτικά καθεστώτα και, τέλος, για να επιβιώσουν. Αυτός ο τύπος της αποδημίας ήταν αμυντικός και αποτελούνταν από μετανάστες, εμικροέδες και πρόσφυγες, κυρίως αγρότες και προλετάριους των αστικών κέντρων.

Μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης, η διαρκής κινητοποίηση των Ελλήνων εκτός των ορίων των πατρογονικών τους εστιών, εντός της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, αλλά και των πόλεων της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, των περιοχών της Μαύρης Θάλασσας, της Ρωσίας και, ιδίως, της χερσονήσου της Κριμαίας, προκειμένου να διασφαλίσουν ευημερία, σταθερότητα και κοινωνική ασφάλεια μπορεί να ερμηνευθεί από μία πολύπλευρη προοπτική. Για παράδειγμα, οι ανθρωπολόγοι θα ακολουθήσουν διαφορετική προσέγγιση και μεθοδολογία εξετάζοντας το φαινόμενο της ελληνικής αποδημίας σε σύγκριση με τους πολιτικούς επιστήμονες και τους κοινωνιολόγους. Οι ανθρωπολόγοι θα υιοθετήσουν την προοπτική της ύπαρξης και λειτουργίας μειονοτικής ομάδας μέσα στο κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο της χώρας υποδοχής. Οι ιστορικοί, ως ανατόμοι των δρώμενων, θα αναζητήσουν, ανάλογα με την ιδεολογία τους, τα γεγονότα που σημάδεψαν την ύπαρξη και εξέλιξη της ελληνικής αποδημίας. Οι πολιτικοί επιστήμονες θα αποπειραθούν να υιοθετήσουν στην ανάλυση της ελληνικής αποδημίας, την ακτιβιστική ιδεολογική προσέγγιση, συχνά εφαρμόζοντας τα δικά τους ιδεολογικά στερεότυπα μοντέλα.

1.1 Η Οργάνωση των ελληνικών παροικιών της Αυστραλίας

Η μετανάστευση των Ελλήνων στην Αυστραλία διακρίνεται στην πρόμη ή μεταβατική περίοδο (1830-1869) και στην εποικιστική περίοδο (1870-1974). Η πρόμη περίοδος περιλαμβάνει την άφιξη των πρώτων εκποτισμένων Ελλήνων των βρετανικών δικαστηρίων (Gilchrist, 1992), την έλευση τυχοδιωκτών, Ελλήνων ναυτικών του βρετανικού ναυτικού και φυγάδων (1830-1850), καθώς και χρυσοθήρων, ταξιδιωτών και φιλοπερίεργων νησιωτών, που μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1870 διέμεναν σποραδικά και προσωρινά σε διάφορες αποικίες της Αυστραλίας. Η εποικιστική περίοδος, ανάλογα με τη φύση και το ρυθμό της μετανάστευσης, γνώρισε διάφορες φάσεις. Μέχρι το 1924 παρέμεινε αυστηρά νησιωτική, αφού η συντριπτική πλειοψηφία των πρωτοπόρων προερχόταν από 23 νησιά του Ιονίου και του Αιγαίου. Από τη χρονιά αυτή, εξαιτίας του εμπάργκο και του περιορισμού στον αριθμό των μεταναστών, που επέβαλε η Αμερική, αλλά και των πολιτικών και δημογραφικών συνεπειών που προκάλεσε η Μικρασιατική Καταστροφή (1923), άρχισε η μαζική μετανάστευση απ' την ηπειρωτική Ελλάδα (1924), με πρώτους τους Μακεδόνες (Tamis, 1994, 1997, 1999 και 2000). Ο τύπος αυτός της μετανάστευσης παρέμεινε με μερικούς πρόσκαιρους περιορισμούς μέχρι το 1945, οπότε άρχισε η έλευση ανύπαντρων γυναικών και εξαρτώμενων μελών οικογενειών, προκειμένου να εναρμονισθεί η δυσαναλογία ανδρών-γυναικών μεταναστών (70:30), η οποία δημιουργούσε σοβαρά κοινωνικά προβλήματα στους αυστραλιώτες Έλληνες.

1.2 Οι πρωτοπόροι: Τυχοδιώκτες, χρυσοθήρες και ναυτικοί

Οι Έλληνες είχαν φθάσει στη «μεγάλη χώρα του νότου», την Αυστραλία, στις αρχές του 19ου αιώνα ως κατάδικοι από τα αγγλοκρατούμενα νησιά του Ιονίου. Μετά το 1840 έκαναν την παρουσία τους ολιγάριθμοι τυχοδιώκτες και χρυσοθήρες, αρχικά στο Σύδνεϊ και στην Πέρθη και, αργότερα, (μετά το 1851) στην ύπαιθρο της Βικτώριας. Οι χρυσοθήρες συνήθως δρούσαν ανεξάρτητα ο ένας απ' τον άλλο. Εξαιρέση αποτέλεσαν οι χρυσοθήρες της Tambaroora στη Ν.Ν.Ο., οι οποίοι στα 1860 έστησαν οικισμό στην έξοδο της κωμόπολης, που ονομάστηκε Greektown (Ελληνοχώρι). Εκεί παντρεύτηκαν ντόπιες γυναίκες, απέκτησαν περί τα 70 παιδιά, στα οποία έδωσαν ελληνικά ονόματα, αλλά με το στέρεμα των αποθεμάτων του χρυσού διασκορπίστηκαν στην αχανή ήπειρο. Πολλοί απ' αυτούς ξεκίνησαν από τα μεγάλα εμπορικά κέντρα της Κωνσταντινούπολης, της Σμύρνης και της Αιγύπτου, επιδόθηκαν σε εποχιακά επαγγέλματα, περιφερόμενοι στην αχανή ύπαιθρο της Αυστραλίας, παντρεύτηκαν κυρίως Ιρλανδέζες και αφεληνίσθηκαν. Οι περισσότεροι ήσαν αγράμματοι, περιπλανώμενοι ανειδίκευτοι εργάτες. Μερικοί άλλαξαν τα ονόματά τους, τα συντόμευσαν ή τα αγγλοποίησαν για να γίνουν περισσότερο αποδεκτοί. Μέχρι το 1870, που άρχισε η κανονική μετανάστευση, οι πρωτοπόροι ήσαν φιλοπερίεργοι ναυτικοί, οι οποίοι όταν πληροφορήθηκαν την ύπαρξη του χρυσού, ξεμπάρκαραν λαθραία σε λιμάνια της Αυστραλίας, αποτυχημένοι έμποροι, ανειδίκευτοι νέοι, κυρίως νησιώτες. Πλεόναζαν οι εργένηδες, τα γεροντοπαλικάρα και οι οικογενειάρχες που συντηρούσαν την οικογένειά τους στην Ελλάδα. Φιλόδοξοι και φίλεργοι οι πρωτοπόροι μετανάστες σκόρπισαν στην αχανή και αρχικά αφιλόξενη ήπειρο για να ζήσουν τη μισοξένη και την

καταφρόνια. Οι λίγοι που εγκαταστάθηκαν στις πόλεις εργάστηκαν ως πλανόδιοι πωλητές τροφίμων. Για παράδειγμα, ο Ιθακήσιος Γεώργιος Μορφέσης έφθασε στη Μελβούρνη το 1849 και έθεσε τις βάσεις για τη μετανάστευση εκατοντάδων συντοπιτών του στα χρόνια που ακολούθησαν, ενώ ο Κυθήριος Αθανάσιος Κομνηνός άνοιξε το πρώτο ελληνικό κατάστημα το 1878 στο Σύδνεϋ.

Οι περισσότεροι, όμως, ασχολήθηκαν με εποχιακά και επικίνδυνα επαγγέλματα, που δεν καταδέχονταν να εξασκήσουν οι Αγγλοκέλτες Αυστραλοί και ταξιδεύοντας μεγάλες αποστάσεις στην ενδοχώρα, κρατήθηκαν μακριά από τις πόλεις και τις ελάχιστες βιοτεχνίες, που αποτελούσαν προνόμιο αποκλειστικό των εποίκων βρετανικής καταγωγής. Εκεί ζούσαν σε αυτοσχέδιες κατοικίες, φτιαγμένες από λαμαρίνες και λινάτσα, και έπεφταν συχνά θύματα άγριας εκμετάλλευσης από τους εργοδότες τους (Tarnis, 1993). Μετά το 1870, εμφανίστηκαν στα μεγάλα αστικά κέντρα, αρχικά του Σύδνεϋ και της Πέροθης και αργότερα (1880) της Μελβούρνης, οι πρώτοι μετανάστες. Οι περισσότεροι ήταν νησιώτες από τα Κύθηρα, Ιθάκη και Σάμο, και αρκετοί μικρασιάτες της Σμύρνης. Όσοι προνομιούχοι Έλληνες βρέθηκαν στις πόλεις, επιβίωσαν εξασκώντας τα επαγγέλματα, που έφεραν από την ιδιαίτερη πατρίδα τους – ζαχαροπλάστες, οπωροπώλες, ψαράδες, χαμάληδες στα λιμάνια, καταστηματάρχες και εστιάτορες. Για παράδειγμα, το 1916 οι Κ. Ανδρόνικος και Γ. Κένταυρος (1916), μέτρησαν εξακόσια ελληνικά καταστήματα, εξ ων δεκατέσσερα καφενεία. Στην επαρχία τα επαγγέλματα ποίκιλαν ανάλογα με την προέλευση του πρωτοπόρου μετανάστη. Οι νησιώτες επιδόθηκαν στην αλιεία, στα ορυχεία, στις απέραντες φυτείες ζαχαροκάλαμου της βόρειας Κουησλάνδης. Οι Μακεδόνες αποδείχθηκαν πρωτοπόροι στην υλοτομία, την αποψίλωση τεράστιων σε έκταση αγροκτημάτων (φαρμών) και στην καλλιέργεια αμπελιών, καπνού, λαχανόκηπων και φρούτων. Η εργοδότηση σε βιοτεχνία ή εργοστάσιο της πόλης παρέμεινε προνόμιο των Αγγλοκελών εποίκων μέχρι και το 1936. Συχνά Βρετανοί Αυστραλοί κατέρχονταν σε απεργία διαρκείας, εάν προσλαμβάνονταν στο εργοστάσιο νοτιοευρωπαϊός. Στην περίοδο 1926-1935, εξάλλου, η Κυβέρνηση απαγόρευσε στην Αγροτική Τράπεζα να δανειοδοτεί και να επιχορηγεί αγροκτηματίες και επιχειρηματίες εάν εργοδοτούσαν νοτιοευρωπαίους.

Οι πρωτοπόροι δεν είχαν ως στόχο την εποίκηση. Η Αυστραλία αποτελούσε γι' αυτούς εφήμερο τόπο διαμονής και μέσο γρήγορου πλουτισμού. Απομονωμένοι κοινωνικά, ακόμη και μεταξύ τους, περιοριζόνταν σε πολύωρη απασχόληση, συνήθως πάνω από δεκαπέντε ώρες την ημέρα, ενώ αρκετοί απ' αυτούς ταξίδευαν τεράστιες αποστάσεις προς εξεύρεση εργασίας. Η μοναξιά, οι κακουχίες, οι απάνθρωπες συνθήκες εργασίας, η εκμετάλλευση και η σκληρή δουλειά επτά ημέρες την εβδομάδα, οδηγούσαν τους περισσότερους στον πρόωγο θάνατο. Στα 1898, όταν για πρώτη φορά ενεργητήθηκε ο αποίμαντος Ελληνισμός της Αυστραλίας με την άφιξη των πρώτων Ορθοδόξων ιερέων, ο μέσος όρος της ζωής των εποίκων ήταν το 36ο έτος της ηλικίας.

Χρυσοθήρες νησιώτες βρέθηκαν στις πόλεις Ballarat και Bendigo της Βικτώριας και ορισμένοι συμμετείχαν ακόμη στην ένοπλη εργατική στάση του Eureka Stockate (1854), που καθιέρωσε το οκτάωρο ημερήσιας εργασίας και αποτέλεσε σταθμό για την ιστορία του διεθνούς συνδικαλισμού. Οι μετανάστες εκείνοι στασίασαν εναντίον των ανυπόφορων όρων

εργασίας και των κεφαλικών φόρων που επέβαλαν οι Άγγλοι αποικιστές. Ανάμεσά τους ήταν και ο Ιθακήσιος Ανδρέας Λεκατσάς, ο οποίος είχε αφιχθεί στην Αυστραλία το 1851.

Αρχετοί μετανάστες κατόρθωσαν να διακριθούν στα δύσκολα χρόνια του κατατρογμού. Η δυναστεία των Κομνηνών ίδρυσε στη Ν.Ν.Ο. την εκτροφή στρειδιών και θησαύρισε στα 1890, ο Μυτιληνιός Μιχάλης Μανούσιος έγινε διάσημος γαιοκτήμονας στην εποχή του, ενώ ο Καστελλορίζιος Αθανάσιος Αυγουστής και ο Ανδριώτης Γεώργιος Φαλάγκας αναδείχθηκαν σε δεινότετους καλλιεργητές και εμπόρους στρειδιών στη ΔΑ. Ο Ιθακήσιος Αντώνιος Λεκατσάς στα τέλη του 19ου αιώνα, ενώ διατηρούσε καταστήματα αναψυκτικών, με επιτυχία επιδόθηκε στην αγορά κτηρίων, ξενοδοχειακών συγκροτημάτων και θεάτρου στην πόλη της Μελβούρνης. Οι Καστελλορίζιοι αδελφοί Μιχάλης και Πέτρος Μιχελίδης αναδείχθηκαν ως οι μεγαλύτεροι καπνέμποροι και καπνοβιομήχανοι της Αυστραλίας με έδρα την Πέροθη. Ο Γεώργιος Λυμπερίδης, που θεωρούνταν ως ο μεγαλύτερος σιτοπαράγωγός της Νέας Νοτίου Ουαλίας (Ν.Ν.Ο.), και ο Νικόλαος Λουράντος, από τους πλουσιότερους γαιοκτήμονες με χιλιάδες πρόβατα, καταξιώθηκαν ως μεγάλοι ευεργέτες της ομογένειας και τιμήθηκαν από την αυστραλιανή Κυβέρνηση.

Η δημογραφική και εποικιστική εξέλιξη των ελληνικών παροικιών της Αυστραλίας πέρασε από διάφορες φάσεις. Μέχρι το 1926, οι πολιτείες της Νέας Νοτίου Ουαλίας και Δυτικής Αυστραλίας (ΔΑ) συγκέντρωναν περίπου το 60% των πρωτοπόρων μεταναστών. Η Βικτώρια, η Κουησλάνδη και η Νότια Αυστραλία (ΝΑ) τους υπόλοιπους. Ελάχιστοι νησιώτες από τα Κύθηρα ζούσαν στο Hobart της Τασμανίας. Δεν είναι λοιπόν άσχετες οι παραπάνω δημογραφικές εξελίξεις με το ότι στο Σύδνεϊ ιδρύθηκε η πρώτη οργανωμένη Κοινότητα του Ελληνισμού (1896), στην Πέροθη της ΔΑ η πρώτη ελληνική αδελφότητα της Αυστραλίας (1912) και στη Μελβούρνη έκανε την πρώτη οργανωμένη εμφάνιση της η Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία (1892).

1.3 Η οργάνωση των παροικιών: Η σύσταση των πρώτων κοινοτήτων, η άφιξη ιερέων, οι πρώτες έριδες.

Εκκλησιαστικά αποίμαντη, εθνικά ακέφαλη και κοινοτικά ανοργάνωτη παρέμεινε η παροικία των Ελλήνων της Αυστραλίας, στη διάρκεια των πρώτων χρόνων από την εμφάνιση των πρωτοπόρων μεταναστών στη μακρινή αυτή ήπειρο. Το έμπρακτο ενδιαφέρον της ελληνικής πολιτείας δεν εκδηλωνόταν, εξαιτίας της τυραννίας της απόστασης, της γεωγραφικής απομόνωσης, της έλλειψης επαρκούς επικοινωνίας αλλά και επειδή δεν συνέτρεχαν εμπορικοί λόγοι, όπως μαρτυρεί και η αναφορά του Έλληνα πρεσβευτή στο Λονδίνο, το 1895:

«Άλλως τε ουδεμία υφίσταται ανάγκη ιδρύσεως Γενικού Προξενείου ή συστάσεως άλλων Προξενικών Αρχών εν Αυστραλία. Ούτε οι εκεί ενάριθμοι Έλληνες μεταπράται είναι εις θέσιν ν' αναπτύξουσι σπουδαίως τας μεταξύ Ελλάδος και Αυστραλίας εμπορικές σχέσεις, ούτε πρόξενοι διοριζόμενοι εις διαφόρους πόλεις της Αυστραλίας θα ηδύναντο να συντελέσωσι προς τον σκοπόν τούτον».

(Αναφορά Πρόεβη Α. Γκομάνου προς τον Υπουργό Εξωτερικών της Ελλάδας, Αριθμ. 87, Φ. 1895/49/2/ 25/9 Μάρτιος, 1895).

Το εμπόριο με την Ελλάδα περιορίστηκε στην εισαγωγή της σταφίδας μέχρι το 1910 περίπου με επιτυχία, εποχή που άρχισε η τοπική παραγωγή της. Στο διάστημα αυτό Έλληνες, Σύριοι και Ρώσοι μετανάστες, επειδή δεν υπήρχε ορθόδοξος ιερέας, δέχθηκαν αρχικά την επιμελημένη φροντίδα των Αγγλικανών, οι οποίοι παραχωρούσαν τις Εκκλησίες και τους οίκους αποστολών τους για να επιτελούν, λαϊκοί κυρίως, την ορθόδοξη λειτουργία στη γλώσσα τους. Από το 1880 οι διακόσιοι πενήντα περίπου διασκορπισμένοι Έλληνες που ζούσαν συγκεντρωμένοι στα μεγάλα αστικά κέντρα του Σύδνεϋ, της Πέρθης και της Μελβούρνης άρχισαν να συνειδητοποιούν την ανάγκη μονιμότερης παραμονής τους στην αχανή ήπειρο και αποφάσισαν να οργανώσουν τις πρώτες παροικίες τους.

Το 1888 διορίστηκε στην Αυστραλία τελικά, με έδρα τη Μελβούρνη, ως πρώτος επίτιμος Πρόξενος της Ελλάδας ο Robert Curtain, ένας εύπορος και αξιοσέβαστος κτηματομεσίτης. Το έμπρακτο ενδιαφέρον της Ορθοδοξίας για τους Έλληνες, Ρώσους και Σύριους εποίκους της Αυστραλίας εκφράστηκε στις 8 Αυγούστου 1892. Στην επιστολή του προς τον Αγγλικανό Επίσκοπο της Μελβούρνης Goe, ο Πατριάρχης των Ιεροσολύμων Γεράσιμος ευχαριστούσε τους Αγγλικανούς για την αγάπη και την πρόνοια που έδειξαν στους Ορθοδόξους της Αυστραλίας, καθόριζε τις προϋποθέσεις αργαστής συνεργασίας και επέτρεπε στους Αγγλικανούς να βαπτίζουν και να παντρεύουν τους Ορθοδόξους σύμφωνα με τις παραδόσεις και τους κανόνες της Ανατολικής Εκκλησίας. Ο Πατριάρχης διευκρίνιζε στην επιστολή του ότι οι νεοβάφτιστοι θα μυρωθούν από τον πρώτο ιερέα, που επρόκειτο να χειροτονήσει και να διορίσει για τις πνευματικές ανάγκες των Ορθοδόξων της Αυστραλίας (Tamis, 1994, 1997 και 2000).

Στη Μελβούρνη είχαν τεθεί από τον Οκτώβριο του 1892 οι βάσεις για την εμφάνιση της Ορθόδοξης Εκκλησίας στους Αντίποδες, κυρίως εξαιτίας της παρουσίας χαρισματικών ηγετών μεταξύ των Ελλήνων εποίκων, και ειδικότερα των Αλέξανδρου Μανιάκη και Αντωνίου Λεκατσά, της ύπαρξης του πρώτου επίτιμου Προξένου της Ελλάδας, της ενεργοποίησης των Ρώσων και Συρίων Ορθοδόξων και του έμπρακτου ενδιαφέροντος του Ρώσου Προξένου στη Μελβούρνη Baron Ungern-Steinberg, ο οποίος εγγυήθηκε την άφιξη Ρώσου κληρικού από τα Ιεροσόλυμα σε περίπτωση που ο Πατριάρχης Γεράσιμος κωλυσιεργούσε. Ακολούθησε μια πενταετία έντονης και πολυδάπανης επικοινωνίας, αλληπάλληλων συνεδριάσεων στην Αγία Πετρούπολη, στην Κωνσταντινούπολη, στα Ιεροσόλυμα και στην Αθήνα, ένθερμων διαβημάτων προς τα Πατριαρχεία, για να διορισθεί και να αφιχθεί τελικά στις 22 Ιουνίου 1898 ως πρώτος εφημέριος των Ορθοδόξων της Μελβούρνης ο ιερέας Αθανάσιος Καντόπουλος.

Εξάλλου από τις αρχές του 1896, ο Αθανάσιος Κομνηνός, με τη συνεργασία των Ελλήνων εποίκων του Σύδνεϋ και αλλοεθνών, αποφάσισαν να ιδρύσουν την πρώτη Ελληνική Κοινότητα και να ανεγείρουν τον πρώτο ναό στο νότιο ημισφαίριο, της Αγίας Τριάδας. Το 1898 αποπερατώθηκε ο ναός και ο Πατριάρχης Δαμιανός, που διαδέχθηκε το Γεράσιμο, διόρισε τον οικονόμο Σεραφείμ Φωκά πρώτο εφημέριο των Ορθοδόξων στη Ν.Ν.Ο. Τα θυρανοίξια τελέστηκαν με μεγάλη λαμπρότητα στις 16 Απριλίου 1899.

Οι σχέσεις των ιερέων με τους ηγέτες των ελληνικών παροικιών δεν κρατήθηκαν σε επίπεδα αρμονικής συνεργασίας. Σύντομα ξέσπασαν έριδες και επήλθε διχοστασία μετα-

ξύ τους, με αφορμή άλλοτε την ενδυμασία των ιερέων -ο Πρόεδρος της Κοινότητας Μελβούρνης Δ. Μαυροειδής (3.2.1921-7.5.1922) παραιτήθηκε επειδή δεν ήθελε να φορά κολάρο ο εφημέριος της Μελβούρνης-, άλλοτε τη μεθοδολογία, που ακολουθούσαν οι ιερείς προκειμένου να επιβάλλουν την εξουσία τους στους Ορθοδόξους. Επιπλέον με την άφιξή τους, δημιουργήθηκε ρήγμα στις σχέσεις των Ορθοδόξων ιερέων και των Αγγλικανών, ύστερα από τον αναβαπτισμό των παιδιών των Ορθοδόξων, που επέβαλε ο ιερέας Αθανάσιος Καντόπουλος στη Μελβούρνη και τους νεωτερισμούς και τις αυθαιρεσίες στην τέλεση των μυστηρίων, που εφάρμοσε στο Σύδνεϋ ο οικονόμος Σεραφείμ Φωκάς (Tamis, 1997 και 1999). Ουσιαστικότερη ωστόσο ήταν η διένεξη μεταξύ των αραβόφωνων και ρωσόφωνων Ορθοδόξων που συνασπίστηκαν με τους αλύτρωτους Έλληνες, Οθωμανούς πολίτες, εναντίον των Ελλήνων Ορθοδόξων του ελεύθερου βασιλείου που είχαν θέσει υπό τον έλεγχό τους τις οργανωμένες Ορθόδοξες Κοινότητες των δύο πόλεων. Οι πρώτοι ζητούσαν να παραμείνουν οι ελληνικές Κοινότητες της Αυστραλίας, που λειτουργούσαν και ως ορθόδοξα εκκλησιαστικά συμβούλια, υπό την εκκλησιαστική δικαιοδοσία του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων. Οι τελευταίοι, όμως, ενισχυόμενοι από τους εύπορους ταγούς της ομογένειας και τους επίτιμους προξένους της Ελλάδας, είχαν ήδη πείσει την ελληνική Κυβέρνηση και την Ι. Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδας να τους θέσει υπό τη δικαιοδοσία τους. Κύρια αιτία της διχοστασίας αυτής ήταν το γεγονός ότι οι πρώτοι ιερείς επιχείρησαν να προβάλουν και να επιβάλουν ένα πανορθόδοξο σχήμα στην Αυστραλία, εξαιτίας του ότι ποίμαναν διάφορες εθνότητες. Οι Έλληνες, όμως, αρνούνταν να αποδεχθούν την απεθνικοποιητική αυτή πολιτική τους. Στις 6 Ιουνίου 1903 η Ι' Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδας, ύστερα από επιμονή των ηγετών της ελληνικής παροικίας της Μελβούρνης, έθεσε την Αυστραλία υπό την πνευματική της δικαιοδοσία και διόρισε ως πρώτο ιερέα της τον Αρχιμ. Νικάνδρο Μπετίνη. Η διχοστασία μεταξύ των ορθοδόξων πιστών συνεχίστηκε εντονότερη. Η άφιξη και δεύτερου ιερέα στη Μελβούρνη όζυνε τα πνεύματα. Ο ιερέας Καντόπουλος, υπό την πίεση των γεγονότων, ιερουργούσε μόνον στις συνάξεις των αραβόφωνων Ορθοδόξων και ανέλαβε καθήκοντα περιοδεύοντα ιερέα στην επαρχία της Βικτώριας μέχρι το 1914, που αναγκάστηκε τελικά να εγκαταλείψει την Αυστραλία και να εγκατασταθεί στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου.

Η άφιξη του Μπετίνη επέφερε προσωρινή ύφεση ανάμεσα στους Έλληνες Ορθοδόξους του ελεύθερου βασιλείου. Σύντομα αναφύηκαν όμως διαφορές εκ νέου μεταξύ του ιερέα και της ηγεσίας της Ελληνικής Κοινότητας. Οι συντηρητικοί πρόκριτοι του Ελληνισμού, πιεζόμενοι από ένα σχετικά εχθρικό αγγλοκελτικό περιβάλλον, ζητούσαν στο πρόσωπο του ιερέα τους, το πρότυπο ενός κληρικού που θα τους προέβαλε στη συνείδηση της ευρύτερης κοινωνίας. Η οικονομική εξάρτηση του ιερέα εξάλλου από την Κοινότητα δεν άφηνε περιθώρια εξάσκησης εξουσίας. Το 1910, ο Μπετίνης αντικαταστάθηκε από τον Αρχιμ. Θεόδωρο Ανδρουτσόπουλο, του οποίου η ιδιωτική ζωή και οι φιλελεύθερες ιδέες δεν βρήκαν συμμάχους ανάμεσα στους ηγέτες της ελληνικής παροικίας της Μελβούρνης. Αντικαταστάθηκε και αυτός, τέσσερα χρόνια αργότερα, από τον Αρχιμ. Δανιήλ Μαραβέλη, ο οποίος προσπάθησε χωρίς επιτυχία να ενώσει τις εθνοτοπικές οργανώσεις της Μελβούρνης γύρω απ' την Ελληνική Κοινότητα. Το 1922, ο ιδιόμορφος αυτός κληρικός αντικαταστάθηκε από τον

Αρχιμ. Ειρηναίο Κασσιμάτη.

Ο ιερέας Σεραφεΐμ Φωκάς κατόρθωσε να εδραιώσει τη θέση του στο Σύδνεϋ, συνάπτοντας συγγενικούς δεσμούς με ισχυρούς παράγοντες της παροικίας και να παρατείνει την εφημερία του μέχρι της παραιτήσεώς του το 1913, οπότε η Εκκλησία της Ελλάδας διόρισε τον ιερέα Δημήτριο Μαρινάκη μέχρι και το 1923 που διορίστηκε ο περισσότερο αμφιλεγόμενος κληρικός της προπολεμικής περιόδου, Αρχιμανδρίτης Αθηναγόρας Βαράκλας. Από το 1914 εξάλλου είχε διορισθεί στην Πέρθη ως εφημέριος των εκεί Ορθοδόξων ο Αρχιμ. Γερμανός Ηλιού, ο οποίος συνεργάστηκε στενά με την Αδελφότητα των Καστελλοριζίων για την ίδρυση ναού και σχολείου.

1.4 Ανάκληση του Συνοδικού Πατριαρχικού Τόμου του 1908. Η ίδρυση της Μητρόπολης Ωκεανίας. Οι συγκρούσεις Κοινοτήτων και Μητρόπολης. Η εδραίωση της διχοστασίας. Η έλευση του Αρχιερατικού Επιτρόπου και του Μητροπολίτη Τιμοθέου. Η ειρήνευση και ενότητα του ελληνισμού.

Οι Αρχιμ. Ειρηναίος και Αθηναγόρας ήταν οι τελευταίοι εφημέριοι που διόρισε η Εκκλησία της Ελλάδας στην Αυστραλία. Το 1923, εξαιτίας της εκκλησιαστικής αναταραχής που προκλήθηκε στην Αμερική, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Μελέτιος ανακάλεσε το Συνοδικό Πατριαρχικό Τόμο του 1908, που επέτρεπε στην Εκκλησία της Ελλάδας να εξουσιάζει επαρχίες εκτός της ελληνικής επικράτειας και έθεσε εκ νέου όλες τις Χριστιανικές Ορθόδοξες Εκκλησίες της Διασποράς υπό τη δικαιοδοσία του. Τον Ιανουάριο του 1924, ο νέος Πατριάρχης Γρηγόριος Ζ' διόρισε ως πρώτο Μητροπολίτη της Ανατολικής Ορθόδοξου Εκκλησίας της Αυστραλίας, Νέας Ζηλανδίας και των Νήσων του Ειρηνικού τον πτυχιούχο του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, Χριστόφορο Κνήτη από τη Σάμο.

Στην ίδρυση της Μητρόπολης της Ωκεανίας αντέδρασαν αρχικά οι Κοινότητες του Σύδνεϋ και της Μελβούρνης υποκινούμενες από τους εφημέριους Κασσιμάτη και Βαράκλα, οι οποίοι διέβλεπαν περιορισμό της εξουσίας τους επί των Ορθοδόξων, συρρίκνωση των οικονομικών απολαβών τους και παραγκωνισμό τους. Επιπλέον, αμφότεροι έκριναν εαυτούς ως καταλληλότερους για τη θέση του Μητροπολίτη όπως άλλωστε και διακήρυξαν δημόσια (Tamis, 1993 και 1997). Οι δύο Κοινότητες προέβαλαν ως αιτίες της άρνησής τους να αποδεχθούν την ίδρυση της Μητρόπολης, την αδυναμία τους να καλύπτουν το μισθό του Μητροπολίτη και τα έξοδα διατήρησης Μητρόπολης, καθώς και ότι δεν ερωτήθηκαν προηγουμένως οι Κοινότητες, οι οποίες άλλωστε ίδρυσαν και στήριξαν την εκκλησιαστική παρουσία στην Αυστραλία. Εναντίον της ίδρυσης κινήθηκαν και ο Πρόξενος Αλέξανδρος Μανιάκης στη Μελβούρνη και ο Γενικός Πρόξενος Αντώνιος Λεκατσάς, οι οποίοι έπεισαν τους Προέδρους της Κοινότητας του Σύδνεϋ, Πολυχρόνη Καλοπαϊδή και της Μελβούρνης Πυθαγόρα Χατζημιχαήλ να αναλάβουν εκστρατεία κατά της έλευσης του Μητροπολίτη Χριστόφορου. Οι Πρόξενοι είχαν ως συμμάχους τους την παντοδύναμη παροικία των Ιθακησίων και προέβαλαν ως αιτία της σφοδρής αντιδρασής τους ότι η επαρχία της Αυστραλίας υπάγεται υπό την εκκλησιαστική δικαιοδοσία της Εκκλησίας της Ελλάδας. Η άρνηση ήταν δικαιολογημένη. Τόσο οι προξενικοί αντιπρόσωποι όσο και οι πρόκριτοι του Ελληνισμού είχαν εξασφαλισμένο τον έλεγχο των εκκλησιαστικών όσο διάστημα η εξάρτηση των

ιερέων αποτελούσε θέμα της Εκκλησίας της Ελλάδας και της ελληνικής Κυβέρνησης. Ως αντιπρόσωποι της ελληνικής Κυβέρνησης στην Αυστραλία είχαν άμεση εποπτεία και πλήρη έλεγχο. Η εγκαθίδρυση Μητρόπολης μετατόπιζε το κέντρο της εξουσίας εκτός των Αθηνών και περιόριζε την εμβέλεια της πολιτικής τους δύναμης.

Ο Πρόεδρος Καλοπαίδης, χωρίς να συμβουλευθεί προηγουμένως τις υπόλοιπες Κοινότητες των Ελλήνων της Αυστραλίας, κινήθηκε δήθεν εξ ονόματος όλων εναντίον του Μητροπολίτη επιχειρώντας να παραπλανήσει την ελληνική Κυβέρνηση ότι η εκστρατεία του απολάμβανε της καθολικής υποστήριξης των Κοινοτήτων. Παραβλέποντας την αντίδραση του Καλοπαίδη, ο πρώτος Μητροπολίτης αποφάσισε να επισκεφθεί τις ελληνικές παροικίες της Πέρθης, του Port Pirie, της Αδελαΐδας και της Μελβούρνης πριν έρθει στο επίκεντρο της αντίδρασης που ήταν το Σύνδεν. Σκοπός της στρατηγικής αυτής ήταν να δημιουργήσει, διερχόμενος, εστίες υποστήριξης από τις τοπικές Κοινότητες του Ελληνισμού, ώστε ερχόμενος στο Σύνδεν να έχει εκτονωθεί η αντίδραση. Ο Μητροπολίτης Χριστόφορος έφθασε στην Αυστραλία τον Ιούλιο του 1924 και έγινε δεκτός με αισθήματα ενθουσιασμού και αγάπης απ' τον Ελληνισμό όλων των Πολιτειών. Ακόμη και οι ιερείς Κασσιμάτης και Βαράκλας αναγκάστηκαν αρχικά να δηλώσουν υποταγή. Ο Μητροπολίτης έθεσε ως στόχους την εδραίωση της εξουσίας του, την εξομάλυνση των σχέσεών του με τις Κοινότητες, τη δημιουργία αγαστών σχέσεων με την Αγγλικανική Εκκλησία και τη χειροτονία νέων ιερέων. Στην προσπάθειά του να εκμηδενίσει την αντίδραση των Αρχιμ. Κασσιμάτη και Βαράκλα, τον μεν πρώτο έθεσε σε αργία και όταν αρνήθηκε να πειθαρχήσει τον αντικατάστησε με τον ιερέα Χριστόφορο Δημόπουλο που διόρισε το Οικουμενικό Πατριαρχείο, τον δε δεύτερο προσωρινά τιθάσευσε απειλώντας με καθαίρεση. Ο Αρχιμ. Βαράκλας, στη διάρκεια της πρώτης λειτουργίας του με το Χριστόφορο, δήλωσε υποταγή στην εξουσία της προϊσταμένης του Αρχής, ωστόσο έδωσε το σύνθημα της ανταρσίας στο λαό:

«Εγώ μεν δεν δύναμαι ει μή να αναγνωρίσω την νέαν μου Εκκλησιαστική Αρχήν, τουτέστιν το Οικουμενικόν Πατριαρχείον, και θα δηλώσω υπακοήν προς τον Μητροπολίτην, σεις όμως ως κυρίαρχος Λαός είσθε ελεύθεροι να πράξητε ό,τι θέλετε».

(Αναφορά Γενικού Προξένου Χρυσανθόπουλου προς Υπουργείο Εξωτερικών, Αριθμ. 157, 2 Οκτωβρίου 1926. Επίσης: Αναφορά Θεοφυλάκτου προς Πατριάρχη Βασίλειο, 20 Ιουλίου 1928, Αρχεία Δαρδάλη ελληνικής παροικίας στο Πανεπιστήμιο του La Trobe – εφεξής ΔΑΠΛΑ).

Η άφιξη του Μητροπολίτη Χριστόφορου είχε ως συνέπεια να οξυνθεί περισσότερο ο εθνοτοπικός ανταγωνισμός στην Αυστραλία, που αποτέλεσε ουσιαστικά την κυριότερη δύναμη συγκράτησης της προόδου της ομογένειας της Αυστραλίας. Ο εθνοτοπικός σωβινισμός ενισχυόταν απ' το ότι οι περισσότεροι πρωτοπόροι μέχρι το 1924 προέρχονταν από ορισμένα νησιά, γεγονός που αύξανε τον ανταγωνισμό. Οι Καστελλοριζίοι της Πέρθης, που αποτελούσαν και τη συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων εποίκων στη Δυτική Αυστραλία, μέχρι την έλευση των Μακεδόνων από το 1924 και μετά, αδιαφιλονίκητα κυριαρχούσαν γι' αυτό και η πρόοδος ήταν ουσιαστικότερη. Οι Σάμιοι με τους Ιθακησίους, οι οποίοι και διεκδικούσαν με τις ισχυρές πατριές τους τη διοίκηση της Κοινότητας της Μελβούρνης, επιδόθηκαν σ' έναν καταστρεπτικό ανταγωνισμό, ο οποίος άλλωστε και την Κοι-

νότητα μετέτρεψε σ' έναν συρρικνωμένο φορέα με περιορισμένους εκκλησιαστικούς σκοπούς, και την ένωση του Ελληνισμού απέτρεψε. Οι Κυθήριοι, που αποτελούσαν δημογραφικά τη σπονδυλική στήλη του Ελληνισμού του Σύνδνεϊ, επηρέασαν και κυβέρνησαν την Κοινότητα του Σύνδνεϊ θέτοντας τις περισσότερες φορές το τοπικιστικό συμφέρον πάνω από το ελληνικό. Η Κοινότητα Μελβούρνης δεν απολάμβανε της καθολικής υποστήριξης των Ελλήνων εποίκων διότι ο εθνοτοπικός σωβινισμός των αντιμαχόμενων πατριών είχε δημιουργήσει πολυμελείς, πανίσχυρους και οικονομικά ανεξάρτητους συλλόγους όπως ο Σύλλογος των Ιθακησίων «ο Οδυσσεύς» και ο Πανελλήνιος Σύλλογος «ο Ορφεύς», τον οποίον ουσιαστικά ποδηγετούσαν οι πλειοψηφούντες Σάμιοι. Οι εθνοτοπικοί αυτοί οργανισμοί οδήγησαν την Ελληνική Κοινότητα Μελβούρνης στο μαρασμό, στη χρεωκοπία και στην εμφάνιση εφήμερων και πρόχειρων Συμβουλίων που δεν προλάβαιναν να εξαντλήσουν τη θητεία τους. Οι Σάμιοι, που ανέλαβαν την εξουσία της Κοινότητας με ηγέτη τους το Νικόλαο Κοντογιάννη αμέσως μετά την έλευση του συντοπίτη τους Μητροπολίτη Χριστόφορου, στήριξαν την πολιτική της εκκαθάρισης που ανέλαβε ο τελευταίος και συνηγόρησαν στην αντικατάσταση του Αρχιμ. Κασσιμάτη από τον ιερέα Δημόπουλο. Σε πλήρη αντίδραση οι Ιθακήσιοι δεν αποδέχθηκαν την απόφαση του Μητροπολίτη, αναγνώρισαν τον παυθέντα ιερέα ως κανονικό, διέθεσαν την αίθουσα του συλλόγου τους, την οποία και πρόσκαιρα μετέτρεψαν σε ναό, στον οποίον τελούνταν μυστήρια, ενώ χρέη ψάλτου εκτελούσε ο ίδιος ο Γενικός Πρόξενος της Ελλάδας Αντώνιος Λεκατσάς. Τελικά, η εξουσία του Μητροπολίτη, εξαιτίας της εκλογής νομοταγών και πειθήνιων προς το Μητροπολίτη Δ. Συμβουλίων, επικράτησε, και ο θεσμός της Μητρόπολης επιβλήθηκε σ' όλες τις παροικίες με την ενεργό συναντίληψη της ελληνόφωνης εφημερίδας *Εθνικόν Βήμα* του Νικολάου Μαρινάκη καθώς και των πλούσιων προκρίτων του Ελληνισμού, ακόμη και στο Σύνδνεϊ.

Στο μεταξύ το Δ.Σ. της Κοινότητας του Σύνδνεϊ, που συνέχιζε να μην αποδέχεται την εξουσία του Μητροπολίτη, ενθαρρυνόμενο πάντα από την ισχυρή πολιτικά και οικονομικά ομάδα του Αντωνίου Λεκατσά, κατηγορήθηκε για οικονομικές καταχρήσεις και αντικαταστάθηκε από τον Διονύσιο Κουβαρά, παλαιόμαχο Πρόεδρο και κηδεμόνα της Κοινότητας, ο οποίος και ορίστηκε από τη Συνέλευση ως Αναγκαστικός Επίτροπος και Διαχειριστής. Ο Κουβαράς αμέσως αναγνώρισε την εξουσία του πρώτου Μητροπολίτη και διακήρυξε ότι υποστηρίζει το μητροπολιτικό θεσμό στην Αυστραλία. Οι «κοινοτικοί» που παραγκωνίσθηκαν στράφηκαν ανοικτά εναντίον του Μητροπολίτη. Με επιστολές και παραστάσεις στην Ελλάδα, έχοντας την πλήρη συμπαράσταση των κληρικών Κασσιμάτη και Βαράκλα και την αμέριστη υποστήριξη του Γενικού Προξένου Α. Λεκατσά κατηγορήσαν το Μητροπολίτη για άστατη ιδιωτική ζωή και ζήτησαν την ανάκλησή του. Ακολούθησαν δυσάρεστες σκηνές στα καφενεία μεταξύ των «κοινοτικών» και των «μητροπολιτικών», συμπλοκές παροίκων μέσα σε Συλλόγους και δικαστικοί αγώνες εκ μέρους του Μητροπολίτη, ο οποίος μίλησε μέλη της ελληνικής παροικίας στα πολιτικά δικαστήρια για συνωμοσία σε βάρος του προσώπου του. Η ελληνική Κυβέρνηση, ύστερα από τις εκθέσεις του αντιπροσώπου της στην Αυστραλία και με βάση τις επιστολές των παλιών ηγετών της Κοινότητας του Σύνδνεϊ, των Ιθακησίων της Μελβούρνης και των κληρικών, άσκησε πίεση στα Πατριαρχεία να ανακληθεί ο Μητροπολίτης Χριστόφορος. Τον Απρίλιο του 1926, ο Πατριάρχης Βασίλειος Γ'

τον απέλυσε και διόρισε στη θέση του το Μητροπολίτη Κοζάνης Ιωακείμ. Η απόφαση της ανάκλησής του ενεργοποίησε την αντίδραση όλων των Κοινοτήτων της Αυστραλίας και Σωματείων, που με επιστολές και τηλεγραφήματα απαίτησαν τον άμεσο επαναδιορισμό του Χριστοφόρου (Tamis, 1994 και 1997). Οι «μητροπολιτικοί» υποστήριζαν ότι η απόλυση του Χριστοφόρου αποτελούσε έμμεσα αποδοχή των κατηγοριών που του εκτόξευαν οι αντίπαλοί του «κοινοτικοί», και ταυτόχρονα ενίσχυε τη θέση του Αρχιμ. Βαράκλα, που προέβαλε εαυτόν ως εκκλησιαστική αρχή. Υπέρ του απολυθέντος Μητροπολίτη τάχθηκε και ο υποπρόξενος Ε. Ανδρονίκος, ο οποίος και απέστειλε επιστολή προς τα Πατριαρχεία υπερασμιζόμενος της ηθικής του ποιμενάρχη του:

«Η σύστασις Ιεράς Μητροπόλεως εν Αυστραλία απήρесе δι' ευνοήτους λόγους εις τινεσ ενταύθα κληρικούς, οίτινες δυστυχώς λησμονήσαντες εαυτούς ως μόνον σκοπόν αυτών έθεσαν να υποθάλλουν τας διαιρέσεις ελπίζοντες ούτω να ικανοποιήσουν τους ανίερους αυτών σκοπούς. Ο Σεβ. Ημών Μητροπολίτης, κ. Χριστοφόρος ήδη από της ενταύθα αφίξεώς του είχεν ούτω να αντιμετωπίση αντίδρασιν δημιουργηθείσαν επιτηδείως υπό των εν λόγω κληρικών.

Ως ήτο επόμενον αι τοιαύται ποταπαί αντιδράσεις εδείχθησαν μάταιαι και η Κοινή γνώμη εις τας παροικίας μας, κατά τας εκάστοτε Κοινοτικές εκλογάς, απεδοκίμασε τους αντιδρώντας και ανέδειξε βαθμηδόν Κοινοτικά Συμβούλια νομοταγή και ευπειθή εις τας αποφάσεις της Εκκλησίας.

Ο Σεβ. Ημών Μητροπολίτης εις τας κατ' αυτού αντιδράσεις αντέτασεν υπομονήν και Χριστιανικήν συγγνώμην, τελευταίον όμως οι αντίθετοι τοσούτον υπερέβησαν τα όρια της ευπρεπείας, ώστε η Α. Σεβασμιώτης, εξ αγανακτήσεως δικαίας δια τα όλως αδίκως κατ' αυτού σκευωρούμενα, και εν επιγνώσει της αθωότητός του, ηναγκάσθη να ζητήση την προστασίαν του νόμου. Οφείλω να είπω ότι άπασα η ευφρονούσα μερίς της Κοινοότητός μας, η και πλειοψηφούσα, ως και η Αγγλική Κοινωνία δεν έπαυσε να εκτιμά τον συμπαθή Έλληνα ποιμενάρχην».

(Επιστολή Υποπρόξενου Ανδρονίκου προς Πατριάρχη Βασίλειο, 19 Μαρτίου 1926, ΔΑΠΛΑ).

Στο μεταξύ, την υπόθεση του Μητροπολίτη Χριστόφορου ενίσχυσε, άρδην αλλά πρόσκαιρα, η άφιξη του πρώτου Έλληνα διπλωμάτη καριέρας στην Αυστραλία, Γενικού Πρόξενου Λεωνίδα Χρυσανθόπουλου. Ο Μητροπολίτης και ο Χρυσανθόπουλος σχημάτισαν ενιαίο μέτωπο και εκστράτευσαν με τις υπόλοιπες κοινότητες για τον επαναδιορισμό του. Τον Ιούλιο του 1926, ο Πατριάρχης ανακάλεσε την απόλυση και επαναδιόρισε το Χριστόφορο. Η ανακλητική απόφαση του Πατριάρχη στηρίχθηκε (α) στο φόβο που εξέφρασαν πολλοί συνοδικοί ότι ο Μητροπολίτης θα αρνούταν να πειθαρχήσει στην απόφαση της Ιεράς Συνόδου να τον απολύσει και έχοντας με το μέρος του τη συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων εποίκων θα εγκαθίδρυε δική του αυτοκέφαλη και ανεξάρτητη εξουσία Μητροπολίτη και (β) στο γεγονός ότι ο Μητροπολίτης Κοζάνης Ιωακείμ αρνήθηκε να αποδεχθεί την ποιμαντορία της επαρχίας της Ωκεανίας, εάν δεν εγκατέλειπε πρώτα την Αυστραλία ο Χριστόφορος και δεν του καταβάλλονταν τα εισιτήρια με επιστροφή.

Την είδηση επαναδιορισμού του Μητροπολίτη δέχθηκαν ο Αρχιμ. Βαράκλας, οι οπαδοί

του και τα περισσότερα μέλη με ακράτητη δυσφορία. Προκηρύξεις διαμοιράστηκαν στα ελληνικά κέντρα και καταστήματα ενώ τοιχοκολλήθηκαν εμπρηστικές ανακοινώσεις σε βάρος του Χριστόφορου που προανάγγελλαν την πώλωση που ακολούθησε. Στη Γενική Συνέλευση των μελών της Κοινότητας που ακολούθησε τον επαναδιορισμό του Χριστόφορου (27 Ιουλίου 1926), υπερίσχυσαν οι μητροπολιτικοί με ηγέτη τον Κουβαρά, υποχρεώνοντας τους «κοινοτικούς» να εγκαταλείψουν την αίθουσα. Ταυτόχρονα ο Χριστόφορος, ενθαρρυνόμενος από το Γ. Πρόξενο Χρυσανθόπουλο, έθεσε «εις επ' αόριστον αργίαν» τον Αρχιμ. Βαράκλα. Ο Βαράκλας παραιτήθηκε «ενώπιον του παντοδυνάμου λαού» και αρνήθηκε να υπακούσει στην τιμωρία του ποιμενάρχη, ενώ οι «κοινοτικοί» εξέλεξαν Διοικητικό Συμβούλιο δικό τους με Πρόεδρο τον Μάρκο Σταμελάτο και Γραμματέα το συνιδρυτή της δεύτερης ελληνόφωνης εφημερίδας *Πανελλήνιος Κήρυξ* Αλέξανδρο Γρίβα, ο οποίος μάλιστα έθεσε την εφημερίδα στη διάθεση του Διοικητικού Συμβουλίου εναντίον του Μητροπολίτη. Όταν την επόμενη Κυριακή επιχείρησε ο Χριστόφορος να μεταβεί για να λειτουργήσει στο ναό της Αγίας Τριάδας, βρήκε το ναό υπό την κατοχή των «κοινοτικών» και του απαγορεύθηκε η είσοδος. Ακολούθησαν βίαιες συμπλοκές έξω και μέσα στο ναό μεταξύ των «μητροπολιτικών» και των «κοινοτικών» προκαλώντας την επέμβαση της αστυνομίας και αποσπώντας επιτιμητικά σχόλια για τους Έλληνες από τον αγγλόφωνο τύπο.

Οι αποκλεισθέντες «μητροπολιτικοί» αναγκάστηκαν να συγκεντρωθούν στην αίθουσα του Αγγλικανικού ναού του St Michael's και να ιδρύσουν τον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας, ύστερα από εισήγηση του Έλληνα Γενικού Προξένου, συνδράμοντες γενναιόδωρα. Ο διχασμός θεσμοποιήθηκε τελικά στις 18 Νοεμβρίου 1926, όταν η Κοινότητα του Σύνδνεϊ αποσχίσθηκε απ' τη Μητρόπολη Αυστραλίας και προσχώρησε στην Αυτοκέφαλη Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία Αμερικής και Καναδά, της οποίας ηγούνταν ο Μητροπολίτης Βασίλειος Κομβόπουλος. Ο Μητροπολίτης ζήτησε και πέτυχε την καθαίρεση του Αρχιμ. Βαράκλα. Η διχοστασία οξύνθηκε επικίνδυνα και οι «κοινοτικοί» επιδόθηκαν σ' αγώνα φθοράς κατά του προσώπου του Χριστόφορου, έχοντας τη συμπαράσταση και της εφημερίδας *Πανελλήνιος Κήρυξ*. Η εκστρατεία τους στράφηκε και εναντίον του Γ. Προξένου Χρυσανθόπουλου, τον οποίον δικαιολογημένα θεώρησαν υπεύθυνο της πώλωσης. Μεθοδεύτηκαν συντονισμένες παραστάσεις που περιλάμβαναν συστηματική εμφάνιση άρθρων εναντίον της ιδιωτικής ζωής του Χριστόφορου, επισκέψεις στην Ελλάδα με αποκλειστικό σκοπό να διαβρώσουν την πολιτεία του Μητροπολίτη και του Γ. Προξένου, καταιγισμό επιστολών στις κυβερνητικές υπηρεσίες της Ελλάδας και του Φαναρίου με κύριους αποδέκτες τον Υπουργό Εξωτερικών Ανδρέα Μιχαλακόπουλο, και τον Πατριάρχη και προσπάθεια να διαβρωθεί το κύρος της Μητρόπολης στους Αγγλικανούς. Οι στόχοι της εκστρατείας ήταν να αντικατασταθεί ο Μητροπολίτης και να ανακληθεί η απόφαση της ελληνικής Κυβέρνησης να αποστέλλονται διπλωμάτες καριέρας στην Αυστραλία.

Ο Ελληνισμός του Σύνδνεϊ έζησε το διχασμό στα προσεχή είκοσι σχεδόν χρόνια με τους «κοινοτικούς» να έχουν ως πολιτική τους βάση το ναό της Αγίας Τριάδας και τους «μητροπολιτικούς» τον Καθεδρικό ναό της Αγίας Τριάδας. Τα μυστήρια που είχε τελέσει ο παυθείς Κασσιμάτης στη Μελβούρνη καθώς και αυτά που τελούσε ο καθηρημένος Βαράκλας μέχρι της τελικής του αποχώρησης από την Αυστραλία το 1932, κηρύχθηκαν άκυρα

από την ελληνική Κυβέρνηση, και τα παιδιά που γεννήθηκαν από άκυρους γάμους δεν αναγνωρίστηκαν από την ελληνική νομοθεσία. Ο Μητροπολίτης και οι νέοι ιερείς της Μητρόπολης επέβαλαν τον αναβαπτισμό και την επανάληψη του γάμου προκειμένου να τους εκδώσουν έγκυρα πιστοποιητικά. Συνέπεια της «σκληρής» στάσης της ελληνικής πολιτείας ήταν να προκληθούν σοβαρές αναταραχές, κοινωνικός αναβρασμός και αναστάτωση. Συνασπισμένοι οι γονείς, των οποίων ο γάμος κηρύχθηκε άκυρος καθώς και αυτών που η βάπτισμα των παιδιών τους δεν αναγνωρίστηκε ως έγκυρη, επιχείρησαν με διαβήματα και δικαστικούς αγώνες μάταια να μεταπείσουν τους υπηρεσιακούς παράγοντες στην Αθήνα. Υπήρχε άλλωστε το προηγούμενο των άκυρων μυστηρίων στις ΗΠΑ, που δεν επέτρεπε μεταβολή της πολιτικής.

Στο μεταξύ, η συνεχής εκστρατεία των αντιμητροπολιτικών δυνάμεων εναντίον του κύρους του Χριστοφόρου, κλόνισε και την εμπιστοσύνη του Χρυσανθόπουλου προς το πρόσωπο και την ηθική υπόσταση του πριμάτου της Ορθοδοξίας. Στις επίσημες αναφορές του προς το Υπουργείο Εξωτερικών από τις αρχές του 1927, άρχισε να εκδηλώνει τη μεταστροφή του εναντίον του Χριστοφόρου. Η ελληνική Κυβέρνηση, ύστερα από τη γνωμοδότηση του αντιπροσώπου της στην Αυστραλία, κήρυξε ανένδοτη εκστρατεία ανάκλησης του Χριστοφόρου. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας Α. Μιχαλακόπουλος, συνεπικουρούμενος από τον Υπουργό Παιδείας, απέστειλαν αυστηρή νότα στον Πατριάρχη Βασίλειο αξιώνοντας την άμεση και αμετάκλητη απομάκρυνση του Μητροπολίτη Αυστραλίας. Η Ι. Σύνοδος και ο Πατριάρχης υπέκυψαν στις απειλές της ελληνικής Κυβέρνησης. Αντί όμως να παύσουν ή να ανακαλέσουν τον Χριστόφορο, αποφάσισαν να τον μεταθέσουν στη Μητρόπολη Βιζύης (4 Φεβρουαρίου 1928). Ταυτόχρονα η ελληνική Κυβέρνηση αξίωσε από τα Πατριαρχεία να διορίσουν ως Αρχιερατικό Επίτροπο στην Αυστραλία, έναν πρώην μοναχό της Μονής Σταυρονικήτα και πτυχιούχο του Πανεπιστημίου Αθηνών, τον Αρχιμ. Θεοφύλακτο Παπαθανασόπουλο. Ο Πατριάρχης συναίνεσε στην υπόδειξη του διορισμού του Αρχιμ. Θεοφύλακτου, ο οποίος και υπηρέτησε ως Επίτροπος μέχρι και της άφιξης του δεύτερου Μητροπολίτη Αυστραλίας Τιμοθέου Ευαγγελινίδη το 1932.

Ο Αρχιμ. Θεοφύλακτος είχε την αμέριστη συμπαράσταση του αντιπροσώπου του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Αθήνα, Μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρυσάνθου, ο οποίος μερικά χρόνια αργότερα εκλέχθηκε Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδας, καθώς και ισχυρών πολιτικών και υπηρεσιακών παραγόντων της ελληνικής Κυβέρνησης. Αφίχθηκε στην Αυστραλία την 1η Μαρτίου 1928 και επιδόθηκε σε εκστρατεία άμβλυσης των πνευμάτων και προλείανσης των διαφορών, που σοβούσαν στη Μελβούρνη και κυρίως στο Σίδνεϊ, εξαιτίας των άκυρων μυστηρίων και προπαντός της παρουσίας του καθηρημένου Βαράκλα. Ο μετατεθείς Μητροπολίτης Βιζύης Χριστόφορος καθυστέρησε την τελική αναχώρησή του από την Αυστραλία μέχρι τον Ιούλιο του 1928.

Η Επιτροπεία του Θεοφύλακτου (1928-1932) ήταν επιεικής και συντέλεσε ουσιαστικά στην ύφεση της οξύτητας. Διπλωματικότητας στους χειρισμούς του και προσεκτικός στη διατήρηση ισορροπιών, βοήθησε να αναγνωρισθούν τα μυστήρια που τελέστηκαν από τον Αρχιμ. Κασσιμάτη στη Μελβούρνη, ενώ κράτησε ανένδοτη στάση απέναντι στο Βαράκλα και τα μυστήρια που αυτός τέλεσε. Την εκκλησιαστική εκτροπή που ζούσε ο Ελληνισμός

του Σύνδνεϊ, με την ύπαρξη και λειτουργία δύο Ορθοδόξων Εκκλησιών, διέλυσε ουσιαστικά η αποκατάσταση των σχέσεων του σχισματικού Αρχιεπισκόπου της Αυτοκέφαλης Ορθόδοξης Εκκλησίας Αμερικής και Καναδά Βασιλείου Κομβόπουλου με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, η μεταβίβαση όλων των ναών υπό την κυριότητα, νομή και εκκλησιαστική δικαιοδοσία του Πατριαρχείου και η εκλογή του σε Μητροπολίτη Δράμας. Οι εκκλησιαστικές αυτές αλλαγές ανάγκασαν την ελληνική Κοινότητα του Σύνδνεϊ να αποδεχθεί τη δικαιοδοσία του Πατριαρχείου, να συναινέσει στην απομάκρυνση του Βαράκλα στην Αμερική, όπου και θα γινόταν η αποκατάστασή του ως κανονικού πάλι Αρχιμανδρίτη και στο κλείσιμο της Αγίας Τριάδας μέχρι το διορισμό κανονικού ιερέα. Ο Βαράκλας τελικά αναχώρησε για την Αμερική το Φεβρουάριο του 1932.

Εν τω μεταξύ, στις 22 Νοεμβρίου 1931, η Ι. Σύνοδος του Πατριαρχείου εξέλεξε τον Αρχιμ. Τιμόθεο Ευαγγελινίδη, ο οποίος υπηρετούσε ως αποκριστάριος και εφημέριος των Ορθοδόξων του Πατριαρχείου στο Βουκουρέστι της Ρουμανίας, δεύτερο Μητροπολίτη Αυστραλίας, Νέας Ζηλανδίας, Πολυνησίας, Νέας Γουίνεας και των υπόλοιπων νήσων του Ειρηνικού. Η επιλογή του νέου Μητροπολίτη έγινε με κριτήριο την οικονομική του αυτοτέλεια, διότι οποιαδήποτε εξάρτησή του από τις Κοινότητες της Αυστραλίας θα διακύβευε την άσκηση εκκλησιαστικής εξουσίας εκ μέρους του. Η ποιμαντορία του Μητροπολίτη Τιμοθέου (1932-1947) ήταν συγκριτικά εύκολη. Ο Αρχιερατικός Επίτροπος Θεοφύλακτος, που είχε στο μεταξύ διορισθεί ως Πατριαρχικός Επίτροπος μέχρι την άφιξη του δεύτερου Μητροπολίτη, είχε βοηθήσει στη δημιουργία κλίματος ύφεσης κι αρμονίας σ' όλες τις Πολιτείες με εξαίρεση αυτή του Σύνδνεϊ. Επιπλέον, οι Κοινότητες έβγαζαν κουρασμένες, εξουθενωμένες και οικονομικά καταρρακωμένες από την οικονομική ανέχεια των μελών τους, τις διαρκείς συγκρούσεις και κυρίως την οικονομική κρίση που οδήγησε σε ιδεολογικές και εθνοτοπικές διαφορές. Ο Μητροπολίτης συνέβαλε να ξεπεραστούν οι εκκλησιαστικές έριδες και να ενωθεί ο Ελληνισμός για να αντιμετωπίσει το χαλασμό της πολεμόπληκτης Ελλάδας.

Ο Μητροπολίτης Τιμόθεος, με την άφιξή του (Ιούλιος 1932), διόρισε τον Αρχιμ. Θεοφύλακτο εφημέριο των Ορθοδόξων της Μελβούρνης και κήρυξε την ένωση του Ελληνισμού του Σύνδνεϊ. Λειτουργήσε και στους δύο ναούς, διόρισε στην Αγία Τριάδα τον Αρχιμ. Νικόδημο Αντωνίου, και τόνισε ότι οι δύο ναοί θα αποτελέσουν ενορίες της αυτής Μητροπολής. Ανήγγειλε την ίδρυση κληρικολαϊκού μητροπολιτικού Συμβουλίου και παρότρυνε τα δύο Συμβούλια να ενωθούν σε μια κραταιά Κοινότητα. Ζήτησε από τα Πατριαρχεία τον αξιότερο των ιερέων για να τον χειροτονήσει ιερέα του ναού της Αγίας Σοφίας. Ως τέτοιον ο Πατριάρχης Μάξιμος έστειλε στην Αυστραλία το Διάκονο Μητροφάνη Νικολαΐδη, ο οποίος χειροτονήθηκε Αρχιμανδρίτης το Μάιο του 1933. Τον επόμενο μήνα (21 Μαΐου 1933), ο Μητροπολίτης Τιμόθεος αναγνώρισε τα μυστήρια που τέλεσε ο Βαράκλας ως κανονικά, ανακοίνωσε την άρση του σχίσματος και κάλεσε τους κοινοτικούς παράγοντες και τους δημοσιογράφους να επιβάλουν την αρμονία και την ενότητα. Τα χρέη ωστόσο της ανέγερσης του καθεδρικού ναού της Αγίας Σοφίας και η άσκηση της εξουσίας από κοινοτικούς παράγοντες που έζησαν τον πολυετή διχασμό, δεν επέτρεψαν την τελική ένωση των δύο Συμβουλίων σε μια ενιαία Κοινότητα μέχρι και το Απρίλιο του 1945, όταν ιδρύθηκε η

Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα της Ν.Ν.Ο. με πρώτο Πρόεδρο κοινής αποδοχής τον αυστραλογεννημένο νομικό Αθανάσιο Τζωρτζάτο.

Η ποιμαντορία του Τιμοθέου κρίνεται επίσης μέτρια από την άποψη της επιτυχίας. Η επίτευξη πνεύματος αρμονίας και ειρήνευσης θα πρέπει να αποδοθεί περισσότερο στη διοικητική του αβελτηρία, ευθυνοφοβία και αναβλητικότητα, καθώς επίσης σε συγκυρίες που είχαν σχέση με την οικονομική κρίση και τον πόλεμο. Έριδες δεν προκλήθηκαν εξαιτίας της παρουσίας μορφωμένων ιερέων και επειδή οι Κοινότητες δεν απολάμβαναν την εποχή αυτή της πλατιάς υποστήριξης των ελληνικών παροικιών, τις οποίες ουσιαστικά ποδηγετούσαν πανίσχυρα εθνοτοπικά σωματεία. Δεν μπόρεσε να εδραιώσει το μητροπολιτικό θεσμό, παρά τη μεγάλη οικονομική άνεση που έζησε ο Ελληνισμός ιδιαίτερα μετά το 1942 και την εισροή τεράστιων αμερικανικών κεφαλαίων στην Αυστραλία, η οποία δεν κινδύνευε από την ιαπωνική εισβολή. Η απομάκρυνση του εριστικού Γ. Προξένου Χρυσανθοπούλου και η άφιξη του διαδόχου του Ιωάννη Κοκοτάκη, συνέτεινε τα μέγιστα να δημιουργηθεί μέτωπο πλήρους σύμπλευσης και συνασπισμός συναίνεσης μεταξύ Μητροπολίτη και Γ. Προξένου, ο οποίος διατηρήθηκε αργαγής ακόμη και με την άφιξη του τρίτου Γενικού Προξένου καριέρας Αιμίλιου Βρυζάκη, παλιού γνώριμου του Μητροπολίτη από τις μέρες του στο Βουκουρέστι, όπου ο Βρυζάκης υπηρέτούσε επίσης ως Πρόξενος.

Μετά το 1946, άρχισε να εκδηλώνεται και πάλι έντονο αντιεκκλησιαστικό ρεύμα και να εκφράζονται δημόσια οι αντιδράσεις των κοινοταρχών εναντίον της αδιαφορίας του Μητροπολίτη Τιμοθέου να καθιερώσει βιώσιμο διοικητικό σύστημα που θα εναρμόνιζε τις σχέσεις του ιερατείου με τις Κοινότητες. Ο Πρόεδρος Τζωρτζάτος είχε προαναγγείλει τη σύγκληση Κοινοτικού Συνεδρίου στη Μελβούρνη για να τεθούν περιορισμοί στις αρμοδιότητες του κλήρου και ο Πρόεδρος της Μελβούρνης, γιατρός Χαράλαμπος Παρουλάκης είχε δημόσια εκφράσει την απογοήτευσή του για τη διοικητική αβελτηρία του Μητροπολίτη. Ο Τιμόθεος, αντιλαμβανόμενος την επερχόμενη κρίση, ζήτησε και πέτυχε τη μετάθεσή του ως Μητροπολίτη Ρόδου, αφού προηγουμένως φρόντισε να υποστηρίξει, όχι χωρίς ανταλλάγματα (Τάμης, 1994 και 1997), την υποψηφιότητα του Αρχιμ. Θεοφυλάκτου ως τρίτου Μητροπολίτη Αυστραλίας. Το Μάρτιο του 1947, ο Τιμόθεος αναχώρησε για να αναλάβει τη Μητρόπολη Ρόδου. Η παραμονή του εκεί ήταν εφήμερη. Χήρευσε στο μεταξύ η θέση της Αρχιεπισκοπής Βορείου Αμερικής με την ενθρόνιση του Αθηναγόρα ως Οικουμενικού Πατριάρχη. Ο Τιμόθεος ψηφίσθηκε Αρχιεπίσκοπος Αμερικής (Ιούνιος 1949) αλλά δεν ανέλαβε καθήκοντα. Ευρισκόμενος στην Κωνσταντινούπολη για να πάρει τις σχετικές οδηγίες του από τον Πατριάρχη, προσβλήθηκε από έντονο καρδιακό επεισόδιο και απεβίωσε (6 Οκτωβρίου 1949). Ο Μητροπολίτης Θεοφύλακτος χειροτονήθηκε Μητροπολίτης Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας στην Κωνσταντινούπολη το 1947 και ενθρονίστηκε στον Καθεδρικό ναό της Αγίας Σοφίας στο Σίδνεϊ τον Ιούνιο του 1948.

1.5 Οι ελληνικές Κοινότητες στην Αυστραλία: Οι σχέσεις τους με την αυστραλιανή κοινωνία, η δομή, η οργάνωση και η προσφορά τους.

Η πρώτη απογραφή του πληθυσμού της Αυστραλίας (5 Απριλίου 1891) κατέγραψε 482 Έλληνες. Οι περισσότεροι κατάγονταν από τα Κύθηρα, την Ιθάκη και τη Σάμο. Στις

22 Αυγούστου 1897, οι ηγέτες των διακοσίων περίπου Ελλήνων της Μελβούρνης κάλεσαν συνέλευση και ίδρυσαν την πρώτη οργανωμένη Κοινότητα. Κύρια ηγετική φυσιογνωμία ήταν ο Αλέξανδρος Μανιάκης, ο οποίος μαζί με τα ιδρυτικά στελέχη Αντώνιο Λεκατσά και Γρηγόριο Ματορίκο, εγγυήθηκαν την αγορά του οικοπέδου, όπου τέσσερα χρόνια αργότερα αναγέρθηκε ο ναός του Ευαγγελισμού. Με την ίδρυση της Κοινότητας, την οποία επίσημα τιτλοφορούσαν και ως «Εκκλησία» μέχρι και τις παραμονές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι πρωτοπόροι έθεσαν ως στόχο τους να μεριμνήσουν για ό,τι είχε σχέση με την εθνοθηρησκευτική υπόσταση των εποίκων και να διατηρήσουν, όχι μόνο συνείδηση ταυτότητας στους διασκορπισμένους συμπατριώτες τους, αλλά και να τονίσουν τις προϋποθέσεις εξάρτησης με την ελεύθερη Ελλάδα. Δεν ήταν συμπτωματικό επομένως ότι η τρίτη Γενική Συνέλευσή τους (11 Σεπτεμβρίου 1898) αποφάσισε να αγορασθεί το οικόπεδο, να αναγεθθεί ο ναός του Ευαγγελισμού, ο οποίος τέθηκε «υπό την προστασίαν της ελευθέρως γωνίας του Ελληνικού Γένους». Δεν αποτελούσε επίσης συγκυρία ότι διέλυσαν το συνασπισμό τους με τους αλλοεθνείς Ορθοδόξους και ανέλαβαν, ως Έλληνες το γένος, ακέραιο το βάρος της συντήρησης του ναού στα δύσκολα πρώτα χρόνια, παρά το μικρό αριθμό τους. Στα χρόνια των απελευθερωτικών πολέμων (1904-1913), η Κοινότητα της Μελβούρνης οργάνωσε εθνικό έρανο (10 Οκτωβρίου 1906), για την ενίσχυση των θυμάτων των βουλγαρικών επιθέσεων στη Μακεδονία, ενώ στην περίοδο των Βαλκανικών πολέμων (1912-1913) χιλιάδες λίρες συγκεντρώθηκαν για την ενίσχυση του ελληνικού Στρατού και αρκετοί ταξίδευσαν και κατατάχθηκαν εθελοντές.

Μέχρι το 1947, εποχή που άρχισαν να μεταναστεύουν από την Ελλάδα γυναίκες και εξαρτώμενα παιδιά εποίκων, ο ελληνικός πληθυσμός της Μελβούρνης δεν ξεπέρασε τις 2.700. Στη διάρκεια των πρώτων πενήντα περίπου χρόνων οργανωμένης κοινοτικής ζωής (1897-1947), σημειώθηκαν παλινδρομικά αξιόλογες μεταβολές στην Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία [Κοινότητα] Μελβούρνης. Η πορεία της Κοινότητας της Μελβούρνης, παρά τις φιλοδοξίες των ιδρυτικών μελών της, ήταν συντηρητική και περιορισμένη από την άποψη της εμβέλειας των λειτουργιών που ανέπτυξε και των επιτυχιών που σημείωσε. Παρά το γεγονός ότι λειτούργησε τα πρώτα, σχεδόν είκοσι χρόνια, ως η μοναδική παροικιακή οργάνωση με λειτουργίες που κάλυπταν εθνοθηρησκευτικούς στόχους και παρά το ότι δεν γνώρισε τον εκκλησιαστικό διχασμό, όπως αυτός εξελίχθηκε στο Σύνδνεϊ, εν τούτοις ο εθνοτοπικός σωβινισμός, η έλλειψη ηγετών με διορατικότητα και οξυδέρκεια και τα δύσκολα χρόνια της πείνας και του κατατρογμού, στέρησαν από την Κοινότητα μια περισσότερο επιβλητική παρουσία στην Αυστραλία.

Η αυθαίρετη ίδρυση της Μητρόπολης, χωρίς να προηγηθούν διαβουλεύσεις με την Κοινότητα, είχε τις τραγικές επιπτώσεις του Σύνδνεϊ, κυρίως διότι η Κοινότητα Μελβούρνης ήταν διαλυμένη, καταχρεωμένη και ουσιαστικά ακέφαλη ενώ δεν εκδίδονταν στη Μελβούρνη οι ελληνόφωνες εφημερίδες που καλλιέργησαν την οξύτητα. Οι δύσκολες συνθήκες επιβίωσης, ιδιαίτερα από το 1924 έως το 1935, αφαίρεσαν το ενδιαφέρον των εποίκων να ενδιατρίψουν στα κοινά και έριξαν την Κοινότητα στο μαρασμό. Ορισμένοι έρανοι για τους σεισμόπληκτους της Ελλάδας, κάποιες εκδηλώσεις για τα νοσοκομεία της Μελβούρνης και ένα λιτότατο πρόγραμμα αγαθοεργίας προσέδωσαν κάποια αίγλη. Στα δύσκολα

εκείνα χρόνια, οι ηγέτες της επιχείρησαν να παρέμβουν και να ενισχύσουν τους άπορους άνεργους, ωστόσο δεν υπήρχε η υποδομή και η δύναμη. Το 1934, οι άνεργοι Έλληνες που περιφέρονταν στους δρόμους της Μελβούρνης ζητώντας εργασία με αντάλλαγμα το φαγητό τους αντιπροσώπευαν το ένα τρίτο του συνολικού ελληνικού πληθυσμού.

Η διοικητική αβελτηρία των προκρίτων και η έλλειψη πρωτοβουλίας εκ μέρους των ηγετών της Κοινότητας, ενισχύονταν από το γενικότερο πνεύμα οργανωτικής καχεξίας της παροικίας. Οι έποικοι δεν θεωρούσαν την παρουσία τους στην Αυστραλία μόνιμη και τον εποικιστικό ρόλο τους ως ισότιμο προς αυτό των Αγγλοκελτών. Δεν διεκδίκησαν θέσεις στο πολιτικό σύστημα της χώρας, δεν εντάχθηκαν δομικά στο νέο περιβάλλον. Στο πλέγμα του παρείσακτου, του πολύτιμου μουσαφίρη, συνέδραμε και η γενικότερη νοοτροπία της μισοξενίας που χαρακτήριζε την εποχή. Οι κοινοτικοί μηχανισμοί δεν λειτουργούσαν πέρα από το δικαίωμα του θρησκειν.

Αντίθετα με άλλες παροικίες, ο διχασμός και η διχοστασία εντάθηκαν στη Μελβούρνη μετά το 1936 με την έκδοση της ακροδεξιής εφημερίδας *Φως*, της οποίας ο εκδότης Ι.Χ. Παναγιωτόπουλος κήρυξε ανένδοτο αντικομμουνιστικό αγώνα με στόχο της επιθετικής πολιτικής του, τους πάντες εκτός από τα στελέχη του Συλλόγου Παλαιών Πολεμιστών, τον γιατρό Χ. Παρουλάκη και ορισμένους επίλεκτους βασιλόφρονες και οπαδούς της Κυβέρνησης Μεταξά. Οι ιερείς θεωρήθηκαν «άρπαγες και ανεπαρκείς», ο εφημέριος των Ορθοδόξων της Μελβούρνης, Αρχιμ. Θεοφύλακτος «θεομπαίχτης και άπληστος», και αργότερα, όταν προήχθηκε σε Μητροπολίτη, χρεώθηκε με τον τίτλο του «κομμουνιστή Δεσπότη», διότι δήλωσε ότι υποστηρίζει τους Έλληνες εργάτες. Ο «σοφουλικός» Προξένος της Ελλάδας, Ανδρέας Νικολαΐδης διώχθηκε από την εφημερίδα ως Κομμουνιστής διότι η φοιτήτρια κόρη του συμμετείχε σε αριστερές οργανώσεις του Πανεπιστημίου Μελβούρνης, ενώ στην πραγματικότητα ο Παναγιωτόπουλος επιθυμούσε να προωθήσει στη θέση του Προξένου το φίλο του Χ. Παρουλάκη (Τάμης, 1994, 1997 και 2000).

Στο Σύνδει, που αποτελούσε την έδρα του Μητροπολίτη και του Γενικού Προξένου και συγκέντρωνε την πλειοψηφία του ελληνικού πληθυσμού της Αυστραλίας μέχρι το 1956, ήταν φυσιολογικό να λειτουργήσουν εντονότερα οι μηχανισμοί της κοινοτικής οργάνωσης, να εκδίδονται εκεί οι δύο ελληνόφωνες εφημερίδες, να σημειωθούν ισχυρές αντιπαραθέσεις μεταξύ των κοινοτικών και μητροπολιτικών, που οδήγησαν στην ασύμφορη ίδρυση και λειτουργία δύο ναών και η διχοστασία να έχει περισσότερο χαρακτήρα εκκλησιαστικό. Οι ανακατατάξεις στην ιεραρχία της κοινοτικής διάρθρωσης ήταν περισσότερο βραδείες εξαιτίας της πόλωσης και της όξυνσης που προκάλεσαν η εκκλησιαστική εκτροπή (1924-1932) και η μόνιμη ύπαρξη, μέχρι το 1945, δύο Συμβουλίων. Μέσα στους κόλπους της Κοινότητας δρούσαν δύο ιδεολογικές σχολές ανάλογα με τη διάθεση για ένωση με τους μητροπολιτικούς. Οι ενωτικοί της κοινοτικής παράταξης επικράτησαν και διατήρησαν την εξουσία τους στο μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, αναγκάζοντας συχνά τους αδιάλλακτους να αποχωρούν από τις Γενικές Συνελεύσεις ή να καταψηφίζονται.

Τον Ιούνιο του 1935, ο εκρηκτικός και θυμώδης εφημέριος της Αγίας Τριάδας Αρχιμ. Νικόδημος Αντωνίου οδήγησε την Κοινότητα σε νέα διχοστασία, διεκδικώντας την κοινοτική και εκκλησιαστική εξουσία και υποστηρίζοντας ότι ο ιερέας στη διασπορά θα πρέπει να δια-

δραματίζει εθναρχικό ρόλο. Οι έποικοι που πρόσκεινταν στην Κοινότητα χωρίστηκαν σε «παπαδικούς» και «κοινοτικούς» και ακολούθησε μια περίοδος πόλωσης με δυσάρεστα αποτελέσματα για τον κοινοτικό οργανισμό. Η απομάκρυνση του Αρχιμανδρίτη και ο επαναπατρισμός του περιέσωσαν προσωρινά την κατάσταση. Η ηγεσία της Κοινότητας διατηρούσε την άποψη ότι θα πρέπει να επέλθει προσέγγιση με το Συμβούλιο της Αγίας Σοφίας και πλήρους σύμπλευση με τις απόψεις του Μητροπολίτη Τιμοθέου. Μια μερίδα όμως των ριζοσπαστικών μελών και η πλειοψηφία των κηδεμόνων της Κοινότητας και, κατ' επέκταση της Αγίας Τριάδας, ήταν υπέρ της σκληρής στάσης και της διακοπής του διαλόγου. Τον Ιούνιο του 1939, οι διαλλακτικοί με ηγέτη τον Γεώργιο Κομνηνό, αφού απομόνωσαν τους φονταμεταλιστές κέρδισαν τις εκλογές και σχημάτισαν Συμβούλιο. Οι αποχωρήσαντες σκληροπυρηνικοί συνήλθαν την επόμενη Κυριακή και ανέδειξαν δικό τους συμβούλιο με Πρόεδρο τον αδιάλλακτο γιατρό Γεώργιο Ταχυμτζή. Έτσι το 1939, η ελληνική παροικία του Σύνδνεϊ βρέθηκε με τρία Συμβούλια και τρεις αντιμαχόμενους συνδυασμούς (δύο της Κοινότητας και ένα της Αγίας Σοφίας). Οι αδιάλλακτοι κατέλαβαν το ναό της Αγίας Τριάδας και αρνήθηκαν να επιτρέψουν στο Μητροπολίτη την είσοδο προς λειτουργία ρίχνοντας τον Ελληνισμό, για δεύτερη φορά μέσα σε δεκατρία χρόνια, στο διχασμό. Οι συμπλοκές των πιστών και των αντιμαχόμενων πρωταγωνιστών, έξω και μέσα στο ναό, απαθανατίστηκαν από τον αγγλόφωνο τύπο και γράφθηκαν πολλά αρνητικά σχόλια για τους Έλληνες. Η διένεξη σημείωσε ύφεση μόνον εξαιτίας της στάσης του Μητροπολίτη, του Γεν. Προξένου και του Προέδρου της Κοινότητας Γ. Κομνηνού, οι οποίοι δέχθηκαν την κατάληψη, αλλά κράτησαν το ναό κλειστό και αλειτούργητο για έξι μήνες προκειμένου να αναγκασθούν οι αντιμαχόμενες παρατάξεις να ειρηνεύσουν. Η σύγκλιση επιτεύχθηκε τελικά το Δεκέμβριο του 1939 με την παραίτηση και των δύο ηγετών των παρατάξεων. Στις εκλογές που ακολούθησαν εκλέχθηκε Πρόεδρος ο Π. Σωτηρόπουλος, γνωστός για τη μετριοπάθεια και διαλλακτικότητά του.

Στη διάρκεια του πολέμου, οι προσπάθειες για ένωση των «αγιοτριαδικών» με τους «αγιοσοφίτες» επιβραδύνθηκαν. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος απ' την άποψη του διαλόγου των δύο Συμβουλίων, όχι όμως σε επίσημη βάση. Κύριο εμπόδιο για την ένωση της παροικίας του Σύνδνεϊ σε μια Κοινότητα παρέμενε το χρέος του Καθεδρικού ναού, που ανερχόταν σε 4.800 λίρες. Η Ελληνική Λέσχη της Ν.Ν.Ο., σε μια προσπάθεια να συμβάλει ενεργά στις ενωτικές προσπάθειες, δώρισε το ποσό των 2.600 λιρών στη Μητρόπολη για τη μείωση του χρέους του ναού της Αγίας Σοφίας σε δύο δόσεις, το Σεπτέμβριο και Οκτώβριο του 1942, ανοίγοντας έτσι το δρόμο στην περαιτέρω εξομάλυνση των σχέσεων και στον παραμερισμό των εμποδίων, που καθυστερούσαν τη σύγκλιση των δύο φορέων.

Το Συμβούλιο του Π. Σωτηρόπουλου, που ανέλαβε τη διοίκηση της Κοινότητας κατά τη διάρκεια του πολέμου, επικέντρωσε την προσοχή του στη διενέργεια εράνων με σχεδόν αποκλειστικό μέλημα την περίθαλψη των Ελλήνων προσφύγων και ορφανών στην Αίγυπτο και Μέση Ανατολή. Με τη συναίνεση του διαρκώς περιοδευόντος Μητροπολίτη, συγκεντρώνονταν ποσά από εκδηλώσεις και εράνους που προορίζονταν επίσης για τις οικογένειες των υπηρετούντων Ελλήνων στον αυστραλιανό στρατό, καθώς και για την ενίσχυση του Ελληνικού Σχολείου. Την ίδια περίοδο (1943), ιδρύθηκε και η Ένωση Ελληνίδων με βασικούς στόχους την ανακούφιση των δεινοπαθούσων οικογενειών της παροι-

κίας και την αποστολή υλικού στον αυστραλιανό στρατό.

Ο πόλεμος είχε ευεργετικά αποτελέσματα για τον ελληνικό πληθυσμό της Αυστραλίας και τις οργανωμένες Κοινότητες. Ένωσε τον Ελληνισμό, έφερε την ευημερία στα μεγάλα αστικά κέντρα, επέτρεψε στους εποίκους να βρουν εργασία με ψηλό μεροκάματο, τις Κοινότητες να αποπληρώσουν τα χρέη τους και ενέπνευσε τις εθνοθηρησκευτικές αρχές να ιδρύνουν μαζί με τις Κοινότητες την Πανελλήνια Εθνική Επιτροπή, που επέφερε το ποσό του 1.000.000 λιρών υπέρ του αγωνιζόμενου ελληνικού λαού.

Ο εμφύλιος πόλεμος δε βρήκε την απήχισή του στον Ελληνισμό της Αυστραλίας, παρά το ότι λειτουργούσαν στις παροικίες του Σύδνεϊ, της Μελβούρνης και της Αδελαΐδας όλα τα συστατικά και οι δομές του, ήτοι τα αριστερά Σωματεία (Δημόκριτος στη Μελβούρνη και Άτλαντας στο Σύδνεϊ), οι ακροδεξιές οργανώσεις και εφημερίδες, και οργανωμένος μακεδονοσλαβικός πληθυσμός με αιχμές κρούσης την εφημερίδα τους *Makedonska Ickra* και την Ένωση Αυστραλιανού Μακεδονικού Λαού (Edisvno). Υπήρξαν οξυτάτες αντιπαράθεσεις, αποχές των μεν ή των δε από συγκεντρώσεις που καλούσαν οι Κοινότητες, έλλειψη διαλόγου, ωστόσο δεν προκλήθηκαν βιαιοπραγίες και έξαλλες αντιδράσεις. Κύριες αιτίες της σχετικής ειρήνευσης που επικράτησε ήταν η υπερχομματική πολιτική του Μητροπολίτη Θεοφύλακτου, ο οποίος συστηματικά απέφυγε αναφορές στον εμφύλιο πόλεμο και κήρυττε μια πανελλήνια ιδεολογία, η συνετή στάση του Γ. Προξένου Αιμ. Βρυζάκη, που απέφυγε την αντιπαράθεση και την οξύτητα, η κυριαρχία ηγετών στα κοινοτικά συμβούλια που πρόσκεινταν φιλικά προς το Μητροπολίτη και την πολιτική του και η στάση των αυστραλιανών αρχών που απέτρεπαν τη μεταφύτευση των παθών στην Αυστραλία.

Η ανάλυση της κοινοτικής εξέλιξης του Ελληνισμού της **Δυτικής Αυστραλίας**, που παρέμενε απομονωμένος από τους Έλληνες των ανατολικών Πολιτειών, δείχνει ότι εκεί λειτούργησαν διαφορετικές εγγυήσεις και σχηματίσθηκαν ευαισθησίες, που διαμόρφωσαν πρώτα τις κοινωνικές και εκπαιδευτικές προτεραιότητες της παροικίας και τελευταία στράφηκαν στην εκπλήρωση των θρησκευτικών αναγκών. Η διαμετρικά αντίθετη αυτή ωρίμανση της κοινοτικής ιδέας, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες παροικίες της Αυστραλίας, δε θα πρέπει να θεωρηθεί ξένη προς μια άλλη αντίθεση, προς την τάση δηλαδή των πρώτων εποίκων, κυρίως Καστελλοριζίων, να υποτάξουν τον τοπικιστικό σφινισμό τους στην πανελλήνια ιδεολογία. Η τάση αυτή ενισχυόταν από την προδιάθεση του αλύτρωτου Έλληνα, που εξέφραζε ο Καστελλοριζίος, σε σύγκριση με τους εποίκους του ελεύθερου Βασιλείου, που άρχισαν να εποικούν τη Δυτική Αυστραλία μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους.

Η αριθμητική υπεροχή των Καστελλοριζίων οδήγησε στην ίδρυση του πρώτου τοπικιστικού ελληνικού συλλόγου στην Αυστραλία, της Καστελλοριζιακής Αδελφότητας (1913) με πανελλήνιους όμως στόχους. Το πρώτο Δ. Συμβούλιο του Αθανασίου Γ. Αυγουστή, απαρτιζόταν από στελέχη που αποτέλεσαν και το πρώτο Δ. Συμβούλιο της Ελληνικής Κοινότητας της Δυτικής Αυστραλίας που ιδρύθηκε και λειτούργησε εκεί ένδεκα χρόνια αργότερα (1922). Με γενναιόδωρες προσφορές και δωρεές κληροδοτημάτων τέθηκαν οι βάσεις για μια ισχυρή Κοινότητα. Η στενή αρχικά συνεργασία με τον εφημέριο των Ορθοδόξων Αρχιμ. Γερμανό Ηλιού, οι αγαστές σχέσεις που αναπτύχθηκαν μεταξύ των Καστελλοριζίων και του μεγάλου αριθμού των Μακεδόνων εποίκων που άρχισαν να καταφθάνουν εκεί από

το 1924, συντέλεσαν να αναπτυχθεί ποικίλη δράση στους χώρους της εκπαίδευσης, αθλητισμού, χορωδίας και νεολαίας. Η ύπαρξη εκεί φωτισμένων ηγετών και το γεγονός ότι, εξαιτίας της απόστασης, η εκκλησιαστική εκτροπή δεν κατέλαβε τον Ελληνισμό της Πέρθης, είχαν ως συνέπεια να λειτουργήσουν θετικά οι δομές της κοινοτικής οργάνωσης. Η *Ελληνική Κοινότητα Δυτικής Αυστραλίας* ιδρύθηκε το 1923, αποτελούμενη αποκλειστικά σχεδόν από Καστελλοριζίους και ορισμένους Μυηλιναίους. Πρωταρχικό μέλημα της Κοινότητας ήταν η ανέγερση του Ελληνικού Κέντρου, σε οικοπέδο που παρεχώρησε η Καστελλοριζιακή Αδελφότητα επί προεδρίας του Α. Αυγουσή το 1925, όπου στεγάσθηκε προσωρινά το απογευματινό σχολείο που είχε ιδρύσει από ετών ο Αρχιμ. Γερμανός και εκκλησιαζόταν η παροικία. Η οικονομική κρίση καθυστέρησε την ανέγερση του ναού των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, τα εγκαίνια του οποίου τελέσθηκαν από το Μητροπολίτη Τιμόθεο το 1937. Οι σχέσεις της ομογένειας με τη μείζονα αυστραλιανή κοινή γνώμη και την πολιτική και εκκλησιαστική εξουσία της Πολιτείας, κρατήθηκαν ήπιες και εναρμονισμένες, ενώ αξιολάτρευτοι θεωρούνταν οι Έλληνες πριν και μετά τα δύσκολα πρώτα χρόνια του κατατρογμού (Τάμης, 1994). Από το 1918 λειτουργούσε οργανωμένος όμιλος νέων με το όνομα Ελληνική Ένωση Δ.Α., με στόχο την πρόσβαση στη μείζονα αυστραλιανή παροικία, την αγαθοεργία, την προσφορά στους αναξιοπαθούντες και τη συντήρηση της Εσπερινής Ελληνικής Σχολής, ο *Πιττακός*. Το 1930 ιδρύθηκε από τον Καστοριανό Ζήση Νολλίδη και λειτούργησε με επιτυχία ο *Ελληνομακεδονικός Σύλλογος ο Μέγας Αλέξανδρος*. Οι οργανωμένοι Μακεδόνες ενίσχυσαν σε μόνιμη βάση το ελληνικό σχολείο, βοήθησαν στους εθνικούς και φιλανθρωπικούς στόχους της Κοινότητας και συνέδραμαν στην ανέγερση του ναού με προσωπική συνεισφορά και έσοδα που συγκέντρωναν από θεατρικές παραστάσεις και εκδηλώσεις. Στην Πέρθη λειτούργησε, με προσφορά στο χώρο του αθλητισμού και την ψυχαγωγία των εποίκων, ο Ελληνοπροοδευτικός Σύλλογος Αθηνά που αποτελούνταν από αυστραλογεννημένους νέους.

Η Δυτική Αυστραλία προσέλκυσε μέχρι το 1925 τους περισσότερους εποίκους των Αντίποδων μετά το Σύδνεϊ. Φυσιολογικά, λοιπόν, δημιουργήθηκαν οργανωμένες παροικίες στις πρωτεύουσες της επαρχίας όπου απασχολούνταν ο μεγαλύτερος αριθμός των πρωτοπόρων μεταναστών. Έλληνες εγκαταστάθηκαν στην πόλη Bumbury από το 1905, όπου ιδρύθηκε η Ελληνική Ένωση, ενώ εκατοντάδες νησιώτες και Μακεδόνες έποικοι διασκορπίστηκαν στις καπνοφυτίες της κομόπολης Manjimup και τα υλοτομικά κέντρα του Greenbushes, Bridgetown, Nyamup και στο Geraldton. Στα απέραντα χρυσορυχεία των πόλεων Kalgoorlie και Boulder βρέθηκαν οι πρωτοπόροι νησιώτες έποικοι πριν από το 1894, όπου οργάνωσαν την εμπορική οικονομία της περιοχής με τα καταστήματα που άνοιξαν και διατήρησαν, παρά τους φυλετικούς ξεσηκωμούς των αγγλοκελών εναντίον τους το 1929 (Τάμης, 1994 και 1997).

Μικρή και πολιτικά ασήμαντη παρέμεινε η ελληνική παροικία της Αδελαΐδας μέχρι και την ενθρόνιση του τρίτου Μητροπολίτη Αυστραλίας Θεοφύλακτου Παπαθανασόπουλου. Μέχρι το 1923, ο Ελληνισμός της **Νοτίου Αυστραλίας** ήταν ελάχιστος. Τέσσερις οικογένειες και 30 άτομα στην Αδελαΐδα και 40 εργάτες στην παραθαλάσσια κομόπολη του Port Pirie που εργάζονταν στο αναλυτήριο Smelter των μεταλλείων της

πόλης Broken Hill. Από το 1924, ο πληθυσμός των εποίκων του Port Pirie, που βρίσκεται 250 χιλιόμετρα βορειοδυτικά της Αδελαΐδας, αυξήθηκε γεωμετρικά ξεπερνώντας τα 1.200 άτομα. Η απότομη αύξηση του αριθμού των Ελλήνων εποίκων, οφειλόταν αποκλειστικά στις μεγάλες προσλήψεις εργατών που διαφήμιζε σ' ολόκληρη τη χώρα η διοίκηση των μεταλλείων του Broken Hill. Την κωμόπολη επισκέφθηκε, με την άφιξή του στην Αυστραλία, ο πρώτος Μητροπολίτης Χριστόφορος, ο οποίος και ενθάρρυνε τους εκεί εποίκους να συμπήξουν την πρώτη Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα της Νοτίου Αυστραλίας. Ιδρύθηκε και λειτούργησε εκεί ο ξύλινος ναΐσκος τιμώμενος στο όνομα του Αγίου Γεωργίου εντός του περιβόλου της Αγγλικανικής Εκκλησίας στημένος σε πασσάλους. Ούτε ο Μητροπολίτης ούτε όμως και οι έποικοι είχαν υπολογίσει ότι ο πληθυσμός αυτός ουσιαστικά ήταν φερέοικος, για το ενδεχόμενο της απόλυσής τους από το μοναδικό εργοστάσιο που απασχολούσε ολόκληρο τον πληθυσμό. Πραγματικά το 1929 η σοβούσα οικονομική κρίση οδήγησε σε μαζικές απολύσεις των εργατών από τα χυτήρια του Port Pirie, και σε παρακμή την τοπική κοινότητα αφού τα περισσότερα μέλη της αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν στην Αδελαΐδα και σ' άλλες πόλεις των Ανατολικών Πολιτειών.

Στις 5 Οκτωβρίου 1930, 30 περίπου Έλληνες συγκεντρώθηκαν στο Panhellenion Club, 122 Hindley Street της Αδελαΐδας και εξέλεξαν εφορευτική επιτροπή με αποκλειστική ευθύνη να διενεργήσει εκλογές για την ανάδειξη του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου. Οι σύνεδροι εξέλεξαν Πρόεδρο της Εφορευτικής Επιτροπής τον επιχειρηματία Κωνσταντίνο Κάβουρα. Δεκαπέντε μέρες αργότερα (19 Οκτωβρίου 1930) διεξήχθησαν εκλογές με την καθολική σχεδόν συμμετοχή των ενηλίκων ανδρών (περίπου 100) και επανεξέλεξαν τον Κ. Κάβουρα ως πρώτο Πρόεδρο της *Ελληνικής Κοινότητας Νοτίου Αυστραλίας*.

Ο ιδιόμορφος κληρικός Γερμανός Ηλιού, που αποτελούσε ουσιαστικά και το ληξιαρχείο της ελληνικής παροικίας, παρουσιάζει την παρακμή που κυριαρχούσε σ' όλες τις εκφάνσεις της παροικιακής ζωής της Αδελαΐδας και χαρακτηρίζει την Κοινότητα, τρία χρόνια μετά την ίδρυση της, ως ένα «σωματείο» χωρίς προορισμό, ηγεσία και λειτουργία. Ιδού πώς περιγράφει τα κρατούντα στην ελληνική παροικία της Αδελαΐδας, τον Απρίλιο του 1933, προς το Υπουργείο Εξωτερικών:

«Η παροικία της Αδελαΐδος ουδέν ίδρυμα κέκτηται ούτε θρησκευτικόν, ούτε φιλανθρωπικόν, ούτε εκπαιδευτικόν, εκτός ιδιωτικών τινών παραδόσεων των ελληνικών γραμματίων εις τινας οικογένειας υπό της δίδος Ευφροσύνης Ι. Κολόμβου. Αι τελεταί και λειτουργίαι τελούνται εις αίθουσαν υπό ενοίκιον. Περιουσία κοινοτική ουδόλωσ υπάρχει. Σωματεία εν Αδελαΐδι υπάρχουσιν ο Σύλλογος Απόλλων εν διαλύσει, υφιστάμενος μόνον δια το μικρόν του κεφάλαιον εις τινα των ενταύθα τραπεζών. Η Καστελλοριζική Αδελφότης και το Σωματείον υπό την επωνυμίαν Ελληνική Ορθόδοξος Κοινότης Αδελαΐδος άνευ τακτικών μελών, άνευ πόρων εκτός τινών των ομογενών βιοποριστών αποτελούντων ως Συμβούλιον άνευ διευθύνσεως των Κοινών.

Εις το εσωτερικόν υπάρχουσι τινές ελληνικαί οικογένειαι ως εις Wirrabara έξι οικογένειαι αι τέσσερις εις φάρμας και αι δύο εις άλλας εργασίας, εις Port Augusta 30 οικο-

γένειαι, τρεις εχόντων κακαστήματα και ως 10 ατόμων εργαζομένων εις τας αλυκάς. Εις West Coast περί τας 15 οικογενείας αλιέων και περί τους 50 ομογενείς εργαζομένους ως εργάται εις διάφορα χωρία της Νοτίου Αυστραλίας, ώστε ο ελληνισμός σχεδόν να συμποσούται μέχρι 650 και ίσως και άνω».

(Αναφορά Αρχιμ. Γερμανού Ηλιού προς ΥΠΕΞ, 24 Απριλίου 1933, ΔΑΠΛΑ).

Η νεοϊδρυθείσα Κοινότητα δεν κατάφερε να συνεργασθεί με τον εφημέριο των Ορθοδόξων της Αδελαΐδας, Αρχιμ. Γερμανό Ηλιού, ο οποίος είχε μετατεθεί από την Πέροθη. Ο αρχιμανδρίτης αυτός θεωρούσε τον κληρικό ως τη βάση του εκκλησιασματος και την Κοινότητα ως ένα απλό σωματείο της παροικίας χωρίς συλλογικότητα. Επιπλέον, ο μικρός και διασκορπισμένος αριθμός των εποίκων δεν βοηθούσε στη σύσταση ενός ισχυρού φορέα λαϊκής εξουσίας. Με αφορμή τη δεύτερη επίσκεψή του στην Αδελαΐδα στις αρχές του 1933, ο Τιμόθεος είχε ήδη συζητήσει την αγορά οικοπέδου και την ανέγερση ναού με τους προεστούς της Κοινότητας. Προς το σκοπό αυτό άρχισε ερανική εκστρατεία στη Νότιο Αυστραλία, με τη συμμετοχή των Ελλήνων από την ακριτική περιοχή του Thevenard, 900 περίπου χιλιόμετρα βορειοδυτικά της Αδελαΐδας μέχρι και το Broken Hill. Το οικόπεδο αγοράσθηκε το 1936 και το Νοέμβριο του 1937 τέθηκε ο θεμέλιος λίθος του ναού των Ταξιαρχών από το Μητροπολίτη και το Γενικό Πρόξενο της Ελλάδας και στενό συνεργάτη του Τιμοθέου, Ιωάννη Κοκοτάκη. Τα θυρανοίξια του έλαβαν χώρα το Μάρτιο του 1938, επί προεδρίας του Μιχάλη Καμπούρη μέσα σε μια ατμόσφαιρα γενικής ευφορίας. Η ίδρυση του ναού αποτέλεσε κίνητρο δραστηριοποίησης των λαϊκών γύρω από την Κοινότητα. Μέχρι την εποχή εκείνη ακόμη και οι συνεδριάσεις συγκαλούνταν σε λέσχες και κατοικίες των προκρίτων. Η ίδρυση του ναού ενίσχυσε και τη θέση του Μητροπολίτη, διοικητικά και οικονομικά. Η εξάρτηση της Κοινότητας από τη Μητρόπολη ήταν πλέον αδιαφιλονίκητη.

Η δράση της Κοινότητας μέχρι και το τέλος της ποιμαντορίας του Τιμοθέου (1947) δεν έχει να παρουσιάσει κάτι το αξιόλογο. Περιορίσθηκε στην εκκλησιαστική διακονία των Ορθοδόξων, σε αλτρουιστικό πρόγραμμα περιορισμένης εμβέλειας, στην εξυπηρέτηση των εκκλησιαστικών αναγκών των Ελλήνων της υπαίθρου, ιδιαίτερα μετά το 1943. Σημαντική ήταν η προσφορά της Κοινότητας προς τους πολεμοπαθείς της Ελλάδας. Έλαβε μέρος στον Παναυστραλιανό Έρανο που οργάνωσε ο Γενικός Πρόξενος της Ελλάδας, Αιμ. Βρυζάκης, παρά τις πρώτες δυσκολίες που προκάλεσαν ενδοκοινοτικές έριδες. Η Ελληνική Κοινότητα της Αδελαΐδος διατήρησε εναρμονισμένες σχέσεις με τη Μητρόπολη καθ' όλη τη διάρκεια της ποιμαντορίας του Τιμοθέου. Η οικονομική άνθιση της δεκαετίας του 1940 και η μαζική μετανάστευση γυναικόπαιδων στα τέλη της δεκαετίας, ιδιαίτερα εξαιτίας του Εμφυλίου Πολέμου, συνέβαλαν στην αύξηση του γοήτρου της Κοινότητας και στην οικονομική της επάρκεια.

Μικρός σχετικά αριθμός πρωτοπόρων εποίκων οδηγήθηκε στην αχανή Πολιτεία της **Κουησλάνδης** και ειδικότερα στη **Βρισβάνη**. Το 1913 ιδρύθηκε και λειτούργησε εκεί ο πρώτος ελληνικός Οργανισμός της Κουησλάνδης με την επωνυμία *Queensland Hellenic Association* (*Ελληνικός Σύνδεσμος Κουησλάνδης*). Το 1924 μετά τους περιορισμούς στη μετανάστευση που επέβαλε η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση αρκετές εκατοντάδες Μακεδόνων εποίκων, που περιφέρονταν άνεργοι στους δρόμους της Μελβούρνης και της Πέροθης, μεταφέρθηκαν, με πρόνοια του επίτιμου Προξένου της Ελλάδας Χρήστου Φρυλιγκου, στα τε-

ράστια αγροκτήματα, βαμβακοφυτείες και καπνοκαλλιέργειες της βόρειας Κουησλάνδης και στις φυτείες του ζαχαροκάλαμου, που αποτελούσαν μέχρι τότε ειδικότητα εργασίας των Μαλτέζων και Ιταλών μεταναστών. Ενώ η άφιξη του πρώτου Έλληνα εποίκου στη Βρισβάνη χρονολογείται στα 1860, η *Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα της Βρισβάνης* άρχισε να γράφει μέλη απ' το Μάρτιο του 1928. Δωκεκανήσιοι και Τσιριγιώτες εποίκησαν την πόλη στις αρχές του εικοστού αιώνα σε μεγάλους αριθμούς. Οι περισσότεροι είχαν δικά τους μικροκαταστήματα, ψαράδικα, εστιατόρια, μικρές επιχειρήσεις με εισαγωγές προϊόντων από την Ελλάδα. Το 1929 έγιναν τα θυρανοίξια του ναού του Αγίου Γεωργίου παρουσία του Γενικού Προξένου της Κουησλάνδης Χρήστου Φρυλιγκου. Αργότερα αγοράστηκε μεγάλο οικόπεδο και αναερόθηκε περικαλλής ναός στην οδό Edmondstone, South Brisbane και δίπλα το Hellenic House, το οποίο στέγαζε λέσχη, εστιατόριο, βιβλιοθήκη και το γραφείο του πρώτου εφημερίου των Ορθόδοξων Αρχιμ. Νίκωνα Πατρινάκου.

Στην τροπική ζώνη, με επίκεντρο την πόλη Innisfail, είχαν εγκατασταθεί από το 1910 διακόσοι περίπου νησιώτες, οι οποίοι, οργανώθηκαν το 1925 σε κοινότητα, για τις εκκλησιαστικές ανάγκες της οποίας ο Μητροπολίτης Τιμόθεος στη συνέχεια (1933), διόρισε ως πρώτο εφημέριο και δάσκαλο το Ροδίτη δημοδιδάσκαλο Ηλία Κωτιάδη, τον οποίον είχε χειροτονήσει ο πρώτος Μητροπολίτης Χριστόφορος το Φεβρουάριο του 1928. Η πρώτη συνέλευση των Ελλήνων και των πέριξ κωμοπόλεων και χωριών είχε αποφασίσει την ίδρυση του Συλλόγου Ελλήνων Βορείου Κουησλάνδης και έθεσε ως στόχο την ίδρυση ναού και ελληνικού σχολείου. Ο ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου αποπερατώθηκε το 1934 και τα θυρανοίξια ευλογήθηκαν από το Μητροπολίτη Τιμόθεο και τον Γ. Πρόξeno της Ελλάδας, Ι. Κοκοτάκη. Η ελληνική ομογένεια της αγροτικής Βόρειας Κουησλάνδης εποίκησε την επαρχιακή πόλη του Townsville μαζί με τα 1935. Οι περισσότεροι έποικοι εργάζονταν στις φυτείες ζαχαροκάλαμου και μπανάνας από τις αρχές του 1920. Με την εγκατάστασή τους στο Townsville διορίστηκε ιερέας ο Οικονόμος Γ. Κατέρης, για να ασκεί διακονία, να διδάσκει ελληνικά στα Ελληνόπουλα που συγκεντρώνονταν σε αγροτικούς συνδικισμούς και να λειτουργήσει στο ναό των Αγίων Θεοδώρων που έκτιζε η τοπική κοινότητα. Ο ναός τελικά αποπερατώθηκε το 1947. Οι λειτουργίες της Ορθόδοξης Εκκλησίας τελούνταν στο ναό των Αγγλικανών, τον οποίο ευγενώς είχαν παραχωρήσει από το 1928.

Η ιδιομορφία της Κουησλάνδης ήταν ότι καθ' όλη τη διάρκεια της ελληνικής εποίκησης στην Πολιτεία αυτή, ακόμη και στη μεταπολεμική περίοδο, ο μισός αριθμός των εποίκων διέμενε εκτός της μητροπολιτικής περιοχής της Βρισβάνης. Έτσι ενώ μέσα στην πρωτεύουσα δρούσαν διάφορες τάσεις τοπικιστικές και πρυτάνευε έντονα η επιρροή που ασκούσε στην κοινοτική ζωή η δυναστεία των Φρυλιγκων, οι διαφορές ήταν εφήμερες και δεν είχαν ούτε την ένταση ούτε και τη δύναμη να μετατραπούν σε διχαστασία. Ας σημειωθεί ότι από τους οκτώ μόνον ναούς, που ιδρύθηκαν και λειτούργησαν στην Αυστραλία μέχρι και τον τερματισμό της προπολεμικής μετανάστευσης (1947), οι τρεις ιδρύθηκαν και λειτουργούσαν στην Κουησλάνδη («Άγιος Γεώργιος», Βρισβάνη, 1929, «Κοίμηση της Θεοτόκου», Innisfail, 1934, «Άγιοι Θεόδωροι», Townsville, 1947).

Αν και ο πρώτος Έλληνας έφθασε στην **Τασμάνια** το 1860, ελάχιστοι Έλληνες από τα Κύθηρα εγκαταστάθηκαν εκεί πριν από την ποιμαντορία του Θεοφύλακτου (1947-1957), επομέ-

ως ήταν φυσιολογικό, που δεν ιδρύθηκε οργανωμένη Κοινότητα πριν από το 1953. Ο τσιριγώτης Γρηγόριος Κασσιμάτης μετανάστευσε στην Αυστραλία το 1905 και μετά από επτά χρόνια παραμονής στην Κουησλάνδη, όπου εμπορεύθηκε φρούτα, εγκαταστάθηκε στο Hobart ανοίγοντας με το συντοπίτη του Πέτρο Γαλάνη το Britannia Café. Ο πατέρας του Γεώργιος είχε μεταναστεύσει στο Σύνδνεϊ το 1891. Μέχρι το 1924, ο Γρηγόριος Κασσιμάτης είχε θέσει τις βάσεις μιας πρωτότυπης για το νησί βιομηχανίας. Αγόραζε μεγάλες ποσότητες αστακών και στη συνέχεια τους συσκεύαζε και τους εξήγαγε στο Σύνδνεϊ. Το εξαγωγικό αλιευτικό εμπόριο επέφερε μεγάλα κέρδη στο Γρηγόριο και στα αδέρφια του Αντώνιο και Βασίλειο που συμμετείχαν ως συνέταιροι. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, οι αδελφοί Κασσιμάτη συντηρούσαν σε μόνιμη βάση πάνω από 200 Αυστραλούς άπορους, ενώ τροφοδοτούσαν με γάλα και τυρί όλα τα σχολεία της Τασμανίας, για να σιτίζονται οι μαθητές. Στη διάρκεια του πολέμου οι επιχειρήσεις των αδελφών Κασσιμάτη επιχορηγούσαν σε μηνιαία βάση τον Αυστραλιανό Ερυθρό Σταυρό, ενώ σε χιλιάδες λίρες ανέρχεται η βοήθεια που απέστειλαν στους πολεμοπαθείς της Ελλάδας. Το Νοέμβριο του 1940 οι αδελφοί Κασσιμάτη ενεργοποίησαν την Κυβερνήτρια της Τασμανίας Lady Cowrie, τον Πρωθυπουργό και το Δήμαρχο Sir Ernest Clark να διεξάγουν έρανο υπέρ των αγωνιζόμενων Ελλήνων στρατιωτών σε ολόκληρη την Τασμάνια και όρισαν ειδική ημέρα Greek Appeal Day (23 Δεκεμβρίου 1940). Κυκλοφόρησαν αφίσες σ' όλες τις πόλεις και χιλιάδες προκηρύξεις στα καταστήματα που καλούσαν τους Αυστραλούς να προσφέρουν γενναιόδωρα υπέρ των γενναίως πολεμούντων Ελλήνων. Οι αδελφοί Κασσιμάτη ανέγειραν πλήρες γηροκομείο και νοσοκομείο στο νησί τους, ενώ δώρισαν στην ελληνική παροικία του Hobart τα οικοπέδα επί των οποίων κτίσθηκαν ο Ναός του Αγίου Γεωργίου και η Λέσχη της Κοινότητας. Μέχρι το 1931 οι μόνοι άλλοι Έλληνες της Τασμανίας ήσαν ο Γεώργιος Χάρος, οι αδελφές του Κατερίνα και Μάντη, το ζεύγος Ι. Φλάσκα που ήρθε στο νησί το 1922, οι αδελφοί Syd και Γρηγόριος Κασσιμάτη, ενώ στο Launceston ζούσε ο Αθανάσιος Καπαράτος. Ο Γ. Χάρος, του οποίου οι αδελφές Κατερίνα και Μάντη παντρεύτηκαν τους αδελφούς Γρηγόριο και Αντώνιο Κασσιμάτη, εποίκισε το νησί το 1931 ανοίγοντας το Green Gate Milk Shop και το εργοστάσιο παραγωγής βραστήρων καφέ Haros Boiler Factory τους οποίους εφεύρε και κατασκεύαζε μόνος του.

Έλληνες έποικοι δεν εμφανίσθηκαν στη **Βόρειο Αυστραλία** πριν από τους Βαλκανικούς Πολέμους. Μικρός αριθμός Καστελλοριζίων έφθασε στο **Darwin** το 1913 και εγκαταστάθηκε εκεί πριν απ' την άφιξη Καλύμνιων που αρχικά επιδόθηκαν στο επικίνδυνο επάγγελμα της αλιείας των μαργαριταριών.

Η εκπαιδευτική δραστηριότητα των Κοινοτήτων στα πρώτα πενήντα χρόνια της οργανωμένης εποίκισης της Αυστραλίας κρίνεται ως περιορισμένη και ανεπαρκής εξαιτίας των δημογραφικών περιορισμών και της φύσης της μετανάστευσης. Η μετανάστευση παρέμεινε αμιγώς ανδροκρατική μέχρι το 1949. Ελάχιστος, συγκριτικά, ήταν ο αριθμός των οικογενειών ενώ η συγκέντρωση των Ελλήνων στα μεγάλα αστικά κέντρα άρχισε μετά το 1935. Οι παράγοντες αυτοί δεν επέτρεψαν τη λειτουργία οργανωμένων σχολείων με εξαίρεση την Πέρθη, όπου από το 1929 προσέφερε τις υπηρεσίες του αποσπασμένος εκεί εκπαιδευτικός από την Ελλάδα, τον μισθό του οποίου, σε πλήρη ισοτιμία με αυτόν του εφημερίου, κατέβαλε η Κοινότητα. Η κατάσταση ήταν απελπιστική στην Αδελαΐδα, όπου σχολείο λειτούρ-

γηση συστηματικά μετά το 1936. Στη Μελβούρνη η Κοινότητα δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις οργάνωσης σχολείου μέχρι και τη δεκαετία του 1950. Η γενναιοδωρία των εθνοτοπικών οργανισμών, η φιλοτιμία ιδιωτών, κυρίως επιχειρηματιών, η ευσυνειδησία των διδασκόντων και η αγωνία των γονέων είχε ως αποτέλεσμα να υπολειπεται, μεταφερόμενο από τα πατάκια εστιατορίων σε ανοίκιαστες αίθουσες, το απογευματινό σχολείο, του οποίου η λειτουργία διακοπτόταν ανάλογα με την οικονομική κατάσταση και την όποια παραταξιακή διχοστασία. Το 1929, ο αναπληρωτής Πρόξενος στη Μελβούρνη, δικηγόρος Ανδρέας Νικολαΐδης είχε ιδρύσει την Εκπαιδευτική Επιτροπή που είχε ως προσωρινό αποτέλεσμα να λειτουργήσει με συνέπεια το σχολείο μέχρι και το 1935. Η απρόσκοπτη λειτουργία του μετά εξαρτήθηκε από τη φιλοτιμία της διευθύντριας Αλεξάνδρας Βραχνά, του εφημέριου της Μελβούρνης Θεοφύλακτου, και των προκρίτων των εθνοτοπικών οργανισμών που προκειμένου να επιβάλουν τις απόψεις τους συχνά επέσειαν ως απειλή τη διακοπή οικονομικής βοήθειας προς το σχολείο. Η Κοινότητα επιχείρησε δύο φορές να θέσει το σχολείο υπό την κηδεμονία της χωρίς επιτυχία.

Αντίθετα, στο Σίδνεϋ λειτούργησε μεθοδευμένα η εκπαιδευτική πρόνοια, ίσως εξαιτίας του ανταγωνισμού που προέκυψε μεταξύ της Κοινότητας και του Συμβουλίου του καθηδρικού ναού της Αγίας Σοφίας. Ιδρύθηκαν και λειτούργησαν δύο σχολεία, τα οποία και χρησιμοποιήθηκαν ως βάσεις πολιτικής δύναμης από τα εκάστοτε Συμβούλια στις διενέξεις και τη διχοστασία τους, επειδή οι γονείς των παιδιών ήταν ενταγμένοι υποστηρικτές της μιας ή της άλλης φατριάς.

Ο Μυτιληνός Ευστράτιος Βελής εξέδωσε στη Μελβούρνη το Νοέμβριο του 1912 την πρώτη ελληνική εφημερίδα με το όνομα *Αυστραλία*. Η έκδοσή της συνεχίστηκε απρόσκοπτα μέχρι το 1923, οπότε και αγοράστηκε από τον εφημέριο της ελληνικής Κοινότητας του Σίδνεϋ, Δημήτριο Μαρινάκη και τον αδελφό του Νικόλαο. Οι αδελφοί Μαρινάκη συνέχισαν την έκδοση της παλαιότερης εβδομαδιαίας εφημερίδας της Αυστραλίας με το όνομα *Εθνικόν Βήμα*. Στη διάρκεια του πολέμου η εφημερίδα αγοράστηκε από τον Θάνο Νικολαΐδη. Η εφημερίδα χάραξε συντηρητική πολιτική, υποστήριξε τη μητροπολιτική και αργότερα αρχιεπισκοπική παράταξη, περισσότερο από εμπορική και επαγγελματική σκοπιμότητα παρά από ιδεολογία, και διατήρησε τη δημοτικότητά της εβδομήντα και πλέον χρόνια μετά την έκδοσή της.

Τον Νοέμβριο του 1926 εκδόθηκε στο Σίδνεϋ, με στόχο να υπηρετήσει την κοινοτική ιδέα, η οκτασέλιδη, εβδομαδιαία εφημερίδα *Πανελλήνιος Κήρυξ* από τον Ιωάννη Στίλσο και Γεώργιο Μαροσέλλο. Η νέα εφημερίδα από την πρώτη έκδοση στράφηκε εναντίον του Μητροπολίτη Χριστόφορου και χάραξε αντιπολιτευτική γραμμή προς το *Εθνικό Βήμα*. Το 1931, η εφημερίδα αγοράστηκε από τους Δημήτριο Λάλα και Αλέξανδρο Γρίβα και χαράχθηκε ηπιότερη πολιτική χωρίς όμως παρεκκλίσεις. Έτσι, ενώ υποστήριξε το Μητροπολίτη Τιμόθεο και την πολιτική του δεν έτρεφε επιείκεια για το ιερατείο. Ο *Πανελλήνιος Κήρυξ* καθιερώθηκε ως η δημοκρατική εφημερίδα του Ελληνισμού της Αυστραλίας, υποστήριξε με πείσμα τον Κοινοτικό θεσμό, εισηγήθηκε την ίδρυση ομοσπονδίας Κοινοτήτων, για να περιορισθεί και να συγκρατηθεί η εξουσία της Μητρόπολης, έριξε το σύνθημα της λειτουργίας Παγκοινοτικού Συμβουλίου και γενικά ποδηγέτησε την ηγεσία της Κοινότητας του Σίδνεϋ. Το 1936, ο Ι.Χ. Παναγιωτόπουλος εξέδωσε στη Μελβούρνη

την πλέον συντηρητική εφημερίδα του Ελληνισμού με το όνομα *Φως*, η οποία έπαιξε καθοριστικό ρόλο στα κοινοτικά πράγματα της Μελβούρνης. Το μηνιαίο εικονογραφημένο περιοδικό *Οικογένεια* ίδρυσε στη Μελβούρνη ο Γ. Γιαννόπουλος το 1946, το οποίο γνώρισε μακρόπνοη διάρκεια. Εκδόθηκαν κι άλλες εφημερίδες είτε για να υπηρετήσουν εφήμερα μια κατάσταση είτε για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις κάποιου πρόχειρου συνασπισμού, αλλά διέκοψαν την έκδοσή τους εξαιτίας οικονομικών δυσχερειών. Το 1934, ο Όμηρος Ρήγας ήρθε από το Σύδνεϋ στην Αδελαΐδα και εξέδωσε εκεί τη ριζοσπαστική εβδομαδιαία εφημερίδα *Φάρος* με καθαρά αντιεκκλησιαστική και αντιπροξενική πολιτική. Διέκοψε την έκδοση τρία χρόνια αργότερα. Η εφημερίδα *Εθνική Σάλπιγξ* εκδόθηκε πρόσκαιρα στη Μελβούρνη το 1924 από το Νικόλαο Κολιό και ελεγχόταν από τον εφήμερο τον Ορθοδόξω της Μελβούρνης Αρχιμ. Ειρηναίο Κασσιμάτη.

Έντονη υπήρξε η θεατρική παρουσία των Ελλήνων σ' όλες τις Πολιτείες της Αυστραλίας. Ο Ιθακήσιος Χαράλαμπος Φλωριάς, που διευθύνει το Bobs Café στο Flinders Street της Μελβούρνης, ήταν ο πρώτος ηθοποιός της παροικίας που συμμετείχε σε αυστραλιανή θεατρική παράσταση το 1916. Την καλλιτεχνική ανέλιξη συνόδευε πάντα κάποια φιλανθρωπική σκοπιμότητα. Το 1919, ιδρύθηκε στο Σύδνεϋ η Ελληνική Φιλοδραματική Εταιρεία και ανέπτυξε αξιόλογη δράση βοηθώντας παράλληλα ερανικές προσπάθειες της παροικίας που στόχευαν στην οικονομική ενίσχυση των πολεμόπληκτων της Ελλάδας. Το 1922, ήλθε στην Αυστραλία ο Ελληνικός Θίασος Νέξερ, Ποφάντη, Κουρουκλή και έδωσε σειρά παραστάσεων στο Σύδνεϋ καθώς επίσης και την Τραγωδία Οιδίπους Τύραννος στο Ωδείο του Σύδνεϋ. Το 1936 ο Γ. Παϊτζής ίδρυσε τον *Ελληνικό Θίασο Αυστραλίας* που διέθετε και δική του ορχήστρα, διευθυντής της οποίας ήταν ο Ο. Παλμήστρας. Ο θίασος αυτός συνεργάστηκε με αυστραλιανά θεατρικά συγκροτήματα και απέσπασε βραβεία για την αξιόλογη συμβολή του. Το 1936, ο θίασος ανέβασε το έργο του Frank King Carrion Crow και πήρε το πρώτο βραβείο από τη διοργάνωση θεατρικών αγώνων που επιμελήθηκε η Williamson Theatrical Company στο Σύδνεϋ. Πρόχειροι θίασοι και εφήμεροι θεατρικοί όμιλοι ιδρύθηκαν μετά το 1932 στη Μελβούρνη και στην Πέρθη ανεβάζοντας έργα Ελλήνων και ξένων θεατρικών συγγραφέων. Ιδιαίτερη θεατρική και κινηματογραφική κίνηση σημειώθηκε στη Μελβούρνη από το 1924 δημιουργώντας μακρόπνοη παράδοση με περιοδεύοντες θιάσους από το 1934 και συμβάλλοντας στην καλλιτεχνική κίνηση του Ελληνισμού της Αυστραλίας. Οι σχέσεις των Ελλήνων με την κυρίαρχη ομάδα των Αγγλοκελών επηρεάστηκαν από διάφορους παράγοντες, όπως προκύπτει από τις αναλύσεις που ακολουθούν.

Η πρώτη Ελληνίδα που εποίκισε την Αυστραλία ήταν η σύζυγος ενός Ιρλανδού αξιωματικού που διορίστηκε με το Τάγμα του στη βρετανική αποικία της Ν.Ν.Ο. το 1835. Ήταν η Αικατερίνη Πλέσσα, την οποία παντρεύτηκε ο Ταγματάρχης James Henry Crummer. Η Αικατερίνη ακολούθησε τον σύζυγό της στις πόλεις Newcastle και Port Macquarie για να ζήσει τελικά στο Σύδνεϋ, όπου πέθανε το 1907 σε ηλικία 97 ετών. Ελληνίδα ήταν και η σύζυγος του πρώτου Κυβερνήτη της Κουησλάνδης, Αδαμαντία Ρόμα, η οποία διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο στην εποίκηση των Βρετανών και προς τιμή της η αυστραλιανή Κυβέρνηση ονόμασε μεγάλο ποταμό της χώρας και κεντρικότατο δρόμο της πόλης της Βρισβάνης. Η πρώτη συλλογική παρουσία Ελληνίδων εμφανίζεται στα 1913 στη Βρισβάνη με την ίδρυση

Επιτροπής για τη συγκέντρωση χρημάτων υπέρ των Ελλήνων αναπήρων των Βαλκανικών Πολέμων. Σύλλογοι Ελληνίδων οργανώθηκαν μετά το 1926 στο Σύδνεϋ, στη Μελβούρνη και στην Πέρθη με εθνικούς και φιλανθρωπικούς στόχους, ενώ στις Φιλόπτωχες και Αγαθοεργούς Ενώσεις γυναικών ουσιαστικά οφείλεται η ανέγερση ναών και διατήρηση του φιλανθρωπικού έργου των Κοινοτήτων μετά το 1958.

Στα δύσκολα χρόνια της εποίκησης (1895-1935), οι Έλληνες διατήρησαν καλό όνομα και απέσπασαν την ανοχή της αυστραλιανής κοινωνίας. Παρά τη συμβολή τους σε εκδηλώσεις αγαθοεργίας και εράνους υπέρ του αυστραλιανού στρατού, των νοσοκομείων της χώρας, ανάπηρων παιδιών, τις γενναίες χορηγίες των Ελλήνων επιχειρηματιών σε σχολεία και ευαγή ιδρύματα της χώρας και το κυριότερο τη γενικότερη διαγωγή τους ως νομοταγών και φιλήσυχων πολιτών, δεν έγιναν αποδεκτοί με σεβασμό. Η ανοχή των βρετανικής καταγωγής εποίκων της χώρας απέναντι στους Έλληνες αυξήθηκε μετά την είσοδο της Ελλάδας στο Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ιστορία αυτή των σχέσεων ανοχής διακόπτονταν συχνά τότε με εξεγέρσεις των Αγγλοκελών εναντίον ανυπεράσπιστων καταστηματαρχών, τότε με κυβερνητικές εκθέσεις που περιέγραφαν υποτιμητικά τους Έλληνες. Τον Ιούνιο του 1916, η Κρατική Υπηρεσία Πληροφοριών της χώρας με έδρα τη Μελβούρνη διεξήγαγε μυστική έρευνα και φακέλωσε όλους τους Έλληνες εποίκους της Αυστραλίας επειδή η Ελλάδα καθυστερούσε την είσοδό της στον πόλεμο με το μέρος των συμμάχων, εξαιτίας του γερμανόφιλου βασιλιά Κωνσταντίνου. Η Ελλάδα κηρύχθηκε προσωρινά εχθρική χώρα, καταγράφηκαν τα ονόματα και οι διευθύνσεις των εποίκων, η απόσταση της κατοικίας τους από την πρωτεύουσα της κάθε Πολιτείας καθώς και όλοι οι λειτουργούντες συλλογικοί φορείς της παροικίας. Η έρευνα έδειξε ότι Έλληνες έποικοι ζούσαν διεσπαρμένοι σ' όλες τις πόλεις και τα χωριά της αχανούς Αυστραλίας και κατέληξε ότι παραμένουν αφοσιωμένοι στους συμμάχους, αφού από τα 2200 περίπου άτομα, που καταγράφηκαν μόνον επτά βρέθηκαν γερμανόφιλοι.

Όταν το Δεκέμβριο του 1916 επιχειρήθηκε ανεπιτυχής απόβαση των Αγγλο-Γάλλων στον Πειραιά για να εκθρονίσουν το Βασιλιά και να επαναφέρουν το Βενιζέλο ως Πρωθυπουργό, ο αυστραλιανός τύπος παρουσίασε την προσωρινή νίκη των βασιλικών στρατευμάτων ως «προδοσία» με αποτέλεσμα να ξεσηκωθεί το λαϊκό συναίσθημα εναντίον των Ελλήνων της Αυστραλίας. Συμμορίες νέων, στρατιώτες που επανήλθαν από τον πόλεμο με άδεια και συντηρητικοί Αγγλοκέλτες βιαιοπράγησαν σε βάρος ατόμων και επιτέθηκαν εναντίον ελληνικών καταστημάτων στα μεγάλα αστικά κέντρα, άλλα ληηλάτησαν και πυρπόλησαν και άλλα κατέστρεψαν πριν προλάβει η ανεπαρκής αστυνομική δύναμη να επέμβει. Το 1929, οι Αγγλοκέλτες στις πόλεις με τα τεράστια κοιτάσματα χρυσού Kalgoorlie και Boulder μετά από ένα επεισόδιο μεταξύ ενός Ιταλού ιδιοκτήτη ξενοδοχείου και ενός Αυστραλού που κατέληξε στο θάνατο του δευτέρου, εξεγέθησαν εναντίον των «ξένων», με αποτέλεσμα να πυρπολήσουν δεκάδες καταστήματα και σπίτια Ελλήνων και να τους εξαναγκάσουν να καταφύγουν στην Πέρθη, όπου τους περίμεναν, για να τους προσφέρουν άσυλο οι κοινοτάρχες και Ελληνισμός της πόλης (Τάμης, 1994 και 1997).

Το 1925, δημοσιοποιήθηκε στη Βοισβάνη η Έκθεση Ferry (Ferry Report) η οποία εξέτασε τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στον πληθυσμό και την ανάπτυξη της Κουησλάνδης. Τα πο-

οίσματά της κάθε άλλο παρά κολακευτικά κρίθηκαν για τους Έλληνες, γεγονός που ξεσήκωσε την Αγγλικανική Εκκλησία και εξέχουσες προσωπικότητες της χώρας εναντίον της φυλετικής αυτής αναφοράς (Tamis, 1997). Η στάση όμως των Αυστραλών έναντι των Ελλήνων μεταστράφηκε εντελώς μετά τις 28 Οκτωβρίου 1940 και την παρουσία 17.000 περίπου Αυστραλών στρατιωτών στην Ελλάδα μέχρι το Μάιο του 1941. Οργανώθηκαν κοινοί έρανοι και παρελάσεις στους κεντρικούς δρόμους των πόλεων της Αυστραλίας, στις οποίες έπαιρναν μέρος μαθητές και ενήλικες με εθνικές ενδυμασίες και ελληνικές σημαίες. Οι επιστρέφοντες βετεράνοι του Β' Παγκοσμίου Πολέμου εξάλλου, αφηγούνταν ιστορίες αυταπάρησης και αυτοθυσίας Ελλήνων πολιτών, οι οποίοι και το φαγητό στερήθηκαν και τη ζωή μελών της οικογενείας τους έθεσαν σε κίνδυνο για να τους σώσουν από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής.

1.6 Σημαντικότερες σωζόμενες πηγές

Οι σημαντικότερες σωζόμενες πρωτογενείς πηγές για το ιστορικό παρελθόν του Ελληνισμού της Αυστραλίας ταξινομούνται σε γραπτές και προφορικές. Οι πηγές αυτές εντοπίζονται σε κρατικά, εκκλησιαστικά, εκπαιδευτικά, ιδιωτικά και αρχεία εταιρειών και συλλογικών φορέων. Στα αρχεία του ΥΠΕΞ της Ελλάδας βρίσκονται έγγραφα, τα οποία σχετίζονται με την εμφάνιση της Εκκλησίας, τη μετανάστευση, τις διακρατικές σχέσεις, το διορισμό προξένων, κρατικές αποζημιώσεις, τη διακίνηση του εμπορίου και καλύπτουν την περίοδο από το 1880 μέχρι το 1943. Στα Αρχεία των ΥΠΕΞ της Ιταλίας και της Βρετανίας εντοπίζονται ιστορικά δεδομένα που έχουν σχέση με τους Κυπριώτες και Δωκεκανήσιους Έλληνες εποίκους από το 1830 μέχρι το 1963 περίπου. Στα Εθνικά Αρχεία της Αυστραλίας περιέχονται φάκελοι που έχουν σχέση με την εποίκηση, μετανάστευση, οργάνωση των Κοινοτήτων, ενδοκοινοτικές διενέξεις, την εκκλησιαστική εκτροπή, την ακυρότητα των μυστηρίων, την ανεργία, τις σχέσεις Ελλήνων εποίκων προς την Αυστραλιανή κοινωνία. Έχοντας υπόψη τους διυποκειμενικούς περιορισμούς, πολλά δεδομένα εντοπίζονται στα αρχεία των αγγλόφωνων και ελληνόφωνων εφημερίδων (*The Argus, The Age, Sydney Morning Herald, Western Australian, Εθνικόν Βήμα, Πανελλήνιος Κήρυξ, Φως, Φάρος*). Στα Εκκλησιαστικά Αρχεία (Πατριαρχεία Κωνσταντινούπολεως και Ιεροσολύμων, Ι. Ορθόδοξος Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας και η Αγγλικανική Εκκλησία στην Αυστραλία) εντοπίζονται έγγραφα, που έχουν σχέση με την εξέλιξη της ιστορίας της Ορθοδοξίας και τις διεκκλησιαστικές σχέσεις. Στα Πανεπιστημιακά Αρχεία (*The Dardalis Archives of the Greek Community, La Trobe University*) φυλάγονται πρωτότυπα έγγραφα κείμενα, επιστολές, χρονικά, νομικές συλλογές, αλληλογραφία, φωτογραφίες, μουσειακό υλικό, εφημερίδες, περιοδικά από το 1888 μέχρι το 1993. Στο Αρχείο Ελληνικής Παροικίας στο R.M.I.T. φυλάγονται περιοδικά, βιβλία, εφημερίδες, έγγραφα κείμενα και κασέτες με αφηγήσεις πρωτοπόρων μεταναστών από το 1919. Στα αρχεία ορισμένων Κοινοτήτων και Συλλόγων με περιορισμένη εθνοτοπική ή πανελλήνια εμβέλεια, φυλάγονται τα Πρακτικά των Δ.Σ. και των Γ.Σ. καθώς και φωτογραφικό υλικό από το 1897. Ορισμένες Ιστορικές Εταιρείες στην Αυστραλία και στην Ελλάδα διατηρούν υλικό που σχετίζεται με ποιμενάρχες, προκρίτους, ευεργέτες του Ελληνισμού της Αυστραλίας. Ο ποιητής Στάθης Ραυτόπουλος από το 1938 συγκεντρώνει υλικό που σχετίζεται με τον Ελληνισμό της Αυστραλίας. Τα Αρχεία Ραυτοπούλου τελικά δωρίθηκαν στο ΕΚΕΜΕ των La Trobe University, το 2001.

Βιβλιογραφικό Σημείωμα

Η επισταμένη και μεθοδική έρευνα και αναζήτηση του ιστορικού παρελθόντος του Ελληνισμού της Αυστραλίας άρχισε το 1963 από τον καθηγητή της Δημογραφίας στο Εθνικό Πανεπιστήμιο της Καμπέρας Prof. Charles A. Price, ο οποίος την ίδια χρονιά εξέδωσε τη μονογραφία του *Southern Europeans in Australia*. Μια δεκαετία αργότερα επιμελήθηκε δεύτερο τόμο με τίτλο *Greeks in Australia*, που εκδόθηκε από το National University Press (1974). Στο βιβλίο αυτό υπάρχει ειδικό κεφάλαιο για την ιστορία των Ελληνικών Κοινοτήτων που έγραψε ο Δρ. Μιχάλης Τσουνής. Ο ίδιος συγγραφέας αργότερα μελέτησε και δημοσίευσε δύο δίγλωσσες μελέτες για τις Κοινότητες της Αδελαΐδας (1990), η δε δεύτερη ως εισαγωγή στο λεύκωμα που κυκλοφόρησε η Κοινότητα Μελβούρνης με αφορμή τα ενενηντάχρονά της (1987).

Εθνοτοπικές μελέτες για τα πρώτα χρόνια της ελληνικής εποίκησης άρχισαν να εμφανίζονται με μεγαλύτερη συχνότητα μετά το 1985. Ο Alan Burns δημοσίευσε το άρθρο «A stroll down Hunter Street: early Greek settlement in Newcastle, NSW» στο βιβλίο *Immigration and Ethnicity in the 1980's* που επιμελήθηκαν οι Burnley I. H., Encel S and McCall G το 1985. Ο Michael Christie από το Πανεπιστήμιο του Monash εξέδωσε το σύντομο τόμο *From the Islands: The Cultural Background, The Kastellorizians, The Kalymnians* (1986) Η Β. Χρυσανθοπούλου-Farrington (1986) συμμετείχε στην έκδοση του περιοδικού *Early Days* με το κεφάλαιο *Odysseus finds home: the Castellorizian Greeks of Western Australia*.

Το 1988 και το 2001 το Εθνικό Πανεπιστήμιο της Καμπέρας εξέδωσε την *Encyclopedia of the Australian People* την οποία επιμελήθηκε ο καθηγητής Dr James Jupp. Στον ογκωδέστατο αυτό έργο υπάρχει ενότητα που αναφέρεται στην ιστορία της εποίκησης των Ελλήνων, στην οποία μεταξύ άλλων γράφουν οι H. Gilchrist, A. Vincent, και A. M. Tamis. Την ίδια χρονιά (1988) οι A. Kapardis και A. M. Tamis εξέδωσαν τον τόμο *Greeks in Australia*. Ο πρώην Πρέσβης της Αυστραλίας στην Ελλάδα, High Gilchrist από εικοσαετίας συγκέντρωνε υλικό για τους πρωτοπόρους εποίκους. Άρχισε να δημοσιεύει αδρομερείς μελέτες από το 1977. Το 1992 εξέδωσε τον πρώτο τόμο της εργασίας του με τίτλο *Greeks in Australia: The Early Years* και το 1997 τον δεύτερο τόμο με τίτλο *Australians and Greeks, The Middle Years*.

Το 1994 το La Trobe University Press εξέδωσε τη μονογραφία του A. M. Tamis. *The Immigration and Settlement of Macedonian Greeks in Australia (1915-1993)*. Το 1997 ο Εκδοτικός Οίκος Βάνιας εξέδωσε τον πρώτο τόμο του A. M. Τάμη σχετικά με το ιστορικό παρελθόν του Ελληνισμού της Αυστραλίας με τίτλο *Η ιστορία των Ελλήνων της Αυστραλίας (1890-1958)*, το 2000 ο Εκδοτικός Οίκος Ellikon Press εξέδωσε το δεύτερο τόμο *Ιστορία των Ελλήνων της Αυστραλίας (1959-1975)*, ενώ η Κυβέρνηση της Περιοχής Πρωτευούσης της Αυστραλίας, εξέδωσε το 1999 τον τόμο *The History of the Greeks in Canberra and Districts*, που συνέγραψε ο A. M. Τάμης με τον Δ. Τσολάκη. Το Ελληνο-Αυστραλιανό Αρχείο του RMIT εξέδωσε το βιβλίο του Γ. Καναράκη με τίτλο *In the Wake of Odysseus, Portraits of Greek Australian Settlers* (1998) και το βιβλίο του Α. Σοφοκλέους *Ελληνοαυστραλιανά Κείμενα* (1995). Το πανεπιστήμιο La Trobe εξέδωσε το 2001 το βιβλίο των Α.Μ. Τάμη και Ε. Γκαβάκη με τίτλο *Greeks in Australia and Canada*.

Υλικά συγκεντρώνουν και ασχολούνται με την ανάπλαση του παρελθόντος πανεπιστη-

μιακοί και ιστοριοδίφες στην Πέρθη (Dr John Yiannakis, Prof. R. Appleyard), στη Μελβούρνη (Γ. Παπαδόπουλος, Α. Μ. Τάμης, Χρ. Μουρίκης, Γ. Γιαννακάς, Α. Σοφοκλέους), στο Σύδνεϋ (Δ. Τσιγκρής), στην Καμπέρα (H. Gilchrist).

1.7 Η δημογραφική κατάσταση των Ελληνικών Παροικιών στην Αυστραλία

Την ημέρα της τελευταίας απογραφής του 1996, ο αριθμός των ελλαδογεννημένων ανέρχονταν σε 126.621 άτομα, ενώ με συνεκτιμήσεις και διασταυρώσεις ο αριθμός των Ελλήνων που γεννήθηκαν στην Κύπρο και σε άλλες χώρες της Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής, ανέρχονταν περίπου σε 28.000. Ο αριθμός των αυστραλογεννημένων ελληνικής καταγωγής, συμπεριλαμβανομένων και αυτών με έναν εκ των δύο γονέων τους ελληνικής καταγωγής, εκτιμάται σε 324.000 (το 1981 είχαν καταγραφεί περίπου 240.000 αυστραλογεννημένοι). Ο συνολικός αριθμός εποίκων της Αυστραλίας ελληνικής καταγωγής εκτιμάται σε 460.000 με 480.000 άτομα (βλέπε Πίνακα Πρώτο). Από αυτούς, οι 225.000, ήτοι το 49% περίπου είναι εγκαταστημένοι στη Μελβούρνη, την πόλη με την ισχυρότερη εθνογλωσσική συγκράτηση της χώρας.

AUSTRALIAN GREEKS by AGE								
	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60 plus	TOTAL
NSW	14,993	16,526	25,599	21,556	17,111	18,589	22,158	136,532
VIC	21,320	23,951	37,989	37,450	30,066	38,668	35,572	225,021
QLD	3,715	3,916	5,800	5,540	5,584	5,840	8,467	38,862
SA	4,577	4,376	6,723	7,200	4,654	4,706	6,826	39,062
WA	783	1,052	1,377	1,584	1,436	1,054	1,752	9,038
TAS	324	300	402	506	359	373	408	2,672
NT	617	689	844	751	538	539	433	4,411
ACT	920	889	1280	1021	991	1018	1034	7,153
AUST	47,229	51,699	80,014	75,608	60,759	70,787	76,650	463,146
Source: ABS, 1996 Census.								

Πίνακας 1ος

Εμφαίνεται ο αριθμός των Ελλήνων στην Αυστραλία
 Πηγή: Australian Bureau of Statistics (ABS, 1996) και διασταυρώσεις Προγράμματος
 Έρευνας Παιδεία Ομογενών (2001).

Από το 1958, ο αριθμός των Ελλήνων της Αυστραλίας ήταν, και παραμένει το 2001, αριθμητικά και γλωσσικά ο δεύτερος μεγαλύτερος από τις μη βρετανικές εθνότητες που έχουν εποικήσει τη Μεγάλη Χώρα του Νότου, μετά τους Ιταλούς. Η συντριπτική πλειοψηφία των ελλαδογεννημένων, ήτοι το 85%, μετανάστευσαν στην περίοδο 1952-1974. Μέχρι το 1962 υπήρχε στην Αυστραλία σοβαρότατη ανισότητα μεταξύ του αριθμού των φύλων, σε

αναλογία 100 άνδρες προς 53 γυναίκες, επειδή ασκούνταν δρακόντειοι περιορισμοί στη μετανάστευση ανύπαντρων γυναικών από την Ελλάδα, αλλά και επειδή, εξαιτίας της δύσκολης οικονομικής κατάστασης και των δυσκολιών της πρώτης εγκατάστασης, πολλοί παντρεμένοι είχαν αφήσει αρχικά τις οικογένειές τους στην Ελλάδα. Η ανισότητα αυτή, η οποία προκαλούσε σωρεία κοινωνικών και ψυχολογικών προβλημάτων στους πρωτοπόρους της μεταπολεμικής περιόδου, αντιμετωπίστηκε συνετά μετά το 1962, όταν προγραμματίστηκε διακρατικά, η μόνιμη εγκατάσταση χιλιάδων ανύπαντρων γυναικών (έμειναν στην αυστραλιανή ιστορία με το όνομα οι **νύφες**) από την Ελλάδα.

Το 2001 διατηρείται μία εναρμονισμένη ισορροπία μεταξύ των δύο φύλων σε αναλογία 50.2 άνδρες προς 49.8 γυναίκες, γεγονός που θεωρητικά περιορίζει και αποθαρρύνει τις εξωγαμίες στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου είναι εγκαταστημένος συμπαγής Ελληνισμός. Ο αριθμός των Ελληνίδων είναι μεγαλύτερος των ανδρών μόνον στην ομάδα ηλικίας μεταξύ 45 μέχρι και 54 ετών, όπου το ποσοστό τους είναι υψηλότερο κατά 5%. Χωρίς όμως μετανάστευση από το 1975, το ποσοστό των Ελλήνων που ευρίσκεται στην ομάδα ηλικίας 45 έως 64 ετών, το 2001 ανερχόταν, στο 60% του συνολικού αριθμού των ελλαδογεννημένων, ενώ σε 18% ανέρχονται οι ελλαδογεννημένοι έποικοι που ξεπέρασαν το 65ο έτος της ηλικίας τους (το 1981 τα άτομα αυτής της ομάδας ηλικίας δεν ξεπερνούσαν το 5%).

Μέχρι το 2015, υπολογίζεται ότι το 85% των Ελλαδογεννημένων θα είναι συνταξιούχοι είτε εκτός εργασιακής δύναμης της χώρας. Η ταχύτατη πλέον γήρανση των ελλαδογεννημένων εποίκων και η έξοδός τους από την οικογένεια [ο αριθμός τροφίμων ελληνικών γηροκομείων την τελευταία δεκαετία (1991-2001) οκταπλασιάστηκε], είχε καταλυτικές συνέπειες για την εθνογλωσσική διατήρηση των απογόνων τους. Η παρούσα δομή ηλικίας των ελλαδογεννημένων της Αυστραλίας διαφέρει σημαντικά προς αυτή του μέσου Αυστραλού, που βρίσκεται στις μεσαίες ομάδες ηλικιών, και γεννά σοβαρότατα προβλήματα που σχετίζονται με τον κοινωνικο-οικονομικό και πολιτικό προγραμματισμό της χώρας, όσον αφορά στα θέματα παιδείας, πολιτισμού καθώς και στην κοινωνική δικαιοσύνη.

Στη Μελβούρνη, που παραμένει το βιομηχανικό και στο Σύδνευ που είναι το εμπορικό κέντρο της Αυστραλίας, είναι εγκαταστημένο το 83% των Ελλήνων, και κατά συνέπεια οποιαδήποτε κρίση στο χώρο της οικονομίας έχει σοβαρότατες επιπτώσεις στους ανειδίκευτους και ημειδικευμένους εργάτες και στη νεολαία των βιομηχανιών των πόλεων αυτών. Στα επόμενα χρόνια η ελληνική παροικία θα χρειασθεί μεθοδευμένη πρόνοια, συστηματικές παροχές και τεράστια τεχνοκρατική βοήθεια για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που προκαλούνται από τη μετάλλαξη της δόμησης του εργασιακού status quo εξαιτίας της γήρανσης των ελληνικών παροικιών, της επικοινωνιακής επανάστασης αλλά και των ραγδαίων εξελίξεων στο χώρο της τεχνολογίας.

Με τον τερατισμό της μετανάστευσης το 1975, το μέλλον της Ελληνικής στην Αυστραλία θα πρέπει να αξιολογηθεί επίσης με γνώμονα τη θεσμική διάθρωση και οργάνωση της ελληνικής παροικίας, τους περιορισμούς και τις δυνατότητες της ομογένειας να αξιοποιήσει λειτουργικά τις οικονομικές και επαγγελματικές ευκαιρίες που γεννά η διγλωσσία, και την ικανότητα της ομογένειας να σπάσει τα περιορισμένα δικά της σύνορα

και να προωθήσει την ελληνική γλώσσα και πολιτισμό στην ευρύτερη αυστραλιανή κοινωνία. Πάντως είναι θεμιτό να υποστηριχθεί με βεβαιότητα, ότι η Ελληνική θα συνεχίσει μέχρι το 2025 να χρησιμοποιείται ευρέως ως οικόλεκτος και όργανο επικοινωνίας σε ελληνικές λέσχες και οργανώσεις, ως γλώσσα τελετουργικού της Ορθοδοξίας καθώς και ως μέσο επαφής πολιτιστικών δραστηριοτήτων της ομογένειας.

Θα είναι εφικτό στην Αυστραλία να λειτουργήσει και πέρα από το 2025 (εποχή της βιολογικής εξόδου των ελλαδογεννημένων από την Αυστραλία), η Ελληνική ως φαινόμενο στατικής διγλωσσίας, μόνον εφόσον δημιουργηθούν υγιείς και λειτουργικές προϋποθέσεις, ήτοι μεταξύ άλλων:

(α) με τη λειτουργική ενίσχυση των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων στα κρατικά και εθνικά, ανεξάρτητα και εκκλησιαστικο-κοινωνικά σχολεία, δηλαδή αύξηση του αριθμού των ωρών διδασκαλίας σε τουλάχιστον 7-9 ώρες την εβδομάδα και αύξηση της συχνότητας διδασκαλίας 2-3 φορές την εβδομάδα,

(β) με τη βελτίωση του αναλυτικού προγράμματος και τη διείσδυση στην ευρύτερη κοινωνία, προσελκύοντας αποδέκτες σπουδαστές της Ελληνικής αλλοεθνείς και αλλόγλωσσους, με τη διαμόρφωση προσβάσιμων σε αυτούς εγχειριδίων και ελληνόγλωσσων προγραμμάτων

(γ) με την ίδρυση και λειτουργία παιδικών σταθμών σε προάστια με συμπαγή Ελληνισμό, και

(δ) με την ίδρυση και λειτουργία πραγματικά δίγλωσσων σχολείων.

Η κύρια γλωσσική (κοινωνικο-οικονομική) επικράτεια, όπου χρησιμοποιείται η Ελληνική στην Αυστραλία, παραμένει το οικογενειακό περιβάλλον και λειτουργεί ως οικόλεκτος, ως όργανο επικοινωνίας μεταξύ των ελλαδογεννημένων, καθώς επίσης και σε πολιτιστικές και κοινοτικές εκδηλώσεις. Το 2001, η Ελληνική και οι διάλεκτοί της (κυρίως ποντιακή και Κυπριακές), χρησιμοποιούνταν ως γλώσσα θεάτρου, μουσικών συνθέσεων, όπερας και άλλων δημιουργιών, για παράδειγμα, δισκογραφιών. Η Ελληνική επίσης, χρησιμοποιούνταν ως γλώσσα της Ελληνικής Εκκλησίας (Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή, Παλαιοημερολογίτες, Αυτοκέφαλη Εκκλησία, Ευαγγελιστές, Χιλιαστές κ.α), ως γλώσσα στους χώρους του Τύπου και λοιπών μέσων ευρείας ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένης και της τηλεόρασης, τουρισμού, εμπορίου, γηροκομείων, παιδικών σταθμών, προσχολικών κέντρων εκπαίδευσης, ημερήσιων ελληνικών σχολείων, τριτοβάθμιων ιδρυμάτων, και λιγότερο, ως γλώσσα κέντρων υγείας, κοινωνικής πρόνοιας και λοιπών κέντρων κοινωνικών υπηρεσιών.

Στην περίπτωση της Μελβούρνης, για παράδειγμα, η Ελληνική παρέμενε το 2001 η ισχυρότερη γλώσσα, πέραν της Αγγλικής, στους Δήμους του Monash, Manningham, Kingston, Glen Eira, Whitehorse, και ισχυρότερη πέραν της Αγγλικής και Ιταλικής στους δήμους Stonnington, Darebin, και Moreland. Ωστόσο σημειώνεται ισχυρή γλωσσική απόκλιση (βλέπε σχετικό Κεφάλαιο παρακάτω) προς την Αγγλική εξαιτίας (α) του υψηλού αριθμού των διεθνικών γάμων, (β) της συμβολικής λειτουργίας της Ελληνικής, δηλαδή όχι ως γλώσσας επικοινωνίας αλλά ως γλώσσας ταυτότητας και (γ) της αναπόφευκτης φθοράς που προκαλεί το πολυπολιτιστικό περιβάλλον της χώρας, το οποίο απαιτεί κοινό επικοινωνιακό όργανο μεταξύ των εθνοτικών ομάδων, που είναι βέβαια η Αγγλική.

Στα νοικοκυριά των Ελλαδογεννημένων, η Ελληνική παραμένει η κυρίαρχη γλώσσα, ενώ δεύτερη γλώσσα είναι η Αγγλική και τρίτη η Μακεδονοσλαβική (3.8%). Η ισχυρή γλωσσική σύγκλιση και συγκράτηση στις ελληνικές παροικίες της Αυστραλίας (η πλέον ισχυρή ανάμεσα σε όλες τις εθνικές ομάδες της χώρας- βλέπε παρακάτω), οφείλεται στην επιθυμία των Ελλήνων να διατηρήσουν την ιδιαίτερη πολιτιστική και εθνοτική τους ταυτότητα. Άλλοι λόγοι που ενισχύουν την τάση αυτή είναι η κοινωνική απομόνωση μεγάλου μέρους των Ελλήνων και ο χαμηλότερος δείκτης κοινωνικών σχέσεων με τους αλλόγλωσσους και αλλοεθνείς, ο υψηλότερος δείκτης συμπαγούς εποίκησης σε συγκεκριμένα προάστια, η σταθερότητα του ποσοστού συγκράτησης των διεθνικών γάμων στο ποσοστό του 32%, η λειτουργικότητα και αποδεκτικότητα της Ελληνικής στους αποδέκτες της δεύτερης και τρίτης γενιάς, η ίδρυση και λειτουργία θεσμικών οργάνων συγκράτησης και προώθησης της Ελληνικής, η αποδεκτικότητα της Ελληνικής ως γλώσσας προτεραιότητας από τον κυβερνητικό μηχανισμό και τις υπηρεσίες της Αυστραλίας. Για παράδειγμα, το 2001 Ξένες βιομηχανίες διαφήμιζαν προϊόντα τους στην Ελληνική, η Καθολική Εκκλησία υιοθέτησε κατά τη διάρκεια του Πάσχα του 2000 την Ελληνική και την Ιταλική γλώσσα για να περάσει μηνύματα στους πιστούς, ενώ ευχές στην Ελληνική για το Ορθόδοξο Πάσχα στόλιζαν τις αίθουσες του αεροδρομίου της Μελβούρνης.

Η χρήση της Αγγλικής μεταξύ των ελλαδογεννημένων εποίκων της Αυστραλίας είναι περιορισμένη εξαιτίας της ιδιαίτερης έμφασης που προσδίδουν στη διατήρηση της Ελληνικής, του υψηλού αριθμού των ατόμων που δεν διατηρούν σχέσεις με τα μέλη της μείζονος αγγλο-αυστραλιανής κοινωνίας, και του περιορισμένου πλέον αριθμού των Ελλαδογεννημένων στο εργασιακό δυναμικό της χώρας (το 2001 εκτιμούνταν ότι το 58% των ελλαδογεννημένων παρέμενε εκτός εργασιακού δυναμικού). Η συμμετοχή των ελλαδογεννημένων εποίκων στην κοινωνικο-οικονομική και πολιτική ζωή της Αυστραλίας τα τελευταία πενήντα χρόνια εξελίχθηκε με βάση το όραμα της αρχικά βραχύχρονης παραμονής τους ως μετανάστες σε μακρόχρονης και μόνιμης εποίκησης. Από το 1974, με τον τερατισμό της μετανάστευσης Ελλήνων μεταναστών, ο αριθμός Ελλήνων και Ιταλών μεταναστών, που αφίχθηκαν στην Αυστραλία την τελευταία δεκαετία (1990-2000) ήταν ο χαμηλότερος σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη εθνότητα. Στο ίδιο διάστημα, ο αριθμός των Ελλήνων που παλιννόστησε ήταν κατά 37% υψηλότερος από τον αριθμό αυτών, που εποίκησαν την Αυστραλία. Σύμφωνα με την ανάλυση των δημογραφικών δεδομένων, το 2001, ο αριθμός των Ελλήνων που δήλωναν γλωσσική επάρκεια στην Αγγλική ανερχόταν στο ποσοστό του 69% (για τους Ιταλούς το ποσοστό έφθανε στο 68%). Τα ποσοστά αυτά- τα υψηλότερα στη χώρα μεταξύ των εθνοτικών ομάδων- δικαιολογούνται από την έλλειψη νεομεταναστών.

Η γλωσσική απόκλιση προς την Αγγλική των Ελλαδογεννημένων σημείωσε ελαφριά αύξηση τα τελευταία δέκα χρόνια (1990-2000), αφού ένα ποσοστό 4,3% δήλωσε ότι χρησιμοποιεί αποκλειστικά ή κυρίως την Αγγλική. Το ποσοστό για τους Ιταλούς εποίκους ανέρχεται στο 12,5% και για τους γερμανόφωνους στο 28,8%. Ο βαθμός της γλωσσικής επάρκειας των ελλαδογεννημένων στην Αγγλική είναι χαμηλότερος, αφού μόνον το 62,8% δήλωσε υψηλή επάρκεια στην Αγγλική, ενώ ο μέσος όρος για τους μη γεννημένους στην Αυστραλία είναι 72,8%. Προβλήματα με την Αγγλική γλώσσα έχουν ιδιαίτερα οι Ελληνίδες εξαιτίας

κυρίως του μεγάλου ποσοστού γυναικών που παραμένει εκτός της αγοράς εργασίας της χώρας. Έτσι μόνον το 58,1% των Ελληνίδων ομιλεί την Αγγλική επαρκώς έναντι του 67,5% των ανδρών. Σύμφωνα με την ανάλυση των δεδομένων, αυτοί που διαθέτουν καλύτερη γλωσσική επάρκεια στην Αγγλική διαμένουν σε προάστια με μεγαλύτερη κοινωνικο-οικονομική επιφάνεια.

Σύμφωνα με την ανάλυση των δημογραφικών δεδομένων, το 22% των ελληνο-αυστραλών οικογενειών, ο ένας από τους δύο γονείς δεν γεννήθηκε στην Ελλάδα. Ωστόσο η ελληνική οικογένεια συνεχίζει να διατηρεί στενό δεσμό και σχέση με τον ελλαδικό πολιτισμό και ιδεολογία που βίωσαν πριν από την εποίκισή τους στην Αυστραλία, του οποίου φορείς παραμένουν οι ελλαδογεννημένοι. Αξιοσημείωτο είναι ότι η ελλαδική αυτή νοοτροπία και ιδεολογία παραμένουν αναχρονιστικά αμετάλλακτες σε σύγκριση με τις εξελίξεις και τις μεταλλάξεις που σημειώθηκαν στη σύγχρονη ελλαδική κοινωνία και πολιτισμό. Με άλλα λόγια, οι Έλληνες της Αυστραλίας συνεχίζουν να είναι προσηλωμένοι στα δεδομένα και τις αξίες του ελλαδικού πολιτισμού όπως τα μετέφεραν από τις γονικές εστίες πριν από μισό περίπου αιώνα. Την παρωχημένη αυτή ιδεολογία συνεχίζουν σχεδόν απαρέγκλιτα και οι απόγονοί τους. Ακόμη και σε θέματα που σχετίζονται με τη γεννητικότητα, οι Ελληνίδες της Αυστραλίας γεννούν περισσότερα παιδιά (2.8 κατά μέσο όρο) σε σύγκριση με το μέσο όρο της γυναίκας της Αυστραλίας (2.1), ενώ συγκριτικά χαμηλότερος παραμένει και το ποσοστό των άτεκνων Ελληνίδων σε σύγκριση με τον παναυστραλιανό μέσο.

Από το 1952, ο αριθμός των Ορθόδοξων Χριστιανών αυξήθηκε στην Αυστραλία περισσότερο από κάθε άλλο χριστιανικό δόγμα, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό τους (64%) είναι εγκαταστημένοι στη Μελβούρνη. Για παράδειγμα, οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, αποτελούν το δεύτερο ισχυρότερο αριθμητικά δόγμα, μετά τους Καθολικούς, στα προάστια της Μελβούρνης, Darebin με 17.269 πιστούς (14,1% του συνόλου των κατοίκων), στο προάστιο Moreland με 12.709 (9,8% του συνόλου), στο Whittlesea με 20.730 (20,4% του συνόλου), και στο Brimbank με 17.614 (11,8% του συνόλου). Σύμφωνα με διασταυρώσεις και αναλύσεις των δημογραφικών δεδομένων της απογραφής του 1996, διαπιστώνεται ότι το 2001, το 93% των ελλαδογεννημένων δήλωσαν Ορθόδοξοι, 3,3% πιστοί άλλων χριστιανικών δογμάτων (Ευαγγελιστές, Χιλιαστές, Καθολικοί και Αγγλικανοί), ενώ το ποσοστό 0,5% Ισλαμιστές. Σημειώνεται ότι η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία προεξάρχει των άλλων Ορθόδοξων Εκκλησιών στην Αυστραλία (Ρωσικής, Αντιοχικής, Σερβικής, Συριολιβανέζικης και Ρουμανικής) ενώ συνεχίζει να μην αναγνωρίζεται ως κανονική η Μακεδονοσλαβική, όπως αυτό υποστηρίχθηκε από την Συνεδριακή Επιτροπή των Κανονικών Ορθόδοξων Εκκλησιών το Σεπτέμβριο του 1979.

Οι ραγδαίες οικονομικές και τεχνολογικές αλλαγές που σημειώθηκαν στην αυστραλιανή και παγκόσμια αγορά κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, είχαν ως αποτέλεσμα να οδηγήσουν εκτός εργασίας, δεκάδες χιλιάδες Ελληνίδες στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, κυρίως στη Μελβούρνη και στο Σύδνεϊ με αποτέλεσμα να μειωθεί αισθητά το οικογενειακό εισόδημα και να επηρεασθεί κοινωνικο-οικονομικά η ελληνική οικογένεια. Κύριες αιτίες της εξόδου των Ελληνίδων από την αγορά εργασίας είναι οι τεχνολογικές αλλαγές που επέβαλαν νέα δεδομένα στην εργοδότηση, οι απαιτήσεις της αγοράς, η δραματι-

κή αύξηση των εισαγομένων προϊόντων με αποτέλεσμα τη διάλυση των βιοτεχνιών και η διαλεκτική της βιολογικής ωρίμανσης των ελληνικών παροικιών. Η γήρανση της ελλαδογεννημένης παροικίας εξαιτίας της μη ανανέωσης του πληθυσμού σε συνδυασμό με την ενασχόλησή τους, στα πρώτα χρόνια της εποίκησης, σε ανθυγιεινά και βαριά επαγγέλματα, οδήγησε την πλειοψηφία τους εκτός εργασίας και πολλούς απ' αυτούς σε μόνιμες αναπηρίες. Το 2001 το 53% των Ελλαδογεννημένων ήσαν εκτός εργασιακού δυναμικού, κυρίως εξαιτίας της εξόδου των Ελληνίδων από τις πάλαι ποτέ κραταιές βιομηχανίες υφαντουργίας, ραπτικής και υφασμάτων. Οι ανειδίκευτοι ελλαδογεννημένοι παραμένουν στην πλειοψηφία τους ανάμεσα στους πλέον χαμηλόμισθους του πληθυσμού, αφού το 29,7% είχε το 2000 εισόδημα μεταξύ \$80 και \$159 εβδομαδιαίως, έναντι του μέσου όρου που είναι 15,3%. Επιπλέον ποσοστό 60,4% των Ελλαδογεννημένων δήλωσε ότι λαμβάνει εισόδημα λιγότερο των \$300 εβδομαδιαίως σε σύγκριση με το μέσο ποσοστό που είναι 47,9%.

Το χαμηλό επίπεδο εισοδήματος των Ελλαδογεννημένων προοιωνίζει δύσκολο μέλλον και θα απαιτηθεί η ανάληψη ειδικών μέτρων, αφού το 2001 το 61% των Ελλαδογεννημένων στηρίζονταν οικονομικά σε κρατικές συντάξεις, επιδόματα και άλλα βοηθήματα. Οι Ελλαδογεννημένοι συνεχίζουν να εργάζονται κατά κύριο λόγο στις βιομηχανίες παραγωγής, σχεδόν σε διπλάσιο ποσοστό, εάν συγκριθούν με το μέσο όρο του Αυστραλιανού πληθυσμού. Με την κατάρρευση των βιοτεχνιών, μετά το 1980, οι περισσότερες εργαζόμενες Ελληνίδες στράφηκαν σε επαγγέλματα προσφοράς υπηρεσιών, ως πωλήτριες, καθαρίστριες και άλλα συναφή επαγγέλματα. Το 2001, το 24% των Ελλήνων της Αυστραλίας έχει σχέση με μικρές επιχειρήσεις, ποσοστό μιάμιση φορά μεγαλύτερο από τον μέσο όρο του πληθυσμού της χώρας.

Τα τελευταία δέκα χρόνια ένας διαρκώς αυξανόμενος αριθμός εποίκων άρχισε να αναδύεται στο κοινωνικο-οικονομικό καθεστώς της χώρας ως επαγγελματίες, διευθυντές επιχειρήσεων, διοικητές και γενικά σε θέσεις που λαμβάνονται αποφάσεις. Ο χώρος όπου οι Έλληνες έποικοι υστερούν σημαντικά είναι ο δημοσιο-υπαλληλικός, ένα χώρο που κατέκτησαν βέβαια οι επίγονοί τους, οι οποίοι και διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο.

Το 2001, πάνω από 350.000 Αυστραλιώτες Έλληνες συνεχίζουν τη γλωσσική και πολιτιστική τους παρουσία στους Αντίποδες. Το 2001 η Ελληνική στην Αυστραλία διατηρούσε τον υψηλότερο δείκτη γλωσσικής σύγκλισης και συγκράτησης σε σύγκριση με τις γλώσσες των υπόλοιπων εθνικών μειονοτήτων της χώρας.

Πρόσφατες έρευνες¹ πιστοποιούν ότι η Ελληνική εξακολουθεί να είναι η τρίτη δημοφιλέστερη γλώσσα της Αυστραλίας (μετά την Αγγλική και την Ιταλική) και ότι οι Έλληνες έποικοι και τα παιδιά τους αντιστέκονται στην εθνογλωσσική αφομοίωση περισσότερο από τις άλλες μεταναστευτικές και εθνοτικές ομάδες της χώρας. Σύμφωνα με τα στοιχεία, την Ελληνική εξακολουθούν να μιλούν 259.000 πολίτες άνω των πέντε ετών ενώ άλλες 78.000 άνω των πέντε ετών την κατανοούν αλλά δεν τη χρησιμοποιούν, συνολικά το 2,2% του πληθυσμού της χώρας. Από τα ίδια στοιχεία προκύπτει ότι το 53,7% των ομογενών που δήλωσε ότι χρησιμοποιεί την Ελληνική έχει γεννηθεί στην Ελλάδα ή την Κύπρο και το 46,7% στην Αυστραλία, ενώ από τους 78.000 που την κατανοούν μόνον το 7% έχει γεννηθεί στην Ελλάδα και την Κύπρο.

Στοιχείο που προκύπτει από την ανάλυση των στατιστικών δεδομένων είναι ότι οι Έλληνες της δεύτερης και τρίτης γενιάς διατηρούν, περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη εθνική ομάδα, τη μητρική τους γλώσσα. Για παράδειγμα, το ποσοστό των αυστραλογεννημένων Ελλήνων (δεύτερη και τρίτη γενιά) που χρησιμοποιούν την Ελληνική ανέρχεται σε 46,7% (και με την αυξομείωση αυτών που την κατανοούν) σε 64,8%, ενώ το αντίστοιχο των Ιταλών είναι 40,7%, των Γερμανών 18,9% και των Ισπανών 15,2%. Σημειώνεται ότι συνολικά 2.580.000 πολίτες της Αυστραλίας άνω των πέντε ετών (15,5% του πληθυσμού) ομιλούν μια γλώσσα πέραν της αγγλικής. Οι περισσότεροι κάτοικοι της Αυστραλίας που ομιλούν την Ελληνική και αυτοί που απλά την κατανοούν ζουν κατά 49,7% στη Μελβούρνη και το 31% στο Σίδνεϊ.

Από τα ίδια στοιχεία προκύπτει ότι η Ορθοδοξία συνεχίζει το 2001 να είναι αριθμητικά η τέταρτη μεγαλύτερη θρησκεία της χώρας με 474.000 άτομα ή το 2,8% του λαού να δηλώνουν Ορθόδοξοι. Οι Έλληνες ωστόσο, αν και διατηρούν περισσότερο από τις άλλες εθνοτικές ομάδες τα εθνογλωσσικά και πολιτιστικά τους χαρακτηριστικά, εν τούτοις έρχονται πρώτοι στις πολιτογραφήσεις, έναντι των άλλων εθνικών ομάδων, αφού το 96,1% των ομογενών έχουν πολιτογραφηθεί Αυστραλοί πολίτες.

Παράλληλα, η διατήρηση και καλλιέργεια της Ελληνικής στην Αυστραλία βρίσκεται σε δύσκολη καμπή, διότι ο Ελληνισμός διανύει μια περίοδο κρίσης, αφού από το 1974 έχει σταματήσει η μετανάστευση και η Ελληνική διδάσκεται πλέον ως δεύτερη και ξένη γλώσσα σε ομογενείς δεύτερης και τρίτης γενιάς, με υψηλό δείκτη διεθνικών γάμων (33%), σε ένα αχανές κράτος και με προοπτικές να καταστεί η διγλωσσία φαινόμενο στατικό. Οι κοινωνικοπολιτιστικές και γλωσσικές προϋποθέσεις και τα κίνητρα μάθησης και οι προσδοκίες των μαθητών σε διαγενεολογικό επίπεδο διαφοροποιούνται σημαντικά από εκείνες των προηγούμενων γενεών.

Για να αντιμετωπισθεί μεθοδευμένα και συστηματικά αυτή η διαφοροποίηση και για να προωθηθεί η ελληνομάθεια είναι ανάγκη, όπως θα δείξουμε και παρακάτω, να παραχθεί κατάλληλο διδακτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού. Το υλικό αυτό θα πρέπει να στηρίζεται σε μελέτη κοινωνιογλωσσική και ιστορική, ώστε να ληφθούν σοβαρά υπόψη όλες οι παράμετροι και τα αίτια που επηρεάζουν τη γλωσσική συμπεριφορά των μαθητών και την προδιάθεσή τους απέναντι στη γλώσσα.

Μέσα στα πλαίσια της αναγκαιότητας που περιγράφηκε θα εξετασθούν συστηματικά και θα διερευνηθούν οι φορείς και οι μορφές της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, το εκπαιδευτικό προσωπικό, το εκπαιδευτικό υλικό, η κυβερνητική εκπαιδευτική πολιτική και η δημογραφική δυναμική των σχολείων, μαθητών, εκπαιδευτικών και φορέων.

Σημειώσεις

1. Σύμφωνα με την Αυστραλιανή Στατιστική Υπηρεσία και την πρόσφατη έκδοσή της, Australian Social Trends, 12 Ιουνίου 2001, και διασταυρώσεις του Εθνικού Κέντρου Ελληνικών Μελετών και Έρευνας του Πανεπιστημίου La Trobe της Μελβούρνης.

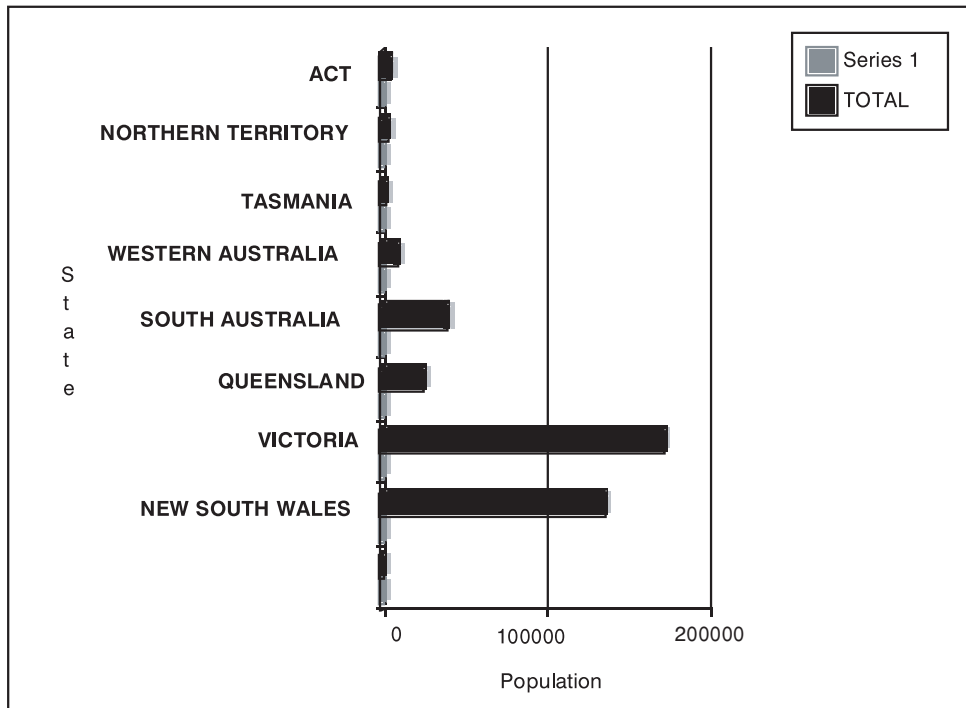
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ (ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΕΣ) ΧΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Όπως ήδη αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, σύμφωνα με την απογραφή του 1996 της Στατιστικής Υπηρεσίας της Αυστραλίας και τις σχετικές διασταυρώσεις που επιχειρήθηκαν, ο αριθμός των ελληνόφωνων της Αυστραλίας ανερχόταν περίπου σε 300.000. Ιδιαίτερα σημαντική, από κοινωνιογλωσσικής και δημογραφικής άποψης, παρουσιάζεται η ομάδα ηλικίας των εποίκων από 20-29 ετών, η οποία συγκριτικά παρουσιάζεται ότι διαθέτει τους πολυαριθμότερους Ελληνο-αυστραλούς και ελληνόφωνους. Είναι δημογραφικά σημαντική, διότι δίνει στον Ελληνισμό της Αυστραλίας διάρκεια, αλλά και κοινωνιογλωσσικά, διότι η Ελληνική θα παραμείνει ισχυρή τουλάχιστον μέχρι και τα μέσα του επόμενου αιώνα. Η ομάδα αυτή παρουσιάζεται εθνογλωσσικά ιδιαίτερα ισχυρή, ενδεχομένως εξαιτίας των σχέσεων που διατηρεί με την Ελλάδα και τους Έλληνες (συχνότητα επίσκεψης και διάρκεια παραμονής στην Ελλάδα). Σημαντικό είναι το ποσοστό της γλωσσικής απόκλισης μόνο στα άτομα της πρώτης ομάδας ηλικίας, (0-9 ετών). Η απόκλιση βελτιώνεται σημαντικά στις άλλες ομάδες ηλικίας, με θετικότερες αυτές της 20-29 και πάνω από 60 ετών (βλέπε Διάγραμμα 1 και Διάγραμμα 2).

Η έξαρση της ελληνομάθειας, σύμφωνα με τα στοιχεία που μαρτυρούν οι παραπάνω πίνακες, που σημειώθηκε στη δεκαετία του 1980, ήταν στο μεγαλύτερο μέρος της αποτέλεσμα των δημογραφικών δεδομένων, αν λάβουμε υπόψη την πληθυσμιακή ακμή της ομάδας των εποίκων ηλικίας 20-29. Οι πίνακες μαρτυρούν επίσης ότι η αριθμητική συρρίκνωση του ευρύτερου μαθητικού δυναμικού που σημειώνεται στις μέρες μας είναι επίσης δημογραφικό φαινόμενο που σχετίζεται με τη μείωση του αριθμού των εποίκων κατά 39% στις ομάδες ηλικίας από 0-19 ετών.

Για να κατανοηθούν εναργέστερα τα στατιστικά δεδομένα, αλλά και προκειμένου να απεικονισθούν περισσότερο πειστικά οι ποιοτικές προεκτάσεις της διγλωσσίας, πρέπει να αναλυθούν και να ερμηνευθούν μέσα στους χώρους της γλωσσικής συμπεριφοράς. Τούτο διότι ορισμένες γλωσσικές επικράτειες ή κοινωνικοί χώροι γλωσσικής συμπεριφοράς τεί-

νουν να εξασκούν κοινωνικές πιέσεις οι οποίες ενθαρρύνουν ευνοϊκά τη διατήρηση της Ελληνικής, ενώ άλλες ευνοούν την κυρίαρχη γλώσσα.

Διάγραμμα 1ο

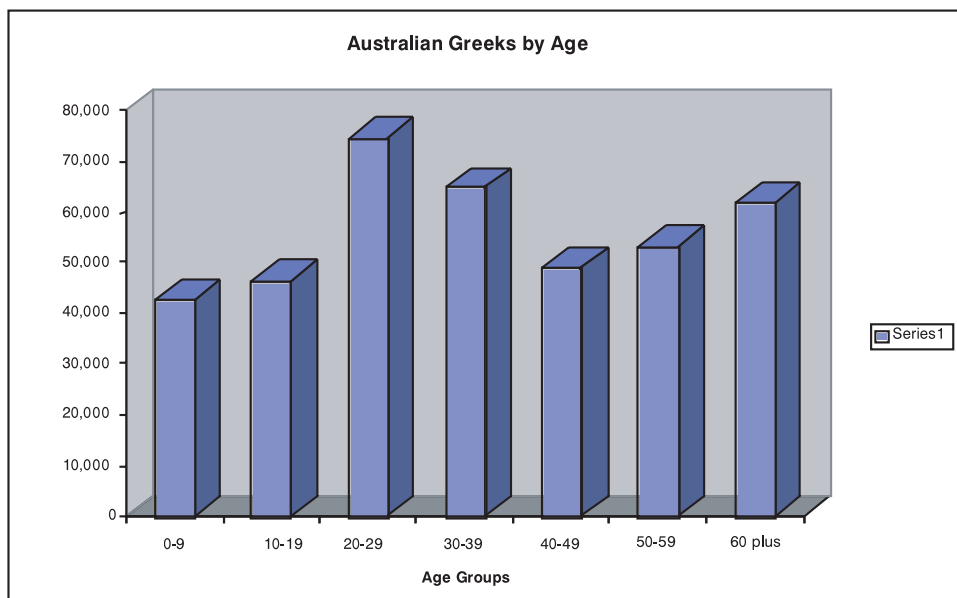
Εμφαίνεται ο αριθμός των Ελλήνων της Αυστραλίας κατά Πολιτεία, πλην των Κυπρίων

Πηγή: Η Αυστραλιανή Στατιστική Υπηρεσία (Απογραφή 1996) και διασταυρώσεις της έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

2.1 Ο κοινωνικός χώρος της παροιχίας

Ο Ελληνισμός της Αυστραλίας έχει ιδρύσει και λειτουργούν στην Αυστραλία με την ανατολή του 21ου αιώνα, πάνω από 240 κοινοτικοί και ενοριακοί φορείς, 140 ναοί, πάνω από 1005 οργανώσεις (ομοσπονδίες, αδελφότητες και σωματεία), δεκάδες αθλητικά σωματεία, γηροκομεία και γηριατρεία και Ημερήσια Κολέγια. Δηλωτική της επικρατούσας κατάστασης είναι η Καμπέρα, όπου οι 4.500 Έλληνες έποικοι διατηρούσαν το 2001 34 οργανώσεις. Ο πλουραλισμός αυτός δεν είναι απλά προϊόν ενός άγονου αυτοσχδιασμού, που ενδεχομένως στηρίζεται στον ναρκισσισμό του Έλληνα, αλλά είναι αποτέλεσμα της μαζικότητας της μεταπολεμικής μετανάστευσης, των κοινωνικο-οικονομικών, πολιτικών και εκκλησιαστικών ερίδων και της έλλειψης προγραμματισμού από πλευράς των προπολεμικών κοινοτήτων και της Εκκλησίας, που δεν προέβλεψαν και δε μερίμνησαν να δημιουργήσουν επαρκή υποδομή για να αντιμετωπίσουν τον τεράστιο όγκο των εποίκων της μεταπολεμικής περιόδου. Μεγάλο ρόλο διαδραμάτισε

επίσης και το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους (76%), οι μεταπολεμικοί έποικοι προ-έρχονταν από την αγροτική Ελλάδα, και καλούνταν να ενταχθούν σε ένα αυστηρά βιομηχανικό περιβάλλον των μεγαλουπόλεων της Αυστραλίας, για να αναλάβουν τις εργασίες που απέφευγαν οι εντόπιοι.

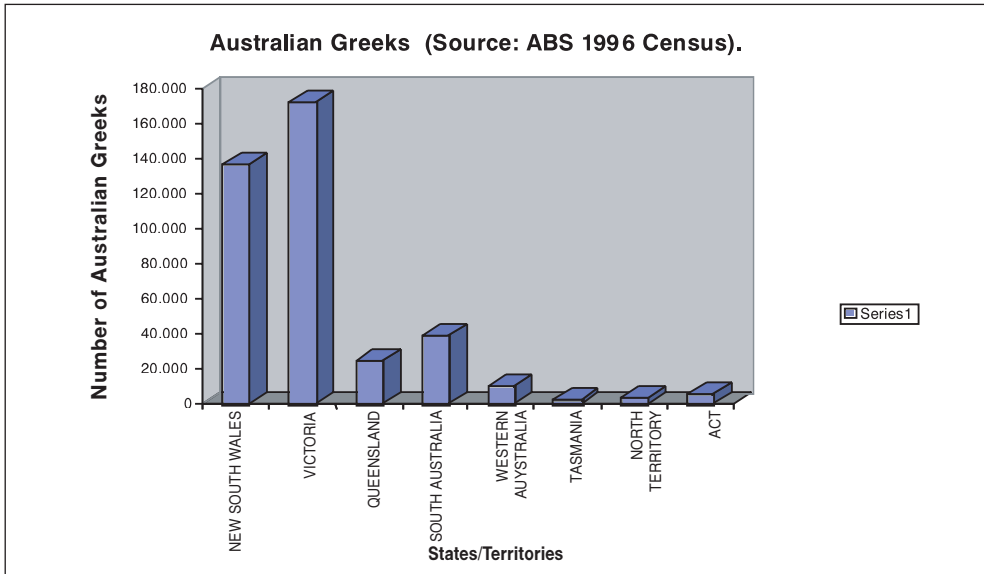
Διάγραμμα 2ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των Ελλήνων κατά ομάδα ηλικίας

Πηγή: Η Αυστραλιανή Στατιστική Υπηρεσία (Απογραφή 1996) και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Μέχρι τον τερατισμό της νοτιοευρωπαϊκής μετανάστευσης (1974), λειτουργούσαν στα εσωτερικά προάστια των πρωτευουσών των Πολιτειών οι τεράστιες παρκοιές των Ελλήνων, οι οποίες σχηματίστηκαν κοντά στους χώρους εξεύρεσης εργασίας και με γνώμονα τον εθνοτοπισμό. Οι Λάκωνες και οι Μεσσήνιοι στο Prahran και το Brunswick, οι Πόντιοι στα Footscray και Yarraville, οι Μακεδόνες στο Preston και το Thomastown της Μελβούρνης, οι Κύπριοι στο Newtown και Marrickville του Σύδνεϊ, οι Μακεδόνες στη Dianella της Πέρθης. Στα εσωτερικά αυτά προάστια, από το 1958 άρχισαν να ιδρύουν ανεξάρτητες Κοινότητες και σχολεία, να στήνουν ελληνικές γειτονιές με καταστήματα, αγορές, κινηματοθέατρα, καφενεία και εστιατόρια, για λόγους αντάρκειας και αυτονομίας.

Έτσι ιδρύθηκαν και λειτούργησαν οι γλωσσικές νησίδες και απομονώθηκαν εθνογλωσσικά οι πρωτοπόροι μεταπολεμικοί έποικοι. Οι μεγάλες πολιτιστικές, γλωσσικές και κοινωνικές διαφορές που συνάντησαν, τους ώθησαν στην εθνογλωσσική ενδοστρέφεια, με αποτέλεσμα να ιδρύσουν δικούς τους μηχανισμούς λειτουργίας.

Διάγραμμα 3ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των Ελλήνων κατά Πολιτεία/Επικράτεια.

Πηγή: Η Αυστραλιανή Στατιστική Υπηρεσία (Απογραφή 1996) και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Μετά το 1974, οικονομικά πλέον χειραφετημένοι και κοινωνικά αποδεκτοί ως «νεοαυστραλοί», οι πρωτοπόροι μεταπολεμικοί μετανάστες στράφηκαν προς τα εξωτερικά προάστια, όπου ανοικοδόμησαν τις νέες κατοικίες. Εκεί όρθωσαν και νέους ναούς με σχολεία και λέσχες. Η αρχική διένεξη που ξέσπασε μεταξύ των εποίκων της προπολεμικής περιόδου, στην πλειοψηφία τους, συντηρητικών αρχών με πνεύμα φιλοεκκλησιαστικό, και των νέων μεταναστών, διότι οι τελευταίοι ανέλαβαν την ευθύνη της διακυβέρνησης της παροικίας φέρνοντας μαζί τους προοδευτικές και φιλοκοσμικές ιδέες, υποχώρησε με την προοδευτική συρρίκνωση του αριθμού των πρώτων στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Υποχώρησαν σε σημαντικό βαθμό και οι ιδεολογικές διαφορές που επηρέαζαν και αναχαίτιζαν την παροικιακή δράση στα πρώτα είκοσι χρόνια της μετανάστευσης, μετά το 1974, όταν ο αέρας της μεταπολίτευσης σήμανε και για τον Ελληνισμό της Αυστραλίας το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου.

Μετά το 1975, όταν μεγάλωσαν τα παιδιά των μεταναστών και αναζήτησαν την κοινωνικο-οικονομική και επαγγελματική αποκατάστασή τους στη μείζονα κοινωνία, τετρατίσθηκε και η περίοδος της εθνογλωσσικής απομόνωσης των μεταναστών της πρώτης γενιάς.

Ωστόσο, πολλοί από τους πρωτοπόρους της μεταπολεμικής περιόδου δε συμβιβάσθηκαν. Διακήρυξαν ότι η συνέχιση της εθνικής και πολιτιστικής τους ταυτότητας δεν ήταν δυνατόν να επιτευχθεί χωρίς τη διατήρηση της μητρικής τους γλώσσας. Πολλοί νέοι που εντάχθηκαν στους παροικιακούς οργανισμούς και επιχειρήσαν να επικοινωνήσουν στην αγγλική γλώσσα, βρέθηκαν αντιμέτωποι, στις αρχές της δεκαετίας του 1980, με την ασυμβίβαστη γενιά των γονέων τους. Η στάση αυτή μετριάσθηκε στα χρόνια που ακολούθησαν όταν αμφότερες οι γλώσσες έγιναν αποδεκτές ως ισότιμα επίσημες γλώσσες συνεδριάσεων και δια-

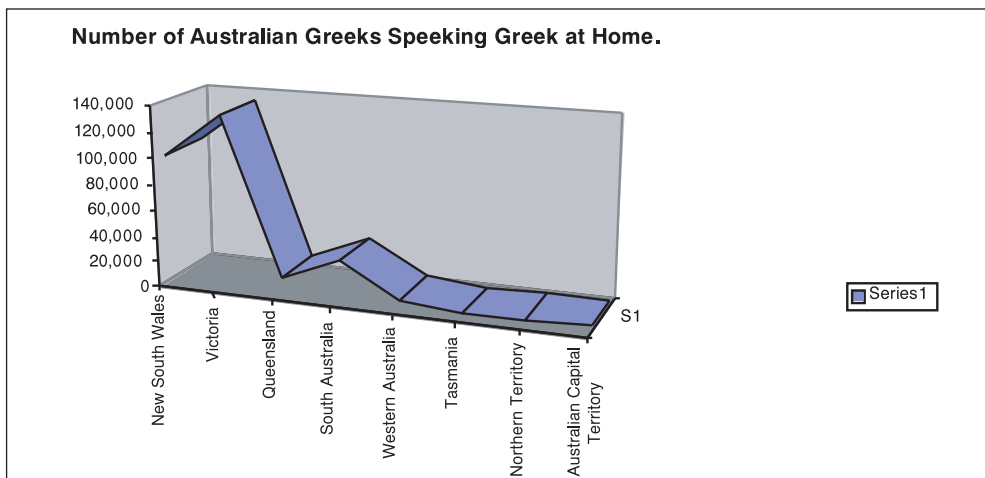
πραγματεύσεων, χωρίς βέβαια να καλυφθεί η απώλεια ενός αρκετά υψηλού βαθμού νέων που αποτραβήχθηκαν από τα κοινά δυσσαρεστημένοι με τη στάση των πρωτοπόρων.

Στα 1997, η Ελληνική παραμένει ακμαία γλώσσα στην ελληνική παροικία, αναγκάζοντας τις κυβερνητικές αρχές και τις υπηρεσίες τους να εξαγγέλλουν τα προγράμματά τους και στην Ελληνική. Οι αυστραλιανές επιχειρήσεις, βιομηχανίες και τράπεζες συνεχίζουν να προβαίνουν σε ελληνόφωνες διαφημίσεις, ενώ ελληνόφωνες διαφημίσεις εμφανίζονται σε τεράστιες αφίσες σε δρόμους και κτήρια προαστίων όπου είναι εγκαταστημένοι σε συμπαγείς αριθμούς, χιλιάδες Έλληνες έποικοι. Λειτουργούν, ουσιώδεις σε εμβέλεια και αριθμό, γλωσσικές νησίδες σε προάστια της Μελβούρνης και του Σύδνεϋ, όπου δημογραφικά το ποσοστό των Ελλήνων ανέρχεται μέχρι και 20% του συνολικού πληθυσμού του προαστίου (Northcote, Oakleigh, Marrickville και Blackstown).

Οι ανωτέρω πίνακες μαρτυρούν ότι η Ελληνική στην Αυστραλία δεν εξελίσσεται εν παρακμή. Η ύπαρξη ρωμαλέου αριθμού χρηστών της σε όλες τις ομάδες ηλικιών και ιδιαίτερα στις μεσαίες, η ανοδική πορεία της πρώτης προς τη δεύτερη ομάδα ηλικίας κατατείνουν στην άποψη ότι η Ελληνική θα έχει μακρά διάρκεια επιβίωσης στους Αντίποδες.

Στα 2001, ακμάζει ακόμη η λογοτεχνική παραγωγή, ποίηση, πεζογραφία, θέατρο, χρονογράφημα όχι μόνον στη συμβατική Ελληνική αλλά και στην Ποντιακή και Κυπριακή διάλεκτο. Ελληνο-αυστραλοί μουσικοσυνθέτες παρουσιάζουν τα έργα τους χρησιμοποιώντας ακόμη ελληνικούς στίχους, εκτελούν έργα τους με Αυστραλιανές συμφωνικές ορχήστρες, ενώ σε μουσικούς αγώνες συμμετέχουν με έργα γραμμένα στην Ελληνική, Έλληνες καλλιτέχνες.

Η ζωτικότητα της Ελληνικής αποδεικνύεται από την υψηλή λειτουργικότητά της και την ευρεία αποδεκτότητά της στην ελληνική παροικία. Το 2001, ένα ποσοστό περίπου 18% των Ελλήνων που γεννήθηκαν στην Ελλάδα, συνέχιζε να ζει κοινωνικά απομονωμένο, χωρίς κοινωνικές ή εργασιακές σχέσεις με τη μείζονα Αγγλοκελτική κοινωνία της χώρας.

Διάγραμμα 4ο

Εμφανίζεται ο αριθμός των χρηστών Ελληνικής στο σπίτι, πλην των Κυπρίων

Πηγή: Η Αυστραλιανή Στατιστική Υπηρεσία (Απογραφή 1996) και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Ενώ οι Έλληνες δεν ξεπερνούν δημογραφικά το 2% του συνολικού πληθυσμού της Αυστραλίας, έχουν 23 βουλευτές και υπουργούς (οι Ιταλοί με διπλάσιο πληθυσμό δεν έχουν παρά μόνον τέσσερις βουλευτές) και έναν Κυβερνήτη Πολιτείας. (Ο Ιωάννης Ανοικτομάτης διορίσθηκε Κυβερνήτης της Βόρειας Επικράτειας το Σεπτέμβριο του 2000). Η δυναμική αυτή αριθμητική παρουσία Ελλήνων στα φόρα, των αποφάσεων, αποτελεί ισχυρότατο παράγοντα γλωσσικής σύγκλισης, διότι μπορούν να επεμβαίνουν δυναμικά υπέρ των συμφερόντων της οργανωμένης παροικίας που αγωνίζεται για τη διατήρηση της πολιτιστικής της φυσιογνωμίας.

Ο αριθμός των Ελλήνων επιστημόνων σε όλες τις Πρωτεύουσες των Πολιτειών, και ιδιαίτερα στην Πέρθη, στο Σύδνεϋ στη Μελβούρνη και στο Wellington ανέρχεται σε χιλιάδες, καλύπτοντας όλα τα επιστημονικά πεδία. Στα τελευταία δέκα χρόνια (1991-2001), ο Σύμβουλος του Αυστραλού Πρωθυπουργού, του Πρωθυπουργού της Βικτώριας και του Πρωθυπουργού της Βόρειας Επικράτειας ήσαν ελληνικής καταγωγής. Έλληνες διανοούμενοι, τηλεπαρουσιαστές, δικαστικοί, πανεπιστημιακοί, ερευνητές, και διευθυντές πολυεθνικών εταιρειών, για παράδειγμα της Ericsson, της Toyota, οι οποίοι μιλούν την Ελληνική, δημιουργούν υγιή υποδομή και αποτελούν θετικότατο παράδειγμα προς μίμηση. Οι διευθυντές του Τμήματος της Παθολογίας και του Τμήματος της Ηλεκτρικής Μηχανολογίας του Πανεπιστημίου της Δυτικής Αυστραλίας καλλιεργούν ελληνόφωνη συνείδηση στους φοιτητές τους εκδίδοντας αυτοκόλλητες επιγραφές «Learn Greek to improve your English» και αποτελούν μέλη του Ινστιτούτου Προώθησης της Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού που λειτουργεί στη Δυτική Αυστραλία. Έλληνες επιχειρηματίες και τεχνοκράτες, στην πλειοψηφία τους αυστραλόφωνοι, της τρίτης και τέταρτης γενιάς στην ίδια Πολιτεία ίδρυσαν το 1992, το Ημερήσιο Κολέγιο του Αγίου Ανδρέα, ενώ η βάση των Ελληνόφωνων της Πολιτείας τους ανέρχεται σε 6.211 χρήστες.

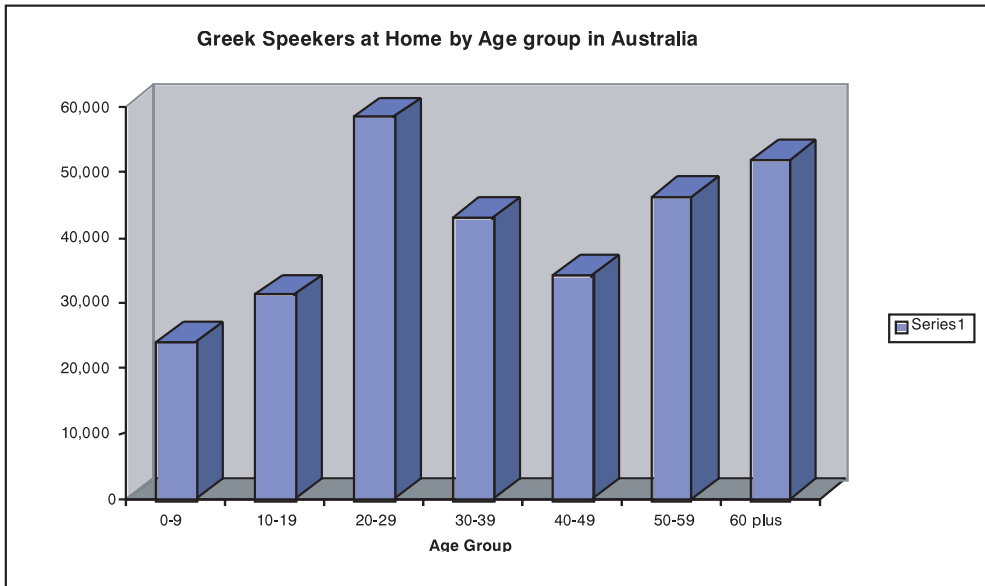
Greek Speaking at Home by AGE by STATE excluding the Cypriots								
	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60 plus	Total
State/Territory								
New South Wales	8,284	11,049	20,074	14,492	11,771	15,842	17,964	99,477
Victoria	10,865	14,313	28,417	19,284	15,504	22,372	22,275	133,030
Queensland	1,072	1,221	2,028	2,098	1,620	1,670	2,740	12,449
South Australia	2,733	2,994	5,316	5,152	3,421	4,253	6,155	30,023
Western Australia	401	630	936	883	880	911	1,571	6,211
Tasmania	112	189	286	234	169	227	205	1,423
Northern Territory	414	500	637	464	392	310	219	2,936
Australian Capital Territory	268	337	654	447	358	525	505	3,094
Australia	24,149	31,233	58,347	43,055	34,115	46,111	51,635	288,644
	8.37%	10.82%	20.21%	14.92%	11.82%	15.97%	17.89%	100 %

Πίνακας 2ος

Εμφαίνεται ο αριθμός των χρηστών της Ελληνικής στην Αυστραλία κατά ηλικία και σύνολο, πλην των Κυπρίων.

Πηγή: Η Αυστραλιανή Στατιστική Υπηρεσία (Απογραφή 1996) και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Οι Έλληνες επιχειρηματίες, έμποροι, βιομήχανοι και επενδυτές κτιριακών μονάδων είναι η αιχμή της ισχύος. Ενώ οι Έλληνες με τις επιχειρήσεις τους ελέγχουν την εμπορική αγορά του Darwin, για την Αυστραλιανή Πρωτεύουσα Καμπέρα οι Αυστραλοί κάτοικοι της υποστηρίζουν με δόση υπερβολής το εξής: «The British found it, the Americans designed it, the Italians built it and the Greeks own it» (Οι Βρετανοί την ανακάλυψαν, οι Αμερικανοί τη σχεδίασαν, οι Ιταλοί την έκτισαν, και οι Έλληνες την κατέχουν).

Διάγραμμα 5ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των χρηστών της Ελληνικής κατά ηλικία.

Πηγή: Η Απογραφή του 1996 της Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

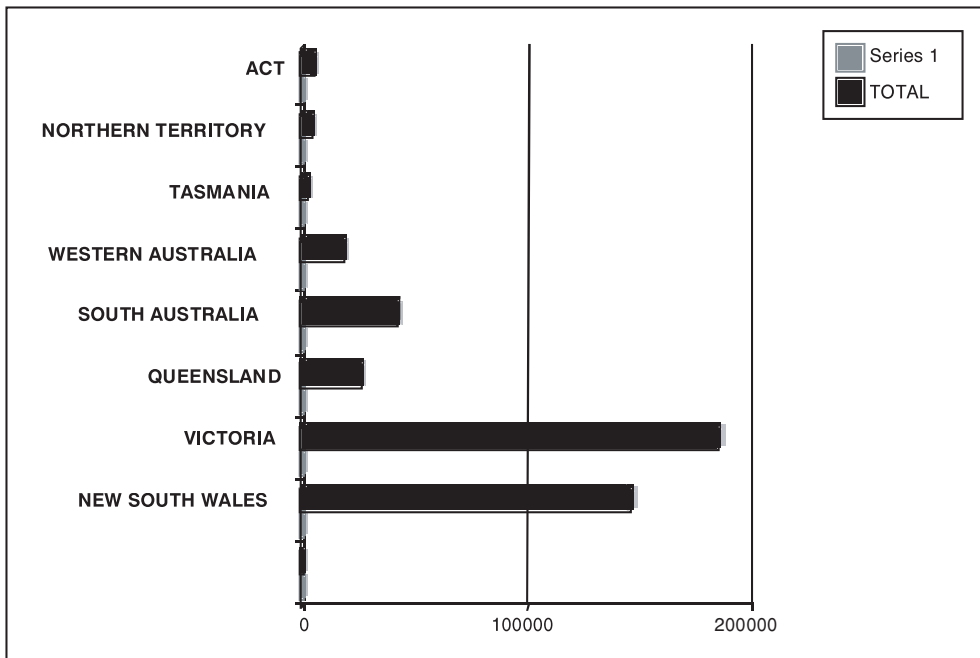
2.2 Ο χώρος της εκκλησίας

Η Ελληνική Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας, και η Ελληνική Ορθόδοξη Μητρόπολη της Νέας Ζηλανδίας, οι οποίες ιδρύθηκαν στους Αντίποδες το 1924 και 1970 αντίστοιχως, διατηρούν 140 περίπου ναούς και εξυπηρετούν πνευματικά πλήρωμα 450.000 Ελλήνων, Κορεατών, Ιαπώνων και Φιλιππινέζων Ορθοδόξων. Παλαιότερα επικρατούσε η άποψη ότι η διατήρηση της Ορθόδοξης πίστης θα αποτελούσε εφαλτήριο για την εκμάθηση και χρήση της Ελληνικής στους Αντίποδες. Σύγχρονες έρευνες έχουν δείξει ότι κίνητρα που σχετίζονται με την Ορθοδοξία και τη διατήρηση της Ελληνικής, είναι από τα τελευταία στη νοοτροπία των Ελλήνων της δεύτερης και τρίτης γενιάς. Οι τελευταίοι προσδίδουν ιδιαίτερη προτεραιότητα στην εκμάθηση και χρήση της Ελληνικής όσον αφορά στα πολιτιστικά κριτήρια, σχέσεις ενδο-οικογενειακές, δεσμό με την Ελλάδα και τους Έλληνες, και θέτουν το κριτήριο της Ορθοδοξίας τελευταίο.

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, η ηγεσία της Ορθόδοξης Εκκλησίας κατέβαλε ιδιαίτερη προσπάθεια προκειμένου να ευαισθητοποιήσει τους νέους σε θέματα της κοινωνίας και της

Εκκλησίας, διοργανώνοντας συνέδρια και σεμινάρια νεολαίας. Επίσημες γλώσσες υπήρξαν η Αγγλική και η Ελληνική, αν και έμμεσα από τον προκαθήμενο ευνοείται η χρήση της Ελληνικής. Ωστόσο, τα μέλη της παροικίας της δεύτερης και τρίτης γενιάς εκφράζουν σοβαρές αντιρρήσεις για τη χρήση της Ελληνιστικής Κοινής στο τελετουργικό και της Καθαρεύουσας σε πολλές κοινωνικές εκδηλώσεις (η χρήση του μονοτονικού ακόμη δεν υιοθετήθηκε από την επίσημη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας).

Θετικότετη είναι η προσφορά της Εκκλησίας, στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία, με τη ίδρυση και λειτουργία απογευματινών και ημερησίων σχολείων, παιδικών σταθμών και κέντρων προσχολικής ηλικίας, όπου χρησιμοποιείται η Ελληνική. Το γεγονός ότι για τα επόμενα δεκαπέντε χρόνια, η πλειοψηφία των κληρικών της θα είναι ελληνοκεντρικοί εξασφαλίζει μία περίοδο κατά την οποία θα πρέπει να εξευρεθούν λειτουργικοί μηχανισμοί γλωσσικής διατήρησης της Ελληνικής και του ελληνικού πολιτισμού. Η υιοθέτηση της Ελληνικής στο τελετουργικό, στη διοίκηση και στο κοινωνικό μέρος της Εκκλησίας, στο εξωτερικό, λαμβάνει διαστάσεις εθνικής διακονίας, αντίθετα η χρήση της Αυστραλιανής δεν προσφέρει σε θέματα πίστης και δεν προδιαθέτει γλωσσικά ευμενώς τους αυστραλιώτες Έλληνες δεύτερης και τρίτης γενιάς.

Διάγραμμα 6ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των Ελλήνων Ορθοδόξων της Αυστραλίας κατά Πολιτεία (1996)

Πηγή: Η Απογραφή του 1996 της Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Από εικοσαετίας, ορισμένοι αυστραλογεννημένοι ιερείς με σπουδές στην Ελλάδα, επέκριναν την Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας ως ελληνοκεντρική και επέμεναν ότι έπρεπε να

καθιερωθεί η χρήση της Αγγλικής στο χώρο της Εκκλησίας, κατά αναλογία προς τα κρατούντα στις άλλες αγγλόφωνες χώρες και ιδιαίτερα στις ΗΠΑ. Παράλληλα, οι ίδιοι κύκλοι προβλήθηκαν ως αναθεωρητές της οικουμενικότητας της Ορθοδοξίας και κήρυσαν ότι η Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας θα πρέπει να καθιερώσει φρυγόκεντρη δυναμική στηριζόμενη σε ένα παν-Ορθόδοξο πλήρωμα, προκειμένου να εξασφαλίσει την επερχόμενη τρίτη γενιά, καθώς και όλους όσοι είχαν συνάψει διεθνικούς γάμους. Η ιδέα της Πανορθοδοξίας, είχε χρησιμοποιηθεί με την έλευση του πρώτου Ορθόδοξου Μητροπολίτη Αυστραλίας, Χριστοφόρου Κνήτη, το 1924 μόνον διότι μικρός και ασήμαντος ήταν ο αριθμός των Ορθοδόξων και αδύναμοι οικονομικά οι Έλληνες πρωτοπόροι έποικοι της εποχής για να στηρίξουν τα έξοδα του νέου θεσμικού οργάνου της Εκκλησίας. Η ιδέα της Πανορθοδοξίας στη δεκαετία του 1980, έλαβε τη διάσταση της απεθνικοποίησης της Ορθοδοξίας. Συγκεκριμένα οι θεωρητικοί της ιδέας καλλιεργούν έντονα την ιδέα ενός εκκλησιάσματος χωρίς εθνογλωσσικούς περιορισμούς, χρησιμοποιώντας την Αυστραλιανή, προκειμένου να μην αποκλεισθούν οι Ορθόδοξοι όλων των εθνικοτήτων και να διευκολυνθεί το ιεραποστολικό έργο της Εκκλησίας.

Το παράδοξο της περίπτωσης είναι ότι Πολιτεία και Ορθοδοξία καλλιέργησαν τα τελευταία διακόσια χρόνια, στην επίσημη βιβλιογραφία τους, το άρρηκτο της Ελληνικότητας και της Ορθοδοξίας. Η υιοθέτηση και χρήση της Αυστραλιανής ως επίσημης γλώσσας της Ορθοδοξίας, όπως αυτή τώρα συντελείται σε ορισμένες, με αυξάνοντα ρυθμό, ενορίες, και η απεθνικοποίησή της Ορθοδοξίας, μεταβάλλουν την Εκκλησία από γλωσσική επικράτεια σύγκλισης σε χώρο γλωσσικής απόκλισης. Η χρήση της Αυστραλιανής στους ναούς ενδέχεται να οδηγήσει μοιραία στη γλωσσική αφομοίωση και στην απώλεια του σπουδαιότερου μετά την οικογένεια γλωσσικού χώρου καλλιέργειας της Ελληνικής, στην επόμενη τριακονταετία κατά τα πρότυπα του αμερικανικού Ελληνισμού.

2.3 Ο χώρος της οικογένειας

Στα 1997, η κυριότερη γλωσσική επικράτεια όπου η Ελληνική λειτουργούσε ως οικόλεκτος ήταν το περιβάλλον της οικογένειας. Για τη συντριπτική πλειοψηφία των οικογενειών των εποίκων η διατήρηση της Ελληνικής είναι αναπόσπαστο μέρος του εθνοτισμού τους και άρρηκτα συνδεδεμένη με την ταυτότητα της συγκεκριμένης οικογένειας. Τα 76% των μητέρων ελληνικής καταγωγής που γεννήθηκαν στην Αυστραλία δήλωσαν ότι συνεχίζουν να στέλνουν τα παιδιά τους στο ελληνικό σχολείο, αδιάφορα με την εθνοτική καταβολή του συζύγου τους. Αντίθετα οι έρευνες δείχνουν ότι μόνον το 56% των πατέρων που ερωτήθηκαν δήλωσαν ότι θα επιμείνουν να στείλουν το παιδί τους στο ελληνόγλωσσο πρόγραμμα. Είναι κυρίως οι λιγότερο επαγγελματικά χειραφετημένες μητέρες και όσες απέκτησαν περιορισμένη επίσημη εκπαίδευση (67%), αυτές που πιστεύουν στην ελληνομάθεια των παιδιών τους.

Βασικός συντελεστής της ελληνομάθειας είναι η ύπαρξη στην οικογένεια του μονόγλωσσου παππού και της γιαγιάς. Συνάρτηση αυτού είναι ότι τα πρωτότοκα παιδιά των οικογενειών ομιλούν καλύτερα την Ελληνική (59%) σε σύγκριση με τα υπόλοιπα αδέρφια τους. Ωστόσο, το 42% των ερωτηθέντων γονέων απάντησαν ότι είναι τα νεότερα παιδιά τους αυτά

που ομιλούν καλύτερα την Ελληνική, διότι ενδεχομένως είχαν περισσότερες ευκαιρίες να ταξιδεύσουν για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα στην Ελλάδα. Αν και η αξιολόγηση του επιπέδου κατάρτισης των παιδιών τους από τους γονείς δεν αποτελεί πειστική προσέγγιση, εν πάση περιπτώσει, οι περισσότεροι γονείς αξιολογούν ότι τα νεότερα παιδιά τους έχουν θετική απόδοση τόσο στην κατανόηση όσο και στην ομιλία της Ελληνικής.

Η παρούσα έρευνα έδειξε ότι το 62% των παιδιών χρησιμοποιούν την Ελληνική ως μοναδικό μέσο επικοινωνίας με τους γονείς τους. Ένα διαρκώς αυξανόμενο ποσοστό παιδιών, δεύτερης και τρίτης γενιάς, επί του παρόντος 22%, υποστηρίζει ότι χρησιμοποιεί κανονικά την Αγγλική όταν συνομιλεί με τους γονείς του. Τα παιδιά αυτά είναι μόνο παθητικά δίγλωσσοι, ήτοι κατανοούν απλώς την Ελληνική χωρίς να τη χρησιμοποιούν. Βρέθηκε επίσης ότι όταν τα παιδιά, συνήθως αδέρφια ή συγγενείς της αυτής οικογένειας, όταν συνομιλούν μεταξύ τους σχεδόν πάντα (84%) χρησιμοποιούν την Αγγλική, ενώ όταν ευρίσκονται παρουσία των γονέων τους χρησιμοποιούν την Ελληνική περισσότερο, και ακόμη περισσότερο όταν συνομιλούν παρουσία μεγαλύτερων ακόμη μελών της οικογένειας. Τα 91% των Ελλήνων που ερωτήθηκαν δήλωσαν ότι θεωρούν την Ελληνική ως το κυριότερο γνώρισμα της πολιτισμικής και εθνικής τους ταυτότητας.

Ωστόσο η γλωσσική συμπεριφορά των παιδιών μέσα στην οικογένεια πολλές φορές δεν καθορίζεται και δεν επηρεάζεται από το περιβάλλον της οικογένειας και από την παρουσία άλλων προσώπων. Συνήθως τα παιδιά συνομιλούν μεταξύ τους με συνέπεια στην Αυστραλιανή, αλλάζουν το γλωσσικό κώδικα και συνομιλούν στην Ελληνική με τον παππού τους καθώς και με πρόσωπα που γνωρίζουν ότι είναι μονόγλωσσοι και συνήθως αυθόρμητα χρησιμοποιούν τη γλώσσα που νομίζουν υποσυνειδήτως ότι είναι επαρκέστερος ο συνομιλητής τους. Η παραπάνω ανάλυση ωστόσο, αποδεικνύει ότι ο ρόλος της οικογένειας είναι αποφασιστικής σημασίας για τη διατήρηση της Ελληνικής στους Αντίποδες. Η ηθογραφία της ελληνικής οικογένειας και οι βασικές αξίες της να συζούν κάτω από τη ίδια στέγη τρεις γενιές, και ιδιαίτερα οι ηλικιωμένοι χωρίς αισθητή επάρκεια στην Αυστραλιανή, ενισχύει τη γλωσσική αφοσίωση στην Ελληνική.

Γλώσσα	Όταν είναι μόνοι %	Παρόντων γονέων %	Παρ.ηλικιωμένων %
Ελληνική	6	28	36
Αυστραλιανή	84	34	26
Αμφότερες	10	38	38

Πίνακας 3ος

Γλώσσα επικοινωνίας που χρησιμοποιείται κανονικά από τη δεύτερη γενιά των Αυστραλιανών Ελλήνων συμπεριλαμβανομένων και των Κυπρίων.

Πηγή: Η Απογραφή του 1996 της Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Η έρευνα έδειξε, επίσης, ότι στις περισσότερες περιπτώσεις (67%), οι γονείς είναι ευχαριστημένοι από τη γλωσσική επάρκεια των παιδιών τους. Η θετική αυτή αξιολό-

γηση έχει και δυσάρεστες επιπτώσεις, διότι δεν καταβάλλεται από την οικογένεια ιδιαίτερη προσπάθεια για περαιτέρω γλωσσική ανέλιξη. Η κοινωνική και οικονομική εδραίωση της ελληνικής οικογένειας στους Αντίποδες, η πεποίθηση ότι η παλιννόστηση δεν αποτελεί πλέον ορατό σκοπό και οι προσδοκίες των γονέων για κοινωνική κατάξίωση των παιδιών τους, ωθεί το ένα τρίτο σχεδόν του ελληνισμού της δεύτερης γενιάς να μην στέλνει τα παιδιά του στο ελληνικό σχολείο (28% στην Αυστραλία, και 41% στη Νέα Ζηλανδία).

Από την άλλη, η δίψα της ελληνικής οικογένειας να προωθήσει κοινωνικά και επαγγελματικά τα παιδιά της και να τους προσδώσει ό,τι αυτή στερήθηκε είχε θετικότατα αποτελέσματα. Ο αριθμός των φοιτητών ελληνικής καταγωγής στα πανεπιστήμια της χώρας είναι ο μεγαλύτερος σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη εθνοτική ομάδα. Έτσι οι 400.000 περίπου Έλληνες της Αυστραλίας κατέχουν το 11% των φοιτητικών θέσεων στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας, ήτοι σε αναλογία με τη δημογραφική τους κατάσταση, η επίδοσή τους στα πανεπιστήμια είναι σχεδόν έξι φορές μεγαλύτερη. Αυτό σημαίνει ότι στα προσεχή 20 χρόνια οι Έλληνες τεχνοκράτες και επιστήμονες θα ελέγχουν μεγάλο ποσοστό των θέσεων της χώρας.

Τέλος, αξιωματικά ότι κάποιοι κοινωνιολογιστές υποστηρίζουν ότι οι αυστραλογεννημένοι των οποίων οι γονείς μιλούσαν διαφορετικές γλώσσες, το πιθανότερο είναι να μη μάθουν καμία από αυτές.

2.4 Ο χώρος της εργασίας

Ο εργασιακός χώρος των Ελλήνων εποίκων της Ωκεανίας, αποτελεί μια σπουδαία γλωσσική επικράτεια, η οποία επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τη διατήρηση της Ελληνικής. Οι Έλληνες, σύμφωνα με την απογραφή του 1996 διατηρούν κατά 31% δικές τους επιχειρήσεις ή εξασκούν ιδιωτικά επαγγέλματα, το 40% εργοδοτείται σε διάφορες βιομηχανίες, εργοστάσια και καταστήματα και κατά 29% παραμένουν άνεργοι ή με συντάξεις αναπηρίας, ασθένειας και γήρατος. Ο δείκτης της ανεργίας είναι ιδιαίτερα υψηλός για τους ελληνικής καταγωγής νέους (23%). Σύμφωνα με αναλύσεις των στατιστικών δεδομένων βρέθηκε ότι το 60% περίπου των εργαζομένων είναι άνδρες και το 40% γυναίκες.

Το 1997, το 41% των ελληνογεννημένων εποίκων της Αυστραλίας είχε την ευκαιρία να χρησιμοποιεί την Ελληνική στο καθημερινό τους εργασιακό περιβάλλον «συνήθως», και το 26% «σπανίως». Ο υψηλός δείκτης της ανεργίας και η αναγκαστική παρουσία των Ελλήνων πρώτης γενιάς στο σπίτι για λόγους ασθένειας και αναπηρίας, ενισχύει τη γλωσσική διατήρηση, διότι βρίσκονται σε τακτικότερη και συχνότερη επικοινωνία, ως μονόγλωσσοι κυρίως, με τα παιδιά τους και τα εγγόνια τους.

Οι Ελληνίδες, είναι οι περισσότερες εκτεθειμένες στο αυστραλόφωνο περιβάλλον συγκριτικά με όλες τις άλλες γυναίκες των εθνοτικών ομάδων της Αυστραλίας, και τούτο διότι διατηρούν το υψηλότερο ποσοστό εργαζομένων γυναικών της Αυστραλίας (40%), σε σύγκριση με τις γυναίκες από την πρώην Γιουγκοσλαβία (37%), τη Γερμανία (35%), την Πολωνία (33%), την Ιταλία (32%), το Λίβανο (31%), την Ολλανδία (30%) και τη Μάλτα (28%).

Η οικονομική καταξίωση των Ελλήνων στους χώρους της αλιείας και καλλιέργειας οστρακοειδών (οι Έλληνες ελέγχουν στην Αυστραλία το 60% περίπου της αλιείας και καλλιέργειας των οστρακοειδών), μαργαριταριών, εξόρυξης μεταλλευμάτων, της παρασκευής, συσκευασίας και συντήρησης τροφίμων, της οικοδομικής ανάπτυξης, της κτηματικής ιδιοκτησίας (εμπορικά κέντρα, καταστήματα, ουρανοξύστες) και συγκεκριμένων συντεχνιακών επιχειρήσεων (πρατήρια βενζίνης, βιομηχανία των ταξί, διαμετακομιστικό εμπόριο), έχει ως αποτέλεσμα να ενισχύει οικονομικά τις προσπάθειες διατήρησης της γλώσσας, αλλά και ψυχολογικά να προετοιμάζει ευνοϊκά τη γλωσσική προδιάθεση των παιδιών τους.

Η ήδη πληθωρική παρουσία επιστημόνων σε όλους τους επαγγελματικούς χώρους, οδήγησε στην οργάνωση ελληνικών συντεχνιών, για παράδειγμα, Ελληνικών Εμπορικών Επιμελητηρίων, Ελληνικών Εμπορικών Ενώσεων, της Ένωσης Ελλήνων Νομικών, του Ελληνικού Επιχειρηματικού forum, της Ένωσης Ελλήνων Καθηγητών.

2.5 Ο χώρος των ΜΜΕ

Περισσότερες από 260 εφημερίδες και περιοδικά εκδόθηκαν και κυκλοφόρησαν στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία (Τάμης, 2001), από την εποχή που κυκλοφόρησε η πρώτη εφημερίδα της Αυστραλίας στη Μελβούρνη το 1913. Τα περισσότερα έντυπα είχαν εφήμερη κυκλοφορία. Κατά τη μεταπολεμική περίοδο κυκλοφόρησαν στην Αυστραλία 247 εφημερίδες και περιοδικά, από τις οποίες ακόμη οι δέκα συνεχίζουν τη δράση τους με συνολική κυκλοφορία 45.000 φύλλων. Οι εφημερίδες που συνεχίζουν να κυκλοφορούν στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία είναι *Ελληνισμός* (Δ.Α.), *Νέος Κόσμος*, *Νέα Ελλάδα*, *Τα Νέα*, *Αθλητική Ηχώ* (Βικτώρια), *Ελληνικός Κήρυκας*, *Κόσμος*, *Εκκλησιαστικόν Βήμα*, *Αδέσμευτον Βήμα*, *Νέα Πατρίδα* (Ν.Ν.Ο.) και *Κοινοτικά Νέα* (Ν.Ζ.). Στην Αυστραλία κυκλοφόρησε και ένας μεγάλος αριθμός περιοδικών, με πολιτιστικό, κοινωνικό και ψυχαγωγικό χαρακτήρα και ορισμένες ανέγκριτες σατυρικές εφημερίδες χωρίς διάρκεια. Το περιοδικό *Ελληνίς*, το οποίο κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1969, συνεχίζει την κυκλοφορία του με 7.000 αναγνώστες, καθώς και η παλαιότερη αθλητική εφημερίδα του Ελληνισμού, η *Αθλητική Ηχώ*, η οποία εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1960. Με τη δύση του αιώνα, δεν κυκλοφόρησε αυστραλόγλωσσο έντυπο που να απευθύνεται στον Ελληνισμό των Αντιπόδων, με εξαίρεση ίσως το περιοδικό *Monthly Chronicle*, που κυκλοφορεί τα δύο τελευταία χρόνια στο Σίδνεϊ. Ωστόσο σχεδόν όλες οι εφημερίδες παραθέτουν ειδικό αυστραλόγλωσσο ένθετο που απευθύνεται στους αναγνώστες της δεύτερης και τρίτης γενιάς. Οι εκδότες των αυστραλόγλωσσων ένθετων παραρτημάτων είναι οι ίδιοι τους αυστραλογεννημένοι, νέοι στην ηλικία, με σαφή γνώση του πολιτιστικού και πνευματικού αυστραλιανού χώρου.

Η έρευνα αυτή έδειξε ότι το 41% των Ελλήνων της πρώτης γενιάς συνεχίζει να διαβάζει ελληνόγλωσσες εφημερίδες «τακτικά», «συχνά» (27%), ενώ ένα ποσοστό 34% των εποίκων δεν διαβάζει «σχεδόν ποτέ» ελληνική εφημερίδα. Το 1995, σημειώθηκε έξαρση στον αριθμό των εφημερίδων που κυκλοφόρησαν και του αναγνωστικού κοινού τους, εξαιτίας της εμφάνισης και καθιέρωσης στην ελληνική παροικία των ελληνόφωνων ραδιοφωνικών σταθμών. Η προβολή των εντύπων με τα νέα που παρουσία-

ζαν σε συχνότατα διαφημιστικά κλισέ, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των αναγνωστών. Το 1998, σχεδόν όλες οι ελληνόγλωσσες εφημερίδες, είχαν δημιουργήσει δικούς τους ραδιοφωνικούς σταθμούς, ή δικά τους ένθετα προγράμματα σε ραδιοφωνικούς σταθμούς, μέσα από τα οποία προέβαλαν τα έντυπά τους.

Μετά το 1995, ο Ελληνισμός της Αυστραλίας είχε την αγαθή τύχη να ιδρύσει σε όλες τις μεγαλουπόλεις της Αυστραλίας δώορα, ημερήσια ελληνόφωνα ραδιοφωνικά προγράμματα δια μέσου του κρατικού ραδιοφωνικού σταθμού SBS, έξι σταθμούς κλειστής και ελεγχόμενης κυκλοφορίας στο Σύδνεϋ και στη Μελβούρνη, με ζωντανή διασύνδεση με ραδιοφωνικούς σταθμούς της Ελλάδας, όσον αφορά το μέρος των ειδήσεων, και από το 1996 τέσσερις ραδιοφωνικούς σταθμούς ελεύθερης μετάδοσης, έναν στο Σύδνεϋ και τρεις στη Μελβούρνη, οι οποίοι ακούγονταν στην αχανή επαρχία και κάλυπταν, μετά τις έξι το απόγευμα, και τις πόλεις της Αδελαΐδας και της Καμπέρας. Η δημιουργία πέντε ουσιαστικά εκδοτικών και ηλεκτρονικών συγκροτημάτων, σε συναγωνιστική και πολλές φορές ανταγωνιστική βάση, είχε ως συνακόλουθο τη διεύρυνση της ποιότητας της ακουστικής εικόνας και των οπτικο-ακουστικών ερεθισμάτων. Το βεληνεκές των δύο συγκροτημάτων (Συγκρότημα Θεόδωρου Σκάλκου με το ραδιοφωνικό σταθμό κλειστής εμβέλειας *Φωνή της Ελλάδας* και τις εφημερίδες *Ελληνικός Κήρυκας* και *Νέα Πατρίδα* και το συγκρότημα Δημητρίου Γκόγκου με τις εφημερίδες *Νέος Κόσμος* και *Νέα Ελλάδα*, με ένθετα ραδιοφωνικά προγράμματα αρχικά στο 3XY και στη συνέχεια στο 3AB), και το συγκρότημα του επιχειρηματία Σπύρου Σταμιούλη με την εφημερίδα *Τα Νέα* και τον ραδιοφωνικό σταθμό 3XY και ένθετο τηλεοπτικό δώορο πρόγραμμα στο Κανάλι 31 κάλυπτε και τις δύο μεγαλουπόλεις του Ελληνισμού της Αυστραλίας με πέντε εφημερίδες, δύο ραδιοφωνικούς σταθμούς και ανοικτή πρόσβαση στην τηλεόραση. Το συγκρότημα Γρηγόρη Γαβριηλίδη με την αρχαιότερη ελληνική εφημερίδα εν κυκλοφορία, το *Εθνικό Βήμα*, και το σταθμό 2MM παρέμενε κυρίως στο Σύδνεϋ, όπου είχε αρχίσει το 1916, ενώ τα δύο νέα συγκροτήματα με τρεις ραδιοφωνικούς σταθμούς και δύο εφημερίδες λειτουργούσαν στη Μελβούρνη. Το *Εθνικό Βήμα* το 2001 περιήλθε στη δικαιοδοσία της Αρχιεπισκοπής και κυκλοφόρησε ως *Εκκλησιαστικό Βήμα*.

Η αύξηση των εντύπων και ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης της παροικίας, δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την πληρέστερη και εναργέστερη ανταπόκριση της Ελληνικής, αναβαθμίζοντας τον κοινωνικό αυτό χώρο των ΜΜΕ ως τον πλέον ουσιαστικό, μετά την επικράτεια της οικογένειας, στη διαμόρφωση ορθής γλωσσικής συνείδησης. Η ορθότητα, η συντακτική και εκφραστική δομή της Ελληνικής διασφαλίζονται περισσότερο βέβαια στα έντυπα και λιγότερο στα ηλεκτρονικά, όπου η πίεση της ροής του λόγου και εγγενείς αδυναμίες των ραδιοεμφωνητών προκαλούν σοβαρά, στρεβλά ακουστικά ερεθίσματα.

Η κατάσταση του ερασιτεχνισμού που επικρατεί στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, στη νηπιακή αυτή κατάσταση που διέρχεται η οργάνωσή τους, με εξαίρεση βέβαια τα ελληνόφωνα προγράμματα του κρατικού SBS και ένα μεγάλο μέρος των εμπορικών σταθμών, δεν επιτρέπει να χαρακτηρισθούν ως γλωσσικά πρότυπα. Καθημερινά οι εκπομπές έχουν σοβαρές παρεκκλίσεις από την ελληνική σύνταξη και τυπολογικό, χαρακτηρίζονται από λεξιπενία και γλωσσική πενία, με πάμπολλους νεολογισμούς και αγγλισμούς σε όλα τα επί-

πεδα της γλώσσας. Πολλές εκφωνήσεις χαρακτηρίζονται από πλήθος επίπλαστων τύπων (μαχητισμός, βαφτιστήρι, εορταζόμενος), σολοικισμούς και αδόκιμα εκφραστικά συντάγματα, συντακτικές και γραμματικές εκτροπές που σχετίζονται με τα αρχαιοκλίτα, τις επιθετικές μετοχές, τα αμετάβατα ρήματα, τα αποθετικά, συνεργώντας έτσι στη φθορά της γλώσσας και εξασθενίζοντας την ευαισθησία του γλωσσικού σημείου.

Σε όλες τις πρωτεύουσες των Πολιτειών λειτουργεί ο τηλεθεαματικός σταθμός SBS, ο οποίος παρουσιάζει τηλεθέαματα και έργα από όλες τις χώρες του κόσμου. Ο αριότερος από πλευράς ποιότητας και ο καλύτερος ίσως αυτός σταθμός τηλεθέαματος στην Αυστραλία, εκπέμπει περίπου εννέα ώρες την εβδομάδα ελληνόγλωσσα προγράμματα. Ταυτόχρονα λειτουργούν, σε 24ωρη βάση, στην καλωδιακή τηλεόραση της Αυστραλίας οι ελλαδίτικοι τηλεοπτικοί σταθμοί ANTENNA, ΜΕΓΑ και ΑΛΦΑ, με επιλεγμένα προγράμματα από την ελληνική τηλεόραση και με κύριο τηλεοπτικό κοινό τους την ελληνική παροικία.

2.6 Γλωσσική σύγκλιση και γλωσσική απόκλιση της Ελληνικής στην Αυστραλία

Η γλωσσική σύγκλιση και συγκράτηση μιας εθνοτικής γλώσσας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες που έχουν σχέση με την προδιάθεση των μελών της συγκεκριμένης εθνοτικής ομάδας αλλά και με την επιθυμία τους να διατηρήσουν τη γλωσσική και πολιτιστική τους ταυτότητα. Μια γλώσσα, ωστόσο, για να επιβιώσει χρειάζεται να έχει ομοιογενή και ισχυρή βάση, να έχει υψηλό βαθμό αποδεκτότητας και λειτουργικότητας, να παρουσιάζεται συνταγματικά, τυπολογικά και σημαντικολεκτικά σταθερή.

Στο έργο των Α. Τάμη και S. Gauntlett (1993) υποστηρίχθηκε ότι η σπουδαιότητα της Ελληνικής στην Αυστραλία απορρέει από το γεγονός ότι αποτελεί το επικοινωνιακό όργανο 340.000 ελληνόφωνων κατοίκων της και ενός μεγαλύτερου αριθμού πολιτών, οι οποίοι διατηρούν συναισθηματικούς, προγονικούς, πολιτιστικούς επαγγελματικούς, και πνευματικούς δεσμούς με την Ελλάδα και τους Έλληνες. Η εικόνα της γλώσσας ενισχύεται σημαντικότερα, αν ληφθεί υπόψη ότι η αυστραλιώτικη ελληνική παροικία είναι εξαιρετικά οργανωμένη, πολιτικά ρωμαλέα και αφοσιωμένη στη διατήρηση της ελληνικής ταυτότητας. Η Ελληνική θεωρείται σπουδαία γλώσσα προς εκμάθηση, παρά το γεγονός ότι μιλιέται μόνον από 16 περίπου εκατομμύρια, διότι είναι η μόνη επιζούσα απόγονος του ελληνικού κλάδου της Ινδοευρωπαϊκής οικογένειας των γλωσσών, στην οποία εμπνεύστηκαν και γράφτηκαν τα κυριότερα κείμενα του Δυτικού πολιτισμού και του Χριστιανισμού. Άλλοι παράγοντες που αποτελούν κίνητρα για εκμάθηση της Ελληνικής είναι ότι αποτελεί μια από τις επίσημες και ευρέως διαδεδομένες γλώσσες της Ενωμένης Ευρώπης στην ευαίσθητη πολιτικά και νευραλγική οικονομικά νοτιοανατολική πτέρυγα της Κοινότητας, ότι η Αυστραλία επιδιώκει διεύρυνση των εξωτερικών συναλλαγών της με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα δια μέσου της Ελλάδας αξιοποιώντας, ως συνδυτικό της κρίκο, την ελληνική παροικία και ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του εξαγωγικού εμπορίου της Αυστραλίας διακινούν ελληνικές ναυτιλιακές εταιρείες.

Η χρήση της Ελληνικής στην Αυστραλία διαπλάστηκε και διαμορφώθηκε από τα πρότυπα της ελληνικής μετανάστευσης και εποίκησης στα τελευταία 150 χρόνια. Οι πρώτες οργανωμένες Κοινότητες του Ελληνισμού της Αυστραλίας ιδρύθηκαν στα τέλη του περα-

σμένον αιώνα (1897), χωρίς τη συμπαράσταση και μεθοδευμένη πρόνοια της Εκκλησίας και της ελληνικής Πολιτείας. Αποίμαντοι μέχρι το 1924, ίδρυσαν κοινότητες, εθνοτοπικές Αδελφότητες και Σωματεία, και οργάνωσαν τα πρώτα ελληνόγλωσσα απογευματινά σχολεία μετά το 1902. Η μετανάστευση αρχικά νησιώτικη, και στη συνέχεια (1924), κυρίως από τη Μακεδονία και την Πελοπόννησο, κρατήθηκε ανδροκεντρική, στηριζόμενη σε εποχιακά και εφήμερα επαγγέλματα, κάτω από συνθήκες κατατρεγμού και καταναγκασμού που ασκούνταν από την πλειοψηφούσα πάντα μειονότητα των Αγγλοκελών εποίκων. Διασκορπισμένοι στην αχανή ύπαιθρο των 6.000 χιλιομέτρων, εργένηδες και γεροντοπαλίκαρα, περιοδεύοντας σε τεράστιες αποστάσεις προς εξεύρεση εργασίας ως υλοτόμοι, μιναδόροι και εργάτες που αποψίλωναν τεράστια δασώδη αγροκτήματα, κατοικώντας σε αυτοσχέδιες παράγκες, και έχοντας ως μέσο όρο ηλικίας μέχρι το 1940 το 36ο έτος της ηλικίας τους, οι πρωτοπόροι Έλληνες έποικοι της Αυστραλίας έθεσαν τις βάσεις για τη διατήρηση της εθνικής και πολιτιστικής τους φυσιογνωμίας. Μόνον μετά το 1935, όταν βελτιώθηκαν οι οικονομικές συνθήκες, άρχισαν να επιστρέφουν στις πόλεις και να δημιουργούν οικογένειες, φέρνοντας γυναίκες από την Ελλάδα, ή συνάπτοντας γάμο με Ιρλανδέζες και Ιταλίδες, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις εκπαίδευσης και να λειτουργήσουν συστηματικά τα πρώτα απογευματινά σχολεία.

Η μαζική μετανάστευση Ελλήνων (1952-1974), οργανώθηκε από την Κυβέρνηση της Αυστραλίας και είχε ως συνέπεια να μεταναστεύσουν προς εποίκιση 270.000 νέοι και νέες στην περίοδο αυτή. Με την άφιξη των νέων μεταναστών θεσμοποιήθηκαν οι θεμελιώδεις λειτουργίες των κοινοτήτων, οργανώθηκαν δεκάδες απογευματινά σχολεία, ναοί, και από το 1978 ημερήσια ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, από τα οποία το ένα τουλάχιστον, το αρχαιότερο, είναι αναγνωρισμένο από το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας.

Στην Αυστραλία τα τελευταία εκατό χρόνια έχει διαμορφωθεί και χρησιμοποιείται από τους εποίκους της Αυστραλίας η ελληνική εθνόλεκτος, η μη-συμβατική δηλαδή ποικιλία της Ελληνικής που λειτουργεί μέσα στο καθεστώς της δυναμικής διγλωσσίας υπό την πίεση της Αυστραλιανής. Σημειώνεται ότι η εθνόλεκτος διακρίνεται για τη σταθερότητά της στο τυπολογικό, μορφολογικό, σημαντική και συντακτικό σύστημα, έχει αποδεκτικότητα και λειτουργία και η διατήρησή της εξαρτάται περισσότερο από την ίδια την παροικία παρά το αγγλόφωνο περιβάλλον. Η εθνόλεκτος έχει μεταφέρει από την Αυστραλιανή και έχει προσαρμόσει μορφολογικά περί τις 200 λέξεις τις οποίες γνωρίζουν και χρησιμοποιούν οι περισσότεροι Έλληνες τρεις μήνες μετά την άφιξή τους στους Αντίποδες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μεταφορές αυτές αντικαθιστούν τις αντίστοιχες της γλώσσας μοντέλο, που είναι η Ελληνική, όπως αυτή μιλιέται από τους μορφωμένους στα μεγάλα αστικά κέντρα της Ελλάδας. Οι κυριότεροι λόγοι της μεταφοράς και της προσαρμογής των μεταφορών από την Αυστραλιανή στην εθνόλεκτο είναι η οικονομία στην άρθρωση, η εναργέστερη σύμπτωση της ακουστικής εικόνας της Αυστραλιανής με την οπτική εικόνα του νέου περιβάλλοντος, η έλλειψη ανάλογης εικόνας στο γλωσσικό ρεπερτόριο του εποίκου.

Η Ελληνική στην Αυστραλία σήμερα, μια γενιά μετά τον τερατισμό της μετανάστευσης Ελλήνων εποίκων, παρουσιάζει τον υψηλότερο δείκτη εθνογλωσσικής διάρκειας και το μεγαλύτερο δείκτη γλωσσικής σύγκλισης σε σύγκριση με όλες τις άλλες γλώσσες που ομιλού-

νται στην Αυστραλία, πέραν από τις 250 γλώσσες των ιθαγενών Αυστραλών. Σε διαγενεολογικό επίπεδο, ο δείκτης της γλωσσικής απόκλισης είναι 1,8% στην πρώτη γενιά (ελλαδογεννημένοι έποικοι), 8,8% στη δεύτερη γενιά (αυστραλογεννημένα παιδιά των εποίκων), και 28% στην τρίτη γενιά (παιδιά αυτραλογεννημένων γονέων). Τα ποσοστά για την Ιταλική είναι 4.8%, 28% και 82% και την Ολλανδική 12%, 63% και 98% αντιστοίχως.

Η ζωτικότητα της Ελληνικής, ως γλώσσας μειονότητας στην Αυστραλία, εξαρτάται από μια ποικιλία παραγόντων, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής προδιάθεσης των μελών της παροικίας απέναντι στη γλώσσα και της επιθυμίας τους να διατηρήσουν την πολιτιστική τους φυσιογνωμία. Τα αίτια της υψηλής εθνογλωσσικής ζωτικότητας της Ελληνικής διακρίνονται σε γλωσσικά, κοινωνικά και ψυχολογικά.

Σημειώνεται εδώ ότι η Αυστραλία είναι η μόνη χώρα στον κόσμο που έχει προδιαγεγραμμένη πολιτική σχετικά με τη διδασκαλία και χρήση γλωσσών εκτός της κυρίαρχης Αυστραλιανής. Παρουσιάζει επίσης ιδιομορφίες που δημιουργούν κατάλληλη υποδομή για την καλλιέργεια γλωσσών. Για παράδειγμα, η Αυστραλία δεν τρέφει την ιδεολογία του έθνους-κράτους (Η Ελλάδα για τους Έλληνες), οι μετανάστες της είναι ισότιμοι έποικοι. Τα εκπαιδευτικά δεδομένα στις Ευρωπαϊκές χώρες περιορίζουν την εκπαίδευση των μεταναστών στη βάση του επαναπατρισμού τους, στην Αυστραλία το σύστημα της παιδείας είναι καθολικό. Στην Ευρώπη (Σουηδία, Αγγλία), τα μαθήματα γλώσσας προσφέρονται για τα παιδιά των μειονοτήτων, στην Αυστραλία είναι ενταγμένα στο σύστημα του σχολείου. Επιπλέον, το ποσοστό των γεννημένων στο εξωτερικό κατοίκων της Αυστραλίας υπήρξε πάντοτε πολύ μεγαλύτερο απ' οποιαδήποτε άλλη χώρα ακόμη και των ΗΠΑ. Για παράδειγμα το 52% του πληθυσμού της Μελβούρνης είναι μετανάστες ή είναι παιδιά μεταναστών από μη αγγλόφωνες χώρες. Για την Αυστραλία ο πολυπολιτισμός αποτελεί μέρος της εθνικής ταυτότητας της χώρας, είναι η δυναμική που καλλιεργεί την εθνική συνείδηση.

Οι κυριότεροι γλωσσικοί παράγοντες που συντελούν στη διατήρηση της Ελληνικής είναι η ύπαρξη σοβαρών διαγλωσσικών διαφορών, ήτοι διαφορετικό αλφάβητο, ανισόχρονα φωνήεντα και ισόχρονα σύμφωνα της Αυστραλιανής έναντι των ισόχρονων φωνηέντων και ανισόχρονων συμφώνων της Ελληνικής, διαφορετικό τυπολογικό, διαφορετικό μορφολογικό σύστημα (καταληκτική προς ακατάληκτη γλώσσα), περισσότερο ελαστική σύνταξη της Ελληνικής έναντι της συντηρητικής SVO της Αυστραλιανής.

Οι κυριότεροι κοινωνικοί παράγοντες που συμβάλλουν στη ζωτικότητα της Ελληνικής στην Αυστραλία είναι οι εξής:

(1) Η ύπαρξη πολυάριθμης βάσης χρηστών της Ελληνικής. Η μαζικότητα της εποίκησης και η συνεκτικότητα της παροικίας αποτελούν σημαντικούς παράγοντες της διατήρησης της Ελληνικής μέσα στα πλαίσια της στατικής διγλωσσίας στην Αυστραλία. Η γλωσσική επάρκεια των χρηστών της Ελληνικής στην Αυστραλία γνωρίζει βέβαια σημαντική κάμψη εξαιτίας των παρεκκλίσεων που σημειώνονται σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας υπό την επίδραση της Αγγλικής και εξαιτίας της λεξιπενίας, της εκφραστικής και μορφολογικής δυσκαμψίας και της χρήσης των αδόκιμων νεολογισμών, επειδή συρρικνώνεται η εμβέλεια της λειτουργικότητας της γλώσσας. Ωστόσο, η γλωσσική αναζωπύρωση και ανανέωση είναι εφικτή εφόσον δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις,

ήτοι συχνότερη και τακτικότερη επαφή με τη γλώσσα, καθιέρωση του συστήματος της γλωσσικής ανάδυσης (immersion classes), από τα δίγλωσσα ημερήσια ελληνικά σχολεία, παροχή αυξημένου ωραρίου και αριθμού μαθημάτων στην Ελληνική, καθιέρωση εξαώρου διδασκαλίας από τα απογευματινά σχολεία με συχνότερη προσέλευση, αύξηση των ωρών διδασκαλίας στα κρατικά σχολεία σε πέντε.

(2) Η δημιουργία κοινωνικο-οικονομικών επικρατειών λειτουργίας της Ελληνικής εντός και πέρα απ' αυτές που ελέγχονται από την Κοινότητα και την Ορθόδοξη Εκκλησία, ήτοι κοινωνική ζωή, διασκέδαση, αθλητισμός και εργασία.

(3) Αξιόλογος παράγοντας που επηρεάζει τη ζωτικότητα της Ελληνικής είναι η δομή και η αποτελεσματικότητα με την οποία προαγάζεται η γλώσσα στην ευρύτερη κοινωνία. Η προώθηση επιτυγχάνεται με την επίσημη και ανεπίσημη εκπαίδευση, το θέατρο, τους πολιτιστικούς αγώνες, τους αγώνες χορού και τραγουδιού. Η προαγωγή της γλώσσας μας στην ευρύτερη κοινωνία πρέπει να προωθηθεί όχι τόσο ως μέσου επικοινωνίας, αλλά κυρίως ως πολιτιστικού μορφώματος.

(4) Το γόητρο και το κύρος που απολαμβάνει η Ελληνική και ο βαθμός και η έκταση της αποδεκτικότητάς της τόσο μέσα στην ομογένεια όσο και στον ευρύτερο αυστραλιανό χώρο, ως παράγοντα διαμόρφωσης του αυστραλιανού πολιτισμού, ως μέσον έκφρασης της ταυτότητας των Ελλήνων της τρίτης και πέραν αυτής γενεάς, αποτελεί έναν άλλο σπουδαίο παράγοντα ζωτικότητας. Πριν από είκοσι χρόνια, τη γλώσσα μάθαιναν αποκλειστικά τα παιδιά των εποίκων για λόγους συναισθηματικούς (δεσμοί με τη γενέτειρα των γονέων τους) και συμβολικούς (έκφραση της εθνικής ταυτότητάς τους). Σήμερα, τα 32% των μαθητών του Δημοτικού και τα 28% των μαθητών του Γυμνασίου που σπουδάζουν την Ελληνική δεν είναι ελληνικής καταγωγής. Ο δείκτης επίσχεσης/συγκράτησης των μαθητών της Ελληνικής είναι ο υψηλότερος ανάμεσα σ' όλες τις γλώσσες που διδάσκονται στην Αυστραλία. Τα 37% των μαθητών της εβδόμης τάξης συνεχίζουν τις σπουδές τους στην Ελληνική έως και την ενδεκάτη, ενώ ο αριθμός των μαθητών της Ελληνικής της δωδεκάτης αποτελεί το 28% του συνόλου των μαθητών που φοιτούν σ' όλες τις γλώσσες που προσφέρονται στο κρατικό σύστημα (29 γλώσσες), συμπεριλαμβανομένων των Γερμανικών, Γαλλικών και Ισπανικών.

(5) Η ικανότητα της ομογένειας να συνεγείρει την κυβερνητική υποστήριξη και να κινεί διαδικασίες υπέρ της Ελληνικής μέσα στον αυστραλιανό πολιτικό χώρο. Η Ελληνική καταξιώθηκε να ψηφισθεί εξετάσιμο μάθημα στα Πανεπιστήμια της Δυτικής Αυστραλίας και κηρύχθηκε ως γλώσσα προτεραιότητας, μόνον ύστερα από την κινητοποίηση της ομογένειας. Αναλογικά, ενώ οι Έλληνες δεν αποτελούν παρά το 1,7% του συνολικού πληθυσμού της Αυστραλίας, το ποσοστό των πολιτικών ελληνικής καταγωγής ανέρχεται στο 8,5%- το υψηλότερο ποσοστό στη χώρα, μετά τους Βρετανούς.

(6) Ευμενής δημογραφικά χαρακτηριστικά, ήτοι συμπαγείς ελληνικοί πληθυσμοί σε συγκεκριμένα προάστια, γεννητικότητα, έλεγχος εξωγαμιών, ο ψηλός βαθμός συγκέντρωσης των Ελλήνων εποίκων στα μεγάλα αστικά κέντρα. Τα 96,4% των εποίκων που γεννήθηκαν στην Ελλάδα κατοικούν στις πρωτεύουσες των πολιτειών της χώρας- το μεγαλύτερο ποσοστό μετά τους Άραβες. Επίσης επικρατεί πλήρης ισορροπία μεταξύ των φύλων. Η αναλογία ανδρών-γυναικών είναι 100:98, γεγονός που θεωρητικά θα έπρεπε να

αποτρέπει τη συχνότητα των εξωγαμιών. Οι Αυστραλιώτες Έλληνες σύμφωνα με την απογραφή του 1996, είναι γονιμότεροι και δημιουργικότεροι των Ελλαδιτών συμπατριωτών τους, αφού κατά μέσον όρο σε κάθε οικογένεια αντιστοιχούν 3,2 παιδιά.

(7) Ο βαθμός της δυναμικής της πολιτιστικής και κοινωνικής αλληλοεπίδρασης που ασκεί η ελληνική παροικία. Οι γλωσσικές και κυρίως πολιτιστικές διαφορές των Ελλήνων προς τους Αγγλο-Αυστραλούς απομόνωσαν τους Έλληνες εποίκους μέχρι και την εποχή που τα παιδιά τους ήταν μικρά μέσα στην ελληνική παροικία, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό (20%) παραμένει αποκομμένο από τη μείζονα κοινωνία. Οι Έλληνες έχουν μακρά παράδοση επιβίωσης στη διασπορά.

Λειτουργούν ωστόσο και παράγοντες που ενεργούν εναντίον της γλωσσικής διατήρησης και σύγκλισης των Ελλήνων εποίκων:

(1) Η προοδευτική συρρίκνωση του αριθμού των Ελλήνων μεταναστών από την Ελλάδα και ο τερατισμός της μετανάστευσης από τις νοτιοευρωπαϊκές χώρες μετά το 1974 (εξάιρεση οι πρόσφυγες από την Κύπρο).

(2) Ο σχετικά ψηλός δείκτης των διεθνικών γάμων μεταξύ των μελών της ελληνικής παροικίας, ιδίως των ανδρών (68%) και μάλιστα των μορφωμένων (71%). Το 1997, το ποσοστό των επιγαμιών κυμαινόταν ανάλογα με την Πολιτεία και τις δημογραφικές και κοινωνικές μεταβολές της κάθε μίας: στην Κουησλάνδη ήταν 58%, στη ΔΑ 72%, στη Ν.Ν.Ο. 40%, στη ΝΑ 37%, στη Βικτώρια 32%, στην Τασμάνια 54% και στη Βόρεια Αυστραλία μόνον 8%.

(3) Η πολιτική του πολυπολιτισμού, που καθιερώθηκε ως η ιδεολογική βάση της σύγχρονης αυστραλιανής κοινωνίας, δεν έχει την καθολική της αποδοχή. Το 1997, βρέθηκε ότι ποσοστό περίπου 18% των εκπαιδευτικών αγγλοκελτικής καταγωγής επιχείρησε να αποθαρρύνει τους μαθητές να εγγραφούν στα τμήματα διδασκαλίας της Ελληνικής. Γενικά η διδασκαλία των γλωσσών εκτός της Αυστραλιανής δεν ενθαρρύνθηκε από τις Κυβερνήσεις, τουλάχιστον μέχρι το 1993, που καθιερώθηκε προοδευτικά η υποχρεωτική διδασκαλία των γλωσσών μέχρι τη δωδεκάτη τάξη στη Βικτώρια. Επί του παρόντος μόνον το 3% του συνολικού αριθμού των μαθητών της δωδεκάτης τάξης στην Αυστραλία ενδιαιτείται σε μια γλώσσα εκτός της Αυστραλιανής.

Είναι ανάγκη να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι μετά τη μαζική μετανάστευση 270.000 περίπου Ελλήνων μεταναστών στην περίοδο 1953-1974, είναι μάλλον απίθανο να προβλέψουμε ότι μελλοντικά ο αριθμός των ελληνόφωνων της Αυστραλίας θα μπορέσει να αυξηθεί δια της μετανάστευσης. Το μέλλον επομένως της Ελληνικής θα εξαρτηθεί, σχεδόν αποκλειστικά, (α) από την επιτυχία της γλωσσικής διατήρησης μέσα, στην ήδη διαβιούσα στην Αυστραλία, ελληνική παροικία, (β) από την προσέλκυση Αυστραλών αρχαρίων, εφ' όσον η χρήση της γλώσσας μεταβληθεί από καθαρά μητρική και έχουσα θεωρητική-φιλολογική υποδομή σε επικοινωνιακή και λειτουργική, (γ) από τη λειτουργικότητά της στους χώρους του τουρισμού, φιλοξενίας, εμπορίου και πολιτιστικών συναλλαγών της Αυστραλίας με την Κύπρο, την Ελλάδα και τον ελληνόφωνο κόσμο της ελληνικής διασποράς.

Το γεγονός ότι οι Ελληνοαυστραλοί είναι ισότιμοι έποικοι της χώρας αυτής και έχουν αναπτύξει τις σφαίρες επιρροής τους είτε με οικονομικές κατακτήσεις, είτε με την κοινωνική επιφάνεια που απολαμβάνουν είτε καταλαμβάνοντας θέσεις κλειδιά στο κρα-

τικό μηχανισμό και την πολιτική, βοηθά την ελληνική γλώσσα και την ενισχύει όχι μόνο να λειτουργήσει ως μηχανισμός προβολής της εθνικής ταυτότητας αλλά και ως επικοινωνιακή νόρμα για τα ενδιαφερόμενα μέλη της μείζονος αυστραλιανής κοινωνίας.

2.7 Οι λειτουργίες της Ελληνικής

Η Ελληνική έχει βασικά τρεις λειτουργίες στην Αυστραλία: (α) είναι γλώσσα της ελληνικής παροικίας όπου και λειτουργεί επικοινωνιακά και συμβολικά (β) είναι μία αξιόλογη γλώσσα μετά την κυρίαρχη Αγγλική με κοινωνικο-οικονομική και πολιτική σπουδαιότητα για την Αυστραλία και (γ) είναι η σύγχρονη συνέχεια στην παράδοση της ελληνικής αρχαιότητας, η οποία έχει ιδιαίτερη μορφωτική σπουδαιότητα και αξία για την Αυστραλία και το Δυτικό πολιτισμό.

(α) Η επικοινωνιακή και συμβολική λειτουργία της Ελληνικής ως γλώσσας της Ελληνικής παροικίας, αποδεικνύεται από τον υψηλό αριθμό των σπουδαστών της, από το υψηλό ποσοστό της γλωσσικής διατήρησης σε διαγενεολογικό επίπεδο (έχει το χαμηλότερο δείκτη γλωσσικής απόκλισης σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη γλώσσα), από τη λογοτεχνική παραγωγή, από την υψηλή αποδεκτότητα που απολαμβάνει στα μέλη της ελληνικής παροικίας, από τη λειτουργία της ως γλώσσα συνεδριάσεων, τύπου, ραδιοφώνου, τηλεόρασης και διαφήμισης. Η ύπαρξη ραδιοφωνικών προγραμμάτων στην Ελληνική και ενδεχομένως η προώθηση ελληνόφωνων προγραμμάτων στην καλωδιακή τηλεόραση πιστοποιεί την ευρωστία της.

Η λειτουργικότητα της Ελληνικής πιστοποιείται επίσης από την παραγωγή θεατρικών και κινηματογραφικών έργων, λογοτεχνημάτων (ποίηση και λογοτεχνία) στην Αυστραλία, όπου η Ελληνική αποτελεί άλλοτε το μέσο και άλλοτε την πηγή έμπνευσης και έκφρασης. Η παρείσδυση ελληνικών λέξεων, φράσεων, στίχων σε αγγλόφωνες καλλιτεχνικές δημιουργίες της πέμπτης ηπείρου, η χρήση ελληνικών στίχων σε σύγχρονες αυστραλιανές παραγωγές θεάτρου και όπερας ακόμη, η σύζευξη της ελληνικής γλώσσας με την ελληνοαυστραλιανή μουσική ή απλά και μόνο αυστραλιανή μουσική, η αναβάθμιση του κύρους της ιστορίας και ζωής των συγκαιρινών Ελλήνων μεταναστών, ώστε να προβάλλεται ως πρότυπο αναφοράς κύρους ακόμη και από τους Αυστραλούς, είναι ενδείξεις της προσφοράς της Ελληνικής στο χώρο του αυστραλιανού πολιτισμού.

Σπουδαία είναι η συμβολή της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού στη διαμόρφωση του πολυπολιτιστικού καθεστώτος της χώρας αυτής. Ο στενός ορισμός της έννοιας του literacy, του «αλφαριθμητισμού» ή «γραμματισμού», ο οποίος αποδίδεται για να περιγράψει μια ομοιογενή γλωσσικά κοινωνία και ο οποίος συμπεριλαμβάνει τη δεκτική ικανότητα της ανάγνωσης και τη δημιουργική ικανότητα της γραφής, δεν ικανοποιεί και δεν αποδίδει τη δυναμική του πολυπολιτιστικού περιβάλλοντος της Αυστραλίας. Μαζί με τις προηγουμένως διατυπωθείσες ικανότητες και την κατάρτιση των χρηστών μιας γλώσσας στο χώρο της γραμματικής, η έννοια του γραμματισμού πρέπει να περιλαμβάνει τη δημιουργική ικανότητα της σκέψης σε περισσότερες από μία γλώσσες, να χρησιμοποιεί δηλαδή ένα πρόσωπο δύο ή περισσότερες γλώσσες για να σκέπτεται και να αποφασίζει.

Αιτίες γλωσσικής διατήρησης της Ελληνικής	Όλοι οι πληροφοριοδότες	1η Γενιά	2η Γενιά	3η Γενιά
Πολιτιστικοί	38	56	65	71
Εθνοτικοί	19	64	67	51
Επικοινωνιακοί	13	68	31	22
Γλωσσολογικοί	9	52	31	24
Επαγγελματικοί	8	56	59	61
Παλιγγόστηση	7,2	82	23	3
Συναισθηματικοί	38	67	22	31
Θρησκευτικοί	2	93	5	7

Πίνακας 4ος

Εμφαίνεται η νοοτροπία των Ελλήνων σε διαγενεολογικό επίπεδο σχετικά με τους λόγους της διατήρησης της Ελληνικής.

Η Ελληνική λειτουργεί επικοινωνιακά και συμβολικά για διάφορες αιτίες που σχετίζονται με την κοινωνική δικαιοσύνη. Η Αυστραλία, εφόσον έφερε μετανάστες με κυβερνητική μέριμνα από τις χώρες τους, είναι υπεύθυνη για την κοινωνική τους αποκατάσταση. Αιτίες που αφορούν την πνευματική ικανοποίηση. Πολλά ελληνικά έργα θα μπορούσε κάποιος να τα απολαύσει περισσότερο, αν τα διαβάσει στην ελληνική γλώσσα. Στα Ελληνικά είναι γραμμένα τα κείμενα των παγκοσμίως αναγνωρισμένων Ελλήνων λογοτεχνών και ανθρώπων των γραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων του Καβάφη, Ελύτη, του Ρίτσου, του Σεφέρη και του Καζαντζάκη. Από συμβολική άποψη, τα μέλη της δεύτερης και τρίτης γενεάς χρησιμοποιούν την Ελληνική για να δηλώσουν την καταγωγή και την ταυτότητά τους, για να καταθέσουν την παράδοσή τους. Τη χρησιμοποιούν συμβολικά και ως συνθηματική γλώσσα για να αποκρύψουν, να σνομπάρουν, να ερεθίσουν, να προσβάλουν και να βρίσουν.

(β) Η εκμάθηση της Ελληνικής άρχισε ωστόσο από σπουδαστές μη ελληνικής καταγωγής. Ο υψηλός αριθμός των διεθνικών γάμων (33% στην Αυστραλία), η άφιξη 11.000 τουριστών και ναυτικών από την Ελλάδα ετησίως, η αναβάθμιση της ελληνικής γλώσσας στην τριτοβάθμια παιδεία (διδάσκεται σε δέκα πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας) από το 1968, η προαγωγή της Ελληνικής ως γλώσσας της Ενωμένης Ευρώπης, είναι μερικά από τα αίτια που οδήγησαν ένα μεγάλο αριθμό σπουδαστών μη ελληνικής καταγωγής να ενδιατρι-

ψουν στη μελέτη της. Η άποψη του Leal (1990:61), ότι τα Ελληνικά και τα Αραβικά προσελκύουν μόνο σπουδαστές με τη σχετική υποδομή καταγωγής είναι μάλλον μια απλοποιημένη εκτίμηση. Τα στατιστικά δεδομένα της περιόδου 1992-2001, δεν συνάδουν με την παλαιότερη εκτίμηση που λέει *you can not learn Greek unless you are a Greek*. Τα τελευταία δέκα χρόνια, κυρίως εξαιτίας της κυβερνητικής πολιτικής των Πολιτειών και της υποχρεωτικής εκμάθησης μιας γλώσσας πέρα από την κυρίαρχη Αυστραλιανή, μεγάλος αριθμός αλλοεθνών μαθητών παρακολουθεί τα ελληνόγλωσσα προγράμματα. Για παράδειγμα, τα 40% των μαθητών των κρατικών σχολείων της Ν.Ν.Ο. που ενδιατρέβουν στην Ελληνική δεν είναι ελληνικής καταγωγής, το 32% των σπουδαστών της Βικτώριας είναι αλλοεθνείς, και το 78% της Δ.Α είναι αγγλοκελτικής καταγωγής. Στην τριτοβάθμια παιδεία, η συντριπτική πλειοψηφία των πρωτοετών φοιτητών του Πανεπιστημίου New England στο Armidale, NSW το 1998 ήταν μη ελληνικής καταγωγής.

Άλλωστε, μύθο αποτελεί και η άποψη που ευκαίρως καλλιεργήθηκε, με τη μέθοδο του διυποκειμενισμού, στους αλλοεθνείς ότι η Ελληνική είναι δύσκολη προς εκμάθηση γλώσσα. Η Ελληνική σύμφωνα με τους genetic linguists, παρά τις δυσκολίες που γεννά το διαφορετικό αλφάβητο, και η απαιτητική εκμάθησή του λεξιλογίου της, σε σύγκριση με άλλες γλώσσες, δεν ιεραρχείται ως η δυσκολότερη για εκμάθηση. Χρειάζεται περίπου 2.400 ώρες, σε σύγκριση με 1.400 της Ιταλικής, Ισπανικής, 1.800 της Γαλλικής και της Γερμανικής, 2.500 σλαβικών γλωσσών, 2.700 της Τουρκικής, 2.800 της Αραβικής και 3.600 των Ασιατικών γλωσσών συμπεριλαμβανομένης της Ιαπωνικής.

Η λειτουργικότητα της Ελληνικής και η αναγκαιότητα της εκμάθησής της, από ομοεθνείς και αλλοεθνείς, άμεσα προβάλλει μέσα από τον επαγγελματικό χώρο. Σύμφωνα με την υπηρεσία Australian Tourist Commission, τα 65% των τουριστών που έρχονται στην Αυστραλία είναι από μη Αγγλόφωνες χώρες. Οι έρευνες έχουν δείξει επίσης ότι τα 80% των τουριστών προτιμούν να συνδιαλέγονται στη γλώσσα τους. Ο αριθμός Ελληνοαυστραλών δίγλωσσων στη βιομηχανία των ξενοδοχείων και του τουρισμού ωστόσο ακόμη παραμένει ασήμαντος, μερικώς εξαιτίας του ότι οι Έλληνες γονείς ακόμη δεν έχουν ξεπεράσει το «σύμπλεγμα» του ιατροδικηγόρου και αποθαρρύνουν ή ψυχολογικά πειθαναγκάζουν τα παιδιά τους να μη στρέφονται στα επαγγέλματα αυτά (Hotel Management, Hotel development, tourist consultants) που και μέλλον έχουν και οικονομική επιφάνεια.

Εμφανής παραμένει η έλλειψη δίγλωσσων διπλωματών σ' όλα τα φόρα που βρίσκονται υπό την ευθύνη του Υπουργείου Εξωτερικών. Οι διπλωμάτες της Αυστραλίας με σαφή επάρκεια της Ελληνικής είναι ελάχιστοι. Λιγστοί είναι και οι μαθητές ελληνικής καταγωγής που αποφασίζουν να κάνουν καριέρα διπλωμάτη. Έμμονη σχετικά παραμένει η μυθοποιημένη και θρυλική εικόνα του σπουδαστή των Ελληνικών που τον θέλει με την αποφοίτησή του να γίνει είτε δάσκαλος των Ελληνικών είτε μεταφραστής και διερμηνέας. Η στεγανοποιημένη και νευρωτική αυτή νοοτροπία του δασκαλομεταφραστή, παρά τον κορεσμό και την παρανοϊκότητά της, παραμένει δημοφιλής. Το 85% των σπουδαστών των γλωσσών, λένε οι στατιστικές, ειδικεύονται σε δασκαλομεταφραστικά επαγγέλματα. Με τα σημερινά δεδομένα μόνον οι μισοί θα απορροφηθούν. Ο Χρήστος Μωραΐτης σπούδασε νομικές επιστήμες και ειδικεύτηκε στις γλώσσες- Γαλλικά και Ελληνικά. Σήμερα, ως διπλωμάτης κα-

οιόρας, αντιπροσωπεύει την Αυστραλία σε θέματα αφοπλισμού στη Γενεύη της Ελβετίας. Το Υπουργείο Εξωτερικών της Αυστραλίας δεν δίνει μεγάλη σημασία στην Ελληνική. Κυρίαρχες γλώσσες εκεί παραμένουν η Αραβική, Μανδαρινική, Ινδονησιακή, Ιαπωνική, Γερμανική και Γαλλική. Ωστόσο, δεν υπάρχει και η ζήτηση από ελληνικής πλευράς. Όταν καλούνται στενογράφοι, υπηρεσιακοί παράγοντες Πρεσβειών και Προξενείων, πτυχιούχοι δημοσίας διοίκησης, οι ελληνικής καταγωγής υποψήφιοι απουσιάζουν.

Το επάγγελμα του διερμηνέα και μεταφραστή δεν έχει ακόμη καταστεί κατοχυρωμένο επάγγελμα στην Αυστραλία. Παρά τη βοήθεια που προσφέρει το National Accreditation Authority for Translators and Interpreters (NAATI), η δομή των επαγγελματιών αυτών παραμένει χαλαρή και απροσδιόριστη. Σημειώνεται ότι οι Έλληνες αποτελούν το 55% όλων των διερμηνέων στο τρίτο επίπεδο σ' ολόκληρη τη χώρα, ενώ μόνο δύο διερμηνείς και μεταφραστές υπάρχουν στην τέταρτη κατηγορία και ουδείς στην πέμπτη, που αποτελεί και την τελείωση της πυραμίδας. Δυστυχώς, η υποβάθμιση του επαγγέλματος και του λειτουργήματος αυτού αντικατοπτρίζεται στη σχεδόν ανύπαρκτη παρουσία σπουδών διερμηνέων σε πανεπιστημιακό επίπεδο.

Στο χώρο της υγείας και της Κοινωνικής πρόνοιας, όπου η επάρκεια στη γλώσσα αποτελεί αναφαίρετο ανθρώπινο δικαίωμα, η ικανοποιητική επικοινωνία δεν αντιμετωπίζεται με την ανάλογη ευθύνη και στοργή. Παρά την ύπαρξη του Commonwealth Telephone Interpreting Service (TIS), οι Έλληνες της πρώτης γενιάς δεν έχουν αναπτυγμένη πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. Λίγοι είναι οι δίγλωσσοι ιατροί και επιστημονικοί λειτουργοί, καθώς ελάχιστοι και οι διερμηνείς στους χώρους υγείας. Στις 24 Ιουλίου 1991, η διευθυνση του Νοσοκομείου καρκινοπαθών της Μελβούρνης σε επιστολή της προς τον ιατρό Σπύρο Μωραΐτη έγραφε: «...interpretaion was very difficult today as we did not have our regular interpreter and had to rely upon a barely English speaking Greek chef. I therefore did not make any attempts to try and rationalise her analgesia at this stage....».

Σύμφωνα με έρευνες που διεξήγαγε η Ομάδα Έρευνας της Ελληνικής Γλώσσας, βρέθηκε ότι κατά το 1998 μόνο το 17% των περιπτώσεων, που χρειάστηκε επέμβαση διερμηνέα, λύθηκε με την προσέλευση κανονικού διερμηνέα. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις προσκλήθηκαν καθαρίστριες, βοηθοί μαγειρών, επισκέπτες, φίλοι και παιδιά των ασθενών. Από το 1976, οι διερμηνείς στην ελληνική γλώσσα παραμένουν οι πιο δημοφιλείς, μετά τη Βιετναμική, για να ακολουθήσουν οι διερμηνείς Γιουγκοσλαβικών γλωσσών, Ιταλικών, Τουρκικών, Ισπανικών και Αραβικής.

2.8 Η κατάσταση και η ποιότητα της Ελληνικής στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία

Στην ενότητα αυτή περιγράφεται η κατάσταση της ελληνικής γλώσσας όπως την ομιλούν οι Έλληνες της πρώτης γενιάς και τα παιδιά τους, ως αποτέλεσμα της επαφής της με την Αυστραλιανή και της συρρίκνωσής της εξαιτίας του περιορισμού των λειτουργιών της.

Έντονη είναι μεταξύ των γλωσσολόγων η διαπίστωση ότι τελευταία όλες σχεδόν οι Ευρωπαϊκές γλώσσες, και φυσικά και η Ελληνική, γνωρίζουν μια περίοδο έντονης συρρίκνωσης του λεξιλογίου τους, αντικατάσταση της ακουστικής εικόνας από την οπτική, έντονη απόκλιση από τη συνθετική σύνταξη προς την αναλυτική. Στην Ελληνική σημειώνεται

επιπλέον μια τάση για διπλωτισμό με την προοδευτική κατάργηση της γενικής και την αντικατάστασή της από την εμπρόθετη αιτιατική, χρήση προθετικών φράσεων, μείωση του αριθμού των συζυγιών των ρημάτων και των κλίσεων των ουσιαστικών, απλοποίηση των καταληκτικών μορφημάτων κατ' αναλογία προς υπάρχοντα μορφήματα, επειδή αυτό διευκολύνει την εκφορά τους, αύξηση της συχνότητας περιφραστικής χρήσης ρηματικών τύπων με τη βοήθεια του ρήματος «κάνω». Οι μεταβολές αυτές είναι λιγότερο εμφανείς και διαδραματίζονται με αργότερο ρυθμό στον ελλαδικό χώρο, γιατί επενεργούν κυρίως οι εσωτερικοί γλωσσικοί παράγοντες, δηλαδή η απλοποίηση της σύνταξης, η οικονομία της άρθρωσης και η ευκολία της εκφοράς. Ωστόσο στην Αυστραλία, η Ελληνική βιώνει το μεταβατικό στάδιο από ένα δυναμικό διγλωσσικό καθεστώς σε ένα στατικό, μ' αποτέλεσμα ο δείκτης γλωσσικών μεταβολών να παρουσιάζεται όχι μόνον ισχυρότερος, αλλά και ταχύτερος, γιατί επενεργούν πέρα από τους εσωτερικούς παράγοντες και οι εξωτερικοί. Επιπλέον, η περιορισμένη χρήση της Ελληνικής εφόσον συνοδεύεται και από την ελλιπή εκμάθησή της οδηγεί τη μητρική γλώσσα σε κρεολισμό, υβριδισμό και θάνατο.

Οι αλλαγές που διαδραματίζονται σήμερα στην Ελληνική είναι αλήθεια ότι δεν ικανοποιούν τους παλαιότερους χρήστες της γλώσσας. Δεν τους ικανοποιούν γιατί ήταν διαφορετική η αφητηρία από την οποία ξεκίνησαν, κατά τη διάρκεια της σχολικής τους ηλικίας, για να τη μάθουν και να την αναπτύξουν. Ήταν η εποχή που η εκμάθηση της γλώσσας είχε ως καθοριστική αφητηρία τη λόγια μορφή της, την καθαρεύουσα, την οποία τόσο η Πολιτεία όσο και το Σχολείο φρόντισαν ρυθμιστικά να επιβάλουν. Η ασυμβίβαστη αυτή στάση, πέρα από τα αρνητικά της αποτελέσματα, είχε και θετικά. Απώτρυνε ή αναχαίτισε το ρυθμό και το δείκτη των γλωσσικών μεταβολών. Δημιούργησε μια στατικότητα και ταυτόχρονα έστρεψε την αλλαγή με κατεύθυνση το γλωσσικό παρελθόν. Σήμερα όμως εξωτερικοί λόγοι, και κυρίως η τεχνολογία, ο αυτοματισμός, η σύγχρονη ψυχολογική προδιάθεση που διαμορφώνεται από τον καταναλωτισμό, η απλοποίηση που εξυπηρετεί τη διαδεδομένη πια τάση για ταχεία επικοινωνία, η παγκοσμιοποίηση της γνώσης και της πληροφορίας, και πάνω από όλα η επικοινωνιακή επανάσταση, πολλές φορές σε βάρος της σαφήνειας, αλλάζουν τη γλωσσική αφητηρία για τους νέους που μαθαίνουν τη γλώσσα. Η απλοποιημένη αυτή γλωσσική αφητηρία συρρικνώνει το λεξιλόγιο και την επιφάνεια του συντακτικού, εξυπηρετεί όμως την εύκολη και ταχεία εκμάθηση της Ελληνικής από τους αλλόγλωσσους και το παιδί μιας ελληνικής παροικίας της Διασποράς, όπου η γλώσσα της μειονότητας δέχεται την καταναλωτική επίδραση της κυρίαρχης γλώσσας.

Καθοριστικός δείκτης στην εκμάθηση λοιπόν μιας γλώσσας είναι το σημείο της αφητηρίας που αναφερόμαστε παραπάνω. Ένας Έλληνας είναι ευκολότερο να μάθει τα Αγγλικά παρά τα Κινέζικα, ωστόσο για έναν Βιετναμέζο ισχύει το αντίθετο. Για το παιδί της Αυστραλίας, που έχει ως σημείο αφητηρίας το ήδη συρρικνωμένο λεξιλογικό ρεπερτόριο του σπιτιού του, εξαιτίας της περιορισμένης χρήσης της Ελληνικής, χρειάζεται να υπάσχει μεθοδευμένη και εντατική εκμάθηση της Ελληνικής, διαφορετικά η απλοποιημένη μορφή της δεν θα λειτουργήσει στατικά και θα οδηγηθεί σε κρεολισμό και υβριδισμό.

Ο κίνδυνος επομένως δεν εντοπίζεται στην απλοποίηση, αλλά στο σημείο της αφητηρίας. Η Κοινή, Αλεξανδρινή Ελληνική ήταν η απλοποιημένη μορφή της Αρχαίας Ελληνι-

κής και η Καθαρεύουσα η κρεόλη της Κοινής, η Νορβηγική είναι η απλοποιημένη απόδοση της αρχαίας Νορσικής, η Αφρικάανς της Ολλανδικής και η Αγγλική της αρχαίας Αγγλικής. Σ' όλες τις περιπτώσεις των γλωσσών υπάρχει το συγκεκριμένο σημείο της αφηρησίας που ελέγχει και προσδιορίζει το ρυθμό, την ταχύτητα και το δείκτη των γλωσσικών αλλαγών. Στις μέρες μας, ο έλεγχος του σημείου αφηρησίας γίνεται πιο επιτακτικός διότι ο ρυθμός των μεταβολών είναι εντονότερος. Οι γλώσσες βγήκαν από το γεωγραφικό τους περιβάλλον, οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες γίνονται όλο και περισσότερο καθοριστικοί. Η απλοποίηση είναι εντονότερη και ταχύτερη.

Αποτέλεσμα της συρρίκνωσης των γλωσσικών κυκλωμάτων των μαθητών της Αυστραλίας, κυρίως εξαιτίας του περιορισμού των γλωσσικών επικρατειών όπου χρησιμοποιείται η Ελληνική, είναι η συχνή παρέκκλιση από τη συμβατική νόρμα (σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας, κυρίως φωνολογία, προσωδία, μορφοσυντακτικό και λεξιλόγιο), η αλλαγή του γλωσσικού κώδικα, η προοδευτική εξασθένηση της εθνολέκτου και ο κρεολισμός της γλώσσας με κύριες εκφάνσεις του, τη λεξιπενία, την εκφραστική δυσκαμψία και τους νεολογισμούς, κυρίως ως αποτέλεσμα των εννοιολογικών (σημαντικών) μεταφορών από την Αγγλική.

Η νομοτυπική καταξίωση της Ελληνικής, ως μιας από τις εννέα κύριες γλώσσες διδασκαλίας στην Αυστραλία από το 1991, και η αναγνώρισή της από όλες τις Πολιτείες της χώρας, πλην της Κουσιλάνδης και της Τασμανίας, ως γλώσσας προτεραιότητας προς υποχρεωτική εκμάθηση στο κρατικό σύστημα, είχε θετικότερες συνέπειες, διότι ενίσχυσε τους δείκτες συγκράτησης και γλωσσικής σύγκλισης. Η αποδεκτικότητα όμως της Ελληνικής ως αναπόσπαστο μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος της αυστραλιανής κοινωνίας, επέτρεψε έμμεσα στους Έλληνες εποίκους να θεωρήσουν ως αυτόχρημα ασφαλή τη γλώσσα τους και δεν έλαβαν μεθοδευμένη μέριμνα για τη διατήρηση και την ανάπτυξη της. Συγκριμένα, σημειώθηκαν σοβαρές παρεκκλίσεις σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας, ιδιαίτερα στους χρήστες της δεύτερης και τρίτης γενιάς, με αποτέλεσμα να ξεπεράσουμε πλέον τους περιορισμούς της εθνολέκτου και να οδηγηθεί η γλώσσα σε κρεολισμό και υβριδισμό. Η σημερινή κατάσταση της Ελληνικής στην Αυστραλία, ιδιαίτερα σε Πολιτείες με χαλαρούς πληθυσμούς Ελλήνων εποίκων και στη Νέα Ζηλανδία, είναι δυνατόν να οδηγηθεί σε γλωσσική αναζωπύρωση αλλά και γλωσσική ανανέωση εφόσον λειτουργήσουν οι ενδεικνυόμενες προϋποθέσεις, που ήδη θίξαμε στο χώρο της γλωσσικής σύγκλισης.

Η Ελληνική ως «επικοινωνιακό» όργανο των μελών της δεύτερης και τρίτης γενιάς, επειδή λειτουργεί περιοδικά και μόνον συμβολικά, ήτοι για να εκδηλώσουν οι συνομιλητές εθνοτική ταυτότητα και κοινή καταγωγή, μαρτυρείται ως περιθωριοποιημένη, συρρικνωμένη εκφραστικά και σοβαρά αποχυμωμένη από την άποψη του λεξιλογίου, αδόκιμα αναλυτική από την άποψη του συντακτικού (κυριαρχεί αποκλειστικά η παρατακτική σύνταξη) και με σοβαρούς κλονισμούς του γλωσσικού σημείου, δηλαδή του συσχετισμού της έννοιας με τη μορφή της λέξης.

Η Ελληνική στην Αυστραλία διαμόρφωσε μια δική της **Εθνόλεκτο** (the stabilised substandard variety which is known and used by an ethnic community in a language contact situation under the influence of the dominant language) [η σταθερή, μη συμβατική ποιικι-

λία την οποία γνωρίζουν και χρησιμοποιούν τα μέλη μιας εθνοτικής ομάδας, σε ένα πολυγλωσσικό καθεστώς, υπό την επίδραση της κυρίαρχης γλώσσας] εξαιτίας της διγλωσσίας με την επίδραση της Αυστραλιανής Αγγλικής και του νέου περιβάλλοντος. Αποτέλεσμα της νόρμας που διαμορφώθηκε, ήταν να παρεισδύσουν δεκάδες λέξεις ως μεταφορές, ενώ εισήχθησαν και αρκετοί νεολογισμοί και σολοικισμοί. Ταυτόχρονα, μέσα στα πλαίσια της δυναμικής του διαπολιτισμού, επηρέασε και η Ελληνική την Αυστραλιανή. Για παράδειγμα, άγνωστες μέχρι την εποχή της ελληνικής εποίκησης λέξεις, εισήχθησαν στην Αυστραλιανή και ενσωματώθηκαν. Για παράδειγμα, οι λέξεις *φύλλο*, *φέτα*, *σπανακόπιτα*, *μπουζούκι*, *γλέντι*, *αγορά* κ.λ.π. υιοθετήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν καθολικά από τους Αγγλο-αυστραλούς. Ένας δικηγόρος στο Σύδνεϊ χαρακτήρισε ως *zorbais* τη νοοτροπία του φίλου του σε αγγλόγλωσση εφημερίδα, ενώ η λέξη *ταραμάς* αντικατέστησε την αντίστοιχη *fishcavier* που χρησιμοποιούνταν. Η εθνόλεκτος δεν αποτελεί μια κρεολική μορφή της Ελληνικής και η διαμόρφωσή της δεν εξαρτάται πλέον από το καθεστώς της διγλωσσίας. Η μορφή της, που δεν επιτρέπει περαιτέρω συρρίκνωση, και το γεγονός ότι δεν εισρέουν συνεχώς νέες μεταφερόμενες λέξεις από την Αγγλική, δείχνει ότι η **ελληνική εθνόλεκτος** διαμορφώθηκε πριν από ογδόντα χρόνια στην Αυστραλία και έκτοτε παραμένει σταθερή, από την άποψη ότι αλλάζει όπως και οι άλλες ζωντανές γλώσσες. Πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι οι όποιες αλλαγές δεν είναι αποτέλεσμα της επίδρασης της Αυστραλιανής, αλλά οικονομίας στην εκφορά και άρθρωση των ίδιων των Ελλήνων εποίκων. Επομένως, οι όποιες παρεκκλίσεις και περιορισμοί δεν διαμορφώνονται από την αγγλο-αυστραλιανή κοινωνία αλλά από την ελληνική παροικία. Για παράδειγμα, ενώ η λέξη μπότης (>ατημέλητος, αλήτης που προέρχεται από την Αγγλική το *bodze*) θεωρείται πλέον αναχρονιστική, παρωχημένη και είναι άγνωστη λέξη στους σύγχρονους Αγγλο-αυστραλούς, είναι στερεωμένη στην ελληνική εθνόλεκτο και χρησιμοποιείται από τα μέλη της παροικίας σχεδόν καθολικά.

Από την άποψη της εφαρμοσμένης γλωσσολογίας, οι κυριότερες αλλαγές και παρεκκλίσεις, που σημειώνονται στην Ελληνική των μαθητών και των γονέων τους, έχουν σχέση με τις φωνολογικές μεταφορές, τις λεξιλογικές μεταφορές, τις εννοιολογικές ή σημαντικές μεταφορές, τις μορφο-συντακτικές μεταφορές, τις προσωδιακές και τις διαπολιτιστικές μεταφορές, ενώ πολλοί μαθητές κατά τη διάρκεια της ομιλίας τους αλλάζουν το γλωσσικό κώδικα, ήτοι ενώ χρησιμοποιούν τη μία γλώσσα, μεταπηδούν στην άλλη για να επανέλθουν στην πρώτη. Το φαινόμενο του γλωσσικού κώδικα δεν ενδιαφέρει τους σκοπούς της έρευνας αυτής και δεν αναλύεται περαιτέρω.

Στο φωνολογικό τομέα, σημειώνεται σύγχυση των φωνηεντικών και συμφωνικών φωνημάτων που βρίσκονται σε στενή σχέση εκφοράς στις δύο γλώσσες. Συγκεκριμένα, τα ισόχρονα και ισοβαρή Ελληνικά φωνήεντα συγχύζονται προς τα ανισόχρονα και διαφορετικού βάρους εκφοράς φωνήεντα της Αυστραλιανής Αγγλικής. Πιο συγκεκριμένα, τα πέντε μόνο ελληνικά φωνηεντικά φωνήματα εκφέρονται από τους μαθητές της δεύτερης και τρίτης γενιάς με τουλάχιστον δώδεκα διαφορετικούς τρόπους και θέσεις εκφοράς της Αυστραλιανής. Ιδιαίτερα, σε περιπτώσεις μαθητών της δεύτερης και τρίτης γενιάς σημειώνονται σοβαρές μεταβολές και στη θέση και τον τρόπο της εκφοράς των συμφωνικών

φωνημάτων της Ελληνικής και πάλι εξαιτίας της επίδρασης της αυστραλιανής φωνητικής. Οι πλέον χαρακτηριστικές φωνολογικές παρεκκλίσεις της Ελληνικής στην ομιλία των μαθητών είναι οι εξής:

(1) Η αυξημένη δασύτητα στην εκφορά των άφωνων /κ/π/τ/ τρέπεται σε /p'/t'/k'/ σε όλες τις θέσεις, π.χ.

Ο **π'ατ'έρας** μου 'ιρθε απ'ό τ'ην Ελλάδα **αντί** ο πατέρας μου ήρθε από την Ελλάδα

(2) Το ουρανικό άφωνο /χ/ εκφέρεται ως ουρανικοφατνιακό /h/ της Αυστραλιανής:

Ίθαμε δικό μας εργοστάσιο **αντί** **ίχαμε** δικό μας εργοστάσιο

(3) Πολλοί μαθητές, ιδιαίτερα αυτοί των οποίων και οι δύο γονείς είναι αυστραλογεννημένοι, συγχύζουν τον τρόπο και τη διάρκεια της εκφοράς των φηνηντικών φωνημάτων της Ελληνικής. Η σύγχυση είναι μεγαλύτερη στο χαμηλό και ανοικτό φωνηεντικό φώνημα [α] και στα μεσαία και ημι-ανοικτά φωνήματα [ε] και [ο]. Τα υψηλά και κλειστά φωνήματα επί του παρόντος [ι] [υ] δεν επηρεάζονται. Για παράδειγμα,

το **περάδειγμα** αυτό δεν με **ενδιεφέρει** αντί το **παράδειγμα** αυτό δεν με **ενδιαφέρει**

(4) Ορισμένοι μαθητές, ιδιαίτερα αυτοί που προέρχονται από διεθνικούς γάμους, και τους διακρίνει περιορισμένη απόδοση, τείνουν να στενεύουν το χώρο και τον τρόπο της εκφοράς των συμφωνικών φωνημάτων, εξαιτίας του ότι τα ελληνικά σύμφωνα παρουσιάζονται ανισόχρονα και ελαστικά στην άρθρωση σε αντίθεση με τα σύμφωνα της Αυστραλιανής που είναι σταθερά και ισόχρονα. Για παράδειγμα,

π'ιντ' ρεύτ'ηκ'α τ'ην 'περασμένη Κ'υριακ'ή αντί **παντρεύτηκα την περασμένη Κυριακή**.

(5) Η σύγχυση της φωνολογικής εκφοράς έχει ως αποτέλεσμα αρκετοί μαθητές να γράφουν φωνολογικά επηρεασμένοι από τη φωνητική της Αυστραλιανής, για παράδειγμα

κουραζόμενος αντί του **κουρασμένος**, **ηλεκτρικιές** αντί του **ηλεκτρικές**, **χίερι** αντί του **χέρι**

ελεκτρικές αντί **ηλεκτρικές**

τελέφωνο αντί **τηλέφωνο**

Η μεταφορά προσαρμοσμένων και απροσάρμοστων στο ελληνικό τυπολογικό λέξεων από την Αυστραλιανή, είναι ο ευρύτερος χώρος μεταφορών. Αν και οι Ελλαδογεννημένοι έποικοι μεταφέρουν επίσης από την Αυστραλιανή, ο αριθμός των μεταφορών αυτών που ενσωματώθηκαν στο ελληνικό λεξικό, και σε ορισμένες περιπτώσεις αντικατέστησαν τις αντίστοιχες ελληνικές (πχ. *φορίζα*, *γιούνιο*, *μπόσης*, *μπασκέτα*, *μαρκέτα*, *βίξιτα*) δεν ξεπερνά τις διακόσιες. Όλες ανεξαιρέτως οι προσαρμοσμένες λέξεις είναι συντομότερες από τις αντίστοιχες της Ελληνικής και διαθέτουν περισσότερο απλοποιημένα και εύρυθμα συμφωνικά συμπλέγματα. Το λεξιλόγιο, με το να διαθέτει τη ρευστότερη δομή, είναι η πλέον επιρρεπής πηγή μεταφοράς από τους μαθητές που είναι περισσότερο εύρωστο σε μεταφορές μεταξύ μαθητών που παρακολουθούν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα. Το περισσότερο εύχρηστο μέρος του λόγου που μεταφέρεται από την Αυστραλιανή είναι το ουσιαστικό για να ακολουθήσει το ρήμα, εξαιτίας της μορφολογικής και εννοιολογικής τους πρακτικότητας, παρά της γραμματικής και τυπολογικής τους φύσης. Άλλα μέρη του λόγου που μεταφέρονται από την Αυστραλιανή είναι επιθέτα, σύνδεσμοι αλλά και διαλεκτικά ση-

μεία (discourse markers). Πολλά σύντομα στην οικονομία της εκφοράς προσαρμοσμένα ουσιαστικά έχουν γίνει κοινώς αποδεκτά από όλους τους Έλληνες και από τα παιδιά τους δεύτερης και τρίτης γενιάς, για παράδειγμα: η «στόφα» < stove, «κάρο» < car, «γουνέντζα» < wage μεταφέρονται καθολικώς, ενώ άλλα ονόματα όπως «φρίζα» < freezer, «μπασκέτα» < basket, «γιάρι» < yard, «φλόρι» < floor και «μπόσης» < boss παρουσιάζουν υψηλή συχνότητα χρήσης. Η έρευνα, στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», έδειξε ότι τα κοινωνικά και οικονομικά προσωπικά χαρακτηριστικά των μαθητών (φύλο, ηλικία, τόπος προέλευσης, διάρκεια εποίκησης, απόσταση από τις ελληνικές γλωσσικές νησίδες), με εξαίρεση την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση των γονέων, δεν επηρέασαν το βαθμό και την έκταση των λεξιλογικών μεταφορών, πέρα από το βαθμό της γλωσσικής κατάρτισης στην Ελληνική. Βέβαια σε ορισμένες περιπτώσεις, η μεταφορά από την Αυστραλιανή είναι αναγκαία, (α) ιδιαίτερα με τα επαγγελματικά θηλυκά, είτε διότι δεν έχει κρατήσει η αδόκιμη χρήση μιας λέξης, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της λέξης «μπόσεν» < **female boss**, (αφεντικίνα, γερουσιάστρια, βουλευτρια, γιάτρινα κλπ.), (β) διότι η σχετική λέξη στην Ελληνική δεν χρησιμοποιήθηκε στο λεξιλογικό ρεπερτόριο των γονέων, για παράδειγμα, η λέξη **shower** αντί της λέξης «ντους», δεν λειτουργούσε ούτε και για τους Ελλαδογεννημένους στη δεκαετία του 1950, και, τέλος, (γ) διότι η ελληνική λέξη έχει φωνητική ομοιότητα με προσβλητική ή εναντιωματική σημασίας λέξη της Αυστραλιανής, για παράδειγμα, η λέξη trap = παγίδα) χρησιμοποιείται περισσότερο αντί της Ελληνικής /φάκα/ η οποία στην Αγγλική υπονοεί λέξη που προσβάλλει.

Η συνειδητή προσπάθεια των μαθητών να κρατήσουν τις δύο γλώσσες μακριά τη μία από την άλλη και να αποφύγουν τις λεξιλογικές μεταφορές από την Αυστραλιανή, οδηγεί στη μεταφορά της σημαντικής/έννοιας της λέξης, μειώνοντας τις λεξιλογικές μεταφορές.

...μας **πήραν** φωτογραφίες... αντί του μας **έβγαλαν** φωτογραφίες

Ωστόσο, οι εννοιολογικές μεταφορές από την Αυστραλιανή είναι οι πλέον συχνές παρεκκλίσεις στην ομιλία των μαθητών της δεύτερης και τρίτης γενιάς. Η μεταφορά μόνον της έννοιας από την Αυστραλιανή σε μορφή νεολογισμών και συντακτικών εκτροπών γίνεται περισσότερο εμφανής σε αφηγήσεις μεγάλου μήκους, ιδιαίτερα όταν αυτές απαιτούν τη χρήση αφηρημένων ουσιαστικών και επιρρηματικών προτάσεων. Σε περιπτώσεις που οι μαθητές έχουν υψηλή επάρκεια στην Ελληνική, μεταφράζουν κατά λέξη από την Αγγλική. Για παράδειγμα,

σήμερα μαρτύρησα ένα τρομακτικό επεισόδιο [Today I witnessed a horrific incident]

ή

σ' αυτήν την παράγραφο θα ήθελα να γοητεύσω την προσοχή σας [In this paragraph I would like to attract your attention]

Αν και το μορφοσυντακτικό των Ελλαδογεννημένων Ελλήνων δεν έχει επηρεασθεί σημαντικά, με εξαίρεση τα αρχαιόκλιτα ουσιαστικά και επίθετα, τα παιδιά τους μεταφέρουν συντακτικά συντάγματα της Αυστραλιανής στην Ελληνική, με αποτέλεσμα να προκαλούνται συντακτικές εκτροπές και σολοικισμοί.

Η Αυστραλία **αποτελεί** [αποτελείται] από 19 εκατομμύρια

Χρειάζω [χρειάζομαι] τρία δολάρια

Πάντρεψε [παντρεύτηκε] τον Γιώργο

Ιδιαίτερες δυσκολίες σημειώνονται με τα ονόματα εκείνα που δε διατηρούν τις προσαρμοσμένες καταλήξεις της δημοτικής, για παράδειγμα,

οι ασθενές ή οι ασθενοί αντί του σωστού τύπου **ασθενείς**.

Τα προβλήματα στους φωνολογικούς μηχανισμούς της γλώσσας είναι τα σοβαρότερα στους μαθητές της τρίτης γενιάς, ενώ τα λεξιλογικά και τα μορφοσυντακτικά εντονότερα στους μαθητές της δεύτερης γενιάς. Χαρακτηριστικά της φωνολογίας είναι η αλλοίωση της θέσης και του τόνου της εκφοράς, η σύγχυση των φωνημάτων, η απώλεια της αίσθησης του ισοβαρούς των ελληνικών φωνημάτων και του ανισοβαρούς των ελληνικών συμφώνων, ο προσωδιακός παρατονισμός και η σύγχυση των διαφωνηματικών μηχανισμών της Αγγλικής και της Ελληνικής.

Από την άποψη του μορφοσυντακτικού, σημειώνονται συχνότερα προβλήματα που έχουν άμεση σχέση με τις εννοιολογικές ή σημαντικές μεταφορές (semantic transferences), δηλαδή τις μεταφορές της έννοιας μόνον από την κυρίαρχη και μητρική τους αγγλική γλώσσα. Η τάση αυτή της μεταφοράς της έννοιας έχει ως αποτέλεσμα να μεταφράζεται η συντακτική λεκτική σειρά (word order) στην Ελληνική. Έτσι προκαλείται σύγχυση και δυσκολία στη χρήση των χρονικών προτάσεων, για παράδειγμα, «μετά που πήγα στο σχολείο...» αντί του ορθότερου «όταν πήγα στο σχολείο». Η προσφυγή στην αναλυτική σύνταξη, οδηγεί στην κυριαρχία της αιτιατικής πτώσης με εμπρόθετο προσδιορισμό, και στην κατάλυση της γενικής με κτητική έννοια, για παράδειγμα, **πήγαμε στο σχολείο από τον φίλο μου** (στο σχολείο του φίλου μου), ή το αυτοκίνητο από τον φίλο μου (του φίλου μου). Τα αποθετικά ρήματα ενεργοποιούνται (**χρειάζω** αντί του **χρειάζομαι**, **αισθάνω** αντί του **αισθάνομαι**), τα παθητικά χρησιμοποιούνται με ενεργητική διάθεση, όπως για παράδειγμα **πάντρεψε η Μαρία τον Κώστα** αντί του **παντρεύτηκε**, τα απρόσωπα ρήματα χρησιμοποιούνται ως προσωπικά, **εσύ πρέπει να έρθεις**, η χρήση επιρρημάτων στην αρχή της πρότασης, για παράδειγμα, **κιόλας πήγαμε στην Κρήτη**.

Η κατάσταση επιδεινώνεται σοβαρότερα με τη σύγχυση στο χώρο της μορφολογίας, διότι δημιουργούνται πληθώρα επίπλαστων τύπων, σολοικισμοί, αδόκιμοι τύποι, τυπολογικές εκτροπές, ιδιαίτερα με τα σιγμόληκτα αρχαιοκλίτα επίθετα σε -ης (σαφής), με τα αρχαιοκλίτα θηλυκά σε -ος (η μέθοδος), στη χρήση των επιθετικών μετοχών της ενεργητικής φωνής, για παράδειγμα, η ενδιαφέρων είδηση

Σε αναλογία προς τη σύνταξη της Αυστραλιανής, υπάρχει η τάση να εκκρουσθεί το οριστικό άρθρο. Η έκκρουση ή κώφωση του οριστικού άρθρου συναντάται συχνότερα σε διαλόγους μακρότερης διάρκειας, που απαιτούν κάποια προσπάθεια προσχεδιασμού. Η αγγλική σύνταξη επικρατεί κυρίως στο σχηματισμό των αρνητικών προτάσεων. Για παράδειγμα,

καμία άλλη χριστιανική γιορτή έχει την ίδια θέση με το Πάσχα αντί **καμία άλλη χριστιανική γιορτή δεν έχει την ίδια θέση με το Πάσχα**.

Παρά την αλλοτροπική επίδραση της Αυστραλιανής στην Ελληνική σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας, οι ελληνικής καταγωγής μαθητές συνεχίζουν να χρησιμοποιούν την Ελληνική. Ο βαθμός και η έκταση της επίδρασης εξαρτώνται από το μέγεθος της αφήγησης, το θέ-

μα της συζήτησης και τις σχέσεις των συνομιλητών. Απλές συζητήσεις με θέμα την καθημερινότητα, που απαιτούν παρατακτική σύνταξη, απλό λεξιλόγιο και δεν προϋποθέτουν ιδιαίτερη προσπάθεια από πλευράς του ομιλητή, συνήθως είναι απαλλαγμένες από τις μεταφορές και τις γλωσσικές παρεκκλίσεις. Αντίθετα, οι αφηγήσεις που απαιτούν υποτακτική σύνταξη, με χρονικές και υποθετικές προτάσεις και εξαναγκάζουν τον ομιλητή να καταβάλλει ιδιαίτερη προσπάθεια, σημειώνονται σοβαρές πολλαπλές μεταφορές, αλλαγή του γλωσσικού κώδικα, ακόμη και διακοπή της επικοινωνίας (communication breakdown), με την απώλεια του γλωσσικού σημείου. Σημειώνεται επίσης, ότι οι μαθητές της δεύτερης και τρίτης γενιάς, όταν συνομιλούν, έχουν την τάση να επιχειρούν να μιμηθούν τη γλωσσική ποιότητα και το ύφος του συνομιλητή τους. Ακόμη και σε περιπτώσεις γραπτού λόγου και συγκεκριμένου κειμένου, βρέθηκε ότι οι μαθητές επηρεάζονται βαθιά από το ύφος, τη μορφολογία και τη σύνταξη του κειμένου και του συγγραφέα. Η μαθησιακή αυτή ροπή αυξάνει το ρόλο και την ευθύνη των γονέων, των συγγραφέων βιβλίων διδασκαλίας, των ραδιοεκφωνητών και των δημοσιογράφων, διότι αποτελούν γλωσσικά μοντέλα για τους μαθητές και τους δημιουργούν γλωσσική συνείδηση.

Συμπερασματικά, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η Ελληνική λειτουργεί ως δυναμικό φαινόμενο στην Αυστραλία, με την έννοια ότι βρίσκεται σε διαρκή μετάλλαξη και μεταβολή. Η παρούσα κατάσταση της ακόμη διατηρείται συντακτικά και μορφολογικά ρωμαλέα με σταθερότητα και αποδεκτικότητα από τη βάση. Η διαπολιτιστική προσαρμογή των Ελλήνων στο πολυπολιτιστικό περιβάλλον της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας, οδήγησε στη δημιουργία της εθνολέκτου, ενώ και η Ελληνική επηρέασε αισθητά την Αυστραλιανή Αγγλική σε θέματα γαστρικής οικονομίας και διασκέδασης.

Συνοψίζοντας την προηγηθείσα ανάλυση και ερμηνεύοντας τα δεδομένα, σημειώνεται ότι αποτελούν απειλή για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση των παιδιών της Αυστραλίας (α) ο υψηλός βαθμός των εξωγαμιών, διότι αποδυναμώνεται η ισχυρότερη γλωσσική επικράτεια διατήρησης της Ελληνικής στην Αυστραλία, δηλαδή η οικογένεια, (β) η οικουμενική διάθεση της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας η οποία δείχνοντας έντονα σημεία απειθοποίησης της, επιχειρεί την καθιέρωση της Αυστραλιανής στο τελετουργικό και ως μέσου γενικότερης επικοινωνίας, (γ) η εκστρατεία των ελληνικών εφημερίδων να υιοθετήσουν Αυστραλόγλωσσα ένθετα απευθυνόμενα στη δεύτερη και τρίτη γενεά, (δ) η τάση αποδοχής της Αυστραλιανής από τη δεύτερη γενεά ως μέσου επικοινωνίας με την πρώτη γενεά, διότι νιώθουν ότι οι όποιες γλωσσικές δυσκολίες στην Ελληνική ενδεχομένως να στερούν την ευκαιρία να αναρριχηθούν στην κοινοτική εξουσία και (ε) η σωβινιστική υπερεπάργεια που νιώθουν οι μονόγλωσσοι Αυστραλοί χρησιμοποιώντας την Αυστραλιανή.

Αποτελεί αρχή της κοινωνιογλωσσολογίας ότι χρησιμοποιώντας το παρόν εξηγούμε το γλωσσικό παρελθόν και ενδεχομένως ανιχνεύουμε το μέλλον. Κυριαρχεί επίσης η άποψη ότι όλες οι τάσεις οι οποίες αποφασίζουν τη γλωσσική αλλαγή στο σήμερα (συγχρονικά), ισχυαν και στο παρελθόν και ενδεχομένως θα ισχύουν και στο μέλλον. Οι αλλαγές σε μια γλώσσα συντελούνται για λόγους εσωτερικούς (μεταβολές των γλωσσικών συστημάτων που υπαγορεύει η ίδια η φύση της γλώσσας, π.χ. οικονομία και ευκολία στην εκφορά μιας λέξης, αντικατάσταση της συνθετικής μορφής της σύνταξης με αναλυτική) και εξωτερι-

κούς (κοινωνικο-οικονομικοί λόγοι, ψυχολογικοί, ιστορικοί και πολιτικοί).

Οι εξωτερικοί παράγοντες επηρεάζουν κατά κύριο λόγο τη συμπεριφορά του ατόμου και είναι υπεύθυνοι για τις αλλαγές που σημειώνονται. Ωστόσο, παρατηρούνται μεταβολές και στα γλωσσικά συστήματα χωρίς την επίδραση των εξωτερικών αυτών παραγόντων. Μια συγκεκριμένη γλώσσα αλλάζει εσωτερικά γιατί αυτό υπαγορεύει η κληρονομημένη φύση των γλωσσικών της συστημάτων. Επομένως, μια παροιμία ή ένας λαός μπορεί να ελέγξει μόνον τους εξωγλωσσικούς παράγοντες και να διατηρήσει ή να αποβάλλει τη γλώσσα του μέχρι ενός σημείου. Έτσι, ενώ η γλωσσική αλλαγή είναι αναπόφευκτη, ο βαθμός και η έκταση των μεταβολών ουσιαστικά εξαρτώνται από τους εξής παράγοντες:

1. Από τις οργανωμένες ενδοκοινοτικές δυνάμεις οι οποίες και μπορούν να ελέγξουν το βαθμό της γλωσσικής απόκλισης από την Ελληνική (σύνθεση οικογένειας, μονόγλωσσοι-δίγλωσσοι γονείς, ποσοστό διεθνικών γάμων, πολιτική οργάνωση και εκπαιδευτικό πρόγραμμα της παροιμίας).
2. Από τους ψυχολογικούς παράγοντες που διαστέλλουν το εθνικό συναίσθημα, προδιαθέτουν τη νοοτροπία και τη γλωσσική συμπεριφορά, αξιολογούν το κύρος της μητρικής γλώσσας και υπαγορεύουν το επίπεδο και την ποιότητα του λόγου.
3. Από την ποιότητα, την κατεύθυνση και την ανεκτικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος στο οποίο είναι ενταγμένοι οι χρήστες της γλώσσας,
4. Από τους κοινωνικο-οικονομικούς παράγοντες που επηρεάζουν τα γλωσσικά κυκλώματα του ατόμου (επιφάνεια κοινωνική, οικονομική κατάσταση), κ.ά., και
5. Από τη γλωσσική ορθότητα και το σεβασμό στη συντακτική, εκφραστική και τυπολογική δομή της Ελληνικής, όπως αυτή μεθοδεύεται από τα έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης των ελληνικών παροιμιών, τα οποία επέχουν θέση λαϊκών σχολείων, και τα οποία προσφέρουν στο ακροαματικό και αναγνωστικό τους κοινό οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα σε καθημερινή βάση και συντελούν στη διαμόρφωση της γλωσσικής συνείδησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ερευνητικό στόχο του κεφαλαίου αυτού θα αποτελέσει (α) η παρουσίαση, ανάλυση και ερμηνεία των παραγόντων που ρυθμίζουν και επηρεάζουν τους φορείς και μορφές της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, (β) η προσπάθεια εντοπισμού και τυπολογικής κατάταξης των φορέων, οι οποίοι συντείνουν στη διαμόρφωση της γλωσσικής διατήρησης της Ελληνικής στην Αυστραλία και (γ) η απόδοση της εικόνας και των προβλημάτων, τα οποία σχετίζονται με την ελληνόγλωσση εκπαίδευση. Ο όρος «ελληνόγλωσση εκπαίδευση» περιλαμβάνει τη διδασκαλία της Ελληνικής αλλά και μαθημάτων, τα οποία προσφέρονται στην Ελληνική.

3.1 Το θεωρητικό υπόβαθρο

Η σπουδαιότητα ή το ασήμαντο μιας έννοιας καθορίζονται από εσωτερικά, δηλαδή οργανικά κριτήρια και από εξωτερικά, δηλαδή θεωρητικά δεδομένα. Η έννοια της αξίας είναι καθαρά υποκειμενικό φαινόμενο, έχει σχέση με την ψυχολογία του ατόμου και καθορίζεται από την προδιάθεση του καθενός. Στην περίπτωση της γλώσσας, εσωτερικά κριτήρια, δηλαδή οργανικά, λειτουργικά, είναι τα γλωσσικά χαρακτηριστικά, και εξωτερικά κριτήρια, δηλαδή εξωγλωσσικά είναι τα κοινωνικο-ψυχολογικά.

Προοιμιακά θα είναι πρακτικό επίσης να ειπωθεί ότι η γλώσσα αντιμετωπίζεται αλλοτροπικά από τους λαούς και τα έθνη. Για πολλούς λαούς η γλώσσα λειτούργησε μόνον ως επικοινωνιακό μέσο. Δεν αποτέλεσε μέρος της κοινωνικής και πολιτιστικής ταυτότητάς τους, δεν λειτούργησε συμβολικά. Οι λαοί αυτοί χρεοκόπησαν ιστορικά και αφομοιώθηκαν. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά τους Φοίνικες, τους Βαβυλωνίους, τους Χετταίους, τους Σουμερείους. Το ίδιο συνέβη και με τη Λατινική. Λειτούργησε χωρίς εθνολογική βάση.

Μέχρι το 1973, που η Ελληνική διδασκόταν αποκλειστικά σε Έλληνες, μέσα στους καθαρά ομογενειακούς χώρους, οι στόχοι της διδασκαλίας ήταν περιορισμένοι και διαμορφώνονταν από κριτήρια συναισθηματικά. Ο κύριος σκοπός των ταγών της κοινοτικής εξουσίας πριν από 40 χρόνια ήταν να διατηρήσουν τα ελληνόπουλα συναισθηματικό δεσμό με την Ελλάδα και τους συγγενείς και φίλους στην Ελλάδα, ιδιαίτερα κάτω από τις δυσκολίες που δημιουργούνταν σχετικά με την εκμάθηση της Ελληνικής, ακατάλληλες αίθουσες, προσωπικό χωρίς τα σχετικά προσόντα και την εκπαίδευση, το εχθρικό περιβάλλον που δημιουργούσε η υπεροψία του Αγγλοκέλτη συναδέλφου στο κρατικό σχολείο. Σήμερα, και παρά την υπεροψία με την οποία αντικρίζουν ορισμένοι εκπαιδευτικοί τη διεθνικότητα της Αγγλικής, οι αρνητικές συνθήκες που ανα-

φέρθηκαν παραπάνω έχουν από καιρού εκλείπει.

Από το 1980 και μετά η Ελληνική προσφέρεται στη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε σπουδαστές μη ελληνικής καταγωγής. Στο δημοτικό πολλοί αλλοεθνείς επιλέγουν την Ελληνική για λόγους καθαρά εκπαιδευτικούς, πνευματικούς, στη δευτεροβάθμια παιδεία για λόγους διαπολιτιστικούς, ενώ οι ενήλικες για λόγους καθαρά επαγγελματικούς, πρακτικούς, εργοδότησης ή επικοινωνιακούς (διεθνικοί γάμοι και τουρισμός). Μέχρι το 1973, τα αίτια της διδασκαλίας της Ελληνικής ήταν καθαρά συναισθηματικά. Την τελευταία εικοσαετία θα πρέπει να αναγνωρίσουμε τρία βασικά κίνητρα εκμάθησης της Ελληνικής:

- (α) Γλωσσικοί στόχοι
- (β) Ακαδημαϊκοί, και
- (γ) Επαγγελματικοί

Ο σκοπός της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, που είχε ως στόχο τη γλωσσική της διατήρηση στα παιδιά των Ελλήνων εποίκων, εξυπηρετήθηκε κυρίως από τα απογευματινά σχολεία. Στα σχολεία αυτά η Ελληνική διδασκόταν από 220-320 ώρες ετησίως. Από τα μέσα όμως του 1980, με την εγγραφή μαθητών στις τάξεις παιδιών τρίτης γενιάς και αλλοεθνών, ο γλωσσολογικός σκοπός αλλοιώθηκε. Η έμφαση της διδασκαλίας μετατοπίστηκε και το επίπεδο της επάρκειας άρχισε να υποχωρεί. Οι εκπαιδευτικοί των Νεοελληνικών άρχισαν να αναγνωρίζουν όλο και περισσότερο ότι η έμφαση θα πρέπει να στραφεί στην προφορική και διαλογική επάρκεια του μαθητή παρά στην ικανότητά του να γράφει τη γλώσσα. Από την άλλη, οι Αυστραλογεννημένοι γονείς δεν είχαν ούτε τη διάθεση ούτε και την επιμονή των Ελληνογεννημένων γονέων να επιμένουν σε μια πληρέστερη επάρκεια των παιδιών τους στην Ελληνική γλώσσα, με αποτέλεσμα να μειωθεί ο αριθμός των ωρών διδασκαλίας από 160 σε 120 ετησίως. Αυτό οδήγησε και στην αλλοίωση της λειτουργικότητας της διδασκαλίας της Ελληνικής, αφού άρχισε να διδάσκεται ολόένα και περισσότερο από γλώσσα συγκεκριμένης εθνότητας ομάδας (Community Language) ως γλώσσα απλά πέραν της κυρίαρχης Αγγλικής [Language Other Than English (LOTE)].

Οι ακαδημαϊκοί στόχοι εμπεδώνονται, όπως είδαμε, με την ύπαρξη και διδασκαλία της Ελληνικής σε 10 πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας, όπου πάνω από 1000 σπουδαστές τη μελετούν και ειδικούνται. Οι επαγγελματικοί στόχοι έχουν σχέση με τους νέους χώρους προσανατολισμού των σπουδαστών της Ελληνικής- τουρισμός, διπλωματικό σώμα, δημοσιοϋπαλληλικός κ.λπ.

Η Ελληνική θα συνεχίζει να παίζει σπουδαίο ρόλο στην Αυστραλία, εφόσον (α) η ελληνική οικογένεια αναλάβει τις ευθύνες της και διεκδικήσει μέσα από τη γλώσσα την πολιτιστική φυσιογνωμία και εθνική καταγωγή, (β) τα σχολεία δρομολογήσουν προγράμματα, που θα διαστείλουν τα ήδη λειτουργούντα συρρικνωμένα ωράρια που βολεύουν τους πάντες εκτός από τη σωστή εκμάθηση της Ελληνικής και (γ) λειτουργήσουν απρόσκοπτα και αρμονικά οι δομήσεις του Ελληνισμού (κοινότητα-εκκλησία-επιμέρους οργανισμοί) εστιάζοντας την προσοχή τους σε θέματα της γλώσσας και διεκδικώντας τα προνόμιά τους ως ισότιμοι πολίτες της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας.

Η ελληνική γλώσσα σήμερα λειτουργεί σε τρία επίπεδα στην Αυστραλία: (α) ως γλώσσα μειονότητας, η οποία χρησιμοποιείται από τα μέλη της ως μέσο επικοινωνίας αλλά και συμβολικά (για να εκδηλώσει εθνική καταγωγή), (β) ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα που χρησιμοποιείται από την ευρύτερη αυστραλιανή κοινωνία για λόγους κοινωνικο-οικονομικούς και πολιτικούς, και (γ) ως σύγχρονο συνακόλουθο της παράδοσης της αρχαίας ελληνικής γραμματολογίας η οποία ακόμη, παρά την συρρίκνωση που δοκιμάζει, συνεχίζει να επηρεάζει σχετικά την Αυστραλία και το εκπαιδευτικό σύστημά της (προσφέρεται σε δευτεροβάθμιο και τριτοβάθμιο επίπεδο σ' ολόκληρη τη χώρα).

3.2 Η ταυτότητα των φορέων και οι μορφές της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης

Τα τελευταία χρόνια η λειτουργικότητα της Ελληνικής διευρύνθηκε για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης, επαγγελματικού προσανατολισμού, πνευματικής ικανοποίησης και ακαδημαϊκών σπουδών σ' όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης και της προ-σχολικής παιδείας, και προσφέρεται σε όλες τις Πολιτείες και τις Επικράτειες της Αυστραλίας. Συνολικά 13 φορείς, δηλαδή ο **κρατικός** με τέσσερις φορείς-στο σύστημα της συστηματικής εκπαίδευσης, στα σαββατιανά κρατικά, στα τμήματα αλληλογραφίας, στα ηλεκτρονικώς κατευθυνόμενα ελληνόγλωσσα προγράμματα, ο **εθνοτικός** φορέας με τα σχολεία της Αρχιεπισκοπής, των Κοινοτήτων και τα Ανεξάρτητα, ο φορέας των **Ημερήσιων Ελληνικών Σχολείων**, των **Ανεξάρτητων και των Καθολικών Κολεγίων**, των **TAFE**, των **Πανεπιστημίων**, των **Πανεπιστημιακών Κέντρων** (Non Awards), και των **Ιδιωτικών Φροντιστηρίων** προσφέρουν τμήματα ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην Αυστραλία σ' ένα σύνολο 46.276 σπουδαστών. Οι στόχοι, οι επιδιώξεις και η κατεύθυνση της διδασκαλίας ποικίλει από φορέα σε φορέα, ενώ η Ελληνική προσφέρεται από ένα σύνολο 379 ανεξάρτητων, μεταξύ τους, εκπαιδευτικών οργάνωσεων.

Στο επίπεδο της στοιχειώδους παιδείας, η Ελληνική προσφέρεται σε παιδιά προ-σχολικής ηλικίας (90 σχολεία στη χώρα) και στην πρωτοβάθμια, όπου είναι η τρίτη περισσότερο δημοφιλής γλώσσα, μετά την Ιταλική. Στο κρατικό σύστημα, την Ελληνική διδάσκουν κυρίως ειδικοί νεοελληνιστές, αλλά χρησιμοποιούνται επίσης εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το πλήρες εκπαιδευτικό πρόγραμμα, καθώς και εκπαιδευτικοί που διορίζει η ελληνική παροικία, μόνον για τη διάρκεια των γλωσσικών μαθημάτων. Το μάθημα προσφέρεται με διάφορους τύπους προγραμμάτων (δίγλωσσα, ολικώς ή μερικώς αναδυόμενα, διδασκαλία ως μητρικής, διδασκαλία ως ξένης). Το 41% του συνόλου των μαθητών της Ελληνικής παρακολουθεί τα κυβερνητικά σχολεία, το 31% τα ελληνικά απογευματινά σχολεία, το 10% τα ημερήσια Ελληνικά Κολέγια και το 1% τα καθολικά και αγγλικανικά (βλέπε σχετικό Πίνακα).

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ο αριθμός και ο τύπος των σχολείων πολλαπλασιάζεται. Το 39% των σπουδαστών της Ελληνικής παρακολουθεί τα κυβερνητικά σχολεία, το 1% τα κρατικά Σαββατιανά προγράμματα, το 0,2% τα κυβερνητικά κέντρα σπουδών με αλληλογραφία, το 0,25% τα καθολικά, το 42% τα ελληνικά απογευματινά, το 6% τα Ελληνικά Ημερήσια Ορθόδοξα σχολεία, το 0,6% τα ανεξάρτητα αγγλικανικά

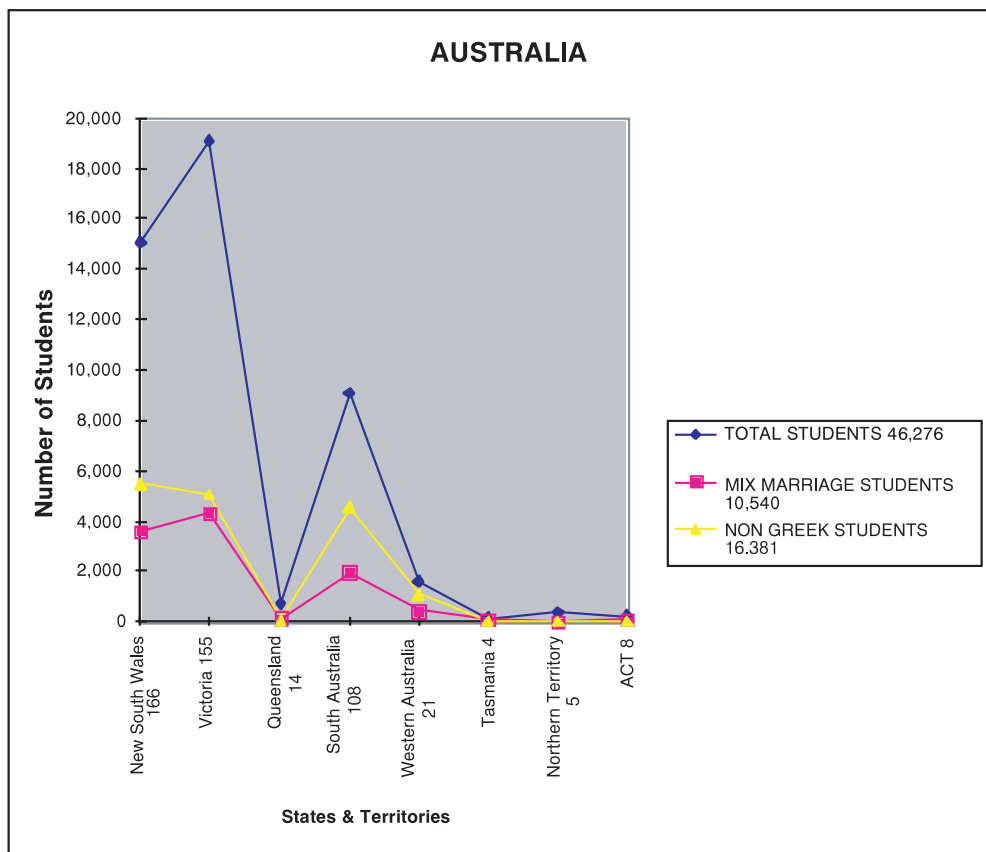
και το 2,5% ιδιωτικές σχολές.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ						
ΠΟΛΙΤΕΙΑ	Αριθμός Σχολείων	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό Διεθνικών	Αριθμός Διεθνικών	Ποσοστό Άλλοεθνών	Αριθμός Άλλοεθνών
Νέα Νότια Ουαλία	166	15.055	24%	3.624	34%	5.523
Βικτωρία	155	19.136	23%	4.315	26%	5.052
Κουησλάνδη	14	715	22%	159	10%	72
Νότια Αυστραλία	108	9.090	21%	1.919	50%	4.583
Δυτική Αυστραλία	21	1.594	25%	400	69%	1.099
Τασμανία	4	141	27%	37	11%	16
Βόρεια Επικρατεία	5	336	9%	30	4%	14
Επικρατεία Πρωτεύουσας	8	209	27%	56	11%	23
Σύνολο	481	46.276	23%	10.540	35%	1.638

Πίνακας 5ος

Εμφαίνεται ο συνολικός αριθμός των σπουδαστών της Ελληνικής στην Αυστραλία
Πηγή: Η Απογραφή του 1996 της Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση το κλίμα της αρχικής ευφορίας και ανάπτυξης (μέχρι το 1995), ανέκαμψε η επιβολή αυστηρών οικονομικών περιορισμών στο σύστημα των δαπανών. Ο αριθμός των Τμημάτων Ελληνικών Σπουδών ακολούθησε τη φθίνουσα πορεία των άλλων γλωσσών. Η αριθμητική συρρίκνωση οδήγησε το Πανεπιστήμιο Deakin στη Μελβούρνη και New England, Armidale, να καταργήσουν τα Τμήματα Ελληνικών το 1996 και 2001 αντιστοίχως, ενώ τα Πανεπιστήμια Μελβούρνης και Monash οργανικά ενσωματώθηκαν στο Πανεπιστήμιο του La Trobe, το οποίο και προικίσθηκε επιπλέον με το Εθνικό Κέντρο Ελληνικών Μελετών και Έρευνας. Αν και ο δείκτης συγκράτησης των φοιτητών στα Πανεπιστήμια παρέμεινε ισχυρός μέχρι το 1997, ο συνολικός αριθμός των φοιτητών μειώθηκε σε σχέση με τα δεδομένα που ίσχυαν πριν από την επιβολή των περιορισμών, σε 1030 φοιτητές. Ο αριθμός των φοιτητών μη ελληνικής καταγωγής στα πανεπιστημιακά Τμήματα, σήμερα, ανέρχεται στους 150. Τα τελευταία πέντε χρόνια, αρκετά Τμήματα υποχρεώθηκαν να εισαγάγουν πλήρη και ανεξάρτητη σειρά μαθημάτων για τους αρχαίους καθ' όλη τη διάρκεια της τριετούς φοίτησης, να ενισχύσουν με περισσότερες ώρες τα τμήματα μεσαίας κατάρτισης, προκειμένου να προσελκύσουν περισσότερους φοιτητές. Επίσης το μάθημα των Ελληνικών στη δωδεκάτη τάξη (ως μάθημα εισαγωγικών εξετάσεων για το πανεπιστήμιο) προσαρμόστηκε στη γλωσσική κατάσταση που διαμορφώνεται στην Αυστραλία, εξαιτίας του ότι η Ελληνική μιλιέται και από χρήστες μη ελληνικής καταγωγής, και από παιδιά που αντλούν το λεξιλόγιό τους από το ήδη συρρικνωμένο ρεπερτόριο της εθνολέκτου των γονέων τους.

Διάγραμμα 7ο

Εμφαίνεται διαγραμματικά ο μαθητικός πληθυσμός κατά Πολιτεία και Περιοχή
Πηγή: Η Απογραφή του 1996 της Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας και διασταυρώσεις της Έρευνας Παιδεία Ομογενών (2001).

Τα Τμήματα Ελληνικών Σπουδών προσφέρουν μεγάλη ποικιλία ακαδημαϊκών χώρων και επιστημονικών αντικειμένων στην προσπάθειά τους να αυξήσουν τις ερευνητικές δραστηριότητες του ακαδημαϊκού προσωπικού και να προσελκύσουν περισσότερους φοιτητές. Οι περιοχές επιστήμης ποικίλουν από διδασκαλία της γλώσσας, φιλολογίας, γλωσσολογίας, διαλεκτολογίας, θεάτρου, εποίκησης και μετανάστευσης μέχρι και ιστορίας πολιτισμού. Υγιής είναι ο αριθμός των φοιτητών των μεταπτυχιακών σπουδών, ιδιαίτερα στη Μελβούρνη και στο Σύδνεϊ, όπου και διαμένει το 82% του συνολικού αριθμού των Ελλήνων εποίκων. Ο αριθμός των μεταπτυχιακών φοιτητών των Τμημάτων Ελληνικών Σπουδών αποτελεί το 40% του συνόλου των μεταπτυχιακών φοιτητών σ' όλα τα τμήματα γλωσσών της χώρας, γεγονός που προδίδει την περαιτέρω επιστημονική ανάπτυξη και ερευνητική εμβέλεια των ελληνικών σπουδών.

Τα προβλήματα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην Αυστραλία, όσον αφορά στους φορείς που την προσφέρουν σχετίζονται:

(α) Με τη συνοχή και συνεκτικότητα των φορέων που προσφέρουν την ελληνόγλωσση εκπαίδευση. Τα προβλήματα που προκύπτουν από την ποικιλία της προσφοράς αφορούν τη διαπίδυση των προγραμμάτων, την έλλειψη συνεκτικότητας των εφαρμοζόμενων μεθόδων, τον αυτοσχεδιασμό των διδασκόντων. Αποτέλεσμα της μεταξύ τους χαλαρής διάρθρωσης των δεκαετιών φορέων είναι να μην υπάρχει συχνά ο σύνδεσμος και η συνέχεια της φοίτησης για τους σπουδαστές μεταξύ δημοτικών σχολείων και των Γυμνασίων του αυτού γεωγραφικού χώρου, με αποτέλεσμα εκατοντάδες μαθητές μετά το πέρας των σπουδών τους στην πρωτοβάθμια παιδεία να διακόπτουν τη φοίτηση, επειδή δεν υπάρχουν σχολεία δευτεροβάθμιας παιδείας στην περιοχή τους. Εξαιτίας της κατάστασης αυτής, δύο Πολιτείες (Κουησλάνδη και Βόρεια Επικράτεια της Αυστραλίας) προσφέρουν μαθήματα Ελληνικής μόνο στο Γυμνάσιο.

(β) Με το πρόγραμμα σπουδών, το είδος και την έμφαση της Ελληνικής που προσφέρεται σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1970 στόχος της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης ήταν το ελληνόπουλο. Η καθιέρωση της διδασκαλίας του μαθήματος σε επίπεδο Γυμνασίου, πρωταρχικά στα κοινοτικά σχολεία (μετά το 1968) και στη συνέχεια στο κρατικό σύστημα διέυρνε τη μαθητική βάση και διαφοροποίησε το ζητούμενο. Η Ελληνική έπαψε να είναι αποκλειστική γλώσσα εθνικής μειονότητας. Το μάθημα δεν προσφέρεται κατά συνέπεια σε μαθητές που έχουν την Ελληνική μητρική τους γλώσσα. Επιπλέον, το 1993, το 99% των μαθητών του δημοτικού και το 82% των μαθητών του Γυμνασίου γεννήθηκαν στην Αυστραλία, καθώς επίσης το 59% και το 38% των γονέων αντιστοίχως. Η διαφοροποίηση της βάσης δεν βρήκε έτοιμους το σύστημα, τους φορείς και τους εκπαιδευτικούς. Δεν υπάρχουν προγράμματα, που να απευθύνονται στις διαφορετικές γνωστικές λειτουργίες των αρχαίων, των προχωρημένων, σ' αυτούς που μαθαίνουν τη γλώσσα ως μητρική και σ' αυτούς που τη μαθαίνουν ως ξένη. Πολλοί εκπαιδευτικοί, αναγκασμένοι να διδάσκουν τη γλώσσα σε μαθητές με ανομοιογενή γνωστικά επίπεδα μέσα στην ίδια τάξη, υποχρεώνονται να απλοποιήσουν και να περιορίσουν το επίπεδο και την ποιότητα της γλώσσας για να κρατήσουν τους αριθμούς των μαθητών σε υγιή επίπεδα. Επιπλέον, συντρέχουν μέσα στην τάξη δομικές διαφορές μεταξύ της ικανότητας του μαθητή και χώρου λειτουργίας της γλώσσας. Εξιδανικευμένο ζητούμενο παραμένει η διεύρυνση των γλωσσικών κυκλωμάτων των μαθητών ως αποτέλεσμα της επίσημης διδασκαλίας που προσφέρεται στην εκπαίδευση (language achievement), η γλωσσική απόδοση ως στοιχείου που αποδειχθεί τη γλωσσική επάρκεια (language competence) και η ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων (language skills), των ειδικών δηλαδή δεξιοτήτων που καλλιεργεί συστηματικά ο μαθητής κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής του.

Στη γλωσσική επάρκεια του δίγλωσσου παιδιού διακρίνονται τέσσερα βασικά συστατικά: το καθαρά γλωσσολογικό συστατικό, που καθορίζει την επάρκεια του λεξιλογίου και της σύνταξης, το κοινωνιολογολογικό συστατικό, που καθορίζει τη χρήση της ανάλογης γλώσσας σε διαφορετικές περιπτώσεις, το διαλεκτικό συστατικό, που επιτρέπει τη συμμετοχή σε υψηλού επιπέδου συνομιλίες και την ανάγνωση και κατανόηση ευμεγέθων κειμένων, και τέλος, το συστατικό της στρατηγικής, που θα επιτρέψει τον αυτοσχεδιασμό σε περίπτωση που σημειωθούν δυσκολίες στην επικοινωνία. Στην Αυστραλία, εξαιτίας των πε-

ριορισμών που ισχύουν, στόχος των εκπαιδευτικών είναι τα πρώτα δύο συστατικά και ιδιαίτερα η δίγλωσση επάρκεια των μαθητών στους πέντε βασικούς χώρους της γλωσσικής επάρκειας, δηλαδή των δεκτικών χώρων (κατανόησης και ανάγνωσης), των παραγωγικών χώρων (ομιλίας και γραφής) και στο χώρο της διαδικασίας της σκέψης (χρήση της ελληνικής για σκέψη). Το γλωσσικό ζητούμενο περιορίζεται στη συμβατικούς ορθή προφορά των φωνημάτων της Ελληνικής, χωρίς την επίδραση της δασύτητας της Αυστραλιανής, στην εμπέλεια του λεξιλογίου, στην ορθότητα της γραμματικής και την ικανότητα να εκφράζει σωστά τις έννοιες σε διαφορετικές πάντα καταστάσεις και ποικιλία ύφους. Ωστόσο, επί του παρόντος, το αποτέλεσμα είναι να καλλιεργούνται μόνο οι στοιχειώδεις λειτουργίες της Ελληνικής ως επικοινωνιακού μέσου.

(γ) **Με την κατάρτιση και επάρκεια των εκπαιδευτικών της Ελληνικής.** Η ποιότητα της γλωσσικής κατάρτισης και επάρκειας του δασκάλου της Ελληνικής, που γεννήθηκε στην Αυστραλία, αποτελεί σήμερα ένα από τα κύρια θέματα συζητήσεων σ' όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Δεν καταβάλλεται ιδιαίτερη μέριμνα από την Πολιτεία και την παροικία για την επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού, για τη δημιουργία κατάλληλης προπαιδείας, που να διευρύνει τις απαραίτητες εμπειρίες του μέσα στο χώρο της αυστραλιώτικης ελληνικής παροικίας, για τη βελτίωση της γλωσσικής ικανότητας, επίδοσης και απόδοσης του, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα εμπιστοσύνης των γονέων και των μαθητών προς το πρόσωπό του. Αντίστροφα, σε περιπτώσεις που ο διδάσκων είναι κάτοχος προσόντων από την Ελλάδα, τα προβλήματα που ανακύπτουν έχουν σχέση με την προσαρμογή του στο αυστραλιανό εκπαιδευτικό καθεστώς, τη δυναμική της αυστραλιανής εκπαίδευσης και το ήθος της, την ψυχολογία του ντόπιου παιδιού και την αποδοχή του από τους συναδέλφους και τους μαθητές του.

(δ) **Με την έλλειψη επαρκών εποπτικών μέσων διδασκαλίας, βιβλίων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των παιδιών και την έλλειψη πηγών υποδομής (resource centres) που βοηθούν τον διδάσκοντα και το μαθητή.** Σχεδόν όλοι οι εκπαιδευτικοί της Αυστραλίας αναγνωρίζουν την έλλειψη προγραμμάτων και βιβλίων προσαρμοσμένων στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών της Ελληνικής στην Αυστραλία. Κατά το παρελθόν επιχειρήθηκε χωρίς μεγάλη επιτυχία η συγγραφή βιβλίων στην Αυστραλία με την οικονομική ενίσχυση της Κυβέρνησης και από ιδιωτική πρωτοβουλία. Η έλλειψη αναγνώρισης των συγγραφέων από τους εκπαιδευτικούς, οι εγγενείς αδυναμίες των βιβλίων και η διαφοροποιημένη μαθησιακή επάρκεια της γλώσσας από τη μαθητική βάση δεν έκαναν αποδεκτά τα βιβλία που εκδόθηκαν. Σε αντίθεση με τη διάθεση πολύχρωμων βιβλίων που φροντίζουν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των μαθητών και να ανταποκριθούν περισσότερο ελαστικά στα διάφορα επίπεδα κατάρτισης των παιδιών από τους Γάλλους, Ισπανούς και Ιταλούς, οι Έλληνες εκπαιδευτικοί περιορίζονται στις δικές τους ικανότητες και πρωτοβουλίες προκειμένου να καταστήσουν το μάθημα ενδιαφέρον και να προσελκύσουν μαθητές. Δεν υπήρχε μέχρι πρότινος σειρά εγχειριδίων που να αρχίζει από τους αρχαίους και να εξελίσσεται στο δεύτερο ή και τρίτο στάδιο της γλωσσικής επάρκειας. Απ' την άλλη, οι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι δεν επιδεικνύουν το ανάλογο ενδιαφέρον για τη διαμόρφωση διδασκόμενης ύλης, αφού η συγγραφή εγχειριδίων δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη για την προαγωγή τους. Η εισαγω-

γή βιβλίων από την Ελλάδα και τις ΗΠΑ κρίνεται από την ολότητα σχεδόν του μαθητικού δυναμικού ως αντιπαραγωγική, άσχετη και αδύναμη να παράσχει κίνητρα και να δραστηριοποιήσει τους μαθητές.

(ε) **Με τη διάρκεια της διδασκαλίας**, που ποικίλει ανάλογα με τη δομή και τη φύση του μαθήματος, από 50 λεπτά εβδομαδιαίως, όταν το μάθημα προσφέρεται μόνον ως μέσον πολιτιστικής επίγνωσης κυρίως στους μαθητές μη ελληνικής καταγωγής, από 120 λεπτά εβδομαδιαίως, όταν προσφέρεται ως ξένη γλώσσα σε μαθητές μικτής προέλευσης και, τέλος, από 240 λεπτά, όταν προσφέρεται ως μητρική γλώσσα σε μαθητές κυρίως, που η Ελληνική αποτελεί οικόλεκτο.

(στ) **Με την προσέγγιση και μέθοδο διδασκαλίας του μαθήματος**. Τα αναγκαία συστατικά για επιτυχή εκμάθηση συμπεριλαμβάνουν επαρκώς εκπαιδευμένο και προσοντούχο εκπαιδευτικό προσωπικό, σταθερό πρόγραμμα, κατάλληλη ύλη και δυνατότητες διδασκαλίας, καθώς και επαρκή ταξινόμηση των μαθητών στο ανάλογο γνωστικό επίπεδο. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί της Αυστραλίας (70%) εφαρμόζουν τη λειτουργική προσέγγιση (functional approach) στη διδασκαλία τους, μέθοδο η οποία αποσκοπεί στο να καλλιεργήσει και να βελτιώσει τις επικοινωνιακές ανάγκες των μαθητών, ιδιαίτερα τις δεκτικές ικανότητες. Η προσέγγιση αυτή αντικατέστησε τη μέθοδο που στηριζόταν στη διδασκαλία της γραμματικής και του τυπολογικού μέρους και ήταν δημοφιλής τα τελευταία 20 χρόνια. Η μέθοδος αυτή σήμερα περιορίζεται σε μαθητές με υψηλή γλωσσική επάρκεια, καλλιεργεί τις παραγωγικές ικανότητες (γραφή-ομιλία) και απευθύνεται σε μαθητές ελληνικής καταγωγής. Ορισμένοι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν την οπτικο-ακουστική μέθοδο με στόχο τη βελτίωση των ικανοτήτων της κατανόησης και της ομιλίας του μαθητή. Η τελευταία μέθοδος προϋποθέτει εργαστηριακή κάλυψη και δυνατότητες πολυδάπανων εγκαταστάσεων, με αποτέλεσμα να προσφέρεται σχεδόν αποκλειστικά σε μεγάλα ανεξάρτητα σχολεία και πανεπιστήμια.

(ζ) **Με την ενδοκοινοτική διένεξη**. Η σύγκρουση της επίσημης Εκκλησίας με τις Κοινότητες κατακεραματίζει τις δυνάμεις της παροικίας, επενεργεί ως αντικίνητρο ιδιαίτερα στους μαθητές ελληνικής καταγωγής και δεν καλλιεργεί τις προϋποθέσεις σφαιρικής και μεθοδευμένης προώθησης της γλώσσας. Στο χώρο αυτό μπορούν να ενταχθούν και τα προβλήματα που ανακύπτουν από την αδιαφορία των Ελλήνων γονέων να στελεχώσουν τα Σχολικά Συμβούλια, που ουσιαστικά διοικούν τα κρατικά σχολεία, τη συνεχή εσωτερική μετανάστευση των Ελλήνων και τη διασάλευση της συνεκτικότητάς τους, εξαιτίας της μετακίνησης από τα εσωτερικά προάστια, όπου ήσαν συναθροισμένοι τα τελευταία 40 χρόνια, στα εξωτερικά με χαμηλή πυκνότητα του ελληνικού έμφυχου δυναμικού.

3.3 Η επίσημη πολιτική της Αυστραλίας και των Πολιτειών της

Η Αυστραλία είναι η μόνη χώρα παγκοσμίως με πολυπολιτιστική υποδομή και που έχει διαμορφώσει εθνική πολιτική για τις γλώσσες που ομιλούνται. Οι Πολιτείες και οι Επικράτειές της, τουλάχιστον στη θεωρία, συνηγορούν ένθερμα υπέρ της σπουδαιότητας της διδασκαλίας των Γλωσσών εκτός της Αυστραλιανής (Languages Other Than English-LOTE). Η εθνική πολιτική συζητήθηκε στη Βουλή και νομοθετήθηκε το 1988, ύστερα από

την εισήγηση που έκανε ο Jo Lo Bianco (1987). Μετά το 1988, τρεις μόνον Πολιτείες αποφάσισαν να διαμορφώσουν ειδική πολιτική, επειδή η δικαιοδοσία της παιδείας και της σχολικής εκπαίδευσης ανήκει στις Πολιτείες και όχι στην Ομοσπονδιακή ή Κοινοπολιτειακή Κυβέρνηση.

Η διδασκαλία των εθνοτικών γλωσσών στη Νέα Νότιο Ουαλία είναι υποχρεωτική, όσον αφορά το θεωρητικό τους πλαίσιο, ιδιαίτερα αυτό που έχει σχέση με το ρόλο της γλώσσας στη διαμόρφωση της ανθρώπινης κοινωνίας, είναι όμως προαιρετική στην πρακτική διδασκαλία των συγκεκριμένων γλωσσών. Σύμφωνα με το Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος (Generic Syllabus Framework) της Πολιτείας, η διδασκαλία τους ενθαρρύνεται μόνο στη διαμόρφωση στοιχειωδών γνώσεων, κυρίως στο χώρο της επικοινωνίας. Το εφαρμοζόμενο πρόγραμμα καθορίζει ότι η διδασκαλία θα πρέπει να διαμορφώνεται κατ' έτος σε 100 τουλάχιστον ώρες. Το 1996, η κυβέρνηση της Πολιτείας επέβαλε την υποχρεωτική διδασκαλία των LOTE στις τάξεις του Λυκείου και ενίσχυσε οικονομικά την προσπάθεια αυτή. Ωστόσο, τόσο η Εργατική Κυβέρνηση, όσο και η συντηρητική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση στην πράξη κατήργησαν τα Κέντρα και τις υπηρεσίες που παρέχουν υλικό και επικοινωνούν με τα κυβερνητικά σχολεία (Multicultural Education and Resource Centre).

Η πολιτική της Κυβέρνησης της Τασμανίας αποτελεί πολιτική πράξη. Ενθαρρύνει «όσους μαθητές επιθυμούν να ενδιαφείψουν σε μία ή περισσότερες γλώσσες για μία επαρκή χρονική περίοδο...», χωρίς ωστόσο να δημιουργεί υγιείς προϋποθέσεις στο κρατικό σύστημα, ούτε και να στηρίζει συγκεκριμένες προσπάθειες των εθνοτικών ομάδων.

Η Κυβέρνηση της Κουησλάνδης συνέχισε το 2001 την περισσότερο συντηρητική πολιτική της χώρας σε θέματα πολυπολιτισμού, μετανάστευσης και διδασκαλίας των LOTE. Συγκεκριμένα, δεν υπάρχουν μηχανισμοί προώθησης των γλωσσών στο κρατικό σύστημα και αποφεύγει να ορίσει όρους και συνθήκες εφαρμογής μιας γενικότερης και θεωρητικής πολιτικής διαδικασίας. Για παράδειγμα, η διδασκαλία των γλωσσών με ηλεκτρονικά συστήματα καθώς και η προσφορά ξενόγλωσσων προγραμμάτων στην αχανή ύπαιθρο της Κουησλάνδης, η οποία είναι κατάσπαρτη με ιταλικές και ελληνικές εποίκισεις, ενώ μεθοδεύεται σε μικρότερες σε έκταση Πολιτείες (Νότια Αυστραλία, Βικτώρια), δεν εφαρμόζεται στην Κουησλάνδη. Η Ελληνική συνεχίζει να μην είναι γλώσσα προτεραιότητας στην Κουησλάνδη και στην Τασμανία (γλώσσες προτεραιότητας είναι η Κινεζική-Μανδαρινική, Γερμανική, Ινδονησιακή-Μαλαισιακή και Ιαπωνική).

Η επίσημη πολιτική της Κυβέρνησης της Βόρειας Επικράτειας ενθαρρύνει τη διγλωσσία και καθορίζει τη διετή υποχρεωτική διδασκαλία μίας γλώσσας εκτός της Αγγλικής για 200 ώρες. Με βάση τη δημογραφική σύνθεση της Πολιτείας και τη γεωγραφική θέση της θεωρεί ως γλώσσες προτεραιότητας την Ινδονησιακή, Ιαπωνική, Μανδαρινική, Ελληνική, Ιταλική, Γαλλική και Γερμανική, παρά το γεγονός ότι οι κάτοικοι ελληνικής καταγωγής αποτελούν το δέκα περίπου της εκατό του πληθυσμού της. Ωστόσο, από το 1990 η Ελληνική, παρά το γεγονός ότι διατήρησε 500 μαθητές, δε διδάσκεται στη στοιχειώδη εκπαίδευση της Επικράτειας για λόγους οικονομικούς, με το επιπλέον επιχείρημα ότι οι δάσκαλοι της Ελληνικής δεν ήταν πλήρως προσοντούχοι.

Η επίσημη πολιτική της Κυβέρνησης της Νότιας Αυστραλίας, η οποία διαμορφώθηκε το

1985, καθορίζει ότι όλοι οι μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης των Κυβερνητικών σχολείων θα πρέπει να ενδιαφύονται σε μια δεύτερη γλώσσα ως αναπόσπαστο μέρος των εγκύκλιων σπουδών τους, ενώ στους μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να δοθεί η ευκαιρία εκμάθησης μιας δεύτερης γλώσσας. Η πολιτική αυτή βρίσκεται υπό αξιολόγηση και αναθεώρηση και αναμένεται να επαναπροσδιορισθεί μέχρι το έτος 2006. Σύμφωνα με τους κυβερνητικούς λειτουργούς, η Κυβέρνηση της Πολιτείας δαπανά ενάμισι εκατομμύριο δολάρια για να στηρίξει και να προαγάγει τα ξενόγλωσσα τμήματα διδασκαλίας. Επιπλέον, δαπανά περίπου είκοσι εκατομμύρια δολάρια για τη μισθοδοσία των εκπαιδευτικών που διδάσκουν τις γλώσσες των εθνοτικών ομάδων.

Το 1998, η Βικτώρια παρέμενε η μόνη Πολιτεία που είχε προσυπογράψει διακρατική συμφωνία με την Ελληνική Κυβέρνηση σε θέματα γλώσσας και πολιτισμού, και διατηρούσε μαζί με τη Νότιο Αυστραλία την πλέον προοδευτική πολιτική για τις LOTEs. Το 1990, ως συνακόλουθο της διακρατικής συμφωνίας διορίστηκε από την Ελλάδα στη Βικτωριανή Κυβέρνηση, ως πρώτος Σύμβουλος για την Ελληνική Γλώσσα, ο Φιλολόγος Καθηγητής Διονύσιος Τάνης, μέχρι το 1995. Ο θεσμός αυτός συνεχιζόταν με συνέπεια το 2001. Οι αρμοδιότητες του Συμβούλου περιλαμβάνουν παροχή συμβουλών σε θέματα προβολής της ελληνικής γλώσσας και επιστασία του προγράμματος διδασκαλίας. Η κυβερνητική πολιτική υπαγορεύει την υποχρεωτική διδασκαλία των LOTE σε όλους τους μαθητές του Δημοτικού και του Γυμνασίου μέχρι και τη 10η τάξη. Η πολιτική αυτή είχε ως συνέπεια, ενώ μέχρι το 1987 μόνον τα 3% των μαθητών του κρατικού συστήματος ενδιέτριβε σε γλώσσες, το 1998 το ποσοστό της γλωσσομάθειας στο κυβερνητικό σύστημα ανήλθε σε 100%.

Η Κυβέρνηση της Δυτικής Αυστραλίας διαμόρφωσε την επίσημη πολιτική της για τις LOTE το 1991, υιοθετώντας αρχικά μια γενική και αόριστη προσέγγιση που υπαγόρευε την προστασία και προαγωγή έξι γλωσσών, στις οποίες δεν συμπεριλαμβάνόταν αρχικά η Ελληνική. Το 1995, η κυβέρνηση αναγνώρισε την Ελληνική ως εξετάσιμο μάθημα στις εισαγωγικές εξετάσεις των AEI και το 1996 αναγνωρίστηκε ως η έβδομη γλώσσα προτεραιότητας της Πολιτείας.

3.4 Η επίσημη πολιτική της Νέας Ζηλανδίας

Η Νέα Ζηλανδία, αν και είναι πολυεθνοτική χώρα, δεν έχει διαμορφώσει επίσημη πολιτική για τις γλώσσες που ομιλούνται στην επικράτειά της, εκτός της Αγγλικής και της Μαορί, και ζει ουσιαστικά σε μονόγλωσσο καθεστώς. Από το 1993, η επίσημη πολιτική της χώρας διατυπώθηκε στο Πλαίσιο Διδασκαλίας της Νέας Ζηλανδίας που θέσπισε το Υπουργείο Παιδείας της χώρας (The New Zealand Curriculum Framework, Ministry of Education), στο οποίο γίνεται μνεία για διδασκαλία του εκπαιδευτικού προγράμματος σε μία από τις γλώσσες: Αγγλική, της Μαορί, των νήσων του Ειρηνικού ή σε άλλη γλώσσα. Ως επίσημες γλώσσες αναγνωρίζονται η Αγγλική, ως γλώσσα της πλειοψηφίας των κατοίκων, αλλά και της σπουδαιότητας που ενέχει σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και η Μαορί, που θεσπίστηκε ως επίσημη γλώσσα με τη Συμφωνία της Waitangi μεταξύ των Μαορί, των οποίων η εποίκηση προηγήθηκε 1.000 χρόνια πριν από την ευρωπαϊκή, και των Βρετανών εποίκων. Σύμφωνα με το Πλαίσιο Διδασκα-

λίας για τις υπόλοιπες γλώσσες, η φύση των προγραμμάτων θα αποφασίζεται από τα σχολεία της επικράτειας, ανάλογα με τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και τις πρωτοβουλίες που αναπτύσσουν τα μέλη της.

Ωστόσο, οι εθνικές ομάδες που προέρχονται από τα νησιά του Ειρηνικού είναι οι μόνες κοινότητες, που απολαμβάνουν προνομιακώς αξιόλογα και συγκεκριμένα κυβερνητικά προγράμματα για τη διατήρηση της εθνογλωσσικής τους φυσιογνωμίας, τουλάχιστον στο επίπεδο της προσχολικής ηλικίας. Οι κοινότητες αυτές πλεονεκτούν έναντι των ευρωπαϊκών εθνοτικών ομάδων, διότι διαθέτουν μεγαλύτερη σχετικά αριθμητική δύναμη, στενότερους ιστορικούς δεσμούς με τη Νέα Ζηλανδία και γνωρίζουν αποτελεσματικότερα το γραφειοκρατικό μηχανισμό της χώρας. Η ελληνική παροικία, για παράδειγμα, δεν διαθέτει ένα συλλογικό σώμα, που να ασκεί πολιτική πίεση και να προωθεί δυναμικά τα αιτήματά της στην κεντρική Κυβέρνηση, αν και οι Έλληνες ιδιαίτερα μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο δημιούργησαν αγαστές σχέσεις με τους Νεοζηλανδούς. Οι σχέσεις αυτές καλλιεργήθηκαν εντονότερα με την άφιξη στη Νέα Ζηλανδία των «νυφών του Πολέμου», δηλαδή εκατοντάδων Ελληνίδων από την Ελλάδα και ιδιαίτερα την Κρήτη, οι οποίες παντρεύτηκαν Νεοζηλανδούς στρατιώτες, τους οποίους γνώρισαν κατά τη διάρκεια παραμονής των τελευταίων στο Ελληνικό Μέτωπο.

Στο θεωρητικό της πλαίσιο, η επίσημη πολιτική της χώρας ενθαρρύνει τη διδασκαλία γλωσσών των χωρών του Ειρηνικού, της Ασίας και της Ευρώπης, τις οποίες και θεωρεί σπουδαίες για τα περιφερειακά και διεθνή συμφέροντα της Νέας Ζηλανδίας, στην ουσία όμως προβάλλει μόνον τις ασιατικές σε βάρος της θέλησης και των συμφερόντων των κατοίκων της. Συγκεκριμένα, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των Κινέζων εποίκων της Νέας Ζηλανδίας προέρχονται από τις νότιες περιφέρειες της Κίνας, όπου ομιλείται η Καντονιζιακή (33.579 σύμφωνα με την απογραφή του 1996), η Κυβέρνηση της Νέας Ζηλανδίας διδάσκει και ενθαρρύνει αποκλειστικά τη Μανδαρινική, που είναι η επίσημη γλώσσα της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και της Ταϊβάν και ομιλείται μόνον στα βόρεια διαμερίσματα της Κίνας, με περιορισμένο αριθμό χρηστών στη Νέα Ζηλανδία (18.483 χρήστες το 1996). Η πολιτική απόφαση της Κυβέρνησης του Wellington αποκλίνει από την υποχρέωση της χώρας να υποστηρίξει, για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης, τους Νεοζηλανδούς κινεζικής καταγωγής και στηρίζει αποκλειστικά τη Μανδαρινική, διότι έτσι υπηρετεί ασφαλέστερα τα εμπορικά συμφέροντά της και το άνοιγμά της προς τις αγορές της Ασίας.

Μετά το 1995, η Κυβέρνηση της Νέας Ζηλανδίας διακήρυξε την επιθυμία της να στηρίξει ορισμένες γλώσσες, οι οποίες έχουν ευρεία χρήση στη χώρα, όπως την Κορεατική, τη Σαμοατική και την Ισπανική. Η Ελληνική με 4.600 περίπου χρήστες στη Νέα Ζηλανδία δε συγκαταλέγεται μεταξύ των είκοσι επικρατέστερων γλωσσών της χώρας.

3.5 Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα στο κρατικό σύστημα της Ωκεανίας

Παρά τις συνεχιζόμενες περικοπές των κονδυλίων για την παιδεία και, ειδικότερα για τη διδασκαλία των γλωσσών, η Ελληνική προσφέρεται στο κρατικό σύστημα μόνο της Αυστραλίας. Στη Νέα Ζηλανδία δεν υπάρχει κρατικό σχολείο, το οποίο να προσφέρει ελλη-

νόγλωσσα προγράμματα, αν και η εκεί κυβέρνηση ενισχύει το δίγλωσσο πρόγραμμα προσχολικής ηλικίας της Ελληνικής Κοινότητας του Wellington.

Η Ελληνική στο κρατικό σύστημα της Αυστραλίας προσφέρεται: (α) στα προσχολικά τμήματα, στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, (β) στα Κέντρα Αλληλογραφίας, (γ) στις Σχολές Γλωσσών (Σαββατιανά κρατικά εκπαιδευτικά ιδρύματα) και (δ) στα Τμήματα Ηλεκτρονικής διδασκαλίας (βλέπε σχετικό Πίνακα).

ΠΟΛΙΤΕΙΑ	Αριθμός Σχολείων	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό Διεθνικών	Αριθμός Διεθνικών	Ποσοστό Αλλοεθνών	Αριθμός Αλλοεθνών
Νέα Νότια Ουαλία	64	6.410	93%	1.689	130%	3.754
Βικτώρια	59	5.416	93%	1.408	122%	2.875
Κουησλάνδη	1	25	12%	3	0%	0
Νότια Αυστραλία	50	6.235	43%	1.229	99%	4.354
Δυτική Αυστραλία	7	1.050	34%	357	94%	987
Τασμανία	1	10	10%	1	70%	7
Βόρεια Επικράτεια	2	113	11%	6		0
Επικράτεια Πρωτεύουσας	0	0		0		0
Σύνολο	184	19.259	24%	4.694	62%	11.977

Δημοτικά, Γυμνάσια, Σαββατιανά, Αλληλογραφίας, Σχολή Γλωσσών.

Πίνακας 6ος

Εμφαίνεται ο αριθμός των Κυβερνητικών Σχολείων και Προγραμμάτων

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

3.5.1 Τα Ελληνικά στα προσχολικά ελληνόγλωσσα τμήματα

Πάνω από είκοσι σχολεία για παιδιά προσχολικής ηλικίας λειτουργούσαν στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία το 2001. Τα περισσότερα από αυτά λειτουργούσαν είτε εντεταγμένα στα Ημερήσια Ελληνικά Σχολεία (St. Andrew's Grammar, St. John's College), είτε μέσα στο κρατικό σύστημα (Lalor North Primary) ή, τέλος, σε προγράμματα, που οργάνωναν οι Ελληνικές Κοινότητες (Australian Greek Welfare Society, Melbourne, St. Nicholas School, Canberra, Darwin Greek Community, Wellington Greek Community). Δίγλωσσα ελληνόγλωσσα εκπαιδευτικά προγράμματα λειτουργούν σε τμήματα προσχολικής ηλικίας και παιδικούς σταθμούς σε όλες τις Πολιτείες και Επικράτειες με εξαίρεση το Hobart της Τασμανίας. Τα γλωσσικά αυτά προγράμματα στηρίζονται σε εισαγωγικά οπτικοακουστικά μαθήματα σχετικά με τα γράμματα της Ελληνικής, ανάγνωση ιστοριών, παιχνίδια επιτραπέζια με εικόνες και γράμματα, τραγούδια, παιχνίδια που καλλιεργούν συγκεκριμένες γλωσσικές δραστηριότητες. Μέσο διδασκαλίας είναι η Ελληνική με τη μέθοδο της γλωσσικής ανάδυσης (immersion approach). Παρόμοια προγράμματα, αλλά κάθε Σάββατο, εφαρμόζουν και δεκάδες Ελληνικά απογευματινά σχολεία σε όλες τις Πολιτείες. Τα προγράμματα αυτά είναι ιδιαίτερα δημοφιλή σε γονείς της δεύτερης και τρίτης γενιάς, παρά τις χαλαρές αντιλήψεις που προβάλλουν ορισμένοι ψυχολογολόγοι, αναφορικά με την καταλληλό-

τητα της ηλικίας των παιδιών. Τα γλωσσικά αποτελέσματα στα Τμήματα Προσχολικής Ηλικίας είναι θετικότερα, αναφορικά με την ορθοφωνία, την ορθοέπεια και την εκφραστική δεινότητα των παιδιών.

3.5.2 Τα Ελληνικά στα πρωτοβάθμια σχολεία

Συνολικά 12.488 μαθητές παρακολούθησαν το 1997 τα ελληνόγλωσσα προγράμματα σε 93 δημοτικά σχολεία της Αυστραλίας. Οι πολιτείες της Κουησλάνδης, της Βόρειας Επικράτειας και της Περιοχής Πρωτεύουσας δεν έχουν εισαγάγει ελληνόγλωσσα προγράμματα στα δημοτικά τους σχολεία. Το 1998, η Νότια Αυστραλία ήταν η Πολιτεία που συγκέντρωνε τους περισσότερους μαθητές (5.342), για να ακολουθήσει το Σύδνεϊ (3.312) και η Μελβούρνη (2.784). Στην Πέρθη και στην Τασμανία, η Ελληνική προσφερόταν ως πολιτιστικό μάθημα. Ο αριθμός των μαθητών που ενδιατρέφουν στα ελληνόγλωσσα προγράμματα υπήρξε συγκρατημένα σταθερός σε όλες τις πόλεις με εξαίρεση τη Μελβούρνη, όπου με την αισθητή μείωση του αριθμού των σχολείων γενικά μειώθηκε και ο αριθμός των μαθητών (από 4.265 το 1992 σε 2.784), η δραματικότερη μείωση αριθμού μαθητών σε σύγκριση με όλες τις άλλες γλώσσες.

Η διδασκαλία της Ελληνικής στα πρωτοβάθμια ιδρύματα μεθοδεύεται με δασκάλους που είτε διορίζονται εξ ολοκλήρου (*supernumerary*) για να διδάξουν το αντικείμενο σε όλες τις τάξεις (δηλαδή όταν ο δάσκαλος της Ελληνικής διορίζεται επιπλέον του υπάρχοντος διδασκαλικού προσωπικού), είτε διορίζονται μόνο για τις συγκεκριμένες ώρες διδασκαλίας από την Κυβέρνηση ή την Ελληνική Κοινότητα (*insertion classes*) ή, τέλος διορίζεται δάσκαλος από ανεξάρτητο φορέα ή αρχή, το Ελληνικό Προξενείο, την Κοινότητα ή μαικίνα χορηγό.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ	1988	1992	1998
N.N.O.	2351	3581	3312
ΒΙΚΤ.	3929	4265	2784
N.A.	4327	4956	5342
Δ.Α.	84	916	1050
ΚΟΥΙΣ	90	-	-
Β.ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ	421	-	-
Π. ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ	331	330	-
ΣΥΝΟΛΟ	11.533	14.048	12.488

Πίνακας 7ος

Εμφαίνεται ο αριθμός των σπουδαστών στα κυβερνητικά πρωτοβάθμια σχολεία

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Το ποσοστό των αλλοεθνών, που ενδιατρέφει στα ελληνόγλωσσα προγράμματα ανέρχεται σε 79% κατά μέσον όρο, σε όλες τις Πολιτείες εκτός της Βικτωρίας, όπου το ποσοστό

των αλλοεθνών μειώνεται στο 58%. Το 1992, η ελληνική γλώσσα ήταν η δεύτερη ισχυρότερη στο σύστημα της πρωτοβάθμιας παιδείας της Βικτωρίας και αντιπροσώπευε το 10% του συνολικού αριθμού των σπουδαστών των LOTE. Έκτοτε, σημειώθηκε δραματική πτώση του αριθμού εξαιτίας πολλών αιτιών, μεταξύ των οποίων η αδιαφορία των γονέων και των εκπαιδευτικών, η έλλειψη μηχανισμών προώθησης της ελληνικής γλώσσας στο εκπαιδευτικό σύστημα και η αδυναμία της ομογένειας να ασκήσει αποτελεσματική πίεση στη διεύθυνση των σχολείων και τα Σχολικά Συμβούλια, ιδιαίτερα μετά την κατάργηση των Συλλόγων Ελλήνων Γονέων και Κηδεμόνων. Αύξηση του αριθμού σημειώθηκε στην Αδελαΐδα και στην Πέρθη, ενώ παρέμεινε σταθερός στη Ν.Ν.Ο.

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων στα σχολεία της πρωτοβάθμιας παιδείας είναι (α) η έλλειψη αρτίως εκπαιδευμένων δασκάλων της Ελληνικής (τόσο από την άποψη της γενικότερης κατάρτισης, αλλά κυρίως από την άποψη της γλωσσικής επάρκειας) και (β) η έλλειψη συνέχειας των προγραμμάτων τους στη δευτεροβάθμια παιδεία.

Οι περισσότεροι δάσκαλοι της Ελληνικής δεν είχαν εκπαιδευθεί κατάλληλα με στόχο τη διδασκαλία της γλώσσας ή δεν είχαν αναβαθμίσει τις σπουδές τους στην Ελληνική, ώστε να βελτιώσουν την επάρκειά τους. Οι συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών της έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» μαρτυρούν ότι, πολλοί διορισμοί εκπαιδευτικών της Ελληνικής ιδιαίτερα στη Δυτική Αυστραλία και τη Ν.Ν.Ο., είχαν προσωρινό χαρακτήρα και δεν ήταν απόλυτα προσοντούχοι για να διδάξουν γλώσσα.

(γ) Η έλλειψη διδακτικού υλικού προσαρμοσμένου στις γλωσσικές και ψυχολογικές ανάγκες των μαθητών της δεύτερης και τρίτης γενιάς είναι επίσης εμφανής παρά τις φιλότιμες προσπάθειες που καταβάλλουν οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί.

Οι περισσότεροι δάσκαλοι (86%) είναι αυστραλογεννημένοι ή έχουν αφιχθεί στην Αυστραλία σε μικρή ηλικία (γλωσσικά δεύτερης γενιάς). Οι εκπαιδευτικοί που ορίστηκαν μέσα από το ήδη υπάρχον διδακτικό προσωπικό από τη διεύθυνση του σχολείου να διδάξουν την Ελληνική παρουσιάζουν στην πλειοψηφία τους σοβαρά προβλήματα γλωσσικής ανεπάρκειας, αν και είναι αρτίως εκπαιδευμένοι ως δάσκαλοι της Αυστραλιανής. Πολλοί διευθυντές σε συνεντεύξεις τους τόνισαν την ανάγκη να επανεκπαιδευτούν κατάλληλα αυτοί οι generalist δάσκαλοι, προκειμένου να αναπτύξουν αρτιότερες γλωσσικές και ακαδημαϊκές ικανότητες, ώστε να χρησιμοποιηθούν ως δάσκαλοι της Ελληνικής, ιδιαίτερα σε μικρά σχολεία. Η εξάρτηση των μικρών σχολείων σε ειδικευμένο προσωπικό, δηλαδή εκπαιδευτικούς της Ελληνικής (supernumerary), έχει αρνητικές επιπτώσεις για το σχολείο, διότι ερμηνεύεται από γονείς και συναδέλφους εκπαιδευτικούς ότι οι εκπαιδευτικοί της Ελληνικής τους στερούν έναν εκπαιδευτικό της γενικής κατεύθυνσης του σχολείου. Επί του παρόντος οι καλύτεροι και αρτιότεροι εκπαιδευτικοί βρίσκονται ανάμεσα στους ειδικευμένους Ελληνιστές. Ο αριθμός των ειδικευμένων δασκάλων είναι περισσότερο υψηλός στη Βικτώρια.

Σε ελάχιστα μόνο σχολεία της Αδελαΐδας και της Μελβούρνης (18%) η Ελληνική προσφέρεται ως μητρική γλώσσα σε ομογενείς μαθητές. Άλλωστε, από το 1990, ο αριθμός των αλλοεθνών ξεπέρασε τον αριθμό των ομοεθνών μαθητών στα δημοτικά σχολεία της χώρας. Τα περισσότερα προγράμματα εμπεδώνουν την Ελληνική ως δεύτερη και ως ξένη γλώσσα,

προσφέροντας το πρόγραμμα συνήθως από 90 λεπτά και σπανίως 120 λεπτά την εβδομάδα. Η μετάλλαξη της λειτουργίας του μαθήματος είχε ως συνέπεια να απλοποιηθεί αισθητά το όλο πρόγραμμα διδασκαλίας, να περιορισθεί το λεξικό και η μεθοδολογία διδασκαλίας, επικεντρώνοντας την έμφαση στη βελτίωση των επικοινωνιακών ικανοτήτων των μαθητών. Από την αρνητική της πλευρά, η εισροή των αλλοεθνών στα ελληνόγλωσσα προγράμματα είχε ως συνέπεια να περιορισθούν οι απαιτήσεις των δασκάλων, να στενέψουν οι στόχοι της διδασκαλίας, όσον αφορά την επιδιωκόμενη επάρκεια, αφού ήταν και παρμένει αντι-οικονομικό να δημιουργήσουν διαφορετικά επίπεδα μάθησης (streaming).

Στα δημοτικά σχολεία της χώρας λειτουργούσαν το 1997 τέσσερα διαφορετικά προγράμματα, ανάλογα με την Πολιτεία και την πολιτική της, τα κοινωνικο-πολιτιστικά χαρακτηριστικά των μαθητών, την υπάρχουσα ζήτηση και τη φιλοσοφία του σχολείου:

(α) Τα δίγλωσσα προγράμματα στα οποία η διδασκαλία γίνεται στις δύο γλώσσες. Η Ελληνική χρησιμοποιείται για μαθήματα, που έχουν σχέση με τις επιστήμες (non-language component subject), το δράμα, τη γυμναστική ή όπως αποφασίζει ο Διευθυντής του σχολείου.

(β) Τα γλωσσικώς αναδυόμενα προγράμματα, τα οποία προσφέρονται στη Νότιο Αυστραλία και Βικτώρια, όπου οι διδασκαλία γίνεται στο νηπιαγωγείο στην Ελληνική σε αναλογία 70% προς 30%, για να αντιστραφεί η δυναμική στην τελευταία τάξη του σχολείου.

(γ) Τα παρεισφορητικά προγράμματα (insertion classes), τα οποία μεθοδεύονται κυρίως ως πολιτιστικά μαθήματα, διάρκειας 60-90 λεπτών, στη Δυτική Αυστραλία και στα επαρχιακά σχολεία των Πολιτειών.

(δ) Τα προγράμματα της Ελληνικής ως Δεύτερης ή ως Ξένης γλώσσας, που είναι και τα δημοφιλέστερα όλων.

Πάντως, σύμφωνα με τις έρευνες που διεξήχθησαν στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» στα περισσότερα σχολεία, δεν υπάρχει σαφής και καθοριστική πολιτική αναφορικά με τα ελληνόγλωσσα προγράμματα. Η μαθησιακή ικανότητα των παιδιών, η ζήτηση και η πολιτική του σχολείου είναι οι τρεις παράγοντες, που αποφασίζουν τη φύση και το περιεχόμενο του προγράμματος. Η έρευνα έδειξε επίσης ότι στις επόμενες δεκαετίες μεγάλη θα είναι η ζήτηση των παρεισφορητικών προγραμμάτων σε Πολιτείες με μικρό πληθυσμό εποίκων ελληνικής καταγωγής. Το πρόβλημα που προκαλείται με τα προγράμματα αυτά είναι ότι συχνά ο παροικιακός φορέας που τα οργανώνει δε διορίζει προσοντούχους και κατάλληλα εκπαιδευμένους δασκάλους, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα και να διακόπτεται η ζήτηση, όπως αυτό ήδη συνέβη στη Βόρεια Επικράτεια, όπου τα Ελληνικά προσφέρονταν μέχρι το 1990. Οι διευθυντές των σχολείων της επικράτειας σε συνεντεύξεις τους επέμεναν ότι είναι διατεθειμένοι να επαναλειτουργήσουν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα, αν υπάρξουν εγγυήσεις από την ελληνική παροικία ότι θα έχουν συνεπή διορισμό προσοντούχων εκπαιδευτικών.

Το 1978 ιδρύθηκε και λειτούργησε στο κρατικό δημοτικό σχολείο του προαστίου Lalor της Μελβούρνης δίγλωσσο πρόγραμμα, το οποίο έκτοτε προσελκύει σταθερά ικανοποιητι-

κό αριθμό μαθητών. Το ελληνόγλωσσο πρόγραμμα προσφέρεται παράλληλα με το μακεδονοσλαβικό και το αυστραλιανό. Το ελληνικό δίγλωσσο πρόγραμμα προσφέρει 12 διδασκαλικές ώρες στην Ελληνική και 13 στην Αυστραλιανή μέχρι την τρίτη τάξη, οπότε οι ώρες διδασκαλίας στην Ελληνική μειώνονται σε εννέα. Τα Ελληνικά χρησιμοποιούνται στην τάξη εκ περιτροπής με την Αυστραλιανή σε περιόδους ανάγνωσης και γραφής, στη μελέτη των λέξεων και αφήγησης. Τα βιβλία που χρησιμοποιούν είναι δίγλωσσα και η μελέτη των μαθηματικών αρχίζει στην τρίτη τάξη στην Ελληνική. Τα μαθήματα Κοινωνικών Επιστημών διδάσκονται και στις δύο γλώσσες, χωρίς να επαναλαμβάνονται τα ίδια θέματα. Οι Φυσικές Επιστήμες και η Υγιεινή διδάσκονται κατ' έτος εκ περιτροπής, αρχίζοντας με την Ελληνική τον ένα χρόνο, για να ακολουθήσει η Αυστραλιανή τον επόμενο. Τέλος, ο αθλητισμός, η μουσική και ο χορός προσφέρονται και στις δύο γλώσσες, ανάλογα με το ποιος είναι ο εκπαιδευτικός.

Οι μαθητές του δίγλωσσου προγράμματος, σύμφωνα με τους διδάσκοντες, είναι περισσότερο δημιουργικοί και δραστήριοι στην επίδοσή τους, αντιλαμβάνονται εναργέστερα και τις δύο γλώσσες και τα μαθήματά τους, ωστόσο, παραπονούνται και αυτοί και οι γονείς τους, διότι δεν υπάρχει συνέχεια του προγράμματος αυτού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η μη συνέχιση των σπουδών σε δευτεροβάθμιο επίπεδο αποτελεί επίσης αντικίνητρο για δεκάδες μαθητές, που θα επιθυμούσαν να ενδιατρίψουν στα δίγλωσσα προγράμματα. Στο πρόγραμμα αυτό εργάζονται τέσσερις εκπαιδευτικοί και μοιράζονται τις υπηρεσίες ενός βοηθού, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την προετοιμασία της ύλης και βοηθά μέσα στην τάξη για την πληρέστερη εμπέδωση του προγράμματος.

3.5.3 Τα Ελληνικά στα δευτεροβάθμια σχολεία

Στην ενότητα αυτή εξετάζουμε διεξοδικά όλα τα κυβερνητικά σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, εξαιρουμένων των ειδικών σχολείων. Τα τμήματα αλληλογραφίας (Distance Education Centres or Correspondence Schools) και τα Σαββατιανά Κρατικά Σχολεία (Saturday School of Languages) αναλύονται σε διαφορετικές ενότητες.

Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα εισήχθησαν για πρώτη φορά στο κρατικό σύστημα το 1972. Έκτοτε, ο αριθμός των μαθητών των σχολείων αυτών γνώρισε ποικίλες αυξομειώσεις, κυρίως επειδή ο δείκτης των εγγραφών καθορίζεται από την πολιτική του σχολείου και τη ζήτηση, γεγονός που προσδίδει μεγάλη ευθύνη στην οργανωμένη ομογένεια. Ο αριθμός των μαθητών των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων στα κυβερνητικά δευτεροβάθμια σχολεία γνώρισε δραματική πτώση στην τελευταία πενταετία, ενώ αυξήθηκαν άλλες γλώσσες με την υποχρεωτική διδασκαλία τους στο κρατικό σύστημα. Συγκεκριμένα, ο αριθμός τους σε σύγκριση με το 1992 μειώθηκε κατά 34% στη Βικτώρια, κατά 28% στη Ν.Ν.Ο., κατά 34% στη Νότιο Αυστραλία. Η αριθμητική φθίνουσα άρχισε ουσιαστικά το 1988 χωρίς να προβληθούν από την ομογένεια μηχανισμοί ανάσχεσης και συγκράτησης.

Ωστόσο τα Ελληνικά είναι η μόνη εθνοτική γλώσσα που παρουσιάζει εναρμονισμένη αριθμητική εξέλιξη από τάξη σε τάξη, από την 7η μέχρι τη 12η χρονιά. Συγκεκριμένα, αναλύοντας την κατάσταση των γλωσσών, που προσφέρονται στο κυβερνητικό σύστημα

της χώρας, διαπιστώνεται ότι αναφορικά με τις γλώσσες Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά, Ισπανικά και τις Ασιατικές γλώσσες μόνον ένα ποσοστό από 2-4% των σπουδαστών κατορθώνει να φθάσει στις τελευταίες τάξεις και να αποφοιτήσει με τη γλώσσα αυτή.

Στην περίπτωση της ελληνικής το ποσοστό της συγκράτησης ξεπερνά το 64%, γεγονός που προδίδει την ακαδημαϊκή και επαγγελματική αξία του μαθήματος. Ο αριθμός των μαθητών της Ελληνικής υποχωρεί μόνον με την έναρξη του Λυκείου, επειδή υποχρεώνει τους μη ελληνικής καταγωγής σπουδαστές να εγκαταλείψουν τα προγράμματα, εξαιτίας των γλωσσικών απαιτήσεων και του βαθμού της επάρκειας που απαιτείται για να ενδιαιτήσει κάποιος στις απαιτήσεις των προγραμμάτων.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ	1988	1992	1998
N.N.O.	3164	2850	2280
ΒΙΚΤ.	3837	4012	1572
N.A.	1313	1326	893
Δ.Α.	30	43	-
ΚΟΥΙΣ	106	96	25
B.E.	107	198	106
Π. ΠΡ.	69	-	-
ΤΑΣΜ.	-	-	10
ΣΥΝΟΛΟ	8626	8525	4.886

Πίνακας 8ος

Εμφαίνεται ο αριθμός των σπουδαστών στα κυβερνητικά δευτεροβάθμια σχολεία
Πηγή: Η Απογραφή του 1996 της Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας και διαστανρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Στις Πολιτείες εκείνες, όπου προσφέρεται η Ελληνική μαζί με άλλες γλώσσες, οι οποίες είναι εξετάσιμες στις εισαγωγικές εξετάσεις των ΑΕΙ, η Ελληνική παρουσιάζεται αριθμητικά ασθενής στο Γυμνάσιο, αλλά ισχυρότατη στο Λύκειο. Συγκεκριμένα, το 1997, η Ελληνική ήταν η έβδομη ισχυρότερη γλώσσα της Βικτώριας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση με 716 μαθητές αποφοίτους, οι οποίοι πήραν την Ελληνική ως εξετάσιμο μάθημα. Ωστόσο, οι ειδικοί του Υπουργείου Παιδείας προέβλεπαν νέα μείωση του αριθμού των μαθητών στο επίπεδο αυτό το 2001 (περί τους 600 υποψηφίους). Προκειμένου να αποφευχθεί μείωση του μαθητικού πληθυσμού είναι ανάγκη να θεσπισθούν και να λειτουργήσουν σε παναυστραλιανή βάση κίνητρα, για παράδειγμα, η δημιουργία διαφορετικών επιπέδων εκμάθησης της Ελληνικής, από την πρώτη μέχρι και τη δωδεκάτη χρονιά σπουδών της γλώσσας καθώς και η καθιέρωση των επιπρόσθετων ποσοστιαίων μονάδων κατά επίδοση (bonus marks) κατά 10%, με τις οποίες προμοδοτούν τους υποψηφίους τους μόνον τα Πανεπιστήμια στη Βικτώρια.

Η Ελληνική παρέμενε μεταξύ των έξι επικρατέστερων γλωσσών διδασκαλίας στη δευτεροβάθμια παιδεία στη Νότιο Αυστραλία, Βικτώρια και Νέα Νότιο Ουαλία. Τα δημογραφικά δεδομένα και η σχετική μείωση του αριθμού των γεννήσεων ανάμεσα στους Έλληνες επόικους και η εσωτερική μετανάστευση μαρτυρούν ότι η φθίνουσα πορεία που σημειώνε-

ται στο μαθητικό πληθυσμό των κυβερνητικών σχολείων θα συνεχισθεί, εκτός και αν αναληφθεί σοβαρή σταυροφορία και τεθούν οι λανθάνοντες μηχανισμοί πίεσης σε ενέργεια.

Συναφής προς την αριθμητική ισχύ των σπουδαστών της Ελληνικής είναι η νοοτροπία και η προδιάθεση των διδασκόντων. Σε σχολεία, όπου λειτουργούν σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων, όπου εργάζονται ενθουσιώδεις και εφευρετικοί εκπαιδευτικοί, οι οποίοι οργανώνουν τις μαθητικές κοινότητές τους, τις εξωραΐζουν με θεατρικά έργα και ενθαρρύνουν συμμετοχή στο μάθημα, όπου εκδίδουν περιοδικά και χρησιμοποιούν νέα εργαλεία διδασκαλίας, οι αριθμοί των σπουδαστών της Ελληνικής παραμένουν ακμαίοι.

Η έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» έδειξε επίσης ότι ένα μεγάλο μέρος Ελλήνων εκπαιδευτικών δεν συμμετέχει ενεργά στην οργάνωση της Ελληνομάθειας και επιδεικνύει συγκρατημένη αδιαφορία σε προσπάθειες των Υπουργείων να αναβαθμισθούν οι μέθοδοι διδασκαλίας.

Στην περίπτωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σημειώνεται μείωση του αριθμού των σπουδαστών, επειδή την Ελληνική σπουδάζουν κυρίως μαθητές ελληνικής καταγωγής. Στην Νότιο Αυστραλία, το ποσοστό των αλλοεθνών μαθητών που ενδιατριβούν στην Ελληνική δεν ξεπερνά το 8%, στη Ν.Ν.Ο. ανέρχεται σε 40% και στη Βικτώρια σε 32%. Τα ποσοστά αυτά ωστόσο παραμένουν πλασματικά, επειδή η καθιέρωση της Ελληνικής ως υποχρεωτικού μαθήματος στο κρατικό σύστημα περιορίζεται σε έναν συνεχώς συρρικνούμενο αριθμό κρατικών σχολείων.

Η διαφορά του φύλου ανάμεσα στους μαθητές της Ελληνικής, όσο η διδασκαλία της είναι υποχρεωτική ή όσο δεν αποτελεί μάθημα επιλογής (μέχρι την πρώτη Λυκείου) δεν είναι σημαντική. Ωστόσο η διαφορά γίνεται εμφανής μόνον στην τελευταία τάξη του Λυκείου, όταν τα κορίτσια ξεπερνούν τα αγόρια σε αναλογία επτά προς ένα.

Σύμφωνα με την έρευνα, τα σχολεία όπου διδάσκεται η Ελληνική διατηρούν την ιδιαιτερότητά τους και εφαρμόζουν ένα ιδιόμορφο και ανεξάρτητο πρόγραμμα διδασκαλίας, από την άποψη της μεθοδολογίας και της διδακτέας ύλης, των διδακτικών στόχων και του ζητουμένου της απόδοσης των μαθητών τους.

Ωστόσο, τα κυριότερα μοντέλα που επικρατούν είναι τα εξής: Σε ορισμένα σχολεία η Ελληνική είναι υποχρεωτικό μάθημα μόνον μέχρι την 7η τάξη. Σε άλλα σχολεία κυριαρχεί η μέθοδος της επιλογής, ήτοι στην αρχή προσφέρονται τέσσερις γλώσσες και μετά την παρέλευση του διμήνου οι μαθητές αποφασίζουν τη γλώσσα της προτεραιότητάς τους. Αυτό το μοντέλο προτιμάται κυρίως από σπουδαστές μη ελληνικής καταγωγής και ο δείκτης συγκράτησης δεν είναι ικανοποιητικός. Ένα άλλο μοντέλο προβάλλει τη διδασκαλία της Ελληνικής υποχρεωτικά για τα πρώτα δύο χρόνια του Γυμνασίου για διάστημα 160 λεπτών εβδομαδιαίως. Τα Τμήματα αυτά τα προτιμούν κυρίως ελληνικής καταγωγής σπουδαστές, που επιδεικνύουν υψηλό δείκτη γλωσσικής συγκράτησης. Τα προβλήματα που προκαλούνται από το μοντέλο αυτό είναι (α) η αναγκαιότητα να καλυφθούν τουλάχιστον δύο διαφορετικά μαθησιακά επίπεδα και (β) να διαμορφωθεί διαφορετική ύλη διδασκαλίας και βιβλία για κάθε επίπεδο. Ένα τρίτο μοντέλο, το οποίο παραμένει δημοφιλές σε προάστια με συμπαγή παρουσία Ελλήνων συμβιβάζει τα μαθησιακά επίπεδα στην ίδια τάξη, αλλά αυξάνει τον αριθμό των ωρών διδασκαλίας.

Το μάθημα των Ελληνικών έχει επιλεγεί ως εξεταστικό μάθημα για τις εισαγωγικές εξετάσεις στα ΑΕΙ σε όλες τις Πολιτείες και τις Επικράτειες της Αυστραλίας. Ωστόσο, επειδή η Ελληνική δεν προσφέρεται σε πανεπιστημιακό επίπεδο σε όλες τις Πολιτείες της χώρας, η Αδελαΐδα έχει την ευθύνη της Δυτικής Αυστραλίας, της Τασμανίας, της Βόρειας Επικράτειας και το Σύδνεϋ της Κουησλάνδης. Το 2001, ο αριθμός των τελειοφοίτων της Ελληνικής, που ήσαν εγγεγραμμένοι στον κρατικό φορέα, ανερχόταν στο 26% του συνολικού αριθμού των τελειοφοίτων των ΛΟΤΕ, ενώ η ομογένεια διατηρούσε υπό τον έλεγχό της τη συντριπτική πλειοψηφία των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων. Τα Ελληνικά Ημερήσια Κολέγια και τα Εθνοτικά Ελληνικά απογευματινά, τα οποία προσέφεραν αναγνωρισμένα ελληνόγλωσσα προγράμματα σε επίπεδο εισαγωγικών εξετάσεων στα ΑΕΙ, κατελάμβαναν το μεγαλύτερο μέρος των σπουδαστών. Το 2001, η Ελληνική Κοινότητα του Σύδνεϋ και Ν.Ν.Ο. μεθόδευε εξάλλου, την ίδρυση και λειτουργία ημερήσιου δίγλωσσου σχολείου, στα πρότυπα του δίγλωσσου προγράμματος ανάδυσης (immersion classes), προσφέροντας δεκάωρο πρόγραμμα διδασκαλίας της Ελληνικής στο Δημοτικό.

Η πρόσληψη του μαθήματος των Ελληνικών από τους μαθητές ως ακαδημαϊκού αντικειμένου για τις εισαγωγικές εξετάσεις του Πανεπιστημίου συναντά ακόμη ορισμένα προβλήματα, που έχουν σχέση (α) με το επίπεδο της γλωσσικής επάρκειας που απαιτείται από το αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας, (β) με την ανστηρότητα του τρόπου της αξιολόγησης της επίδοσης των υποψηφίων και (γ) με τη δομή της ύλης των εξετάσεων που αποτρέπει πολλούς μη ελληνικής καταγωγής υποψηφίους.

Πολλοί συντονιστές των γλωσσών στα κρατικά σχολεία διατυπώνουν την άποψη ότι πολλοί υποψήφιοι στην ενδεκάτη τάξη δεν συνεχίζουν τις σπουδές τους πέραν της δευτέρας Λυκείου, επειδή δεν απέκτησαν την κατάλληλη επάρκεια για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των εισαγωγικών εξετάσεων, ενώ, παράλληλα, άλλοι διατείνονται ότι δεν υπάρχουν μεγάλες προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης με τα Ελληνικά. Η γλωσσική ανεπάρκεια αποδεκτών μαθητών στις μικρές τάξεις του Γυμνασίου, ενισχυόμενη από τον μύθο ότι η Ελληνική είναι δύσκολη γλώσσα προς εκμάθηση, αποτελεί ισχυρότατο παράγοντα αποθάρρυνσης για τους μαθητές αυτούς να ενδιαφίρουν στο μάθημα στις μεγάλες τάξεις του Λυκείου. Αποθαρρυντικός παράγοντας για την εκμάθηση της Ελληνικής στα Λύκεια είναι ο υψηλός βαθμός αφοσίωσης των μαθητών ελληνικής καταγωγής προς τα μαθήματα της δέσμης των φυσικών και θετικών επιστημών, κατά 81%. Το ποσοστό αυτό έρχεται σε πλήρη συμφωνία με τις τάσεις που επικρατούν στην εκπαίδευση, όπου το 82% των μαθητών έχει συνταχθεί με τη μελέτη των θετικών επιστημών. Τα πέντε μαθήματα της δέσμης αυτής, που σχετίζονται με τις θετικές επιστήμες, δεν συμπεριλαμβάνουν την Ελληνική ή οποιαδήποτε άλλη γλώσσα. Επίσης, τα μαθήματα της δέσμης των θεωρητικών επιστημών, στις εισαγωγικές εξετάσεις παρέχουν ασθενέστερο βάρος και έμφαση σε σύγκριση με αυτά των θετικών επιστημών, με αποτέλεσμα να εξασφαλίζονται υψηλότεροι βαθμοί στους υποψηφίους με τα μαθήματα των θετικών επιστημών.

Σε πολλές περιπτώσεις, η ενθάρρυνση για σπουδές της Ελληνικής δεν ενισχύεται ούτε από την οικογένεια, πολύ δε περισσότερο από το περιβάλλον του αυστραλιανού σχολείου. Η κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωση της ελληνικής οικογένειας και η ευμάρεια που απο-

λαμβάνει δεν ευαισθητοποιεί πολλούς γονείς στη διασφάλιση της πολιτιστικής κληρονομιάς στα παιδιά τους. Από την άλλη, στο περιβάλλον του σχολείου, πολλοί εκπαιδευτικοί της Ελληνικής διαμαρτύρονταν για την προτεραιότητα που δίδει το σχολείο και το Σχολικό Συμβούλιο στην εκμάθηση των ασιατικών γλωσσών, παρά το γεγονός ότι κατανοούν ότι η χρονική διάρκεια διδασκαλίας των ασιατικών γλωσσών σε μαθητές χωρίς γλωσσική υποδομή δεν επαρκεί για να καλύψει ούτε και στοιχειώδεις επικοινωνιακές ανάγκες τους.

Επί πλέον, η έλλειψη ικανού αριθμού εκπαιδευτικών στο συγκεκριμένο σχολείο δεν επιτρέπει τη δημιουργία μικρών τμημάτων, με αποτέλεσμα να αισθάνονται οι έχοντες αδυναμίες μαθητές μειονεκτικά και να διακόπτουν τη φοίτησή τους. Η ανεπάρκεια διδακτικού υλικού, κατάλληλων βιβλίων και διαφημιστικών, με τα οποία να προαγάζονται οι στόχοι και τα πλεονεκτήματα της εκμάθησης της Ελληνικής, δεν ενθαρρύνουν τη διεύρυνση της μαθητικής αγοράς.

Το 2001, Ελληνικοί Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων λειτουργούσαν μόνο στα 10% των δευτεροβάθμιων σχολικών ιδρυμάτων, ενώ σχεδόν ανύπαρκτη είναι η συμμετοχή Ελλήνων γονέων στα Σχολικά Συμβούλια των Γυμνασίων και Λυκείων.

Η αναβολή επίλυσης του θέματος της δημιουργίας και λειτουργίας διαφορετικών επιπέδων γλωσσικής κατάρτισης στα σχολεία και διαφορετικών εξετάσεων για τους μη Ελληνικής καταγωγής μαθητές, σε συνάρτηση με την ύπαρξη διαφορετικών βιβλίων και μεθόδων διδασκαλίας, οδηγεί σε προοδευτική έκκρουση των Ελληνικών από το κρατικό σύστημα. Μέσα στα πλαίσια της πολυπολιτιστικής Αυστραλίας, η αδυναμία να προσελκύσει το μάθημα των Ελληνικών σπουδαστές μη ελληνικής καταγωγής, σημαίνει ότι η γλώσσα θα οδηγηθεί σε συρρίκνωση για να περιορισθεί στους ελάχιστους ομογενείς μετά τη βιολογική έξοδο των ελλαδογεννημένων 2025.

3.5.4 Τα Ελληνικά στα Κέντρα Αλληλογραφίας

Ελληνόγλωσσα προγράμματα δημιουργήθηκαν από τον κρατικό φορέα Εκπαίδευσης δια Αλληλογραφίας από το 1978. Τα προγράμματα αυτά λειτουργήσαν στη Βικτώρια, Νότιο Αυστραλία και Νέα Νότιο Ουαλία, προκειμένου να εξυπηρετήσουν μαθητές των απομακρυσμένων περιοχών της Αυστραλίας, οι οποίοι δεν είχαν άμεση πρόσβαση στη συστηματική εκπαίδευση. Η Ελληνική προσφέρεται από τον φορέα αυτό μαζί με άλλες έξι γλώσσες σε μαθητές της δευτεροβάθμιας παιδείας του Γυμνασίου και του Λυκείου. Η πλειοψηφία των μαθητών προέρχεται από την ευρύτερη μητροπολιτική περιοχή της Μελβούρνης και του Σύδνεϋ και την επαρχία, οι οποίοι δεν έχουν άνετη πρόσβαση στα σχολεία. Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα δια αλληλογραφίας δε φαίνεται ότι ελκύουν την προτίμηση των μαθητών και βρίσκονται σε διαρκή φθίνουσα πορεία. Για παράδειγμα, το 1988 στη Βικτώρια ο αριθμός των μαθητών του προγράμματος ανερχόταν σε 180, το 1992 μειώθηκε σε 123 για να καταλήξει σε 93 το 1998. Τα προγράμματα διδασκαλίας τα τελευταία δέκα χρόνια αναδομήθηκαν και αναδιοργανώθηκαν για να προσαρμοσθούν στις λειτουργικές ανάγκες των μαθητών τους. Προσπάθειες που έγιναν από μαθητές μη ελληνικής καταγωγής να ενταχθούν στα τμήματα αυτά δεν τελεσφόρησαν, επειδή η γλωσσική επάρκεια που απαιτούνταν ήταν ανώτερη των δυνατοτήτων τους. Η ανάλυση των στοιχείων αποδεικνύει επί-

σης ότι ο αριθμός των μαθητών θα συνεχίσει να φθίνει, αν τα μαθήματα των πρώτων τάξεων του Γυμνασίου δεν αναδιοργανωθούν πλήρως με στόχο τους μαθητές της δεύτερης και τρίτης γενιάς και τους μη ελληνικής καταγωγής.

Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα, όπως αυτά είναι τώρα δομημένα, απαιτούν τουλάχιστον 200 ώρες διδασκαλίας ετησίως, επικεντρώνοντας την έμφαση στη γλώσσα και λιγότερο στον πολιτισμό, επειδή απώτερος σκοπός του προγράμματος είναι η επιτυχία των μαθητών στις εισαγωγικές εξετάσεις των ΑΕΙ. Η έμφαση αυτή αποτελεί ωστόσο αντικίνητρο για τους μη επαρκείς μαθητές της δεύτερης και τρίτης γενιάς να αποτολμήσουν εγγραφή και παρακολούθηση.

Τα τμήματα εκπαίδευσης δια αλληλογραφίας της Ν.Ν.Ο. έχουν μεθοδεύσει δύο προγράμματα αλλοτροπικά για τους μαθητές της επαρχίας και αυτούς της ευρύτερης μητροπολιτικής περιοχής. Τα προγράμματα του Σύδνεϋ είναι περισσότερο ελαστικά και οι μαθητές τους έχουν να επιλέξουν ανάμεσα από τρία διαφορετικά επίπεδα κατάρτισης, γεγονός που κάνει δυνατή και τη φοίτηση μαθητών μη ελληνικής καταγωγής. Για το λόγο αυτό οι μαθητές μη ελληνικής καταγωγής, που παρακολουθούν τα προγράμματα του Σύδνεϋ, ανέρχονται σε 57%.

3.5.5 Τα Ελληνικά στις Σχολές Γλωσσών

Το 2001, μόνο δύο Πολιτείες και μία Επικράτεια της Αυστραλίας διατηρούσαν κυβερνητικά Σαββατιανά Σχολεία (Saturday School of Languages) για τις ανάγκες των μαθητών της Ελληνικής στο Σύδνεϋ, το Darwin, και τη Μελβούρνη και στις μεγάλες κομποπόλεις των επαρχιών τους. Η λειτουργικότητα των σχολείων αυτών είναι να συμπληρώνουν τις ελλείψεις που δημιουργούνται στα κυβερνητικά σχολεία είτε από έλλειψη πρόσβασης λόγω απόστασης, είτε από τη δυσκολία των μαθητών να παρακολουθήσουν τα ελληνόγλωσσα τμήματα κατά τη κανονική διάρκεια των μαθημάτων. Η θεσμοθέτηση των σχολείων αυτών αποτελεί επίσης οικονομικά συμφέρουσα λύση για τις Κυβερνήσεις των Πολιτειών, διότι διασφαλίζουν τη διδασκαλία των εθνοτικών γλωσσών, με ελάχιστο οικονομικό βάρος και έξω από τις πολυδάπανες διεργασίες της κανονικής εκπαίδευσης. Στη Νότιο Αυστραλία τα Σαββατιανά κυβερνητικά Σχολεία οργανώνουν προγράμματα μόνον για τις γλώσσες εκείνες, που δεν προσφέρονται στο κανονικό πρόγραμμα των ημερήσιων σχολείων, ενώ στην Πέρθ τα τμήματα λειτουργούν μόνον για τις ασιατικές γλώσσες και τη Γαλλική.

Τον Ιούλιο του 1998 λειτούργησαν για πρώτη φορά ελληνόγλωσσα προγράμματα κάθε Τετάρτη από τη Σχολή Γλωσσών στη Βόρεια Επικράτεια της Αυστραλίας, προσελκύοντας αρχικά επτά μαθητές. Συνολικά, το 1998 λειτουργούσαν 23 κέντρα Σχολών Γλωσσών στην Αυστραλία, προσφέροντας ελληνόγλωσσα προγράμματα σε 1.710 μαθητές, από τους οποίους το 34% προέρχονταν από την επαρχία. Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι Σχολές Γλωσσών, σύμφωνα με τους διευθυντές τους, είναι η απρόσκοπτη εξεύρεση εκπαιδευτικών στην επαρχία. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί προσλαμβάνονται σε προσωρινή βάση και, συνήθως, είναι προσωποτύχοι εκπαιδευτικοί, αρκετοί όμως δεν κατέχουν τυπικά προσόντα. Το προσωρινό και ακαθόριστο της εργασίας και η μη επαγγελματική τους χειραφέτηση αποτελούν συνήθως την αφορμή για δικαιολογημένες διαμαρτυρίες από πλευράς των

διδασκόντων στο φορέα αυτόν. Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα διαρκούν 220 λεπτά εβδομαδιαίως.

Από το 1992, εξαιτίας της έλλειψης προσοντούχων Ελληνιστών στην επαρχία, τα Γραφεία των Γενικών Προξενείων ανέλαβαν την ευθύνη να προμηθεύουν τις Σχολές Γλωσσών με αποσπασμένους Ελλαδίτες εκπαιδευτικούς. Οι μαθητές των προγραμμάτων αυτών προέρχονται κυρίως από τα κυβερνητικά σχολεία (69%), 23% από τα ανεξάρτητα Αγγλικανικά και Προτεσταντικά Κολέγια και 7% από τα καθολικά Κολέγια. Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα προσελκύουν μεγάλο αριθμό μαθητών, σχεδόν αποκλειστικά ελληνικής καταγωγής, στις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου.

3.5.6 Τα Ελληνικά στα Τμήματα Ηλεκτρονικής Διδασκαλίας

Το 1996, εισήχθη στη Βικτώρια για πρώτη φορά, όπως και στη Νότιο Αυστραλία, η ηλεκτρονική μέθοδος διδασκαλίας για τους μαθητές του Δημοτικού με τίτλο Primary Access to LOTE via Satellite (PALS). Το πρόγραμμα αυτό μεθοδεύτηκε για αρχαρίους και προχωρημένους μέσα στα πλαίσια του προγράμματος για τα Σχολεία του Μέλλοντος. Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα εκπέμπονταν δύο φορές την εβδομάδα.

Το 1996 που πρωτολειτούργησε το ηλεκτρονικό πρόγραμμα στη Βικτώρια, η Ελληνική ήταν μία από τις επτά γλώσσες που προτιμήθηκαν, προσελκύοντας το 2% των σχολείων που εφάρμοσαν το πρόγραμμα. Στην Αδελαΐδα, το 1998, το ηλεκτρονικό σύστημα μεθοδεύτηκε από το Πανεπιστήμιο του Flinders με στόχο του τους μαθητές της ακριτικής ελληνόπουλης του Cooper Pedy.

3.6 Τα Ελληνικά στα Ελληνικά Ημερήσια (Δίγλωσσο) Σχολεία

Τα Ελληνικά Ημερήσια Σχολεία προσλαμβάνουν για λόγους ασφαλούς κρατικής επιχορήγησης και εμπορικής διαφοροποίησης την προσωνομία του «Ορθόδοξου» και αυτήν του «δίγλωσσου», παρά το γεγονός ότι και οι δύο προσωνομίες δεν αποδίδουν την ακριβή ταυτότητα αυτών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Οι κοινοτικοί φορείς, οι οποίοι διατηρούν την υψηλή κυριότητα των σχολείων αυτών, προβάλλουν επίσης τα ιδρύματά τους ως Κολέγια και ως Grammar School με στόχο την αναβάθμιση του γοήτρου τους και την προώθηση της εικόνας ενός σχολικού προγράμματος, εντεταγμένου στην αγγλο-κελτική παράδοση.

Συμπληρώθηκαν περισσότερα από είκοσι χρόνια από την εποχή που ιδρύθηκε και λειτούργησε στη Μελβούρνη το πρώτο Ημερήσιο Δίγλωσσο Ελληνικό Ορθόδοξο Κολέγιο του Αγίου Ιωάννου (1978). Στο εκπαιδευτικό αυτό ίδρυμα λειτούργησε πλήρες ελληνόγλωσσο πρόγραμμα ανάδυσης (immersion classes) με έμφαση την ελληνομάθεια. Οι μαθητές του Κολεγίου στα πρώτα τρία χρόνια χρησιμοποιούσαν ως κύρια γλώσσα μάθησης την Ελληνική και προοδευτικά αυξανόταν ο αριθμός των ωρών διδασκαλίας στην Ελληνική. Μετά το 1986 άρχισε να σημειώνεται σοβαρή μετάλλαξη στα προγράμματά του, εξαιτίας κυρίως της αλλαγής του μαθητικού δυναμικού του, αλλά και εξωτερικών πιέσεων που ασκούνταν κυρίως από τους γονείς, οι οποίοι δεν κατανοούσαν τη χρησιμότητα των δίγλωσσων προγραμμάτων.

Θα πρέπει ωστόσο να υποστηριχθεί ότι το 2001 δεν λειτουργούσε στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία, ουσιαστικά δίγλωσσο ελληνόγλωσσο πρόγραμμα, με εξαίρεση τα προγράμ-

ματα της προσχολικής ηλικίας στην Καμπέρα, το Darwin και το Wellington και το πρόγραμμα του Κυβερνητικού σχολείου του North Lalor στη Μελβούρνη. Το δίγλωσσο πρόγραμμα με την έννοια της κατ' εξοχήν ή μερικής χρήσης της Ελληνικής, ως μέσου διδασκαλίας, δεν αποτελεί πρόγραμμα και φιλοδοξία των Ελληνικών Ημερήσιων Σχολείων, που λειτουργούν στις τέσσερις Πολιτείες του νότου (ΔΑ, ΝΑ, Βικτώρια και Ν.Ν.Ο.). Η χρήση της Ελληνικής ως μέσου διδασκαλίας πέρα από τα ελληνόγλωσσα προγράμματα έχει περιορισθεί κυρίως στα Θρησκευτικά και στα μαθήματα χορού και μουσικής. Έχει καθιερωθεί ως νομοτέλεια στα λειτουργούντα Ημερήσια Ελληνικά εκπαιδευτήρια η διδασκαλία της Ελληνικής από τέσσερις έως έξι ώρες την εβδομάδα. Το καταστατικό της λειτουργίας των σχολείων αυτών καθιερώνει επί πλέον την Ελληνική ως υποχρεωτικό μάθημα διδασκαλίας μέχρι και τη δεκάτη τάξη και τη μεθόδευση ειδικού τομέα Ελληνικών ενσωματωμένου στο κυρίως πρόγραμμα του σχολείου.

Το 2001 λειτουργούσαν στην Αυστραλία ένδεκα Ελληνικά Ημερήσια Προγράμματα, εκ των οποίων τα δύο ήταν αφιερωμένα σε μαθητές της προσχολικής ηλικίας (Καμπέρα και Darwin). Ο συνολικός αριθμός των σπουδαστών τους ανερχόταν σε 5.000, εκ των οποίων οι 665 ήταν αλλοεθνείς και 1000 προέρχονταν από διεθνικούς γάμους. Ο φορέας αυτός της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης γνώρισε τη μεγαλύτερη αριθμητική αύξηση των τελευταίων είκοσι ετών, ήτοι από 430 το 1981 σε 3.230 το 1992, σε 4.994 το 2001. Ανάλογα με τη σύνθεση του μαθητικού δυναμικού, τα Ελληνικά Ημερήσια χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: Τα ελληνοπαγή Ημερήσια (St John's College, St. Anargyroi στη Βικτώρια, St. George στην Αδελαΐδα, St. Euthymia, St. Spyridon All Saints στη Ν.Ν.Ο.), στα οποία ο αριθμός των αλλοεθνών μαθητών δεν ξεπερνά το 12% (ιδιαίτερα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) και τα εθνοτικάς αδέσμευτα Ημερήσια, όπου το ποσοστό των αλλοεθνών ανέρχεται και μέχρι το 68% (Alphington Grammar, St Andrew College).

Από την έμφαση του σχολικού προγράμματος στα θρησκευτικά ή της εκκλησιαστικοκεντρικής διοίκησης του σχολείου διακρίνονται επίσης δύο κατηγορίες σχολείων, τα αδέσμευτα (St. Andrews, Alphington, St. Nicholas, Canberra, St. Nicholas, Darwin) και τα εκκλησιαστικοκεντρικά (St. John's, Melbourne, St. George, Adelaide). Δύο Ημερήσια σχολεία που λειτούργησαν στη Μελβούρνη στη δεκαετία του 1980, η Ευαγγελίστρια και το St. Basil's Grammar, Melbourne αναγκάστηκαν να διακόψουν τη λειτουργία τους, εξαιτίας των δημογραφικών περιορισμών που προέκυψαν, επειδή και τα δύο ιδρύματα λειτούργησαν σε εσωτερικά προάστια, απ' όπου σημειώθηκε μαζική έξοδος Ελλήνων εποίκων. Αντίθετα, στα μικρότερα αστικά κέντρα, της Καμπέρας και του Darwin, οι εκεί προεστοί της ομογένειας διατηρούν αισιοδοξία και θέληση να ιδρύσουν Ελληνικά Ημερήσια σχολεία, αναβαθμίζοντας τα ήδη λειτουργούντα με επιτυχία δίγλωσσα προσχολικά τους προγράμματα.

Τον Ιούνιο του 2001, όπως ήδη υποστηρίχθηκε, η αρχαιότερη Ελληνική Κοινότητα του Σύδνεϋ αποφάσισε να προχωρήσει στην ίδρυση και λειτουργία δίγλωσσου ημερήσιου σχολείου, όπου θα διασφαλίζεται η διδασκαλία της Ελληνικής για 10-12 ώρες εβδομαδιαίως, αρχίζοντας παράλληλα με την ίδρυση τριών ελληνόφωνων παιδικών σταθμών στην περιοχή του St. George στα νότια προάστια του Σύδνεϋ. Η πρωτοποριακή εφαρμογή του δίγλωσσου αυτού προγράμματος θα καθιερώσει το σχολείο αυτό ως το μονα-

δικό του είδους του στην Αυστραλία.

Παρά το γεγονός ότι η διδασκαλία των Ελληνικών δεν είναι υποχρεωτική στις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου των Ημερήσιων Ελληνικών Σχολείων, εν τούτοις το 83% των μαθητών αποφοιτούν με τα Ελληνικά ως ένα από τα μαθήματα επιλογής τους. Ο υψηλότετος δείκτης της γλωσσικής συγκράτησης συνάδει με τη γενικότερη φιλοσοφία των σχολείων αυτών, των οποίων γενεσιουργός στόχος υπήρξε η εθνογλωσσική διατήρηση των μαθητών τους.

Ωστόσο, ο αριθμός των αλλοεθνών μαθητών, που συνεχίζει την εκμάθηση της Ελληνικής μέχρι και τη δωδεκάτη τάξη, δεν ξεπερνά το 9%, γεγονός που κατατείνει στην άποψη ότι δεν λειτουργούν αποτελεσματικά τα διαφορετικά γλωσσικά επίπεδα μάθησης και κατάρτισης, ιδιαίτερα στη Βικτώρια όπου επιπλέον ισχύει, όπως ήδη έχουμε θίξει, και το ότι υπάρχει μόνον ένα και ενιαίο σύστημα αξιολόγησης της γλωσσικής επάρκειας των υποψηφίων στις εισαγωγικές εξετάσεις των ΑΕΙ, γεγονός που αποθαρρύνει τους αλλοεθνείς να συνεχίσουν την ελληνομάθεια μέχρι και την αποφοίτησή τους.

Πολιτεία	Αριθμ. Σχολείων	Αριθμ. Μαθητ.	Αριθμ. Διεθν.	Αριθμ. Αλλοεθνών
N.N.O.	3	1.998	279	159
Βικτώρια	3	2.107	379	253
N. A.	2	577	81	28
Δ. Α.	1	163	22	102
Β. Επικρ.	1	121	-	-
Ε.Π.Π.	1	28	2	4
ΣΥΝΟΛΟ	11	4.994	763	546

Πίνακας 9ος

Εμφαίνεται ο αριθμός των μαθητών των Ελληνικών Ημερήσιων Σχολείων

Πηγή: Η Απογραφή της Έρευνας Παιδεία Ομογενών (2001).

Σύμφωνα με την άποψη των ιθυνόντων των Ημερήσιων Ελληνικών Σχολείων στοχοθεσία των ιδρυμάτων τους αποτελεί η ελληνομάθεια και η ευρύτερη καλλιέργεια της αγάπης των μαθητών προς τον ελληνικό πολιτισμό, η απόκτηση δεξιοτήτων διγλωσσίας και η διατήρηση της εθνογλωσσικής ταυτότητας των μαθητών τους. Ωστόσο το εν γένει πρόγραμμά τους, ενώ δείχνει μια συγκρατημένη έμφαση προς την ελληνομάθεια, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως δίγλωσσο. Σε ορισμένα σχολεία ακόμη και τα θρησκευτικά διδάσκονται στην αυστραλιανή Αγγλική, ενώ σε άλλα ως μέσο διδασκαλίας ακόμη και της Ελληνικής χρησιμοποιείται μερικώς η κυρίαρχη γλώσσα. Σε δύο από αυτά (St. Andrew's Grammar και Alphington Grammar) αμβλυμένη είναι η έμφαση στην εθνογλωσσική συγκράτηση. Όλα τα Ημερήσια Σχολεία λειτουργούσαν με σχετική εξάρτηση από την εκκλησιαστική, κοινοτική και κυβερνητική (ελλαδική) εξουσία. Τούτο διότι όλοι οι φορείς αυτοί συμβάλλουν οικονομικά στη λειτουργία τους, με επιχορηγήσεις και διορισμό εκπαιδευτικών.

Μέχρι το 1998, μόνο οι τίτλοι σπουδών του Κολεγίου του Αγίου Ιωάννη αναγνωρίζονταν από το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας. Το 1987, έγινε μια σοβαρή προσπάθεια από την Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας να ιδρυθεί και να λειτουργήσει στην Αυστραλία ένα συντηρητικό σύστημα συνεργασίας των σχολείων σε μορφή εταιρείας ή συνδέσμου χωρίς όμως μεγάλη επιτυχία. Το 1991, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση διόρισε έναν πρώην πολιτευτή να αξιολογήσει την οικονομική και εκπαιδευτική κατάσταση των Ελληνικών Ημερησίων Σχολείων και την πιθανότητα ένταξης των Ελληνικών Ημερησίων κάτω από την Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας. Στην επίσημη αναφορά του ο H. Hudson, με τίτλο *On the Shade of Olympus* κατέληξε ότι μια τέτοια ένταξη θα προκαλούσε σφοδρές ενδοκοινοτικές διενέξεις και τόνισε ότι οι περισσότερες Κοινότητες προτιμούν την αυτονομία τους.

Το μαθητικό δυναμικό το σχολείων αυτών προέρχεται από όλα τα οικονομικο-κοινωνικά στρώματα και, συνήθως, πολλοί μαθητές ταξιδεύουν μεγάλες αποστάσεις για να φοιτήσουν στα προγράμματα των Ημερησίων. Η σημαντική συρρίκνωση του αριθμού των κρατικών σχολείων, η δοκιμασία της ποιοτικής στάθμης τους, εξαιτίας των αφόρητων οικονομικών περιορισμών που επιβλήθηκαν την τελευταία πενταετία, τα υψηλά δίδακτρα των Κολεγίων των Αγγλικανών και άλλων ετερόδοξων δογμάτων και, τέλος, η υπεροψία του συστήματος των Καθολικών Σχολείων έχουν ως συνέπεια να προτιμούνται τα Ελληνικά Ημερήσια, πολλά εκ των οποίων συγκαταλέγονται μεταξύ των 100 καλύτερων της Πολιτείας, όπου λειτουργούν. Η αριθμητική δύναμη των μαθητών εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό από τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας. Το 1992, για παράδειγμα, εξαιτίας της οξείας οικονομικής κρίσης, ο αριθμός των μαθητών δε σημείωσε την αναμενόμενη αύξηση, ενώ αρκετά Ημερήσια Ελληνικά Σχολεία δοκιμάστηκαν αισθητά, επειδή υποχρεώθηκαν να δανεισθούν μεγάλα ποσά για να ανταποκριθούν στα στεγαστικά τους προβλήματα. Τα περισσότερα από αυτά, επειδή διέρχονται το στάδιο της ανάπτυξης τους, δεν έχουν οικονομική υποδομή και επάρκεια, ώστε να ξεπερνούν ανώδυνα τις οικονομικές διακυμάνσεις της χώρας, ενώ τα δίδακτρα που χρεώνουν κυμαίνονται σε συντηρητικά επίπεδα, μεταξύ 2.800 και 3.500 δολάρια ετησίως (τα Αγγλικανικά χρεώνουν δίδακτρα ύψους 9.000-12.000 δολαρίων ετησίως).

Ο αριθμός των ωρών διδασκαλίας της Ελληνικής εξαρτάται από την έμφαση που προσδίδει στην εθνογλωσσική συγκράτηση η Διεύθυνση του Σχολείου και ποικίλει από πέντε έως έξι ώρες την εβδομάδα χωρίς να υπερβαίνει τον αριθμό των ωρών διδασκαλίας της Αυστραλιανής. Η μετάθεση από το γενεσιουργό φιλοσοφικό αίτιο της ίδρυσης των σχολείων αυτών, ήτοι τη διγλωσσία, σε ιδρύματα, όπου λειτουργούν απλώς συνεκτικά ελληνόγλωσσα προγράμματα, οφείλεται στη ζήτηση και κατά συνέπεια είναι υπαρκτική. Μετά το 1985, όταν εμφανίστηκαν στις τάξεις των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της χώρας τα παιδιά των αυστραλογεννημένων εποίκων ελληνικής καταγωγής, η υπαναχώρηση από τις αρχικές ιδρυτικές θέσεις υπήρξε θέμα επιβίωσης. Και τούτο διότι τα Ελληνικά Ημερήσια Σχολεία δεν ιδρύθηκαν με στόχο την καλλιέργεια στατικής διγλωσσίας. Λειτουργήσαν και γρήγορα έγιναν δημοφιλή, επειδή απλά θεράπευαν τις κοινωνικές και γλωσσικές ανάγκες των εποίκων της πρώτης κυρίως γενεάς.

ΟΝΟΜΑ ΚΟΛΕΓΙΟΥ	1988	1992	2001
Άγιοι Πάντες (N.N.O.)	-	162	475
Alphington Grammar (Βικ)	-	246	779
St. Basil's Grammar (Βικ)	169	148	-
Ευαγγελίστρια (Βικ)	368	276	-
Άγιοι Ανάργυροι (Βικ)	358	467	784
Άγιος Ανδρέας (ΔΑ)	-	68	163
Αγία Ευθυμία (NNO)	-	189	743
Άγιος Γεώργιος (ΝΑ)	112	185	562
Δίγλωσσο Cooper Pidy (ΝΑ)	-	-	15
Άγιος Ιωάννης (Βικ)	738	704	544
Άγιος Σπυρίδων (NNO)	320	653	780
Άγιος Νικόλαος (ACT)	-	18	28
Άγιος Νικόλαος (Darwin)	-	-	121
ΣΥΝΟΛΟ	2.065	3.116	4.994

Πίνακας 10ος

*Εμφαίνεται ο αριθμός των μαθητών των Ελληνικών Ημερήσιων Σχολείων
Πηγή: Η Απογραφή της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).*

Μέχρι και τις αρχές του 1980 υπήρχε ένας μεγάλος αριθμός παιδιών, που προσέρχονταν στις προσχολικές και σχολικές τους τάξεις ως μονόγλωσσοι ελληνόφωνες. Η εναρμονισμένη μετάβαση στην Αυστραλιανή και η απορρέουσα ωφέλεια από την επιπρόσθετη καλλιέργεια της Ελληνικής αποτελούσαν τα κίνητρα της επιλογής του Ελληνικού Ημερήσιου για τους γονείς της εποχής. Οι εκπαιδευτικοί και η διοικητική ηγεσία των Ημερήσιων Σχολείων της εποχής δεν προγραμματίσσε με βάση την επερχόμενη αλλαγή. Η έλλειψη σαφούς προγραμματικής πολιτικής εξανάγκασε τις διευθύνσεις των σχολείων αυτών, όταν άλλαξε η δημογραφική σύνθεση του μαθητικού τους δυναμικού με την έλευση πλέον παιδιών τρίτης γενιάς, να καταφύγουν στην εύκολη και οικονομικά βιώσιμη λύση. Αντί να αναπτύξουν δίγλωσσα προγράμματα, ενισχύοντας τη δυναμική των μαθημάτων για αρχαίους και να συγκρατήσουν τον ίδιο αριθμό ωρών διδασκαλίας της Ελληνικής, που ίσχυε στην προγενέστερη κατάσταση, ήτοι από οκτώ έως δέκα ώρες την εβδομάδα, μείωσαν τον αριθμό αρχικά σε έξι ώρες και μετά σε τέσσερις στα περισσότερα σχολεία. Έτσι, ουσιαστικά μετατοπίσθηκε και το λειτουργικό βάρος των σχολείων αυτών από δίγλωσσα που ήσαν, σε σχολεία υπό τον έλεγχο της ομογένειας, που διατηρούν απλώς ελληνόγλωσσα προγράμματα. Το ελπιδοφόρο στην περίπτωση αυτή είναι ότι, εφόσον η εκκλησιαστική και κοινοτική ηγεσία παραμείνει ελληνοκεντρική, η μετάθεση στις ιδρυτικές θέσεις των σχολείων αυτών είναι πιθανή. Για να μην επαναληφθεί και στην Αυστραλία η εξελικτική πορεία της οικουμενικής Ορθοδοξίας στις ΗΠΑ, πολιτικής η οποία οδήγησε στην απώλεια της ελληνικότητας, με αποτέλεσμα ο Πρόεδρος της Ελληνικής Ορθόδοξης Ενορίας της Νέας Ορλεάνης το 1998 να είναι ορθόδοξος νέγρος.

3.7 Ιστορική προσέγγιση της διγλωσσίας

Σύμφωνα με την απογραφή του 1996, σχεδόν το ένα τρίτο του πληθυσμού της Αυστραλίας είναι μετανάστες ή παιδιά μεταναστών. Η πλειοψηφία του ανθρώπινου αυτού δυναμικού προέρχεται από μη αγγλόφωνες χώρες και, κατά συνέπεια, το θέμα της διγλωσσίας παίρνει ιδιαίτερες διαστάσεις στην Αυστραλία. Μία από τις βασικές συνέπειες της αναγνώρισης ότι η Αυστραλία είναι μία πολυπολιτιστική και πολυγλωσσική κοινωνία είναι η διατήρηση της γλώσσας των διαφόρων εθνοτικών ομάδων. Λειτουργική συνέπεια μιας πολυπολιτιστικής κοινωνίας θα πρέπει να είναι η επιλογή χρήσης μιας γλώσσας για την αποτελεσματικότητά της, προκειμένου να αποκτήσει ο αποδέκτης μαθητής τις απαραίτητες γνώσεις και όχι η ανάγκη να αφομοιωθεί γλωσσικά από την κυρίαρχη γλώσσα, πολιτισμό και κοινωνία.

Η διγλωσση εκπαίδευση δεν αποτελεί πρόσφατο φαινόμενο στα διεθνή εκπαιδευτικά χρονικά, αφού σύμφωνα με ορισμένους ερευνητές της ιστορικής γλωσσολογίας, τα πρώτα δίγλωσσα σχολεία λειτούργησαν πριν από 5000 χρόνια (Mackey, 1978). Η παρουσία τους παρέμεινε εμφανής στον αρχαίο κόσμο, στην Αναγέννηση και στη σύγχρονη εποχή (Lewis, 1981).

Η ύπαρξη διγλωσσων προγραμμάτων στην Αυστραλία δοκιμάστηκε με επιτυχία από τα μέσα του 19ου αιώνα, αν και η λειτουργία τους υπήρξε ασυνεπής και αμφιλεγόμενη, εξαιτίας από τη γενικότερη νοοτροπία της κοινωνίας, την επίσημη πολιτική της κυβέρνησης και τα οικονομικά δεδομένα, που ουσιαστικά διαμόρφωναν το μέγεθος και την έκταση της μεταναστευτικής πολιτικής. Παρά την παρέλευση σχεδόν τριακονταετίας από τη θεσμοποίηση του πολυπολιτισμού και τη διαμόρφωση Εθνικής Πολιτικής για τις Γλώσσες, το φαινόμενο της διγλωσσίας, ως αντικείμενο σπουδής και μελέτης, παραμένει στεγανοποιημένο εντός των ορίων του πληθυσμού των εθνοτικών μειονοτήτων. Συγκριτικά, μικρός είναι ο αριθμός των μελών της κύριας αγγλοσαξονικής κοινωνίας, που ενδιατρέφει σε δίγλωσσα προγράμματα. Αν και μετά το 1988, τα πολιτειακά Υπουργεία Παιδείας, εναρμονισμένα προς τη γενικότερη πολιτική της κοινοπολιτειακής Κυβέρνησης, καθιέρωσαν υποχρεωτική την εκμάθηση και δεύτερης γλώσσας, εν τούτοις τα δίγλωσσα προγράμματα παρέμειναν σχεδόν αποκλειστικά λειτουργικό προνόμιο των εθνικών μειονοτήτων της χώρας. Ελάχιστα μόνο κυβερνητικά δίγλωσσα προγράμματα λειτούργησαν με επιτυχία αλλά σε πειραματική βάση.

Βασικό κριτήριο εισαγωγής και διατήρησης γλωσσικών και διγλωσσων προγραμμάτων παραμένει για τα περισσότερα σχολεία η γλωσσική και εθνοτική κατάσταση του μαθητικού δυναμικού. Από την άλλη, πολλοί γονείς συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν τα δίγλωσσα προγράμματα με προκατάληψη, αξιολογώντας ότι τα προγράμματα αυτά αποτελούν λύση για όλους όσοι προέρχονται από οικογένειες, όπου λειτουργεί ως οικόλεκτος μια δεύτερη γλώσσα και όχι ως αραστή μέθοδος γλωσσικού εμπλουτισμού και κοινωνικής ανέλιξης.

Τα δημογραφικά δεδομένα, η συχνή μετακίνηση των πληθυσμών και η επίσημη πολιτική της αυστραλιανής Κυβέρνησης ήσαν οι τρεις παράγοντες, που επηρέασαν ιστορικά τη μορφή και το περιεχόμενο της διγλωσσίας και το ζητούμενο ιδανικό της διγλωσσης εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, πριν από τριάντα χρόνια, σύμφωνα με την απογραφή του 1971, ο αριθμός των ελλαδογεννημένων εποίκων ανερχόταν σε 180.000 περίπου, ενώ το 1996 ο

αριθμός τους δεν ξεπερνούσε τις 126.000. Βέβαια, ο τόπος γέννησης δεν είναι απολύτως δηλωτικός του μεγέθους της διγλωσσίας, αφού δεν δηλώνεται η αριθμητική διάσταση της δεύτερης γενιάς. Επιπλέον, δεν είναι δυνατό να εξισώσουμε τη γλώσσα με τον τόπο γέννησης, αφού χιλιάδες ελληνόφωνοι μετανάστες γεννήθηκαν στη Μέση Ανατολή, Αίγυπτο, Ρουμανία και στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Οι περισσότεροι κοινωνιο-γλωσσολόγοι παραδέχονται σήμερα ότι ο δίγλωσσος είναι κάτοχος μιας βασικής εσωτερικής γλωσσικής δεξαμενής, από την οποία αντλεί το λεξιλόγιο και το τυπολογικό για όλες τις γλώσσες που χρησιμοποιεί. Η διευρυμένη αυτή γλωσσική δεξαμενή επηρεάζει διαφορετικά τη μαθησιακή και γνωστική λειτουργία των δίγλωσσων έναντι των μονόγλωσσων. Ο J. Cummins (1973) («A Theoretical Perspective on the Relationship between Bilingualism and Thought», in *Working Papers on Bilingualism*, Toronto, pp. 1-9) ανέκρουσε τεκμηριωμένα την άποψη του Macnamara ότι η διγλωσσία επηρεάζει τη διανοητική ανάπτυξη (cognitive growth) – ήτοι τη γλωσσική και τη μη γλωσσική. Ο Cummins δικαιολογημένα αναφέρεται στους Leopold, Peal, Lombert και Tucker (σ.6), οι οποίοι στα συγγράμματά τους επεξηγούν «την ανωτερότητα των δίγλωσσων στα tests της γενικότερης επιχειρηματολογίας και της προφορικής ευφυΐας», υποστηρίζοντας ότι «οι δίγλωσσοι αποκτούν υψηλότερη ικανότητα διανοητικότητας επειδή ακριβώς έχουν δύο λέξεις για το ζητούμενο πάντα προς αναφορά αντικείμενο» (σ.7). Οι εξωγλωσσικοί παράγοντες που ευνοούν τους δίγλωσσους στηρίζονται στην κοινωνική χρήση της γλώσσας και στην εμπειρική γνώση και βιώματα δύο ή περισσότερων πολιτισμών. Η διγλωσσία δεν είναι υπερβολικό να θεωρηθεί ότι αποτελεί την απελευθέρωση του ατόμου από τους περιορισμούς της μητρικής του γλώσσας (κυρίαρχης γλώσσας ή εθνικής) και τη διείσυσή του σε ευρύτερους χώρους.

Η μελέτη των δίγλωσσων προγραμμάτων και οι προοπτικές τις επιτυχούς εφαρμογής τους στηρίζονται επίσης στο κατά πόσο το φαινόμενο της διγλωσσίας παραμένει δυναμικό (ήτοι προσωρινό και κατά συνέπεια υποχρεωτικό φαινόμενο), οπότε λειτουργεί με μεταβατική διάρκεια, μέχρις ότου δηλαδή η κυρίαρχη γλώσσα επικρατήσει. Η δυναμική ή υποχρεωτική διγλωσσία εξ ορισμού είναι μονοδρομικό φαινόμενο, δηλαδή χαρακτηρίζει τη μειονοτική ομάδα και όχι την κυρίαρχη. Στην περίπτωση αυτή, δίγλωσσα είναι τα παιδιά των μεταναστών και η γλώσσα τους είναι αυτή που δέχεται τις γλωσσικές αλλοιώσεις, εξαιτίας της επίδρασης της κυρίαρχης γλώσσας. Η διγλωσσία στα παιδιά αυτά της συγκεκριμένης γλωσσικής ομάδας παλαιότερα λειτουργούσε ως μέσον για την απόκτηση γλωσσικής επάρκειας στην κυρίαρχη Αγγλική, αφού μετά τη διαμόρφωση διγλωσσίας, η κυρίαρχη γλώσσα επικρατούσε βαθμιαία μέχρι της τελικής εξασθένησης της ασθενούς ή δεύτερης γλώσσας. Η υποχρεωτική διγλωσσία, κατά συνέπεια, είναι η ασταθής διγλωσσία, η πρόσκαιρη και μεταβατική, αυτή που δεν έχει ισχυρούς λόγους αντίστασης, αφού δεν χρειάζεται ένα πρόσωπο δύο γλώσσες για να εκφράσει τις ίδιες απόψεις. Η προαιρετική διγλωσσία, επομένως, η οποία ξεκινά από την επιθυμία ενός προσώπου να μελετήσει και να μιλήσει δύο γλώσσες, έξω και πέρα από τους δημογραφικούς περιορισμούς μιας συγκεκριμένης εθνικής ομάδας, για να διευρύνει πολιτιστικά την ταυτότητά του, είναι το γλωσσικό σύστημα που πρέπει να προωθηθεί. Η προαιρετική διγλωσσία δεν έχει κοινωνικά σύνορα, δεν περιορίζεται στη συγκεκριμένη εθνική ομάδα και λειτουργεί στην ευρύτερη κοινωνία, από

την οποία αντλεί και τους αποδέκτες μαθητές της. Επομένως, η συρρίκνωση του αριθμού των δίγλωσσων ελληνόφωνων μαθητών στην Αυστραλία οφείλεται στο ότι η υποχρεωτική διγλωσσία, που ίσχυε στα πρώτα τριάντα χρόνια της μεταπολεμικής εποίκησης των Ελλήνων, δεν είχε βρει αποδέκτες μέσα στην ευρύτερη κοινωνία και, κατά συνέπεια, παρέμενε αποκλειστικά ενδοπαροικιακό φαινόμενο, μεταβατικό και υποχρεωτικό της γλωσσικής αφομοίωσης στην Αγγλική. Με την απόκτηση της Αγγλικής, επειδή δεν υπήρχε οικειοθελής επιθυμία διγλωσσικής κατάρτισης, η Ελληνική εξασθένησε.

3.8 Διγλωσσία και ελληνική εποίκηση

Η υφή, η έκταση και η ποιότητα της διγλωσσίας θα πρέπει επίσης να αναλυθούν με βάση τον τύπο και την έκταση της εποίκησης των Ελλήνων, το ρυθμό των μετοικεσιών και το βαθμό της επικοινωνίας με τα μέλη της κύριας αυστραλιανής κοινωνίας. Η εγκατάσταση των Ελλήνων στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας είναι συμπαγής, αλλά όχι σε μορφή στεγανής εποίκησης. Πρόκειται για το σύνδρομο του *melting pot* κατά το οποίο ο ρυθμός της αφομοίωσης των εθνικών ομάδων είναι ταχύτατος, εξαιτίας του ότι οι κυριότερες γλωσσικές επικράτειες έχουν ως ισχυρή γλώσσα την κυρίαρχη Αγγλική. Ο συμπαγής τρόπος της εγκατάστασης των Ελλήνων μεταναστών υπήρξε θετικός (α) για τη συγκράτηση και διατήρηση της Ελληνικής και (β) για τη βραδύτερη διακίνηση του δείκτη της γλωσσικής απόκλισης της Ελληνικής ανάμεσα στα παιδιά των Ελλήνων μεταναστών. Συγκεκριμένα, οι Έλληνες μετανάστες αρχικά (1952-1970) εγκαταστάθηκαν σε συμπαγείς αριθμούς στα εσωτερικά προάστια των πρωτευουσών των Πολιτειών και στη συνέχεια (1974-1990) μετοίκησαν σε συμπαγείς και πάλι αριθμούς στα εξωτερικά προάστια, σε αντίθεση, για παράδειγμα, με τους Ιταλούς, που ενώ αρχικά ήταν συμπαγής ο τύπος της εγκατάστασής τους στα εσωτερικά προάστια, στη συνέχεια διασκορπίστηκαν με αποτέλεσμα να απολεσθεί η συνεκτικότητα των δομών συγκράτησης των διαλέκτων τους. Για παράδειγμα, οι Έλληνες μετανάστες, που αρχικά εγκαταστάθηκαν στην περιοχή του Brunswick της Μελβούρνης, στη συνέχεια μετακινήθηκαν στα βόρεια προάστια του Pascoe Vale, μετά Reservoir, Thomastown και Lalor, ενώ πολλοί από αυτούς εποίκησαν το νεοσύστατο προάστιο του Mill Park. Παράλληλα, όσοι εποίκησαν αρχικά το εσωτερικό προάστιο Richmond, στη συνέχεια κατευθύνθηκαν προς το Prahran και Malvern, πριν καταλήξουν στο Caulfield και εγκατασταθούν μόνιμα πλέον στο Oakleigh σε μεγάλους αριθμούς.

Οι μετοικεσίες αυτές, που ουσιαστικά έσπασαν τα στεγανά των ελληνόφωνων νησίδων, που σχημάτισε η πρώτη εγκατάσταση, διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της Ελληνικής, αφού επηρέασαν σημαντικά τη γλώσσα που έπρεπε να χρησιμοποιούν στις νέες εστίες που δημιουργήσαν. Η Αγγλική καθορίσθηκε ως η γλώσσα της εργασίας, του σχολείου, των δημόσιων υπηρεσιών, των μέσων ευρείας ενημέρωσης και ως ένα μεγάλο βαθμό η γλώσσα της κοινωνικής τους ζωής. Με την άφιξή τους γνώρισαν νέες έννοιες, διέκριναν νέες οπτικές και λεκτικές εικόνες, χρειάσθηκε να υιοθετήσουν την Αγγλική, προκειμένου να εξευρύνουν τα ονόματα των νέων εργασιών, δένδρων, ζώων, νέων πολιτιστικών και κοινωνικών εμπειριών, νέων θεσμικών οργάνων, νέων όρων, ονομάτων και αξιών. Το λεξιλόγιο τους άρχισε αμέσως να επηρεάζεται με την παρείσφρηση μεταφερόμενων λέξεων από την

Αγγλική, για να ακολουθήσει η μεταφορά λεξιλογικών και τυπολογικών μεταφορών, εξαιτίας κυρίως των εννοιολογικών μεταφορών από την Αγγλική.

3.8.1 Πρόβλημα ή προσόν η διγλωσσία;

Αποτελεί βασική προϋπόθεση ότι σε ένα δίγλωσσο εκπαιδευτικό πρόγραμμα δύο γλώσσες λειτουργούν ως μέσο διδασκαλίας. Η μέθοδος, η διάρκεια και ο τρόπος της εμπέδωσης της δίγλωσσης διδασκαλίας είναι θέματα που ποικίλουν από πρόγραμμα, σε πρόγραμμα ανάλογα με τους επιδιωκόμενους στόχους και την εν γένει σύνθεση του μαθητικού δυναμικού. Και τούτο διότι μέλημα του δίγλωσσου προγράμματος δεν είναι απλά η γνωστική ανάπτυξη του παιδιού, αλλά και η ψυχολογική του προδιάθεση και η κοινωνική του ταυτότητα.

Επίσης, λειτουργούν ψυχολογικοί και κοινωνικοί παράγοντες, που ασκούν επιρροή και προδιαθέτουν τη νοοτροπία αποδοχής ή απόρριψης μιας γλώσσας, κυρίαρχης ή μειονοτικής. Για παράδειγμα, στις ΗΠΑ, πολλοί μαθητές που προέρχονται από εθνοτικές ομάδες με σοβαρά προβλήματα ακαδημαϊκής κατάρτισης, τους υποχρεώνουν να φοιτούν σε μονόγλωσσα σχολεία, διότι αρκετοί εκπαιδευτικοί και γονείς διατηρούσαν την εντύπωση ότι τα μαθησιακά προβλήματα των παιδιών αυτών θα επιδεινώνονταν εάν ήσαν υποχρεωμένα να φοιτήσουν σε προγράμματα, που είχαν δύο γλώσσες ως μέσον διδασκαλίας. Την άποψη αυτή διατηρούσε και ο Σύλλογος Καθολικών Διευθυντών του Μοντρεάλ, όταν το 1969 εξέδωσε ανακοίνωση εναντίον της διάδοσης των γαλλόφωνων προγραμμάτων γλωσσικής ανάπτυξης, υποστηρίζοντας τα εξής:

«...Διατηρούμε την άποψη ότι ο μέσος μαθητής δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις μαθημάτων που διδάσκονται σε δύο γλώσσες. Κάθε προσπάθεια επομένως να εφαρμοσθεί ένα δίγλωσσο πρόγραμμα οδηγεί σε ανασφάλεια, γλωσσική παρεμβολή και ακαδημαϊκή αναπηρία...».

Η άποψη αυτή στηριζόταν σε αναχρονιστικά δεδομένα και έρευνες που διεξήχθησαν στη διάρκεια της δεκαετίας του 1920, τα πορίσματα των οποίων κατέληγαν τότε ότι η διγλωσσία επιδρά αρνητικά επί της ακαδημαϊκής ανάπτυξης των παιδιών. Η λανθασμένη αυτή άποψη διατηρήθηκε και συντηρήθηκε ιδιοτελώς από τους εκπαιδευτικούς παιδιών που προέρχονταν από εθνικές μειονότητες μέχρι τη δεκαετία του 1960. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί πίστευαν ότι η διγλωσσία δεν προκαλούσε μόνο σύγχυση στον τρόπο του σκέπτεσθαι των παιδιών και παρεμπόδιζε την ακαδημαϊκή τους εξέλιξη, αλλά, επιπλέον, τα απέτρεπε να γίνουν καλοί Αυστραλοί ή καλοί Αμερικανοί. Επομένως, κατέληγαν ότι βασική προϋπόθεση ομαλής εκπαιδευτικής εξέλιξης ήταν η εξάλειψη της διγλωσσίας. Έτσι, εκπαιδευτικοί και γονείς τιμωρούσαν πολλά παιδιά, τα οποία επέμεναν να χρησιμοποιούν τη μητρική τους γλώσσα και ψυχολογικά τους επέβαλαν να νοιώθουν ντροπή για τη γλώσσα και τον πολιτισμό της καταγωγής τους. Έρευνες, που διεξήχθησαν κάτω από το βάρος του ψυχολογικού καταναγκασμού την εποχή αυτή κατέληγαν στο συμπέρασμα ότι τα δίγλωσσα παιδιά δεν επιδίδονται με επιτυχία στο σχολείο τους και ότι διακατέχονται δήθεν από σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα. Ο ψυχολογικός καταναγκασμός που ασκούνταν στα παιδιά αυτά, τα ανάγκαζε να νοιώθουν την ανάγκη να αποβάλουν την παιδεία της οικογένειάς τους για να μπορέσουν να ενταχθούν στον πολιτισμό της κυρίαρχης ομάδας και συχνά αρνούνταν

να ταυτιστούν με τους ομογενείς τους, απαρνούμενοι την ταυτότητά τους.

Οι οπαδοί της αναχρονιστικής αυτής θεωρίας υποστήριζαν ότι η παιδική διγλωσσία προκαλεί σοβαρά μειονεκτήματα που έχουν σχέση (α) με την διανοητική ανάπτυξη του παιδιού (προτρέπει τη μίμηση και οδηγεί σε διανοητική κόπωση), (β) την αναχαίτιση της εκπαιδευτικής προόδου (επιρεάζεται αρνητικά η προδιάθεσή του απέναντι στη γλώσσα, παρακμάζει το ενδιαφέρον του και η πρωτοβουλία του στην τάξη) και (γ) την προσωπική του προσαρμογή (απώλεια της αυτοπεποίθησης του και του αισθήματος ασφάλειας, δημιουργία αντικοινωνικής συμπεριφοράς). Ορισμένοι μάλιστα θεωρητικοί (Vildomec, 1963: 32) έφτασαν στο σημείο να υποστηρίξουν ότι οι δίγλωσσοι είναι ηθικά αναξιόπιστοι. Με εξαίρεση, για την εποχή του, τον Vernon Jensen (1962), οι περισσότεροι γλωσσολόγοι, συμπεριλαμβανομένων και του Darcy (1953), του Diebold (1968), του Macnamara (1966) και του Vildomec (1963), υποστήριξαν ότι η διγλωσσία αποτελεί μειονέκτημα στην παιδική ηλικία.

Ωστόσο, με την πρόοδο της επιστήμης της κοινωνιολογίας και με περισσότερο αυστηρή επιστημονική μεθοδολογία, τα αποτελέσματα των νέων ερευνών αποδίδουν ελάχιστη μόνο πειστικότητα στις μελέτες που προηγήθηκαν, οι οποίες ουσιαστικά στηρίζονταν στην αφελή υπόθεση ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος έχει τους περιορισμούς του και, κατά συνέπεια, εφόσον δύο γλώσσες έχουν να μοιραστούν τον ίδιο χώρο, καμία από τις δύο δεν θα μπορέσει να αναπτυχθεί. Η μελέτη των Pearl & Lambert το 1962, ωστόσο, άνοιξε το δρόμο στην άποψη ότι η παιδική διγλωσσία, αντίθετα με ό,τι διακηρυσσόταν μέχρι την εποχή εκείνη, προσφέρει μαθησιακά πλεονεκτήματα στους αποδέκτες μαθητές. Οι μελέτες που ακολούθησαν έδειξαν ότι τα δίγλωσσα παιδιά είναι πλέον πιο προχωρημένα στην πνευματική ανάπτυξη από τα μονόγλωσσα παιδιά. Οι ίδιες έρευνες απέδειξαν επιπλέον ότι τα δίγλωσσα παιδιά έχουν καλύτερες δεξιότητες να αναλύσουν τη γλωσσική έννοια και είναι περισσότερο ευαίσθητα σε απόψεις διαπροσωπικής επικοινωνίας σε σύγκριση πάντα με τα μονόγλωσσα παιδιά. Οι Albert & Obler το 1979 στη νευροψυχολογική τους μελέτη με τίτλο, *The Bilingual Brain*, κατέληξαν:

«...Οι δίγλωσσοι ωριμάζουν ενωρίτερα από τους μονόγλωσσους τόσο από την άποψη των εγκεφαλικών γλωσσικών μηχανισμών όσο και της απόκτησης δεξιοτήτων προκειμένου να διαμορφώνουν αφηρημένες έννοιες. Οι δίγλωσσοι επιπλέον, διαθέτουν αργότερα αναπτυγμένες ακουστικές γλωσσικές δεξιότητες σε σύγκριση με τους μονόγλωσσους, αλλά δεν υπάρχουν σαφείς αποδείξεις ότι διαφέρουν από τους μονόγλωσσους αναφορικά με τις δεξιότητες της γραφής...».

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι θετικές για την παιδική διγλωσσία θέσεις δεν έχουν γίνει κοινώς αποδεκτές. Υπάρχει ακόμη μια μερίδα θεωρητικών γλωσσολόγων (McLaughlin, 1985), η οποία υποστηρίζει ότι αν και οι δίγλωσσοι φαίνεται ότι έχουν γλωσσικά πλεονεκτήματα έναντι των μονόγλωσσων, ωστόσο, δεν υπάρχουν σαφείς αποδείξεις ότι υπερτερούν στο μαθησιακό επίπεδο. Γενικά είναι επιστημονικά θετικό να υποστηριχθεί ότι είναι πλέον βέβαιο ότι υπάρχουν, σε επίπεδο μεταγλωσσικό, συγκεκριμένα πλεονεκτήματα που σχετίζονται με τη διγλωσσία, ο βαθμός και η έκτασή τους όμως και η γενικότερη σχέση τους με την ποσοτική και ποιοτική μαθησιακή ικανότητα του παιδιού δεν έχουν σαφώς αξιολογηθεί.

Η ασύμμετρη διγλωσσία με τις διάφορες μορφές της παραμένει μεταξύ των κυριότερων προβλημάτων που επηρεάζουν τη διαμόρφωση διγλωσσών προγραμμάτων. Η πλέον επώδυνη μορφή διγλωσσίας είναι η «ημιγλωσσία», η ανεπαρκής δηλαδή γλωσσική κατάσταση του παιδιού, που δεν επιτρέπει τη μάθηση σε καμιά από τις δύο γλώσσες.

Πλεονέκτημα και ψυχολογικό ερέθισμα υπέρ της δεύτερης γλώσσας είναι η χρήση της Ελληνικής ως μέσου διδασκαλίας και η χρήση διγλωσσών εγχειριδίων στην τάξη, διότι αυξάνεται το γόητρο της Ελληνικής και έμμεσα καλλιεργείται συναίσθημα αυτοεβασμού στο παιδί.

3.9. Δίγλωσσα μοντέλα και εθνογλωσσική συγκράτηση- Σε αναζήτηση του δίγλωσσου μοντέλου

Ο τυπικός ορισμός της διγλωσσης εκπαίδευσης (στη διδασκαλία χρησιμοποιώντας δύο γλώσσες ως μέσον διδασκαλίας) δεν επεξηγεί μια ευρεία ποικιλία φιλοσοφικών, πολιτικών και κοινωνικών διαφορών, όπως επίσης και διαφορών στο πρόγραμμα και στην έμφαση των γλωσσών που χρησιμοποιούνται. Αρχετοί ερευνητές κατέληξαν στον εντοπισμό πάνω από 400 τύπων διγλωσσης εκπαίδευσης (Zirkel, 1978), ανάλογα με τους στόχους του προγράμματος, την έκταση του μαθήματος στην κάθε μια από τις δύο γλώσσες, τον αριθμό των μαθημάτων, τον αριθμό των ομάδων γλωσσών που εξυπηρετούνται κ.ο.κ.

Στην περίπτωση της Ελληνικής και για τα δεδομένα της Αυστραλίας, καθοριστικοί κοινωνικοί παράγοντες, που διαμορφώνουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθεί ένα δίγλωσσο πρόγραμμα, είναι ο βαθμός της πολιτιστικής αυτονομίας που απολαμβάνει η γλώσσα (δηλαδή το εύρος των κοινωνικών επικρατειών μέσα στις οποίες η Ελληνική είναι αποδεκτή και λειτουργική). Η οικονομικο-πολιτική δύναμη, που απολαμβάνει μια γλώσσα, είναι οι κύριοι παράγοντες επικράτησης της συγκεκριμένης γλώσσας, αν και λειτουργούν και εξαιρέσεις, κατά τις οποίες είναι πιθανόν οι λόγοι γοήτρου να υπερισχύουν και της πολιτικής δύναμης που απολαμβάνει μια γλώσσα. Για παράδειγμα, οι Ολλανδόφωνοι Βέλγοι και Νοτιοαφρικάνοι που χρησιμοποιούν τη Φλαμανδική ή την Αφρικανική αντιστοίχως, αντιστοίχως, ξεκινούν ως δίγλωσσοι με την εκμάθηση της Γαλλικής ή της Αγγλικής και, στη συνέχεια, οι τελευταίες, επειδή απολαμβάνουν υψηλότερου γοήτρου και κύρους, τελικά υπερισχύουν στα γλωσσικά τους κυκλώματα.

Η συντριπτική πλειοψηφία των αυστραλιανών κρατικών και ανεξάρτητων σχολείων της Αυστραλίας με την αγωγή του 21ου αιώνα λειτουργεί χωρίς να έχει διαμορφώσει σχολικά προγράμματα ή υλικό διδασκαλίας με θέμα την εθνικότητα και την πολιτιστική ταυτότητα των μαθητών τους. Ακόμη λιγότερα είναι τα σχολεία που έχουν μεθοδεύσει δίγλωσσο πρόγραμμα. Το γενικό πρόγραμμα διαμορφώθηκε έτσι ώστε να μεταφέρει όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτου εθνικής προέλευσης, μέσα στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Με την πορεία αυτή συνέκλιναν όχι μόνον οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των σχολείων αλλά και οι γονείς των παιδιών στην πλειοψηφία τους, αφού το σχολείο θα αναδείκνυε τα παιδιά τους μέσα από το μαθησιακό πρόγραμμα ταχύτατα σε Αυστραλούς.

Με την εξέλιξη διγλωσσών μοντέλων, που δοκιμάστηκαν στην Αυστραλία τα τελευταία τριάντα χρόνια του 20ού αιώνα, τουλάχιστον τρεις στόχοι επιδιώχθηκαν διά της διγλωσ-

σίαις από τους φορείς που τα καθιέρωσαν:

(α) Η ανάπτυξη μίας περισσότερο αποτελεσματικής γέφυρας προς την Αγγλική και τη γλωσσική αφομοίωση.

(β) Η εφαρμογή μιας περισσότερο αποτελεσματικής εκπαίδευσης για τα παιδιά των οποίων η μητρική γλώσσα δεν ήταν η Αγγλική, καθώς και η διεύρυνση και περαιτέρω βελτίωση της μητρικής ή δεύτερης γλώσσας για τα μέλη μιας εθνοτικής ομάδας, ξένης για τη μείζονα κοινωνία, και

(γ) Ο σεβασμός στην πολιτιστική παρουσία των εθνοτικών ομάδων της Αυστραλίας.

Ο πρώτος από τους τρεις παραπάνω στόχους της διγλωσσίας προϋποθέτει ότι η διγλωσση εκπαίδευση είναι μεταβατικό φαινόμενο και τα προγράμματα που εφαρμόζονται είχαν ως επίλογό τους την αυτοκαταστροφή τους, αφού ο επιδιωκόμενος στόχος ήταν η ταχεία ένταξή τους στο αγγλόφωνο σχολικό πρόγραμμα. Ο δεύτερος στόχος είναι το ζητούμενο μιας εκούσιας διγλωσσίας και αποτελεί το ζητούμενο ιδανικό για τα σημερινά δεδομένα της Αυστραλίας. Ο τρίτος στόχος δεν έχει ουσιαστικά ως ζητούμενο την ακαδημαϊκή γλωσσική κατάρτιση, αλλά μια πλατύτερη πολιτική πράξη με στόχο την προσωρινή εύνοια ορισμένων εθνοτικών ομάδων.

Η γνώση της λειτουργίας της γλώσσας, η επιστήμη της γλωσσολογίας, είναι θεμελιώδους σημασίας για την κατανόηση της βασικής δίγλωσσης εκπαίδευσης. Είναι δε θεμελιώδους σημασίας διότι οι άνθρωποι συχνά διατηρούν και διατυπώνουν με τρόπο αποφασιστικό και μαχητικό διάφορες κοινωνικές απόψεις, συχνά λανθασμένες, οι οποίες επηρεάζουν τη συμπεριφορά όχι μόνο τη δική τους, αλλά και αυτή των εκπαιδευτικών λειτουργών και μαθητών. Πολλές από τις απόψεις αυτές, οι οποίες τονίζουμε ότι γεννιούνται από την πλημμελή ή ελλιπή γνώση της γλωσσολογίας, έχουν πολύ αρνητική επίδραση στη μαθησιακή πορεία των μαθητών και είναι ανάγκη να τις σχολιάσουμε.

Όλοι μας κατανοούμε ότι οι γλώσσες διαφέρουν μεταξύ τους, αλλά επειδή οι περισσότεροι δεν κατανοούν το πώς και το γιατί συμβαίνουν αυτές οι διαφορές, συχνά αποδίδουν σε αυτές άσχετα και αντιεπιστημονικά χαρακτηριστικά. Στη συνέχεια, προσαρμόζουν στα αποδοθέντα χαρακτηριστικά των διαφορών, που οι ίδιοι τους εντόπισαν, με αποτέλεσμα να προκαλούνται δυσάρεστες συνέπειες σε βάρος της γλώσσας. Για παράδειγμα, υπάρχουν ορισμένοι, οι οποίοι διατηρούν την άποψη ότι οι γλώσσες έχουν ή πρέπει να έχουν μια καθαρή, αγνή, σωστή μορφή και, κατά συνέπεια, κάθε παρέκκλιση θεωρείται από αυτούς λάθος και γλωσσικός εκφυλισμός. Δεν κατανοούν βέβαια ότι η γλώσσα είναι θεσμικό όργανο, ένα όργανο φυσικό και κανονικό. Δεν είναι οργανισμός, που δημιουργείται από ψηφίσματα και νόμους, ούτε αποβάλλεται, αλλά αποτελεί ένα όργανο που το κατανοείς και το αναγνωρίζεις. Είναι βέβαια αναγκαίο τα άτομα αυτά, πριν πάρουν αρνητική θέση να καταλάβουν οι ίδιοι πώς και γιατί συμβαίνουν αλλαγές στη γλώσσα και ποια είναι η σπουδαιότητά τους. Είναι ανάγκη πρωταρχικά να κατανοήσουν ότι όλες οι γλώσσες είναι ιστορικά προϊόντα, δηλαδή το απαύγασμα, το αποτέλεσμα των συσσωρευθεισών λεξικών, φωνητικών, φωνηματικών, τυπολογικών και προσωδιακών εμπειριών μέσα στους αιώνες. Για παράδειγμα, για να αναφερθούμε σε δύο ξένες γλώσσες, οι λέξεις fish και father της Αγγλικής αναγάγουν τις ρίζες τους πριν από χιλιάδες χρόνια, όπως αυτό φαίνεται και από τη σχέση

τους με τις αντίστοιχες Ισπανικές *pesca* και *padre*, ενώ οι λέξεις *chocolate* και *tomato*, που είναι πρόσφατες, εισήχθησαν με πανομοιότυπο τρόπο στην Ισπανική και στην Αγγλική (και στην Ελληνική βέβαια), διά της Ισπανικής από τους Ατζέκους της Αμερικής. Από την άλλη, οι λέξεις *άνθρωπος* *weg* και *wir*, που λειτουργούσαν και στις δύο γλώσσες κάποιο καιρό, τώρα έχουν χαθεί και από τις δύο με εξαίρεση τα παράγωγα *were-wolf* και *virilidad*. Τα γραμματικά χαρακτηριστικά, επίσης, αλλάζουν και διαφοροποιούνται στην ιστορία των γλωσσών. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά χρειάζεται να τα έχουμε υπόψη μας, όταν διαμορφώνουμε δίγλωσσα προγράμματα.

Είναι επίσης ανάγκη να γίνει κατανοητό ότι η πρόσφατη γλωσσική αναζωπύρωση και αναβίωση που χαρακτηρίζει την Hebrew, Welsh, Catalan και Bahasa Malay προσφέρει ένα αισιόδοξο μήνυμα, αντίθετο από το θρήνο που χαρακτηρίζει το γλωσσικό θάνατο των Ινδιάνικων γλωσσών, των υπόλοιπων Κελτικών, δηλαδή της Gaelic και της Irish και των Αφρικανικών υπό την επίδραση των κυρίαρχων γλωσσών της περιοχής τους.

Η Ελληνική στην Αυστραλία είναι δυνατόν να διατηρήσει τη ζωτικότητά της και να συνεχίσει να κερδίζει χρήστες από την τρίτη γενιά και τη μείζονα κοινωνία, εφόσον δε λειτουργήσει ενδοπαροικιακά, αλλά στην ευρύτερη κοινωνία ως γλώσσα υψηλής πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον, συνηγορούν με το νέο αιώνα και κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες υπέρ της αναβίωσης της Ελληνικής, διότι είναι η λειτουργική γλώσσα μιας πλούσιας και ρωμαλέας μειονότητας. Η κίνηση της παγκοσμιοποίησης και ο αέρας του Ευρωπαϊσμού είναι πολύ πιθανόν να οδηγήσει τις επερχόμενες γενιές να συνειδητοποιήσουν εναργέστερα τις ρίζες τους, την ιδιαίτερη πολιτιστική τους ταυτότητα για να μπορούν να αυτοπροσδιορίζονται και για να αναγνωρίζονται ως ομάδα, μέσα στην πανσπερμία μιας οικονομικής, χαλαρής συντεχνίας.

Η εφαρμογή των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων ολικής ή μερικής γλωσσικής ανάδυσης προσφέρει στους μαθητές, στην κοινωνία και στη χώρα γενικότερα τα εξής πλεονεκτήματα: Προκαλεί ταχύτατη και αποτελεσματική παραγωγή δίγλωσσων σε δύο γλώσσες, που χαίρουν κύρους και διεθνούς γοήτρου, η μία στον οικονομικο-κοινωνικό χώρο και η άλλη στον πολιτιστικό. Βοηθούν τον αποδέκτη μαθητή να καλλιεργήσει τη δεύτερη γλώσσα του πλησιέστερα προς τους χρήστες, που έχουν ως μητρική γλώσσα τους την Ελληνική. Επιπλέον, καλλιεργεί μεθοδευμένα και συστηματικά τις παθητικές δεξιότητες (κατανόηση και ανάγνωση), πριν αναπτύξει τις παραγωγικές δεξιότητες (ομιλία και γραφή). Η εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών είναι θέμα επιλογής των γονέων και αυτό συντείνει στην επιτυχία των προγραμμάτων, εφόσον βέβαια υπάρχει και η ενεργός συναντίληψη και αφοσίωση των εκπαιδευτικών. Για τα παιδιά εκείνα, που η Ελληνική είναι οικολεκτος, η λειτουργία της στην τάξη ως μέσου διδασκαλίας ευνοεί τη διαδικασία της ψυχολογικής προσαρμογής τους. Η εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας εξελίσσεται με τον τρόπο αυτό αρμονικά, φυσιολογικά και ασυνείδητα στα παιδιά της πρώιμης ηλικίας, τονίζοντας την κατανόηση της Ελληνικής πριν από τη χρήση της ομιλίας. Επιπλέον, για τα παιδιά της ηλικίας αυτής δεν υπάρχει εμπειρία στην εκμάθηση καμιάς γλώσσας, έτσι το πεδίο της απόκτησης δεξιοτήτων είναι ανοικτό για τον εκπαιδευτικό.

Ας εξετάσουμε στη συνέχεια τους γλωσσικούς περιορισμούς ή πλεονεκτήματα που γεννούν η χρήση της γλώσσας σε μαθήματα κατ' επιλογήν ενός δίγλωσσου προγράμματος, ο ρόλος των γονέων και ο ρόλος του εκπαιδευτικού. Οι κοινωνιολογολογικοί υποστηρίζουν

ότι η ανάμειξη των δύο γλωσσών στη διδασκαλία ενός συγκεκριμένου μαθήματος έχει αρνητικά αποτελέσματα, αν συγκριθεί με τη διαφορετική χρήση των δύο γλωσσών, ανάλογα με το μάθημα. Η επιλογή όμως της Αγγλικής για κάποια συγκεκριμένα μαθήματα και της Ελληνικής για άλλα μαθήματα είναι δυνατόν να προκαλέσει διάφορα προβλήματα στην ψυχολογία των αποδεκτών μαθητών. Για παράδειγμα, η χρήση της Αγγλικής γλώσσας για τα μαθήματα της Φυσικής, Χημείας, Μαθηματικών και ηλεκτρονικών υπολογιστών ίσως να δώσει την εντύπωση στους αποδέκτες-μαθητές ότι η Αγγλική είναι η ιδανική γλώσσα για την επιστημονική επικοινωνία, τα βιομηχανικά και τεχνοκρατικά επαγγέλματα. Παράλληλα, η διδασκαλία των ανθρωπιστικών και γενικών θεωρητικών επιστημών διά της Ελληνικής, ίσως να σημαίνει για ορισμένους μαθητές ότι δίνει λανθασμένο μήνυμα, ότι δηλαδή η γλώσσα αυτή έχει αξία μόνο για ανθρωπιστικές και αισθητικές επιδιώξεις. Επομένως, η επιλογή της γλώσσας διδασκαλίας για κάποιο μάθημα αντί κάποιου άλλου, μπορεί να υποβαθμίσει ή να προαγάγει τη λειτουργία και το γόητρο της Ελληνικής.

Βασικότατος παράγοντας επιτυχίας των δίγλωσσων προγραμμάτων είναι επίσης ο ενθουσιασμός του εκπαιδευτικού και η στήριξη του προγράμματος από τους γονείς. Η ενεργός ανάμειξη των γονέων στο σχολείο, η συλλογική τους παρουσία στη διαμόρφωση του προγράμματος διδασκαλίας είναι αποφασιστικής σημασίας στην εν γένει πορεία του δίγλωσσου προγράμματος.

Οι διδάσκοντες εκπαιδευτικοί θα πρέπει να αποτελούν οι ίδιοι τους το δίγλωσσο ειδικευμένο μοντέλο για τον αποδέκτη-μαθητή, επομένως θα πρέπει να έχουν υψηλή επάρκεια και στις δύο γλώσσες. Είναι το γόητρο που απολαμβάνουν οι δίγλωσσοι εκπαιδευτικοί, ως μοντέλα μίμησης από τους μαθητές τους, καθώς και ο ρόλος της εξουσίας και της επίδρασης που ασκούν σημαντικοί παράγοντες, που δίνουν ανάλογο κύρος στην ελληνική γλώσσα. Ο εκπαιδευτικός αποτελεί γλωσσικό μοντέλο για τον αποδέκτη-μαθητή και προσφέρει ποικιλία γλωσσικών εμπειριών και μοντέλα διαφορετικών περιστάσεων χρήσης της γλώσσας. Ο ενθουσιασμός των εκπαιδευτικών επενεργεί ως θετική σταυροφορία υπέρ της δίγλωσσίας. Βασική αρχή θα πρέπει να είναι ότι ο αποδέκτης-μαθητής δε θα πρέπει να έχει συναίσθηση του γεγονότος ότι μαθαίνει μία γλώσσα. Όπως και στην περίπτωση του περιβάλλοντος του σπιτιού, όπου ο μαθητής μαθαίνει την Ελληνική, χωρίς να έχει συναίσθηση της διαδικασίας, το ίδιο κλίμα θα πρέπει να επικρατεί και στην τάξη.

3.9.1 Παράγοντες αξιολόγησης δίγλωσσων προγραμμάτων, δεξιότητες και γλωσσική επάρκεια

Εκ προοιμίου θα πρέπει να λεχθεί ότι οι γλωσσικές δεξιότητες ενός ατόμου είναι πολυδιάστατες και, κατά συνέπεια, η συστηματική και τυπολογική κατηγοριοποίηση των δεξιοτήτων των δίγλωσσων θα πρέπει να θεωρηθεί εγχείρημα μάταιο και αδιανόητο. Με τη ρυθμιστική κατηγοριοποίηση των δεξιοτήτων των δίγλωσσων επιχειρείται συνήθως η εντόπιση κυρίως των αδυναμιών ενός ατόμου, παρά ο χαρακτηρισμός της γλωσσικής επάρκειας του. Ο Hernandez-Chavez et. al (1978) υποστήριξε ότι υπάρχουν τουλάχιστον 64 διαφορετικές περιπτώσεις γλωσσικής επάρκειας.

Επιδιωκόμενος στόχος της δίγλωσσης εκπαίδευσης είναι να δημιουργήσει προϋποθέ-

σεις ισόρροπης διγλωσσίας, κατά την οποία ο αποδέκτης μαθητής να έχει επαρκείς γνώσεις, ώστε να κατανοεί το σχολικό πρόγραμμα και στις δύο γλώσσες, αλλά και να λειτουργεί στην τάξη του απόρροια και στις δύο γλώσσες. Με άλλα λόγια, επιδιωκόμενο ιδανικό είναι η απόκτηση βασικών διαπροσωπικών επικοινωνιακών δεξιοτήτων, καθώς και η ακαδημαϊκή γλωσσική επάρκεια.

Είναι επίσης αδύνατο να επιχειρηθεί να εκπονηθεί ο ορισμός της διγλωσσίας χωρίς να προκληθούν σοβαρές διαφωνίες και ενστάσεις. Από τον μινιμαλιστικό ορισμό του Diebold (1964), περί προτόλιας διγλωσσίας (*incipient bilingualism*), μέχρι και τον μαξιμαλιστικό του Bloomfield (1933), κατά τον οποίο μόνο ο χρήστης με έλεγχο μητρικής γλώσσας (*native-like control*) και στις δύο γλώσσες θεωρείται δίγλωσσος, σίγουρα παρεμβάλλονται δεκάδες άλλες διαστάσεις διγλωσσίας. Ωστόσο, και αυτοί οι ορισμοί των Bloomfield και Diebold επιδέχονται σοβαρότατους επαναπροσδιορισμούς και ενστάσεις. Για παράδειγμα, είναι κατά τον Diebold δίγλωσσοι, ο επιχειρηματίας που ανταλλάσσει δυο-τρεις χαιρετισμούς στα Ιαπωνικά ή ο τουρίστας που αρθρώνει λίγες φράσεις από τον τουριστικό οδηγό; Επομένως, η διατύπωση των ορισμών της διγλωσσίας είναι θέμα του στόχου που επιδιώκουμε με τη χρήση συγκεκριμένης κατηγοριοποίησης.

Η στοχοθεσία του δίγλωσσου προγράμματος ουσιαστικά καθορίζει την έννοια και τη διάσταση της δίγλωσσης εκπαίδευσης, ωστόσο, αποφασιστικοί παράγοντες στην επιτυχία του παραμένουν οι κοινωνικές και πολιτικές παράμετροι της διγλωσσίας, όπως αυτές επηρεάζουν τους αποδέκτες μαθητές και τους γονείς τους. Στο κεφάλαιο αυτό επομένως αναλύουμε τους παράγοντες εκείνους που δηλώνουν το βαθμό της επιτυχίας του δίγλωσσου προγράμματος, ήτοι πώς επηρεάζει τη γλωσσική και ψυχολογική συμπεριφορά των παιδιών και κάτω από ποιες συνθήκες. Η προσπάθεια αξιολόγησης δεν έχει ως επιδιωκόμενο στόχο τη βαθμολόγηση της επιτυχίας, αλλά την πληροφόρηση επί της πορείας και εξέλιξης του προγράμματος, ώστε να αποφευχθεί ενδεχόμενη εχθρότητα ή καχυποψία σε βάρος της διγλωσσικής προσέγγισης. Εξετάζουμε (α) τον τρόπο της εφαρμογής του προγράμματος, (β) πώς επηρεάζεται αυτό από τις διάφορες σχολικές καταστάσεις μέσα στις οποίες εμπεδώνεται, (γ) ποια θεωρούν ως σοβαρότερα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του προγράμματος οι άμεσα ενδιαφερόμενοι και (δ) πώς επηρεάζονται τόσο οι μαθησιακοί στόχοι, όσο και η ακαδημαϊκή εμπειρία των μαθητών και διδασκόντων. Επιπλέον, εξετάζονται τα μαθησιακά οφέλη, που προέκυψαν ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του δίγλωσσου προγράμματος και εντοπίζονται τα χαρακτηριστικά των μαθητών που ωφελήθηκαν περισσότερο.

Θα πρέπει επίσης να διευκρινίσουμε ότι ικανότητα διγλωσσίας εκ μέρους του αποδέκτη μαθητή δε σημαίνει και λειτουργική διγλωσσία. Ένας σοβαρός περιορισμός των δίγλωσσων προγραμμάτων για πολλούς μαθητές είναι ότι πολλοί από αυτούς εξασκούν τη δεύτερη γλώσσα εντός των τειχών του σχολείου, ενώ στις άλλες γλωσσικές επικράτειες χρησιμοποιούν την κυρίαρχη γλώσσα. Ο αριθμός των μαθητών αυτών, ιδιαίτερα για τα ελληνόγλωσσα προγράμματα, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί ως μικρός, κυρίως επειδή ο ελληνικός πολιτισμός είναι ζωντανός και η ελληνική παροιμία διατηρεί πλήθος πολιτιστικών δραστηριοτήτων, όπου η χρήση της Ελληνικής κρίνεται απαραίτητη. Η Αυστραλία παραμένει ζωντανό γλωσσικό εργαστήριο για εκατοντάδες γλώσσες και, επομένως, η γνώση της ελλη-

νικής γλώσσας μπορεί να μην είναι απλά ρυθμιστική, αλλά πρακτική.

Έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί τόσο σε πολυπολιτισμικά καθεστώτα, όπως η Αυστραλία (Clyne, 1992, Tamis, 1993), όσο και σε διγλωσσικά καθεστώτα, για παράδειγμα, Καναδάς, Βέλγιο, Ελβετία (Baker, 1993), έχουν αποδείξει ότι η εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας δεν καταστρατηγεί την απρόσκοπτη εκμάθηση της πρώτης/μητρικής γλώσσας ενός δίγλωσσου. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της ολικής γλωσσικής ανάδυσης στην πρώιμη ηλικία, οι αποδέκτες μαθητές στις πρώτες τρεις τάξεις δεν προοδεύουν στην Αγγλική στον ίδιο βαθμό και έκταση με τους μονόγλωσσους μαθητές. Η ανάγνωση και το τυπολογικό της γλώσσας υστερούν. Ωστόσο, η κατάσταση αυτή της ανεπάρκειας στην Αγγλική δεν έχει διάρκεια. Μετά το έκτο έτος των σπουδών, η επάρκεια και η γλωσσική ικανότητα στην αγγλική γλώσσα των δίγλωσσων μαθητών έχει εξισορροπηθεί προς αυτή των μονόγλωσσων. Μετά δε το πέρας του πρώτου γυμνασιακού έτους, οι διαγνωστικές δοκιμασίες, που έχουν διεξαχθεί, δείχνουν ότι η διγλωσσία δεν επηρέασε αρνητικά ούτε τη γραφή, ούτε την ομιλία των δίγλωσσων. Όλο και περισσότεροι ερευνητές τα τελευταία χρόνια καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η επίδοση στην αγγλική γλώσσα, ως πρώτης/μητρικής, των δίγλωσσων μαθητών είναι ευρύτερη αυτής των μονόγλωσσων.

Οι έρευνες έχουν δείξει ότι και οι αποδέκτες μαθητές των προγραμμάτων μερικής γλωσσικής ανάδυσης κατά τα πρώτα τρία χρόνια των σπουδών τους αναπτύσσουν ασθενέστερη γλωσσική επάρκεια στην Αγγλική σε σύγκριση με αυτούς που φοιτούν σε μονόγλωσσο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Ωστόσο, η επίδοσή τους παρουσιάζει μόνο ελάχιστη διαφορά επάρκειας σε σύγκριση με τους μαθητές που παρακολουθούν τα προγράμματα ολικής γλωσσικής ανάδυσης, παρά το γεγονός ότι οι πρώτοι είναι εκτεθειμένοι περισσότερο στην αγγλική γλώσσα. Πριν ακόμη τελειώσουν το δημοτικό σχολείο, οι έρευνες έχουν αποδείξει (Baker, 1993, Genesee, 1983) ότι οι μαθητές των προγραμμάτων μερικής γλωσσικής ανάδυσης έχουν φθάσει σε επίδοση τα παιδιά του μονόγλωσσου εκπαιδευτικού συστήματος, ωστόσο, δε φαίνεται να τα ξεπερνούν σε απόδοση, όπως αυτό συμβαίνει με τα παιδιά που παρακολουθούν το πρόγραμμα ολικής ανάδυσης. Επομένως, τα οφέλη που προκύπτουν από τη φοίτηση στα προγράμματα ανάδυσης είναι η επαρκής εκμάθηση της Ελληνικής, όχι μόνο χωρίς να επηρεάζεται αρνητικά η Αγγλική, αλλά και να καλλιεργείται αρτιότερα εξαιτίας της διγλωσσίας. Διαγνωστικές δοκιμασίες των μαθητών, που φοιτούν στα προγράμματα γλωσσικής ανάδυσης, έχουν επίσης αποδείξει ότι και στις άλλες περιοχές επιστήμης, συμπεριλαμβανομένων των φυσικών επιστημών, των μαθηματικών, της ιστορίας και της γεωγραφίας, η απόδοση των μαθητών που φοιτούν στα προγράμματα ολικής ανάδυσης είναι ισοβαρής προς αυτή των μονόγλωσσων.

Οι αξιολογήσεις των μαθητών, που φοιτούν στα προγράμματα μερικής γλωσσικής ανάδυσης, ωστόσο, δεν είναι τόσο θετικές. Βρέθηκε ότι οι μαθητές αυτοί υστερούν στα μαθηματικά και στις φυσικές επιστήμες έναντι των μονόγλωσσων, εφόσον διδάχθηκαν τα μαθήματα αυτά στη δεύτερη γλώσσα. Το πρόβλημα ενδεχομένως προκαλείται διότι οι δίγλωσσοι μαθητές δεν έχουν αναπτύξει τα γλωσσικά κυκλώματα στη δεύτερη γλώσσα με αρκετή επάρκεια, ώστε να έχουν την ικανότητα ελεύθερα και αβίαστα να σκέφτονται στις επιστήμες αυτές.

Οι έρευνες των τελευταίων ετών συγκλίνουν στην άποψη ότι η αποτελεσματικότητα των

δίγλωσσων προγραμμάτων με όποια μορφή και περιεχόμενο ποικίλει, ανάλογα με τον αποδέκτη μαθητή, την τάξη, το σχολείο και ανάλογα με τον τύπο του προσφερόμενου προγράμματος. Η αποτελεσματικότητα και η ωφέλεια των δίγλωσσων προγραμμάτων δεν είναι δυνατόν να αποδοθεί μονιστικά. Εξαρτάται από τον παράγοντα της ιδιαιτερότητας του αποδέκτη μαθητή, αφού διαφορετικά αντιδρούν τα παιδιά της ίδιας τάξης και του αυτού προγράμματος. Εξαρτάται από τη συλλογική εμφάνιση της τάξης του αυτού σχολείου, αφού οι τάξεις διαφέρουν σε αξιολογικό βαθμό μεταξύ τους, όπως διαφορές εντοπίζονται και μεταξύ των σχολείων, που προσφέρουν το ίδιο δίγλωσσο πρόγραμμα, καθώς και μεταξύ των ίδιων προγραμμάτων, που προσφέρονται σε διαφορετικούς γεωγραφικούς και κοινωνικούς χώρους.

Πάντως εμφανής είναι η απουσία μεθοδευμένης αξιολόγησης της νοοτροπίας των γονέων και του κοινού γενικότερα απέναντι στα οφέλη και στις αδυναμίες της δίγλωσσης εκπαίδευσης. Στην Αυστραλία, παρά τη θεσμοποίηση του πολυπολιτισμού, μεγάλη είναι η μερίδα του κοινού, που τάσσεται εναντίον της δίγλωσσης εκπαίδευσης (40%), ενώ πολλοί υποστηρίζουν τη διγλωσσία ως μέσον για την επιδίωξη της κοινωνικής και πολιτιστικής ενσωμάτωσης στην κυρίαρχη κοινωνία. Ένα αξιολογικό ποσοστό πολιτών της χώρας (20%), κυρίως εκπαιδευτικοί και άτομα, που κατανοούν τη διγλωσσία, στρέφεται ακόμη και εναντίον της εκμάθησης μιας δεύτερης γλώσσας, στηριζόμενοι στην αδιαφιλονίκητη κυριαρχία της Αγγλικής. Πολλοί, ανάμεσα στους οικονομικά επιτυχημένους Αυστραλούς ελληνικής καταγωγής, προβάλλουν το θέμα του μειωμένου κύρους που απολαμβάνει η Ελληνική από οικονομική και επαγγελματική άποψη, προκειμένου να επιλέξουν τη μονόγλωσση συμβατική εκπαίδευση για τα παιδιά τους. Σημαντική είναι επίσης και η σχέση που επικρατεί μεταξύ των τεσσάρων αυτών επιπέδων που προαναφέρθηκαν, εντοπίζοντας και αξιολογώντας τους παράγοντες της πνευματικής και διανοητικής ικανότητας του κάθε παιδιού και των παιδιών που παρουσιάζουν ιδιαίτερες μαθησιακές δυσκολίες.

Το σχολείο είναι σπουδαιότατος παράγοντας της ανάπτυξης και καλλιέργειας της Ελληνικής στην Αυστραλία (α) ως γλώσσας του σπιτιού και της πολιτιστικής καταγωγής και (β) ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας για παιδιά ελληνικής καταγωγής ή αλλοεθνείς.

Παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα του δίγλωσσου προγράμματος

Η εκμάθηση δεύτερης γλώσσας επηρεάζεται σημαντικά από ένα αριθμό παραγόντων και στρατηγικές μεθόδους διδασκαλίας. Στην Αυστραλία, η διδασκαλία της Ελληνικής μεθοδεύεται με ευρύτατη ποικιλία μεθόδων και στρατηγικής από την άποψη της διάρκειας και των ωρών διδασκαλίας, του συστήματος εμπέδωσης, της γλωσσικής έμφασης και της μαθησιακής σκοπιμότητας. Κοινωνιογλωσσικές έρευνες έδειξαν κατά το παρελθόν ότι για την επαρκή εκμάθηση της Ελληνικής, ως δεύτερης γλώσσας, θα χρειασθούν τουλάχιστον 3200 ώρες διδασκαλίας. Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, το Κολέγιο του Αγίου Ιωάννη της Μελβούρνης, το οποίο άλλωστε εισήγαγε και εμπέδωσε το πρώτο δίγλωσσο ελληνικό πρόγραμμα (1978), έδινε την ευκαιρία στους μαθητές του Δημοτικού, πριν αρχίσουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευσή τους, να ενδιατρίψουν στα ελληνόγλωσσα μαθήματα για 4.000 ώρες από τα νήπια μέχρι και την τελευταία τάξη του δημοτικού. Η καλλιέργεια της Ελληνικής στο Γυμνάσιο και Λύκειο συνεχιζόταν στο σχολείο αυτό με μειωμένο ρυθμό στην ένταση διδασκα-

λίας, ήτοι 1.200 ώρες διδασκαλίας στο Γυμνάσιο και άλλες 760 στο Λύκειο, συνολικά 5.960.

Μετά το 1990, όταν ολοκληρώθηκε ο κύκλος της μετάλλαξης του είδους των γονέων (οι περισσότεροι πλέον γονείς των παιδιών σχολικής ηλικίας ήσαν αυστραλογεννημένοι), στην καλύτερη περίπτωση ο μαθητής της Ελληνικής δεν είχε την ευκαιρία να παρακολουθήσει πρόγραμμα που ξεπερνούσε τις 1.600 ώρες από τα νήπια μέχρι και την τελευταία τάξη του Λυκείου. Στα περισσότερα κρατικά σχολεία, 1.600 Δημοτικά, Γυμνάσια και Λύκεια, όπου προσφέρονται ελληνόγλωσσα προγράμματα, η διάρκεια τους δεν ξεπερνά τις δύο ώρες την εβδομάδα, γεγονός που κάνει την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας προβληματικά δύσκολη. Τα ίδια σχολεία, προς εντυπωσιασμό των γονέων, προσφέρουν ασιατικές γλώσσες (κυρίως Μανδραρινική-Κινέζικη και Ιαπωνική), των οποίων η εκμάθηση απαιτεί περισσότερες ώρες διδασκαλίας σε σύγκριση με την Ελληνική ή άλλες γλώσσες της ενδο-ευρωπαϊκής οικογένειας γλωσσών.

Πολλά κέντρα γλώσσας, κυρίως στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, προσφέρουν σύντομης διάρκειας εντατικά μαθήματα, των οποίων ο κύκλος ολοκληρώνεται εντός ολίγων εβδομάδων. Τα μαθήματα αυτά αποσκοπούν στο να δώσουν μια σφαιρική γνώση της γλώσσας, χωρίς να καλλιεργούν συγκεκριμένες δεξιότητες του χρήστη. Στόχος των μαθημάτων αυτών δεν είναι συνήθως παιδιά σχολικής ηλικίας, αλλά επαγγελματίες με συγκεκριμένα ενδιαφέροντα, κυρίως στρατιωτικοί, διπλωμάτες, έμποροι.

Παρά την ύπαρξη δεκάδων μεθόδων διδασκαλίας, όπως, για παράδειγμα η μέθοδος της γραμματικής-μετάφρασης, η άμεση μέθοδος, η μέθοδος της ανάγνωσης, η οπτικοακουστική μέθοδος, η ακουστικογλωσσική μέθοδος, η καταστασιακή γλωσσική διδασκαλία, η μέθοδος της ολικής ανταπόκρισης, η σιωπηλή μέθοδος, η φυσιολογική μέθοδος, η λειτουργική μέθοδος, η πληροφοριακο-επικοινωνιακή μέθοδος και η κοινωνικο-επικοινωνιακή προσέγγιση για να αναφέρουμε μερικές, χρειάζεται να απαντηθούν ορισμένα θέματα που αποτελούν τη βάση των μεθόδων διδασκαλίας. Οι διδάσκοντες και οι υπεύθυνοι των προγραμμάτων καλούνται να απαντήσουν σε ένα αριθμό ερωτημάτων, που προκύπτουν σχετικά με το ζήτημα της διδασκαλίας και την επίτευξη του ιδανικού αποτελέσματος.

Για παράδειγμα, ποιος είναι ο σκοπός εκμάθησης δεύτερης γλώσσας; Για αρκετούς εκπαιδευτικούς γλώσσα σημαίνει λεξιλόγιο, ακριβής γραμματική και δομή πρότασης. Μια τέτοια αντίληψη για τη γλώσσα θα οδηγήσει να δοθεί έμφαση στη διάρκεια της διδασκαλίας στο γλωσσικό σύστημα και στο τυπολογικό. Για άλλους γλώσσα σημαίνει επικοινωνία. Στην περίπτωση αυτή, έμφαση βρίσκεται στο κοινωνικό επίπεδο της γλώσσας και τονίζεται ότι η γλώσσα εκμαθίνεται για λειτουργική επικοινωνία, για επικοινωνία ιδεών και πληροφοριών. Για άλλους εκπαιδευτικούς, η εκμάθηση γλώσσας εκπληρώνει το σκοπό της διακίνησης της πληροφορίας, της επιτυχούς διαπραγμάτευσης, της δημιουργίας διαπροσωπικών σχέσεων, δηλαδή του κοινωνικο-ψυχολογικού ρόλου της γλώσσας.

Πολλοί εκπαιδευτικοί και παιδαγωγοί ενδιαφέρονται να απαντήσουν στο πώς θα μπορέσουν οι μαθητές τους να μάθουν εναργέστερα και καλύτερα μια γλώσσα. Μαθαίνεται μια γλώσσα καλύτερα με την αποστήθιση του λεξιλογίου, με τη συνεχή εξάσκηση της ακριβούς και συνεπούς γραμματικής, του συντακτικού και με τη διαμόρφωση σωστών γλωσσικών εθισμών; Αποκτάται αριότερη επάρκεια μιας γλώσσας με συνεχείς γραμματικές ασκήσεις και

διαρκή εξάσκηση και με την επιμονή στη διόρθωση των λαθών; Θα πρέπει η έμφαση να βρίζεται στην έννοια και όχι στα γλωσσικά συστήματα; Πολλοί κοινωνιογλωσσολόγοι υποστηρίζουν ότι εκμάθηση γλώσσας σημαίνει καλλιέργεια της γραμματικής και του λεξιλογίου, ενώ αρκετοί προεβνούν το αντίθετο. Ο Gaarder (1977) υποστηρίζει ότι κατά τη διάρκεια διδασκαλίας μιας γλώσσας, ποτέ μη προσπαθείς να διδάξεις την ίδια γλώσσα, αλλά προσπάθησε να διδάξεις τη ζωή, τη χαρά, την λύπη, την εργασία, το παιχνίδι, τις ανθρώπινες σχέσεις, απόψεις, διαφορές, φροντίζοντας να συμπεριλάβεις τα παιδιά στις δραστηριότητες αυτές δίνοντάς τα να καταλάβουν τη σπουδαιότητα που έχουν τα θέματα αυτά στη ζωή τους.

Πολλοί εκπαιδευτικοί αποβλέπουν κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας μιας γλώσσας να δώσουν έμφαση στους ρόλους που θα πρέπει να καλλιερηθούν μέσα στην τάξη. Πρακτικά η έμφαση δίνεται στον έλεγχο των τεσσάρων βασικών λεξικών δεξιοτήτων, ιδιαίτερα στην καλλιέργεια της κατανόησης πριν από την παραγωγή και στην επίτευξη ικανοτήτων, εκ μέρους του μαθητή, που πλησιάζουν τις ικανότητες ενός χρήστη μητρικής γλώσσας. Άλλοι εκπαιδευτικοί αποβλέπουν στην ισοβαρή έμφαση στη γραμματική, στο συντακτικό και στην καλλιέργεια επικοινωνιακών δεδομένων και εξελίσσουν την πορεία των μαθημάτων με ρυθμό ανοδικό, άλλοι προσδίδουν ιδιαίτερη έμφαση σε ορισμένες επικοινωνιακές λειτουργίες από το άμεσο πολιτιστικό περιβάλλον των μαθητών με έμφαση στην καθημερινότητα, για παράδειγμα, χαιρετισμοί, ευχαριστίες, οδηγίες και έκφραση συγγνώμης.

Ποικίλη και πολυδιάστατη είναι επίσης και η προσέγγιση των μηχανισμών, της στρατηγικής που εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί. Άλλοι καταφεύγουν σε ασκήσεις, άλλοι σε επαναλήψεις, άλλοι σε μεταφράσεις και αποστηθίσεις, άλλοι εργάζονται με μικρές ομάδες μαθητών μέσα στην τάξη αποδίδοντας στον κάθε ένα μαθητή να δραματοποιήσει κάποιο ρόλο, ενός μαγαζάτορα, ενός επαγγελματία, ενός ερευνητή. Στις περιπτώσεις αυτές τον κεντρικό έλεγχο τον διατηρεί ο δάσκαλος, ο οποίος θέτει τις ασκήσεις, μοιράζει τους ρόλους και επεμβαίνει με διορθώσεις.

3.9.2 Οφέλη της διγλωσσίας και συμπεράσματα

Ποικίλοι είναι οι στόχοι και οι αιτίες της διδασκαλίας μιας δεύτερης γλώσσας, αφού διαφέρουν αισθητά τόσο η φιλοσοφία της εκμάθησης και χρήσης μιας γλώσσας, όσο και οι απαιτήσεις μιας κοινωνίας, που διαμορφώνονται από τα κρατούντα κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα της κάθε εποχής. Λειτουργικά, τα ποικίλα αίτια της εκμάθησης δεύτερης γλώσσας θα πρέπει να αναζητηθούν σε παράγοντες, που σχετίζονται με την ιδεολογία, τα ενδιαφέροντα και την προσωπική προδιάθεση του ατόμου και τα διεθνή δεδομένα της εποχής. Για παράδειγμα, στην Αυστραλία διδάσκεται η κυρίαρχη Αγγλική ως δεύτερη γλώσσα σε παιδιά νεομεταναστών για λόγους αμιγώς αφομοιωτικούς. Δηλαδή, το ζητούμενο δεν είναι να προικισθεί με μία επιπλέον γλώσσα ο αποδέκτης, αλλά ουσιαστικά να απολέσει τη μητρική του. Αντίθετα, όταν τα παιδιά ελληνικής καταγωγής ή και οι αλλοεθνείς μαθαίνουν την Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα για να τη διατηρήσουν, οι λόγοι εκμάθησης είναι κοινωνικοί. Η λειτουργική αυτή διαδικασία έχει ως στόχο της να προσθέσει στο γλωσσικό ρεπερτόριο του αποδέκτη μαθητή μια επιπλέον γλώσσα χωρίς ιδιαίτερο κόστος. Η εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας για τους παραπάνω κοινωνικούς λόγους έχει ως ζητούμενο ιδανικό την πρό-

βραση στην πληροφόρηση, στην ανώτατη εκπαίδευση και στην εναρμόνιση του με το άμεσο περιβάλλον του. Η εκμάθηση των Ελληνικών ως δεύτερης γλώσσας στην Αυστραλία μπορεί να έχει επίσης σχέση με την πνευματική ικανοποίηση και με τη διεύρυνση της πολιτιστικής του κληρονομιάς. Επομένως, η διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας, ανάλογα με το ποια κατεύθυνση έχει για τον αποδέκτη μαθητή, βραδώνει συνειδητά και τους εκπαιδευτικούς που τη διδάσκουν, εφόσον αυτοί καλώς γνωρίζουν ποιοι είναι οι επιδιωκόμενοι στόχοι.

Όμως, πέρα από τους πολιτικούς και κοινωνικούς λόγους της εκμάθησης μια γλώσσας, ισχύουν για τα δεδομένα μιας βιομηχανικής χώρας, όπως η Αυστραλία, και αίτια που σχετίζονται με τον διεθνισμό, τα οικονομικά, εμπορικά, και επαγγελματικά δεδομένα. Οι αγοραστικοί συμφυρμοί, οι κρατικές συντεχνίες, οι κοινές αγορές που διαμορφώνονται τα τελευταία είκοσι χρόνια σε όλες τις ηπείρους, συμπεριλαμβανομένης της Ωκεανίας και της Νοτιοανατολικής Ασίας, σπάζοντας τα εθνικά και τα γλωσσικά σύνορα, αναπτύσσουν μια νέα ιδεολογία σχετικά με τα οφέλη της διγλωσσίας. Η πρόσβαση στην ελεύθερη οικονομική αγορά και στο διεθνές εμπόριο απαιτούν την ευχερή χρήση γλωσσών. Η πρόσφατη ένταξη της Ελλάδας και στο οικονομικό σκέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανοίγει νέους ορίζοντες γι' αυτούς που ενδιατρέφουν στην ελληνική γλώσσα. Το συναγωνιστικό εμπόριο απαιτεί τη γνώση της γλώσσας της χώρας με την οποία συναλλάσσεται ο χρήστης της. Η επαρκής γνώση της Ελληνικής όταν συνάδει με την επάρκεια της μητρικής πλέον Αγγλικής, προσδίδει στους δίγλωσσους της Αυστραλίας ιδανικότερες προϋποθέσεις εμπορικής πρόσβασης και οικονομικής ανέλιξης στην Ευρώπη. Αλλά και στην Αυστραλία, πολλές θέσεις γοήτρου που σχετίζονται με τα προσοδοφόρα επαγγέλματα φιλοξενίας και τουρισμού, καταλαμβάνονται κυρίως από μη Αγγλο-Αυστραλούς, εξαιτίας κυρίως της ανεπάρκειας των τελευταίων σε δεύτερη γλώσσα.

Η πρόσβαση στην πληροφορία αποτελεί ουσιαστικά δίοδο προς τη δύναμη και την εξουσία. Με τη χρήση του διαδικτύου, των περιοδικών, των ηλεκτρονικών μέσων ευρείας ενημέρωσης, των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων και της ψηφιακής τεχνολογίας, η γνώση δεύτερης και τρίτης γλώσσας είναι απαραίτητη προϋπόθεση επιτυχίας και ισχυρότατο όπλο σε μια συναγωνιστική και καταναλωτική κοινωνία. Η κατάκτηση δεύτερης γλώσσας προσφέρει την ελεύθερη πρόσβαση στις βιομηχανίες πλέον του τουρισμού και της φιλοξενίας και κάνει το ταξίδι και τις μετακινήσεις μεταξύ των χωρών λειτουργική υπόθεση.

Με την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας διευρύνεται ο πολιτιστικός κόσμος του ατόμου. Σπάζουν τα στερεότυπα σύνορα του έθνους-κράτους, καταργείται η πολιτιστική απομόνωση που προκαλεί η μονογλωσσία. Προοδευτικά ο διεθνισμός στην οικονομία, στην πληροφορία στη διακίνηση της εικόνας μεταβάλλουν τον πλανήτη μας σε ένα παγκόσμιο χωριό (global village). Τα πολιτικά και πολιτιστικά οφέλη, που προκύπτουν από την εκμάθηση των δύο πολιτισμών και λαών, αφού ο πολιτισμός είναι αδιάρρηκτα ενσωματωμένος στη γλώσσα.

Η εκμάθηση δεύτερης γλώσσας υπηρετεί τη γενικότερη μαθησιακή, ακαδημαϊκή κατάρτιση, αναπτύσσει την πνευματικότητα και καλλιεργεί το πνεύμα του ανθρώπου. Λαμβάνοντας υπόψη ότι χρειάζεται να απομνημονεύει κανείς σταθερά λεξιλόγιο, συντακτικούς και γραμματικούς τύπους, να διαπραγματεύεται επικοινωνιακά συντάγματα και φράσεις, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η εκμάθηση της γλώσσας αποτελεί χρησιμότερη ακαδημαϊκή λειτουργία, ιδιαίτερα για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Ένας άλλος λόγος, που συνηγορεί ένθερμα για την εκμάθηση δεύτερης γλώσσας, είναι η κοινωνική, συναισθηματική και ηθική ανάπτυξη του αποδέκτη μαθητή, ώστε να αναπτύξει τις προϋποθέσεις για αυτογνωσία, αυτοπεποίθηση, καθώς και να καλλιεργήσει κοινωνικές αξίες απαραίτητες για μια εναργέστερη γνώση του άμεσου πολιτιστικού περιβάλλοντός του. Η περαιτέρω βελτίωση της γλωσσικής του κατάστασης αποτελεί διαρκές εφαλτήριο για τη δημιουργία στενότερων σχέσεων με επαρκέστερους χρήστες της δεύτερης γλώσσας, με αποτέλεσμα να καλλιεργείται ένα καλύτερο κοινωνικό πλαίσιο για τον μαθητή. Οι δίγλωσσοι έχουν τη δυνατότητα να κτίσουν κοινωνικές γέφυρες με όλους όσους ομιλούν τη δεύτερη γλώσσα και να κατανοούν εναργέστερα και πληρέστερα την ιστορία και τον πολιτισμό μιας άλλης χώρας-έθνους.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός και χειραφέτηση ενισχύονται σημαντικά με την εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας, όπως ήδη έχουμε δείξει παραπάνω. Πολλοί χρήστες μιας δεύτερης γλώσσας, εξαιτίας της διγλωσσίας τους θα ξεφύγουν ενδεχομένως από το πρόβλημα της ανεργίας ή θα βρουν καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής ανέλιξης. Οι δίγλωσσοι είναι περιζήτητοι σε επαγγέλματα που σχετίζονται με τη διδασκαλία των γλωσσών, τις μεταφράσεις, την παροχή υπηρεσιών, τη διάθεση και πώληση αγαθών, την ανταλλαγή πληροφοριών, τη μετακίνηση πληθυσμών διά μέσου των μετοικεσιών και μεταναστεύσεων σε γειτονικές ή άλλες χώρες, την εργοδότηση σε διεθνείς οργανισμούς ή ακόμη εργαζόμενοι από το σπίτι ή προσεταιριζόμενοι διεθνείς οργανισμούς προκειμένου να διακινήσουν προϊόντα και εμπορεύματα.

Διάφοροι κοινωνιολόγοι έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα προγράμματα γλωσσικής ανάδυσης δεν επηρεάζουν αρνητικά επίσης ούτε τη νοοτροπία ούτε και τα κίνητρα επίδοσης των μαθητών, αν και εν πολλοίς η μαθησιακή νοοτροπία επηρεάζεται από το περιβάλλον του σπιτιού και τις αντιλήψεις των γονέων (Genesee, 1983, Bake, 1993).

Θετικά προβλέπεται να είναι τα αποτελέσματα, που χαρακτηρίζουν και τα εντατικά ελληνόγλωσσα προγράμματα (προγράμματα πολιτιστικής κληρονομιάς – heritage language classes), εφόσον ο αριθμός διδασκαλίας τους υπερβαίνει τις επτά ώρες εβδομαδιαίως. Πρόκειται για προγράμματα κατά τα οποία οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να φοιτήσουν στην Ελληνική ένα ή δύο επιπλέον μαθήματα του αναλυτικού τους προγράμματος, συνήθως αριθμητική ή ιστορία, γεωγραφία και σωματική αγωγή. Τα οφέλη που προκύπτουν από την εμπέδωση των προγραμμάτων αυτών είναι τέσσερα: Πρώτο, διατηρείται η οικόλεκτος Ελληνική ή καλλιεργείται από όσους την έχουν ως δεύτερη γλώσσα ή, τέλος, εκμαθιάζεται ως ξένη από ελληνικής καταγωγής μαθητές και αλλοεθνείς.

Δεύτερον, οι αποδέκτες μαθητές έχουν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν τη δεύτερη ή ξένη γλώσσα ως μαθησιακό μηχανισμό. Οι έρευνες έχουν δείξει ότι όχι μόνο δεν υπάρχει απώλεια στην επίδοση των μαθητών αυτών, αλλά ότι αυτοί που τα παρακολουθούν σε σύγκριση με ομοεθνείς τους της μονόγλωσσης (συμβατικής) εκπαίδευσης έχουν καλύτερη απόδοση στα προαναφερθέντα μαθήματα.

Τρίτο, ενισχύεται η αυτοπεποίθηση, ο αυτοσεβασμός και καλλιεργείται θετικά η νοοτροπία του παιδιού, όταν χρησιμοποιείται η οικόλεκτος ή η δεύτερη γλώσσα του ως μέσο διδασκαλίας. Ο μαθητής αντιλαμβάνεται εναργέστερα ότι ο ελληνικός πολιτισμός, το ελληνικό πολιτιστικό περιβάλλον, οι γονείς του και η πολιτιστική κληρονομιά του γίνονται

ευχερώς αποδεκτά και προωθούνται. Αντίθετα, τα παιδιά που προέρχονται από ελληνικό περιβάλλον και φοιτούν στο μονόγλωσσο συμβατικό εκπαιδευτικό σύστημα νοιάθουν πολιτιστικά ευάλωτα και αισθάνονται μειωμένο τον αυτοσεβασμό τους, διότι φαίνεται στην ψυχοσύνθεση του παιδιού ότι το σχολικό σύστημα απορρίπτει τη γλώσσα της καταγωγής του, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά τη γενικότερη επίδοση στα μαθήματά του.

Το τέταρτο όφελος που προκύπτει έχει σχέση με την εν γένει απόδοσή του στην Αγγλική γλώσσα. Οι έρευνες δείχνουν ότι τα παιδιά, που παρακολουθούν τα εντατικά ελληνόγλωσσα προγράμματα, έχουν θετικότερη απόδοση στην αγγλική γλώσσα και στις περισσότερες περιπτώσεις καλύτερη από αυτή των μαθητών του μονόγλωσσου συμβατικού προγράμματος, παρά το γεγονός ότι οι τελευταίοι είναι περισσότερες ώρες εκτεθειμένοι στην αγγλική γλώσσα. Κυριότερη αιτία της κατάστασης αυτής είναι ότι ψυχολογικά ο μαθητής αισθάνεται υπερήφανος για τη γλώσσα της πολιτιστικής του καταγωγής και αυτό επενεργεί ως κίνητρο ενδιαφέροντος για όλα του τα μαθήματα. Η ψυχολογική ωφέλεια, που προκύπτει από τη διγλωσσία είναι ότι η επαρκής χρήση της οικολέκτου (Γ2) ενισχύει τον αυτοσεβασμό του εφήβου, αφού όλο όσοι δεν είχαν την ευκαιρία να εκμάθουν την Ελληνική εξέφραζαν μεταμέλεια και επιδίδονταν σε δικαιολογίες.

3.10 Τα Ελληνικά στα Ανεξάρτητα Σχολεία (Καθολικά, Αγγλικανικά, Ιδιωτικά Κέντρα Γλωσσών)

Σημαντική υπήρξε η αύξηση του αριθμού των ανεξάρτητων σχολείων, κυρίως Αγγλικανικών, τα οποία προσέφεραν ελληνόγλωσσα προγράμματα το 2001. Η διδασκαλία της Ελληνικής στο φορέα αυτό υπήρξε προβληματική, παρά το γεγονός ότι οι διευθυντές των σχολείων αναγνώριζαν την ανάγκη να θεσπίσουν γλωσσικά προγράμματα, που καλλιεργούσαν τη διαπολιτιστική εμπειρία της Αυστραλίας. Από το 1986 μέχρι το 1994 σημειώθηκε μια συγκερατημένη φθίνουσα, αναφορικά με τον αριθμό των σχολείων και το συνολικό αριθμό των μαθητών, που παρακολουθούσαν τα ελληνόγλωσσα προγράμματά τους για να αυξηθούν οι αριθμοί σταθερά μέχρι και το 1998. Το 1992, για παράδειγμα, ελληνόγλωσσα προγράμματα προσέφεραν μόνον τέσσερα ανεξάρτητα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Βικτώρια και ένα στο Σύδνεϊ με 334 σπουδαστές. Έκτοτε, η Ελληνική εισήχθη σε ένδεκα σχολεία της Βικτωρίας, έξι της Ν.Ν.Ο. και από ένα στη Δυτική Αυστραλία, Νότια Αυστραλία, Περιοχή Πρωτευούσης και Βόρεια Επικράτεια με 4.994 μαθητές, ήτοι το 8% του συνολικού αριθμού σπουδαστών της Ελληνικής στη χώρα.

Οι διευθυντές των ανεξάρτητων σχολείων, που διατηρούν ελληνόγλωσσα προγράμματα υποστήριξαν ότι η εισαγωγή ή διατήρηση των προγραμμάτων δεν είχε ως συνέπεια να αποβληθεί άλλη γλώσσα ή να εκκρουσθεί άλλο μαθησιακό αντικείμενο. Τα περισσότερα προγράμματα λειτουργούσαν με δύο ανεξάρτητα επίπεδα κατάρτισης, τους αρχάριους και τους προχωρημένους μέσα στην ίδια τάξη. Το 1998, την Ελληνική εισήγαγε στο εκπαιδευτικό του πρόγραμμα το Ivanhoe Grammar School, Melbourne σε επίπεδο Διεθνούς Απολυτηρίου (International Baccalaureate), ενώ το Wesley College επαναλειτούργησε τα ελληνόγλωσσα προγράμματά του σε απογευματινές ώρες. Τμήματα Ελληνικής με μεγάλη επιτυχία από την εβδομή μέχρι και τη δωδεκάτη τάξη λειτουργούσαν σε σχολεία Αγγλικανών, Με-

θοδιστών και Καθολικών, ενώ ξεχώριζαν από την αριθμητική τους δύναμη το Essendon Grammar, St. Michael's, St. Monica's στη Βικτώρια.

Τα Ελληνικά δεν προσφέρονται σε κανένα δημοτικό σχολείο του φορέα των Ανεξάρτητων Σχολείων με εξαίρεση το International Grammar School στο Σύδνεϊ. Κύριο κίνητρο της εισαγωγής αποτελούσε ο οικονομικός ρασιοναλισμός και ο προσανατολισμός της φιλοσοφίας των σχολείων προς τις ασιατικές και τις εμπορικές γλώσσες. Αντικίνητρο για την Ελληνική παρέμενε η ανακριβής ταξινόμηση και χαρακτηρισμός της ως γλώσσας εθνοτικής ομάδας (community language), γεγονός που αποθάρρυνε πολλούς μαθητές μη ελληνικής καταγωγής να εγγραφούν στα ελληνόγλωσσα προγράμματα. Η παραμονή και περαιτέρω αναβάθμιση των προγραμμάτων της Ελληνικής στα ανεξάρτητα σχολεία είναι μεγάλης σημασίας, διότι τα σχολεία αυτά διαθέτουν υψηλότατο γόητρο και κύρος στους εκπαιδευτικούς κύκλους της χώρας και, κατά συνέπεια, ενισχύουν ψυχολογικά και προδιαθέτουν την εκμάθηση της Ελληνικής.

Η διδασκαλία της Ελληνικής δεν μπόρεσε να εδραιωθεί στα Καθολικά σχολεία της χώρας, παρά το συγκριτικά υψηλότατο αριθμό μαθητών ελληνικής καταγωγής, που φοιτούν σε αυτά. Σύμφωνα με την έρευνα, που διεξήγαγε η κεντρική συντονιστική υπηρεσία της Καθολικής Εκκλησίας (Catholic Education Commission), το 1997 οι μαθητές ελληνικής καταγωγής που φοιτούσαν στα πρωτοβάθμια σχολεία αποτελούσαν την τέταρτη αριθμητικά ισχυρότερη εθνοτική ομάδα μετά τους Ιταλούς, Μαλτέζους και Βιετναμέζους (5,8% του συνόλου), ενώ στα δευτεροβάθμια ιδρύματα, οι Έλληνες αποτελούσαν τη δεύτερη επικρατέστερη αριθμητικά ομάδα μετά τους Ιταλούς (8,2%). Αιτία της απόκλισης από την Ελληνική στο καθολικό σύστημα εκπαίδευσης είναι ουσιαστικά η παρεισδυτική διδασκαλία της Ιταλικής.

3.11 Τα Ελληνικά Εθνοτικά (Απογευματινά και Σαββατιανά) Σχολεία

Ο θεσμός των εθνοτικών σχολείων έχει αρχαιότητα παράδοση στην Αυστραλία. Οι πρωτοπόροι Γερμανοί έποικοι της Αυστραλίας ίδρυσαν τα πρώτα σχολεία της χώρας στο Klemzig της Νοτίου Αυστραλίας στις αρχές του 19ου αιώνα, ενώ Εβραίοι έποικοι ίδρυσαν δικά τους σχολεία στη Μελβούρνη το 1874. Το πρώτο ελληνικό απογευματινό σχολείο λειτούργησε στο Σύδνεϊ το 1897. Το 1901, τα εθνοτικά σχολεία γνώρισαν αυστηρότατους περιορισμούς από τη μόλις συσταθείσα τότε Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, ενώ τα Λουθηριανά σχολεία έκλεισαν και απαγορεύθηκε στους Κινέζους εποίκους να ιδρύσουν δικά τους σχολεία.

Τα Ελληνικά απογευματινά σχολεία διατηρήθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της «σκοτεινής περιόδου» (1901-1952), εξαιτίας της πρόνοιας που επέδειξαν οι πρώτοι κοινοτικοί οργανισμοί, ορισμένοι ιερείς και επιχειρηματίες, οι οποίοι και στήριζαν με δικά τους χρήματα την ελληνομάθεια. Μετά το 1952 και τη μαζική άφιξη 270.000 νέων Ελλήνων μεταναστών, άλλαξε άρδην το σκηνικό. Δεκάδες σχολεία ιδρύθηκαν και λειτούργησαν στα προάστια των μεγάλων αστικών κέντρων, ενώ η Μητρόπολη σε συνεργασία με τις παλιές και τις νεόδμητες Κοινότητες ανέλαβαν την ευθύνη της ελληνόγλωσσης παιδείας. Παρά τη νηπιακή κατάσταση των σχολείων, την έλλειψη βιβλίων και εκπαιδευμένων δασκάλων, η επιθυμία των

γονέων να διατηρήσουν τα παιδιά τους την εθνογλωσσική τους ταυτότητα, είχε ως αποτέλεσμα να λειτουργήσουν εκατοντάδες ελληνικά σχολεία.

Τα ελληνικά εθνοτικά σχολεία λειτουργούν από τρεις κύριους φορείς της ομογένειας: Τις Κοινότητες, την Αρχιεπισκοπή και την ιδιωτική πρωτοβουλία. Ένας μικρός αριθμός μαθητών παρακολουθούν ιδιαίτερα μαθήματα στην ελληνική γλώσσα, ειδικότερα σε απομακρυσμένα προάστια και απομονωμένα επαρχιακά κέντρα, όπου η ελεύθερη και απρόσκοπτη πρόσβαση στα εθνοτικά σχολεία δεν είναι εφικτή.

Με εξαίρεση τη Βικτώρια, όλα τα απογευματινά εθνοτικά σχολεία της Αυστραλίας, που λειτουργούν σε όλες τις Πολιτείες ανήκουν σε κοινοτικούς και εκκλησιαστικούς φορείς. Στη Μελβούρνη, ιστορικοί λόγοι οδήγησαν στην άνθιση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Με τη λειτουργία της Ελληνικής Ακαδημίας Μελβούρνης (1968), ως πρώτου ιδρύματος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ιδιωτικής πρωτοβουλίας, ακολούθησε η ίδρυση πολλών σχολείων, τα οποία διηύθυναν αρχικά μετανάστες εκπαιδευτικοί με πείρα από την Ελλάδα. Η τάση αυτή συνεχίστηκε με ταχύτατο ρυθμό, σε σημείο, ώστε ο αριθμός των μαθητών που ήσαν εγγεγραμμένοι στα σχολεία ιδιωτικής πρωτοβουλίας να είναι υψηλότερος των άλλων δύο φορέων στη Βικτώρια το 1993.

Φορέας	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Σύνολο
Κοινότητες και Ενορίες	2001	1589	4390
Ομοσπονδία Κοινοτήτων*	1318	1178	2496
Ιδιωτική Πρωτοβουλία	3604	2289	5893
ΣΥΝΟΛΟ	7.723	5.056	12.779

Πίνακας 11ος

Αριθμός μαθητών που φοιτούσαν στα εθνοτικά απογευματινά σχολεία στη Βικτώρια

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001)

* Η Ομοσπονδία Ελληνικών Κοινοτήτων περιελάμβανε μαθητές που φοιτούσαν στα Ελληνικά σχολεία των παλαιών Κοινοτήτων του Σύννεϊ, της Αδελαΐδας, Newcastle και άλλων κοινοτήτων που δεν πρόσκεινται στην Ελληνική Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας.

Η φύση της δόμησης των σχολείων αυτών ποικίλει, εξαιτίας της ελεύθερης σύστασής τους και της μη υπαγωγής τους σε συλλογικές συμβάσεις ή σε φορείς. Ορισμένα σχολεία είναι μονοθέσια, άλλα διοικούνται από κοινοτικούς φορείς ή σχολικά συμβούλια. Ορισμένα σχολεία λειτουργούν με μία μονάδα, άλλα διατηρούν μέχρι και 23 μονάδες, διασκορπισμένες κυρίως στη μητροπολιτική περιοχή της Μελβούρνης και την επαρχία της Βικτωρίας (Κολέγιο Όμηρος, Πυθαγόρας, Μαράσλειος).

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, το 2001 λειτουργούσαν 200 ελληνικά εθνοτικά σχολικά συγκροτήματα με 20.000 περίπου σπουδαστές σε όλες τις Πολιτείες και τις Επικράτειες της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας. Τα ελληνικά εθνοτικά σχολεία λειτουργούν ως απογευματινά και Σαββατιανά, σε ιδιόκτητες αίθουσες (37%) και σε ενοικιαζόμενες αίθουσες του κρατικού φορέα και της Καθολικής εκπαίδευσης.

Τα απογευματινά σχολεία που λειτουργούν σε ενοικιαζόμενες σχολικές αίθουσες αντιμετωπίζουν ποικίλα προβλήματα που έχουν σχέση με αυστηρούς περιορισμούς που ασκούν

οι ιδιοκτήτες των σχολείων, αλλά και με την αρνητική πολλές φορές προδιάθεση εκπαιδευτικών του κανονικού σχολείου. Οι διευθυντές των ελληνικών σχολείων κατέθεσαν ότι σε πολλές περιπτώσεις τα Σχολικά Συμβούλια και οι διευθυντές των ενοικιαζόμενων σχολικών εγκαταστάσεων ασκούσαν ψυχολογική βία, καταναγκασμό και απαιτήσεις υπέρογκων ενοικίων που συχνά τα καθιστούσαν ασύμφορα και οδηγούσαν στο τελικό κλείσιμό τους. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της έρευνας, στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», τα έξοδα λειτουργίας των εθνοτικών σχολείων κατά κεφαλή ανέρχονται κατά μέσον όρον στο ποσό των 320 δολαρίων Αυστραλίας. Δεν είναι ωστόσο ομοιογενής ο τρόπος επιδότησης των ελληνικών εθνοτικών σχολείων από τις Πολιτειακές Κυβερνήσεις. Η Κυβέρνηση της Κουησλάνδης, της Τασμανίας και των Επικρατειών της Βόρειας Αυστραλίας και της Περιοχής Πρωτεύουσας δεν επιδοτούν τα εθνοτικά σχολεία της ευθύνης τους και δεν προσφέρουν διευκολύνσεις στην ενοίκιαση των σχολικών αιθουσών.

Τα εθνοτικά σχολεία των Ελλήνων της Ωκεανίας αξιολογούνται από τους Έλληνες επόικους ως τα κύρια κέντρα, όπου μπορεί να διατηρηθεί η «εθνότητα» και η «γλώσσα» τους, σε ορισμένες δε περιπτώσεις ακόμη και η λαογραφική τους παράδοση. Μέσα στα πλαίσια της εθνοτοπικής προσέγγισης αρκετές αδελφότητες και Σύλλογοι των Ελλήνων διατηρούν δικά τους εκπαιδευτήρια, όπου προάγεται μαζί με τη γλώσσα και η ηθογραφία του τόπου τους. Τέλος, σχολεία δικά τους διατηρούν Έλληνες στο γένος Ευαγγελικοί, Χριστιανιστές και Παλαισημερολόγιτες.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ	Αριθμός Σχολείων	Αριθμός Μαθητών	Αριθμός Διεθνικών	Αριθμός Αλλοεθνών
Νέα Νότια Ουαλία	64	3.600	864	191
Βικτωρία	57	7.700	1.617	385
Κουησλάνδη	11	502	105	0
Νότια Αυστραλία	51	1.851	462	94
Δυτική Αυστραλία	10	304	0	0
Τασμανία	2	103	33	0
Βόρεια Επικράτεια	1	182	16	0
Επικράτεια Πρωτεύουσας	4	150	41	3
Σύνολο	200	14.392	3.138	674
Εθνοτικά, Αρχιεπισκοπής ΔΑ, Σύλλογος Γονέων, Ανεξάρτητα.				

Πίνακας 12ος

Εμφαίνεται ο αριθμός των Ελληνικών Εθνοτικών σχολείων κατά Πολιτεία

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001)

Η ένταξη των Εθνοτικών Σχολείων στο γραφειοκρατικό σύστημα των Πολιτειακών Κυβερνήσεων το 1992 και η δημιουργία του Ethnic School Directorate ή Board, το οποίο είναι υπεύθυνο για τη χρηματοδότησή τους, η καθιέρωση ετήσιας κατά κεφαλήν χρηματικής επιδότησης και η αναγνώριση των τμημάτων τους ως πληρούντα τις προϋποθέσεις αξιολόγησης των υποψηφίων τους για εισαγωγικές εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο, ήσαν οι κυριότεροι πα-

ράγοντες που οδήγησαν στην πληθυσμιακή αύξηση των μαθητών τους. Η ανάληψη της ευθύνης επιδότησης των εθνοτικών σχολείων από την πολιτειακή Κυβέρνηση της Βικτωρίας είχε ως συνέπεια τη διαμόρφωση ευρύτερης νοοτροπίας αποδεκτικότητας και αναγνώρισης. Ωστόσο, παρά τα σοβαρά επιτεύγματα στον τρόπο της οργάνωσης που μεθοδεύθηκαν την τελευταία πενταετία, σοβαρότατα παραμένουν τα προβλήματα έλλειψης επίσημης πολιτικής και ενός οργάνου που θα εποπτεύει και θα αξιολογεί το έργο και την προσφορά τους.

Παρά την υιοθέτηση επίσης ανοικτής πολιτικής, αναφορικά με την εγγραφή ατόμων της ευρύτερης κοινωνίας στα ελληνόγλωσσα προγράμματα, εν τούτοις, σχεδόν αποκλειστικά μόνον μαθητές ελληνικής καταγωγής και παιδιά που προέρχονται από διεθνικούς γάμους παρακολουθούν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα.

Το σημαντικό για την ελληνόγλωσσα εκπαίδευση είναι ότι ο αριθμός των μαθητών που παρακολουθεί τα δευτεροβάθμια ελληνικά εθνοτικά σχολεία της Βικτώριας αντιστοιχεί με το 75% του συνολικού αριθμού των μαθητών όλων των Πολιτειών και Επικρατειών της χώρας. Η ιδιαιτερότητα αυτή της Βικτώριας δείχνει ότι η ζωτικότητα της Ελληνικής διατηρείται δια της μη συστηματικής παιδείας εναργέστερα στη Βικτώρια από οποιαδήποτε άλλη Πολιτεία. Τα απογευματινά εθνοτικά σχολεία προσελκύουν διαφορετικής σύνθεσης μαθητικό δυναμικό σε σύγκριση με τα κυβερνητικά. Η διαφορά έγκειται στο ότι ομοιογενές είναι το μαθητικό στοιχείο των κοινοτικών σχολείων από την άποψη της γλώσσας και της πολιτιστικής υποδομής. Έτσι, σε αντίθεση με τη γλώσσα που χρησιμοποιούν στα κυβερνητικά σχολεία οι εκπαιδευτικοί ως μέσο διδασκαλίας, στα εθνοτικά σχολεία χρησιμοποιείται κυρίως η Ελληνική (72%), ενώ και οι δύο γλώσσες χρησιμοποιούνται στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού, όπου ένα διαρκώς αυξανόμενο ποσοστό μαθητών δε γνωρίζει την Ελληνική, όταν αρχίζει το σχολείο. Το ποσοστό ποικίλει ανάλογα με την Πολιτεία, την υπάρχουσα κοινοτική εθνογλωσσική υποδομή και την απόσταση από τις συμπαγείς εστίες του Ελληνισμού και τα σχολεία. Για παράδειγμα, στην Νέα Ζηλανδία, κατά μέσον όρο, το 85% των μαθητών που ξεκινούν το ελληνικό εθνοτικό σχολείο δε γνωρίζει την Ελληνική, ενώ στη Μελβούρνη ο δείκτης κατέρχεται στο 23%, για να ανέλθει σε 74% στη Δυτική Αυστραλία.

Το γνωσιολογικό επίπεδο των μαθητών και η γλωσσική τους επάρκεια στην Ελληνική έχουν ως αποτέλεσμα να επιτρέπεται στα εθνοτικά σχολεία η εμπέδωση ενός προγράμματος με έμφαση στην καλλιέργεια των εκφραστικών ικανοτήτων των μαθητών και της γραφής, σε σύγκριση με τα κυβερνητικά, όπου καλλιεργείται η επικοινωνιακή μέθοδος με έμφαση τη βελτίωση της κατανόησης.

Στην προσπάθειά τους να διατηρήσουν σταθερούς τους αριθμούς των μαθητών τους, οι διάφοροι φορείς μεθοδεύουν συγκεκριμένη στρατηγική προσέλκυσης τους. Η πολιτική αυτή εκδηλώνεται με μουσικούς και καλλιτεχνικούς αγώνες, εκδρομές, συναθροίσεις γονέων, πολιτιστικές εκδηλώσεις και βέβαια πλήθος διαφημίσεων. Σε πολλές περιπτώσεις εθνοτικά σχολεία μεθοδεύουν την έκδοση πολυτελέστατων περιοδικών και διαφημιστικών φυλλαδίων, ενώ ορισμένα εκδίδουν ακόμη και δικά τους εγχειρίδια και αναγνωστικά, ελέγχοντας έτσι πλήρως το πρόγραμμα διδασκαλίας. Έχοντας ως κύρια κίνητρα τις ετήσιες οικονομικές επιχορηγήσεις της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, που ανέρχεται σε 38 δολάρια, και της πολιτεια-

κής (Βικτώρια, Ν.Ν.Ο. και Ν.Α) που ανέρχεται μέχρι και 40 δολάρια, και με επιπλέον κατά κεφαλήν χορηγία 300 δολάρια ετησίως προς κάθε μαθητή, που επιλέγει την Ελληνική ως εξεταστέο μάθημα στις εισαγωγικές εξετάσεις των ΑΕΙ, οι κοινοτικο-εκκλησιαστικοί φορείς και οι ιδιώτες αναλαμβάνουν κάθε χρόνο εκστρατεία προσέλκυσης περισσότερων μαθητών.

Συνήθως, ο φορέας των Εθνοτικών σχολείων προσφέρει τη μεγαλύτερη διάρκεια διδασκαλίας της Ελληνικής. Σύμφωνα με την έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», κατά μέσον όρο τα ελληνόγλωσσα προγράμματα των εθνοτικών σχολείων διαρκούν 200 λεπτά εβδομαδιαίως, ενώ αρκετά ανεξάρτητα σχολεία έχουν εφεύρει διάφορους παραγωγικούς, αλλά και δαπανηρούς τρόπους προσέλκυσης και βοήθειας των μαθητών τους. Έχουν ιδρύσει υποδομή βιβλιοθήκης, εισήγαγαν ηλεκτρονικούς υπολογιστές στο σύστημα διδασκαλίας, εξέδωσαν δικά τους βιβλία ασκήσεων και αναγνωστικά, ενώ προκειμένου να κατακτήσουν την ανταγωνιστική αγορά των μαθητών, εκτύπωσαν πολύχρωμα διαφημιστικά φυλλάδια. Στα 1998, λειτουργούσαν στη Βικτώρια 25 ανεξάρτητα σχολεία ιδιωτικής πρωτοβουλίας, εγγεγραμμένα στους καταλόγους κυβερνητικής επιδότησης¹, τα οποία διατηρούσαν περίπου 100 σχολικές μονάδες, ενώ τουλάχιστον άλλα 14 μη επιδοτούμενα σχολεία μικρότερης εμβέλειας λειτουργούσαν ως φροντιστηριακά τμήματα σε διάφορα προάστια της Μέλβουρνς. Δεν υπάρχει παρόμοια κατάσταση σε καμία άλλη πόλη της Αυστραλίας και ενδεχομένως της ελληνικής διασποράς. Στο Σύδνεϊ λειτουργούσε μόνο ένα σχολείο με ιδιωτική πρωτοβουλία, στο οποίο δίδασκαν ένας πρώην εκπαιδευτικός σύμβουλος, που είχε υπηρετήσει στην Αυστραλία και τρεις προσοντούχοι εκπαιδευτικοί.

Η λειτουργία σχολών ελληνικών παραδοσιακών χορών, ενταγμένων στα ελληνικά εθνοτικά σχολεία, είτε λειτουργούντων ανεξάρτητα από αυτά είναι μια άλλη διάσταση διάδοσης και καλλιέργειας του ελληνικού πολιτισμού με ιδιαίτερη έμφαση στη Βικτώρια και στη Ν.Ν.Ο. Στην Αυστραλία λειτουργούν περί τις 40 σχολές διάδοσης των ελληνικών παραδοσιακών χορών. Πολλές από αυτές συμμετέχουν σε παναυστραλιανούς εθνοτικούς χορευτικούς αγώνες, ενώ αρκετές πήραν μέρος και σε διεθνείς αγώνες. Οι μαθητές των χορών αυτών προσέρχονται για τις προπονήσεις τους δύο και τρεις φορές την εβδομάδα σε ελληνικό περιβάλλον, όπου καλλιεργείται η γλώσσα και άλλες εκφάνσεις του ελληνικού πολιτισμού.

Ο ρόλος του ελληνικού εθνοτικού σχολείου, ωστόσο, δεν επεκτείνεται σε άλλες πολιτιστικές δραστηριότητες της παιδείας των Ελλήνων εποίκων. Για παράδειγμα, η καλλιέργεια της ελληνικής μουσικής, ελληνικής μαγειρικής και των ελληνικών εθίμων, ως αντικείμενο ηθογραφικό, δεν εξετάζονται με τη δέουσα προσοχή. Περιθωριοποιημένες είναι και άλλες εκδηλώσεις της πολιτιστικής φυσιογνωμίας του ελληνικού πολιτισμού, για παράδειγμα, το τραγούδι και το θέατρο, ίσως τα σημαντικότερα μέσα προώθησης του ελληνικού πολιτισμού. Η διδασκαλία της Ελληνικής στον εθνοτικό φορέα αποβλέπει κυρίως στην εξυπηρέτηση της ανάγκης να διατηρηθεί η Ορθοδοξία, στη βελτίωση της γλωσσικής επάρκειας της Ελληνικής για λόγους ακαδημαϊκούς και την προβολή της συμβολικής έκφασής της, δηλαδή ως φαινομένου πολιτιστικής ταυτότητας.

Τα αποτελέσματα της διεξοδικής ανάλυσης των πληροφοριών δείχνουν ότι οι μαθητές των απογευματινών σχολείων αποκτούν επαρκή αναγνωστική δεξιότητα, αλλά δεν μπορούν να ανταποκριθούν στους άλλους μηχανισμούς της γλώσσας, ιδιαίτερα στην ομιλητική και εκ-

φραστική δεξιότητα. Το επίπεδο της κατανόησης παραμένει υψηλό, διότι η Ελληνική λειτουργεί πλέον ως οικόλεκτος, αλλά δεν υπάρχει ευχερής καλλιέργεια της έκφρασης, με αποτέλεσμα να προκαλείται λεξιλογική σύγχυση και μορφολογικές και συντακτικές αποκλίσεις, με ιδιαίτερα προβληματικά τα ανακόλουθα στα άρθρα, γένη και αριθμούς και την έντονη εναλλαγή του γλωσσικού κώδικα. Σημειώνεται μια φθίνουσα πορεία, όσον αφορά την ομιλητική ικανότητα, ενώ οι μηχανισμοί της γραφής και της σύνταξης είναι ακόμη περισσότερο αδύνατοι.

Οι παραγωγικές και αφομοιωτικές ικανότητες της Ελληνικής στην Αυστραλία άλλωστε δε λειτουργούν, εξαιτίας των περιορισμών που ασκεί αλλοτροπιακά το ξενόγλωσσο περιβάλλον, ενώ οι εκφραστικές δυνατότητες παραμένουν στάσιμες. Ο κυριότερος κίνδυνος που εμφωλεύει έχει σχέση με τον υποτονικό και ελλειμματικό χαρακτήρα της Ελληνικής εθνολέκτου, ως νόρμας, ως μέσου δηλαδή καθημερινής επικοινωνίας με συμβατικό χαρακτήρα. Οι περιορισμοί που ασκούνται στην Ελληνική από την κυρίαρχη γλώσσα, την Αυστραλιανή, μειώνουν τις εσωτερικές και εξωτερικές γλωσσικές αντιστάσεις της πρώτης. Αν σ' αυτό προστεθεί και η γενικότερη τάση, που έχει σχέση με την οικονομία της έκφρασης και την ανάγκη για ταχύτατη διεκπεραίωση του γλωσσικού μηνύματος, τότε τα προβλήματα αυξάνουν. Η οικονομία της έκφρασης αποχυμώνει το λόγο (περικόπτονται οι εκφραστικές αποχρώσεις του λόγου και επιβάλλονται σολοικισμοί, αρρυθμίες και παρατονισμοί), ισοπεδώνει τη μορφοσυντακτική ορθότητα και προκαλεί σοβαρότατη λεξιπενία.

Η γενική διάγνωση είναι ότι τα σχολεία με την παρούσα μορφή διδασκαλίας και διάρθρωσης εκπαιδευτικού προγράμματος δεν βοηθούν στην καλλιέργεια των γλωσσικών ικανοτήτων. Κύριοι παράγοντες ανάσχεσης της ελληνομάθειας και εμπέδωσης ενός σωστού προγράμματος είναι ουσιαστικά το μονοήμερο της εκπαίδευσης, ο περιορισμένος αριθμός των ωρών και η ασυνεπής παρακολούθηση των μαθημάτων. Οι σχολικές εορτές και οι προετοιμαστικές διαδικασίες (πρόβες, τραγούδια και χοροί), αν και καλλιεργούν και ενισχύουν πολιτιστική συνείδηση δεσμού με την Ελλάδα, δεν επιτρέπουν τη σωστή και επαρκή εφαρμογή του σχολικού προγράμματος. Η επίδοση γλωσσικής επίτευξης (language achievement) με την παρακολούθηση ενός απαιτητικού γλωσσικού προγράμματος είναι δυνατή μόνο στο ένα τρίτο των σπουδαστών. Κύριες αιτίες για τη γενικότερη αδιαφορία, που χαρακτηρίζουν τις ελληνικές σπουδές είναι: η έλλειψη ροής στο λεξιλόγιο των μαθημάτων που προσφέρονται, ήτοι δεν υπάρχει θεματική αλληλουχία, ανανέωση και επανάληψη ή πρόσβαση από το μέρος στο σύνολο, η απουσία ασκήσεων και προγραμμάτων που να θεραπεύουν τα βασικά μορφοσυντακτικά ανακόλουθα και η πλημμελής εμφάνιση του θεματικού κεντρίσματος μέσα από τα υπάρχοντα αναγνωστικά εγχειρίδια.

Προκειμένου να ενεργοποιηθεί με ζωντανό ρυθμό η ελληνομάθεια στα εθνотικά σχολεία είναι ανάγκη να γίνουν βασικές τομές (α) στη λειτουργία των σχολείων (αύξηση αριθμού ωρών διδασκαλίας, συχνότητας), (β) στη χρήση βιβλίων με ενότητες και θέματα που καλλιεργούν τη θεματική ροή, που δίδουν έμφαση στους μηχανισμούς της έκφρασης και της ομιλητικής δεξιότητας και (γ) στην αναγκαιότητα να μετεκπαιδευτούν οι εκπαιδευτικοί σε νέα συστήματα διδασκαλίας και αξιολογήσεις υλικού και προγραμμάτων.

Χρειάζεται να εφαρμοσθεί παρεμβατική πολιτική από την Κοινότητα και την ιδιωτική πρωτοβουλία, από τους φορείς, δηλαδή, οι οποίοι παραμένουν οι κατ' εξοχήν υπεύθυνοι του

είδους αυτού της εκπαίδευσης. Ρεαλιστική είναι η λύση που αναφέρεται στην καθιέρωση επιμορφωτικών σεμιναρίων αξιοποίησης των ομογενών εκπαιδευτικών που αποφοιτούν από τα Αυστραλιανά ΑΕΙ προς εμπλουτισμό της γλωσσικής και πολιτιστικής τους υποδομής.

Οι στόχοι που υπηρετούν τα Ελληνικά απογευματινά σχολεία έχουν άμεση σχέση με τη διατήρηση της εθνοτικής ή μητρικής γλώσσας, την ανάπτυξη της πολιτιστικής συνείδησης και την (υπο)στήριξη της οικογενειακής συνοχής και ταυτότητας. Η διδασκαλία της γλώσσας και η ενίσχυση του εθνοτισμού των παιδιών είναι οι δύο κατ' εξοχήν προτεραιότητες των προεστών της παροικίας. Αν και ο θρησκευτικός ρόλος των απογευματινών σχολείων δεν παραγνωρίζεται από τους υπευθύνους των ιδρυμάτων αυτών, εν τούτοις, η έμφαση τίθεται στη διδασκαλία της γλώσσας και στο γενικότερο πολιτιστικό της βάρος.

Πολιτεία	1987	1992	1997
N.N.O.	6306	4564	2734
Βικτώρια	5901	4390	3356
N. Αυστραλία	1816	1358	1362
Κουησλάνη	763	562	502
Δ. Αυστραλία	187	367	304
Π. Πρωτ/ς	274	148	150
Β. Επικράτεια	305	185	182
Τασμάνια	120	128	103
Σύνολο	15.672	11.702	8693

Πίνακας 13ος

Εμφαίνεται ο αριθμός των σπουδαστών που παρακολουθούν τα κοινοτικά σχολεία και αυτά της Αρχιεπισκοπής. Δεν συμπεριλαμβάνονται τα σχολεία των παλιών κοινοτικών οργανισμών και αυτά των Ημερησίων.

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1998).

Τα απογευματινά σχολεία διατηρούν περιορισμένους δεσμούς με τα επίσημα αυστραλιανά εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας. Ως αιτία της συγκρατημένης αυτής επικοινωνίας προβάλλεται η άγνοια κυρίως των αυστραλιανών αρχών εκπαίδευσης και η αδυναμία τους να κατανοήσουν το ρόλο και την προσφορά των απογευματινών εθνοτικών σχολείων, αλλά και μία προκατάληψη που ακόμη χαρακτηρίζει ορισμένους εκπαιδευτικούς αγγλοκελτικής καταγωγής (19%) για τη διδασκαλία της ελληνικής. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί, στην πλειοψηφία τους μονόγλωσσοι, αποθαρρύνουν τους μαθητές τους Ελληνικής καταγωγής να παρακολουθούν τα Σαββατιανά σχολεία με το επιχείρημα ότι τους παρεμποδίζουν τη συμμετοχή τους στα σπορ και στον αθλητισμό και ότι το απογευματινό σχολείο έχει αρνητικές επιπτώσεις στη φοίτησή τους στο κανονικό σχολείο. Οι υπεύθυνοι παροικιακοί ηγέτες διατηρούν ωστόσο την άποψη ότι ο φορέας τους είναι ο υγιέστερος, μέσα στον οποίον μπορεί να καλλιεργηθεί απρόσκοπτα και μεθοδευμένα η αγάπη για τον ελληνικό πολιτισμό και την Ελλάδα.

Ωστόσο, από την άποψη της αριθμητικής ισχύος, την τελευταία δεκαετία σημειώνεται

μία αργή αλλά σταθερή μείωση του αριθμού των μαθητών, που φοιτούν στα εθνοτικά σχολεία της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, ιδιαίτερα στις μεγαλουπόλεις της Μελβούρνης και του Σύδνεϋ. Στη μείωση του αριθμού των μαθητών συντελούν πρωταρχικά η αδιαφορία πολλών αυστραλογεννημένων γονέων για εγγραφή των παιδιών τους στις τάξεις του ελληνικού σχολείου (πολλοί γονείς πιστεύουν ότι η διατήρηση της Ελληνικής είναι αυτόχρημα δεδομένη για τα παιδιά τους), η εσωτερική μετανάστευση σε άλλες πολιτείες ή προάστια χωρίς ελληνική εκπαιδευτική υποδομή, ο αρκετά υψηλός δείκτης των παλιννοστίσεων και η αδυναμία των κοινοτικών και εκκλησιαστικών φορέων να προσφέρουν δημοφιλή προγράμματα. Για παράδειγμα, η ανάλυση των στατιστικών πληροφοριών καταδεικνύει ότι η αριθμητική μείωση είναι ιδιαίτερα έντονη στα σχολεία που ευρίσκονται υπό την ευθύνη των εκκλησιαστικών και κοινοτικών φορέων και όχι αυτών που αναπτύσσει η ιδιωτική πρωτοβουλία. Πάντως, γίνεται φανερό από την έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» ότι σε νεοπαγή προάστια, όπου μεταναστεύουν συνήθως νεόπαντρα ζευγάρια, η εκπαιδευτική, κοινοτική και κοινωνική υποδομή της ομογένειας είναι ελλιπής. Ακόμη και στα προάστια εκείνα, όπου λειτουργούν κοινοτικοί οργανισμοί, συνήθως με ελλαδογεννημένους προεστούς δεν υπάρχει η ανάλογη οικονομική υποδομή, ώστε να οργανωθούν κατάλληλα εξοπλισμένα σχολεία για να αποσπάσουν την εμπιστοσύνη των αυστραλογεννημένων γονέων. Έπειτα, ισχύει και το εξής: Οι παλιοί ελληνικοί κοινοτικοί οργανισμοί συνεχίζουν να λειτουργούν στα παλαιά εσωτερικά προάστια των πρωτευουσών των Πολιτειών και εκεί να διατηρούν τα σχολεία και τους ναούς τους, που έκτισαν πριν από πενήντα περίπου χρόνια. Τα προάστια αυτά στην πλειοψηφία τους από την άποψη της ελληνικής παρουσίας εξασθένησαν αριθμητικά, εξαιτίας της εξόδου των παιδιών τους σε περισσότερο αναπτυγμένους κοινωνικά συνοικισμούς, από το 1975 και εξής. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δέκα ετών, ο αριθμός των μαθητών που φοιτούσαν στα εθνοτικά σχολεία που οργάνωναν οι Κοινότητες και η Αρχιεπισκοπή μειώθηκε κατά 47%, ενώ η φθίνουσα πορεία σε γενικότερο επίπεδο, δεν ξεπέρασε το 8%. Η φθίνουσα πορεία ήταν ιδιαίτερα εμφανής στο Σύδνεϋ. Στη Δυτική Αυστραλία και στην Τασμανία σημειώθηκε αύξηση, ενώ στην Αδελαΐδα και στις μικρότερες αριθμητικά Πολιτείες ο αριθμός παρέμεινε σταθερός (βλέπε Πίνακα 14).

Την τελευταία δεκαετία σημειώθηκε έξαρση των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων για ενήλικες. Η ζήτηση υπήρξε ιδιαίτερα αισθητή σε πόλεις χωρίς συμπαγή παρουσία Ελλήνων. Οι περισσότεροι σπουδαστές είναι είτε αλλοεθνείς, οι οποίοι συνήθως παντρεύτηκαν Έλληνες στο γένος εποίκους, ή παιδιά από διεθνικούς γάμους. Η επιστροφή στις πολιτιστικές και γλωσσικές ρίζες των προγόνων τους χαρακτηρίζει ιδιαίτερα νεαρούς επιστήμονες και επιχειρηματίες. Ελληνόγλωσσα Τμήματα ιδρύθηκαν και λειτούργησαν με αυξανόμενα συχνότητα στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία και οργανώθηκαν από τον κοινοτικό και εκκλησιαστικό φορέα. Στην Αυστραλία το 1997 λειτούργησαν 35 ελληνόγλωσσα προγράμματα με 2.091 μαθητές. Το 1998 λειτούργησαν για πρώτη φορά και ειδικά ελληνόγλωσσα Τμήματα, που δεν οδηγούν σε πτυχίο, στο Εθνικό Κέντρο Ελληνικών Μελετών και Ερευνών του Πανεπιστημίου La Trobe της Μεβούρνης, εξειδικεύοντας γλωσσικά δίγλωσσους Έλληνες και νομικούς.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ	Αριθμός Σχολείων	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό Διεθνικών	Αριθμός Διεθνικών	Ποσοστό Αλλοεθνών	Αριθμός Αλλοεθνών
Νέα Νότια Ουαλία	14	850	20%	170	65%	553
Βικτώρια	14	1.050	20%	210	65%	683
Κουησλάνδη	0	0		0		0
Νότια Αυστραλία	3	132	27%	36	28%	37
Δυτική Αυστραλία	1	18	22%	4	70%	13
Τασμανία	1	11	31%	3	80%	9
Βόρεια Επικράτεια	1	15	10%	2	90%	14
Επικράτεια Πρωτεύουσας	1	15	20%	3	65%	10
Σύνολο	35	2.091	20%	428	63%	1.31

Πίνακας 14ος

*Εμφαίνεται ο αριθμός των ενηλίκων που παρακολούθησαν
τα ελληνόγλωσσα προγράμματα το 1997*

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1997)

3.12 Τα Ελληνικά στα τριτοβάθμια ιδρύματα

Η Ελληνική διδάσκεται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση από το 1968, όταν ο Καθηγητής Peter Thomas εισήγαγε και δίδαξε, ως προέκταση των Αρχαίων Ελληνικών, τα πρώτα ελληνόγλωσσα προγράμματα στο Πανεπιστήμιο της Νέας Αγγλίας στη κομητολή Armidale της Ν.Ν.Ο. Εκτοτε, δεκαετία συνολικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα προσέφεραν μαθήματα ελληνικής γλώσσας, Ιστορίας, Φιλολογίας και Ελληνικού Πολιτισμού. Τα ελληνικά προγράμματα στα Πανεπιστήμια της Δυτικής Αυστραλίας, Deakin και Victoria University of Technology καταργήθηκαν τελικά εξαιτίας οικονομικών περιορισμών, που ασκήθηκαν από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση της Αυστραλίας. Το 1998, μόνον δέκα Πανεπιστήμια διατηρούσαν ελληνικές σπουδές ή/και ερευνητικά προγράμματα: τα Πανεπιστήμια του Σύδνεϋ, New England, Macquarie, NSW, Charles στην Πολιτεία της Ν.Ν.Ο., τα Πανεπιστήμια της Μελβούρνης, La Trobe, Monash, RMIT στη Βικτώρια, το Πανεπιστήμιο του Flinders, το οποίο προσέφερε τις υπηρεσίες του και στα Πανεπιστήμια της Αδελαΐδας, και South Australia University στη Νότιο Αυστραλία. Από το 1986 έχει ιδρυθεί και λειτουργεί επίσης το Ελληνικό Ορθόδοξο Θεολογικό Κολέγιο του Αγίου Ανδρέα στο Σύδνεϋ ως ανεξάρτητο πανεπιστημιακό ίδρυμα.

Οι ελληνικές σπουδές στην Αυστραλία ποικίλουν ανάλογα με το διδασκαλικό και διοικητικό κύρος και βάρος που απολαμβάνουν στα Πανεπιστήμια, όπου λειτουργούν. Από αυτά μόνον τα δύο (The University of Sydney, La Trobe University) διατηρούσαν πλήρη Τμήματα με Έδρα, ενώ μόνον ένα (La Trobe University) λειτουργούσε με σπουδές στην Αρχαία Ελληνική, Νεοελληνική Φιλολογία και Νεοελληνική Ιστορία. Η τρίτη έδρα που λειτουργούσε στο Πανεπιστήμιο του Flinders της Νοτίου Αυστραλίας καταργήθηκε όταν ο Καθηγητής της Έδρας, ύστερα από μακρά απουσία στην Ελλάδα, αποφάσισε τελικά να εγκατασταθεί στην Ελλάδα. Το Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης το 1990, ύστερα από σχετική δια-

πανεπιστημιακή συμφωνία ενέταξε διοικητικά το πρόγραμμα των Ελληνικών Σπουδών του στο Πανεπιστήμιο του La Trobe. Την ίδια χρονιά, το RMIT University, ίδρυσε Ελληνικό Κέντρο Ιστορίας και Εκπαίδευσης για τις ανάγκες της ελληνικής παροικίας της Μελβούρνης, ενταταγμένο στο ακαδημαϊκό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου.

Η Ελληνική, ωστόσο, δεν προσφέρεται επαρκώς στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της Αυστραλίας. Σε δύο πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας, όπου το 1998 προσφερόταν ελληνόγλωσσα προγράμματα (Μελβούρνης, Σύδνεϊ), απαιτήθηκε η μερική ή ολική οικονομική υποστήριξη της παροικίας, ενώ σε άλλα δύο (Macquarie), η προσφορά της Ελληνικής, ως ακαδημαϊκό μάθημα, εξαρτήθηκε από την έμπρακτη οικονομική συναντίληψη της ομογένειας. Τμήματα Ελληνικών Σπουδών λειτουργούσαν μόνον σε τρεις Πολιτείες με συμπαγή παρουσία Ελλήνων εποίκων (Βικτώρια, Ν.Ν.Ο. και Νότια Αυστραλία), ενώ μεθοδευόταν η εισαγωγή της στο ανεξάρτητο Πανεπιστήμιο του Notre Dam στο Fremantle της Δυτικής Αυστραλίας και στο Πανεπιστήμιο της βιομηχανικής πόλης του Woolongong, όπου έχει εγκατασταθεί από το 1952 συμπαγής δύναμη του Ελληνισμού. Το μόνο πανεπιστημιακό ίδρυμα με παναυστραλιανή εμβέλεια είναι το Εθνικό Κέντρο Ελληνικών Μελετών και Ερευνών του Πανεπιστημίου La Trobe (National Centre for Hellenic Studies and Research), το μοναδικό του είδους του στην Ελληνική Διασπορά. Το ΕΚΕΜΕ ιδρύθηκε επίσημα τον Ιούνιο του 1997 στο Πανεπιστήμιο La Trobe, προκειμένου να προαγάγει τον ελληνικό πολιτισμό και τη γλώσσα δια μέσου λειτουργίας Μουσείου Μετανάστευσης, Αρχείων της Ελληνικής Διασποράς, Ινστιτούτου Κυπριακών Μελετών, Ινστιτούτου Ποντιακών και λοιπών Μικρασιατικών Μελετών, Κέντρου προώθησης της Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού και Ερευνητικού Κέντρου. Στο ίδιο Πανεπιστήμιο, σε μια εποχή λιτότητας, αλλά και πληθυσμιακής συρρίκνωσης, αναβαθμίσθηκε το Τμήμα Ελληνικών Σπουδών, το οποίο προικίσθηκε με Έδρα.

Ο συνολικός αριθμός των φοιτητών, που ενδιαφέρονται σε Ελληνικές Σπουδές ξεπερνούσε τους 1000 σε ολόκληρη τη χώρα, εκ των οποίων το 18% προέρχονταν από διεθνικούς γάμους ή ήσαν αλλοεθνείς. Ο υψηλότερος αριθμός των αλλοεθνών (το 42% του συνολικού αριθμού) εντοπίζεται στο Πανεπιστήμιο New England, Armidale, ΝΝΟ, όπου λειτουργούσαν μαθήματα δια αλληλογραφίας μέχρι το 2000, όταν η λειτουργία τους διακόπηκε για να μεταφερθούν στο Πανεπιστήμιο της Ν.Ν.Ο.

Πολιτεία	Αριθ. Ιδρυμ.	Αριθμ. Φοιτητών	% Διεθ. ή Αλλοεθνών
Βικτώρια	4	489	12
Ν.Ν.Ο.	5	414	23
Ν. Αυστραλία	1	105	11
Σύνολο	10	1008	

Πίνακας 15ος

Εμφαίνεται ο αριθμός των φοιτητών Ελληνικών Σπουδών στην τριτοβάθμια παιδεία (1997)

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001)

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι επτά επιπλέον πανεπιστημιακά ιδρύματα προσφέ-

ρουν ελληνόγλωσσα προγράμματα (Non Award Courses), τα οποία δεν οδηγούν σε πτυχίο. Τα Πανεπιστήμια αυτά το 1998 ήσαν το La Trobe University, The University of Queensland, The University of Sydney, Adelaide University, University of Newcastle, The University of Western Australia και το James Cook University of North Queensland. Τα προγράμματα αυτά συνήθως προσφέρονται σε τρία επίπεδα, για αρχαρίους, παθητικά δίγλωσσους και προχωρημένους. Το Πανεπιστήμιο του New England στην πόλη του Armidale, NNO, ήταν μέχρι το 2000 το μοναδικό στη χώρα που προσέφερε την ελληνική γλώσσα και φιλολογία δια αλληλογραφίας. Το ελληνικό πρόγραμμα στο Πανεπιστήμιο του Charles Sturt ουσιαστικά καταργήθηκε το 1981, αλλά ο γλωσσολόγος Ελληνιστής πανεπιστημιακός δάσκαλος εκεί διδάσκει γλωσσολογία με αναφορές στην Ελληνική και τον εθνοτικό τύπο με έμφαση στον ελληνόγλωσσο τύπο της Αυστραλίας, ενώ συνεχίζει τα ερευνητικά του προγράμματα σχετικά με την ελληνική λογοτεχνία στους αντίποδες και την ιστορία της ελληνικής μετανάστευσης.

Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα ενδοπανεπιστημιακά δεν τελούν εν απομονώσει. Πολλά προγράμματα προσφέρονται μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ευρωπαϊκών ή δια-θεματικών (inter-disciplinary courses) μαθημάτων σε συνεργασία με πανεπιστημιακούς των άλλων Τμημάτων (Ιταλικών, Γαλλικών, Ισπανικών, Γλωσσολογίας, Ιστορίας, Αρχαιολογίας, και Ιστορίας της Τέχνης). Πολλά Πανεπιστημιακά Τμήματα Ελληνικών Σπουδών συνεργάζονται σε θέματα έρευνας και διδασκαλίας μεταξύ τους, ενώ για το 2002 προγραμματίζεται η ηλεκτρονική διασύνδεση των Πανεπιστημίων Flinders, Adelaide, South Australia, Western Australia, Charles Sturt, Macquarie, New South Wales, Victoria University of Technology, με το National Centre for Hellenic Studies and Research, La Trobe University, ώστε να υπάρξει άμεση πρόσβασή τους στα Αρχεία της Ελληνικής Διασποράς που φυλάγονται εκεί.

Μέσα στα πλαίσια ευρύτερης και αριότερης συνεργασίας ιδρύθηκε και λειτούργησε το 1990 η Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, η οποία εκδίδει δικό της περιοδικό και προαγάγει θέματα κοινής ωφελείας. Τουλάχιστον τρία Πανεπιστήμια έχουν συνάψει διαπανεπιστημιακές σχέσεις συνεργασίας με ελλαδικά Πανεπιστήμια, οι οποίες αναφέρονται σε ανταλλαγές φοιτητών και προσωπικού: το Πανεπιστήμιο του La Trobe με τα Πανεπιστήμια της Θεσσαλονίκης και της Αθήνας, το Πανεπιστήμιο του Σύδνεϋ με το Πανεπιστήμιο των Αθηνών και το RMIT University με τα Πανεπιστήμια των Ιωαννίνων και Κρήτης. Το 1998, τα Τμήματα Ελληνικών Σπουδών διατηρούσαν τον υψηλότερο αριθμό μεταπτυχιακών φοιτητών στην Αυστραλία σε σύγκριση με όλες τις γλώσσες πλην της Αυστραλιανής Αγγλικής.

Η επιβολή αυστηρότατων οικονομικών περιορισμών στα τριτοβάθμια ιδρύματα της χώρας από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, από το 1998 και εντεύθεν, είχε ως συνέπεια την αύξηση του δείκτη αναλογίας διδασκομένων προς διδάσκοντα, που προκλήθηκε εξαιτίας της αναγκαστικής εξόδου πολλών Ελληνιστών πανεπιστημιακών, την κατάργηση πολλών μαθημάτων και το κλείσιμο δύο Τμημάτων Ελληνικών Σπουδών στη Βικτόρια.

Τα περισσότερα Τμήματα Ελληνικών Σπουδών της Αυστραλίας προσφέρουν μαθήματα, που έχουν σχέση με την ελληνική λογοτεχνία και τη γλώσσα. Η δόμηση των αναλυτικών προγραμμάτων διδασκαλίας είναι αναγκαίο να αναδιαρθρωθεί. Πολλά πανεπιστημιακά προγράμματα είναι πλέον παρωχημένα και δεν ελκύουν μαθητικό πλήθος, επειδή ακριβώς δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Η έμφαση στη λογοτεχνία της Γενιάς του Τριάντα,

αν και προάγει τη λογοτεχνία μας και καλλιεργεί και ικανοποιεί τις πνευματικές ανάγκες αρκετών φοιτητών, δεν έχει άμεσα και πρακτικά οφέλη για τις επαγγελματικές και λειτουργικές ανάγκες του αυστραλιανού περιβάλλοντος. Μαθήματα που έχουν σχέση με την πρακτική, λειτουργική εφαρμογή των γνώσεων, που αποκομίζουν στο επάγγελμά τους και στις οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες της χώρας, θα δημιουργούσαν υγιέστερες αριθμητικές προοπτικές. Για παράδειγμα, η καθιέρωση μαθημάτων Ελληνικής για τους νομικούς, ιατρούς, κοινωνικούς λειτουργούς, δημοσιογράφους, κτηματομεσίτες, ταξιδιωτικούς πράκτορες, μεταφραστές και διερμηνείς, εκπαιδευτικούς, δημόσιους λειτουργούς θα προσέδινε αμεσότητα και λειτουργικότητα στο ρόλο του Πανεπιστημίου. Επίσης, η καλλιέργεια σχέσεων με άλλες σχολές, κυρίως οικονομικών, πληροφορικής, φιλοξενίας και τουρισμού, θα μπορούσε να οδηγήσει σε πτυχία σύνθετης ακαδημαϊκής κατάρτισης (Combined Degrees), τα οποία θα ήταν περισσότερο δημοφιλή, γιατί η πρακτική ωφέλεια θα ήταν απειρίοριστη, όχι μόνον για επαγγελματική ανέλιξη στην Ωκεανία, αλλά και στην Ευρώπη.

Η διάρθρωση των μαθημάτων στηρίζεται σε δίωρα ή τριώρα σεμινάρια και τετράωρα θεματικά αντικείμενα, εξασφαλίζοντας 120-150 ώρες διδασκαλίας κατά αντικείμενο ετησίως. Η ανάληψη εκ μέρους των φοιτητών επιπλέον μαθημάτων επιλογής στις ελληνικές σπουδές έχει ως αποτέλεσμα να ενδιατρίβουν οι φοιτητές για 720-900 ώρες κατά τη διάρκεια του πτυχίου τους. Ωστόσο, ο χρόνος διδασκαλίας δεν κρίνεται ικανός για να εξασφαλίσει γλωσσική επάρκεια στους φοιτητές εκείνους, οι οποίοι επιδιώκουν επαγγελματικό προσανατολισμό εκπαιδευτικού της ελληνικής γλώσσας στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας. Οι φοιτητές αυτοί είναι επάναγκες να παρακολουθήσουν τουλάχιστον ένα επιπλέον εξάμηνο σπουδών αποκλειστικά στη γλώσσα, ως μέρος του τετάρτου έτους σπουδών, και στη συνέχεια να παρακολουθήσουν ένα ακόμη εξάμηνο ειδικά γλωσσικά σεμινάρια στην Ελλάδα, προκειμένου να εξασφαλίσουν εναργέστερη επάρκεια των γλωσσικών τους κυκλωμάτων.

Στις 23 Φεβρουαρίου 1986, ο Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας έθεσε σε λειτουργία το Ελληνικό Ορθόδοξο Θεολογικό Κολέγιο του Αγίου Ανδρέα στο Σύδνεϊ, το οποίο είχε ιδρυθεί επί ποιμαντορίας του Αρχιεπισκόπου Ιεζεκιήλ Τσουκαλά. Το Ορθόδοξο αυτό Κολέγιο είναι τριτοβάθμιο ίδρυμα και συνεργάζεται με τη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου του Σύδνεϊ. Το αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας της Θεολογικής Σχολής του Αγίου Ανδρέα περιλαμβάνει τη διδασκαλία της Κοινής Αλεξανδρινής, Βιβλικές Σπουδές, Εκκλησιαστική Ιστορία και Συστηματική Θεολογία, καθώς και Ποιμαντική. Στόχος του Κολεγίου είναι να εκπαιδεύσει γλωσσικά, θεολογικά και ποιμαντικά ιεροδιδασκάλους για τις ανάγκες των Ενοριών της Αρχιεπισκοπής. Οι φοιτητές της Θεολογικής Σχολής παρακολουθούν τα μαθήματα της Κοινής Αλεξανδρινής στο Πανεπιστήμιο του Σύδνεϊ, ως μάθημα εισαγωγής στις Βιβλικές Σπουδές, ενώ προαιρετικά προσφέρεται και το μάθημα της Νεοελληνικής.

Το 1992, η Ελληνική ήταν η όγδοη ισχυρότερη γλώσσα ανάμεσα στις 17 εθνικές γλώσσες, που προσφέρονταν στα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας (TAFE Colleges). Συγκεκριμένα, ελληνόγλωσσα προγράμματα λειτουργούσαν σε 23 Κολέγια TAFE σε ολόκληρη τη χώρα και προσφέρονταν σε 886 σπουδαστές, εκ των οποίων οι 797 δεν ήταν ελληνικής καταγωγής. Ο φορέας αυτός υπήρξε ο αρχαιότερος στο κρατικό σύστημα. Τα πρώτα ελληνόγλωσσα προγράμματα λειτούργησαν το 1967 στη Βικτώρια και απευθύνονταν σε αρχαίους.

	Μονάδες	Φοιτητές	Άλλοεθνείς
Νέα Νότια Ουαλία	12	395	363
Βικτώρια	7	385	355
Κουησλάνδη	1	56	44
Δυτική Αυστραλία	1	23	14
Επικράτεια Πρωτεύουσας	2	27	23
ΣΥΝΟΛΟΝ	23	886	799

Πίνακας 16ος

Εμφαίνεται ο αριθμός των σπουδαστών της Ελληνικής στα TAFE (1997)

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1998)

Τα Κολέγια αυτά προσφέρουν δίωρα εβδομαδιαία προγράμματα βραχύχρονης διάρκειας, συνήθως οκτώ εβδομάδων σε αρχαίους και παθητικά δίγλωσσους, με στόχο να καλλιεργήσουν πρακτικές γλωσσικές ανάγκες των φοιτητών τους. Τα Ελληνικά προσφέρονται σε Κολέγια των TAFE σε ολόκληρη τη χώρα με εξαίρεση το Hobart, Darwin και Αδελαΐδα. Τα κυριότερα Κολέγια που παρέχουν ελληνόγλωσσα προγράμματα είναι το Holmesglen College στη Βικτώρια, το Central Metropolitan College στην Πέρθη, το ACT Institute of TAFE στην Καμπέρα, τα Κολέγια του St. George και Meadosbank College of TAFE στο Σύδνεϋ. Το ACT Institute of TAFE της Καμπέρας προσφέρει μαθήματα ειδικά για τους υπαλλήλους του Υπουργείου Εξωτερικών και μεταφραστές των δημοσίων υπηρεσιών της χώρας. Τα μαθήματα αυτά συνήθως διαρκούν 60 ώρες διδασκαλίας και προσφέρονται κατά ζήτηση.

Οι φοιτητές νεότερης ηλικίας επιλέγουν το μάθημα των Ελληνικών στα Κολέγια αυτά για λόγους επαγγελματικούς, ενώ οι ωριμότεροι φοιτητές για λόγους πολιτιστικούς. Η καθιέρωση διδάκτρων στα προγράμματα, αυτά είχε ως συνέπεια να μειωθεί ο αριθμός των σπουδαστών τους. Ένας άλλος παράγοντας, που επηρεάζει αρνητικά την ψυχολογική προδιάθεση των φοιτητών των κολεγίων αυτών, είναι η έλλειψη προοπτικής συνέχειας των σπουδών τους, μετά την επιτυχή αποφοίτησή τους από τα βραχύχρονα προγράμματα. Μέσα στα πλαίσια της ανεπίσημης παιδείας, στη Μελβούρνη και στο Σύδνεϋ λειτουργούν επίσης φροντιστηριακά κέντρα που προσφέρουν ελληνόγλωσσα προγράμματα. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία (88%), οι μαθητές αυτοί είναι ενήλικες ή άτομα, που έχουν συνάψει διεθνικούς γάμους με Έλληνες στο γένος συζύγους.

Σημειώσεις

1. Αριστοτέλης, Μάθηση, Γνώση, Ελληνικό Κολέγιο, Σχολή Μαυραγάνη, Σχολή Σοφοκλέους, Παναγία Σουμελά, Σχολή Πυθαγόρας, Σχολή Σόλων, Σχολή Λεπίδας, Σχολή Διαγλωσσικών Σπουδών, Μαράσλειος Ακαδημία, Νέστωρ, Κολέγιο Όμηρος, Κολέγιο Παιδεία, Πλάτων, Πρότυπο Δίγλωσσο Κέντρο, Αθηνά, Ελληνική Σχολή Διεύθυνσης, Ζήνων, Άριστον, Πρότυπη Ελληνική Σχολή, Σχολή Νέξους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ

Από το 1897, ελληνόγλωσσα προγράμματα λειτούργησαν και διατηρήθηκαν από κοινοτικούς φορείς του Ελληνισμού σε όλες τις Πολιτείες και τις Επικράτειες της Αυστραλίας, παρά τις απαγορευτικές διατάξεις και τους αυστηρούς περιορισμούς, που ασκήθηκαν σε βάρος όλων των γλωσσών, πλην της Αγγλικής, ως μέσου διδασκαλίας σε όλα τα σχολεία και στην Κουησλάνδη, ακόμη και ως μέσο κατάρτισης μέχρι το 1914. Κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, εκατοντάδες πρωτοπόροι έποικοι δέχθηκαν επιθέσεις και βιαιοπραγίες, επειδή χρησιμοποιούσαν δημόσια τη μητρική τους γλώσσα. Η άποψη που κυριαρχούσε ανάμεσα στο συνδικαλιστικό κόσμο της χώρας και την παλιά σχολή των οπαδών της αφομοίωσης (assimilationists) ήταν ότι οι «μεταναστευτικές» γλώσσες υπονομεύουν τον «Αυστραλιανό τρόπο ζωής» και ναρκοθετούν την συνεκτικότητα του βρετανοκεντρικού κράτους.

Όταν, μετά το 1945, η Αυστραλία ίδρυσε Υπουργείο Μετανάστευσης και δέχθηκε περί τα τρία εκατομμύρια μετανάστες, η πολιτική της αφομοίωσης αντικαταστάθηκε από την πολιτική της ανοχής μέχρι το 1986, που διαμορφώθηκε η Εθνική Πολιτική για τις Γλώσσες. Με βάση την πολιτική αυτή, η Ελληνική κηρύχθηκε γλώσσα ευρείας αποδοχής και εισήχθη ως υποχρεωτική στο κρατικό σύστημα της εκπαίδευσης της χώρας, προσελκύοντας αλλοεθνείς και αλλόγλωσσους. Μέσα από τις παραμέτρους αυτές της ξενοφοβίας και της καχυποψίας αναπτύχθηκαν τα απογευματινά σχολεία, αρχικά ως κατηχητικά σχολεία, τελώντας εν παρανομία, μέχρι την εποχή της μαζικής μετανάστευσης (1952-1974). Στο Κεφάλαιο που ακολουθεί αναλύεται η κατάσταση της διδασκαλίας της Ελληνικής και περιγράφονται οι ιδιαιτερότητες και οι προοπτικές της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην Αυστραλία σε ένα πολυπολιτιστικό αλλά ουσιαστικά, μονόγλωσσο καθεστώς.

4.1 Τα Ελληνικά στη Βικτώρια

Η Μελβούρνη δίκαια θεωρείται ως η πλέον εξελληνισμένη πόλη εκτός της μητρο-

πολιτικής Ελλάδας. Η Πολιτεία της Βικτωρίας αποτελεί ζωντανό γλωσσικό εργαστήριο, διότι διακρίνεται για τον υψηλό δείκτη της εθνογλωσσικής ποικιλίας των κατοίκων της. Συγκεκριμένα, το 52% των κατοίκων της Μελβούρνης είτε έχει γεννηθεί στο εξωτερικό, είτε ένας από τους γονείς τους γεννήθηκε στο εξωτερικό.

Ο διαπολιτισμικός χαρακτήρας της Μελβούρνης εκφράζεται με την ύπαρξη δεκάδων εθνοτικών ομάδων, τη λειτουργία εκατοντάδων πολυπολιτιστικών λεσχών και εστιατορίων και τη διδασκαλία 96 γλωσσών στο κυβερνητικό και εθνοτικό σύστημα της Πολιτείας.

Συνεπώς προς την πολιτιστική και δημογραφική υποδομή της Βικτώριας είναι η επίσημη πολιτική της Κυβέρνησης της Πολιτείας, η οποία ενισχύει οικονομικά τη διδασκαλία των κοινοτικών γλωσσών σε όλα τα εθνοτικά σχολεία, στηρίζει και προωθεί τη διδασκαλία των γλωσσών στο κρατικό σύστημα και στη Βικτωριανή Σχολή Γλωσσών (Victorian School of Languages), επιδοτεί τα ανεξάρτητα Ελληνικά Ημερήσια Κολέγια και διατηρεί τα Τμήματα Διδασκαλίας των Γλωσσών διά Αλληλογραφίας (Distance Education).

Η Κυβέρνηση έχει καθιερώσει ως υποχρεωτική τη διδασκαλία δώδεκα κύριων γλωσσών, μεταξύ των οποίων και την Ελληνική, μέχρι και την πρώτη τάξη του Λυκείου. Το 1998, στα κυβερνητικά σχολεία της Βικτώριας προσφέρονταν συνολικά 19 εθνοτικές γλώσσες μέχρι την πρώτη τάξη του Γυμνασίου. Οι γλώσσες που προσέλκυαν τους περισσότερους μαθητές ήταν η Ιταλική και ακολουθούσαν οι Ινδονησιακή, Ιαπωνική, Γερμανική, Γαλλική, Κινέζικη και η Ελληνική.

Ελληνόγλωσσα προγράμματα εισήχθησαν στο κρατικό σύστημα της Βικτωρίας στο 1968 σε δύο Γυμνάσια, στο Brunswick, και στο Richmond και στο Prahran Advanced College of Education. Στα 1991, η Ελληνική γνώρισε μεγάλη ακμή, όταν λειτούργησε σε 49 Γυμνάσια και 38 δημοτικά σχολεία, με αποτέλεσμα να καταστεί η τέταρτη περισσότερο ευρέως διδασκόμενη γλώσσα στα Γυμνάσια και η δεύτερη στα δημοτικά σχολεία, μετά την Ιταλική.

Το 1998, ο αριθμός των σχολείων μειώθηκε κατακόρυφα, κυρίως εξαιτίας της πολιτικής της συντηρητικής Κυβέρνησης της Πολιτείας να μειώσει τον αριθμό των λειτουργούντων σχολείων για λόγους οικονομικούς. Στην περίοδο 1994-1998 περισσότερα από 250 σχολεία έκλεισαν ή/και συγχωνεύθηκαν, ανάμεσά τους και πολλά που προσέφεραν ελληνόγλωσσα προγράμματα. Το 1997, ο αριθμός των σχολείων που προσέφεραν μαθήματα σε μια γλώσσα ανερχόταν σε 1.300 περίπου δημοτικά και 316 Γυμνάσια και Λύκεια.

Η αριθμητική συρρίκνωση δεν είναι μόνο συνακόλουθο της ευρύτερης οικονομικής πολιτικής της Πολιτείας, αλλά και της ευρύτερης πολιτικής της Κεντρικής Κυβέρνησης της Αυστραλίας, η οποία στήριξε την οικονομική της πολιτική στις σχέσεις της με τη νοτιοανατολική Ασία.

Γενικότερα, στο κυβερνητικό σύστημα σημειώθηκε σημαντική μείωση του αριθμού των ευρωπαϊκών γλωσσών έναντι των λεγομένων νεο-εμπορικών γλωσσών (Austrade Language).

Οι οικονομικοί περιορισμοί, που ασκούνται στο κρατικό σύστημα παιδείας, έχουν ως συνέπεια τη συρρίκνωση της αριθμητικής δύναμης της Ελληνικής.

Τούτο, διότι η έκκρουση της Ελληνικής, ιδιαίτερα από τα δευτεροβάθμια ιδρύματα αποτελεί φυσιολογικό συνακόλουθο, αφού η Ελληνική προσφέρεται συνήθως παράλληλα μέσα στο ίδιο σχολείο με την Ιταλική ή Γερμανική ή Γαλλική και μία Ασιατική γλώσσα. Δραματική, για παράδειγμα, ήταν η μείωση του αριθμού των μαθητών στο κρατικό σύστημα. Η συνέπεια των παραπάνω μεταβολών το 1996, όταν ο αριθμός των δημοτικών σχολείων από 28 μειώθηκε σε 21 και ο αριθμός των μαθητών από 3759 σε 2659, ενώ για τη δευτεροβάθμια παιδεία ο αριθμός των Γυμνασίων μειώθηκε από 30 σε 27 και οι μαθητές από 3198 σε 2154, ήτοι καθαρή συρρίκνωση, που ισοδυναμούσε με το ένα τρίτο των μαθητών.

Το 1997 σημειώθηκε συγκράτηση της συρρίκνωσης με αποτέλεσμα ο αριθμός των σχολείων, που διατηρούσαν ελληνόγλωσσα προγράμματα, να αυξηθεί από 42 σε 45, ενώ ο αριθμός των σπουδαστών παρέμεινε σταθερός στα επίπεδα της προηγούμενης χρονιάς. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των μαθητών του Δημοτικού αυξήθηκε στο κρατικό σύστημα από 2659 το 1996 σε 2784 στο Δημοτικό, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός των μαθητών της δευτεροβάθμιας παιδείας μειώθηκε από 2154 σε 1572. Εν τούτοις, τόσο η επίσημη πολιτική της Κυβέρνησης, όσο και τα δημογραφικά δεδομένα της ομογένειας στη Βικτώρια δεν δικαιολογούν το χαμηλό αριθμό των μαθητών στο κυβερνητικό σύστημα, ιδιαίτερα για το δημοτικό¹.

Σε ένα ποσοστό 15% των δημοτικών σχολείων, όπου προσφέρονται ελληνόγλωσσα προγράμματα, η Ελληνική χρησιμοποιείται ως μέσο διδασκαλίας και για άλλα μαθήματα, ήτοι κοινωνική εκπαίδευση, υγιεινή και μαθηματικά. Ο αριθμός των περιόδων διδασκαλίας της Ελληνικής ποικίλει από 90 έως 120 λεπτά την εβδομάδα. Αναλύοντας τα χαρακτηριστικά των διδασκόντων βρέθηκε ότι το 80% περίπου είναι αυστραλογεννημένοι με προσόντα που απέκτησαν στην Αυστραλία, ειδικευόμενοι στους χώρους του πολυπολιτισμού, της διδασκαλίας της Αγγλικής ως δεύτερης γλώσσας και στη διδασκαλία των εθνοτικών γλωσσών.

Η γλώσσα που χρησιμοποιείται στην τάξη είναι κυρίως η Ελληνική (67%), μόνον η Ελληνική (13%), ενώ το 27% χρησιμοποιεί ισοβαρώς τις δύο γλώσσες.

Η κύρια μέθοδος διδασκαλίας είναι η επικοινωνιακή, ενώ το εποπτικό υλικό διδασκαλίας εισάγεται κατά 10% από την Ελλάδα, κατά 50% χρησιμοποιείται υλικό της Αυστραλίας και κατά 40% πρόκειται για υλικό του ίδιου του εκπαιδευτικού.

Σοβαρή μεταλλαγή γνώρισε και το μαθητικό δυναμικό των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων στα δημοτικά σχολεία της Πολιτείας. Μέχρι το 1992, τα προγράμματα τα παρακολουθούσαν περισσότεροι αλλοεθνείς (78%).

Από το 1995 και εφεξής ήσαν οι ελληνικής καταγωγής μαθητές που στήριξαν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα κατά 85% στη δευτεροβάθμια παιδεία και κατά 48% στην πρωτοβάθμια. Η μαζικότητα της κατάργησης και συγχώνευσης των σχολείων και η σοβαρή έξοδος των αλλοεθνών από τα ελληνόγλωσσα προγράμματα είχαν ως αποτέλεσμα να μειωθεί σημαντικά η αριθμητική δύναμη των μαθητών της Ελληνικής.

Όνομα	Αριθμός Σχολείων	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό διεθνικών	Ποσοστό αλλοεθνών
Εθνοτικά Σχολεία	57	7700	21	5
Ελληνικά Ημερήσια Δίγλωσσα	3	2107	23	12
Κυβερνητικά Δημοτικά	22	2784	28	78
Κυβερνητικά Γυμνάσια-Λύκεια	23	1572	26	28
Τμήματα Αλληλογραφίας	1	93	18	0
Κυβερνητικά Σαββατιανά (ESL)	13	967	21	10
Ανεξάρτητα Κολέγια	6	524	28	14
Ιδιωτικά Κολέγια	5	348	25	82
TAFE	7	395	21	92
Τριτοβάθμια Ιδρύματα	4	656	21	19
Ιδιαίτερα Μαθήματα	-	940	15	10
Τμήματα Ενηλίκων	14	1050	20	65
ΣΥΝΟΛΟ	155	19.136	-	-

Πίνακας 17ος

Φορείς και σπουδαστές της Ελληνικής, ποσοστό σπουδαστών από διεθνικούς γάμους και ποσοστό αλλοεθνών σπουδαστών στη Βικτώρια
Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος Παιδεία Ομογενών (1998)

Η άτακτη αύξηση του αριθμού των σχολείων, που προσέφεραν μια γλώσσα εκτός της Αγγλικής το 1996, κατά 97% σε σύγκριση με το 1995, ήταν ένας άλλος λόγος για τη σημαντική μείωση του αριθμού των μαθητών, που ενδιέτριβαν στην Ελληνική, αφού η Ελληνική δεν εισάχθηκε σε καμία από τις νέες μονάδες που ιδρύθηκαν και λειτούργησαν.

Άλλη αιτία της έκκρουσης των Ελληνικών ήταν και η εθνική αντιπαλότητα, όπως αναπτύχθηκε στην Αυστραλία, εξαιτίας των πολιτικών εξελίξεων στην Ευρώπη. Γονείς κυρίως τουρκικής και μακεδονοσλαβικής καταγωγής άσκησαν πιέσεις και πειθαναγκασμό στους διευθυντές των σχολείων να μην προσφερθεί η Ελληνική ως υποχρεωτική γλώσσα εκμάθησης ή και να εξοβελιστεί, προκειμένου να επικρατήσει σταθερότητα και αρμονία στην εσωσχολική κοινότητα.

Σε αρκετές περιπτώσεις, οι γονείς, αλλά και κρατικοί υπηρεσιακοί παράγοντες απέδιδαν μέρος της ευθύνης της αριθμητικής συρρίκνωσης σε ορισμένους διδάσκοντες, υποστηρίζοντας ότι πολλοί από αυτούς δεν εκμεταλλεύθηκαν ακόμη και τις κρατικές επιχορηγήσεις για να βελτιώσουν τα προγράμματα διδασκαλίας, ενώ έδειξαν σχετική αδιαφορία στο χώρο βελτίωσης των προγραμμάτων και της παροχής υπηρεσιών προς τους μαθητές τους.

Πολλοί συντονιστές της Ελληνικής στο κρατικό σύστημα προέβλεπαν ότι ύστερα από τη μεγάλη αριθμητική καθίζηση της τελευταίας τριετίας, οι αριθμοί θα σημείωναν αύξηση, διότι θα ασκούσαν σημαντικές πιέσεις στους εκπαιδευτικούς της Ελληνικής

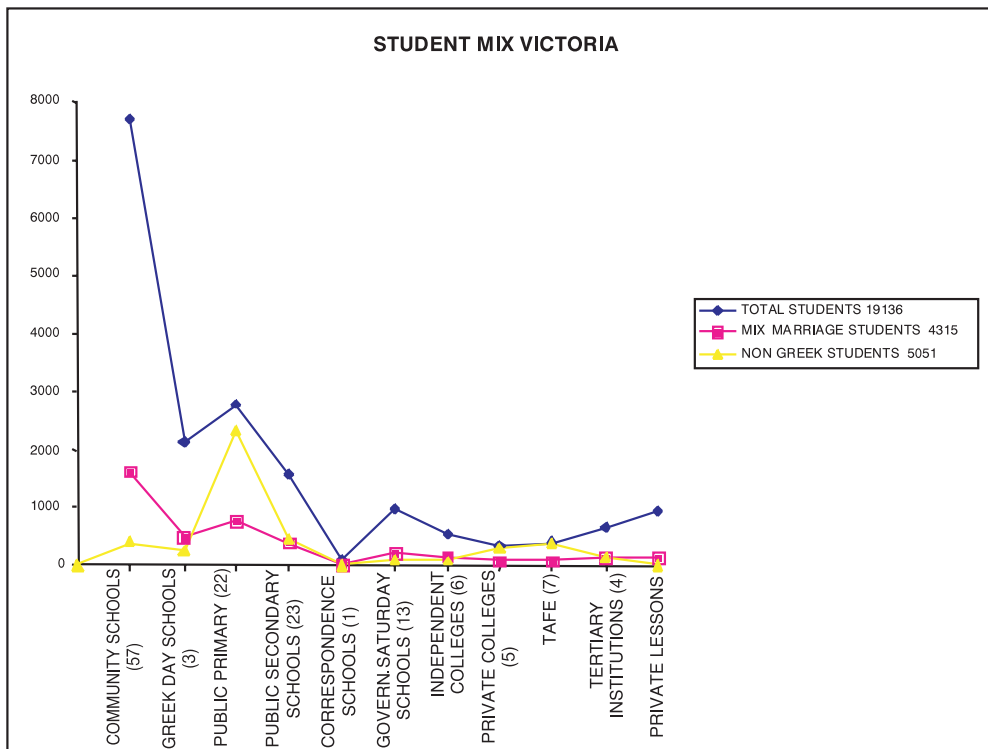
και στη διεύθυνση των σχολείων.

Η Ελληνική συνεχίζει να διατηρεί το 2001 τις περισσότερες ευεπίθετες προϋποθέσεις ανάπτυξης και προώθησης, διότι διαθέτει αποτελεσματικούς μηχανισμούς κινητοποίησης και άσκησης πολιτικής πίεσης, διαθέτει ειδικευμένο εκπαιδευτικό δυναμικό και επάρκεια υλικού υποδομής.

Ελαφρά συρρίκνωση γνωρίζει και ο φορέας των Κυβερνητικών Σαββατιανών Σχολείων σε σύγκριση με το 1986, όταν συνολικά 2257 μαθητές μελετούσαν τα ελληνόγλωσσα προγράμμάτα του.

Το 1997, ο φορέας αυτός διατηρούσε 13 ελληνόγλωσσα προγράμματα και ο αριθμός των μαθητών ανήλθε σε 967 σε ολόκληρη την Πολιτεία. Ωστόσο, η Ελληνική το 1997 ήταν η πέμπτη πλέον δημοφιλής γλώσσα του φορέα αυτού με υγιείς αριθμούς σε όλες τις τάξεις του προγράμματος.

Η διάρκεια των μαθημάτων ανερχόταν σε 195 λεπτά. Κυβερνητικά Σαββατιανά προγράμματα λειτουργούσαν και στην αχανή επαρχία της Πολιτείας με κέντρα τη Mildura, Ballarat, Bendigo και Geelong.

Διάγραμμα 8ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των μαθητών με τα ποσοστά από μικτούς γάμους και των αλλοεθνών.

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1997).

Στη Βικτώρια, το 1999, οι διάφορες εθνοτικές κοινότητες της Πολιτείας προσέφεραν 54

γλώσσες των παροικιών τους, που ενισχύονταν οικονομικά από την Κυβέρνηση. Η Ελληνική είναι η πλέον δημοφιλής γλώσσα της Πολιτείας και συγκεντρώνει το 31% του συνολικού αριθμού των μαθητών του δημοτικού που μελετούν εθνοτικές γλώσσες και το 64% του μαθητικού δυναμικού του Γυμνασίου.

Ο φορέας των απογευματινών σχολείων, τον οποίο μεθοδεύει και ελέγχει η ομογένεια, είναι αριθμητικά ο ισχυρότερος φορέας ελληνόγλωσσης παιδείας στη Βικτώρια με σύνολο 7700 μαθητών. Συγκεκριμένα, ανοδικός και ανάλογος των δημογραφικών δεδομένων παραμένει ο δείκτης της γλωσσικής συγκράτησης των εθνοτικών σχολείων. Το 1997, αναλυτικά κατά τάξη, η μαθητική δύναμη είχε ως εξής: Στα νηπιαγωγεία φοιτούσαν 372 μαθητές, στην Α΄ τάξη 891, στη δευτέρα 850, στην τρίτη 747, στην τετάρτη 705, στην πέμπτη 647, στην έκτη 540, στην εβδόμη 488, στην ογδόη 421, στην ενάτη 442, στη δεκάτη 392, στην ενδεκάτη 401 και στη δωδεκάτη 504 μαθητές. Στο σύνολο των 7400 μαθητών δεν συνυπολογίζεται ο αριθμός των 300 περίπου μαθητών, που φοιτούν στις τάξεις των νηπιαγωγείων. Ο φορέας αυτός συγκεντρώνει επίσης το 64% του συνολικού αριθμού των υποψηφίων της Ελληνικής γλώσσας στην Πολιτεία της Βικτωρίας για τις εισαγωγικές εξετάσεις του Πανεπιστημίου.

Η μέθοδος της αξιολόγησης της μαθητικής απόδοσης ποικίλει από φορέα σε φορέα. Ορισμένοι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν σύγχρονες μεθόδους, που στηρίζονται στη διαρκή επίβλεψη των μαθητών, σε άτυπες δοκιμασίες, αλλά και στους παραδοσιακούς τρόπους αξιολόγησης. Οι εκπαιδευτικοί παραμένουν ιδιαίτερα επιεικείς με τους αλλοεθνείς σπουδαστές της Ελληνικής.

4.2. Τα Ελληνικά στη Νέα Νότιο Ουαλία

Το 1986, η Ελληνική ήταν η δεύτερη ισχυρότερη γλώσσα στην Ν.Ν.Ο. μετά την Ιταλική, σύμφωνα με την απογραφή του έτους εκείνου, με σύνολο 96.652 χρήστες. Η απογραφή του 1996 έδειξε ότι ο αριθμός τους αυξήθηκε σε 99.477. Το Σύνδνεϊ παρέμενε από το 1924 η επίσημη Έδρα του Πριμάτου των Ορθοδόξων της Αυστραλίας (1924), η πρώτη Έδρα του Γενικού Προξένου της Ελλάδας (1926), καθώς και η Έδρα του Εμπορικού Ακολούθου, του Διευθυντή του Εθνικού οργανισμού Τουρισμού και της Ολυμπιακής. Η ύπαρξη των οργανωμένων αυτών δομήσεων του Ελληνισμού είχε ως αποτέλεσμα να καλλιεργηθεί πνεύμα διατήρησης της Ελληνικής γλώσσας και εναρμόνισης αφοσίωσης στον ελληνικό πολιτισμό.

Το 1997 λειτουργούσαν στο Σύνδνεϊ 13 φορείς διδασκαλίας της Ελληνικής και ρωμαιο-λέος παρέμενε ο αριθμός των σπουδαστών της στα Κυβερνητικά σχολεία. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των μαθητών, που ενδιατρέφουν στην Ελληνική γλώσσα, σημείωσε άνοδο τα τελευταία τέσσερα χρόνια, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας της Ν.Ν.Ο. Για παράδειγμα, ενώ το 1994, ο αριθμός των σπουδαστών της Ελληνικής στα κυβερνητικά δημοτικά σχολεία της Πολιτείας ανερχόταν σε 2700 περίπου μαθητές, το 1996 ανήλθε σε 3134 και το 1997 έφθασε τους 3312 σπουδαστές. Η Ελληνική καταλαμβάνει την τέταρτη θέση από την άποψη του αριθμού των σπουδαστών της στην πρωτοβάθμια παιδεία μετά την Ιταλική, την Αραβική και την Ισπανική.

Η Ελληνική επιλέχθηκε από το Υπουργείο Παιδείας της Πολιτείας ως μία από τις 12 γλώσσες προτεραιότητας, που προσφέρονται στο κρατικό σύστημα, εξαιτίας της κοινωνικής, πολιτιστικής, οικονομικής και στρατηγικής της θέσης. Το 1997, δεκατρείς φορείς, κρατικοί, ανεξάρτητοι και ομογενειακοί, διατηρούσαν Τμήματα της Ελληνικής στην Νέα Νότιο Ουαλία. Σε σύγκριση με το 1993, όταν αναλύθηκε η κατάσταση της Ελληνικής στην Αυστραλία από το Υπουργείο Παιδείας της Αυστραλίας και το Εθνικό Ινστιτούτο Γλωσσών (Tamis et.al., 1993), σημειώθηκε σημαντική αύξηση τόσο του αριθμού των σχολείων, που διατηρούν ελληνόγλωσσα προγράμματα, όσο και των μαθητών τους. Συγκεκριμένα, ενώ το 1993, μόνον 17 δημοτικά σχολεία διατηρούσαν ελληνόγλωσσα τμήματα, το 1997, ο αριθμός τους αυξήθηκε σε 26².

Στα κυβερνητικά δημοτικά σχολεία είναι διορισμένοι 27 γυναίκες εκπαιδευτικοί και ένας εκπαιδευτικός σε 21 πλήρεις θέσεις απασχόλησης για το σύνολο των 3312 μαθητών που φοιτούν σε αυτά. Η διάρθρωση αυτή πιστοποιεί το ρωμαλέο του αριθμού των μαθητών στην πρωτοβάθμια κυβερνητική παιδεία της Πολιτείας, αφού σε κάθε σχολείο αναλογεί σχεδόν πλήρους απασχόλησης οργανική θέση. Τα κύρια χαρακτηριστικά του μαθητικού δυναμικού της κυβερνητικής πρωτοβάθμιας παιδείας είναι ο υψηλός δείκτης των αλλοεθνών και αλλογλώσσων, ο οποίος κυμαίνεται από 54% σε 92%, ενώ η Ελληνική προσφέρεται από μία έως δύο ώρες εβδομαδιαίως ως ξένη γλώσσα και ως πολιτιστικό μάθημα. Λειτουργούν ελληνόγλωσσα προγράμματα από το νηπιαγωγείο μέχρι την έκτη τάξη του δημοτικού. Μαθητές ιταλικής καταγωγής είναι αυτοί, που προτιμούν την εκμάθηση της Ελληνικής περισσότερο από κάθε άλλη εθνοτική ομάδα, μετά τους Αγγλοκέλτες Αυστραλούς.

Σε όλα τα σχολεία, όπου προσφέρονται τα ελληνόγλωσσα προγράμματα, υπάρχει και συμπαγής δύναμη ομογενών μαθητών, η οποία όμως κυμαίνεται από 7 έως 9% του συνολικού μαθητικού δυναμικού κατά σχολείο. Σχετικά με το μέλλον της Ελληνικής στην Ωκεανία και τη συγκράτηση ή περαιτέρω αύξηση του αριθμού των σπουδαστών, η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών, που ερωτήθηκε (88%), εξέφρασε συγκρατημένη αισιοδοξία, ενώ οι περισσότεροι χαρακτήρισαν την κατάσταση της Ελληνικής στο σχολείο τους από «εξαιρετικά ικανοποιητική» και «απόλυτα υγιή» μέχρι «πολύ καλή». Μόνον ένα ποσοστό 9% των ερωτηθέντων χαρακτήρισαν την κατάσταση νεφελώδη και απαισιόδοξη. Τα κίνητρα για την εκμάθηση της Ελληνικής ποικίλουν ιδιαίτερα μεταξύ των αλλογλώσσων μαθητών, οι οποίοι προβάλλουν λόγους διγλωσσίας, γνωσιολογικής πρόκλησης, κατανόησης του ελληνικού πολιτισμού, ενώ οι ομογενείς αναγνωρίζουν ως κίνητρα εκμάθησης την επικοινωνία με τους συγγενείς και την πρακτική χρησιμότητα που θα έχει η ελληνική για αυτούς στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευσή τους.

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι η επικοινωνιακή και μεθοδεύεται με τη συμμετοχή των μαθητών και την οργάνωσή τους σε τμήματα. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί αναγκάζονται να μεταφράζουν εγχειρίδια της αγγλικής γλώσσας και να διαμορφώνουν τα δικά τους προγράμματα, αντλώντας θέματα από την ελληνική μυθολογία, που συγκινεί ιδιαίτερα τους αλλοεθνείς μαθητές. Πολλοί μεταφράζουν στην Ελληνική δημοφιλή αυστραλιανά τραγούδια, με τα οποία τα παιδιά διατηρούν λειτουργική σχέση και συνάφεια και τα

διδάσκουν προς ευχαρίστηση των μαθητών και εντυπωσιασμό των γονέων τους. Δημοφιλή τραγούδια, όπως, Give me a home among the gum trees, barbie, Macarena κ.λπ., μεταφράστηκαν στην Ελληνική και αγαπήθηκαν από τους μαθητές και τους επίσης αλλοεθνείς γονείς τους. Οι ερωτηθέντες εκπαιδευτικοί της Ν.Ν.Ο. πιστεύουν ότι, εφόσον η χρήση της Ελληνικής συνεχίζει να διατηρεί σχέση και σκοπιμότητα στην αυστραλιανή κοινωνία, το μέλλον της παραμένει ευοίωνο.

Σοβαρό πρόβλημα στη διατήρηση της Ελληνικής προκαλεί το γεγονός ότι δεν υπάρχουν ισάριθμα προς τα δημοτικά γυμνάσια, που προσφέρουν την Ελληνική, ώστε να συνεχίσουν τα προγράμματα ελληνομάθειας. Εγγενές πρόβλημα παραμένει η δημοφιλής προτίμηση της Ελληνικής, όταν προσφέρεται ειδικά με την Ιταλική. Οι περισσότεροι αλλοεθνείς μαθητές προτιμούν βέβαια κατά κύριο λόγο την Ιταλική, διότι βρίσκεται πλησιέστερα στο αλφάβητο της Αγγλικής, είναι πολιτιστικά και τυπολογικά ευκολότερη προς εκμάθηση και υπάρχει περισσότερο εναρμόγηση και πυκνή συνέχεια σπουδών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Για παράδειγμα, στο δημοτικό σχολείο του Drummoyne, η Ελληνική και η Ιταλική ήταν, το 1997, μαθήματα επιλογής, ωστόσο, στην περιοχή δεν λειτουργούσε κανένα Γυμνάσιο με ελληνόγλωσσα προγράμματα, ενώ υπήρχαν τέσσερα στην Ιταλική. Κατά συνέπεια, από ένα σύνολο 480 μαθητών, μόνον οι 186 προτίμησαν την Ελληνική και οι 300 περίπου την Ιταλική.

Σταθερός παρέμεινε τα τελευταία τέσσερα χρόνια ο αριθμός των κυβερνητικών σχολείων της δευτεροβάθμιας παιδείας, που προσέφεραν ελληνόγλωσσα προγράμματα στη Ν.Ν.Ο. Ορισμένα προγράμματα έσβησαν, λειτούργησαν όμως νέα σε διαφορετικά προάστια του μητροπολιτικού Σύδνεϊ.

Κύρια αιτία της εσωτερικής μετανάστευσης ήταν η αλλαγή της κυβερνητικής πολιτικής, αναφορικά με τη μετανάστευση. Ο τερατισμός της ευρωπαϊκής μετανάστευσης και η προσέλευση μεγάλου αριθμού μεταναστών από τη νοτιοανατολική Ασία στα εσωτερικά προάστια του Σύδνεϊ είχε ως συνακόλουθο να προκληθούν σοβαρές δημογραφικές αλλαγές. Μαζική ήταν η έξοδος και η μετοικεσία χιλιάδων νοτιοευρωπαίων μεταναστών από τα εσωτερικά προάστια προς τα νότια και ανατολικά. Αρκετοί ελλαδογεννημένοι και τα παιδιά τους, μετά την κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωσή τους στην μείζονα κοινωνία, εξήλθαν από τα εσωτερικά προάστια, όπου είχαν εγκατασταθεί σε συμπαγείς αριθμούς και εποίκισαν αριστοκρατικότερα προάστια σε μικρές πλέον ομάδες. Η άτακτη διασπορά των Ελλήνων στα νέα προάστια διέσπασε ή απονέκρωσε τις παλιές εστίες του Ελληνισμού, ενώ στα νέα προάστια τους δε δικαιολογούσαν αριθμητικά την ίδρυση και λειτουργία κρατικών υπηρεσιών προς όφελός τους. Τα προγράμματα, για παράδειγμα, που προσφέρονταν το 1992, στα σχολεία των προαστίων με ελληνοπαγή πληθυσμό του Burswood και του Newtown, μέχρι τα μέσα του 1980, έκλεισαν, ενώ ιδρύθηκαν νέα προγράμματα στο Bankstown και στο Hondell Park. Στα περισσότερα προάστια, εξαιτίας του διασκορπισμού, σημειώθηκε μειωμένη αίτηση για εισαγωγή ή διατήρηση των Ελληνικών.

Άλλες αιτίες της σοβαρής ανάκαμψης του αριθμού των σπουδαστών των Ελληνικών, ιδιαίτερα στο Λύκειο, είναι η αρνητική στάση του ευρύτερου διδασκαλικού προσωπικού,

που δεν δείχνει ιδιαίτερη πρόνοια για τις γλώσσες, η έλλειψη εκπαιδευτικών των εθνικών γλωσσών από υψηλά υπεύθυνες θέσεις ενός σχολείου, γεγονός που δεν επιτρέπει την προστασία τους, η ευχερής εύνοια των ασιατικών γλωσσών, ακόμη και όταν η γλωσσική επάρκεια των διδασκόντων αμφισβητείται σοβαρά. Η Εκπαιδευτικός I.X, δήλωσε: Unfortunately, Modern Greek and other European languages are suffering because of the trend to push/promote Asian languages (especially Japanese), which are taught by staff who are barely qualified themselves. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί της Ελληνικής σημείωναν ότι βασική προϋπόθεση αριθμητικής αναζωπύρωσης του αριθμού των σπουδαστών ήταν η μετάλλαξη του ζητουμένου διδασκαλίας, ώστε να γίνουν τα προγράμματα διδασκαλίας προσβάσιμα στους μη ελληνόγλωσσους και η επιμόρφωση των γονέων, πολλοί εκ των οποίων αρνούνται να αποδεχθούν τη σπουδαιότητα διατήρησης της μητρικής γλώσσας των παιδιών τους. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί (72%) δήλωσαν ότι κύρια αιτία της αριθμητικής μείωσης είναι η αρνητική νοοτροπία των γονέων, οι οποίοι δε διακρίνουν σπουδαιότητα στην Ελληνική, γεγονός που οδηγεί τους ομογενείς σπουδαστές να στρέφονται σε άλλα μαθήματα και γλώσσες.

Το 1997, σε 27 κυβερνητικά Γυμνάσια λειτουργούσαν ελληνόγλωσσα προγράμματα, τα οποία παρακολουθούσαν συνολικά 1.638 μαθητές, έναντι 1272, που αριθμούσαν το 1994, 1613 το 1995, και 1.573 το 1996. Τα Γυμνάσια και Λύκεια της Ν.Ν.Ο., όπου διδάσκονταν η Ελληνική, και οι εκπαιδευτικοί τους, είχαν ως εξής: Bankstown Girls, Bankstown Senior College, Belmore Boys, Beverly Hills, Bankstown Senior College, Hondell Park, James Hook Boys, Canterbury Girls, Dulwich Hill, Endeavour, Wursville, International Grammar, J.J, Cahill Memorial, Kingsgrove North, Leichardt, Lurnea, Maroobra, Marrickville, Moorefield Girls, Narsee, Open Wigh, Parammata, Randwick Boys, Randwick Girls, Sir Joseph Banks, Blakehurst, και Tempe. (Πηγή: Έρευνα Παιδεία Ομογενών 1997).

Η γενική διαπίστωση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας παιδείας στη Ν.Ν.Ο. ήταν ότι, παρά τη σχετική συγκράτηση των αριθμών, η κατάσταση της Ελληνικής παρέμενε κρίσιμη, εφόσον θα συνεχιζόταν να προσφέρεται ως μητρική γλώσσα. Σε πλήρη αντίθεση με τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας παιδείας, οι περισσότεροι προέβλεπαν αριθμητική μείωση των μαθητών τους και τόνιζαν την αναγκαιότητα να στραφούν πλέον προς τη μείζονα κοινωνία για να αυξήσουν τους αριθμούς. Τα εφαρμοζόμενα προγράμματα διδασκαλίας και οι γλωσσικές απαιτήσεις των τελικών εξετάσεων του Λυκείου (VCE/HSC) οδηγούσαν σε μαζική έξοδο τους ετερόγλωσσους και αλλοεθνείς από τα ελληνόγλωσσα προγράμματα μετά τη δεύτερη τάξη του Γυμνασίου. Ωστόσο, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, ο αριθμός των σπουδαστών της Ελληνικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο διάστημα των τελευταίων εννέα χρόνων σημείωσε ελάχιστη ανάκαμψη. Ο αριθμός τους, από 1704 μαθητές το 1988 μειώθηκε σε 905 το 1991, για να αυξηθεί σε 1638 το 1997.

Επιπλέον, στα λυκειακά τμήματα των σχολείων αυτών φοίτησαν το 1997, 642 μαθητές. Σημειώνεται ότι ο αριθμός των μαθητών του Λυκείου παρουσίασε σοβαρή και προοδευτική μείωση από το 1994 και εξής, με τους εξής αριθμούς: Το 1994, 873 μαθητές, το

1995, 700, και το 1996, 668. Όλοι οι εκπαιδευτικοί ήσαν πλήρους απασχόλησης, ενώ το 30% των Γυμνασίων και Λυκείων διέθετε δύο εκπαιδευτικούς. Το 82% των εκπαιδευτικών ήσαν πτυχιούχοι αυστραλιανών Πανεπιστημίων, ήσαν κυρίως γυναίκες (85%) και διέθεταν συγκεκριμένη ειδίκευση στα νεοελληνικά (84%).

Υγής από την άποψη των αριθμών παραμένει ο αριθμός των σπουδαστών της Ελληνικής στα Κυβερνητικά Σαββατιανά Προγράμματα της Ν.Ν.Ο. (Saturday Schools of Community Languages). Συγκεκριμένα, ο δείκτης της εθνογλωσσικής διατήρησης της Ελληνικής είναι ο υψηλότερος σε σύγκριση με τις άλλες γλώσσες και η Ελληνική συνεχίζει από το 1978 να είναι η τρίτη περισσότερο δημοφιλής γλώσσα διδασκαλίας μετά την Κινεζική και την Αραβική. Συγκεκριμένα, ενώ η αριθμητική δύναμη των σπουδαστών, που ενδιατρύβουν στις 26 γλώσσες, που προσφέρουν τα Κυβερνητικά Σαββατιανά Προγράμματα Γλωσσών, μειώθηκε κατά 16% τα τελευταία δύο χρόνια (1996 και 1997), στην ίδια περίοδο, το ποσοστό της μείωσης για την Ελληνική ανήλθε στο 10%. Συνολικά, 736 μαθητές παρακολουθούσαν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα σε εννέα σχολικά συγκροτήματα, ήτοι το 11% του συνολικού αριθμού των σπουδαστών, που ενδιατρύβουν στις προσφερόμενες 26 γλώσσες. Τα Κυβερνητικά Σαββατιανά Προγράμματα λειτουργούσαν στα σχολεία: Liverpool Boys, Bankstown Girls, Meresether, Ashfield Boys, Athur Philipp, Chatswood, Grantham και Woolongong Public.

Το 1994, ο αριθμός των σπουδαστών της Ελληνικής ήταν 851, το 1995, 867 και το 1996, 834. Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα προσφέρονται σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε μαθητές, οι οποίοι ενδιατρύβουν στην Ελληνική για λόγους επαγγελματικών και ακαδημαϊκών. Κύριο κίνητρο σπουδών ήταν η προσδοκία των σπουδαστών να εξασφαλίσουν υψηλούς βαθμούς στις εισιτήριες εξετάσεις στα ΑΕΙ. Τα προγράμματα εμπεδώνονται με δίωρη διδασκαλία στα παιδιά του Γυμνασίου και τριώρη στους μαθητές του Λυκείου.

Συνολικά, τέσσερα ανεξάρτητα σχολεία Αγγλικανών και Μεθοδικών προσέφεραν ελληνόγλωσσα προγράμματα, σχεδόν αποκλειστικά σε σπουδαστές ελληνικής καταγωγής. Σε δύο ανεξάρτητα κολέγια του Σύνδνεϊ, η Ελληνική προσφερόταν το 1997 ως ανέντακτο μάθημα στο σχολικό πρόγραμμα (extra-curriculum subject) και προσέλκυε σχεδόν μαθητές μόνον ελληνικής καταγωγής.

Στο Αγγλικανικό Κολέγιο θηλέων του Danebank, από το σύνολο των 513 μαθητριών, μόνον οι 39 είναι Ελληνικής καταγωγής, ωστόσο, η δημοτικότητα του μαθήματος παρέμεινε περιορισμένη, επειδή «οι μαθήτριες δεν διέκριναν σπουδαιότητα στην εκμάθηση της Ελληνικής, όσον αφορά την ακαδημαϊκή και επαγγελματική τους σταδιοδρομία».

Στη Ν.Ν.Ο., 25 ανώτερα κολέγια (TAFE) έχουν δικαίωμα να προσφέρουν την Ελληνική γλώσσα σε επίπεδο VCE/HSC, αν και το 1997 μόνο επτά από αυτά (ανάμεσά τους και τα Κολέγια North Sydney, Woolongong, Bradfield και OTEN) προσέφεραν μαθήματα σε 395 συνολικά μαθητές. Από αυτούς, το 89% ήσαν αλλόγλωσσοι και αλλοεθνείς. Επιπλέον, ο φορέας της «Υπηρεσίας Μόρφωσης Ενηλίκων και Κοινωνικής Εκπαίδευσης» (Board of Adult and Community Education) προσέφερε το 1997 ελληνόγλωσσα προγράμματα σε επτά κολέγια με 309 μαθητές. Σημειώνεται ότι ο φορέας αυτός διατηρεί το υψηλότερο ποσοστό αλλοεθνών μαθητών (92%).

Όνομα	Αριθμός Σχολείων	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό διεθνικών	Ποσοστό αλλοεθνών
Εθνοτικά Σχολεία	60	3476	24	5
Ελληνικά Ημερήσια Δίγλωσσα	3	1998	23	12
Κυβερνητικά Δημοτικά	27	3312	28	84
Κυβερνητικά Γυμνάσια-Λύκεια	27	2280	26	41
Τμήματα Αλληλογραφίας	1	82	18	0
Κυβερνητικά Σαββατιανά	9	736	21	5
Ανεξάρτητα Κολέγια	4	124	24	14
Ιδιωτικά Κολέγια	5	348	25	82
TAFE	12	395	21	92
Ιδιωτικά Σχολεία	1	158	28	0
Τριτοβάθμια Ιδρύματα	3	356	24	12
Ιδιαίτερα Μαθήματα	940	15	10	
Τμήματα Ενηλίκων	14	850	20	65
ΣΥΝΟΛΟ	166	15.055	–	–

Πίνακας 18ος

Φορείς και σπουδαστές της Ελληνικής, ποσοστό σπουδαστών από διεθνικούς γάμους και ποσοστό αλλοεθνών σπουδαστών στη Ν.Ν.Ο.

Πηγή: Έρευνα του Προγράμματος Παιδεία Ομογενών (1998.)

Ο θεσμός των Ημερήσιων Ελληνικών Ορθοδόξων Κολεγίων παραμένει εύρωστος από την άποψη της αριθμητικής δύναμης των μαθητών του και της οργανωτικής του διάρθρωσης. Στο Σύδνεϊ λειτουργούν προγράμματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε τρία ημερήσια σχολεία (Αγίου Σπυριδώνα, Αγίας Ευφημίας και Αγίων Πάντων). Το 2002 αναμενόταν να λειτουργήσει το πρώτο ημερήσιο ελληνικό δίγλωσσο σχολείο με φορέα την Ελληνική Κοινότητα του Σύδνεϊ, εφαρμόζοντας το πρόγραμμα της γλωσσικής ανάδυσης, προσφέροντας 12 ώρες Ελληνικών. Περίπου 2.000 μαθητές και μαθήτριες, κυρίως ελληνικής καταγωγής, παρακολουθούσαν τα εκπαιδευτικά προγράμματα των ελληνικών ημερήσιων σχολείων. Στα 2001, υψηλότερος παρέμενε ο δείκτης της συγκράτησης των μαθητών στα Ελληνικά ημερήσια σχολεία του Σύδνεϊ στο Γυμνάσιο, ενώ σημειωνόταν αύξηση του αριθμού των μαθητών στο λύκειο. Ωστόσο, ακόμη και οι υπεύθυνοι των ημερησίων σχολείων διαπίστωναν ως κρίσιμη την κατάσταση της Ελληνικής, εάν δεν στρεφόταν η προσοχή της οργανωμένης ομογένειας προς τη μείζονα αυστραλιανή κοινωνία.

Ο αριθμός των αλλοεθνών είναι υψηλότερος στην πρωτοβάθμια παιδεία και κυμαίνεται από 5% στο Κολέγιο των Αγίων Πάντων μέχρι 19% στο αρχαιότερο ημερήσιο Κολέγιο του Σύδνεϊ, το Κολέγιο του Αγίου Σπυριδώνα. Στο Κολέγιο των Αγίων Πάντων, όπου παρατηρείται και υψηλότερη συγκέντρωση μαθητών Ελληνικής καταγωγής (95%), η Ελληνική προσφέρεται ακόμη και ως «μητρική γλώσσα», ενώ στον Άγιο Σπυριδώνα,

όπου το αλλοεθνικό μαθητικό δυναμικό είναι υψηλότερο, τα ελληνόγλωσσα προγράμματα προσφέρονται ως «δεύτερη γλώσσα». Η επικοινωνιακή προσέγγιση χαρακτηρίζει την έμφαση των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων, ενώ ως κύριες μέθοδοι διδασκαλίας εφαρμόζονται τόσο αυτή, η οποία ενθαρρύνει τη συμμετοχή των μαθητών, όσο και η παραδοσιακή αναλυτικο-συνθετική.

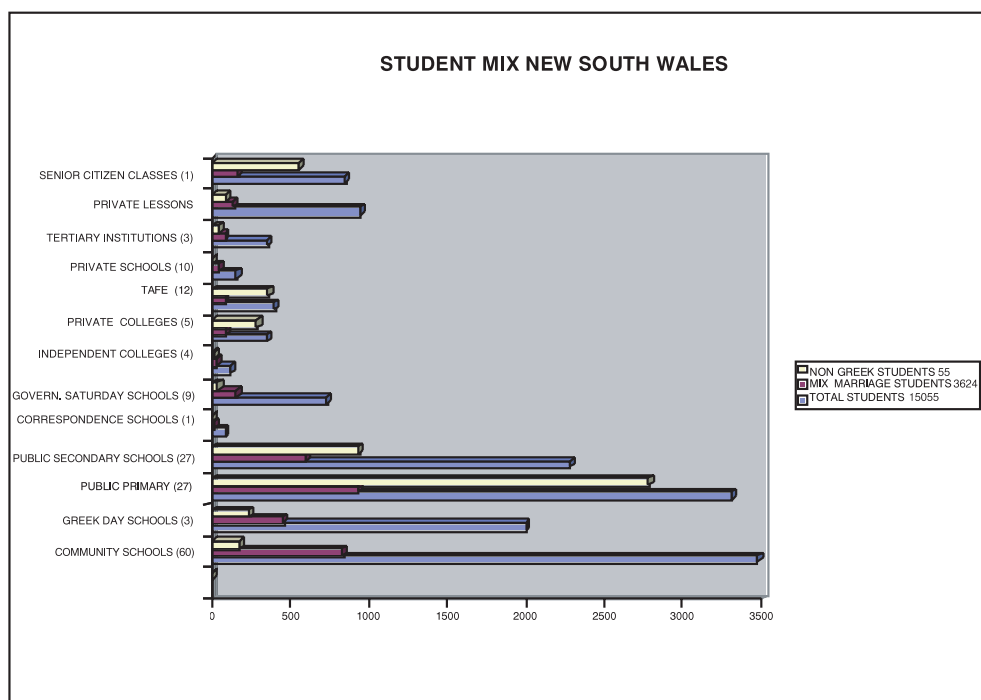
Αξιόλογη είναι η αφοσίωση των γονέων προς τα δίγλωσσα Κολέγια που λειτουργούν στο Σύδνεϋ. Πολλοί νεότεροι γονείς, που εξαναγκάζονται, προκειμένου να αποκτήσουν φθηνότερη στέγη να μεταναστεύσουν προς τα εξωτερικά προάστια, συνεχίζουν να στέλνουν τα παιδιά τους στα σχολεία, εξαναγκάζοντας έτσι τα παιδιά τους σε αρκετές περιπτώσεις να δαπανούν μέχρι και δύο ώρες στο σχολικό λεωφορείο. Οι διευθύνσεις των Ελληνικών Κολεγίων με χαμηλά δίδακτρα για να ανταποκριθούν στο συναγωνισμό, επιχειρούν να εμποδίσουν τα ελληνόγλωσσα τμήματά τους, στηριζόμενες σχεδόν αποκλειστικά στη διάθεση, στη φιλοτιμία και στους συνδικαλιστικούς περιορισμούς των αποσπασμένων εκπαιδευτικών.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας της Ν.Ν.Ο., συνολικά 2748 μαθητές φοιτούν στα απογευματινά σχολεία, που διατηρούν οι Ελληνικές Κοινότητες και η Ελληνική Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας. Τα ελληνόγλωσσα σχολικά προγράμματα προσφέρουν συνολικά 28 φορείς και χρησιμοποιούν 57 σχολικές μονάδες για ισάριθμα δημοτικά σχολεία και 13 γυμνάσια. Η Αρχιεπισκοπή κατέγραφε στα μητρώα της, ως σύνολο μαθητών, 2970 μαθητές Δημοτικού και 452 μαθητές Γυμνασίου. Τέλος, το Γραφείο του Συμβούλου Εκπαίδευσης κατέγραφε στα επίσημα μητρώα του 3494 μαθητές Δημοτικού (Νηπ. 235, 750 Α', 656 Β', 485 Γ', 533 Δ', 464 και 371 στην ΣΤ') και 490 μαθητές στο Γυμνάσιο (175 στην Α', 128 Β', 97 Γ' και 38 στην πρώτη Λυκείου). Ιδιαίτερα εμφανής, παρά την αριθμητική ασυνέπεια, ήταν ο μικρός αριθμός των μαθητών του Γυμνασίου, γεγονός που σημαίνει ότι μεγάλο ποσοστό των μαθητών της δευτεροβάθμιας παιδείας διακόπτουν τη φοίτησή τους μόλις εισαχθούν στο Γυμνάσιο. Κύρια αιτία της κάθετης πτώσης είναι η συναίνεση των γονέων στην απόφαση των παιδιών να μη συνεχίσουν ελληνικές σπουδές στο Γυμνάσιο, διότι έχουν αυξημένες ακαδημαϊκές υποχρεώσεις. Επίσης, σημαντικός είναι ο χαλαρός δείκτης συγκράτησης του μαθητικού δυναμικού ιδιαίτερα στις τάξεις του Λυκείου. Ελληνόγλωσσες σχολικές μονάδες λειτουργούν στα επαρχιακά βιομηχανικά και αγροτικά κέντρα του Woolongong, Newcastle, Dubbo, Tamsworth και Queanbeyan. Στα απογευματινά σχολεία προσφέρουν τις υπηρεσίες τους 93 εκπαιδευτικοί

Ο αρχαιότερος φορέας ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, η Ελληνική Κοινότητα της Νέας Νοτίου Ουαλίας, το 2001 συνέχιζε να προσφέρει μαθήματα στην Ελληνική δύο έως τέσσερις ώρες την εβδομάδα σε 540 παιδιά. Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι ιδιαίτερος ρωμαλέες είναι αριθμητικά οι πρώτες τάξεις του Δημοτικού και ειδικά η πρώτη τάξη, της οποίας οι μαθητές συγκροτούν το ένα τέταρτο της συνολικής δύναμης. Ως λόγοι προσέλευσης των μαθητών προσφέρονται η διατήρηση της εθνικής και πολιτιστικής ταυτότητας των μαθητών, οι οποίοι είναι σχεδόν στην ολότητά τους ελληνικής καταγωγής, ενώ η Ελληνική πλέον προσφέρεται ως δεύτερη γλώσσα στο σχολείο. Η Κοινότητα διατηρεί τρεις παιδικούς σταθμούς στην ευρύτερη περιοχή του Σύδνεϋ και έχει ως στόχο της να ιδρύσει άλ-

λους δύο, χρησιμοποιώντας την Ελληνική ως μόνη γλώσσα επικοινωνίας και διδασκαλίας.

Από το 1996 εμφανίσθηκε στο Σύδνεϋ ο θεσμός της ιδιωτικής εκπαίδευσης με την ίδρυση και λειτουργία εκεί εκπαιδευτηρίων «Ο Αριστοτέλης» του Νικολάου Ζέβρη, πρώην σχολικού συμβούλου του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας. Τα ιδιωτικά αυτά εκπαιδευτήρια λειτουργούσαν επιτυχώς με τέσσερις εκπαιδευτικούς σε πέντε προάστια του μητροπολιτικού Σύδνεϋ και συγκέντρωσαν το 1998, 158 μαθητές.

Διάγραμμα 9ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των μαθητών με τα ποσοστά των μαθητών από μικτούς γάμους και των αλλοεθνών.

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1997).

4.3 Τα Ελληνικά στην Επικράτεια Πρωτεύουσας

Στην Επικράτεια της ανστραλιανής Πρωτεύουσας (Australian Capital Territory), όπου εγκαταστάθηκαν 6000 έποικοι, στην πλειοψηφία τους μετανάστες της μεταπολεμικής περιόδου, λειτουργούσαν το 1998 τρεις σχολικές μονάδες στην πρωτεύουσα Καμπέρα και μία στη γειτονική πόλη Queanbeyan, η οποία οργανικά εντάσσεται στην Πολιτεία της Νέας Νοτίου Ουαλίας.

Έλληνες έποικοι είχαν εγκατασταθεί στην Καμπέρα από τις πρώτες ημέρες της ίδρυσης της Πρωτεύουσας, το Μάιο του 1927. Μέχρι το 1959, με το διορισμό του πρώτου μόνιμου ιερέα, το απογευματινό σχολείο της περιοχής λειτουργούσε σε οικίες φιλότιμων επιχειρηματιών, οι οποίοι στήριζαν τα έξοδα του σχολείου και εκμίσθωναν τους δασκάλους.

Από την άποψη της προβολής των γενικών εκπαιδευτικών στοιχείων, ο δείκτης της ελ-

ληνομάθειας παρέμενε υψηλός, παρά το σχετικά υψηλό δείκτη γλωσσικής απόκλισης και την άτακτη φοίτηση των σπουδαστών.

Συγκεκριμένα, ενώ ο αριθμός των παιδιών σχολικής ηλικίας (7-14 ετών) υπολογίζεται σε 310, μόνον 175 μαθητές ενδιατρέφουν σε μαθήματα εκμάθησης της Ελληνικής ως μητρικής και ως δεύτερης γλώσσας. Ο ρυθμός φοίτησης δεν ξεπερνά το 80% την εβδομάδα.

Η συνέπεια της φοίτησης είναι μεγαλύτερη το Σάββατο (90%) από τις εργάσιμες ημέρες (70%). Το ποσοστό των παιδιών, που φοιτούσαν στα ελληνικά προγράμματα και προέρχονταν από διεθνικούς γάμους, ήταν χαμηλότερο του μέσου όρου της χώρας (34%), ήτοι μόνον 24%, και τα σχετικά ερευνητικά στοιχεία κατατείνουν στην άποψη ότι τα παιδιά αυτά μαθαίνουν συνεπέστερα το μηχανισμό της γλώσσας.

Το 2001, οι τρεις σχολικές μονάδες λειτουργούσαν υπό την εκπαιδευτική ευθύνη της τοπικής Ελληνικής Κοινότητας Καμπέρας (ΕΟΚ) και Περιχώρων στην έδρα της Κοινότητας στο Kingston (ένα απογευματινό και ένα κάθε Σάββατο) και στο προάστιο Belconnen με συμπαγή ελληνικό πληθυσμό. Μια επιπλέον μονάδα λειτουργούσε στο Queanbeyan, στην αίθουσα της ενορίας του Αγίου Δημητρίου.

Το απογευματινό σχολείο του Kingston λειτουργούσε Τρίτη και Πέμπτη με 40 μαθητές από τις 5.00 έως τις 7.30 μ.μ.

Τα μαθήματα της Πέμπτης ήσαν προαιρετικά και τα παρακολουθούσε μόνον το 30% της συνολικής δύναμης του απογευματινού σχολείου. Γενικά, η φοίτηση παρέμενε άτακτη σ' ολόκληρη τη μονάδα καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, με ποσοστό αποχής που ανερχόταν στο 30%. Οι μαθητές της μονάδας αυτής δεν επιδίδονται με προθυμία στις απαιτήσεις του σχολικού προγράμματος. Τα 35 παιδιά του Σαββατιανού τμήματος (9.30-1.00) ανταποκρίνονταν περισσότερο ευχερώς στις απαιτήσεις του προγράμματος, έδειχναν υψηλότερο δείκτη συνεπούς παρακολούθησης και θετικότερη νοοτροπία στην ελληνομάθειά τους.

Όνομα	Αριθμός Σχολείων	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό διεθνικών	Ποσοστό αλλοεθνών
Εθνοτικά Σχολεία	3	126	25	2
Προσχολικό Ημερήσιο της (ΕΟΚ)	1	24	38	2
Ιδιαίτερα Μαθήματα	-	21	26	-
Τμήματα Ενηλίκων	1	11	20	65
TAFE και Dickson College	2	27	30	58
ΣΥΝΟΛΟ	7	209	-	-

Πίνακας 19ος

Φορείς και σπουδαστές της Ελληνικής, ποσοστό σπουδαστών από διεθνικούς γάμους και ποσοστό αλλοεθνών σπουδαστών στην Ελικράτεια Πρωτεύουσας

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», (1998).

Το απογευματινό σχολείο του Belconnen (Τετάρτη και Παρασκευή από τις 5.00-7.30) διατηρούσε το 1998 το μεγαλύτερο αριθμό σπουδαστών, ήτοι 47 μαθητές, και στεγαζόταν στο Κυ-

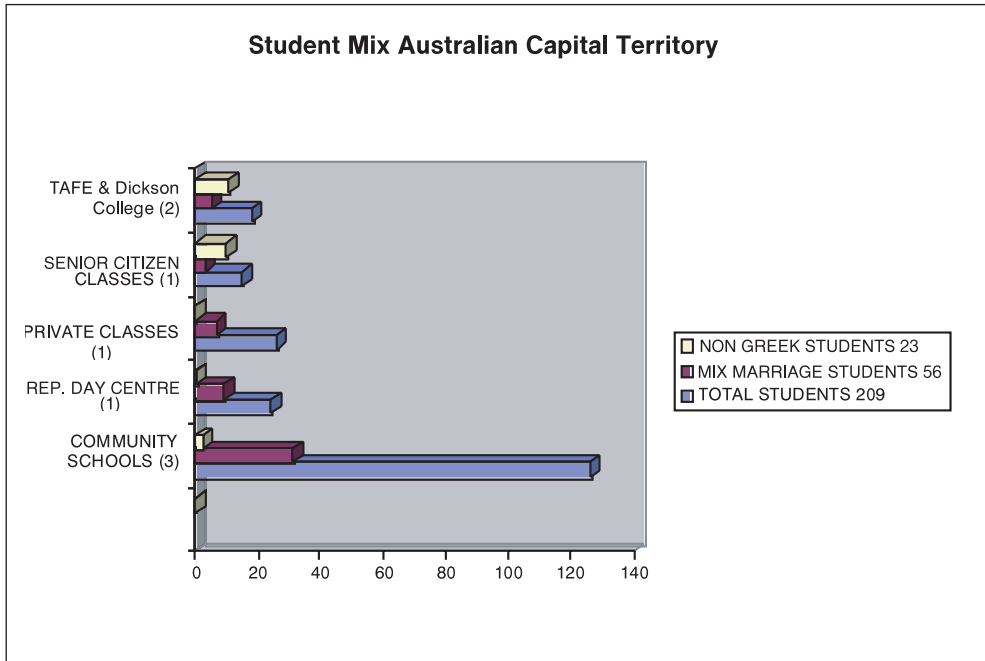
βερνητικό σχολείο του Ginnedera College. Η συχνότητα της φοίτησης δεν υπήρξε συνεπής. Στο Queanbeyan, 12 παιδιά ηλικίας 6-17 ετών παρακολουθούσαν τα μαθήματα της Ελληνικής γλώσσας. Εξαιτίας του μικρού αριθμού των Ελλήνων της περιοχής, κάθε δημογραφική εξέλιξη, που διαμορφώνεται κυρίως εξαιτίας της εσωτερικής μετανάστευσης, επηρεάζει δυσμενώς τον αριθμό των σπουδαστών της Ελληνικής. Στις σχολικές εγκαταστάσεις του Kingston λειτουργούσαν το 1998 κάθε Πέμπτη ειδικά τμήματα για ενήλικες σπουδαστές ηλικίας από είκοσι έως 65 ετών, η πλειοψηφία των οποίων (85%) ήταν μη ελληνικής καταγωγής. Εκπαιδευτικοί της Καμπέρας είχαν επίσης την ευθύνη διδασκαλίας της Ελληνικής στις επαρχιακές πόλεις του Goulburn και του Batmans Bay. Τέλος, στο ανώτερο εκπαιδευτικό Κολέγιο ACT Institute of TAFE της Καμπέρας λειτουργούσαν ειδικά τμήματα ελληνικής γλώσσας για τους δημόσιους υπαλλήλους και τους διπλωματικούς, τα οποία είχε συστήσει ο από δεκαετίας εκεί Καθηγητής Malcolm Watkins και τα οποία προσέφερε το 1997 η εκπαιδευτικός Ιωάννα Kaetley. Μικρό τμήμα Ελληνικών λειτουργούσε το 1997 και στο Dickson College.

Στις τρεις σχολικές μονάδες το 1997 προσέφεραν τις υπηρεσίες τους πέντε εκπαιδευτικοί, εκ των οποίων οι δύο ήταν διορισμένοι από την Ελληνική Κυβέρνηση. Οι υπόλοιποι τρεις έχουν πολυετή πείρα στα σχολεία της Αυστραλίας και η μία εξ αυτών έχει πανεπιστημιακή κατάρτιση. Οι εκπαιδευτικοί δεν ακολουθούσαν συγκεκριμένο πρόγραμμα διδασκαλίας. Ο αυτοσχεδιασμός οδηγούσε τους εκπαιδευτικούς σε επιλογή κειμένων από τα ελληνικά βιβλία, ανάλογα με τις γλωσσικές ανάγκες των μαθητών τους. Επειδή η διδασκαλία του προγράμματος δεν ξεπερνούσε τα 165 λεπτά εβδομαδιαίως, οι εκπαιδευτικοί επέλεγαν ανά τρίμηνο, επί πλέον της γλωσσικής διδασκαλίας, διαφορετικό αντικείμενο μελέτης εκ περιτροπής, ήτοι Ιστορία, Γεωγραφία και Πολιτισμό.

Στο αριστοκρατικό προάστιο της Yarralamba, σε μικρή απόσταση από την Ελληνική Προεδρία, σε ιδιόκτητες εγκαταστάσεις της Ελληνικής Κοινότητας της Καμπέρας λειτουργεί από το 1994 η Ημερήσια Ελληνόγλωσση Προσχολική και Νηπειαγωγική μονάδα με την επωνυμία St. Nicholas Greek Australian Pre-School and Childware Centre. Στο σχολείο φοιτούν από 18 έως 28 παιδιά, στην πλειοψηφία τους κορίτσια (65%), των οποίων οι γονείς κατά το μεγαλύτερο μέρος είναι ελληνικής καταγωγής (64%). Στο σχολείο το 1997 φοιτούσαν και δύο παιδιά, των οποίων αμφότεροι οι γονείς ήταν αγγλοκελτικής καταγωγής. Οι τάξεις του λειτουργούν από τις 8.30 μέχρι τις 5.00 και τα παιδιά ενδιαφέρονται σε ένα ελληνόγλωσσο πρόγραμμα με θεματικούς άξονες του προγράμματος αριθμούς, σχήματα, παραμύθια, μυθολογία, τραγούδια, ελληνική παράδοση και έθιμα. Κάθε Τετάρτη, τα παιδιά δέχονται την επίσκεψη του τοπικού εφημερίου, ο οποίος ψέλνει και αφηγείται χριστιανικές ιστορίες. Η κύρια γλώσσα διδασκαλίας είναι η Ελληνική, ενώ αμφότερες οι γλώσσες χρησιμοποιούνται αρχικά για τα παιδιά που προσέρχονται, χωρίς να καταλαβαίνουν την Ελληνική.

Τα παιδιά που φοιτούν στο Ημερήσιο Ελληνόφωνο παιδικό σταθμό διακρίνονται για την άρτια και επαρκέστατη εκφορά των ελληνικών φωνημάτων (συμφωνικών και φωνηεντικών). Φωνηματικά, ο τρόπος και η θέση της εκφοράς τους δεν επηρεάζεται από την αυστραλιανή Αγγλική. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα δίνει έμφαση στις ομιλητικές ικανότητες του παιδιού και λιγότερο στην αναγνωστική δεξιότητα. Τα θεματικά ερεθίσματα είναι εικόνες και παραστάσεις από τη Ελλάδα και την Αυστραλία. Οι διδακτικές δραστηριότητες

διαρκούν είκοσι λεπτά. Η αίθουσα διδασκαλίας είναι κατάλληλα διανθισμένη με δίγλωσσες επιγραφές που αναφέρονται στους μήνες, τις εποχές, τις ημέρες, καθώς και φράσεις καθημερινότητας σχετικά με χαιρετισμούς, τον καιρό και τις γιορτές.

Διάγραμμα 10ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των μαθητών με τα ποσοστά των μαθητών από μικτούς γάμους και των αλλοεθνών.

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1998).

Το πρόγραμμα εφαρμόζουν με επιτυχία κατάλληλα εκπαιδευμένες εκπαιδευτικοί, μία αποσπασμένη φιλόλογος από την Ελλάδα και μία πτυχιούχος Αυστραλιανού Πανεπιστημίου με ειδικότητα στη στοιχειώδη εκπαίδευση, η οποία και διευθύνει το Σχολείο. Στο πρόγραμμα προσφέρει υπηρεσίες και μία βοηθός εκπαιδευτικός. Θετική και φιλότιμη είναι η προσφορά υπηρεσιών των μελών της Σχολικής Εφορίας, η οποία και μεριμνά για τους χώρους και τις προσφερόμενες υπηρεσίες.

Πάνω από 130 άτομα ηλικίας 5-20 ετών εκπαιδεύονται, κάθε Δευτέρα στις εγκαταστάσεις της Ελληνικής Λέσχης σε μαθήματα ελληνικών χορών που οργανώνει ο ανεξάρτητος Σύλλογος των Ελλήνων Χορευτών (Hellenic Dancers). Ο Σύλλογος οργανώθηκε από γονείς, πολλοί εκ των οποίων είναι αλλοεθνείς, με στόχο την καλλιέργεια του χορού και του τραγουδιού ως φαινόμενα του Ελληνικού πολιτισμού. Σημειώνεται ότι πολλοί από τους μαθητές αυτούς δεν φοιτούν παράλληλα και στο Ελληνικό σχολείο. Τα μαθήματα χρηματοδοτεί εξ ολοκλήρου η Ελληνική Λέσχη και η παρακολούθηση είναι δωρεάν.

Είναι θεμιτό να υποστηριχθεί ότι γενικά ο ρυθμός της μάθησης και η λειτουργία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας δεν επιτρέπουν αλλοεθνείς να ενδιαφερθούν στην εκμά-

θηση της. Το 1998, στο Ελληνικό σχολείο του Queanbeyan υπήρχε μόνον ένας αλλοεθνής μαθητής, που προερχόταν από αμιγές αγγλόφωνο περιβάλλον. Τα αποτελέσματα της διεξοδικής ανάλυσης των δεδομένων δείχνουν ότι οι μαθητές των απογευματινών σχολείων αποκτούν επαρκή αναγνωστική δεξιότητα, αλλά δεν μπορούν να ανταποκριθούν στους άλλους μηχανισμούς της γλώσσας, ιδιαίτερα στην ομιλητική και εκφραστική δεξιότητα. Το επίπεδο της κατανόησης σημειώνεται υψηλό, διότι η Ελληνική παραμένει οικόλεκτος, αλλά δεν υπάρχει ευχερής καλλιέργεια της έκφρασης, με αποτέλεσμα να προκαλείται λεξιλογική σύγχυση και μορφολογικές και συντακτικές αποκλίσεις, με ιδιαίτερα προβληματικά τα ανακόλουθα στα άρθρα, γένη και αριθμούς και την έντονη εναλλαγή του γλωσσικού κώδικα. Σημειώνεται μια φθίνουσα, όσον αφορά την ομιλητική ικανότητα, ενώ οι μηχανισμοί της γραφής και της σύνταξης είναι ακόμη πλέον αδύνατοι.

Η γενική διάγνωση είναι ότι τα σχολεία με την παρούσα μορφή διδασκαλίας και διάρθωση εκπαιδευτικού προγράμματος δε βοηθούν στην καλλιέργεια των γλωσσικών ικανοτήτων. Κύριοι παράγοντες ανάσχεσης της ελληνομάθειας και εμπέδωσης ενός σωστού προγράμματος είναι ουσιαστικά το μονοήμερο της εκπαίδευσης, ο περιορισμένος αριθμός των ωρών και η ασυνεπής παρακολούθηση των μαθημάτων. Οι σχολικές εορτές και οι προετοιμαστικές διαδικασίες (πρόβες, τραγούδια και χοροί), αν και καλλιεργούν πολιτιστική συνείδηση με την Ελλάδα, δεν επιτρέπουν τη σωστή και επαρκή εφαρμογή του σχολικού προγράμματος. Η απόκτηση γλωσσικής επίτευξης (language achievement) με την παρακολούθηση ενός απαιτητικού γλωσσικού προγράμματος είναι δυνατή μόνο στο ένα τρίτο των σπουδαστών. Κύριες αιτίες της γενικότερης αδιαφορίας, που χαρακτηρίζουν τις ελληνικές σπουδές, είναι η έλλειψη ροής στο λεξιλόγιο των μαθημάτων που προσφέρονται, ήτοι δεν υπάρχει θεματική αλληλουχία, ανανέωση και επανάληψη ή πρόσβαση από το μέρος στο σύνολο, η απουσία ασκήσεων και προγραμμάτων που να θεραπεύουν τα βασικά μορφοσυντακτικά ανακόλουθα και η πλημμελής εμφάνιση του θεματικού κεντρίσματος μέσα από τα υπάρχοντα αναγνωστικά εγχειρίδια.

Προκειμένου να ενεργοποιηθεί με ζωντανό ρυθμό η Ελληνομάθεια στην περιοχή Πρωτεύουσας είναι ανάγκη να γίνουν βασικές τομές (α) στη λειτουργία των σχολείων (αύξηση αριθμού ωρών διδασκαλίας, συχνότητας), (β) στη χρήση βιβλίων με ενότητες και θέματα που καλλιεργούν τη θεματική ροή, που δίνουν έμφαση στους μηχανισμούς της έκφρασης και της ομιλητικής δεξιότητας και (γ) στην αναγκαιότητα να μετεκπαιδευτούν οι εκπαιδευτικοί σε νέα συστήματα διδασκαλίας και αξιολογήσεις υλικού και προγραμμάτων. Χρειάζεται να εφαρμοσθεί παρεμβατική πολιτική από την Κοινότητα, η οποία, άλλωστε, παραμένει ο κατ' εξοχήν φορέας εκπαίδευσης.

Σημαντικό για την εξέλιξη των εκπαιδευτικών πραγμάτων της Επικράτειας της Αυστραλιανής Πρωτεύουσας είναι η οικονομική ευχέρεια των μελών της ελληνικής παροικίας. Σε σύγκριση με τις άλλες Πολιτείες και Επικράτειες της χώρας, στην Καμπέρα διαβιούν μόνιμα οι περισσότεροι επιχειρηματίες, κτηματίες μεγάλων κτιριακών συγκροτημάτων, ιδιοκτήτες υπεραγορών και ευκατάστατοι εισοδηματίες, οι οποίοι και ελέγχουν μεγάλο μέρος της οικονομίας της περιοχής. Στην Καμπέρα λειτουργεί επίσης η ισχυρότερη Ελληνική Λέσχη της Αυστραλίας με 35.000 μέλη, της οποίας το ετήσιο κέρδος υπερβαίνει

τα τρία εκατομμύρια δολάρια, με αποτέλεσμα να χρηματοδοτεί το Ελληνικό Σχολείο, το Ελληνικό Γηροκομείο, το ημερήσιο νηπιαγωγείο και κάθε ευγενή κίνηση του Ελληνισμού της περιοχής. Η άνοδος στην Προεδρία της Ελληνικής Κοινότητας της Καμπέρας, ενός ευκατάστατου ευπατρίδη και μαικήνα, του Κώστα Τσουλιά (Δεκέμβριος 1997-Νοέμβριος 2002), είχε ως άμεσο αποτέλεσμα να ενεργοποιηθεί ένας πυρήνας γονέων και ηγετών και να αγορασθεί από την τοπική Κυβέρνηση ο χώρος και το οίκημα που στέγαζε το Ημερήσιο Ελληνικό Παιδικό Σταθμό στην αριστοκρατική περιοχή της Yarralamla (1997).

4.4 Τα Ελληνικά στη Βόρεια Επικράτεια

Η Ελληνική παροικία του Darwin συνεχίζει να κατέχει τον υψηλότερο δείκτη εθνογλωσσικής συγκράτησης και εθνογλωσσικής σύγκλισης σε σχέση με τον υπόλοιπο Ελληνισμό της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας. Οι Έλληνες του Darwin, περί τους 8.500, αποτελούν τη δεύτερη αριθμητικά εθνοτική ομάδα της Επικράτειας, μετά τους ιθαγενείς Αμποριτζίνις, ήτοι περίπου το 9% του συνολικού πληθυσμού της πόλης. Η συντριπτική πλειοψηφία των ομογενών κατάγονται από τα Δωδεκάνησα (90%) και, συγκεκριμένα, από την Κάλυμνο (80%). Η μαζική μετανάστευση Καλυμνίων άρχισε το 1952, ως δύτες μαργαριταριών, και συνεχίσθηκε μέχρι και τις αρχές του 1972 με τη μορφή της αλυσιδωτής μετανάστευσης.

Το ιδιосυγκρατικό της μετανάστευσης των Καλυμνίων είναι ότι θεωρούν τη μετανάστευσή τους στην Αυστραλία εφήμερο φαινόμενο, κατά συνέπεια δεν ενσωματώνονται κοινωνικά στο νέο τους περιβάλλον, δεν εντάσσονται οικονομικά στη νέα χώρα, συνεχίζουν να επενδύουν και να αποταμιεύουν τις οικονομίες τους στο νησί τους, να στέλνουν εκεί τα παιδιά τους στους γονείς τους σε τακτά και τακτικά διαστήματα, σε σημείο ακόμη και τη στρατιωτική τους θητεία να εκτίουν στην Ελλάδα. Σημειώνεται ότι, ύστερα από συμπλήρωση σχεδόν πενήντα χρόνων μαζικής μετανάστευσης και εποίκησης στην Αυστραλία, τα παιδιά των Ελλήνων στο Darwin είναι τα μόνα ελληνόπουλα της χώρας, που ακόμη φοιτούν σε ιδιαίτερα τμήματα εκμάθησης της Αγγλικής, ως δεύτερης γλώσσας. Χαρακτηριστικό της κατάστασης είναι ότι το 1997, οι έλεγχοι προόδου, τα πιστοποιητικά και τα ενδεικτικά μεταφράζονταν στην Ελληνική, διότι τόσο τα παιδιά, όσο και οι γονείς τους δεν είχαν επάρκεια στην Αγγλική.

Οι έποικοι, μόλις εισέλθουν στη συντάξιμη ηλικία τους, παλιννοστούν, αφήνοντας τα παιδιά τους στην Αυστραλία να συνεχίσουν το δρόμο που αυτοί χάραξαν. Παλαιότερα, ο εφημέριος των Ορθοδόξων της Βόρειας Επικράτειας παραπονιόταν ότι δεν μπορούσε να αναπτύξει δραστηριότητες και με μεγάλη δυσκολία μπορούσε να συντηρήσει την οικογένειά του, διότι οι ενορίτες του προτιμούσαν να παντρευτούν και να βαπτίσουν τα παιδιά τους στην Κάλυμνο και οι γέροι εκεί να πεθάνουν. Γενικά, η Ελληνική παροικία του Darwin παραμένει νεαρή και δίνει την εντύπωση του φερέοικου πληθυσμού, αφού εξωγενείς παράγοντες, ήτοι η οικονομική κατάσταση στην Κάλυμνο, αποφασίζει τη μαζική παλιννόστηση ή/και επιστροφή των μεταναστών. Θα πρέπει ωστόσο να τονισθεί ότι μετά την ολοσχερή σχεδόν καταστροφή της πόλης από τυφώνα (1974), Έλληνες εργολάβοι ανέλαβαν την ανοικοδόμησή της με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί εκεί μία πανίσχυρη Κοινότητα Ελλήνων επιχειρηματιών και βιομηχάνων. Τον Νοέμβριο του 2000 εκλέχθηκε στην επικράτεια αυτή ως

Κυβερνήτης ο ελλαδογεννημένος επιχειρηματίας και πρόων επίτιμος Πρόξενος της Ελλάδος εκεί, Ιωάννης Ανοικτομάτης.

Στην περίοδο 1995-2001 σημειώθηκε μεγάλο ρεύμα επιστροφής Καλυμνίων στο Darwin, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που έζησε η Κάλυμνος. Η μαζική επάνοδος εποίκων, πολλών ύστερα από απουσία είκοσι ετών στη Γενέτειρα, βρήκε την τοπική Κοινότητα ανέτοιμη να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, που δημιουργήθηκαν. Η έλλειψη ανάλογων προς τις ανάγκες τους προγραμμάτων, βιβλίων και τμημάτων, εξανάγκασε εκατοντάδες παιδιά να μην εγγραφούν στα προγράμματα ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, διότι δεν είχαν τίποτε να τους προσφέρουν.

Τα επαναλαμβανόμενα ταξίδια στο νησί κάθε Ιούνιο (το 1997, το 28% των ελληνοπαίδων σχολικής ηλικίας επισκέφθηκε το νησί τους) και η κοινωνική απομόνωση, δημιουργούν κατάλληλες προϋποθέσεις για ισχυρή γλωσσική συγκράτηση και συνεπή παρακολούθηση των μαθημάτων. Η γλωσσική τους επάρκεια είναι ιδιαίζοντως υψηλή σε σχέση με τα υπόλοιπα παιδιά σχολικής ηλικίας, γεγονός που ενισχύει βέβαια τη ελληνομάθεια και των υπολοίπων, αλλά προκαλεί σοβαρά προβλήματα στην εμπέδωση των προγραμμάτων, διότι πρακτικά δεν είναι δυνατόν να εφαρμοσθούν ειδικά προγράμματα διδασκαλίας για τα παιδιά αυτά.

Οι κοινωνιογλωσσικές ποικιλίες, που χαρακτηρίζουν την ομογένεια του Darwin, ενθαρρύνουν την ελληνομάθεια και τη γλωσσική διατήρηση σε μεγαλύτερο βαθμό από οποιαδήποτε άλλη παροικία, ίσως της ελληνικής διασποράς. Ο δείκτης των διεθνικών γάμων δεν ξεπερνά το 8% και ο μεγάλος αριθμός των παιδιών κατά οικογένεια αναγκάζει τις μητέρες να παραμένουν στο σπίτι, ενισχύοντας έτσι τα ελληνόφωνα κυκλώματα των παιδιών τους.

Όνομα	Αριθμός Σχολείων	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό διεθνικών	Ποσοστό αλλοεθνών
Κυβερνητικό Γυμνάσιο Darwin	1	106	5	-
Σχολή Γλωσσών Ν.Τ.	1	7	6	-
Εθνοτικά Σχολεία	1	182	9	-
Τμήματα Ενηλίκων Ν.Τ	1	15	10	90
Ιδιαίτερα Μαθήματα	26	26	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	4	336	-	-

Πίνακας 20ος

Φορείς και σπουδαστές της Ελληνικής, ποσοστό σπουδαστών από διεθνικούς γάμους και ποσοστό αλλοεθνών σπουδαστών στη Βόρεια Επικράτεια

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος Παιδεία Ομογενών (1998).

Στα δημοτικά σχολεία της Επικράτειας, το 1997 προσφερόταν κυρίως η Ινδονησιακή, με την οικονομική συναντίληψη και της Ινδονησιακής Κυβέρνησης, αλλά και η Ιαπωνική και η Γερμανική. Το 1997 επανασυστάθηκαν, επίσης, ύστερα από απουσία επτά ετών τάξεις ελληνικής γλώσσας στην πρωτοβάθμια παιδεία, δια μέσου της κυβερνητικής Σχολής Γλωσσών της Βορείας Επικράτειας με 26 μαθητές. Τα μαθήματα λειτουργούσαν κάθε Τετάρτη για δύο ώρες

αμέσως μετά το πέρας του σχολικού προγράμματος. Στη δευτεροβάθμια κυβερνητική εκπαίδευση, η Ελληνική ήταν μία από τις 11 προσφερόμενες γλώσσες με 108 σπουδαστές. Οι άλλες γλώσσες ήταν: οι Αμπορίτζινις με 3806 χρήστες, η Μανδαρινική Κινέζικη (109), η Γαλλική (267), η Γερμανική (888), η Ινδονησιακή (11,956), η Ιταλική (868), η Ιαπωνική (900), η Ινδική (175), η Ισπανική (175) και η Φιλιππινέζικη με εννέα χρήστες³. Ο αριθμός των σπουδαστών Ελληνικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση δε σημείωσε μείωση τα τελευταία τέσσερα χρόνια στο Darwin. Σύμφωνα με τα επίσημα δελτία εγγραφών των μαθητών στις εθνικές γλώσσες, το 1994 ο αριθμός των σπουδαστών της Ελληνικής ανερχόταν σε 100 μαθητές, εκ των οποίων οι 11 ήταν υποψήφιοι εισαγωγικών εξετάσεων στην τριτοβάθμια παιδεία. Το 1995, ο αριθμός αυξήθηκε σε 123 και 17 υποψηφίους και το 1996 σε 104 και 9 υποψηφίους. Το 1997, ο αριθμός αυξήθηκε σε 106 και 9 μαθητές έλαβαν την Ελληνική ως εξετάσιμο μάθημα στις εισαγωγικές εξετάσεις του Πανεπιστημίου με απόλυτο ποσοστό επιτυχίας.

Το εφαρμοζόμενο πρόγραμμα στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο του Darwin High School στοχεύει πλέον στη γλωσσική επάρκεια των μαθητών της δεύτερης και τρίτης γενιάς. Σκοπός της διδασκαλίας είναι να αναπτύξει τις ομιλητικές ικανότητες των παιδιών, εγκαταλείποντας τους επαρκείς εκείνους μαθητές, που επιστρέφουν από συχνά και επαναλαμβανόμενα ταξίδια στην Κάλυμνο. Πολλά από τα παιδιά των Καλυμνίων, που επισκέπτονται συχνά την Ελλάδα και επιστρέφουν στη Βόρεια Επικράτεια, θεωρούν το εφαρμοζόμενο πρόγραμμα του Γυμνασίου και Λυκείου ως ανεπαρκές και ακατάλληλο για τις γλωσσικές τους ανάγκες και διαμαρτύρονται, διότι δεν υπάρχει ιδιαίτερη πρόνοια για τα δεδομένα του δικού τους γλωσσικού επιπέδου.

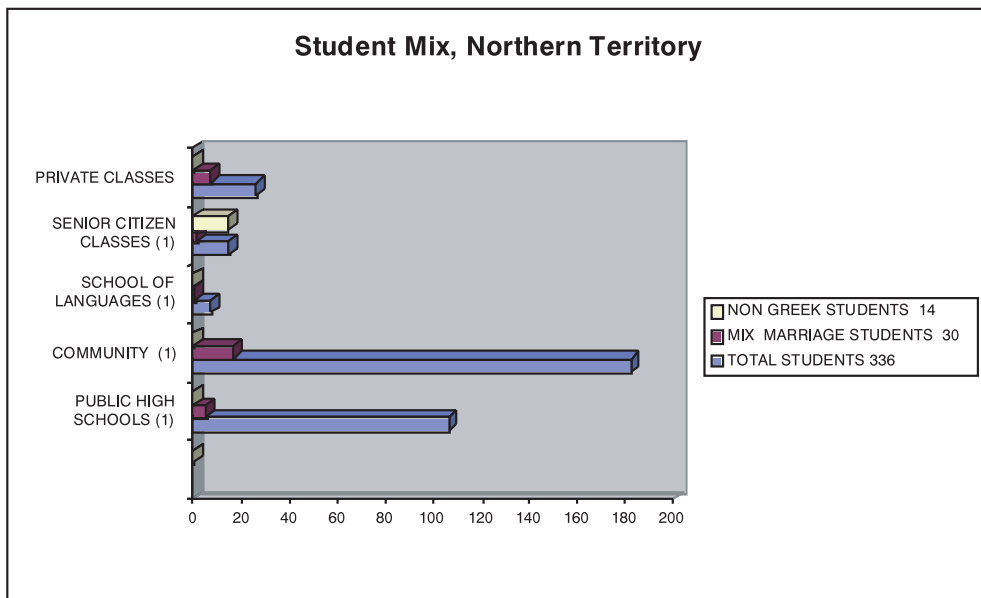
Στο Casuarina Senior College προσφέρεται πρόγραμμα ελληνομάθειας σε 15 ενήλικες, εκ των οποίων μόνον ο ένας είναι ελληνικής καταγωγής. Τα μαθήματα διαρκούν 150 λεπτά εβδομαδιαίως. Στο Ελληνικό Σχολείο της Κοινότητας του Darwin προσφέρεται η Ελληνική σε 182 παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Χαρακτηριστικό του σχολείου είναι ο υψηλότερος δείκτης συγκράτησης του μαθητικού δυναμικού (96%). Λειτουργεί στο ιδιόκτητο σχολικό κτιριακό συγκρότημα και προπαρασκευαστική τάξη με ελληνογλωσσό πρόγραμμα με είκοσι μαθητές. Η τοπική Ελληνική Κοινότητα αγόρασε με συμβολικό ποσό τις σύγχρονες σχολικές εγκαταστάσεις της από την Κυβέρνηση της Επικράτειας και επιθυμεί να στεγάσει εκεί ημερησίω δίγλωσσο ελληνικό σχολείο. Οι εκπαιδευτικοί έκριναν την ακαταλληλότητα των ελληνικών χειριδίων και υιοθέτησαν τα βιβλία που εξέδωσε το Κολέγιο ΟΜΗΡΟΣ της Μελβούρνης.

Το κοινοτικό σχολείο λειτουργεί κάθε Σάββατο για τέσσερις ώρες με τρεις πτυχιούχους εκπαιδευτικούς, έξι δασκάλες με αξιολογη πείρα, χωρίς όμως τυπικά προσόντα και μία αποσπασμένη εκπαιδευτικό. Λειτουργεί Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων, που μεριμνά για την ασφάλεια και φαγητό των παιδιών και υποβοηθά το σχολείο και την κοινότητα με την αγορά εποπτικών οργάνων διδασκαλίας, που θα εξασφαλίσουν αριότερη εκπαίδευση.

Υπάρχουν ωστόσο σοβαρά προβλήματα στον τρόπο εμπέδωσης του προγράμματος διδασκαλίας, που ξεκινούν από τις αναχρονιστικές μεθόδους διδασκαλίας και την έλλειψη οπτικοακουστικού υλικού. Ίσως η μεγάλη προσήλωση της ελληνικής οικογένειας και η εμπιστοσύνη της στη διατήρηση της ελληνικότητάς της να ευθύνεται για την αδιαφορία που

διακρίνει τους Έλληνες γονείς για το ελληνικό σχολείο και την ελληνομάθεια. Πολλοί εκπαιδευτικοί διατύπωσαν την άποψη ότι η αδιαφορία των γονέων αποτελεί αντικίνητρο για τα παιδιά, αφού οι περισσότεροι θεωρούν το ελληνικό σχολείο πρόσκαιρο παιδικό σταθμό. Η στατικότητα στο χώρο των πρωτοβουλιών και η αδιαφορία των γονέων οδηγεί τους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς στην απογοήτευση, αφού δεν μπορούν να προσφέρουν αυτά, για τα οποία διορίστηκαν.

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί του Darwin εκδήλωσαν αισιοδοξία για το μέλλον της Ελληνικής, διευκρινίζοντας ότι η Ελληνική είναι δημοφιλής, υπάρχει ζήτηση, πλην όμως δεν υπάρχει κατάλληλη οργάνωση από πλευράς ομογένειας και υποδομή. Το γεγονός ότι η Ελληνική δεν προσφέρεται στην πρωτοβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, αποτελεί αντικίνητρο για πολλούς σπουδαστές. Το 1988, η τοπική Ελληνική Κοινότητα είχε υποβάλλει αίτηση για να λειτουργήσει στις εγκαταστάσεις της Ημερήσιο Δίγλωσσο Ελληνικό Κολέγιο από το 1990. Η Κυβέρνηση της Αυστραλίας ενέκρινε τη σχετική επιχορήγηση και επιδότηση του Σχολείου, αλλά λίγες ημέρες πριν από την έναρξη των μαθημάτων ο Πρόεδρος της Κοινότητας πληροφόρησε την Κυβέρνηση ότι αναβάλλεται η έναρξη των μαθημάτων. Σκέψεις για αναβίωση της ιδέας υπήρξαν και το 1997, ωστόσο, λείπει το συντονιστικό όργανο, το οποίο θα ενθαρρύνει και θα καθιερώσει την ιδέα στην ευρύτερη εκεί ομογένεια. Η εισαγωγή της Ελληνικής στο Πανεπιστήμιο της Βόρειας Επικράτειας είναι εφικτή κατά τον Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής, ωστόσο, πρέπει να προεξοφλούνται συγκεκριμένες οικονομικές προϋποθέσεις και να υπάρξει η έναρξης συμπαράσταση της ομογένειας.

Διάγραμμα 11ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των μαθητών με τα ποσοστά των μαθητών από μικτούς γάμους και των αλλοεθνών.

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1998).

Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του Ελληνικού Σχολείου φιλοδοξούσε να αναβαθμίσει τις τάξεις της προσχολικής ηλικίας σε Ημερήσιο Δίγλωσσο σχολείο από το 2000 με τη συμπαράσταση της Κοινότητας.

4.5. Τα Ελληνικά στη Δυτική Αυστραλία

Έλληνες, στην πλειοψηφία τους Καστελλοριζίοι, εποίκησαν τη Δυτική Αυστραλία από την τελευταία εικοσαετία του 19ου αιώνα, ενώ το πρώτο Ελληνικό απογευματινό σχολείο ίδρυσε στην Πέρθη ο Μυτιληνιός Αρχιμανδρίτης Γερμανός Ηλίου το 1912. Η Ελληνική Σχολή «Πιττακός ο Μυτιληναίος» λειτούργησε με πρώτο δάσκαλο τον ίδιο τον Αρχιμανδρίτη και εφημέριο των Ελλήνων Ορθοδόξων της Δυτικής Αυστραλίας. Έκτοτε, το ελληνικό απογευματινό σχολείο λειτούργησε με συνέπεια και αριότητα υψηλότερη από οποιαδήποτε άλλη παρoικιακή εστία του Αυστραλιώτη Ελληνισμού. Συγκεκριμένα, εκεί διορίσθηκε με έξοδα της τοπικής Κοινότητας και της εύρωστης οικονομικά Αδελφότητας Καστελλοριζίων Δυτικής Αυστραλίας ο πρώτος αποσπασμένος Έλληνας δημοδιδάσκαλος το 1939 και στην Πέρθη δίδαξαν σχεδόν αποκλειστικά προσοντούχοι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι αμείβονταν σε πλήρη ισοτιμία με τον εφημέριο των Ορθοδόξων.

Στη δεκαετία μέχρι το 1984, σημειώθηκε προοδευτική φθίνουσα πορεία του αριθμού των σπουδαστών της Ελληνικής στα απογευματινά σχολεία που λειτουργούσαν στην Πέρθη, το Geraldton και το Bunbury. Στις δύο τελευταίες πόλεις, τα απογευματινά σχολεία δεν λειτούργησαν με συνέπεια, επειδή η διδασκαλία της γλώσσας εξαρτιόταν αποκλειστικά από τη διαθεσιμότητα περιοδευόντος εφημερίου στους λειτουργούντες επίσης με ασυνέπεια ναούς τους και από την προδιάθεση προς τα Ελληνικά γράμματα του εκάστοτε Προέδρου.

Μετά το 1984 σημειώθηκε κατακόρυφη άνοδος του αριθμού των σπουδαστών της Ελληνικής, η οποία συνοδεύθηκε από μια γενικότερη αλλαγή της νοοτροπίας των Ελλήνων της Δυτικής Αυστραλίας, στην πλειοψηφία τους τρίτης και τέταρτης γενιάς. Ικανός αριθμός τεχνοκρατών, επιχειρηματιών και ακαδημαϊκών συνειδητοποίησε την ανάγκη εκμάθησης και διατήρησης της Ελληνικής ως αναπόσπαστο μέρος της ελληνοαυστραλιανής ταυτότητάς τους.

Δημιουργήθηκαν συγκυρίες επίσης θετικές με την άφιξη στην Πέρθη ικανότατων εκπαιδευτικών από την Ελλάδα.

Οι προοπτικές που διαμορφώνονται το 1988, με την εφαρμογή του μοναδικού σε παγκόσμια κλίμακα Νόμου περί Εθνικής Πολιτικής σχετικά με τις Γλώσσες (National Policy on Languages) από την Κυβέρνηση της Καμπέρας, εξελίσσονται απόλυτα ικανοποιητικά.

Με την ίδρυση και λειτουργία του Ελληνικού Αυστραλιανού Ινστιτούτου Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο της Δυτικής Αυστραλίας, ως ενεργού τμήματος του Εθνικού Κέντρου Ελληνικών Μελετών και Ερευνών, που εδρεύει στο Πανεπιστήμιο La Trobe της Μελβούρνης, οι προοπτικές εισαγωγής της Ελληνικής σε Κυβερνητικά Σχολεία της Πέρθης από το 1998 διευρύνονται. Συγκεκριμένα, η προϊ-

σταμένη της Διεύθυνσης Γλωσσών εκτός Αγγλικής, Pam Moss, του Υπουργείου Παιδείας της Δυτικής Αυστραλίας, κατέστη μέλος του Ινστιτούτου Ελληνικής Γλώσσας και ανέλαβε την προώθηση της Ελληνικής στη Δυτική Αυστραλία. Στόχος του Ινστιτούτου το 1998 ήταν να εισαχθεί η Ελληνική σε οκτώ δημοτικά σχολεία προαστίων της Πέρθης, με προοπτική κάθε τέσσερα σχολεία να τροφοδοτούν ένα γυμνάσιο της περιοχής, ώστε να υπάρχει συνέχεια και συνέπεια στη διδασκαλία της γλώσσας. Ιδρυτικά μέλη του Ινστιτούτου ήταν οι Καθηγητές του Πανεπιστημίου της Δυτικής Αυστραλίας, Norman Ashton, Ιωάννης Παπαδημητρίου, Ιωάννης Ατιγκιουζέλ, η Pam Moss, ο επιχειρηματίας της Πέρθης Εμμανουήλ Ανδρέα Πετρέλης και ο φιλόλογος Σάββας Παπασάββας.

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας (1996), στη Δυτική Αυστραλία διαβιούσαν 13.500 Αυστραλοί ελληνικής καταγωγής. Ωστόσο, οι χρήστες της Ελληνικής δεν ξεπερνούσαν τους 8000. Ο δείκτης των διεθνικών γάμων μεταξύ των Ελλήνων εποίκων στη Δυτική Αυστραλία, παρά την ελαφριά κάμψη που σημείωσε σε σύγκριση το 1992, παραμένει στο ποσοστό του 48%, ο υψηλότερος της χώρας.

Αν ληφθεί δε υπόψη ότι το ποσοστό των σπουδαστών της Ελληνικής, που προέρχονται από διεθνικούς γάμους, δεν υπερβαίνει το 15%, τότε συνάγεται το συμπέρασμα ότι υπάρχει μια σταθερή απόκλιση από την Ελληνική ενός σημαντικού αριθμού μαθητών, των οποίων, ο ένας εκ των γονέων είναι ελληνικής καταγωγής. Η σχετική έρευνα στα μαθητολόγια των κοινοτικών σχολείων και του ημερησίου σχολείου του Αγίου Ανδρέα καταδειχνει ότι στις περισσότερες περιπτώσεις (65%), η μητέρα των σπουδαστών είναι Ελληνίδα.

Το 1998, λειτουργούσαν στην Πέρθη το Ημερήσιο Ελληνικό Δίγλωσσο Κολέγιο του Αγίου Ανδρέα και τέσσερις σχολικές μονάδες απογευματινών σχολείων, όπου η Ελληνική προσφερόταν ως μητρική και ως δεύτερη γλώσσα. Επιπλέον, η Ελληνική προσφερόταν ως πολιτιστικό μάθημα με τη μέθοδο της παρείσφρησης (insertion classes) σε επτά κρατικά σχολεία και ως ξένη γλώσσα σε τέσσερα κρατικά Γυμνάσια και οκτώ Δημοτικά Σχολεία της μητροπολιτικής Πέρθης. Η μεθόδευση της εισαγωγής των Ελλήνων σε Δημοτικά (8) και Γυμνάσια (4) από το Τμήμα Εκμάθησης Γλωσσών εκτός της Αγγλικής του Υπουργείου Παιδείας της Δ.Α, με εισήγηση του Ινστιτούτου Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού της Δ.Α, στηρίχθηκε στη διαμόρφωση ενός γλωσσικού χώρου, που θα ενθάρρυνε την εύρυθμη συνέχεια των ελληνικών σπουδών, αφού, για κάθε δύο Δημοτικά Σχολεία μιας συγκεκριμένης περιοχής, θα υπήρχε ένα Γυμνάσιο. Τέλος, ένα μόνον ανώτερο εκπαιδευτικό ίδρυμα, το TAFE της Πέρθης προσέφερε μαθήματα Ελληνικής.

Η Ελληνική Κοινότητα του Ευαγγελισμού με πρωτοβουλία του Φιλολόγου Σάββα Παπασάββα από οκταετίας εισήγαγε την Ελληνική ως πολιτιστικό μάθημα σε επτά κυβερνητικά σχολεία, ενώ προσέφερε την Ελληνική ως δεύτερη και ξένη γλώσσα σε πέντε μονάδες και στο ιδιόκτητο σχολείο της παραπλεύρως του Ναού. Το 1998, το πρόγραμμα της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας προσφέρεται για ένα δίωρο εβδομαδιαίως

στις μονάδες που λειτουργούσαν στα σχολεία John XXIII, North Morley HS, Churchland HS, Creaney PS και Carine HS με σύνολο 78 μαθητών. Οι μαθητές αυτοί ήταν ελληνικής καταγωγής και προσέρχονταν στα μαθήματά τους αμέσως μετά το πέρας του ημερησίου αυστραλιανού προγράμματος εκπαίδευσης, ήτοι από τις 3.30 έως τις 5.30. Το 1997, λειτουργούσαν στην Πέρθη δύο προγράμματα ελληνικής γλώσσας στα Κυβερνητικά Γυμνάσια του Mount Lawly High School και το Mirrabooka High School.

Όνομα Φορέα	Αριθμός Σχολ. Μονάδ	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό διεθνικών	Ποσοστό αλλοεθνών
Εθνοτικά Σχολεία	8	225	15	2
Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων	1	44	11	-
Ιερά Αρχιεπισκοπή (Παντοκράτορος)	1	35	10	-
Δίγλωσσο Ημερήσιο Αγ. Ανδρέα	1	163	16	53
Κυβ/κά Δημ. Σχολ. (Insertion Calsses)	7	1050	34	94
Κολλέγιο TAFE Μητροπολ. Πέρθης	1	23	22	70
Ιδιαίτερα Μαθήματα		26	26	-
Μαθητές VCE/HSC	1	15		
ΣΥΝΟΛΟ	20	1576	-	

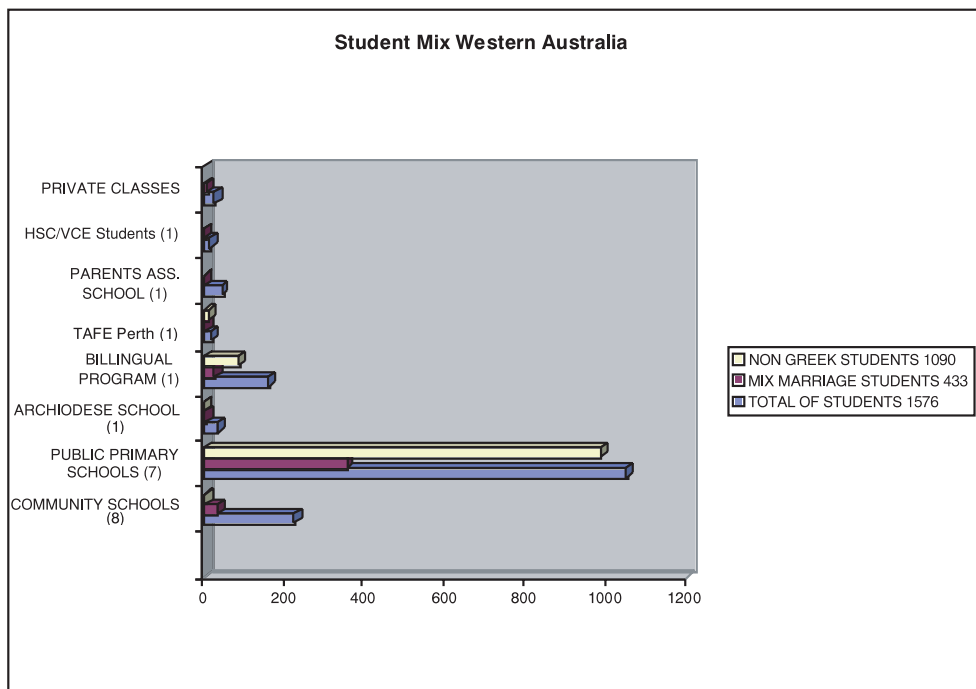
Πίνακας 21ος

Φορείς και σπουδαστές της Ελληνικής, ποσοστό σπουδαστών από διεθνικούς γάμους και ποσοστό αλλοεθνών σπουδαστών στη ΔΑ.

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», (1998).

Το πρόγραμμα της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας προσφερόταν κάθε Παρασκευή και Σάββατο στο ιδιόκτητο σχολείο της Κοινότητας του Ευαγγελισμού στο West Perth. Τα μαθήματα της Παρασκευής ήταν δίωρα (3.50-6.00), ενώ του Σαββάτου διαρκείας τεσσάρων ωρών και ο αριθμός των μαθητών ανερχόταν σε 75.

Κύρια προβλήματα του απογευματινού σχολείου παρέμεναν ο χαμηλός δείκτης της γλωσσικής συγκράτησης και παρακολούθησης των μαθημάτων. Για παράδειγμα, το 1997 βρέθηκε ότι το 40% των μαθητών διέκοψε τις σπουδές πριν από την έκτη τάξη. Αυτό οφείλεται στο ότι οι σπουδές των απογευματινών σχολείων δεν αρχίζουν από την ηλικία του κανονικού σχολείου, με αποτέλεσμα μόλις ο μαθητής εισαχθεί στο Γυμνάσιο να εγκαταλείπει για ψυχολογικούς λόγους τη φοίτησή του στο ελληνικό Δημοτικό σχολείο. Η νοοτροπία επίσης των γονέων δεν καλλιεργούσε ευνοϊκό περιβάλλον στην ψυχολογία των παιδιών τους. Οι περισσότεροι, που ρωτήθηκαν, δήλωσαν ότι το παιδί τους μεγάλωσε και είναι καιρός να επικεντρώσει το ενδιαφέρον του στις σπουδές του, ότι έχει γενικότερα πλέον ενδιαφέροντα και τα Ελληνικά του είναι αρκετά για να επικοινωνεί.

Διάγραμμα 12ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των μαθητών με τα ποσοστά των μαθητών από μικτούς γάμους και των αλλοεθνών.

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1998).

Η Ελληνική Κοινότητα της Δυτικής Αυστραλίας διατηρούσε το 1997 ένα Σαββατιανό απογευματινό σχολείο στο Mount Lawly High School με 74 μαθητές από τις 9.00 έως τις 12.40. Η μονάδα αυτή μεταφέρθηκε το 1998 στις εγκαταστάσεις του Ημερησίου Σχολείου του Αγίου Ανδρέα της κοινότητας. Το ποσοστό των μαθητών, που προέρχονται από διεθνικούς γάμους, δεν υπερβαίνει το 11% και η Ελληνική προσφέρεται ως δεύτερη γλώσσα. Απογευματινό σχολείο διατηρούσε και ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων της Πέρθης με 44 μαθητές με τα ίδια δεδομένα. Τέλος, και η Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας διατηρούσε το Δημοτικό Σχολείο του Παντοκράτορος στις εγκαταστάσεις του Κυβερνητικού Σχολείου Winthrop PS με 35 μαθητές.

Χαρακτηριστικό των εκπαιδευτικών δεδομένων της Πέρθης, όπου σημειώθηκε εναργής και μεθοδευμένη προσπάθεια διεύρυνσης της μαθητικής βάσης και βελτίωσης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, είναι ότι ο αριθμός των μαθητών, τόσο των ελληνικής καταγωγής, όσο και των αλλοεθνών αυξάνεται διαρκώς. Σύμφωνα με τους υπευθύνους του Ινστιτούτου Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού και των εκπαιδευτικών της μητροπολιτικής Πέρθης, ο αριθμός των ελληνικής καταγωγής μαθητών αναμένεται να αυξηθεί σε 500 μέχρι το 2002, παρά το γεγονός ότι η συντριπτική τους πλειοψηφία είναι τρίτης και τέταρτης γενιάς. Διεξοδική ανάλυση των μαθητολογίων των κοινοτικών σχολείων έδειξε ότι το 1998, ενώ δεν υπήρχαν μαθητές πρώτης γενιάς (ελλαδογεννημένοι), το 40% ήσαν δεύτερης και το

60% τρίτης και τέταρτης.

Το πρόγραμμα της Ελληνικής ως πολιτιστικού μαθήματος προσφερόταν για μία ώρα την εβδομάδα με τη μορφή της παρεϊσδυσης (insertion classes) σε 1050 μαθητές στα Κυβερνητικά δημοτικά σχολεία του Mount Lawly, Ballajura, West Minster, Waddington, Ingleswood, Noranda και North Morley. Το 1997, λειτούργησε στην Πέρθη για πρώτη φορά το πρώτο τμήμα υποψηφίων της Ελληνικής ως εισαγωγικού μαθήματος στις εξετάσεις των τοπικών Πανεπιστημίων με 15 μαθητές, δώδεκα εκ των οποίων ήσαν της τελευταίας τάξης και τρεις της 11ης χρονιάς. Ο τρόπος βαθμολόγησης των υποψηφίων και το πρόγραμμα διδασκαλίας καθορίσθηκε από το Υπουργείο Παιδείας της Νοτίου Αυστραλίας και συμπεριελάμβανε εσωσχολική αξιολόγηση (60%) και εξωτερικές εξετάσεις (40%). Μόνον ένας από τους υποψηφίους είχε μητέρα αλλοεθνή.

Παράλληλες προσπάθειες τόσο του Ινστιτούτου, όσο και των Προξένων της Ελλάδας στη Δυτική Αυστραλία, οι οποίοι συνεργάζονταν με την εκ των Κηδεμόνων του Πανεπιστημίου του Fremantle, Πατρίσια Καϊλή, πέτυχαν την εισαγωγή της Ελληνικής στην Τριτοβάθμια Παιδεία της Πολιτείας. Το Καθολικό Πανεπιστήμιο Nodre Dam στο Fremantle οργάνωσε τελικά ελληνόγλωσσο πρόγραμμα με το διορισμό ενός κλασικού φιλόλογου από την Ελλάδα τον Μάρτιο του 2000. Ο στόχος αυτός έγινε εφικτός, ύστερα από την απόφαση των πέντε τοπικών Πανεπιστημίων της Πολιτείας (University of Western Australia, Murdoch, Edith Cohen, Curtin και του ανεξάρτητου Πανεπιστημίου Nodre Dam στο Fremantle) να αναγνωρίσουν την Ελληνική ως εξετάσιμο μάθημα στις εισαγωγικές εξετάσεις στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Δυτικής Αυστραλίας το 1996. Σημειώνεται ότι η Ελληνική έχει χαρακτηριστεί γλώσσα προτεραιότητας (priority language) στη Δ.Α από το 1994.

Το Ημερήσιο Ελληνικό Κολέγιο του Αγίου Ανδρέα, που ιδρύθηκε στην Πέρθη το 1992, αριθμούσε το 2001 176 μαθητές, εκ των οποίων μόνον το 47% ήσαν ελληνικής καταγωγής. Οι κυριότερες εθνοτικές ομάδες, που συναπαρτίζουν το υπόλοιπο μαθητικό δυναμικό, ήσαν Αγγλοαυστραλοί και Ιταλοαυστραλοί. Το Ελληνικό πρόγραμμα, που εμπεδώνεται σε τρεις ώρες την εβδομάδα, παρακολουθούν με ενδιαφέρον όλοι οι μαθητές του Κολεγίου. Η επάρκεια και η γλωσσική κατάρτιση των αλλοεθνών μαθητών, τους επιτρέπει να ομιλούν και να συνομιλούν, να διαβάζουν με ευχέρεια και να διατυπώνουν φράσεις και νοήματα στην Ελληνική. Αρκετοί αλλοεθνείς γονείς επέδειξαν αξιόλογο ζήλο στην εκμάθηση της Ελληνικής, ώστε να βοηθήσουν και οι ίδιοι αποτελεσματικότερα τα παιδιά τους. Παρά το γεγονός ότι διτείες ενδοκοινοτικές συγκρούσεις και πολιτική διχοστασία (1996-1999) επηρέασαν αρνητικά τα εκπαιδευτικά προγράμματα και την πειθαρχία των μαθητών, οδηγώντας σε μαζική έξοδο από το σχολείο πολλούς γονείς, εν τούτοις η κατάσταση της διδασκαλίας κρατήθηκε σε υψηλά επίπεδα. Τα βιβλία που χρησιμοποιήθηκαν ήσαν της Ελένης Γλαρού και οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις κυρίως που εφαρμόστηκαν ήσαν η επικοινωνιακή, η λειτουργική και των κλειστών δραστηριοτήτων (close activities). Στο Κολέγιο προσέφεραν τις υπηρεσίες τους δύο αποσπασμένοι Έλληνες εκπαιδευτικοί επί συνόλου 14 εκπαιδευτικών. Οι υπεύθυνοι του ημερησίου Κολεγίου του Αγίου Ανδρέα φρονούν ότι το μέλλον της Ελληνικής είναι ευόιο στη Δ.Α, εφόσον τερματισθεί η παρούσα ενδοκοινοτι-

κή διχοστασία, σχετικά με το ποιος είναι ο κτήτορας του Σχολείου και διορισθεί τελικά αδέκαστος Ελληνοαυστραλός διευθυντής.

Οι εκπαιδευτικοί της Ελληνικής στην Πέρθη αναγνωρίζουν ως κύρια προβλήματα τον ανεπαρκή αριθμό ωρών διδασκαλίας, την έλλειψη προγραμμάτων και βιβλίων και τη χαμηλή συχνότητα διδασκαλίας της γλώσσας. Γενικό χαρακτηριστικό της λειτουργίας είναι ότι η παραδοσιακή δόμηση του σχολείου σε τάξεις και ηλικίες δεν ανταποκρίνεται στις γλωσσικές ανάγκες των μαθητών της Πέρθης καθώς και των πόλεων της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, χωρίς συμπαγή παρουσία του Ελληνισμού. Στα σχολεία της Δ.Α. λειτουργούσαν το 1998 τρία βασικά επίπεδα: (α) Το Προκαταρκτικό (Στοιχειώδες ή Αρχαρίων) με τρεις μέχρι και τέσσερις βαθμίδες κατάρτισης, (β) το Μεσαίο με δύο τουλάχιστον βαθμίδες και (γ) των προχωρημένων.

Στα κυβερνητικά σχολεία της Πέρθης, όπου προσφέρεται η Ελληνική ως πολιτιστικό μάθημα (insertion classes), οι σπουδαστές ενδιατρέφουν σε στοιχειώδεις επικοινωνιακούς μηχανισμούς της καθημερινότητας, με ενότητες τους χαιρετισμούς, το σπίτι, τα γενέθλια, την αγορά, εκφράσεις πρακτικής χρήσης, το σχολείο, το ζωολογικό κήπο, τις διακοπές, το ταξίδι, τα επαγγέλματα, τις εορτές και τα έθιμα της Ελλάδας. Ανάλογα προς την κατάρτιση είναι και τα ζητούμενα της διδασκαλίας και οι επιδιωκόμενοι στόχοι. Τα βασικά γραμματικά φαινόμενα της γλώσσας διδάσκονται μόνο μετά την επαρκή καλλιέργεια των μηχανισμών της έκφρασης και της ανάγνωσης, ενώ μόνο στα τμήματα των προχωρημένων λειτουργούν τμήματα με συγκεκριμένο τυπολογικό. Στοιχεία της ιστορίας, γεωγραφίας, θρησκευτικών και πολιτιστικά θέματα προσφέρονται ως ανεξάρτητες ενότητες στους μαθητές του τελευταίου επιπέδου. Περιορισμένοι είναι οι στόχοι του ελληνικού προγράμματος προς τους μαθητές των δύο πρώτων επιπέδων. Κύριο μέλημα του εκπαιδευτικού είναι η προφορική έκφραση, ενώ σχεδόν αδιαφορούν για τη γραφική δεξιότητα.

Από την άποψη του πολιτισμού, οι σπουδαστές διδάσκονται ελληνικούς χορούς, εκφάνσεις της ελληνικής παροιμίας, προβάλλονται διαφάνειες και βιντεοκασέτες με περιεχόμενο τον ελληνικό πολιτισμό, τις εθνικές ενδυμασίες, τα ελληνικά φαγητά. Η μέθοδος διδασκαλίας απαιτεί τη διαρκή συμμετοχή και ενεργοποίηση των μαθητών με ερωτήσεις και απαντήσεις και στηρίζεται στην επανάληψη. Στις ενότητες διδασκαλίας υπάρχει μια διαρκής επαναληπτική θεματική ροή με έμφαση στην ομιλία και την ανάγνωση. Μεθοδολογικός άξονας είναι η παιγνιώδης μορφή διδασκαλίας. Παιχνίδια μνήμης, παιχνίδια επανάληψης, αναγνώρισης και ανάγνωσης λέξεων και γραμμάτων, πύγκο λέξεων, που αναφέρονται σε φρούτα, λαχανικά και φαγητά. Με το σύστημα αυτό οι μαθητές ακούν, αναγνωρίζουν και διαβάζουν.

Οι διευθυντές των κρατικών σχολείων, όπου προσφέρεται η Ελληνική, έδειξαν ενθουσιασμό και ικανοποίηση, καθώς και οι αλλοεθνείς γονείς των παιδιών, οι οποίοι συμμετέχουν σε σχολικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες των τάξεων, που οργανώνουν οι δάσκαλοι της Ελληνικής. Η υπεύθυνη των Εθνικών Γλωσσών της Δ.Α, Pam Moss, σε ερευνητικό πόρισμά της το 1997 κατέθετε ότι η διδασκαλία της Ελληνικής «καλλιεργούσε αισθήματα ευαρέσκειας στους γονείς και διευθυντές, ενώ οι σπουδαστές προσέρχονταν στις τάξεις με ενθουσιασμό»⁴. Με την οργάνωση ελληνικών πολιτιστικών αγώνων στα κρατικά

σχολεία επιτυγχάνεται σύγκλιση Ελλήνων και Αυστραλών γονέων και εκπαιδευτικών και καλλιεργούνται αισθήματα αμοιβαιότητας. Άλλοιθνείς γονείς των κρατικών σχολείων, όπου προσφέρεται η Ελληνική, οργανώνουν με την παρότρυνση των Ελλήνων εκπαιδευτικών ελληνικές βραδιές με έμφαση στα ελληνικά φαγητά και γλέντι.

Το μέλλον της διδασκαλίας των ελληνικών προγραμμάτων στα κυβερνητικά σχολεία της Δ.Α εξαρτάται από την επίσημη κυβερνητική πολιτική για τις γλώσσες (η συστηματική προώθηση των ασιατικών γλωσσών με κριτήριο την εμπορική διείσδυση της Αυστραλίας στις αγορές της Ασίας δεν ευνοεί τις γλώσσες των εθνοτικών ομάδων της χώρας) και τη διαμόρφωση δομών, που θα εγγυούνται τη συνέχιση των ελληνικών προγραμμάτων στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το ενδιαφέρον των παιδιών για τα ελληνικά εξαρτάται ως ένα μεγάλο βαθμό από την περιοχή και το σχολείο, όπου διδάσκονται, και συνάδει με την προδιάθεση του παιδιού προς το αυστραλιανό πρόγραμμα. Σε συνοικισμούς, όπου διαβιών γονείς με χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, οι δάσκαλοι συναντούν δυσκολίες στην εφαρμογή του ελληνικού προγράμματος, που προέρχονται από την έλλειψη πειθαρχίας και την προβληματική οικογενειακή κατάσταση. Αντίθετα, σε προάστια οικονομικής ευμάρειας, οι μαθητές κατά κανόνα ενδιατρύβουν με αφοσίωση, συνέπεια και υπευθυνότητα. Βασικός συντελεστής στην εμπέδωση του ελληνικού προγράμματος στα κρατικά Δημοτικά σχολεία της Δ.Α παρέμενε η προδιάθεση του διευθυντού και η εύνοια του δασκάλου του κύριου αυστραλιανού προγράμματος. Επειδή οι Αυστραλοί εκπαιδευτικοί είναι παρόντες κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας του ελληνικού προγράμματος, πολλοί από αυτούς επαναλάμβαναν με τους σπουδαστές κάποιες πτυχές του, προσφέροντας ώρα από το δικό τους κύκλο. Πολλοί από αυτούς, επηρεασμένοι από τη θεματική του ελληνικού προγράμματος, μετέφεραν στο αγγλικό πρόγραμμα θέματα και ενότητες για την Ελλάδα. Σημαντικό επίσης για την ψυχολογική προδιάθεση των μαθητών είναι ότι κατά τη διάρκεια των σχολικών συγκεντρώσεων στα κυβερνητικά σχολεία, ένα δεκάλεπτο είναι αφιερωμένο στο ελληνικό πρόγραμμα, με εκτελέσεις ελληνικών τραγουδιών και χορών. Το εποπτικό υλικό, που χρησιμοποιείται στα κρατικά και κοινοτικά σχολεία συμπεριλαμβάνει φωτογραφίες λέξεων, εικόνες φρούτων, εικόνες του ελληνικού αλφαβήτου, τοπία, εικόνες καθημερινότητας, ήτοι οικογένεια, σχολείο, πανίδα και χλωρίδα Αυστραλίας και σκηνές από την Ελλάδα.

4.6. Τα Ελληνικά στην Τασμανία

Η ελληνομάθεια στην Τασμανία επικεντρώνεται στην πρωτεύουσα Hobart και τη δεύτερη πόλη του νησιού, το Launceston, όπου μια φιλότιμη ομάδα γονέων συνεχίζει να διατηρεί σχολείο με 13 παιδιά. Στο Hobart, τα προγράμματα διδασκαλίας της Ελληνικής γλώσσας οργανώνει και προσφέρει το Κέντρο Ελληνικής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (Centre for Hellenic Cultural Studies), το οποίο ιδρύθηκε με επιχορήγηση της τοπικής Κυβέρνησης το 1981, ύστερα από επιτυχή αίτηση γονέων και Ελλήνων διανοουμένων της πρωτεύουσας. Η Κυβέρνηση συνέχισε να επιχορηγεί το Κέντρο μέχρι και το 1992, καλύπτοντας τα έξοδα του συντονιστή του Προγράμματος και, μερικώς, τα λειτουργικά έξοδά του. Στη συνέχεια, τα λειτουργικά έξοδα του σχολείου καλύπτονται από την ετήσια

κατά κεφαλή κρατική επιχορήγηση των 98 δολαρίων, με την οποία προμηθεύονται όλοι οι φορείς, που διδάσκουν τις γλώσσες των εθνοτικών ομάδων. Η Ελληνική Κυβέρνηση ανέλαβε στη συνέχεια να αποσπάσει εκεί δάσκαλο πλήρους απασχόλησης ως συντονιστή των Ελληνικών Σπουδών.

Η Τασμανία είναι από τα ελάχιστα αστικά κέντρα της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, που διατηρεί Γυμνάσιο και Λύκειο. Το 1997 σημειώθηκε μείωση του αριθμού των σπουδαστών του Κέντρου Ελληνικής, το οποίο λειτουργεί σε ιδιόκτητες κτιριακές εγκαταστάσεις της τοπικής Ελληνικής Κοινότητας. Το 1998, ο αριθμός των μαθητών αυξήθηκε κατά 14 σπουδαστές, εξαιτίας της προσπάθειας που καταβάλλουν οι τρεις εκπαιδευτικοί. Το Κέντρο διατήρησε το 1997 Γυμνάσιο με 19 μαθητές και Λύκειο με τέσσερις υποψηφίους για τις εισαγωγικές εξετάσεις στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Αυστραλίας. Τα μαθήματα είναι διαρκείας 180 λεπτών εβδομαδιαίως και παρακολουθούνται με συνέπεια από τους μαθητές. Μέχρι το 1990, την ευθύνη των εισαγωγικών εξετάσεων είχε η Βικτώρια, αλλά στη συνέχεια η Ν.Ν.Ο., εξαιτίας της ύπαρξης κυρίως δύο διαφορετικών επιπέδων κατάρτισης της Ελληνικής. Το 1997 η Ελληνική προσφερόταν ως πολιτιστικό μάθημα και σε ένα Δημοτικό κυβερνητικό σχολείο του Hobart, σε αυτό του Sandy Bay, στο οποίο δίδασκε ο αποσπασμένος εκπαιδευτικός Χρήστος Σαμαράς σε 10 παιδιά, κατά 70% μη ελληνικής καταγωγής. Την ίδια χρονιά, το Κέντρο συνέχισε να διατηρεί προγράμματα Ελληνικής για οκτώ ενήλικες, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων ήταν Αγγλοαυστραλοί. Οι εκπαιδευτικοί, που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα, είναι επαρκείς στην Ελληνική και ελλαδογεννημένοι, δύο εκ των οποίων έχουν αποκτήσει τα προσόντα τους στην Αυστραλία.

Όνομα Φορέα	Αριθμός Σχολ. Μονάδ	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό διεθνικών	Ποσοστό αλλοεθνών
Εθνοτικά Σχολεία	2	103	32	-
Τμήματα Ενηλίκων Κοινότη. Hobart	1	11	31	80
Κυβερνητικά Σχολεία	1	10	10	70
Ιδιαίτερα Μαθήματα		17	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	4	142	-	-

Πίνακας 22ος

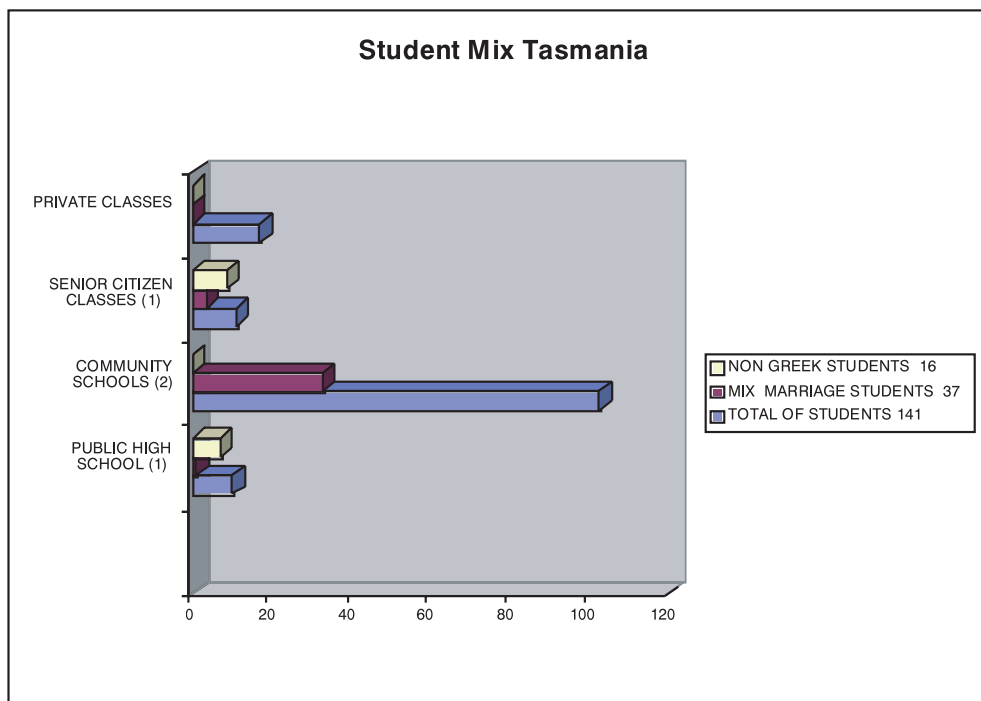
Φορείς και σπουδαστές της Ελληνικής, ποσοστό σπουδαστών από διεθνικούς γάμους και ποσοστό αλλοεθνών σπουδαστών στην Τασμανία.

Πηγή: Έρευνα του Προγράμματος Παιδεία Ομογενών (1998).

Τα Ελληνικά στην Τασμανία προσφέρονται κυρίως ως δεύτερη και ξένη γλώσσα, αφού μόνον το 18% των μαθητών, που προσέρχονται για πρώτη φορά στο ελληνικό σχολείο, γνωρίζουν στοιχειώδη Ελληνικά. Οι γονείς τους είναι κατά 80% δεύτερης και τρίτης γενιάς και δεν χρησιμοποιούν την Ελληνική ως οικόλεκτο. Ο δείκτης των διεθνικών γάμων βρίσκεται σε συμφωνία με ποσοστό που επικρατεί στην ομογένεια σε παναυστραλιανή βιά-

ση (32%). Ωστόσο, βασικό πρόβλημα παραμένει η μη ένταξη της πλειοψηφίας των Ελλήνων εποίκων στις κοινοτικές δραστηριότητες και η μεγάλη γλωσσική απόκλιση που σημειώνεται εκεί με την αποχή παιδιών ελληνικής καταγωγής από τις τάξεις της ελληνομάθειας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία της έρευνας αυτής, από τα 210 παιδιά σχολικής ηλικίας, μόνον τα 90 παρακολουθούν το ελληνικό σχολείο.

Οι εκπαιδευτικοί εκεί αναγνωρίζουν ότι τα βιβλία της Ελλάδας είναι ακατάλληλα προς διδασκαλία και αφομοίωση και επιμένουν στον επαναπροσδιορισμό των στόχων της διδασκαλίας, μετά τη μεταλλαγή της λειτουργίας της Ελληνικής από μητρικής σε δεύτερης και τελικά σε ξένης γλώσσας. Ο επαναπροσδιορισμός είναι αναγκαίος, για να αποτραπεί η ολίσηση του δείκτη συγκράτησης αυτών που ενδιαφέρονται στην Ελληνική, αν ληφθεί υπόψη ότι ένα ποσοστό 20% των παιδιών τρίτης γενιάς δεν παρακολουθούν το ελληνικό σχολείο (Το ποσοστό ενδέχεται να είναι χαμηλότερο, αν λάβουμε υπόψη ότι ορισμένοι γονείς προτιμούν τα ιδιαίτερα μαθήματα).

Διάγραμμα 13ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των μαθητών με τα ποσοστά των μαθητών από μικτούς γάμους και των αλλοεθνών.

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1997).

Οι ερωτηθέντες εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι το μέλλον της Ελληνικής παρουσιάζεται ζοφερό, παρά τη θετική σχετικά προσέγγιση των μαθητών. Διευκρινίζουν ότι χρειάζεται να διαμορφωθεί συνείδηση ελληνομάθειας στους σπουδαστές και στους γονείς τους και να βελτιωθεί η νοοτροπία του καταναγκασμού, που τους ασκεί το άμεσο περιβάλλον τους,

επειδή ενδιατρύβουν στην Ελληνική. Οι μαθητές υποστήριξαν ότι η εκμάθηση της γλώσσας αποτελεί για αυτούς προσόν και προνόμιο. Η συμμετοχή του σχολείου σε πολιτιστικές εκδηλώσεις της ελληνικής Κοινότητας, μέσα στα πλαίσια του τοπικού ετήσιου φεστιβάλ «Εστία» με παραδοσιακές σχολές, η έμφαση στους ελληνικούς χορούς και τα τραγούδια, αλλά και η συμμετοχή των μαθητών σε σχολικούς και εξωσχολικούς μαθητικούς αγώνες με θέματα τη Μακεδονία, την Κύπρο, ενισχύει την ελληνομάθειά τους. Η διδασκαλία των ελληνικών χορών και τραγουδιών γίνεται σταδιακά σε διάφορα επίπεδα ηλικίας και εκτός των διδακτικών ωρών του σχολείου.

4.7 Τα Ελληνικά στην Κουησλάνδη

Οι Έλληνες της Πολιτείας της Κουησλάνδης διατηρούν το υψηλότερο ποσοστό εποίκησης εκτός της μητροπολιτικής περιοχής της πρωτεύουσας σε σύγκριση με το ομογενειακό δυναμικό των άλλων Πολιτειών. Συγκεκριμένα, ενώ στις υπόλοιπες Πολιτείες ο Ελληνισμός παραμένει συμπαγής κατά 97% στις Πρωτεύουσες των Πολιτειών, στην Κουησλάνδη, εξαιτίας του κλίματος και της φύσης των επαγγελμάτων τους, μόνον το 62% διαμένει στη Βρισβάνη. Η ιδιάζουσα αυτή εποίκηση των Ελλήνων στην επαρχιακή Κουησλάνδη είχε ως αποτέλεσμα να ιδρυθούν από το 1926 μεγάλες Κοινότητες και να λειτουργήσουν από το 1928 οργανωμένα σχολεία, στα οποία δίδασκαν κυρίως ιερείς. Σχολικές μονάδες δημιουργήθηκαν σε νεοπαγείς παροικίες μετά το 1990, όπως αυτές του Cairns και του Surfers Paradise και προστέθηκαν σε λειτουργούσες ήδη μονάδες των Κοινοτήτων στο Innisfail, Home Hill, Townsville και Toowoomba.

Ο Ελληνισμός της Βρισβάνης, που κατάγεται κυρίως από τη νησιωτική Ελλάδα, αντιμετωπίζει δύο σοβαρά προβλήματα, τον υψηλότερο δείκτη των διεθνικών γάμων (52%) και τη διαρκή μετοικεσία των Ελλήνων δεύτερης και τρίτης γενιάς σε προάστια, όπου μπορούν να οργανώσουν οικονομικότερα τις οικογένειές τους. Ο έντονος ρυθμός μετοικεσίας προκάλεσε εντός της μητροπολιτικής περιοχής της Βρισβάνης την ίδρυση νεοπαγών κοινοτικών εστιών στις περιοχές Ashpley, Mt. Gravatt και στα βόρεια προάστια με ενοριακούς ναούς και σχολεία.

Η Κυβέρνηση της Κουησλάνδης αναγνωρίζει και προωθεί τη διδασκαλία εννέα γλωσσών, εκτός της Αγγλικής, στα δημοτικά σχολεία της Πολιτείας. Η Ελληνική δεν συμπεριλαμβάνεται στις γλώσσες αυτές, αν και ομιλείται από μια σχετικά ευρεία βάση χρηστών. Η επίσημη πολιτική της Κυβέρνησης καθορίζει ότι όλοι οι μαθητές πρέπει να αποφοιτήσουν από το Δημοτικό υποχρεωτικά με μία δεύτερη γλώσσα, ωστόσο, το προβάδισμα δίδεται στις ασιατικές, εμπορικές και γλώσσες διεθνούς χρήσης. Η Ελληνική προσφέρεται ανελλιπώς από το 1985 μόνον στο Γυμνάσιο της Βρισβάνης (Brisbane State High School), παρά τη συνεχή συρρίκνωση του αριθμού των σπουδαστών, καθώς επίσης και σε δύο ανώτατα ιδρύματα ενηλίκων φοιτητών, ήτοι στο Moreton Institute, Mt. Gravatt και στο Κέντρο Διδασκαλίας Γλωσσών και Έρευνας (Centre of Language Teaching and Research) του Πανεπιστημίου της Κουησλάνδης.

Η περιθωριοποίηση της ελληνικής γλώσσας από την Κυβέρνηση της Κουησλάνδης (η Ελληνική δεν προσφέρεται σε κανένα κυβερνητικό Δημοτικό Σχολείο της Πολιτείας), ο

υψηλός δείκτης των διεθνικών γάμων, η αδιαφορία των γονέων και η προοδευτική διαφοροποίηση της ελληνικής ως οικολέκτου θα πρέπει να θεωρηθούν ως κύριες αιτίες για την αριθμητική ολίσθηση των σπουδαστών της Ελληνικής. Η ραγδαία εσωτερική μετανάστευση των οικογενειών δεύτερης και τρίτης γενιάς από τα παραδοσιακά προάστια, που είχαν εποικήσει οι ελλαδογεννημένοι μετανάστες, προκάλεσε σοβαρά προβλήματα γλωσσικής απόκλισης στην ομογένεια της Βρισβάνης, διότι στα νέα προάστια δεν προηγήθηκε οργανωμένη υποδομή σχολείων για να επιλύσει τις ανάγκες των παιδιών τους.

Η διδασκαλία της Ελληνικής στο κρατικό Γυμνάσιο της Βρισβάνης αφορούσε σχεδόν αποκλειστικά μαθητές ελληνικής καταγωγής με αποτέλεσμα η Ελληνική να διδάσκεται ως μητρική ή ως δεύτερη γλώσσα. Η λειτουργικότητα αυτή της γλώσσας αποτελούσε και αντικίνητρο για τους μη ελληνικής καταγωγής υποψηφίους, καθώς και για αυτούς που διατηρούσαν προγονικούς δεσμούς με την Ελλάδα και τους Έλληνες, αλλά δεν είχαν την ανάλογη γλωσσική επάρκεια. Στο Γυμνάσιο διδάσκουν δύο εκπαιδευτικοί και οι 25 μαθητές τους εντάσσονται μόνον στις τρεις τελευταίες τάξεις του Λυκείου. Ο αριθμός των αρχαρίων σχολικής ηλικίας μη ελληνικής καταγωγής συνέχιζε να είναι μικρός (8%), αν και στα τμήματα των ενηλίκων ανήλθε το 1997 στα 80%.

Η Ελληνική παραμένει το 1998 μάθημα ακαδημαϊκής σημασίας, αφού συνυπολογίζεται με τα υπόλοιπα μαθήματα του απολυτηρίου για τις εισαγωγικές εξετάσεις του Πανεπιστημίου. Το 1997, εννέα μαθητές (επτά του κρατικού συστήματος και δύο των κοινοτικών σχολείων) επέλεξαν το μάθημα των Ελληνικών ως εξετάσιμο μάθημά τους για τις εισαγωγικές εξετάσεις, με προοπτική να συνεχίσουν τις Ελληνικές σπουδές τους με αλληλογραφία στο Πανεπιστήμιο της Νέας Αγγλίας στην πόλη Armidale, N.N.O. Ο δείκτης συγκράτησης των ενηλίκων σπουδαστών του Κέντρου Διδασκαλίας Γλωσσών και Έρευνας του Πανεπιστημίου της Κουησλάνδης παραμένει υψηλός (62%). Στο Κέντρο λειτουργούν δύο τμήματα, αρχαρίων και intermediate, για σπουδαστές που επέλεξαν την Ελληνική είτε για λόγους επαγγελματικούς, είτε για να ικανοποιήσουν πνευματικά τους ενδιαφέροντα.

Στη μητροπολιτική Βρισβάνη ελληνικά εθνοτικά σχολεία διατηρούσαν το 1997 η Κοινότητα του Αγίου Γεωργίου της Βρισβάνης με τρεις σχολικές μονάδες, η Ενορία της Κοίμησης της Θεοτόκου στο προάστιο Mt. Gravatt και η ενορία της Αγίας Παρασκευής των βορείων Προαστίων. Στην επαρχιακή Κουησλάνδη λειτουργούσαν σχολεία στην περιοχή του Gold Coast από την ενορία-Κοινότητα της Αγίας Άννας, στο Townsville, Cairns και Home Hill του Innisfail, Mackay και Rockhampton με εφήμερη διάρκεια, εφόσον παρουσιασθεί ευκαιρία.

Η κεντρική ελληνική Κοινότητα Αγίου Γεωργίου της Βρισβάνης διατηρεί στο South Brisbane, τρία χιλιόμετρα από το κέντρο της πόλης τεράστιο κτιριακό συγκρότημα με ναό, οργανωμένο σχολείο, αίθουσα τελετών, γηροκομείο και ειδικό χώρο για τη ψυχαγωγία των γερόντων μεταναστών. Το 1997, διατηρούσε σχολεία με συνολική δύναμη 344 παιδιών και ενηλίκων. Συγκεκριμένα, λειτουργούσε απογευματινό Δημοτικό σχολείο (Δευτέρα και Πέμπτη) με 45 μαθητές και 11 αντιστοίχως στο Γυμνάσιο, Σαββατιανά τμήματα φιλοξενούσαν 74 μαθητές στο Δημοτικό και 13 στο Γυμνάσιο, ενώ η μονάδα της Κοινότητας, που λειτουργούσε στο κυβερνητικό σχολείο του Puncorn αμέσως μετά το πέρας του αυστραλιανού προγράμματος, κά-

θε Παρασκευή διατηρούσε ελληνόγλωσσο πρόγραμμα για 29 μαθητές. Στις σχολικές μονάδες της Κοινότητας του Αγίου Γεωργίου προσέφεραν τις υπηρεσίες τους, το 1997, εννέα εκπαιδευτικοί, εκ των οποίων οι δύο είναι πτυχιούχοι ελληνικών και κυπριακών πανεπιστημίων, ένας είναι ο αποσπασμένος και οι υπόλοιποι έξι χωρίς ειδικά προσόντα εκπαίδευσης.

Η Ενορία της Αγίας Παρασκευής ιδρύθηκε το 1990 στα βόρεια προάστια της Βρισβάνης και το 1993 συγκέντρωσε 40 περίπου μαθητές στις τάξεις των ελληνικών προγραμμάτων, κυρίως δεύτερης και τρίτης γενιάς. Το 1997, σημειώθηκε μείωση του αριθμού των μαθητών εξαιτίας της αδιαφορίας των γονέων (υψηλός δείκτης διεθνικών γάμων, υψηλός δείκτης απόκλισης). Σημειώνεται ότι από τα 25 παιδιά που παρακολουθούν το ελληνικό αυτό σχολείο, η ελληνική δεν ομιλείται σε κανένα σπίτι περισσότερο από την Αγγλική, σε δύο χρησιμοποιείται μόνον η Αγγλική (τρίτης γενιάς) και στα υπόλοιπα και οι δύο γλώσσες. Η αποχή των παιδιών που προέρχονται από διεθνικούς γάμους από το ελληνικό σχολείο στο νεοπαγές αυτό προάστιο ανέρχεται σε ποσοστό 84%. Στο σχολείο προσφέρουν τις υπηρεσίες τους τρεις εκπαιδευτικοί.

Όνομα Φορέα	Αριθμός Σχολείων	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό διεθνικών	Ποσοστό αλλοεθνών
Κυβερνητικά Γυμνάσια	1	25	12	-
Εθνοτικά Σχολεία	11	502	21	-
TAFE (Moreton College)	1	60	32	78
Πανεπιστημιακά Τμήματα	1	42	21	60
Ιδιαίτερα Μαθήματα	-	86	26	-
ΣΥΝΟΛΟ	15	715	-	-

Πίνακας 23ος

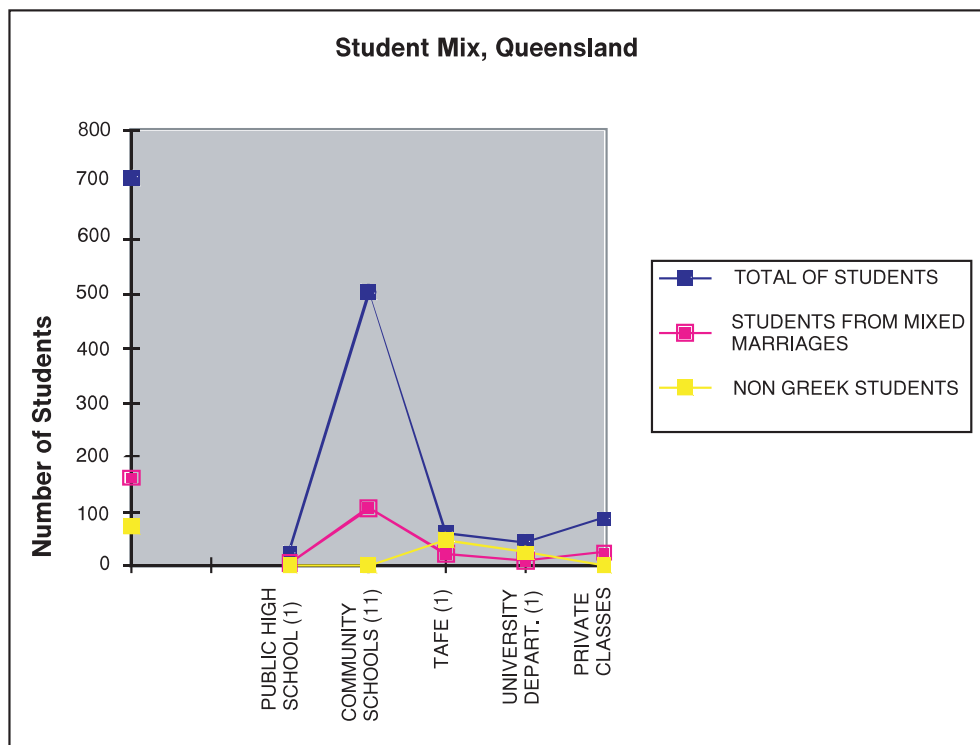
Φορείς και σπουδαστές της Ελληνικής, ποσοστό σπουδαστών από διεθνικούς γάμους και ποσοστό αλλοεθνών σπουδαστών στην Κοιμησιάνη

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1998)

Στο προάστιο Mt. Gravatt, όπου έχει εγκατασταθεί μεγάλος αριθμός Ελλήνων δεύτερης γενιάς, ως αποτέλεσμα της εξόδου τους εκεί από το εσωτερικό προάστιο Westend, λειτουργούσε το 1997 δημοτικό σχολείο με 98 μαθητές και η πρώτη τάξη του Γυμνασίου με πέντε μαθητές. Την ευθύνη των προγραμμάτων είχε η τοπική ενορία της Κοίμησης της Θεοτόκου, η οποία διατηρούσε επιπλέον και δύο τμήματα ελληνομάθειας ενηλίκων με 37 μαθητές, εκ των οποίων τα 70% δεν ήταν ελληνικής καταγωγής. Η Ελληνική προσφέρεται ως δεύτερη γλώσσα στα παιδιά της σχολικής ηλικίας και ως ξένη προς τους ενήλικες. Η πλειοψηφία των ενηλίκων σπουδαστών ενδιατρέφουν στην ελληνική γλώσσα, διότι συνηγορούν λόγοι πατρογονικοί ή ο/η σύζυγος είναι ελληνικής καταγωγής ή τέλος από ενδιαφέρον για τον ελληνικό πολιτισμό.

Στην περιοχή του Cold Coast, όπου έχει εγκατασταθεί τα τελευταία δέκα χρόνια μεγά-

λος αριθμός Ελλήνων εποίκων, λειτουργεί κάθε Τετάρτη για 150 λεπτά, στην τοπική Ενορία της Αγίας Άννας, Δημοτικό σχολείο με 42 μαθητές, εκ των οποίων οι εννέα προέρχονται από διεθνικούς γάμους. Στην παροικία αυτή, η οικογενειακή σύνθεση περιλαμβάνει πολλούς Έλληνες της πρώτης γενιάς (πρόκειται για το διαρκές θέρετρο της Αυστραλίας), με αποτέλεσμα η Ελληνική να παραμένει η κύρια οικόλεκτος στα 80% των οικογενειών των μαθητών. Στο σχολείο προσφέρουν τις υπηρεσίες τους πέντε εκπαιδευτικοί.

Διάγραμμα 14ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των μαθητών με τα ποσοστά των μαθητών από μικτούς γάμους και των αλλοεθνών.

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1998).

Σύγκριση των δεδομένων του παραπάνω πίνακα με τη δημογραφική κατάσταση του Ελληνισμού της Κουησλάνδης (Απογραφή 1996) οδηγεί στο συμπέρασμα ότι μεγάλη είναι η απόκλιση των παιδιών, που προέρχονται από διεθνικούς γάμους στις τάξεις ελληνομάθειας. Συγκεκριμένα, ενώ ο αριθμός των παιδιών σχολικής ηλικίας, ελληνικής καταγωγής, ανέρχεται σε 870, τα τμήματα ελληνικής γλώσσας παρακολουθούν μόνον 501 παιδιά. Επιπλέον, στα τμήματα του ελληνικού προγράμματος της Κοινότητας Αγίου Γεωργίου της Βρισβάνης από τα 174 παιδιά, μόνον τα 31 προέρχονταν από διεθνικούς γάμους, ήτοι 21%, ενώ ο δείκτης των διεθνικών γάμων ξεπερνά το 50%. Αξιόλογο είναι επίσης το γεγονός ότι από τα 174 παιδιά, τα 112 δήλωσαν ότι χρησιμοποιείται η Ελληνική και η Αγγλική στο σπίτι, τα 22 ότι είναι πλέον μόνον η Αγγλική γλώσσα επικοινωνίας, και τα 40 ότι είναι κυρίως

η Ελληνική, γεγονός που δείχνει ότι τα προγράμματα Ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού της Κοινότητας παρακολουθούνται ακόμη κυρίως από μαθητές των οποίων οι οικογένειες διατηρούν την ελληνικότητά τους.

4.8 Τα Ελληνικά στη Νότιο Αυστραλία

Ιστορικά, η κυβέρνηση της Νοτίου Αυστραλίας υπήρξε η Πολιτεία, η οποία προσέφερε τα πρώτα κυβερνητικά ελληνόγλωσσα προγράμματα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση της χώρας (1972) και ενεργά υποστήριξε τη διδασκαλία της Ελληνικής στα απογευματινά ομογενειακά σχολεία. Η συμπαγής παρουσία 35.000 πολιτών ελληνικής καταγωγής και η ισχυρή εθνογλωσσική παρουσία τους σε συνδυασμό με την εμφάνιση τεχνοκρατών ελληνικής καταγωγής στα κυβερνητικά κλιμάκια της Πολιτείας συνέτειναν στη λειτουργική προώθηση της Ελληνικής.

Το 1998, το Υπουργείο Παιδείας της Νοτίου Αυστραλίας προσέφερε στους μαθητές των κυβερνητικών σχολείων 24 διαφορετικές γλώσσες, αν και το ουσιαστικό βάρος της επιλογής το έφεραν μόνον οκτώ γλώσσες, μεταξύ των οποίων και η Ελληνική. Από το 1986, που επιβλήθηκε η πολιτική για την προώθηση των γλωσσών στο εκπαιδευτικών σύστημα της Πολιτείας, ο αριθμός των σχολείων που προσέφεραν μια γλώσσα εκτός της Αγγλικής αυξήθηκε κατά 447% και ο αριθμός των σπουδαστών κατά 358%.

Η κυβέρνηση της Νοτίου Αυστραλίας, στην προσπάθειά της να εμπεδώσει θετικότερα τη διδασκαλία των γλωσσών των εθνοτικών ομάδων, έχει διορίσει ειδικό επιτελείο, που έχει ως στόχο του να καλλιεργήσει τον πολυπολιτισμό στην εκπαίδευση. Η Ελληνική ήταν μία από τις οκτώ γλώσσες της Πολιτείας, που λαμβάνουν προτεραιότητα στη διαμόρφωση των γλωσσικών προγραμμάτων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η διδασκαλία της Ελληνικής στο κρατικό σύστημα καθορίζεται από την κυβερνητική πολιτική, τη ζήτηση, την προτίμηση του διευθυντή και του διδακτικού προσωπικού, την πίεση των γονέων και την εύκολη διαθεσιμότητα προσωπικού και μέσων.

Το 1998, η Ελληνική προσφερόταν σε 33 Δημοτικά σχολεία (ο υψηλότερος αριθμός σε ολόκληρη την Αυστραλία) και 15 Γυμνάσια και Λύκεια της Πολιτείας. Παρά τη σχετική μείωση του αριθμού των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που προσέφεραν την Ελληνική (το 1992, ελληνόγλωσσα προγράμματα λειτουργούσαν σε 44 ιδρύματα της πρωτοβάθμιας και 18 της δευτεροβάθμιας παιδείας), η κατάσταση παρουσιάζεται συγκριτικά υγιέστερη, αν ληφθεί υπόψη ότι η Αδελαΐδα διαθέτει λιγότερο από το ένα τρίτο του πληθυσμού της Μελβούρνης και του Σύδνεϊ και το ένα έκτο της αριθμητικής δύναμης της ελληνικής παροικίας της Μελβούρνης.(5)

Τα στατιστικά δεδομένα φανερώνουν ότι περισσότεροι σπουδαστές παρακολουθούν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Νότιο Αυστραλία σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη Πολιτεία. Αξιόλογο είναι επίσης το γεγονός ότι η διδασκαλία της Ελληνικής μεθοδεύεται περισσότερο συστηματικά στην επαρχία της Πολιτείας αυτής σε σύγκριση με όλες τις άλλες, εξαιρουμένης μόνον της Κουησλάνδης, λόγω της εκεί κρατούσας δημογραφικής κατάστασης. Η λειτουργία αριθμητικά υγιών ελληνόγλωσσων προγραμμάτων στο Coober Pedy, και, μάλιστα διγλώσσων, στη Whyalla, στο Kingston, Renmark,

Elisabeth, ακόμη και στην ακριτική και ερημώδη Ceduna, πιστοποιεί ότι η Ελληνική παραμένει ρωμαλέα γλώσσα στην Πολιτεία αυτή. Σημειώνεται ότι τα ελληνόγλωσσα προγράμματα της Νοτίου Αυστραλίας, ενώ παλαιότερα προσέλκυαν μόνον χαμηλό αριθμό αλλοεθνών (26% το 1992), το 1998 το ποσοστό των αλλοεθνών ανήλθε σε 78%.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, της Νοτίου Αυστραλίας ο δείκτης της γλωσσικής συγκράτησης των μαθητών, που φοιτούν στα ελληνόγλωσσα προγράμματα, είναι ο υψηλότερος σε σύγκριση με τις άλλες γλώσσες των εθνοτικών ομάδων. Ιδιαίτερα υψηλός είναι ο δείκτης στο Λύκειο, όπου κυμαίνεται από 80,2 σε 100 στα εκατό (από το δέκατο προς το ενδέκατο και δωδέκατο έτος σπουδών). Ο δείκτης της συγκράτησης στο Γυμνάσιο κυμαίνεται από 72,02% σε 90,9%. Το 1996 σημειώθηκε μεγάλη πτώση του δείκτη συγκράτησης των μαθητών στα ελληνόγλωσσα προγράμματα (συρρικνώθηκε στο 54,3%) για να ανέλθει σε 67,8% το 1997.

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, ο αριθμός των σπουδαστών των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων στον κυβερνητικό φορέα της Πολιτείας της Νοτίου Αυστραλίας παρέμεινε σχετικά σταθερός, σε σύγκριση με τα δεδομένα που επικρατούσαν το 1992 και 1993, ύστερα από την παροδική αύξηση του αριθμού που σημειώθηκε το 1994 και 1995. Συγκεκριμένα, τα ελληνόγλωσσα προγράμματα στα κυβερνητικά σχολεία παρουσίαζαν την εξής δύναμη: 1992: Primary 5771, Secondary 894, 1993: 5821, 753, 1994: 6821, 763, 1995: 6350, 646, 1996: 5053, 748, 1997: 5342, 756.

Το 1996, συνολικά 204 μαθητές, επί προσθέτως των 756 σπουδαστών της Ελληνικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, είχαν επιτυχώς περατώσει τις σπουδές τους στην ελληνική γλώσσα, εκ των οποίων οι 114 είχαν εγγραφεί στα προγράμματα της ενδεκάτης, ήτοι της πρώτης από τις δύο φάσεις (Modern Greek Extended Enrolments), και 90 σπουδαστές στα προγράμματα της δωδεκάτης, ήτοι σε επίπεδο αποφοίτησης (Δεύτερο Επίπεδο). Από αυτούς, οι 54 ανήκαν στη δύναμη των κοινοτικών σχολείων. Το ποσοστό επιτυχίας τους στις εισαγωγικές εξετάσεις των ΑΕΙ ποικίλει κατ' έτος και είναι ανάλογο με το επίπεδο της κατάρτισης. Για παράδειγμα, για τους σπουδαστές του πρώτου επιπέδου, το 1993, το ποσοστό επιτυχίας ήταν 91%, το 1994 ανήλθε σε 93%, το 1995 σε 96%, το 1996 και 1997 σε 99%, ενώ για τους σπουδαστές του δεύτερου το ποσοστό επιτυχίας δεν ξεπέρασε το 82%. Κύριες σχολικές μονάδες που διατηρούσαν μεγάλο αριθμό σπουδαστών ήταν τα Γυμνάσια Adelaide, Norwood, Unley, Underdale, Daws, ενώ από τους κοινοτικούς φορείς αριθμητικά διακρίνονταν το 1997, η Κοινότητα της Thebarton and Western Suburbs, Port Adelaide και της παλαιάς Κοινότητας της Αδελαΐδας.

Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα προσφέρονται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση για διάστημα συνήθως 90 λεπτών, ενώ στα Γυμνάσια και στα Λύκεια η διάρκεια αυξάνεται από 180-270 λεπτά εβδομαδιαίως. Η σημαντική διαφοροποίηση στο μαθητικό δυναμικό, που παρακολούθει τα δύο επίπεδα της εκπαίδευσης, είναι ότι η συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών που φοιτούν στα κρατικά δημοτικά σχολεία είναι μη Ελληνικής καταγωγής, ενώ, αντίθετα, στα Γυμνάσια ο αριθμός των αλλοεθνών που φοιτούν στα ελληνόγλωσσα προγράμματα δεν ξεπερνά το 15%.

Το αξιολόγο στην περίπτωση της κρατικής ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης είναι η δραμα-

τική συρρίκνωση του αριθμητικού δυναμικού των παιδιών που φοιτούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (βλέπε το σχετικό πίνακα). Η δραματική μείωση του αριθμού των σπουδαστών της Ελληνικής στα κρατικά Γυμνάσια και Λύκεια βρίσκεται σε πλήρη αναλογία με τη γενικότερη κατάσταση της γλωσσικής φθοράς που χαρακτηρίζει όλες τις γλώσσες της Πολιτείας και γενικότερα της Αυστραλίας. Για παράδειγμα, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας της Ν.Α, το 1993, το ποσοστό της γλωσσικής απόκλισης από την Πρώτη προς τη Δευτέρα Γυμνασίου ήταν 6,9%, από την Δευτέρα προς την Τρίτη 43%, από την Τρίτη προς την Τετάρτη 53,2%, από την Τετάρτη προς την Πέμπτη 40,7% και από την Πέμπτη προς την Έκτη 37,7%. Συνολικά, ο δείκτης της γλωσσικής φθοράς στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ξεπερνά το 90% του συνολικού αριθμού των μαθητών, που επέλεξαν μια γλώσσα με την έναρξη του Γυμνασίου. Μεγαλύτερη είναι η γλωσσική απόκλιση και φθορά ανάμεσα στα αγόρια και στα σχολεία της επαρχίας.

Η κατάσταση επιδεινώνεται από την έλλειψη στρατηγικής απορρόφησης των μαθητών με την έξοδο τους από τα κυβερνητικά κρατικά σχολεία. Συγκεκριμένα, η έλλειψη Γυμνασίων με ελληνόγλωσσα προγράμματα, σε παρακείμενες προς τα Δημοτικά σχολεία περιοχές, στερεί από τους μαθητές την ευκαιρία να συνεχίσουν την ελληνομάθειά τους. Αυτό έχει ως συνέπεια την κάθετη πτώση του δείκτη της γλωσσικής συγκράτησης. Αρκετά προγράμματα του Δημοτικού προσφέρονται αποκλειστικά σε μαθητές ελληνικής καταγωγής (Clapham PS), ενώ σε ένα από αυτά (Norton Summit PS) δεν υπάρχει ουδείς μαθητής ελληνικής καταγωγής. Η ραγδαία αύξηση του αριθμού των μαθητών, που δεν προέρχονταν από οικογένειες, όπου ομιλούνταν η Ελληνική κανονικά, σε επίπεδο πλέον που ξεπερνά το 89%, σε σχέση με τον ανεπαρκή αριθμό των ωρών φοίτησης, είχε ως αποτέλεσμα να μειωθεί σημαντικά όχι μόνον το επίπεδο της γλωσσικής κατάρτισης αλλά και ο δείκτης της γλωσσικής σύγκλισης.

Η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (78%), αν και εντόπιζαν κάποια προβλήματα, χαρακτήριζε το μέλλον της Ελληνικής στην Πολιτεία της Ν.Α ως ικανοποιητικό και αισιόδοξο, τη διδασκαλία των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων ως «ικανοποιητικά» και «εξαιρετικά» και την ανταπόκριση των σπουδαστών ως «θετική». Αντίθετα, απογοητευτική και απαισιόδοξη μαρτυρούσαν την πορεία της ελληνομάθειας οι εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι προοίωνιζαν την τελική έκκρουση των προγραμμάτων από το κρατικό σύστημα με την εκπνοή του αιώνα. Η απαισιοδοξία των εκπαιδευτικών στηριζόταν στο γεγονός ότι μόνο μικρό ποσοστό μαθητών του Δημοτικού συνέχιζε τη φοίτησή του στα ελληνόγλωσσα προγράμματα του Γυμνασίου, στην πλειοψηφία τους ελληνόπουλα, τρίτης γενιάς. Οι εκπαιδευτικοί των Γυμνασίων μαρτυρούσαν ότι η διεύθυνση των σχολείων δεν επέδειχνε συναντίληψη και η παροικία αδιαφορούσε στην εκτροπή αυτή. Σημειώνεται ότι τρία ελληνόγλωσσα προγράμματα στην επαρχία της Πολιτείας διεκόπησαν το 1997, επειδή, παρά τις σχετικές διαφημίσεις, δεν παρουσιάστηκε εκπαιδευτικός για να διδάξει Ελληνικά, ενώ άλλα τρία καταργήθηκαν, επειδή η Κυβέρνηση «έκλεισε» ως ασύμφορα τα σχολεία τους. Ουσιαστικά, από το 1992, ενώ ο αριθμός των Γυμνασίων δεν γνώρισε σοβαρή πτώση, μειώθηκε αισθητά (41%) ο αριθμός των μαθητών.

Όνομα Φορέα	Αριθμός Σχολείων	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό διεθνικών	Ποσοστό αλλοεθνών
Κυβερνητικά Δημοτικά	35	5342	19	78
Κυβερνητικά Γυμνάσια	15	893	24	21
Εθνοτικά Σχολεία	50	1824	25	5
Δίγλωσσα Προγράμματα	2	477	21	18
Ανεξάρτητα Κολέγια	1	27	21	12
Τμήματα Ενηλίκων	3	132	27	28
Πανεπιστημιακά Τμήματα	1	82	15	10
Ιδιαίτερα Μαθήματα	-	286	26	-
ΣΥΝΟΛΟ	107	9063	-	-

Πίνακας 24ος

Φορείς και σπουδαστές της Ελληνικής, ποσοστό σπουδαστών από διεθνικούς γάμους και ποσοστό αλλοεθνών σπουδαστών στη Ν.Α

Πηγή: Υπουργείο Παιδείας της Νοτίου Αυστραλίας, Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1998).

Από το 1932, που ιδρύθηκε και λειτούργησε στο Port Pirie και στην Αδελαΐδα το πρώτο ελληνικό απογευματινό σχολείο, οι οργανωμένες κοινότητες του Ελληνισμού, συνεργαζόμενες με την Ορθόδοξη Εκκλησία, ανέλαβαν την ευθύνη της ελληνομάθειας στα παιδιά των μεταναστών. Συνολικά 20 κοινοτικοί και εκκλησιαστικοί φορείς της παροικίας διατηρούσαν 37 δημοτικά και 13 Γυμνάσια στην Πολιτεία της Ν.Α., προσφέροντας ελληνόγλωσσα προγράμματα σε 1824 μαθητές. Ο αριθμός των μαθητών της Ελληνικής, που φοιτούν στα κοινοτικά σχολεία, αποτελεί το 45% της συνολικής δύναμης των σπουδαστών που ενδιατρέφουν στην εκμάθηση των γλωσσών των εθνοτικών ομάδων της Πολιτείας αυτής. Οι εκπαιδευτικοί των κοινοτικών σχολείων είναι στην πλειοψηφία τους ελλαδογεννημένοι (71%), με πολύχρονη διάρκεια εποίκησης στην Αυστραλία. Οι περισσότεροι έχουν τυπικά προσόντα εκπαιδευτικού, ωστόσο, ένα ποσοστό 26% είναι απόφοιτοι ελλαδίτικων Γυμνασίων.

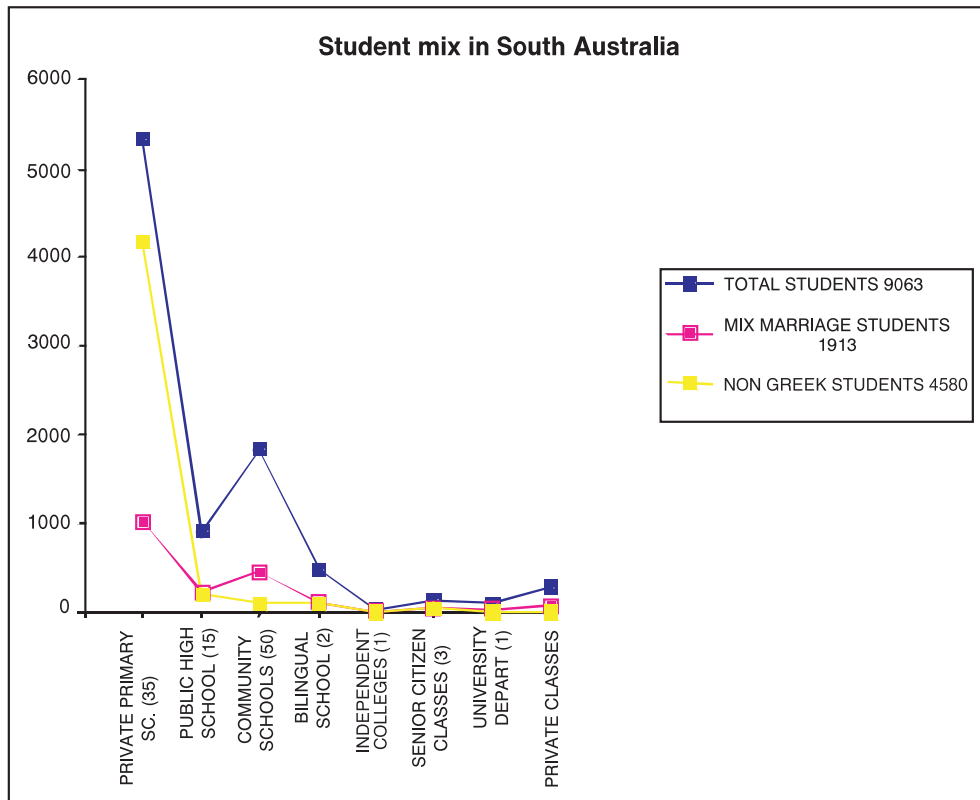
Η μέριμνα των κοινοτικών σχολείων είχε ως στόχο τη διδασκαλία της Ελληνικής ως μητρικής γλώσσας σχεδόν αποκλειστικά σε μαθητές ελληνικής καταγωγής. Τα ελληνόγλωσσα προγράμματα περιελάμβαναν τη διδασκαλία της Ελληνικής Ιστορίας, Θρησκευτικών και Γεωγραφίας της Ελλάδας. Τα μαθήματα προσφέρονται σχεδόν αποκλειστικά κάθε Σάββατο από όλες τις κοινοτικές εστίες του Ελληνισμού της Πολιτείας. Η συντριπτική πλειοψηφία των σπουδαστών των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων των εθνοτικών σχολείων ήταν ελληνικής καταγωγής με περιορισμένο αριθμό μαθητών, που προέρχονταν από διεθνικούς γάμους (25%). Η Κοινότητα της Αδελαΐδας διατηρούσε τον υψηλότερο αριθμό μαθητών (516) και ακολουθούσε η Κοινότητα του Thebarton (224), του Port Adelaide (149), του Αγίου Αντωνίου (137) και του Αγίου Δημητρίου (125).

Δύο ήταν τα δίγλωσσα προγράμματα που λειτουργούσαν στη Νότιο Αυστραλία, το κυβερνητικό πρόγραμμα του Cooper Pedy με 15 μαθητές και το Ελληνικό Ορθόδοξο Ημερήσιο Σχολείο του Αγίου Γεωργίου με 462 μαθητές. Το δίγλωσσο κυβερνητικό πρόγραμμα του Cooper Pedy ιδρύθηκε το 1994. Η έλλειψη εκπαιδευτικού με επάρκεια στην ελληνική γλώσσα και η δυσκολία αποστολής ελλαδίτη αποσπασμένου εκπαιδευτικού είχαν ως αποτέλεσμα το 1998 να προσφερθούν τα Ελληνόγλωσσα προγράμματα ηλεκτρονικά από την Αδελαΐδα. Συγκεκριμένα, πέντε μαθήματα για τους μαθητές της Πέμπτης και Έκτης Δημοτικού του σχολείου επιμελούνταν την εβδομάδα αποσπασμένος εκπαιδευτικός χρησιμοποιώντας τις εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου Flinders. Το όλο πρόγραμμα στηρίχθηκε σε χρηματοδότηση του Υπουργείου Παιδείας. Το Ημερήσιο Δίγλωσσο Κολλέγιο του Αγίου Γεωργίου γνώρισε μεγάλη αριθμητική αύξηση (427 μαθητές) το 1998, προσελκύοντας κυρίως ελληνικής καταγωγής μαθητές στις τάξεις του.

Το 1998 στην Αδελαΐδα, ένα μόνο ανεξάρτητο αγγλικανικό Κολέγιο προσέφερε ελληνόγλωσσο πρόγραμμα σε 27 μαθητές. Τα μαθήματα είχαν οργανωθεί από τη διεύθυνση του Annesley College χωρίς να ενταχθούν στο κανονικό πρόγραμμα του σχολείου. Ελληνόγλωσσα προγράμματα δεν λειτουργούν στην καθολική εκπαίδευση, ούτε και σε επίπεδο TAFE, παρά το γεγονός ότι το 1997 διαφημίστηκαν ελληνόγλωσσα προγράμματα για ενήλικους, χωρίς όμως να προσελκύσουν ικανό αριθμό για να δικαιολογηθεί η ίδρυση τμήματος. Γενικά, ο συνολικός αριθμός των σπουδαστών της Ελληνικής στη Νότιο Αυστραλία ανήλθε σε 9.063 σπουδαστές, έναντι 8.918 σπουδαστών, που ήταν το 1992. Η σχετική αύξηση οφείλεται αποκλειστικά στην αριθμητική ευρωστία των μαθητών του Δημοτικού και τη μεγάλη προσέλκυση αλλοεθνών στα ελληνόγλωσσα προγράμματα.

Στο επίπεδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τα Ελληνικά προσφέρθηκαν για πρώτη φορά στον Ανώτατο Κολέγιο Εκπαίδευσης της Νοτίου Αυστραλίας (South Australian College of Advanced Education) το 1974. Έκτοτε, μαθήματα ελληνικής Γλώσσας και Φιλολογίας λειτούργησαν στα Πανεπιστήμια της Αδελαΐδας και του Flinders. Το 1989, είχε ιδρυθεί και λειτούργησει στο Flinders η Έδρα των Νεοελληνικών Σπουδών, ύστερα από επιχορήγηση της Αυστραλιανής Κυβέρνησης, με έναν Καθηγητή και δύο λέκτορες. Το 1992, τα ελληνόγλωσσα προγράμματα του Πανεπιστημίου της Αδελαΐδας τέθηκαν υπό την ακαδημαϊκή ευθύνη του Flinders, ενώ το 1996, καταργήθηκε η Έδρα και υποβαθμίσθηκε η νομική υπόσταση του Τμήματος του Πανεπιστημίου του Flinders, ύστερα από την παραίτηση και αποχώρηση του καθηγητή. Το 1998, ο αριθμός των σπουδαστών του Flinders, ανήλθε στους 100 περίπου φοιτητές, ύστερα από την οικονομική ενίσχυση της παροικίας και το έμπρακτο ενδιαφέρον της Ελληνικής Πολιτείας, που εκφράσθηκε με την προσωπική κινητοποίηση του εκεί Γενικού Προξένου.

Το 1998, ο Σύμβουλος Εκπαίδευσης του Ελληνικού Γενικού Προξενείου στη Νότια Αυστραλία είχε διορίσει με έδρα την Αδελαΐδα τέσσερις αποσπασμένους ελλαδίτες εκπαιδευτικούς στην Πέρθη, διαπραγματευόταν την αποστολή ενός εκπαιδευτικού στο Ντάργουιν, ενώ είχαν τοποθετηθεί ένδεκα εκπαιδευτικοί στην επαρχία και τη μητροπολιτική Αδελαΐδα. Οι αποσπασμένοι προσφέρουν υπηρεσίες, ενταγμένοι στους αποδέκτες φορείς, ωστόσο, διατηρούν την αυτονομία τους, αναφορικά με το ωράριο εργασίας τους, το οποίο καθορίζεται από ελλαδίτικα κυβερνητικά κριτήρια.

Διάγραμμα 15ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των μαθητών με τα ποσοστά των μαθητών από μικτούς γάμους και των αλλοεθνών.

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1997)

Η Ελληνική, όπως και οι άλλες 21 γλώσσες, που προσφέρονται ως εξετάσιμο μάθημα για τις εισαγωγικές εξετάσεις των Πανεπιστημίων της Ν.Α, βρίσκεται σε μειονεκτική θέση έναντι των άλλων μαθημάτων, αναφορικά με το σύστημα της τελικής βαθμολογικής αξιολόγησης (scaling). Το γεγονός ότι στην Ν.Α δεν ισχύει το σύστημα των έξτρα βαθμών (bonus system), όπως αυτό ισχύει στη Βικτώρια, σε συνάρτηση και σχέση με την πτώση του βαθμού απόδοσης, εξαιτίας του scaling, έχει ως συνέπεια να αποθαρρύνει αρκετούς μαθητές να πάρουν το μάθημα των Ελληνικών, διότι δεν τους παρέχονται τα θετικά κίνητρα. Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι το Πανεπιστήμιο του Adelaide ψήφισε το 1997 υπέρ της καθιέρωσης του συστήματος αμοιβής (bonus system), το οποίο θα ισχύσει από το 1999, χωρίς όμως και πάλι να επιτευχθεί η καθολική συμφωνία και των άλλων Πανεπιστημίων της Νοτίου Αυστραλίας, με αποτέλεσμα να θέσουν σε μειονεκτική θέση τους φοιτητές τους.

4.9. Τα Ελληνικά στη Νέα Ζηλανδία

Από το 1993, η επίσημη πολιτική της Νέας Ζηλανδίας διατυπώθηκε στο πλαίσιο διδασκαλίας της Νέας Ζηλανδίας, που θέσπισε το Υπουργείο Παιδείας της χώρας, στο οποίο

γίνεται μνεία για διδασκαλία του εκπαιδευτικού προγράμματος σε μία από τις γλώσσες της Αγγλικής, της Μασορί, της νήσων του Ειρηνικού ή σε άλλη γλώσσα. Ως επίσημες γλώσσες αναγνωρίζονται η Αγγλική, ως γλώσσα της πλειοψηφίας των κατοίκων, αλλά και της σπουδαιότητας που ενέχει σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και η Μασορί, που θεσπίστηκε ως επίσημη γλώσσα με τη Συμφωνία της Waitangi μεταξύ των Μασορί των οποίων η εποίκηση προηγήθηκε 1000 χρόνια πριν από την ευρωπαϊκή και των Βρετανών εποίκων.

Αν και οι ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και οι πρωτοβουλίες, που αναπτύσσουν τα μέλη της, είναι το κριτήριο της εισαγωγής και διδασκαλίας των γλωσσών, εκτός της Νεοζηλανδικής Αγγλικής, εν τούτοις οι εθνικές ομάδες, που προέρχονται από τα νησιά του Ειρηνικού, είναι οι μόνες κοινότητες που απολαμβάνουν προνομιακώς αξιόλογα και συγκεκριμένα κυβερνητικά προγράμματα για τη διατήρηση της εθνογλωσσικής τους φυσιογνωμίας τουλάχιστον στο επίπεδο της προσχολικής ηλικίας.

Η ελληνική παροικία δε διαθέτει ένα συλλογικό σώμα, που να ασκεί πολιτική πίεση και να προωθεί δυναμικά τα αιτήματά της στην κεντρική Κυβέρνηση, αν και οι Έλληνες ιδιαίτερα μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο δημιούργησαν αγαστές σχέσεις με τους Νεοζηλανδούς. Οι σχέσεις αυτές καλλιεργήθηκαν εντονότερα με την άφιξη στη Νέα Ζηλανδία των «νυφών του Πολέμου», δηλαδή εκατοντάδων Ελληνίδων από την Ελλάδα και ιδιαίτερα την Κρήτη, οι οποίες παντρεύτηκαν Νεοζηλανδούς στρατιώτες, τους οποίους γνώρισαν κατά τη διάρκεια παραμονής των τελευταίων στο ελληνικό μέτωπο.

Μετά το 1995, η κυβέρνηση της Νέας Ζηλανδίας διακήρυξε τη επιθυμία της να στηρίξει ορισμένες γλώσσες, οι οποίες έχουν ευρεία χρήση στη χώρα, όπως την Κορεατική, τη Σαμοατική, την Μανδαρινική και την Ισπανική. Η Ελληνική με 4600 περίπου χρήστες στη Νέα Ζηλανδία δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των είκοσι επικρατέστερων γλωσσών της χώρας. Σύμφωνα με την απογραφή του 1996, οι είκοσι επικρατέστερες γλώσσες της Νέας Ζηλανδίας από την άποψη του αριθμού των χρηστών είναι η Αγγλική με 3.290.451, η Μασορί με 153.666, η Σαμόαν (70.875), η Γαλλική (45.213), η Καντονιζιακή (33.570), η Γερμανική (31.983), η Ολλανδική (27.471), η sign language της Ν.Ζ (26.589), η Τόγκαλ (19.113), η Ιαπωνική (18.633), η Μανδαρινική (18.483), η Σιντική Κινέζικη (12.912), η Ινδική (12.879), η Κορεατική (11.112), η Ισπανική (10.692), η Γκουγιαράτι (8.760), η Μασορί των Νήσων Κουκ (8565), η Ιταλική (6291), η Νιουεανική (5.838) και η Ταγαλόγκ (5607). Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες, που καταβάλλουν οι επτά ελληνικές κοινότητες, που λειτουργούν στα κύρια αστικά κέντρα της χώρας, η Ελληνική δίνει σκληρό αγώνα, προκειμένου να διατηρηθεί από τους Νεοζηλανδούς Έλληνες της δεύτερης και τρίτης γενιάς σε ένα κράτος, που κυριαρχείται από το σωβινισμό της κυρίαρχης Αγγλικής. Παρά την έλλειψη συγκεκριμένης πολιτικής, η νοοτροπία των Νεοζηλανδών μεταστράφηκε τα τελευταία είκοσι χρόνια προς το θετικότερο. Η πολιτική της αφομοίωσης αντικαταστάθηκε με το δόγμα της προοδευτικής ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών στο νέο τους κοινωνικό περιβάλλον. Επιδίωξη της σύγχρονης κυβερνητικής πολιτικής είναι η κοινωνική συνεκτικότητα (social cohesion), ενώ οι εθνοτικές ομάδες της χώρας ουσιαστικά ζητούν την κοινωνική προσαρμοστικότητα (social conformity) των μελών τους, ρύθμιση που κάνει *ad hoc* αποδεκτά τη γλώσσα και τον πολιτισμό τους.

Η λειτουργία της Ελληνικής γνώρισε μια διαρκή μεταλλαγή του χαρακτήρα και του τρόπου διδασκαλίας της, από μητρική σε δεύτερη και στη συνέχεια σε ξένη γλώσσα, καθώς προκαλούνταν συρρίκνωση των γλωσσικών κυκλωμάτων των χρηστών και προοδευτική απόκλιση από το γλωσσικό μοντέλο της συμβατικής Ελληνικής. Ωστόσο, κατόρθωσε να διατηρηθεί, ενώ άλλες γλώσσες εθνικών ομάδων, για παράδειγμα η Κελτική, η Δανέζικη, η Νορβηγική και η Σουηδική ισοπεδώθηκαν από την Αγγλική, ενώ η Ολλανδική σημειώνει υψηλότατο δείκτη γλωσσικής απόκλισης σε διαγενεολογικό επίπεδο (82% από τη δεύτερη προς την τρίτη γενιά) και αναμένεται να μην ομιλείται με την εκπονή της πρώτης εικοσαετίας του επόμενου αιώνα.

Κύριος συντελεστής της εθνογλωσσικής διατήρησης των εθνικών ομάδων παραμένει η χαμηλή συχνότητα συγχρωτισμού τους με την κυρίαρχη ομάδα και οι ελλειπείς κοινωνικο-οικονομικές τους σχέσεις. Η διαφορετική πολιτιστική αφετηρία της ελληνικής παράδοσης και γλώσσας, η διαφορετική θρησκευτική αντίληψη και η διαφορετικότητα των βασικών αξιών της ελληνικής οικογένειας συντέιναν αποφασιστικά στη διαγενεολογική διατήρηση της Ελληνικής στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία. Αντίθετα, οι εθνότητες και οι γλώσσες των εθνικών ομάδων, που προήλθαν από τη βόρεια Ευρώπη γνώρισαν έντονη απόκλιση και αφομώθηκαν πριν παρέλθει η τρίτη γενιά.

Κεντρικό πρόβλημα στην εύρυθμη λειτουργία της διδασκαλίας των Ελληνικών αποτελεί και η υπεροπτική διάθεση με την οποία αξιολογούν τη διατήρηση της Ελληνικής οι Έλληνες έποικοι της πρώτης γενιάς. Πολλοί ελλαδογεννημένοι έποικοι δεν αισθάνονται πειστική την ανάγκη να λάβουν σοβαρά μέτρα για τη διατήρηση της Ελληνικής, επειδή οι ίδιοι αυτόχρονα διαθέτουν γλωσσική επάρκεια ή επειδή αξιολογούν ότι δεν θα έχουν πρόβλημα να τη μεταφτεύσουν στα παιδιά τους. Υπάρχει ωστόσο και μια μικρότερη ομάδα Ελλήνων εποίκων, η οποία στρέφεται στη χρήση της Αγγλικής στο σπίτι είτε για να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους, είτε για να βελτιώσουν οι ίδιοι την Αγγλική τους.

Διαφορετική παρουσιάζεται σε διαγενεολογικό επίπεδο η αντίληψη που σχηματίζουν οι έποικοι για την εθνογλωσσική διατήρησή τους. Οι ελλαδογεννημένοι θέτουν ως στόχο τα παιδιά τους να εκμάθουν και να καλλιεργήσουν τη μητρική τους γλώσσα επαρκώς και πλησιέστερα προς τη συμβατική νόρμα της Ελληνικής, ενώ αυτοί που γεννήθηκαν στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία δηλώνουν ικανοποιημένοι, εφόσον τα παιδιά τους διατηρήσουν μέρος της προγονικής γλώσσας και πιστεύουν ότι μπορούν να την αναπτύξουν ακόμη περισσότερο ίδια βουλήσει εφόσον ενηλικιωθούν.

Στη Νέα Ζηλανδία, τα τελευταία δέκα χρόνια, σύμφωνα με τις απογραφές του 1986 και 1996, σημειώθηκε συρρίκνωση της αριθμητικής δύναμης του Ελληνισμού από 6.800 σε 4.900. Η μείωση του αριθμού οφείλεται στον υψηλό δείκτη των παλινοστίσεων και στη μετοικεσία μεγάλου αριθμού εποίκων, κυρίως νέων, προς την Αυστραλία προς εξεύρεση εργασίας. Ελληνικές Κοινότητες και Σύλλογοι λειτουργούσαν το 1998 στο Wellington, Christchurch, Palmerston North, Hutt Valley, Auckland, Wanganthi και Nes Plymouth. Οι περισσότεροι συλλογικοί φορείς είχαν, το 1998, ως έδρα τους την Πρωτεύουσα Wellington, όπου είναι η έδρα του Μητροπολίτη και του Έλληνα Πρέσβη. Λειτουργούσαν οι εξής Κοινότητες και σύλλογοι: Στο Wellington η Μητρόπολη, η Επιτροπή της Αγίας Ελένης, η Ελλη-

νική Ορθόδοξη Κοινότητα Wellington και περιχώρων, ο Πανελλήνιος Σύλλογος, ο Σύλλογος Ακαρνάνων, η Μυτιληνιακή Αδελφότητα, η Ένωση Κυριών NZ, η Ένωση Νεολαίας, ο Σύλλογος Ελλήνων Αποστράτων, η Αδελφότητα των Κρητών, η Κοινότητα Κυπρίων, η Αδελφότητα Ιθακησίων Οδυσσέας, η Παμμακεδονική Αδελφότητα, ο Σύλλογος Απόλλων και οι AHEPANS, στο Hutt Valley, το Aucland, Palmerston North και το Christchurch λειτουργούσαν τοπικές Ελληνικές Κοινότητες ενώ στο Nes Plymouth τοπική Ελληνική Λέσχη.

Οι ελλείψεις που προκαλούν στον Ελληνισμό της Νέας Ζηλανδίας το ασύντακτο των δομήσεων των οργανωμένων φορέων του, εξαιτίας της απόστασης και των ενδοκοινοτικών ερίδων, καλύπτονται μερικώς από τις αγαστές σχέσεις που δημιουργήθηκαν με την Ελλάδα και τις υπηρεσίες της και από τις συχνές επισκέψεις των εποίκων προς τη Γενέτειρα. Το ποσοστό των διεθνικών, σύμφωνα με τα αρχεία της Ελληνικής Ορθόδοξης Μητρόπολης Νέας Ζηλανδίας, το 1997 ήταν 48%, ωστόσο, αν ληφθούν υπόψη οι *de facto* σχέσεις και οι πολιτικοί γάμοι, που δεν συμπεριλαμβάνονται στις ληξιαρχικές πράξεις της Μητρόπολης, τότε το ποσοστό θα πρέπει να εκτιμηθεί ως υψηλότερο.

Σύμφωνα με τα Μητρώα των Βαπτίσεων της Μητρόπολης, αλλά και τα στοιχεία της απογραφής του 1996, ο αριθμός των Ελληνοπαιδών σχολικής ηλικίας (5 έως 13 ετών) ανερχόταν περίπου σε 215 στο Wellington και στα υπόλοιπα αστικά κέντρα της χώρας σε 115 άτομα. Από τα παιδιά αυτά, των οποίων τουλάχιστον ένας από τους γονείς τους είναι ελληνικής καταγωγής, ποσοστό 20% δεν παρακολουθεί τα προγράμματα Ελληνικής γλώσσας. Η Ελληνική διδάσκεται εδώ και εβδομήντα περίπου χρόνια στις κοινοτικές αίθουσες και τους ναούς από τον οργανωμένο Ελληνισμό του Wellington, Hutt Valley, Palmerston North, Christchurch, και του Aucland. Η Ελληνική συγκαταλέγεται επίσης μεταξύ των μητρικών γλωσσών, που επιχορηγούνται από το Early Childhood Development Unit του Υπουργείου Παιδείας.

Στην Πρωτεύουσα Wellington, όπου άλλωστε είναι μόνιμα εγκαταστημένοι το 68% των Ελλήνων της Νέας Ζηλανδίας, λειτουργεί ειδικό δίγλωσσο προσχολικό τμήμα στην Ελληνική, τα έξοδα του οποίου καλύπτονται από την Κυβέρνηση. Τα προσχολικά αυτά δίγλωσσα τμήματα, όπου η Ελληνική είναι η κύρια γλώσσα διδασκαλίας, αν και στοχεύουν στη γλωσσική και πολιτιστική διατήρηση των μαθητών τους, εν τούτοις δεν μπορούν να θεωρηθούν ως προγράμματα πλήρους γλωσσικής ανάδυσης (*full immersion*). Η κυβέρνηση της Νέας Ζηλανδίας ενθαρρύνει επίσης τη σύσταση ημερησίων δίγλωσσων σχολείων, τα οποία και στηρίζει οικονομικά, εφόσον λειτουργήσουν με τις ισχύουσες προδιαγραφές εκπαίδευσης. Η Ελληνική παροικία του Wellington επιχειρήσε πριν από καιρό (1993) να συζητήσει την ίδρυση Ελληνικού Ορθόδοξου Δίγλωσσου Κολλεγίου στην πρωτεύουσα της χώρας, ωστόσο, εκφράσθηκαν φόβοι για την επιτυχία του εξαιτίας του μικρού αριθμού των Ελλήνων εποίκων και της έλλειψης οικονομικών προϋποθέσεων.

Η πλειοψηφία των μαθητών προσέρχεται στα ελληνικά σχολεία της Νέας Ζηλανδίας χωρίς προπαιδεία ή γλωσσική υποδομή στην Ελληνική. Ένα ποσοστό λιγότερο από τα 15% των μαθητών μπορεί να επικοινωνήσει στην Ελληνική και να διατυπώσει πλήρη νοήματα. Οι υπόλοιποι μαθητές κατέχουν ελάχιστα Ελληνικά, κυρίως ανεξάρτητες λέξεις, με εμφανή σύγχυση των σταθερών και ισόχρονων ελληνικών φωνημάτων, εξαιτίας

του ότι δεν ομιλείται η Ελληνική στο σπίτι, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις εκείνες που τα παιδιά προέρχονται από διεθνικό γάμο. Επομένως, δημιουργείται λειτουργικό ανακόλουθο στο τρόπο διδασκαλίας, εφόσον η γλώσσα θα πρέπει να προσφέρεται ως ξένη, ενώ η βιβλιογραφία και τα εγχειρίδια εφαρμόζουν τη διδασκαλία της Ελληνικής ως μητρικής ή ως δεύτερης γλώσσας.

Με τη λειτουργία και καθιέρωση των αποσπασμένων εκπαιδευτικών της Ελλάδας στα ομογενειακά σχολεία της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας το 1977, δεκάδες εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας παιδείας υπηρέτησαν ως δάσκαλοι, σύμβουλοι και συντονιστές προγραμμάτων της Ελληνικής. Στη Νέα Ζηλανδία το 1998 υπηρετούσαν δύο αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί στις πόλεις Auckland, Wellington και ένας ιεροδιδάσκαλος στο Christchurch. Το 1998 λειτουργούσαν στη Νέα Ζηλανδία συνολικά έξι φορείς διδασκαλίας της Ελληνικής γλώσσας με δέκα σχολικές μονάδες για παιδιά προσχολικής, σχολικής ηλικίας και ενηλίκων, με συνολικό αριθμό 326 σπουδαστών. Στο Christchurch και στο Wellington λειτουργούσαν επίσης ιδιαίτερα μαθήματα από εποίκους εκπαιδευτικούς με πολύχρονη πείρα.

Από το 1935 λειτουργεί με συνέπεια το Ελληνικό Σχολείο της Κοινότητας του Wellington με δασκάλους που διορίζει και εκμίσθωνε το Διοικητικό Συμβούλιο και από το 1978 με τη έμπρακτη συναντίληψη του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας. Η τοπική Κοινότητα, το 1998, διατηρούσε τρεις σχολικές μονάδες, ήτοι το απογευματινό σχολείο για τους σπουδαστές σχολικής ηλικίας, τα τμήματα ενηλίκων και τα τμήματα προσχολικής ηλικίας, τα οποία και επιδοτούνταν από την κυβέρνηση της Νέας Ζηλανδίας. Το Δημοτικό σχολείο λειτουργεί τρεις φορές την εβδομάδα από τις 4.00 μέχρι τις 5.40, ενώ το Σάββατο προσέρχονται για την εκμάθηση των Ελληνικών χορών. Χαρακτηριστικό της λειτουργίας του σχολείου είναι ο ασθενής δείκτης συγκράτησης του μαθητικού δυναμικού στις μεγάλες τάξεις, με αποτέλεσμα από τους 56 μαθητές, που φοιτούν σε αυτό, μόνον οι δέκα να είναι των τελευταίων τριών τάξεων. Στη διαμόρφωση της κατάστασης αυτής συντελεί η αδιαφορία των γονέων και η χαλαρή τους προδιάθεση προς την ελληνομάθεια.

Όνομα Φορέα	Αριθμός Σχολ. Μονάδ	Αριθμός Μαθητών	Ποσοστό διεθνικών	Ποσοστό αλλοεθνών
Εθνοτικά Σχολεία	10	303	21	5
Ιδιαίτερα Μαθήματα	-	24	5	-
ΣΥΝΟΛΟ	10	327	-	-

Πίνακας 25ος

Φορείς και σπουδαστές της Ελληνικής, ποσοστό σπουδαστών από διεθνικούς γάμους και ποσοστό αλλοεθνών σπουδαστών στη Νέα Ζηλανδία.

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1998)

Συντελεστικός παράγοντας της χαμηλής συγκράτησης είναι και η φοίτηση στις μικρές τάξεις από μαθητές μεγαλύτερης ηλικίας, γεγονός που τους οδηγεί στην έξοδο από το ελ-

ληνικό Δημοτικό, μόλις εγγραφούν στο κανονικό τους Γυμνάσιο. Αντίθετα, τα τελευταία τρία χρόνια σημειώνεται έμπρακτο ενδιαφέρον από μικρό αλλά σταθερό αριθμό αλλοεθνών Νεοζηλανδών, οι οποίοι επιθυμούν να εκμάθουν την Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα και παρακολουθούν τα τμήματα των ενηλίκων. Μεγάλος είναι επίσης ο αριθμός των Ελλήνων εποίκων δεύτερης και τρίτης γενιάς στα μεγάλα αστικά κέντρα, που επιστρέφει στα τμήματα των ενηλίκων, επανακαλύπτοντας τις ρίζες και την ταυτότητά τους. Το ελληνικό πρόγραμμα για τους ενήλικες διαθέτει τρία επίπεδα, των αρχαρίων με 25 σπουδαστές, των intermediate με τέσσερις και των προχωρημένων με τρεις. Οι τέσσερις εκπαιδευτικοί του Κοινοτικού σχολείου, αν και ατενίζουν το μέλλον με συγκρατημένη αισιοδοξία, διενκρινίζουν ότι απαιτείται σχετική διαφώτιση των γονέων, οι οποίοι ήδη είναι δεύτερης και τρίτης γενιάς. Οι ερωτηθέντες εκπαιδευτικοί, σχολιάζοντας την ασυνεπή φοίτηση των μαθητών, υποστήριξαν ότι το σύστημα διδασκαλίας δεν ήταν αμέτοχο ευθυνών. Η έλλειψη δραστηριοτήτων στην τάξη, η μη εναργής συμμετοχή των μαθητών, η έντονη διαφοροποίηση του συστήματος του ελληνικού σχολείου από το αντίστοιχο του κανονικού προβλήθηκαν ως αιτίες της ασυνεπούς φοίτησης.

Τα τμήματα προσχολικής ηλικίας άρχισαν το 1993, αρχικά στην αίθουσα των Ιθακησίων «Οδυσσέας», με πρωτοβουλία Ελλήνων γονέων και από το 1996 λειτουργούν στην κοινοτική αίθουσα. Τα τμήματα, που επιχορηγούνται από την Κυβέρνηση της Νέας Ζηλανδίας παρακολουθούσαν 33 παιδιά, ηλικίας 2-4 ετών, με τη συμμετοχή γονέων καθώς και των ηλικιωμένων συγγενών τους. Στο ναό λειτουργεί επίσης και εκκλησιαστική χορωδία, χωρίς όμως την εναργή συμμετοχή νέων της ομογένειας, οι οποίοι δεν ενθαρρύνονται ουσιαστικά για να συμμετέχουν.

Η Ελληνική Κοινότητα Αγίου Νεκταρίου, Hutt Valley, λειτουργούσε τάξεις ελληνικών προγραμμάτων για τους 26 μαθητές τους διαρκείας έξι ωρών εβδομαδιαίως. Η Ελληνική προσφερόταν ως μητρική γλώσσα, παρά το γεγονός ότι το 15% των σπουδαστών προερχόταν από μη ελληνόφωνο περιβάλλον. Ο εκπαιδευτικός του προγράμματος έδειχνε αισιοδοξία για το μέλλον της Ελληνικής στο Wellington, τονίζοντας ότι οι προδιαγραφές ήταν ισχυρές.

Το σχολείο του Αγίου Ανδρέα της Αρχιεπισκοπής, που ιδρύθηκε και λειτουργεί με συνέπεια από το 1972 στους χώρους της Μητρόπολης, είχε εγγράψει 35 μαθητές στις τάξεις του το 1998. Τα μαθήματα λειτουργούσαν τρεις ημέρες την εβδομάδα για ένα σύνολο πέντε ωρών. Τα βιβλία που χρησιμοποιούνταν ήταν αυτά του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας, ενώ προς τους μαθητές προσφέρονταν επιπλέον κείμενα και θέματα από αμερικανική και αυστραλιώτικη βιβλιογραφία. Οι εκπαιδευτικοί του σχολείου εξέφραζαν ικανοποίηση από την πρόοδο των μαθητών τους, η πλειοψηφία των οποίων ενδιέτριβαν στην ελληνομάθεια προκειμένου να διατηρήσουν την πολιτιστική τους φυσιογνωμία.

Ασυνεπείς από την άποψη της γλωσσικής συγκράτησης παρουσιάστηκαν το 1997 και οι τάξεις του ελληνικού σχολείου του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Κέντρου της κοινότητας του Auckland. Το Κέντρο ουσιαστικά αποτελεί αμάλγαμα της προσπάθειας των δύο οργανωμένων Ελληνικών Κοινοτήτων, που λειτουργούν στη μεγαλούπολη αυτή της Νέας Ζηλανδίας, μία εκ των οποίων είναι ενταγμένη στην Αρχιεπισκοπή. Το όλο σύστημα διδασκαλίας

είναι διαρθρωμένο σε τέσσερα επίπεδα και οι σπουδαστές των δύο πρώτων επιπέδων αποτελούν περίπου το 80% του συνολικού αριθμού των σπουδαστών του σχολείου. Το 25% των μαθητών δεν προέρχονται από αμιγώς ελληνικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα η ελληνική να προσφέρεται στο Auckland ως δεύτερη γλώσσα, αλλά και ως αντικείμενο εμπλουτισμού του ελληνικού πολιτισμού. Το σχολείο αναδιοργανώθηκε με την τοποθέτηση εκεί Ελληνίδας εκπαιδευτικού και τα βιβλία που χρησιμοποιούνται είναι της σειράς «*Μαθαίνω Ελληνικά*», «*Greek Scene*» από την Αυστραλία καθώς και η σειρά «*Νέα Ελληνικά για τους Ξένους*» του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου. Στις τάξεις των ενηλίκων προσφέρεται η σειρά των εκδόσεων *Νόστος, Ελληνικά Τώρα 1+1* και η δίγλωσση σειρά των εκδόσεων του Παπαλοΐζου από τις Η.Π.Α. Η μεθοδολογική προσέγγιση που εφαρμόζεται είναι η αναλυτικοσυνθετική και δίνεται έμφαση στη σωστή εκφορά των ήχων και φθόγγων της Ελληνικής φωνητικής.

Ο διαχωρισμός των μαθητών σε μικρές ομάδες με στόχο τη διεύρυνση και καλλιέργεια των επικοινωνιακών τους ικανοτήτων, η προτεραιότητα στη βελτίωση των προφορικών ικανοτήτων των σπουδαστών (κατανόηση και ομιλία) και η εμπέδωση στρατηγικής που ενθαρρύνει τη συμμετοχή των μαθητών (puzzles, magnetic letters) είναι μερικές από τις εφαρμοζόμενες μεθόδους. Οι εκπαιδευτικοί αξιολογούσαν την επίδοση των μαθητών ως ενθουσιώδη και τη γλωσσική απόδοσή τους ως εξαιρετική. Σε αρκετές περιπτώσεις είχαμε αναζωπύρωση της χρήσης της Ελληνικής στο σπίτι, ενώ περισσότερο θετική περιγράφηκε στα ερωτηματολόγια η απόδοση των ενηλίκων σπουδαστών. Η εμπέδωση των μαθημάτων στις αίθουσες του τοπικού Κολεγίου New Zealand Institute of Studies, σύμφωνα με την εκτίμηση των εκπαιδευτικών, παρά το γεγονός ότι προσδίδει υπερηφάνεια στους σπουδαστές με την ύψωση της ελληνικής σημαίας και την ύπαρξη πολιτιστικών εκδηλώσεων, στερεί τη λειτουργία ιδιόκτητου χώρου, όπου θα μπορούσαν μόνιμα να θεωρούνται τα ελληνικά γράμματα.

Η Ελληνική Κοινότητα του Christchurch διατηρούσε το 1998 σχολείο με ένα τμήμα σχολικής ηλικίας (24 μαθητές) και ένα ενηλίκων (23 μαθητές). Στα τμήματα προσέφερε τις υπηρεσίες του το 1997 ένας αποσπασμένος ιεροδιδάσκαλος και η κόρη του. Παρά το μικρό αριθμό των Ελλήνων της Κοινότητας του Christchurch, (σύμφωνα με την απογραφή του 1996 στο Christchurch διαβιούσαν μόνιμα περίπου 310 άτομα ελληνικής καταγωγής), η κατάσταση της Ελληνικής παραμένει ακμαία. Η προπολεμική μετανάστευση ενισχύθηκε μετά το 1946 με νέους μετανάστες καθώς και με τις λεγόμενες «νύφες του πολέμου», ενώ αρκετοί Έλληνες απέκτησαν αξιόλογη περιουσία με αποτέλεσμα να επιχορηγούν συλλογικές προσπάθειες του Ελληνισμού. Το 1965, η Γεωργία Νικολή ίδρυσε στην αίθουσα της εκκλησίας τις πρώτες τάξεις Ελληνικών με 40 μαθητές. Τα προγράμματα αυτά της ελληνομάθειας διατηρήθηκαν με συνέπεια μέχρι το 1990. Το σχολείο δεν επαναλειτούργησε μέχρι το 1996, όταν διορίστηκε για πρώτη φορά εκεί ο αποσπασμένος ιεροδιδάσκαλος Ιωάννης Καρλής, ο οποίος αναδιοργάνωσε το πρόγραμμα και απέσπασε συνολικά 47 μαθητές. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ιερέα από τα 11 παιδιά της μίας τάξης, μόνον τέσσερα μπορούσαν να γράφουν αυτό που ένιωθαν.

Μεγάλος επίσης παραμένει ο αριθμός των παιδιών σχολικής ηλικίας, που δεν παρακο-

λουθεί τις τάξεις του ελληνικού σχολείου (από τα περίπου 50 παιδιά ελληνικής καταγωγής της πόλης μόνον τα μισά παρακολουθούν Ελληνικά). Οι μαθητές δείχνουν ιδιαίτερη επάρκεια στην ανάγνωση και στην κατανόηση, ωστόσο, υστερούν στην ομιλία. Ο δείκτης της συγκράτησης στο Christchurch διατηρήθηκε στα πλαίσια του 80 στα εκατό, ήτοι από τους 24 μαθητές μόνον οι πέντε διέκοψαν τις σπουδές τους το 1997. Η πρόσβαση των μαθητών στο ελληνικό κοινοτικό σχολείο είναι εύκολη, ωστόσο, πρόβλημα δημιουργεί ο υψηλός δείκτης των διεθνικών γάμων (44% το 1997).

Οι σπουδαστές της Ελληνικής στη Νέα Ζηλανδία ενδιατρέφουν στη γλώσσα κυρίως για να διατηρήσουν την ταυτότητά τους και στη συνέχεια για να επικοινωνούν με την Ελλάδα και τους Έλληνες, γιατί αγαπούν την προγονική τους χώρα και τέλος για λόγους επαγγελματικών και ακαδημαϊκών. Γενικά, η νοοτροπία τους απέναντι στην ελληνομάθεια είναι συγκρατημένα θετική. Τα περισσότερα παιδιά δεν προσέρχονται με ευθυμία τονίζοντας ότι δεν ταυτίζονται με το σύστημα διδασκαλίας και τα προβληματίζει η έλλειψη δραστηριοτήτων στην τάξη. Η σύγκριση του Ελληνικού με το κατ' εξοχή νεοζηλανδικό τους σχολείο ασκεί στην ψυχολογία των παιδιών μια διαρκή πίεση με αποσταθεροποιητικούς αντίκτυπους. Η αδιάφορη ψυχολογική προδιάθεση των γονέων, η έμφαση στα σπορ, όσον αφορά τον ελεύθερο χρόνο, υποτονίζουν περισσότερο τη συνέπεια της φοίτησης.

Η έλλειψη πολύχρωμων και εικονογραφημένων βιβλίων στα ελληνικά σχολεία της Νέας Ζηλανδίας είναι εμφανής. Εξάιρεση αποτελεί η δουλειά που ετοίμασε στο Wellington η εκπαιδευτικός Ντίνα Βιάτου, με το εικονογραφημένο εγχειρίδιό της με τίτλο *«Η Ζωή Επισκέπτεται τη Γιαγιά»*. Πρόκειται για ένα φιλοτεχνημένο εγχειρίδιο με εικόνες από τη ζωή της Αυστραλίας και της Ελλάδας με πρωταγωνίστρια τη Ζωή και τη γιαγιά της. Το 1997, το πόνημα κρίθηκε διδακτικό βιβλίο από το Υπουργείο Παιδείας της Νέας Ζηλανδίας και μεγάλο μέρος του αποτέλεσε κεφάλαιο το βιβλίου με τίτλο *School Journal*. Στο τέλος του αγγλικού βιβλίου παρατίθεται ειδικό ελληνικό γλωσσάριο με τις λέξεις που χρησιμοποιούνται στην Αγγλική του ποικιλία.

4. 10 Η πολιτική της ελληνικής κυβέρνησης για την Ελληνική στην Αυστραλία

Με το διορισμό τριών Συμβούλων Εκπαίδευσης στη Μελβούρνη, το Σύδνεϋ και την Καμπέρα το 1977, αρχίζει η ζωντανή παρουσία των αποσπασμένων εκπαιδευτικών στην Αυστραλία. Το 1992, ο αριθμός των αποσπασμένων αυξήθηκε σε 64, για να μειωθεί το 1998, σε 59 εκπαιδευτικούς. Από την άποψη του γένους υπάρχει ισορροπία, αν και υπερέχουν αριθμητικά οι δάσκαλοι σε πλήρη συμφωνία με τις ανάγκες της ελληνογλωσσης εκπαίδευσης, που εμποδώνεται κυρίως στην πρωτοβάθμια παιδεία. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας, ο θεσμός της αποστολής των αποσπασμένων εκπαιδευτικών στοιχίζει στο Ελληνικό δημόσιο ετησίως \$3.480.000 χωρίς να συνυπολογίζεται το ποσό, που δαπανάται για την αποστολή βιβλίων και εποπτικών οργάνων. Η σχετική δαπάνη είναι υψηλότερη επίσης αν υπολογισθούν τα εισιτήρια που καταβάλλοντα και τα συναφή με την απόσπαση. Το Υπουργείο Παιδείας μεριμνά μεθοδευμένα από το 1956 επίσης για την αποστολή χιλιάδων τόμων σχολικών βιβλίων, κατά κύριο λόγο αναγνωστικών αλλά και βοηθητικών εγχειριδίων Ιστορίας, Γεωγραφίας και Θρησκευτικών.

Οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί, καθώς και αυτοί που έχουν εποικήσει την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία αντιμετωπίζουν αυστηρούς συνδικαλιστικούς περιορισμούς και δεν αναγνωρίζονται ως ισότιμοι, προκειμένου, διοριζόμενοι στα ομογενειακά ημερήσια σχολεία, να αναλάβουν αυτόνομα τις τάξεις τους. Σχεδόν όλοι, αν και εκτελούν πλήρες πρόγραμμα, διορίζονται τυπικά ως βοηθοί στα ημερήσια δίγλωσσα Ελληνικά, ενώ μεγάλο μέρος της προσφοράς τους δαπανάται στα απογευματινά σχολεία των Κοινοτήτων και της Αρχιεπισκοπής. Ορισμένοι από αυτούς διορίζονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην Αδελαΐδα, Μελβούρνη και Σύδνεϋ, όπου και προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε γλωσσικά εργαστήρια, φροντιστηριακά τμήματα, σε ερευνητικά προγράμματα και Αρχαία. Αρκετοί εκπαιδευτικοί αναλώνουν πολύ χρόνο στην προετοιμασία της ύλης και ασκήσεων, ενώ σημαντικός αριθμός ασχολήθηκε με την προσαρμογή κειμένων στο γλωσσικό και γνωσιολογικό επίπεδο των παιδιών.

Πολιτεία	Δάσκαλοι	Καθηγητές	Άνδρες	Γυναίκες
Βικτώρια	15	8	9	14
N.N.O.	12	3	8	7
N.A.	10	2	6	6
Τασμάνια	1	0	1	0
Δ.Α.	4	0	2	2
Καμπέρα	0	1	1	0
N.Z.	1	2	2	1
ΣΥΝΟΛΟ	43	16	29	30

Πίνακας 26ος

Ελλαδίτες διορισμένοι εκπαιδευτικοί στην Αυστραλία/Ν.Ζηλανδία

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1998).

Ο θεσμός της απόσπασης ελλαδιτών εκπαιδευτικών γνώρισε την τελευταία πενταετία τη συγκρατημένη αντίδραση των ομογενών εκπαιδευτικών, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, εξαιτίας του ανεργιακού κλίματος, που έπληξε την Αυστραλία, ενώ επιδοκιμάστηκε στις πόλεις με περιορισμένο αριθμό Ελλήνων εποίκων. Μεγαλύτερη ήταν η αντίδραση των ομογενών εκπαιδευτικών στο Σύδνεϋ, ενώ περισσότερο ανεκτική και αποδεκτή ήταν η νοοτροπία των συναδέλφων τους στη Μελβούρνη και την Αδελαΐδα. Οι ομογενείς εκπαιδευτικοί και μαθητές των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων διατύπωναν την άποψη ότι οι αποσπασμένοι, παρά την υψηλή γλωσσική κατάρτισή τους, υστερούσαν, διότι δεν γνώριζαν την ψυχολογία και εν γένει νοοτροπία του μαθητή και την εκπαιδευτική παράδοση της Αυστραλίας.

Οι διευθυντές των Κολεγίων περιέγραφαν τους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς ως «ενθουσιώδεις», αλλά χαρακτήριζαν τη συνεργασία μαζί τους ως ελλιπή και προβληματική, εξαιτίας κυρίως της ασυνεπούς και καθυστερημένης απόσπασής τους και του ωραρίου που ακολουθούν, το οποίο υπακούει σε περιορισμούς του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας. «Θα ήταν προτιμότερο να μας διέθεταν μέρος των εξόδων που καταβάλλει το ελληνι-

κό δημόσιο για την απόσπασή τους, ώστε να διορίζουμε εκπαιδευτικούς από την Αυστραλία, οι οποίοι είναι προσιτότεροι στα παιδιά και κατανοούν εναργέστερα το σύστημα και τη δόμηση της εκπαίδευσης», τόνισε διευθύντρια πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ημερήσιου Ελληνικού Κολεγίου του Σύδνεϋ.

Οι δυσκολίες, που γεννά το αυστραλιανό περιβάλλον στους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς, θα μπορούσαν να ξεπεραστούν μερικώς με την καθιέρωση στην Αυστραλία ειδικών επιμορφωτικών σεμιναρίων. Η εμπέδωση ενός ειδικού παιδαγωγικού προγράμματος, που θα απέβλεπε στην εξοικείωση των αποσπασμένων πριν από το διορισμό τους σε οργανικές θέσεις, θα ήταν αναγκαίο να εφαρμοσθεί. Τα προγράμματα επιμόρφωσης θα μπορούσαν να αναφερθούν στο αυστραλιανό εκπαιδευτικό σύστημα, στην κατάσταση της Ελληνικής στην Αυστραλία από κοινωνιο-γλωσσολογική προσέγγιση, στη συγκριτική εκπαιδευτική πραγματικότητα Ελλάδας-Αυστραλίας, στη σύντομη Ιστορία της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, στη σύντομη Ιστορία του Ελληνισμού της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, στην ψυχολογία παιδιού Αυστραλίας, στην κοινωνικο-οικονομική διάθρωση της ομογένειας και της Αυστραλίας, στην αδρομερή εξέταση της βιβλιογραφίας που αναφέρεται στη δομή και τη σύνθεση του Ελληνισμού της Ωκεανίας, στη δόμηση και οργάνωση της αυστραλιανής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες, στο ρόλο και τις προοπτικές των αποσπασμένων εκπαιδευτικών κ.λπ.

Πολλοί αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί στις συνεντεύξεις τους υποστήριξαν ότι δεν υπήρχε πρόνοια επιμόρφωσης των αποσπασμένων εκπαιδευτικών ούτε στην Ελλάδα ούτε στη χώρα αποστολής τους, με αποτέλεσμα να αυτοσχεδιάζουν και να αδυνατούν να κατανοήσουν τις διαφορές του νέου συστήματος:

«Δυστυχώς οφείλω να πω ότι όταν φύγαμε από την Ελλάδα ήμασταν πρόβατα επί σφαγή. Το παραμικρό σεμινάριο, οι παραμικρές οδηγίες- έστω και γραπτές- που να υποδεικνύουν το αντικείμενο που θα κληθούμε να αντιμετωπίσουμε. Όλα αυτά τα θέματα δημιουργούν μια τεταμένη κατάσταση, η οποία επανέρχεται στο κανονικό μετά από μεγάλο χρονικό διάστημα που έχει χαθεί για όλους. Σωστή ενημέρωση των εκπαιδευτικών, σωστά αναλυτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα, σωστή προσέγγιση των παιδιών, ευελιξία, σωστά βιβλία, αρμονική συνεργασία με τις κατά τόπους κοινότητες και σχολικές επιτροπές, αποτελούν κατά τη γνώμη μου τα στοιχεία εκείνα που πρέπει να προσεχθούν και να αντιμετωπισθούν με τον κατάλληλο τρόπο ώστε να έχουμε θετικά αποτελέσματα.»

Η παρουσία αποσπασμένων εκπαιδευτικών στήριξε οικονομικά τα κοινοτικά απογευματινά περιορίζοντας τα λειτουργικά τους έξοδα κατά εκατοντάδες χιλιάδες δολάρια. Ιδιαίτερα ευεργετική και εναργής ήταν η προσφορά υπηρεσιών τους στα ημερήσια δίγλωσσα σχολεία, όπου η παρουσία τους ήταν ευεργετική, διότι με τον ενθουσιασμό τους στήριξαν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα και βοήθησαν το σχολικό προϋπολογισμό. Άκρως χρήσιμη και εποικοδομητική κρίνεται η παρουσία των αποσπασμένων εκπαιδευτικών και στα επαρχιακά κέντρα, όπου επιτελούν αξιόλογο έργο εκπαιδευτικής και αποστολικής διακονίας, ιδιαίτερα στη Νέα Ζηλανδία.

Σημειώσεις

1. Τα σχολεία που διατηρούσαν ελληνόγλωσσα προγράμματα στη Βικτώρια ήταν τα εξής: **Πρωτοβάθμια:** Bellview PS, Brunswick North PS, Brunswick East PS, Clarinda PS, Clayton PS, Clayton East PS, Clifton Hill PS, Burwood PS, Coburg Preston PS, Coburg West PS, Fairfield PS, Lalor North PS, Merri Creek, Northcote PS, Prahran PS, Preston South PS, Richmond PS, Sunshine Heights PS, Wales Street PS, Westgarth Street PS, Yarra και Yawarra PS. **Δευτεροβάθμια:** Balwyn HS, Brunswick HS, Caulfield Park HS, Eumemmering HS, Footscray-Yarraville HS, Forrest Hill, Glen Eira, Kew HS, Lakeside HS, Lalor HS, Lynall Hall HS, Lyndale HS, Northcote HS, Pascoe Vale HS, Preston Girls HS, Reservoir District HS, South Oakleigh HS, Strathmore HS, Sunshine HS, Templestowe College, Thornbury Darebin HS, Westall HS και Wheelers Hill HS).

2. Τα σχολεία που προσφέρουν την Ελληνική το 1997 είναι: Arnecliff, Athelstane, Bankstown, Belmore North, Belmore South, Brighton-Le-Sand, Canterbury, Hampton Park, Connells Point, Drummoyne, Dulwich, Earlewood, Eastlakes, Ferncourt, Gardeners, Hamilton South, Kensington, Kingsgrove, Maroubra, Marrickville, Marrickville West, Mascot, McCallum's Hill, Stanmore, Tempe και Wilkins.

3. Πηγή: Υπουργείο Παιδείας Βορείας Επιχράτειας

4. Συνέντευξη Α. Μ. Τάμη με Σ. Παπασάββα, 19 Δεκεμβρίου 1997

5. Τα κυβερνητικά εκπαιδευτικά ιδρύματα που προσέφεραν ελληνόγλωσσα προγράμματα ήταν: **Πρωτοβάθμια:** Allenby Gardens, Barmera, Berri, Brompton, Challa Gardens, Clapham, Hobdogla, Howandilla, Unley, Dernancoort, Devitt Avenue, Direc, Eduardstown, Glossop, Goodwood, Highgate, Karrendi, Kilkenny, Lockleys North, Loveday, Memorial Oval, Nicholson Avenue, North Summit, Norswood, Paradise, Port Adelaide, Prospect, Renmark, Renmark Junior, Renmark West, Richmond, Torrensville, Virginia, Woodville **Δευτεροβάθμια:** Adelaide, Croydon, Daws Road, Glossop, Norswood Morialta, Renmark, Hailsworth, Salisbury East, Salisbury, Underdale, Unley, Whalla, Woodville και το δίγλωσσο πρόγραμμα στο Cooper Pedy Area School.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΕΣ

5.1 Αναλυτικά Προγράμματα και διδακτικό υλικό

Ένα μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών (61%) μαρτυρούσε ότι, ενώ το υπάρχον διδακτικό υλικό ήταν σχετικά επαρκές, πρόβλημα προκαλούσε ουσιαστικά η ανεπάρκεια του χρόνου διδασκαλίας και η προσήλωση των ελλαδογεννημένων κυρίως δασκάλων σε αναχρονιστικές μεθόδους διδασκαλίας. Κύριος άξονας διδακτικής εμπέδωσης των εκπαιδευτικών αυτών παρέμενε η αναλυτικο-συνθετική μέθοδος, ενώ η έμφαση στο μορφοσυντακτικό με το μονιστικό, ρυθμιστικό τρόπο εμπέδωσης είναι σχεδόν δογματική. Οι αυστραλογεννημένοι, εκπαιδευμένοι και καταρτισμένοι με περισσότερο σύγχρονες θεωρητικές μεθόδους, ακολουθούν περιγραφικό σύστημα στη διδασκαλία του ελληνικού τυπολογικού και επιλέγουν μεθόδους και θέματα διδασκαλίας περισσότερο προσιτές στις ανάγκες, στη γλωσσική κατάρτιση και στην εν γένει ψυχολογική προδιάθεση των μαθητών τους.

Αναχρονιστικό και επιζήμιο χαρακτηριζόταν επίσης το περιεχόμενο των υπαρχόντων αναλυτικών προγραμμάτων διδασκαλίας, σε σχέση και συνάφεια με τα χρησιμοποιούμενα εγχειρίδια, σχεδόν από όλους τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το επίπεδο της διδασκαλίας, η δομή των μαθημάτων απέτρεπαν την εκμάθηση της γλώσσας από αλλόγλωσσους. Σε όλες τις πολιτείες σημειωνόταν μαζική έξοδος των σπουδαστών μη ελληνικής καταγωγής μετά τη δεύτερη τάξη του Γυμνασίου.

Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των εξ Ελλάδας προσοντούχων εκπαιδευτικών (71%) εφάρμοζε κυρίως στα παροικιακά απογευματινά και Σαββατιανά σχολεία αναλυτικά προγράμματα με έμφαση την καλλιέργεια της μορφοσυντακτικής δεξιότητας, ώστε να επιτευχθεί βελτίωση και των τεσσάρων επιπέδων της γλώσσας των μαθητών (ανάγνωση, γραφή, ομιλία και κατανόηση). Οι αυστραλογεννημένοι εκπαιδευτικοί κατανοούν ωστόσο στην πλειοψηφία τους (76%) ότι τα πρακτικά οφέλη, που πρέπει να αποκομίσουν οι μαθητές τους από την εκμάθηση της Ελληνικής, ως οργάνου επικοινωνίας των μελών της δεύτερης και τρίτης γενιάς, θα πρέπει να έχουν σχέση με την εκφραστικότητά τους, η οποία παρουσιάζεται αισθητά απλή και αποχρωμαμένη. Ιδιαίτερη σημασία δίνουν οι αυστραλογεννημένοι εκπαιδευτικοί στην αποθεράπευση των βασικών λαθών, που έχουν σχέση με τον παρατονισμό, τα ανακόλουθα και το λεξιλόγιο, την ανυποταξία στο κλιτικό σύστημα της Ελληνικής εξαιτίας της εμφανούς έλλειψης αφομοιωτικών μηχανισμών και την επίδραση των κλιτικών κανόνων της Αυστραλιανής.

Ενώ για τη διδασκαλία ορισμένων «εμπορικών» γλωσσών, συμπεριλαμβανομένων της Γαλλικής και της Γερμανικής, έχουν κυκλοφορήσει πολυτελέστατες εκδόσεις, που προσελκύουν τους μαθητές και διεγείρουν αισθησιακά την ψυχολογική τους προδιάθεση, για την

Ελληνική ο αριθμός των εκδόσεων που θα μπορούσε να κριθεί ως ικανός προς συναγωνισμό είναι σίγουρα ανεπαρκής. Παρά την επιδειχθείσα μεθοδευμένη κυβερνητική πρόνοια των τελευταίων ετών, από πλευράς Ελλάδας και τις κάποιες επιχορηγήσεις, φτωχότατος παραμένει ο αριθμός των ικανοποιητικών εκδόσεων.

Κατά την παρέλευση της τελευταίας εικοσαετίας εκδόθηκαν στην Αυστραλία πάνω από ογδόντα βιβλία με στόχο τη βελτίωση και προσιτότητα των προγραμμάτων της διδασκαλίας της Ελληνικής. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 κυκλοφόρησαν βιβλία που επιμελήθηκαν εκπαιδευτικοί, φιλόλογοι και παιδαγωγοί με περιορισμένα αποτελέσματα. Το 1972, ο εκπαιδευτικός Χάλτης εξέδωσε έξι αναγνωστικά και τρία βιβλία ιστορίας, το 1973 οι Κασαπίδης και Τάμης εξέδωσαν έξι αναγνωστικά, τέσσερα βιβλία ιστορίας και μία Γραμματική, ο Σύμβουλος Εκπαίδευσης Π. Λιβεριάδης επιμελήθηκε το 1981 μια σειρά από αναγνωστικά για λογαριασμό του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας, για τα οποία αρχικά απέσπασε απόφαση έκδοσης αλλά τελικά ανακλήθηκε το 1982, τα Υπουργεία Παιδείας της Νοτίου Αυστραλίας και Βικτώριας, σε μια διυπουργική προσπάθεια, με εργασιακό τίτλο «*Ελληνικό Πρόγραμμα Υλικού Διδασκαλίας*» (Greek Curriculum Project) εξέδωσαν στην περίοδο 1980-1983 εννέα βιβλία ενοτήτων, 70 ιστορίες, ένα βιβλίο βοηθητικού υλικού, ένα βιβλίο οδηγιών για τους δασκάλους, αφίσες για προφορική έκφραση και μία κασέτα με τραγούδια. Βιβλία που εκδόθηκαν και χρησιμοποιούνται συγκαρινά για τις ανάγκες των μαθητών μεταξύ άλλων είναι και αυτά που εκπόνησαν η Γιώτα Κριόλλης-Kevans (1983-1985), ο D. Krouz (1985,1989), η Αγγελική Θεοδοσιάδη στη Δ.Α. (1989), η Ματούλα Μαχαίρα-Δουβαρτζίδα (1989,1996) στη Βικτώρια, και η Ελένη Γλαρού στη Ν.Α. (1992).

Η καταλληλότητα και η σχετικότητα των εγχειριδίων και των αναγνωστικών που χρησιμοποιούνται στα ελληνόγλωσσα προγράμματα στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία, υπήρξε αντικείμενο πολλών επιστημονικών συνάξεων, σεμιναρίων και συνεδρίων εκπαιδευτικών. Αμφότερες οι λειτουργίες τους αποτελούν ακόμη θέμα αμφισβήτησης από εκπαιδευτικούς, κοινωνιο-γλωσσολόγους και ψυχολογολόγους. Επί του παρόντος, παρά την ακαταλληλότητα των ελλαδικών εγχειριδίων, τα βιβλία του Οργανισμού είναι τα πλέον ευρέως χρησιμοποιούμενα στην Ωκεανία (68% των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων), ιδίως στα προγράμματα που επιμελούνται οι εκκλησιαστικοί και κοινοτικοί φορείς. Το πλήθος των οπτικών εικόνων, των θεμάτων και των παραστάσεων που μαρτυρούν τα βιβλία αυτά δεν συνάδουν με την αυστραλιανή πραγματικότητα, και κατά συνέπεια ευρίσκονται σε πλήρη πνευματική διάσταση με τους μαθητές. Από την άλλη, το κεκτημένο γνωσιολογικό επίπεδο και ο δείκτης γλωσσικής επάρκειας των παιδιών που καλούνται να σπουδάσουν την Ελληνική μέσα από τα εγχειρίδια αυτά, βρίσκονται σε πλήρη ασυμφωνία με τις απαιτήσεις γλωσσικής κατάρτισης των βιβλίων. Το ανακόλουθο αυτό, που προκαλείται από την ανικανότητα των αυστραλογεννημένων μαθητών να ανταποκριθούν σε κείμενα που προϋποθέτουν ανώτερη γλωσσική επάρκεια και οι φοβερές και ανυπέρβλητες ψυχολογικές δυσκολίες που γεννιούνται στην ψυχοσύνθεση των μαθητών, τους οδηγεί συχνά να προτιμήσουν την εύκολη λύση της εξόδου από τα ελληνόγλωσσα προγράμματα.

Με εξαίρεση ίσως τη συγκέντρωση διδακτικού υλικού από το Σύλλογο Δασκάλων Νεοελληνικής της Βικτώριας, που ολοκληρώθηκε το 1994, δεν λειτουργεί στην Αυστραλία, ένας

ενιαίος και συστηματικός φορέας υπεύθυνος για θέματα διδακτικής στρατηγικής, σχεδιασμού και εφαρμογής, ούτε και για τη συστηματική δημιουργία αναλυτικών προγραμμάτων διδασκαλίας. Κατά το παρελθόν επίσης συνεργάστηκαν τα Υπουργεία Παιδείας της Νοτίου Αυστραλίας και της Βικτώριας με στόχο τη συγγραφή αναγνωστικών για τις ανάγκες των μαθητών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το όλο έργο ολοκληρώθηκε με επιτυχία, εκδόθηκε μια σειρά από πολύχρωμα αναγνωστικά για τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού, ωστόσο η εφαρμογή τους στο όλο σύστημα των σχολείων δεν προχώρησε. Παράλληλες προσπάθειες από εκπαιδευτικούς, συγγραφείς και φιλόλογους, παρέμειναν μέσα στα πλαίσια του αυτοσχεδιασμού και δεν απέσπασαν την καθολική αποδεκτικότητα των υπόλοιπων εκπαιδευτικών και κοινοταρχών.

Η έλλειψη, προσιτών προς τις ανάγκες των παιδιών, βιβλίων και εποπτικού υλικού αποτέλεσε σημαντικό κίνητρο απόκλισης από τις ελληνικές σπουδές. Η απόκλιση υπήρξε εντονότερη στις μεγάλες τάξεις του Λυκείου, όπου οι δυσκολίες των κειμένων που τους δίνονταν προς ανάλυση και μελέτη, τους αποθάρρυναν με αποτέλεσμα να εγκαταλείψουν τις σπουδές γενικότερα. Το πρόβλημα για την Ελληνική επικεντρώνεται στο εξής σημείο: Όλες οι γλώσσες, ακόμη και η Ιταλική, προσφέρονται στην Αυστραλία ως ξένες γλώσσες. Κατά συνέπεια η δομή του προγράμματος διδασκαλίας έχει σχεδιασθεί κατά τρόπο που να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις ανάγκες των αρχαίων και των αλλοεθνών. Τα κείμενα και τα θέματα είναι ευκόλως προσιτά, και η πρόσβαση εναρμονισμένη, επομένως είναι εύκολα να διδαχθούν και να αφομοιωθούν. Με την Ελληνική ακολουθείται η κειμενολογία του παρελθόντος, η οποία και διαιωνίζεται με διασκευές και αναπροσαρμογές που δεν ευνοούν την απρόσκοπτη εκμάθηση της γλώσσας. Οι υποψήφιοι μαθητές γλωσσών προτιμούν κατά συνέπεια την Ιταλική, τη Γαλλική ή την Ισπανική, από την Ελληνική, διότι το επιθυμητό επίπεδο κατάρτισης στις γλώσσες αυτές είναι λιγότερο απαιτητικό από αυτό της Ελληνικής, η οποία εξακολουθεί λανθασμένα να στοχεύει στους ελληνικής καταγωγής μαθητές, και μάλιστα με εξωπραγματικές απαιτήσεις. Ωστόσο, δεν λείπουν και αυτοί που υποστηρίζουν ότι η γλωσσική αναπροσαρμογή και τα προσιτά κείμενα στις ανάγκες των μαθητών δεν θα φέρουν περισσότερους μαθητές. Οι οπαδοί της άποψης αυτής καταφεύγουν στην επιχειρηματολογία ότι η εξεταστέα διδακτική ύλη των Γερμανικών, για παράδειγμα, είναι περισσότερο απρόσιτη από την Ελληνική, ενώ υπάρχει επίσης και η περίπτωση αλλοεθνών μαθητών οι οποίοι διαγωνίστηκαν στην Ελληνική σε επίπεδο εισαγωγικών πανεπιστημιακών εξετάσεων και επρώτευσαν.

Αναφορικά με την ακαταλληλότητα των βιβλίων που συνέχιζε να αποστέλνει γενναϊόδωρα η Ελληνική Κυβέρνηση, έγραφε ο αποσπασμένος εκπαιδευτικός Χρήστος Σαμαράς:

«Εκείνο που προέχει να αντιληφθούμε είναι ότι τα ελληνικά βιβλία δεν είναι κατάλληλα για τους ελληνόπαιδες του εξωτερικού. Πρέπει να γίνει σοβαρή προσπάθεια δημιουργίας καινούργιων βιβλίων που να ταυτίζονται με το γνωστικό επίπεδο των παιδιών. Να μην αφήνονται όλα στη καλή διάθεση του εκπαιδευτικού ο οποίος προσπαθεί να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες για να ενστερνίσει τις γνώσεις και τις αρχές που είναι απαραίτητο να μεταδοθούν. Εμείς εδώ έχουμε φτιάξει τα δικά μας «βιβλία», βασιζό-

μενοι σε διάφορα κείμενα γλώσσας, γραμματικής, ιστορίας, γεωγραφίας και θρησκευτικών που βρίσκουμε σκόρπια σε διάφορα βιβλία, ώστε να συμπλέουμε και με το γνωστικό επίπεδο των παιδιών, αλλά και να κάνουμε το σχολείο πιο ελκυστικό, γιατί είναι γνωστό ότι ως δεύτερο σχολείο αντιμετωπίζεται από τα παιδιά όπως στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν οι μαθητές τα φροντιστήρια...»

(Συνέντευξη αποσπασμένου Εκπαιδευτικού Χρήστου Σαμαρά, διορισμένου στο Κέντρο Ελληνικής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, 1997).

Πολλοί εκπαιδευτικοί Πολιτειών με χαμηλό δείκτη συγκέντρωσης Ελληνισμού (Βοιβάνη, Πέρθη, Χόμπαρτ, Νέα Ζηλανδία), με εξαίρεση το Ντάργουιν, διατηρούσαν την άποψη ότι το μέλλον της Ελληνικής σε παιδιά της σχολικής ηλικίας, αν και παρουσιάζεται ομιχλώδες εξαιτίας της έλλειψης συστηματικής βιβλιογραφικής υποδομής, η χρήση βιβλίων με θεματικές ενότητες που αναπτύσσουν τις ομιλητικές ικανότητες των παιδιών, οδήγησε σε μεγαλύτερη συγκράτηση προς την Ελληνική και καλλιέργησε στενότερη συνεπή παρακολούθηση. Οι ίδιοι εκπαιδευτικοί παρατηρούσαν ότι τα τμήματα των ενηλίκων σημείωναν επιτυχία από την άποψη της προσέλκυσης σπουδαστών, με διαρκώς αυξανόμενο τον αριθμό των σπουδαστών μη ελληνικής καταγωγής, για τους οποίους θα πρέπει επίσης να ληφθεί συστηματική πρόνοια.

Στη Νότια Αυστραλία και στη Νέα Νότια Ουαλία, προκειμένου να ξεπεραστούν οι δυσκολίες που σχετίζονται με το απόρσιτο των κειμένων της ύλης διδασκαλίας, ιδιαίτερα στις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου, και προκειμένου να δημιουργήσουν κίνητρα για να συνεχισθεί απρόσκοπτα η εκμάθηση της Ελληνικής, ακόμη και από αλλοεθνείς καθώς και «κρυπτοδιγλωσσους» (false bilinguals), καθιέρωσαν δύο διαφορετικά μαθησιακά επίπεδα κειμένων: (α) Το Εκτενόμενο Πρόγραμμα Διδασκαλίας (Extended Syllabus) για αρχαρίους και «κρυπτοδιγλωσσους» και το εντατικό (accelerated) για όσους άρχισαν την εκμάθηση της Ελληνικής στις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου, στη ΝΑ και (β) Το Ειδικό Πρόγραμμα Διδασκαλίας (Specialist Syllabus) για τους προχωρημένους μαθητές και για τους Intermediates στη Ν.Ν.Ο. Στη Ν.Ν.Ο. επίσης λειτουργεί και ένα τρίτο επιπλέον πρόγραμμα προσαρμοσμένο στις ανάγκες των μαθητών που ξεκίνησαν Ελληνικά στις τελευταίες τάξεις του Λυκείου και αποσκοπεί να τους καλλιεργήσει αποκλειστικά σχεδόν τις επικοινωνιακές τους ικανότητες. Η Βικτώρια συνεχίζει να προσφέρει μόνον ένα πρόγραμμα διδασκαλίας, με αποτέλεσμα να σταματούν τις σπουδές τους οι αλλοεθνείς στην πρώτη τάξη του Λυκείου.

Εγγενές πρόβλημα για τα βιβλιογραφικά δεδομένα της Αυστραλίας παραμένει η τυραννία της απόστασης από την Ελλάδα και την Ευρώπη γενικότερα. Για διάφορους λόγους, οι τιμές των εισαγομένων βοηθητικών βιβλίων, ιδιαίτερα των βιβλίων που εισάγονται από τις ΗΠΑ και την Αγγλία βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα. Ιδιαίτερα προβληματική, και κατά συνέπεια αποτρεπτική, είναι η κατάσταση με το έγχρωμο παιδικό βιβλίο. Η κατάσταση αυτή επενεργεί ως αντικίνητρο στην αγορά των βιβλίων για λόγους εκπαιδευτικούς. Η λειτουργία ειδικών τμημάτων για αρχαρίους στη δευτεροβάθμια παιδεία, προϋποθέτει κατάλληλη βιβλιογραφική υποδομή και ανάλογο υλικό. Ωστόσο, η κατάσταση με την Ελληνική δείχνει

ότι τα ελληνόγλωσσα προγράμματα για αρχαρίους δεν έχουν ξεπεράσει την εμβρυακή τους ακόμη ηλικία, ιδιαίτερα από την άποψη του βοηθητικού υλικού διδασκαλίας, σε σύγκριση με τις άλλες γλώσσες και ιδιαίτερα την Ιαπωνική, Ινδονησιακή και τη Γερμανική. Το οπτικο-ακουστικό υλικό σε θέματα πολιτισμού και ιστορίας είναι επίσης ανεπαρκές. Τα ελάχιστα θέματα που υπάρχουν είναι ήδη αναχρονιστικά και δεν εντυπωσιάζουν. Σε πολλά από αυτά παρουσιάζεται μια εξωπραγματική Ελλάδα, στις δύσκολες ημέρες που ακολούθησαν τον πόλεμο και τη μετανάστευση. Σε αρκετά θέματα η γλώσσα που χρησιμοποιείται εμπεριέχει πολλά στοιχεία της Καθαρεύουσας.

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί διατηρούσαν επίσης την άποψη ότι πολλές βιβλιοθήκες δεν είχαν ανανεώσει το βιβλιογραφικό και το εποπτικό υλικό διδασκαλίας τους, με αποτέλεσμα να μην είναι σχετικό με τις ανάγκες των μαθητών τους. Η έλλειψη, για παράδειγμα, βιντεοκασετών, ντοκιμαντέρ και ταινιών με αντικείμενο τον πολιτισμό και τις τέχνες στην Ελλάδα, στις βιβλιοθήκες και τα πολυπολιτιστικά κέντρα είχε αρνητικές συνέπειες στην απρόσκοπτη λειτουργία των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων. Το υλικό που υπήρχε στη διάθεση των εκπαιδευτικών το 1998 εισαγόταν κυρίως από την Ελλάδα και τις ΗΠΑ και αυτό χρησιμοποιούσαν κατά κύριο λόγο οι εκπαιδευτικοί (60%), ενώ το άφθονο, μετά το 1990, υλικό που παραγόταν στην Αυστραλία άρχισε να προσελκύει τους υπευθύνους των σχολείων την τελευταία τριετία.

Επί του παρόντος, η Ελληνική δεν ανέπτυξε μηχανισμούς που να επιτρέπει το συναγωνισμό της με άλλες κύριες γλώσσες των εθνοτικών ομάδων της Αυστραλίας. Το μεγάλο σχετικά ποσοστό των αλλοεθνών και αλλόγλωσσων που επιλέγει την Ελληνική στηρίζει την απόφασή του στο ότι είναι μια γλώσσα που προσφέρει το σχολείο, ότι στη χώρα διαβιώνει συμπαγής πληθυσμός Ελλήνων εποίκων αλλά και στο κλέος του ελληνικού πολιτισμού. Η Ελληνική μπορεί να καταστεί ανταγωνιστική, παρά τις αδυναμίες που διατηρεί στο χώρο της επαγγελματικής αποκατάστασης, εφόσον δρομολογήσει οργανωμένα αναλυτικά προγράμματα, που δίνουν ισοβαρή έμφαση τόσο στη γλωσσική επάρκεια όσο και στην πολιτιστική καλλιέργεια, εφόσον εκτυπώσει κατάλληλα βιβλία και προωθήσει εμπορικά κίνητρα για εκμάθησή της.

5.2 Χαρακτηριστικά του μαθητικού πληθυσμού

Ο μαθητικός πληθυσμός που ενδιαφέρει στα ελληνόγλωσσα προγράμματα, σχεδόν αποκλειστικά των Κυβερνητικών σχολείων, απαρτίζεται από ομογενείς και αλλοεθνείς ή παιδιά διεθνικών γάμων, τουλάχιστον μέχρι και το δέκατο χρόνο των σπουδών. Στη συνέχεια, ο αριθμός των αλλοεθνών σχεδόν ισοπεδώνεται. Από την άποψη του φύλου, σημειώνεται αρμονία στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση μεταξύ των μαθητών και των μαθητριών (49:51). Στην τριτοβάθμια όμως εκπαίδευση υπερισχύουν οι φοιτήτριες στα προπτυχιακά τμήματα σε αναλογία 75:25, ενώ οι φοιτητές υπερισχύουν αριθμητικά στις μεταπτυχιακές σπουδές (68%). Από την άποψη της ηλικίας, η συντριπτική πλειοψηφία των σπουδαστών της Ελληνικής σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης είναι σχολικής ηλικίας (87%). Η δυναμική της εθνοτικής προέλευσης των σπουδαστών της Ελληνικής, καθώς και των αριθμών τους είναι συνακόλουθο των κινήτρων, που δημιουργεί το κρατικό σύστημα

και η οργανωμένη ομογένεια για την εκμάθηση της Ελληνικής (βλέπε παρακάτω). Ιστορικά έχει αποδειχθεί, ότι η εκμάθηση της Ελληνικής από αλλοεθνείς σπουδαστές είναι εφικτή και αποτελεσματική.

5.3 Κοινωνικοπολιτιστικές προϋποθέσεις των μαθητών

Αναπτύχθηκαν, αναλύθηκαν και ερμηνεύθηκαν σε προηγμένα κεφάλαια οι κοινωνικο-οικονομικές προϋποθέσεις, που επιδρούν ψυχολογικά και προδιαθέτουν τη νοοτροπία των σπουδαστών υπέρ ή κατά της εκμάθησης της Ελληνικής. Στην ενότητα αυτή θα επιχειρηθεί αδρομερής ανάλυση της μαθητικής προδιαθετικής νοοτροπίας.

Αρκετοί υπηρεσιακοί παράγοντες των Υπουργείων και εκπαιδευτικοί επέκριναν τη νοοτροπία των μαθητών της Ελληνικής όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους επιλέγουν να τη διδαχθούν και να τη διατηρήσουν. Οι εκπαιδευτικοί υποστήριζαν ότι κίνητρο των μαθητών αποτελούσε η ευκολία στις σπουδές τους, και η μειωμένη επίδοση και εργασία που απαιτούνταν, επειδή ήδη είχαν τη σχετική γλωσσική υποδομή από το σπίτι. Η σχετική έρευνα που διεξήχθη ανάμεσα σε 400 περίπου μαθητές, υποψηφίους των εισαγωγικών εξετάσεων του Πανεπιστημίου στη Μελβούρνη, ωστόσο έδειξε ότι η αξιολόγηση αυτή δεν είναι ακριβής. Η ανάλυση των σχετικών απαντήσεων δείχνει ότι μόνον το 10% των σπουδαστών συμφωνεί με την άποψη των υπηρεσιακών αυτών παραγόντων, ενώ ένα ποσοστό περισσότερο από 42% υποστήριξε λόγους που έχουν σχέση με την εκμάθηση της Ελληνικής και τα πρακτικά οφέλη που προκύπτουν, ήτοι επαγγελματική αποκατάσταση, επαγγελματική ανέλιξη και περαιτέρω ακαδημαϊκές σπουδές. Ένας μεγάλος αριθμός μαθητών της Ελληνικής επιλέγει το μάθημα επειδή ακριβώς θα αποσπάσει 10% των βαθμών ως bonus.

Άλλα αίτια που είχαν σχέση με την επιλογή του μαθήματος των Ελληνικών από μαθητές σχεδόν αποκλειστικά ελληνικής καταγωγής, ήταν η επιμονή των γονέων, ο πολιτιστικός ρόλος της γλώσσας (40%), η πνευματική ικανοποίηση και λιγότερο από όλα η παλιννόστηση (3%). Η εκμάθηση της Ελληνικής, προκειμένου να διατηρηθεί συναισθηματικός δεσμός με την Ελλάδα και τους Έλληνες καθώς και η πληρέστερη επικοινωνία με τους συγγενείς τους στην Ελλάδα, έχουν πάψει να λειτουργούν ως κίνητρα, σχεδόν με την εμφάνιση στα σχολεία των μαθητών τρίτης γενιάς.

Οι περισσότεροι μαθητές ωστόσο δεν ιεραρχούν το μάθημα των Ελληνικών ως σημαντικό στις σπουδές τους. Το 68% των ερωτηθέντων μαθητών διευκρίνισε ότι δίνουν προτεραιότητα στα υπόλοιπα μαθήματα που θα αποφασίσουν την επιτυχία της σταδιοδρομίας τους, αν και το 27% επέμενε ότι τα Ελληνικά είναι πολύ σπουδαίο αντικείμενο, διότι θα τους εξασφαλίσει μεγάλο βαθμό και κατά συνέπεια ευκολότερη πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο. Ωστόσο μόνο το 5% των ερωτηθέντων ιεράρχησε τα Ελληνικά ως το πλέον σπουδαίο μάθημα των σπουδών τους. Οι μαθητές αυτοί είχαν επιλέξει τα Ελληνικά είτε για λόγους πνευματικής ικανοποίησης είτε διότι επιθυμούσαν να τα συνεχίσουν με περαιτέρω σπουδές στο Πανεπιστήμιο. Σημειώνεται ότι το 23% των μαθητών, ιεράρχησε σε σπουδαιότητα την εκμάθηση της Ελληνικής, υψηλότερα από την Αυστραλιανή Αγγλική. Οι περισσότεροι από τους μαθητές αυτούς προέρχονταν από τα δίγλωσσα ελληνικά ημερήσια σχολεία (68%).

Αίτια	% μαθητών
Επαγγελματικός προσανατολισμός	23
Καλύτερη κατανόηση και βελτίωση της γλώσσας	19
Επιβολή των γονέων να τελειώσω τις σπουδές	6
Παλιννόστηση	3
Bonus	40
Αύξηση της απόδοσης	8
Να τελειώσω αυτό που άρχισα	30
Ταυτότητα και πολιτισμός	40
Πνευματική ικανοποίηση	15
Ακαδημαϊκή κατάρτιση και συνέχεια στο Πανεπιστήμιο	17
Ευκολότερο μάθημα και περισσότερο προσιτό	10
Γλωσσολογική αξία	13
Διότι είναι υποχρεωτικό μάθημα	27

Πίνακας 27ος

Εμφαίνονται οι λόγοι της επιλογής του μαθήματος των Ελληνικών από τους μαθητές

Πηγή: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (1998).

Οι περισσότεροι μαθητές θεώρησαν ως κύριο πλεονέκτημα και συντελεστή ενθάρρυνσης τον καθηγητή τους (83%), ενώ ως κύρια αδυναμία την έλλειψη ικανών βοηθημάτων για την επαρκή εκμάθηση της Ελληνικής, συμπεριλαμβανομένων και των βιβλίων (53%). Οι περισσότεροι εξάλλου εξέφρασαν την άποψη ότι η γλωσσική τους κατάρτιση αυξάνει και η επικοινωνιακή τους ικανότητα βελτιώνεται, όταν μαθητεύουν σε επαρκείς εκπαιδευτικούς.

Οι ιταλικής καταγωγής μαθητές προσέρχονται ευκολότερα να φοιτήσουν στα ελληνόγλωσσα προγράμματα των κρατικών σχολείων σε σύγκριση με τις υπόλοιπες εθνότητες. Η ανάγκη επίσης φοίτησης σε σχολείο με υψηλό κύρος, η ευκολία της πρόσβασης και η μικρή απόσταση από την οικία, θεραπεύει τα αντικίνητρα που ενδεχομένως μπορεί να προκαλεί η πολιτική και εθνική διχαστασία μεταξύ των διαφόρων εθνοτικών ομάδων, που απαρτίζουν τη διαπολιτιστική Αυστραλία. Ακόμη και στα ημερήσια ελληνικά σχολεία της Αυστραλίας η εμφάνιση μουσουλμάνων, Συριολιβανέζων και Τούρκων, στις τάξεις τους δεν αποτελεί φαινόμενο σπάνιο. Αποκτώντας επαρκή κατάρτιση στην Ελληνική έφθασαν μέχρι και τις τελευταίες τάξεις των ανεξάρτητων ελληνικών ημερήσιων σχολείων και αποφοίτησαν πολλοί αλλοεθνείς, κυρίως χριστιανοί Συριολιβανέζοι, Αιγύπτιοι, αλλά και Τούρκοι και Ιταλοί, οι οποίοι στη σχετική τελετή της αποφοίτησης κλήθηκαν και χειρίσθηκαν την Αυστραλιανή και την Ελληνική με επιτυχία.

5.4 Μαθησιακές και γλωσσικές προϋποθέσεις

Οι μαθητές των Ελληνικών Εθνοτικών απογευματινών σχολείων ποικίλουν από χρήστες της Ελληνικής ως μητρικής γλώσσας (όργανο επικοινωνίας) (21%), σε αυτούς που την εκμαθαίνουν ως δεύτερη γλώσσα για να προδηλώσουν ελληνική καταγωγή ή/και συ-

ναισθηματικό δεσμό με την Ελλάδα και τους Έλληνες (61%) και σε αυτούς που ενδιατρύβουν σε ελληνόγλωσσα προγράμματα ως ξένη γλώσσα για λόγους πρακτικής ωφέλειας (15%). Υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό μαθητών που εγγράφονται στα ελληνόγλωσσα προγράμματα των απογευματινών σχολείων για αίτια που σχετίζονται με την πολιτιστική λειτουργία της γλώσσας (3%). Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα σχολεία που λειτουργούν με ευθύνη της παροικίας είναι η μαθησιακή ομοιογένεια και ο επιτυχής συγκερασμός των διαφόρων επιπέδων σε μια τάξη. Η συγκέντρωση και ταξινόμηση των μαθητών κατά ηλικία σε συμβατικές τάξεις που επιβάλλει η νομοτυπική δόμηση των σχολείων, αποδείχεται όχι μόνον εξωπραγματική, αλλά τις περισσότερες φορές αίτιο αποθάρρυνσης των μαθητών και εξόδου τους από το σχολείο. Από την άλλη, η ένταξή τους σε τάξεις κατά μαθησιακό επίπεδο, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο παράγοντας ηλικία, προκαλεί σοβαρότατα ψυχολογικά προβλήματα και τα περισσότερα παιδιά διακόπτουν τις σπουδές τους, μόλις τα παιδιά της ηλικίας τους βρεθούν στο Γυμνάσιο. Η κατάσταση αυτή αποτελεί αντικίνητρο για τις ελληνόγλωσσες σπουδές και ταυτόχρονα πυροδοτεί τη γλωσσική απόκλιση προς την Αυστραλιανή. Η κατάσταση εκτραχύνεται επιπλέον στα μικρά σχολεία και στις επαρχιακές πόλεις, όπου η έλλειψη κατάλληλα εκπαιδευμένων δασκάλων και η σπανιότητα εποπτικών οργάνων, εκ παραλλήλου προς την αρνητική νοοτροπία των γονέων ότι δεν υπάρχει πρακτική ωφέλεια.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», οι περισσότεροι υποψήφιοι των εισαγωγικών εξετάσεων επιλέγουν τα Ελληνικά, διότι πιστεύουν ότι έτσι θα διευρύνουν τις πιθανότητες της καριέρας τους (46%), ή θα διατηρήσουν εναργέστερα την πολιτιστική τους φυσιογνωμία (42%), ή θα έχουν τη δυνατότητα εναρμονισμένης επικοινωνίας με την παροικία και την Ελλάδα (31%), ή για λόγους εμπιστοσύνης προς το μάθημα και τα πρακτικά οφέλη από την εκμάθηση της γλώσσας (29%). Ενώ το 67% των ερωτηθέντων σπουδαστών της Ελληνικής δήλωσαν ότι θα συνεχίσουν τις σπουδές τους μέχρι την τελική τους απόλυση από το Λύκειο, μόνον το 19% εξέφρασαν την άποψη ότι θα επιθυμούσαν να ενδιατρύβουν στην ελληνική γλώσσα και στα τριτοβάθμια ιδρύματα της χώρας.

Ενδιαφέρουσα είναι και η αυτο-αξιολόγηση των γλωσσικών ικανοτήτων των ερωτηθέντων σπουδαστών. Οι περισσότεροι (53%) δήλωσαν ότι η κεκτημένη γνώση της Ελληνικής ήταν «επαρκής» όσον αφορά την κατανόηση και την ομιλία τους, το 21% χαρακτήρισε τις ικανότητές τους στην ομιλία και κατανόηση ως «πολύ καλές», το 15% «απλώς καλές» και μόνον το 13% ως «φτωχές». Αναφορικά με την προσλαμβάνουσα ικανότητά τους στη γραφή, μόνον το 28% την χαρακτήρισε «επαρκή», το 12% ως «καλή» και το 60% ως «φτωχή». Τέλος, το γεγονός ότι η Ελληνική έχει διαφορετικό σύστημα γραφής από την Αυστραλιανή Αγγλική, δεν φαίνεται να επηρεάζει αρνητικά τους περισσότερους μαθητές, αφού το 69% των μαθητών θεωρεί τη γλωσσική πρόσβαση εύκολη.

Ωστόσο, οι γενικότερες μαθησιακές προϋποθέσεις θα μπορούσαν να βελτιωθούν εφόσον τόσο η δομή όσο και η διαδικασία της διδασκαλίας της Ελληνικής στην Αυστραλία τροποποιηθούν και αναδομηθούν. Συγκεκριμένα, λειτουργούν σήμερα στην Αυστραλία διαδικασίες οι οποίες αισθητά αποθαρρύνουν την εύρυθμη και αποτελεσματική πρόσβαση των μαθητών στην Ελληνική, χωρίς να λείπουν και λειτουργίες, οι οποίες οδηγούν στη γλωσσ-

σική σύγκλιση υπέρ της Ελληνικής. Οι αποθαρρυντικές διαδικασίες στο σύστημα εκπαίδευσης της Αυστραλίας, μπορούν να εντοπισθούν και να συνοψισθούν ως εξής;

(α) Η Ελληνική ακόμη προσφέρεται σε πολλά κρατικά σχολεία ως μάθημα επιλογής σε ανταγωνισμό με άλλες εμπορικές γλώσσες ή με μαθήματα που δεν απαιτούν ιδιαίτερη έφεση και κόπο προς εκμάθηση, ήτοι χειρογλυπτική, ανθρώπινη ανάπτυξη κ.λπ. Το σύστημα της επιλογής φέρει σε δυσχερή θέση το μάθημα και οδηγεί σε έξοδο εκατοντάδες μαθητές μετά την εβδόμη τάξη, επειδή αίρεται το «υποχρεωτικό» της διδασκαλίας στο κρατικό σύστημα.

(β) Το σύστημα των δεσμών στις εισαγωγικές εξετάσεις των ΑΕΙ, δεν επιτρέπει την επιλογή γενικά των γλωσσών, εκτός της Αυστραλιανής. Η υποχρεωτική ανάληψη έξι μαθημάτων από τη δέση των θετικών επιστημών για την εισαγωγή στις «προνομιούχες» σχολές, ήτοι Ιατρική, Μηχανολογία, και παρα-ιατρικές επιστήμες (φυσιοθεραπευτική, χειροπρακτική, ποδιατρική κ.λπ.) δεν δίνει περιθώρια επιλογής της Ελληνικής, ως εβδόμου μαθήματος.

(γ) Η διαστακτικότητα των γονέων ελληνικής καταγωγής να οργανωθούν σε συλλογικά σώματα γονέων καθώς και στα σχολικά συμβούλια των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Για παράδειγμα, η λειτουργία του Συλλόγου Γονέων στο Κολέγιο Wesley, Ivanhoe Grammar, είχε ως αποτέλεσμα να λειτουργήσει εκεί με συνέπεια το ελληνόγλωσσο πρόγραμμα από το 1981, το οποίο όμως καταργήθηκε με την διάλυση του Συλλόγου το 1994, και επανεμφανίσθηκε το 1998 με την επανασύσταση του Συλλόγου Ελλήνων Γονέων.

(δ) Η ενδοπαροικιακή διχοστασία και η διαγενεολογική διάσταση. Στο επίπεδο της ενδοπαροικιακής διχοστασίας, η σύγκρουση της Εκκλησίας με τις Κοινότητες και τους επίσημους αντιπροσώπους της Ελληνικής Πολιτείας στερεί τις προϋποθέσεις ενός οργανωμένου ενιαίου forum άσκησης πολιτικής πίεσης.

(ε) Η έλλειψη εκπαιδευτικών με τους οποίους θα μπορούσαν οι μαθητές να διακρίνουν κοινά χαρακτηριστικά σε θέματα πολιτισμού και νοοτροπίας. Συχνά Έλλαδίτες εκπαιδευτικοί, παρά τη φιλότιμη κατάθεσή τους στην τάξη, αποξενώνονται από το μαθητικό δυναμικό, το οποίο οδηγείται σε εθελουσία έξοδο από τις τάξεις του.

Οι παράγοντες που τελικά επηρεάζουν σε καθημερινή βάση την ψυχολογική προδιάθεση των μαθητών απέναντι στην Ελληνική είναι το ίδιο το σχολείο το οποίο παρακολουθούν, η εν γένει νοοτροπία των εργοδοτών και της μείζονος αυστραλιανής κοινωνίας, η οποία συνεχίζει να βλέπει περιθωριοποιημένες τις εθνοτικές γλώσσες και να βιώνει αρνητικά την παντοδυναμία (και τη «διεθνικότητα») της Αυστραλιανής μέσα στα πλαίσια ενός γλωσσικού σοβινισμού. Η πολιτιστική υπεροψία των Αυστραλών βρετανικής καταγωγής επίσης γεννά την καχυποψία και την απόρριψη των εθνοτικών κοινοτήτων και κατά συνέπεια των γλωσσών τους.

5.5 Λόγοι μη φοίτησης σε Τμήματα Ελληνόγλωσσης Εκπαίδευσης

Το 1987, (α) με τη διαμόρφωση και υπερψήφιση του Νόμου περί της Εθνικής Πολιτικής των Γλωσσών εκτός της Αγγλικής (National Policy on Languages Other Than English), (β) με την επιλογή της Ελληνικής ως μίας εκ των εννέα Κύριων Γλωσσών (Priority Languages) της χώρας, και (γ) με την καθιέρωση της υποχρεωτικής διδασκαλίας των Γλωσσών αυτών στο κρατικό σύστημα, μετά το 1992, θεωρητικά ο αριθμός των σπουδαστών της Ελληνικής θα έπρεπε να είχε αυξηθεί. Ωστόσο, η εξελικτική εμπέδωση της πολιτικής αυτής στο κρατικό

σύστημα παιδείας δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, κυρίως για την Ελληνική. Ο αριθμός των μαθητών στο πρωτοβάθμιο επίπεδο μειώθηκε αισθητά, με εξαίρεση μόνον την Αδελαΐδα, ενώ σοβαρότατη αριθμητική καθίζηση υπέστη η Ελληνική στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τη μεγαλύτερη σε σύγκριση με όλες τις άλλες οκτώ γλώσσες.

Τα αίτια της αριθμητικής συρρίκνωσης θα πρέπει να εντοπισθούν στο χαμηλό γόητρο της Ελληνικής ως γλώσσας επαγγελματικού προσανατολισμού και εμπορικής σπουδαιότητας, στην αδιαφορία των γονέων να συνειδητοποιήσουν την πνευματική, πολιτιστική και γενετική σπουδαιότητα της Ελληνικής, στην ελλιπή και πλημμελή επίδοση μεγάλης μερίδας των Ελληνιστών εκπαιδευτικών που δεν έδειξαν ενθουσιασμό και έφεση προς την επαγγελματική τους ανάπτυξη και καταξίωση και στην έλλειψη κινήτρων που θα ενθάρρυναν τους μαθητές να προτιμήσουν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα. Η έλλειψη κινήτρων έχει σχέση με τη γενικότερη αρνητική δόμηση του προγράμματος διδασκαλίας, την έλλειψη συνάφειας των θεματικών εννοιών με τις προσλαμβανόμενες παραστάσεις, την ασυμφωνία της γλωσσικής στάθμης των προς διδασκαλία κειμένων προς το δυνατό και εφικτό γλωσσικό επίπεδο των διδασκομένων και την καταλληλότητα των βιβλίων.

Η διατήρηση, εκμάθηση και ανάπτυξη της Ελληνικής στην Αυστραλία παρεμποδίζεται ή διαδίδεται από την κρατούσα νοοτροπία της γενικότερης κοινωνίας, αλλά και από το επισυναπτόμενο σε αυτήν κύρος και βαθμό αποδεκτικότητας μεταξύ των παιδαγωγών, εκπαιδευτικών, των μαθητών και των γονέων. Το θετικό κλίμα, που δημιουργεί ο πολυπολιτισμός και η διαπολιτιστική προσέγγιση, που ενθαρρύνουν τα δύο μεγάλα κόμματα της Αυστραλίας, θεωρητικά καλλιεργούν τη δυναμική της γλωσσικής σύγκλισης. Ωστόσο, όπως ήδη εντοπίστηκε, το ένα περίπου πέμπτο των Ελλήνων εποίκων της Αυστραλίας δεν παρακολουθεί τα ελληνόγλωσσα προγράμματα. Τα αίτια θα μπορούσαν να αναζητηθούν σε κοινωνικο-ψυχολογικά, οικονομικά και γλωσσικά κίνητρα.

Η έρευνα, στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», μοίρασε ερωτηματολόγια σε 158 σπουδαστές της Ελληνικής, οι οποίοι διέκοψαν τη φοίτησή τους στα ελληνόγλωσσα προγράμματα, με το πέρας του 10ου έτους σπουδών τους. Οι πληροφορητές επιλέχθηκαν με βάση τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των Ελλήνων της Μελβούρνης και σε αναλογία της αριθμητικής δύναμης των μαθητών κατά φορέα. Στόχος των ερωτηματολογίων ήταν να εξετασθούν τα χαρακτηριστικά και η ταυτότητα των μαθητών που παρακολουθούν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα, να εξερευνηθεί η γλωσσική υποδομή των σπουδαστών και να διαπιστωθούν οι απόψεις τους σχετικά με την Ελληνική. Διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι πληροφορητές ήταν κορίτσια (64%). Μόνο δέκα μαθητές δεν είχαν γεννηθεί στην Αυστραλία (οι επτά στην Ελλάδα, ένας στην Κύπρο, ένας στη Νότια Αφρική και ένας στη Νέα Ζηλανδία). Το 92% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι μαζί με την Αυστραλιανή, η Ελληνική χρησιμοποιείται στο σπίτι, ενώ 5% δήλωσε την Κυπριακή διάλεκτο και το 2% την Ιταλική.

Η έρευνα βρήκε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των σπουδαστών, που διέκοψε τη φοίτηση στα ελληνόγλωσσα προγράμματα, είχε επιλέξει μαθήματα του θετικού κορμού επισημών (84%) ιεραρχώντας τα Μαθηματικά ως το πλέον δημοφιλές μάθημά της (53%), τη Χημεία (41%), τη Φυσική (32%) και τη Βιολογία (26%). Ο κορμός των Οικονομικών Σπουδών και των νομικών σπουδών ήταν δεύτερα στην ιεραρχία της επιλογής, για να ακολου-

θήσουν στο τέλος τα μαθήματα των ανθρωπιστικών επιστημών. Το 91% των ερωτηθέντων υποστήριξε ότι επιθυμούσε να συνεχίσει τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο.

Οι κυριότεροι παράγοντες που επηρέασαν τη διακοπή των ελληνικών σπουδών των πληροφορητών στον ενδέκατο χρόνο της φοίτησης, υπήρξαν ότι το μάθημα δεν είχε άμεση σχέση με την καριέρα επιλογής (31%), ή ήταν οι απαιτήσεις του προγράμματος υψηλότερες από τις δυνάμεις κατάκτησης του σπουδαστή (34%). Άλλα αίτια διακοπής της σπουδής της Ελληνικής ήταν η χρονική σύμπτωση του μαθήματος με ένα από τα υποχρεωτικά μαθήματα του κορμού, τα οποία και ήταν υποχρεωτικά για την ακαδημαϊκή τους ανέλιξη (29%), η αρνητική ψυχολογική προδιάθεση προς το μάθημα των Ελληνικών (4%) και άλλοι λόγοι (2%).

Πέρα όμως από τα παραπάνω εξωγενή αίτια, που παρεμποδίζουν τη φοίτηση των μαθητών σε ελληνόγλωσσα προγράμματα, τα οποία προκαλούν το εν γένει εκπαιδευτικό σύστημα και οι περιορισμοί που ασκούν οι κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες κυρίως στην Αυστραλία, συντρέχουν και λόγοι που έχουν σχέση με την παροικία. Οι λόγοι αυτοί μπορούν να συνοψισθούν στους εξής:

(α) Η λανθασμένη άποψη πολλών γονέων ότι το ελληνικό σχολείο δεν παρέχει τους μηχανισμούς για να βοηθήσει αποτελεσματικά την ανάπτυξη επάρκειας των γλωσσικών κυκλωμάτων των παιδιών τους και κατά συνέπεια απώλεια χρόνου και χρήματος. Το σύνδρομο δηλαδή ότι «το παιχνίδι είναι χαμένο».

(β) Η άποψη πολλών γονέων ότι τα Ελληνικά παρεμποδίζουν την απρόσκοπτη εξέλιξη του παιδιού στην Αυστραλιανή και παρεμποδίζουν την τελείωσή του στην κυρίαρχη γλώσσα.

(γ) Η κρατούσα άποψη μεταξύ των γονέων ότι δεν υπάρχουν πρακτικές ωφέλειες που να σχετίζονται με την επαγγελματική χειραφέτηση και προσανατολισμό των παιδιών.

(δ) Η διαμόρφωση των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων κατά μαθησιακό επίπεδο, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο παράγοντας ηλικία, προκαλεί σοβαρότατα ψυχολογικά προβλήματα και τα περισσότερα παιδιά διακόπτουν τις σπουδές τους, μόλις τα παιδιά της ηλικίας τους βρεθούν στο Γυμνάσιο. Η κατάσταση αυτή αποτελεί αντικίνητρο για τις ελληνόγλωσσες σπουδές και ταυτόχρονα πυροδοτεί τη γλωσσική απόκλιση προς την Αυστραλιανή.

(ε) Οι τεράστιες αποστάσεις, που χωρίζουν τους υποψήφιους μαθητές από τα κέντρα όπου λειτουργούν ελληνόγλωσσα προγράμματα.

(στ) Η έλλειψη ενός «γλωσσικού χάριτη» της Ελληνικής, που να οριοθετεί τις γλωσσικές ανάγκες και να λειτουργεί ελληνόγλωσσα προγράμματα εκεί που εκδηλώνεται ανάγκη, σύμφωνα με τις μετοικεσίες των Ελλήνων και την εσωτερική μετανάστευση. Για πολλούς μαθητές η πρόσβαση σε ελληνόγλωσσα προγράμματα είναι σχεδόν αδύνατη λόγω αποστάσεων.

(ζ) Η προοδευτική αφομοίωση ενός σημαντικού μέρους της Ελληνικής παροικίας και η διατήρηση συναισθηματικού δεσμού μόνον με την Ελλάδα και τους Έλληνες. Το σύνδρομο του «ποσειδωνιάτη» αποτρέπει πολλές οικογένειες να οδηγήσουν τα παιδιά τους στην ελληνομάθεια.

5.6 Διδακτικό προσωπικό

Γυναίκες εκπαιδευτικοί που απέκτησαν τυπικά προσόντα στην Αυστραλία διδάσκουν σχεδόν αποκλειστικά σε όλες τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού (96%), ενώ οι Ελλαδογεν-

νημένοι που διατηρούν μεγαλύτερη γλωσσική επάρκεια διδάσκουν τις μεγάλες τάξεις του (37%). Βρέθηκε επίσης ότι οι εκπαιδευτικοί των κυβερνητικών σχολείων και η πλειοψηφία των αυστραλογεννημένων στα ελληνικά ημερήσια σχολεία έχουν την τάση να χρησιμοποιούν τακτικότερα την Αγγλική ως μέσο διδασκαλίας.

Η έρευνα αυτή απέδειξε επίσης ότι οι αυστραλογεννημένοι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν με μεγαλύτερη ευχέρεια τη βιβλιοθήκη και αξιολογούν την κατάρτιση και την επίδοση των μαθητών τους με διαφορετικά κριτήρια σε σύγκριση με τους ελλαδογεννημένους. Οι πρώτοι χρησιμοποιούν κριτήρια που έχουν σχέση με τη γενικότερη και σφαιρικότερη κατάρτιση του μαθητή (formative summative), ενώ οι ελλαδογεννημένοι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν τους παραδοσιακούς τρόπους αξιολόγησης, ήτοι ορθογραφία, ανάγνωση και γραπτές δοκιμασίες.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, που διακρίνουν κυρίως τα κοινοτικά απογευματινά σχολεία, υπάρχει σχετική έλλειψη εκπαιδευτικών με τους οποίους θα μπορούσαν οι μαθητές να διακρίνουν κοινά χαρακτηριστικά σε θέματα πολιτισμού και νοοτροπίας. Συχνά, Ελλαδίτες εκπαιδευτικοί παρά τη φιλότιμη κατάθεσή τους στην τάξη αποξενώνονται από το μαθητικό δυναμικό, το οποίο οδηγείται σε εθελουσία έξοδο από τις τάξεις του. Ωστόσο, μετά το 1985 είχε αρχίσει να αυξάνει συγκριτικά ο αριθμός των ομογενών εκπαιδευτικών που δίδασκαν στα απογευματινά σχολεία. Το 1997, το ποσοστό των αυστραλογεννημένων εκπαιδευτικών που προσέφεραν υπηρεσίες στα ελληνικά εθνοτικά σχολεία ανέρχονταν σε 61% στη Μεμβούρνη, Σύδνεϋ και Αδελαΐδα, πόλεις, όπου λειτουργούσαν από το 1973 ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, που προσέφεραν κατάλληλη ελληνόγλωσση παιδεία και θεωρητική κατάρτιση εμπέδωσης, ενώ στις πρωτεύουσες των άλλων Πολιτειών το ποσοστό τους δεν υπερέβαινε το 23%.

Στην προσπάθειά τους εξάλλου να δημιουργήσουν προϋποθέσεις εναργούς αξιοποίησης του διδακτικού δυναμικού της ομογένειας, πολλά σχολεία, με επιχορηγήσεις των Πολιτειακών Κυβερνήσεων, είχαν καθιερώσει ειδικά σεμινάρια επιμόρφωσης των ομογενών εκπαιδευτικών σε θέματα ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού.

Στις Πολιτείες της Ν.Ν.Ο. και Βόρειας Επικράτειας, παρά τις προσπάθειες που κατά καιρούς είχαν αναληφθεί, ακόμη σοβεί έντονη κρίση και προκατάληψη στις σχέσεις εκπαιδευτικών που προσφέρουν υπηρεσίες στα κυβερνητικά σχολεία και σε αυτούς που είναι εντεταγμένοι στα ελληνόγλωσσα προγράμματα των εθνοτικών σχολείων. Η κατάσταση είναι περισσότερο εναρμονισμένη στη Βικτώρια και στη ΝΑ, όπου επικρατεί από χρόνια πλέον ένα πνεύμα αμοιβαίας κατανόησης και ανεκτικότητας. Οι εκπαιδευτικοί αλληλοεπιβλέπονται ανταγωνιστικά και αδυνατούν να αναγνωρίσουν στους άλλους λειτουργική παρουσία. Η καχυποψία και η προκατάληψη παρεμποδίζουν τη συνύπαρξη και αποτρέπουν τη λειτουργία αποτελεσματικών και ενιαίων Συλλόγων Εκπαιδευτικών της Ελληνικής, με εξαίρεση μόνον τη Μεμβούρνη, όπου λειτουργεί ισχυρότατος σύνδεσμος με ερευνητική προσφορά.

Σε απομονωμένες κωμοπόλεις της επαρχίας, όπου λειτουργούν ελληνικά σχολεία, ιδιαίτερα στην αχανή επαρχία της Κουησλάνδης, οι εκπαιδευτικοί χαρακτηρίζαν το ελληνικό σχολείο ως το κέντρο της παροικιακής και εκκλησιαστικής ζωής, κυρίως διότι οι δάσκαλοι, στην πλειοψηφία τους ιερείς, είχαν την ευκαιρία να έχουν άμεση επαφή με τους νεαρούς ενορίτες τους και να διαιωνίζουν έτσι την Ορθοδοξία. Σε κοινότητες και ναούς, όπου υπηρετεί εφημέριος, λειτουργεί και σχολείο και σημειώνεται μια επανεργοποίηση των μη-

χανισμών διατήρησης της Ελληνικής, κυρίως διότι ο ιεροδιδάσκαλος ξεπερνά τον εκκλησιαστικό του ρόλο. Οι δυνατότητες γλωσσικής αναζωπύρωσης είναι εναργείς, εφόσον λειτουργούν οι δομήσεις του Ελληνισμού, ωστόσο, το πλαίσιο του μηχανισμού της στενεύει κυρίως επειδή στο σπίτι η επικοινωνία συντελείται στην αγγλική γλώσσα. Μόνον όταν δρομολογηθεί ιδιαίτερη μέριμνα για τα σχολεία, που λειτουργούν σε περιφερειακές παρκοιές του ελληνισμού, απομονωμένες και μακριά από την άποψη της άμεσης πρόσβασης από τις συμπαγείς εστίες των Ελλήνων, θα είναι δυνατόν να έχουμε θετικότερα αποτελέσματα.

Οι εκπαιδευτικοί των Ελληνικών Εθνοτικών Σχολείων, ανεξάρτητα από τον τόπο γέννησης και απόκτησης των προσόντων τους, παρουσιάζουν διαφορετική νοοτροπία και διακατέχονται εντονότερα από εθνοκεντρική ιδεολογία σε σύγκριση με τους συναδέλφους τους στον κρατικό φορέα, αλλά και τον ημερήσιο ελληνικό. Γονείς και προεστοί της παρκοιίας απαιτούν να είναι πολιτιστικά εναργέστεροι και εθνικά αφοσιωμένοι. Το γεγονός ότι τα εθνικά σχολεία δεν αποτελούν επίσημο συστηματικό φορέα εκπαίδευσης επιτρέπει στους κοινοτάρχους και τους εφημερίους των ενοριών να επιλέγουν τους εκπαιδευτικούς με βάση την ουσιαστική γλωσσική κατάρτιση και την αφοσίωσή τους στις ελληνο-ορθόδοξες παραδόσεις και λιγότερο την κατοχή τυπικών προσόντων. Ωστόσο, οι εκπαιδευτικοί των εθνοτικών απογευματινών σχολείων λαμβάνουν συγκριτικά την πλέον χαμηλόμισθη αμοιβή, επειδή ακριβώς σχεδόν όλοι απασχολούνται μερικώς, ενώ αρκετοί προσφέρουν τις υπηρεσίες τους δωρεάν. Άλλωστε, οι περισσότεροι κοινοτικοί οργανισμοί και ενορίες της Αρχιεπισκοπής οργανώνουν την καταβολή μισθώματος προς τους εκπαιδευτικούς με βάση την οικονομική αντοχή του φορέα και την ύπαρξη εισοδήματος, πέρα από την κρατική επιχορήγηση που λαμβάνουν.

Πολλοί εκπαιδευτικοί του κρατικού φορέα σε συνεντεύξεις τους δήλωσαν ότι το γόητρο που απολάμβαναν στα σχολεία τους ήταν σχετικά μειωμένο εξαιτίας του ότι το μάθημα των Ελληνικών, όπως και οι άλλες γλώσσες, ήταν μάθημα επιλογής. Επιπλέον, πολλοί από αυτούς ζούσαν την ανασφάλεια που προκαλούσε η αριθμητική δύναμη των σπουδαστών τους, επειδή η παρκοιή τους εξαρτώνταν ακριβώς από την οικονομική βιωσιμότητα των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων.

Επαρκής αριθμός ελληνιστών εκπαιδευτικών υπάρχει στη Μελβούρνη και στο Σύνδνευ για να καλύψει τις ανάγκες διδασκαλίας όλων των φορέων. Στις υπόλοιπες Πολιτείες υπάρχει σοβαρή έλλειψη ειδικών ελληνιστών στους χώρους της προσκοιικής ηλικίας, καθώς επίσης και εκπαιδευτικών διατεθειμένων να εργασθούν στην αχανή επαρχία. Για παράδειγμα, στη Whyalla της Νοτίου Αυστραλίας, τα ελληνόγλωσσα προγράμματα σε τρία κρατικά σχολεία δεν επαναλειτούργησαν τα τελευταία δύο χρόνια, επειδή, παρά τις σχετικές διαφημίσεις, δεν βρέθηκε εκπαιδευτικός πρόθυμος για μετάθεση στην ακριτική αυτή πόλη της Νοτίου Αυστραλίας.

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί έδειξαν ότι είναι ικανοποιημένοι από τις σχέσεις τους με τους εργοδότες τους, αν και ορισμένοι εξέφραζαν απογοήτευση, διότι δεν τους παρέχεται η ευκαιρία να παρακολουθούν επιμορφωτικά σεμινάρια και να συμμετέχουν σε συνέξεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της επάρκειάς τους. Ο Σύλλογος Δασκάλων Νεοελληνικής Γλώσσας της Βικτώριας (Modern Greek Teachers Association), συλλογικός φορέας με πολύχρονη διάρκεια (ιδρύθηκε το 1971) και πολυδιάστατες δραστηριότητες, κατά την τελευταία πενταετία δρομολόγησε προγράμματα με στόχο εντοπισμό και αντιμετώπιση των

αδυναμιών των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων, συγκέντρωσε και επεξεργάστηκε υλικό διδασκαλίας της Ελληνικής με επιχορήγηση που έλαβε από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση το 1992 και στη συνέχεια δημιούργησε δίαυλους πρόσβασης στο υλικό αυτό. Παράλληλα, οργάνωσε δύο Συνέδρια με στόχο την αξιολόγηση των προσφερομένων προγραμμάτων και την κατάσταση και το μέλλον της Ελληνικής στην Αυστραλία.

Οι Σύμβουλοι Γλωσσών των Πολιτειακών Υπουργείων Παιδείας (LOTE Advisers) σε συνεντεύξεις τους προς την ομάδα ερευνητών του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» δήλωσαν ότι οι Ελληνιστές για να μπορέσουν να συγκρατήσουν τους μαθητές τους στο συναγωνιστικό περιβάλλον του κρατικού σχολείου είναι ανάγκη να δώσουν μεγάλη έμφαση στην επαγγελματική τους ανάπτυξη, στη γλωσσική τους επάρκεια και στην εξεύρεση μηχανισμών που θα επιτρέψουν τη διεύρυνση του μαθητικού δυναμικού. Οι περισσότεροι σύμβουλοι διατύπωσαν την άποψη ότι κατά κύριο λόγο η επιτυχία ενός ελληνόγλωσσου προγράμματος σε ένα κρατικό σχολείο εξαρτάται από τον ενθουσιασμό και την προσωπικότητα του διδάσκοντα. Υπηρεσιακοί παράγοντες των Υπουργείων Παιδείας της ΝΑ, Ν.Ν.Ο. και Βικτωρίας υποστήριξαν ότι πολλοί Ελληνιστές εκπαιδευτικοί δε συμμετέχουν σε εξωπρογραμματικές δραστηριότητες που θεσμοθετεί το Υπουργείο για τη βελτίωση της προσφοράς τους, ενώ ελάχιστοι ανταποκρίνονται στην απόσπαση κονδυλίων από τις κρατικές υπηρεσίες, για να αναβαθμίσουν τη γλωσσική τους επάρκεια.

Το 1992, το Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης είχε καθιερώσει ένα ειδικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών για τους εν ενεργεία Ελληνιστές εκπαιδευτικούς με στόχο τη βελτίωση της γλωσσικής επάρκειας, προσφέροντας το κίνητρο απόκτησης επιπρόσθετου πτυχίου (Post-Graduate Diploma in Modern Greek) χωρίς μεγάλη επιτυχία. Την ίδια εποχή στο Πανεπιστήμιο του La Trobe και στο RMIT λειτουργούσαν μαθήματα που είχαν σχέση με το εκπαιδευτικό σύστημα διδασκαλίας, την επάρκεια στην Ελληνική και τη συγκριτική γλωσσολογική προσέγγιση της Ελληνικής και Αυστραλιανής σε επαφή, ειδικά για τους εκπαιδευτικούς της Ελληνικής, χωρίς μεγάλη συμμετοχή.

5.7 Οι γονείς, τα συλλογικά τους όργανα και ο ρόλος τους

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί της Ελληνικής (78%) χαρακτήρισαν τη συμβολή των Ελλήνων γονέων στην ελληνομάθεια των παιδιών τους από μέτρια έως ανεπαρκή. Τα περισσότερα κρατικά σχολεία της χώρας (91%) λειτουργούν χωρίς Συλλόγους Ελλήνων Γονέων και Κηδεμόνων. Η έλλειψη γονέων ελληνικής καταγωγής είναι επίσης εμφανέστατη στα Σχολικά Συμβούλια και φόρα, όπου λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με την εισαγωγή ή κατάργηση των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων. Εμφανής είναι η αποχή Ελλήνων γονέων επίσης από τους φορείς της ανεξάρτητης παιδείας. Το 1986, η κατάργηση της Ομοσπονδίας Ελλήνων Γονέων και Κηδεμόνων των Κρατικών Σχολείων στην Πολιτεία της Βικτωρίας, συνοδεύθηκε από αριθμητικό μαρασμό και εξασθένιση των μηχανισμών δράσης της ομογένειας όσον αφορά την εισαγωγή ελληνόγλωσσων προγραμμάτων στο κρατικό σύστημα. Ιδιαίτερα εμφανής ήταν η έλλειψη αποτελεσματικής δράσης που γεννούσε η ανυπαρξία των Ελλήνων γονέων στα σχολικά συμβούλια, όταν το 1996 με την εισαγωγή των γλωσσών σε 700 περίπου σχολεία της Βικτωρίας, ούτε ένα σχολείο δεν εισήγαγε την Ελλη-

νική. Εμφανής παρέμενε η απουσία των γονέων καθ' όλη τη δεκαετία (1987-1997), όταν σε πολλά προάστια της μητροπολιτικής Μελβούρνης (Doncaster, Templestowe, Keilor East, Mill Park), όπου εγκαταστάθηκαν σε συμπαγείς αριθμούς χιλιάδες Έλληνες έποικοι, στη πλειοψηφία τους δεύτερης και τρίτης γενιάς, δεν υπήρξε ενδιαφέρον και δεν εκδηλώθηκε κίνηση για την εισαγωγή της Ελληνικής στα κρατικά σχολεία των νέων περιοχών.

Κουρασμένοι από την πάλη της επιβίωσης και τον αγώνα της αναγνώρισης ως ισότιμοι πολίτες, οι Έλληνες της πρώτης γενιάς αποδέχθηκαν την κοινωνική προώθηση των παιδιών τους ως αυτόχρονα συνδεδεμένη με τη σταδιακή ενσωμάτωσή τους (integration) και την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Η στάση αυτή των Ελλήνων γονέων είχε ως αποτέλεσμα να χαλαρώσουν οι προσπάθειες διατήρησης των κεκτημένων και να απονήσουν επικίνδυνα οι ενδοκοινοτικοί μηχανισμοί πίεσης, που για τριάντα χρόνια (1960-1990) εγγυούνταν την πολιτιστική διατήρηση και την πολιτική ανέλιξη των μεταναστών.

Πολλοί εκπαιδευτικοί μαρτυρούσαν ότι η φθίνουσα που χαρακτηρίζει την κατάσταση στο κρατικό σύστημα, ιδιαίτερα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δε θα αποθεραπευθεί, αν δεν κινητοποιηθεί μεθοδικά και συστηματικά η ελληνική οικογένεια και δεν ευαισθητοποιηθεί ο Έλληνας γονέας να διεκδικήσει για λογαριασμό της πολιτιστικής ταυτότητας του παιδιού του, τη διατήρηση των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων. Δύο παραδείγματα ίσως είναι αρκετά: Το 1998, ο Διευθυντής του Γυμνασίου του Balwyn North, αποφάσισε την έκκρουση της Ελληνικής από το σχολικό του πρόγραμμα, παρά το γεγονός ότι στην πρώτη τάξη του Γυμνασίου εκδήλωσαν ενδιαφέρον τριάντα μαθητές. Χρειάστηκε να προτάξει αντίσταση ένας μόνον γονέας, να παρακινήσει τους υπόλοιπους και αυτοί την ομογένεια για να ανατραπεί η απόφαση και να επανεισαχθεί η Ελληνική στο εν λόγω σχολείο. Δεύτερο παράδειγμα: Το 1995 αποφασισμένοι γονείς της Καμπέρας ίδρυσαν και λειτούργησαν στην Αυστραλιανή Πρωτεύουσα Ημερήσιο Δίγλωσσο Παιδικό Σταθμό και Νηπιαγωγείο για τα 28 παιδιά.

5.8 Συμπεράσματα και προτάσεις

Τα θέματα της γλωσσικής επάρκειας, γλωσσικής επίδοσης και επιπέδου γλωσσομάθειας αποτελούν ζητήματα με πολύμορφη υποδομή, όσον αφορά στην κατάρτιση, αξιολόγηση και σχεδιασμό ενός γλωσσικού προγράμματος. Θα πρέπει να τονισθεί ότι πρώτιστο μέλημα των προγραμμάτων θα πρέπει να είναι η διαμόρφωση των επιδιωκόμενων στόχων (objectives), δηλαδή τί επιδιώκει να πετύχει το συγκεκριμένο ελληνόγλωσσο πρόγραμμα και για ποιο λόγο διαμορφώθηκε. Οι επιδιωκόμενοι στόχοι μπορεί να έχουν σχέση με το αναζητούμενο ιδεώδες στη γλώσσα ή στο διδακτικό υλικό.

Η ερμηνεία της γλωσσικής κατάρτισης ενός ατόμου στηρίζεται στον τρόπο γλωσσικής συμπεριφοράς και επίδοσης, καθώς και στο βαθμό ικανότητας του συγκεκριμένου προσώπου. Ο Lyle Bachman (1990) διέγινε μεγάλο αριθμό περιορισμών στη διαμόρφωση των επιπέδων αλλά και στην αξιολόγηση της γλωσσικής ικανότητας των μαθητών και διευκρίνισε ότι η αξιολόγηση της γλωσσικής ικανότητας των μαθητών προϋποθέτει θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση, αλλά και διαδικασίες διαβάθμισης των ικανοτήτων του μαθητή.

Μέχρι πρότινος, τα επίπεδα γλωσσομάθειας και οι επιδιωκόμενοι στόχοι επικεντρώνονταν στην ακουστικο-γλωσσική (audio-lingual) μέθοδο με έμφαση στη γραμματική, στο

λεξιλόγιο και σε συγκεκριμένες ασκήσεις εκφραστικών μοντέλων-συνταγμάτων. Συγκεκριμένα, καταχωρούσαν οι παιδαγωγοί λέξεις και λεκτικά συντάγματα σε αμφιλεγόμενα στεγανά πλαίσια ή κατέθεταν χρόνους και συντακτικά συντάγματα, που θα έπρεπε το συγκεκριμένο γλωσσικό πρόγραμμα να υπερκαλύψει και να διαπραγματευθεί διεξοδικά πριν περάσει στο επόμενο επίπεδο γλωσσομάθειας. Η ρυθμιστική, σχεδόν μονιστική αυτή προσέγγιση, που στηριζόταν στις θεωρίες της δομικής προσέγγισης (structural theories), καθώς και στις ιδέες των λεγόμενων θεωριών της συμπεριφοράς (behaviorist theories) θα πρέπει να θεωρηθεί, κατά την άποψή μου, πλέον παρωχημένη.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι και τα επίπεδα γλωσσομάθειας, χωρίς να αποκλίνουμε πλήρως από τα προαναφερθέντα, θα πρέπει να στηρίζονται στην εν γένει συμπεριφορά και ψυχολογική προδιάθεση του αποδέκτη-μαθητή. Οι επιδιωκόμενοι στόχοι θα πρέπει να έχουν σχέση με τις πραγματιστικές και κοινωνιογλωσσικές θεωρίες της γλώσσας με έμφαση στην επικοινωνιακή και λειτουργική χρήση της γλώσσας χρησιμοποιώντας μία ευρύτερη ποικιλία στρατηγικών και τεχνικών μέσων κοινωνικής επαφής. Η διαμόρφωση καταστάσεων από λέξεις και στερεότυπα μορφοσυντακτικά συντάγματα είναι λιγότερο σημαντική ίσως από το πόσο πραγματικά χρήσιμα είναι αυτά για την πρακτική ζωή και τις κοινωνικο-οικονομικές εμπειρίες του αποδέκτη μαθητή, ιδιαίτερα αυτού που βιώνει ένα διγλωσσικό/πολυγλωσσικό καθεστώς.

Συγχρόνως, τα διαμορφούμενα προγράμματα διδασκαλίας και οι επιδιωκόμενοι στόχοι μιλούν περισσότερο για την ανθρώπινη συμπεριφορά και λιγότερο για τη γραμματική. Μιλούν για τη γλώσσα ως δεξιότητα ως ικανότητα παρά ως αυτοσκοπό. Υπάρχουν πολλοί, που γνωρίζουν πολλά για μια γλώσσα, τη γραμματική της, τους κανόνες της προφοράς της, το λεξιλόγιό της αλλά δεν μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν.

Για τα δεδομένα πάντα των μαθητών, που διαβιούν στη διασπορά και οι οποίοι ενδιατρύβουν σε ελληνόγλωσσα προγράμματα, είναι ανάγκη να ειπωθεί ότι το στοιχειώδες επίπεδο γλωσσομάθειας θα πρέπει να διαλαμβάνει στοιχεία μάθησης για όσους σχετίζονται με το ελληνόγλωσσο περιβάλλον (κυρίως επίπεδο L2) ή να πληροί τις επικοινωνιακές ανάγκες του σπουδαστή της Ελληνικής, καθώς και τις βασικές απαιτήσεις της κοινωνικής αλληλοεπίδρασης (interaction). Επομένως, τόσο οι στόχοι της ελληνομάθειας, όσο και το διαμορφούμενο διδακτικό υλικό θα πρέπει να έχουν ως στόχο τους τη γλωσσική επάρκεια του συγκεκριμένου μαθητή, τις ιδιαίτερες πρακτικές και λειτουργικές γλωσσικές του ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της κοινωνικοοικονομικής και πολιτιστικής του υποδομής.

Δύο είναι οι προσεγγίσεις που ακολουθούν οι περισσότεροι κοινωνιογλωσσολόγοι για να επισημάνουν τη γλωσσική επάρκεια ενός ατόμου: (α) η προσέγγιση της χρήσης της γλώσσας μέσα στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης «λειτουργικής επικράτειας» (Lowe, 1982), ως χαρακτηριστικού της επίδοσης επαρκούς γλωσσικής χρήσης εκ μέρους του ατόμου και (β) η προσέγγιση της «κοινωνικής επαφής και αλληλεπίδρασης», κατά την οποία η γλωσσική επάρκεια αξιολογείται από τις γενικότερες γλωσσικές ικανότητες του ατόμου στον ευρύτερο κοινωνιογλωσσικό χώρο (Bachman and Palmer, 1982).

Επομένως, κατά τη διαμόρφωση των κριτηρίων ελληνομάθειας θα πρέπει να θέσουμε τα εξής ερωτήματα: Ποιοι είναι οι επιδιωκόμενοι στόχοι; Ποιες είναι οι κοινωνικές συνισταμένες στις οποίες αποβλέπουμε; Τι επιδιώκουμε να έχουν επιτύχει οι μαθητές μας με τη

γλώσσα που τους μαθαίνουμε; Κατά πόσο θα δημιουργήσουμε κίνητρα (πρακτική ωφέλεια), στα οποία θα στηριχθούν τα κείμενα και η θεματική τους;

Απαιτείται εν πρώτοις σαφής προσδιορισμός των επιδιωκόμενων στόχων, διότι πολλοί φορείς ελληνόγλωσσων προγραμμάτων αρνούνται να αποδεχτούν την αλλαγή και τη λογική της νέας κατάστασης. Οι επιδιωκόμενοι γλωσσικοί και πολιτιστικοί σκοποί κατάρτισης υλικού διδασκαλίας και ανάλογης διαμόρφωσης των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων στη διασπορά θα μπορούσαν να ήσαν οι εξής:

- Ικανότητα επικοινωνιακής χρήσης της Ελληνικής με ιδιαίτερη έμφαση στα πρώτα δύο επίπεδα της γλωσσομάθειας.

- Κατανόηση και εκτίμηση του πολιτιστικού περιεχομένου και περιβάλλοντος όπου χρησιμοποιείται η Ελληνική.

- Ικανότητα διάχυσης του ελληνικού πολιτισμού με τη μελέτη άλλων πολιτισμών (συγκριτικά, αντιθετικά).

- Κατανόηση της Ελληνικής ως γλωσσικού συστήματος.

- Ικανότητα συσχετισμού της Ελληνικής με την κυρίαρχη Αγγλική και άλλες γλώσσες εθνοτικών ομάδων.

- Απόκτηση γνώσεων και ανάπτυξη των νοητικών ικανοτήτων του μαθητή.

- Ικανότητα ανάπτυξης γλωσσικών λειτουργιών της Ελληνικής στην εργασία, μελέτη και ψυχαγωγία.

- Καλλιέργεια των δεξιοτήτων της ανάγνωσης και της γραφής, από το πρώτο επίπεδο, αλλά με ιδιαίτερη έμφαση από το δεύτερο επίπεδο εκμάθησης της γλώσσας.

Οι παραπάνω στόχοι θα πρέπει να κινηθούν μέσα στα πλαίσια του ρεαλιστικού και του δυνατού. Στόχος είναι να διαμορφωθούν εφικτός κατορθωτοί στόχοι (achievable objectives) μέσα σε ένα μη φιλικό για τη γλώσσα περιβάλλον, ήτοι αυτό του πολυπολιτισμού, για τα δεδομένα της Αυστραλίας. Επομένως, είναι εξ ορισμού αυτονόητο ότι δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί η γλωσσική εμπέδωση με κοινοτυπικές μεθόδους, οι οποίες στην πραγματικότητα διαφοροποιούνται ανάλογα με την επίσημη κυβερνητική πολιτική της χώρας υποδοχής και εγκατάστασης μεταναστών και εποίκων, την ενεργοποίηση των παροικιακών μηχανισμών γλωσσικής σύγκλισης και συγκράτησης, και τον έλεγχο των κοινωνικο-οικονομικών παραμέτρων των παροικιών (κυρίως δείκτης διεθνικών γάμων, βαθμός πρόσβασης στα φόρα λήψεως αποφάσεων, κατάσταση μετανάστευσης-δυναμική, στατική).

Η βασική αρχή του πολυπολιτισμού θεωρητικά ενισχύει τη διδασκαλία των γλωσσών στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας (η Αυστραλία είναι η μόνη χώρα στον κόσμο με ειδική Εθνική Πολιτική για τις γλώσσες). Το συμπέρασμα που εξάγεται από ορισμένους επιστήμονες της εφαρμοσμένης γλωσσολογίας είναι ότι η γλώσσα αποτελεί το κλειδί στην κοινωνική συμπεριφορά των πολιτιστικά ετερογενών εθνοτικών ομάδων της συγκεκριμένης χώρας. Η άποψη αυτή, την οποία έχουν διατυπώσει πολλοί κοινωνιογλωσσολόγοι, δε με βρῖσκει σύμφωνο. Η εμπειρική έρευνα έχει δείξει ότι η λειτουργική χρήση των γλωσσών των εθνοτικών ομάδων σε ένα πολυπολιτιστικό καθεστώς δε στηρίζεται σε εκτιμήσεις που κατά καιρούς διατυπώνουν οι θεωρητικοί γλωσσολόγοι. Το συμπέρασμά τους, που ήδη διατύπωσα παραπάνω, στηρίζεται στο παράδοξο και άλογο της εκτίμησης περί ισοβαρούς συλλειτουργίας των γλωσσών των

εθνοτικών ομάδων και περί της κοινωνικής στατικής στεγανοποίησης των χρηστών των γλωσσών αυτών. Το πρόβλημα που προκύπτει είναι ότι οι θεωρητικοί γλωσσολόγοι δε διαφοροποιούν σαφώς ότι το καθεστώς της **διγλωσσίας** (bilingualism) σε ένα πολυπολιτιστικό καθεστώς δεν αναγνωρίζει τα προνομιάχα χαρακτηριστικά της **διπλογλωσσίας** (diglossia), όπου είναι σαφέστατοι οι χώροι (επιχράτειες) λειτουργίας της γλώσσας της εθνοτικής μειονότητας.

Οι συγγραφείς των προς εκπόνηση βιβλίων και όσοι καταπιάνονται με το υλικό διδασκαλίας, επομένως, θα πρέπει να λάβουν σοβαρότατα υπόψη ότι το πολυπολιτιστικό καθεστώς της Αυστραλίας, στο οποίο λειτουργεί η Ελληνική, βασικά θέτει την Ελληνική σε κίνδυνο και μακροπρόθεσμα ναρκοθετεί την ίδια τη λειτουργία της. Το φαινόμενο της δυναμικής ή στατικής ζωτικότητας της Ελληνικής πέρα και πάνω από τους διαβρωτικούς κανόνες του πολυπολιτισμού θα εξαρτηθεί ουσιαστικά από την ικανότητα των διδακτικών βιβλίων να διεγείρουν την προσωπική προδιάθεση των σπουδαστών υπέρ της Ελληνικής. Ας παρακολουθήσουμε όμως τη θεωρητική προσέγγιση στο επιχείρημα αυτό, πριν ακουμπήσουμε στους στόχους που θα πρέπει να έχει η ελληνομάθεια μέσα από την προεργασία των βιβλίων.

Τα κυριότερα επιχειρήματα της άποψης που διατύπωσα, δηλαδή για την αρνητική επίδραση του πολυπολιτισμού σε ένα διγλωσσικό καθεστώς, είναι τα ακόλουθα:

(α) Αποτελεί καθολική εμπειρία ότι μια γλώσσα μειονότητας για να επιβιώσει θα πρέπει να είναι μέρος ενός διπλογλωσσικού καθεστώτος (diglossic situation), δηλαδή μιας στατικής γλωσσικής κατάστασης, κατά την οποία, ο χρήστης της γλώσσας να ζει κοινωνικά αυστηρά απομονωμένος, στεγανοποιημένος στον ιδιαίτερο πολιτιστικό του περίγυρο και η γλώσσα του να κυριαρχεί σε συγκεκριμένες γλωσσικές επιχράτειες, όπου να ομιλείται αποκλειστικά ως κύρια ή τουλάχιστον ισοβαρής γλώσσα της συγκεκριμένης μειονότητας.

(β) Η όλη διεργασία και υποδομή του πολυπολιτισμού στηρίζεται ακριβώς διαμετρικά σε αντίθετες από τις παραπάνω θέσεις. Συγκεκριμένα, ο πολυπολιτισμός στηρίζεται στη δυναμική της συνοίκησης και της κοινωνικής συμβίωσης, στο γκρέμισμα των στεγανών και των κοινωνικών συνόρων, στο σπάσιμο των γλωσσικών και κοινωνικών γκέτο, στην ισοπέδωση του κοινωνικού διαχωρισμού και διαφοροποίησης.

(γ) Ο βαθμός και η έκταση κυριαρχίας των δεδομένων του πολυπολιτισμού που θίξαμε παραπάνω, θα διαμορφώσει τις πιθανότερες επιβιώσεις της Ελληνικής. Είναι βέβαιο ότι τυχόν επιτυχία τους αναλογικά μειώνει την πιθανότητα της Ελληνικής να λειτουργήσει ακόμη και ως δεύτερη γλώσσα.

Οι παραπάνω περιορισμοί, που ασκούνται σε βάρος της επιβίωσης της Ελληνικής, ως μητρικής γλώσσας, ουσιαστικά και τελεσίδικα μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στη συγγραφή διδακτικού υλικού, που στοχεύει στην Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα, για όσους Έλληνες της τρίτης γενιάς διατηρούν γλωσσικά και πολιτιστικά ακούσματα της Ελληνικής, αλλά και ως ξένη γλώσσα για όσους έχουν απολέσει το εθνοτικο-γλωσσικό τους σημείο (ethnolinguistic sign), αλλά διατηρούν ακμαία προδιάθεση για την εκμάθησή της. Άλλωστε, αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο με λιγοστές εξαιρέσεις ότι είναι σχεδόν ακατόρθωτη η διατήρηση μιας γλώσσας εθνοτικής ομάδας πέρα από το φράγμα της τρίτης γενιάς. Βεβαίως, αυτοί που διατηρούν ευχερέστερα, πληρέστερα, αριότερα και αποδοτικότερα την Ελληνική μετά την τρίτη γενιά είναι συνήθως αυτοί που δεν ενδια-

φέρονται άμεσα για την κοινωνική τους ανέλιξη, αυτοί που συνεχίζουν να ζουν κοινωνικά σε στατικά στεγανά και απομονωμένοι από τον κύριο κοινωνικό κορμό. Η κοινωνική διαφοροποίηση από την κυρίαρχη ομάδα και η εφαρμογή και εμπέδωση καθεστώτος διπλωγλωσσίας είναι βέβαια οι μόνοι τρόποι για τη διατήρηση της Ελληνικής.

Κατά τη διάρκεια της μελέτης των επιδιωκόμενων στόχων του διδακτικού υλικού θα χρειασθεί να εντοπίσουμε (α) τους γενικότερους στόχους-παραμέτρους, οι οποίοι διαμορφώνουν το ευρύτερο, κοινωνικο-πολιτιστικό πλαίσιο της γλωσσομάθειας και (β) τους ειδικότερους στόχους – παραμέτρους, που αναφέρονται στην επιδιωκόμενη γλωσσική επάρκεια (language proficiency) και γλωσσική επίδοση (language achievement).

(α) Οι γενικότεροι στόχοι-παραμέτρους εκπόνησης διδακτικού υλικού είναι:

- Οι αναφερόμενοι στο πολυπολιτιστικό περιβάλλον.
- Οι προσιτές λειτουργίες κειμενολογίας.
- Η οργάνωση της προς διδασκαλία ύλης.

(β) Οι ειδικότεροι στόχοι-παραμέτρους εκπόνησης διδακτικού υλικού είναι:

- Ο σαφής προσδιορισμός γλωσσικών επιπέδων.
- Τα γλωσσικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν το συγκεκριμένο γλωσσικό επίπεδο.
- Αν θα δοθεί ισοβαρής έμφαση σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας (ομιλία, κατανόηση, γραφή και ανάγνωση) από την αρχή, αν θα πρέπει να καλλιεργηθούν οι δεξιότητες της γραφής και της ανάγνωσης παράλληλα με την προφορική έκφραση των μαθητών.

Η έρευνα που σχετίζεται με την εφαρμογή των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων κατατείνει στην άποψη ότι οι γενικότεροι στόχοι-παραμέτρους, οι οποίες διαμορφώνουν το ευρύτερο κοινωνικο-πολιτιστικό πλαίσιο της γλωσσομάθειας έχουν σχέση με την **αυθεντική, γνήσια εμπειρία ενός πολιτιστικού γεγονότος, μιας πολιτιστικής πραγματικότητας**. Η έμφαση στη γραμματική και στο λεξιλόγιο, αν δε συνοδεύεται και δεν «ποδηγετείται» από επίκαιρες πολιτιστικές αναφορές, συγκεκριμένες και αυθεντικές για τα ενδιαφέροντα του μαθητή, δε θα έχει το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Αυθεντικά κείμενα, που σχετίζονται με το τραγούδι, τον τύπο, την τηλεόραση, την κουζίνα, την επικαιρότητα και το πολιτιστικό περιβάλλον θα ενισχύσουν όλες τις μορφές της γλωσσομάθειας.

Επιπροσθέτως, οι συγγραφείς των κειμένων θα πρέπει να δημιουργήσουν με τη μέθοδο της κειμενικότητας και της περιστασιακότητας τις ανάλογες ευκαιρίες στους μαθητές για να επιδείξουν τη σχετική γλωσσική τους απόδοση (Language Achievement). Τα προς διδασκαλία κείμενα της Ελληνικής, προκειμένου να είναι σε θέση να καλλιεργήσουν γλωσσικές δεξιότητες, πρέπει να στηρίζονται σε μια συγκεκριμένη οργάνωση.

Η οργάνωση πρέπει να σχετίζεται με τα δύο πρώτα επίπεδα επάρκειας, που ήδη αναλύσαμε, θα πρέπει να πληρεί τις στοιχειώδεις λειτουργικές μαθησιακές ανάγκες κατά την εκμάθηση μιας δεύτερης ή ξένης γλώσσας, για παράδειγμα: (α) την γενική θεματική (επαγγέλματα, διακοπές, εορτές), (β) τις εμπειρικές καταστάσεις που βιώνει ο μαθητής (υπεραγορά, ταχυδρομείο, σχολείο, μουσείο), (γ) επιδιωκόμενους στόχους (προετοιμασία επιστολής, διαφήμισης, αναφοράς, έκθεσης), (δ) εκφραστικές λειτουργίες (προσκάλεσμα, χαιρετισμοί, αναζήτηση πληροφοριών), (ε) καλλιέργεια γραμματικών και γλωσσικών συνταγμάτων (τοπικά, χρονικά, ρήματα και χρόνοι, ακόλουθο γενών, αριθμών χρόνων, φωνών κτλ).

Οι Genesse και Upshur (1996: 28-42) κατέθεσαν πλήρη και αναλυτικό οδηγό χρήσης υλικού για τους δασκάλους δεύτερης και ξένης γλώσσας και παιδαγωγικές τεχνικές και στρατηγική, προκειμένου να ελκύσουν το ενδιαφέρον των μαθητών δεύτερης γλώσσας και να βελτιώσουν τη γλωσσική επάρκειά τους.

Η καταλληλότητα διδακτικού υλικού είναι συνέπεια απαραίτητων κειμενικών λειτουργιών, οι οποίες θα πρέπει να καθορίζουν το υλικό από κοινωνιογλωσσική και ψυχολογιστική άποψη, ώστε το υλικό να επικοινωνεί με τους αποδέκτες μαθητές του. Η εξέλιξη της παραγωγής υλικού θα πρέπει να ακολουθήσει συγκεκριμένη διαδικασία, ήτοι (α) το σχεδιασμό των κειμένων (planning), έχοντας υπόψη ότι όσο συνθετότερο το κείμενο, τόσο δυσχερέστερος ο σχεδιασμός του, (β) τη νοηματική σύνθεση του κειμένου (ideation), δηλαδή τη σύνθεση των πληροφοριών, που συγκροτούν την κειμενική λειτουργία, (γ) τη μεταγλωσσικότητα, τη γλωσσική έκφραση του κειμένου, δηλαδή τη διατύπωση της νοηματικής σύνθεσης του κειμένου. Τα κείμενα που απαρτίζουν το διδακτικό υλικό, για να ισχύσουν ως επικοινωνιακά γεγονότα, θα πρέπει να διαθέτουν κειμενικότητα (textuality), η οποία να στηρίζεται σε συγκεκριμένες κειμενικές λειτουργίες.

Θα πρέπει να εντοπισθούν διαδικασίες αξιολόγησης των επιπέδων απόδοσης μέσα από τη **συνοχή**, τη μορφική δηλαδή αλληλουχία και συνέπεια, που αφορά στη γλωσσική μορφή των κειμένων, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις επιλογές και κλίσεις από τη συμβατική γραμματική και μορφοσυντακτικό, καθώς και τα κοινοτυπικά λάθη των μαθητών (βλέπε παρακάτω).

Τη **συνεκτικότητα**, τη νοηματική δηλαδή αλληλουχία και συνέπεια, που διατηρεί σταθερή την επικοινωνία του κειμένου με τον αποδέκτη μαθητή και αφορά στο περιεχόμενο του κειμένου, δηλαδή στους τρόπους με τους οποίους τα συστατικά του κειμενικού κόσμου συσχετίζονται με τον αποδέκτη μαθητή. Κοντολογής, οι κειμενικές ενότητες απλά θα πρέπει να λειτουργούν μέσα σ' ένα προδιαγραφμένο αρχιτεκτονικό πλαίσιο και να έχουν ως βάση τους την αλληλοσυμπλήρωση, την αλληλοεξάρτηση και τη διασταύρωση και όχι να λειτουργούν ανεξάρτητα και παρατακτικά, διότι έτσι δεν επιτυγχάνεται η επανάληψη και η εσωτερική επικοινωνία των θεμάτων, δεν υπάρχει ρυθμός και συνέχεια.

Μια άλλη λειτουργία της κειμενολογίας που πρέπει να διασφαλισθεί είναι η προθετικότητα των κειμένων και του εν γένει υλικού. Η **προθετικότητα** (intentionality) αφορά στους συγγραφείς και έχει σχέση με το σύνολο των προθέσεών τους, όπως αναγνωρίζονται στο κείμενο, με στόχο τους δηλαδή να καταστήσουν τα κείμενά τους προσίτα στους αποδέκτες-μαθητές με σκοπό τη μετάδοση μηνυμάτων και εικόνων από το περιβάλλον της χώρας υποδοχής. Η πρόθεση του συγγραφέα είναι η οργάνωση και μετάδοση του μηνύματος, τόσο σε επίπεδο γλωσσικής μορφής, όσο και σε επίπεδο σημειομένων. Το κείμενο επομένως είναι σύντομο, πρωτότυπο, διατυπώνει το απροσδόκητο, με παικτική διάθεση, που συνδυάζει το χιούμορ, προδιαθέτει ευμενώς τον αποδέκτη μαθητή. Μέσα από τα κείμενα πρέπει να αναδύεται ενεργητική διάθεση και να υπάρχει συστηματική ανάπτυξη των θεμάτων.

Η **αποδεκτικότητα** (acceptability) αφορά στον αποδέκτη μαθητή και στην προσπάθειά του να προσεγγίσει το κείμενο και να αναγνωρίσει τον κειμενικό κόσμο, δηλαδή το θέμα, το μήνυμα και τη σημασιολογία. Η αποδεκτικότητα στηρίζεται στις προσδοκίες του μαθητή και βασίζεται στις προηγούμενες τρεις κειμενικές λειτουργίες. Σημειώνεται ότι αποφα-

σιστικά κριτήρια της αποδεκτικότητας είναι το μαθησιακό του επίπεδο, ο βαθμός της ελληνομάθειας και η γλωσσική εμπειρία (τα ακούσματα) του μαθητή. Αποφεύγονται δυσχερή μορφοσυντακτικά συντάγματα, σύνθετοι φωνηματικοί σχηματισμοί, καλλιεργούνται προσφιλή μηνύματα, κλειστή ανάπτυξη του περιεχομένου και λαμβάνονται υπόψη οι περιορισμοί, που ασκούν το περιορισμένο της γλωσσικής επάρκειας του μαθητή και το συρρικνωμένο των γλωσσικών επικρατειών, όπου λειτουργεί η Ελληνική.

Η **πληροφορητικότητα** (informativity) μια άλλη λειτουργία του κειμένου, το σύνολο δηλαδή των πληροφοριών που περιέχει το κείμενο (νόημα, θέματα και ιδέες). Εδώ απαιτείται ο συνδυασμός του γνωστού και προφανούς με το πρωτότυπο και απροσδόκητο, ώστε να προκληθεί το ενδιαφέρον του αποδέκτη-μαθητή προς τα κείμενα. Τα κείμενα χρειάζεται να εμπεριέχουν σημασιολογικές επινοήσεις, εννοιολογικά στερεότυπα, λεξιλογικές επιλογές στηριγμένα σε πληροφορίες του βιωματικού κόσμου του αποδέκτη μαθητή.

Η **καταστασιακότητα** (situationality) του κειμένου, τα πραγματιστικά στοιχεία (pragmatics), που συνιστούν τη σχέση του κειμένου με το εξωγλωσσικό, δηλαδή το καταστασιακό περιβάλλον, το διαπολιτιστικό. Η κατάσταση, ο συσχετισμός χώρου, τρόπου, χρόνου, πολιτισμού, τα γεγονότα που προκαθορίζουν και διαμορφώνουν την κειμενικότητα.

Τέλος, η **διακειμενικότητα** (cross-textuality), δηλαδή οι σχέσεις των υπό συγγραφή κειμένων μεταξύ τους. Με τη συνάρτηση των κειμένων γίνεται η πρόσληψη των κειμένων από τον μαθητή-αποδέκτη περισσότερο δημιουργική στη διεργασία των συσχετισμών, συγκρίσεων, συμπληρώσεων. Για παράδειγμα, τα κείμενα να είναι σύνθετα για να ερεθίζουν το ενδιαφέρον και να βοηθούν στην κατανόησή τους.

Οι έρευνες που προηγήθηκαν έδειξαν ότι η Ελληνική δεν ανέπτυξε επαρκείς μηχανισμούς, που να επιτρέπουν το συναγωνισμό της με άλλες εμπορικές (Lingua Franca) γλώσσες, νεοεμπορικές (Trade Languages), αλλά και δημοφιλείς γλώσσες των εθνοτικών ομάδων της Αυστραλίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η παρούσα μελέτη αναλύει και ερμηνεύει την κατάσταση της Ελληνικής, καταθέτει αξιολογικά τις ποσοτικές και ποιοτικές προσεγγίσεις των δεδομένων, καταγράφει αδρομερώς την παρουσία των Ελλήνων, σχολιάζει κριτικά τις γλωσσικές επικράτειες χρήσης της Ελληνικής, τους φορείς και τύπους της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, καταγράφει διεξοδικά τις κοινωνικοπολιτιστικές, μαθησιακές και γλωσσικές προϋποθέσεις των φοιτητών και τη δυναμική της νοοτροπίας τους απέναντι στην ελληνομάθεια και αξιολογεί τα δεδομένα χαρακτηριστικά (προφίλ) του διδακτικού προσωπικού, των γονέων, των συλλογικών οργάνων και το ρόλο της οικογένειας σε σχέση με την ελληνόγλωσση εκπαίδευση επισημαίνοντας ιεραρχικά τις ανάγκες διδακτικού υλικού για τα Προγράμματα Διδασκαλίας Ελληνικής Γλώσσας στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία. Στο βιβλίο αυτό, επίσης, καταγράφονται και σχολιάζονται οι προσδοκώμενοι αντικειμενικοί στόχοι, οι δεξιότητες και οι γνώσεις που αποκτούν οι μαθητές των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων και τα γλωσσικά επίπεδα που διαμορφώνονται στην Αυστραλία.

6.1 Οι παράμετροι της ελληνικής εποίκισης

Η ίδρυση και λειτουργία ελληνικών κοινοτήτων στην Αυστραλία κατά τη διάρκεια της πρώιμης φάσης της ελληνικής εποίκισης (1830-1890) δεν ήταν δυνατή εξαιτίας του γεγονότος ότι οι ελάχιστοι Έλληνες παρέμεναν διασκορπισμένοι στην αχανή και αφιλόξενη ήπειρο. Μόνο λίγοι από αυτούς διέμεναν στις πόλεις εργαζόμενοι ως πλανόδιοι πωλητές τροφίμων, αχθοφόροι και βοηθοί σε κουζίνες εστιατορίων. Η Αυστραλία παρέμενε προσωρινός τόπος διαμονής με αποκλειστικό στόχο τον πλουτισμό. Οι ελάχιστοι που ευημέρησαν, στα δύσκολα εκείνα χρόνια του κατατρογμού και της προκατάληψης, τελικά εγκαταστάθηκαν μόνιμα.

Μετά το 1870, Έλληνες μετανάστες εμφανίσθηκαν στα μεγάλα αστικά κέντρα του Σίδνεϊ, της Μελβούρνης και της Πέρθς. Εκεί εξάσκησαν επαγγέλματα και τέχνες που έφεραν από την Ελλάδα (υποδηματοποιοί, ράφτες, μαραγκοί, αρτοποιοί), άνοιξαν δικά τους καφέ, εστιατόρια και εργαστήρια ζαχαροπλαστικής, ή απασχολήθηκαν ως λιμενεργάτες, ψαράδες και μικρομαγαζάτορες. Με τον τερατισμό της αποικιοκρατικής περιόδου (1901), πολλοί Έλληνες έποικοι εγκαταστάθηκαν στην αχανή επαρχία ως ασβεστοποιοί, μινιαδόροι και ανειδίκευτοι εργάτες. Αργότερα εργάστηκαν ως ζαχαροκαλαμοκόφτες και εκμισθωμένοι εργάτες για την αποψίλωση δασών. Οι αυστραλιανές πόλεις παρέμεναν βιομηχανικά και εμπορικά υπανάπτυκτες, επιτρέποντας έτσι στο Ηνωμένο Βασίλειο να διατηρεί ακμαιότες τις δυνατότητες εξαγωγών προς την πρώην αποικία της. Πλεόναζαν οι εργένηδες, τα γεροντοπαλίκαρα και το ασυνόδευτο ανδρομάνι. Παρέμεναν αποκομμένοι στην αχανή ήπει-

ρο, ταξίδευαν εκατοντάδες μίλια για να εξεύρουν εργασία, ενώ συχνά έπεφταν θύματα ανεπίτρεπτης εκμετάλλευσης. Η εργοδότηση στα μεγάλα αστικά κέντρα αποτελούσε προνόμιο των Αγγλο-Κελτών μέχρι και το 1949.

Η εμφάνιση το 1924 του πρώτου Ορθόδοξου Μητροπολίτη και το 1926 του πρώτου διπλωμάτη καριέρας ενέτεινε την ενδοκοινοτική κρίση και αύξησε την αντιπαλότητα των Κοινοτήτων με την Εκκλησία. Η κυριαρχία των εθνοτοπικιστικών αδελφοτήτων απέναντι στις Κοινότητες, ουσιαστικά τραυμάτισε την οικονομική ευρωστία των πανελλήνιων φορέων και ενίσχυσε το πνεύμα του τοπικού σωβινισμού, ενώ, ταυτόχρονα, στέρησε από τις Κοινότητες τον κοινωνικό και πολιτιστικό τους ρόλο. Με τη διακρατική συμφωνία Αυστραλίας-Ελλάδας (1952), πάνω από 270.000 Έλληνες εγκαταστάθηκαν στην Αυστραλία, από τους οποίους το 33% ήσαν Μακεδόνες, με προεξάρχοντες του Φλωριναίους και τους Κοζανίτες. Οι περισσότεροι ήσαν αγρότες και προλετάριοι των αστικών κέντρων της Ελλάδας που μετανάστευσαν για λόγους οικονομικούς. Μετά το 1953 σημειώθηκε η μετανάστευση τεχνοκρατών και επιστημόνων από τη Ρουμανία και την Αίγυπτο, γεγονός που οδήγησε στην κοινωνική και πολιτιστική ανέλιξη των ελληνικών παροικιών στην Αυστραλία και στη Νέα Ζηλανδία. Μετά το 1990 και εξαιτίας των ριζικών αλλαγών που σημειώθηκαν στη Νοτιοαφρικανική Ένωση, εκατοντάδες Έλληνες επιχειρηματίες της χώρας αυτής εποίκισαν την Αυστραλία, σημειώνοντας το τελευταίο κύμα εξωελλαδικής μετανάστευσης προς την Αυστραλία.

Οι πρωτοπόροι της μεταναστευτικής περιόδου δε θεώρησαν την παρουσία τους στην Αυστραλία μόνιμη και δεν αξιολόγησαν την εποίησή τους ισότιμη προς αυτή των Αγγλο-κελών. Στα πρώτα τριάντα χρόνια της μεταπολεμικής εποίησης δε διεκδίκησαν θέσεις κύρους στο πολιτικό σύστημα της χώρας και ενσωματώθηκαν διστακτικά στο κοινωνικό σύστημα της χώρας. Παρέμειναν κοινωνικοοικονομικά και ιδεολογικά αποκομμένοι, ανειδίκευτοι, θύματα της προκατάληψης και της μισοξένειας, καταστάσεις οι οποίες προκαλούσαν έντονα αισθήματα ανασφάλειας και το σύνδρομο του παρείσακτου. Η κυρίαρχη Αγγλο-πρεσβυτεριανή συντηρητική κοινωνία θεωρούσε επιτυχή πολίτη το λευκό Ευρωκαυκάσιο μετανάστη και τον Προτεστάντη αγγλοσαξονικής καταγωγής. Οι πρωτοπόροι για να γίνουν στοιχειωδώς αποδεκτοί θα έπρεπε να ξεχάσουν την καταγωγή τους και να αποκοπούν από τη γλωσσική και ιστορική τους ρίζα. Ακόμη και με την κατάργηση της πολιτικής της Λευκής Αυστραλίας [White Australia Policy](1968), οι εσφαλμένες αντιλήψεις όσον αφορά της εθνική ταυτότητα συνέχισαν να γεννούν την προκατάληψη.

Η ευρεία ανάπτυξη και γεωγραφική εξάπλωση των ελληνικών παροικιών στην Αυστραλία γέννησε διεσπαρμένες και δημογραφικά ασθενείς κοινότητες-παροικίες, κυρίως στα αστικά κέντρα (96%) και στην αχανή επαρχία. Οι παροικίες αυτές ήσαν βασικά εθνοκεντρικές και θρησκευτικές εστίες, με στόχο τη διατήρηση των ιδεολογιών που έθεσαν οι ελλαδογεννημένοι έποικοι. Το μέγεθος, ο τύπος και η έκταση της ελληνικής εποίησης τελικά διαμορφώθηκαν από την πολιτική της Αυστραλιανής Κυβέρνησης να μεθοδεύσει οργανωμένο σύστημα εργασιακής πολιτικής με αποκλειστικό στόχο την εργασιακή αποκέντρωση. Η πολιτική αυτή οδήγησε σε μετάλλαξη και διαφοροποίηση την προπολεμική δημογραφική δυναμική, συρρικνώνοντας, για παράδειγμα, το Σύνδνεϊ και ανυψώνοντας τη

Μελβούρνη σε τρίτη μεγαλύτερη ελληνόφωνη πόλη του κόσμου με 220.000 κατοίκους ελληνικής καταγωγής και συνείδησης.

Με την εποίκισή τους οι Έλληνες μετανάστες οργάνωσαν πανελλήνιους εθνοθησκευτικούς οργανισμούς, τις Κοινότητες, προκειμένου να υπηρετήσουν τις θρησκευτικές και εκπαιδευτικές ανάγκες των εποίκων και τις εθνοτοπικές αδελφότητες για να απολαμβάνουν την ιδιαίτερη τοπική τους παράδοση. Ωστόσο, τα σοβαρότατα οργανωτικά προβλήματα και η διοικητική καχεξία που ακολούθησαν τη μαζική μετανάστευση και η πολιτική του Φαναρίου να αναλάβει όχι μόνο πνευματικό αλλά και εθναρχικό έλεγχο και κυριαρχία επί των εποίκων, οδήγησαν στην ίδρυση δεκάδων κοινοτήτων σε μεγάλα και μικρά αστικά κέντρα της χώρας. Οι παλαιότεροι προπολεμικοί κοινοτικοί οργανισμοί των Ελλήνων της Αυστραλίας δεν κατόρθωσαν να προσελκύσουν και να εντάξουν στη δύναμή τους μεγάλο αριθμό μελών, δε δημιούργησαν προϋποθέσεις κοινωνικής και πολιτιστικής εξάρτησης των εποίκων, δε μερίμνησαν εγκαίρως να δρομολογήσουν εισοδηματικές πηγές, αλλά συνέχισαν να είναι οργανωμένες στα πρότυπα της Οθωμανικής περιόδου, κέντρο και βάση των οποίων ήταν η Εκκλησία.

Το μοντέλο της κοινοτικής διάρθρωσης με την ύπαρξη ενός κοινοτικού φορέα για κάθε πόλη, υπό τη διοικητική και οργανωτική κυριαρχία της λαϊκής βάσης, καταργήθηκε το 1958 με την παρείσδυση του μορφώματος της Κοινότητας-Ενορίας που εισήγαγε το Φανάρι. Το νέο μοντέλο στηριζόταν στην αρχή ότι η Εκκλησία θα εγκαθιδρύει νέους Ορθόδοξους ναούς και θα διορίζει ιερείς εφόσον αυτό ζητηθεί από μια οποιαδήποτε ομάδα πιστών, η οποία επιθυμεί να σχηματίσει τη δική της κοινότητα, κάτω από την πνευματική και οργανωτική δικαιοδοσία και κυριαρχία της Ελληνικής Ορθόδοξης Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας. Οι ομάδες αυτές στην ουσία σπάνια υπέβαλαν στην Αρχιεπισκοπή αυτόβουλα και αυθόρμητα την επιθυμία της σύμπληξης κοινότητας. Στις περισσότερες περιπτώσεις ο κλήρος ωθούσε και σκηνοθετούσε τη λαϊκή επιθυμία. Οι νεόδμητες Κοινότητες διατηρούσαν συντηρητική ιδεολογία και στενότερη σχέση με την Αρχιεπισκοπή, με την οποία συνέπρατταν σε θέματα γενικότερης πολιτικής. Σύμφωνα με το ιδεολογικό status quo, η ανάθεση της διοίκησης των νέων Κοινοτήτων, παρά το φαινομενικά δημοκρατικό τους επίχρισμα, προσφέρονταν μόνο στους εθνικόφρονες πολίτες, τους αφοσιωμένους Ορθόδοξους και όλους όσοι κρίνονταν αποδεκτοί από τον Αρχιεπίσκοπο.

Η κίνηση της Αρχιεπισκοπής να ευλογήσει τον πολλαπλασιασμό των κοινοτικών μορφωμάτων σε πόλεις και κωμοπόλεις, ουσιαστικά εδραίωσε την παρουσία της και απελευθέρωσε την εξάρτησή της από τους κοινοτικούς-κοσμικούς, όπως αυτό ίσχυε με τα προπολεμικά κοινοτικά πρότυπα. Η Εκκλησία αναδύθηκε ως η κυρίαρχη εξουσία των Ελλήνων Ορθοδόξων εποίκων και των επιγόνων τους και ως το αδιαφιλονίκητα ιεραρχικό σωματείο που συγκέντρωνε μηχανισμούς διάρκειας.

Το 1975, το Φανάρι επιδίωξε την προοδευτική, αλλά μεθοδευμένη εξαφάνιση των Κοινοτήτων-Ενοριών, θεσμό που το ίδιο το Οικουμενικό Πατριαρχείο είχε εισαγάγει από το 1958 συστηματικά στην Αυστραλία, υιοθετώντας δυναμικά το θεσμό της ενοριοποίησης. Τα Συμβούλια των νέων Ενοριών διορίστηκαν από την Αρχιεπισκοπή και οι αφοσιωμένοι επίτροποι ανέλαβαν να ανεγείρουν και να εξοφλήσουν του ενοριακούς ναούς και να μισθο-

δοτούν τον ιερέα και το ενοριακό σχολείο. Η κίνηση της ίδρυσης ελεγχόμενων από την Εκκλησία Ενοριών απέβλεπε στον πλήρη έλεγχο των αποδήμων με την αποκλειστική παροχή θρησκευτικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Με τη νέα κατάσταση, η Εκκλησία και όχι η Ελληνική Πολιτεία αναλάμβανε πλέον κυριαρχικά δικαιώματα επί των 3.200.000 αποδήμων ελληνικής καταγωγής των αγγλόφωνων χωρών, οι οποίοι αποτελούν το 75% του συνολικού απόδημου Ελληνισμού. Η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία, με την επαναπροσδιορισμένη ιεραρχική δόμηση των Ενοριών, με διορισμένους επιτρόπους, αφοσιωμένους στον εκάστοτε Αρχιεπίσκοπο, ουσιαστικά κηδεμόνενε τον απόδημο Ελληνισμό, αφαιρώντας του τη συμμετοχή στις αποφάσεις και στερώντας του τις πηγές οικονομικού εισοδήματος από τις αιρετές κοινότητες. Οι ιερείς των Κοινοτήτων-Ενοριών, επειδή υπάγονταν διοικητικά και οργανωτικά στην Αρχιεπισκοπή είτε παρέμεναν μόνιμες εστίες τριβής με τα αιρετά συμβούλιά τους, εφόσον τα τελευταία αντιστέκονταν είτε μεταβάλλονταν σε παραγκωνισμένους και αδύναμους λειτουργούς της Ορθοδοξίας.

Από τη θετική άποψη του θέματος, ωστόσο, η ιεραρχική διοίκηση της κυρίαρχης πλέον Ορθόδοξης Εκκλησίας διασφαλίζει συνέχεια και σταθερότητα στην Ορθοδοξία, η οποία, εφόσον παραμένει ελληνοκεντρική, βοηθά στη διατήρηση της ελληνικής γλώσσας και ταυτότητας των μεταναστών και των απογόνων τους. Εξάλλου, οι νέες Κοινότητες και προπαντός οι Ενορίες αποτέλεσαν διαρκή πηγή εισοδήματος για την Αρχιεπισκοπή, με αποτέλεσμα αυτή να εδραιωθεί οικονομικά. Η επικαρπία και τα αρχιεπισκοπικά δικαιώματα από τα επιτελούμενα μυστήρια και η επιβολή ειδικού φόρου 5% επί του εισοδήματος των κοινοτικών ναών μετέβαλε την Αρχιεπισκοπή σε ρωμαλέο και πανίσχυρο οργανισμό.

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου τετάρτου του παρελθόντος αιώνα, εξαιτίας της αυξανόμενης κυριαρχικής διάθεσης της επίσημης Εκκλησίας και της ενοριοποίησης, η ενδοκοινοτική διένεξη και διχοστασία αυξήθηκε. Προκλήθηκαν μηχανισμοί απόσχισης, σημειώθηκε έντονη αποστασιοποίηση της Εκκλησίας από θεσμικά όργανα του Ελληνισμού, που είχαν σχέση με τη λειτουργική προώθηση της ελληνικής παιδείας και πολιτισμού, περιθωριοποιήθηκαν ή απομονώθηκαν άτομα και φορείς που διαφωνούσαν, με αποτέλεσμα να διαχυθεί η ζωτικότητα και το σφρίγος των ελληνικών παροικιών της Αυστραλίας. Κατά την ίδια εποχή, εξαιτίας της διχοστασίας, ενισχύθηκε η παρουσία άλλων ομόδοξων δογμάτων και η διεύρυνση και θεσμοποίηση του «Σχίσματος» έφερε και εδραίωσε στην Αυστραλία τους Παλαιοημερολογίτες και την Αυτοκέφαλη Ορθόδοξη Εκκλησία. Ωστόσο, η Ελληνική Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή συνέχισε να προΐσταται και να προεξάχει όλων των άλλων Ορθόδοξων Εκκλησιών.

Στις αρχές της δεκαετίας του εβδομήντα τερατίστηκε η ελληνική μετανάστευση στην Αυστραλία, εμφανίστηκε η δεύτερη γενεά Ελληνοαυστραλών και αναδύθηκε ο τρίτος τύπος οργάνωσης των ελληνικών παροικιών, με κοινωνικο-οικονομικούς και πολιτιστικούς στόχους. Οι νέες οργανώσεις δομήθηκαν σε εβραϊκά πρότυπα, εγκατέλειψαν κάθε μορφή εξάρτησης από τις Κοινότητες και την Εκκλησία, στηρίχθηκαν σε αυστραλογεννημένο έμπυχο δυναμικό και αποτελεσματικά διεκδίκησαν ρόλο και σχέση με την ευρύτερη αυστραλιανή πολιτεία. Έθεσαν στόχους εξάρτησης της ομογένειας από τα νέα θεσμικά όργανα, χρησιμοποιώντας τη στήριξη της Αυστραλιανής Κυβέρνησης, γεγονός που τους εξασφάλισε ευ-

ρωστία, διάρκεια και ζωτικότητα. Οι νέοι οργανισμοί με επιτυχία απέσπασαν από το Αυστραλιανό κράτος ρόλους και υπηρεσίες που στόχευαν στην κοινωνική πρόνοια και φροντίδα των μεταναστευτικών ομάδων, γεγονός που τους προσέφερε οικονομική ανάπτυξη.

Την ίδια εποχή, πάροικοι με έντονη πολιτική συνείδηση εντάχθηκαν σε αυστραλιανές τοπικές κομματικές οργανώσεις και αποτέλεσαν τα ελληνόφωνα τμήματά τους. Οι περισσότεροι, όπως ήταν φυσικό, εντάχθηκαν σε κομματικές οργανώσεις σε προάστια με συμμαγή Ελληνισμό και οργανώθηκαν σε ανεξάρτητα ισότιμα και ισοδύναμα τμήματα. Μέσα από τις οργανώσεις αυτές ξεπήδησαν, είκοσι χρόνια αργότερα, οι αυστραλογεννημένοι απόγονοί τους και αναδείχθηκαν υπουργοί, γερουσιαστές και βουλευτές καθώς και αξιωματούχοι της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το 2001, ο αριθμός των κοινοβουλευτικών αντιπροσώπων ελληνικής καταγωγής ανερχόταν σε 28, ενώ οι Δήμαρχοι και Σύμβουλοι ελληνικής καταγωγής στην Τοπική Αυτοδιοίκηση ξεπερνούσαν τους 110 σε ολόκληρη τη χώρα.

Σύμφωνα με την απογραφή του 1996, οι Έλληνες της Αυστραλίας παρουσίαζαν τη σημαντικότερη και ταχύτερη κοινωνική ένταξη και την μεγαλύτερη οικονομική παρείσδυση στη χώρα σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη εθνική ομάδα. Συγκεκριμένα, οι Έλληνες της Αυστραλίας, συνεχίζοντας την παράδοση 600 χρόνων νεότερης αποδημίας, διακρίθηκαν ως προικισμένοι πρωτοπόροι στο χώρο της αλιείας και των οστρακοειδών, ως καταξιωμένοι επιχειρηματίες στο χώρο των αναπτυξιακών έργων και του εμπορίου των μαργαριταριών, ως επιτήδειοι έμποροι τροφίμων και βιομήχανοι επεξεργασίας και παραγωγής τροφίμων, ως ικανότατοι επιχειρηματίες στους χώρους της φιλοξενίας, τουρισμού και γενικά της προσφοράς υπηρεσιών.

Κατά την προπολεμική περίοδο, το 80% των καφετεριών και εστιατορίων της αχανούς επαρχίας της Αυστραλίας ελέγχονταν από Έλληνες εποίκους από το Καστελλόριζο και τη βόρεια Πελοπόννησο, ενώ κατά το τελευταίο τέταρτο του περασμένου αιώνα οι Έλληνες έποικοι κυριάρχησαν στους χώρους των υπεραγορών, των επαρχιακών καφετεριών, των ξενοδοχείων, της βιομηχανίας των επίπλων, της αλιείας και των ταξί, αποσπώντας μερίσμα ίσο προς το 80% της εθνικής οικονομίας στα τελευταία τρία είδη. Θεματική παρουσιάζεται η ελληνική δραστηριότητα σε αναπτυξιακά έργα, όπως το σωματείο Property Owners Association, με οικονομικό εκτόπισμα που ξεπερνά τα 12 δισεκατομμύρια δολάρια, στον κτηματονομικό χώρο, τα πρατήρια βενζίνης και γενικά τη βιομηχανία τροφίμων. Η απογραφή του 1996, βρήκε τον μέσο ελλαδογεννημένο έποικο νοικοκύρη να έχει υπό την κυριότητα και νομή του 2.1 σπίτια, ενώ ο μέσος Αυστραλός διατηρούσε μόνον 0,6.

Το μέλλον και στις διακρατικές σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Αυστραλίας θα μπορούσε να διαγραφεί περισσότερο ελπιδοφόρο, αν ενεργοποιούνταν περισσότερο λειτουργικά και αποτελεσματικά το κοινωνικο-οικονομικό και πολιτικό δυναμικό των ελληνικών παροικιών. Η λειτουργική παρουσία ενός Ελληνο-αυστραλιανού εμπορικού και βιομηχανικού επιμελητηρίου με μηχανισμούς συνεργασίας και αλληλοεξάρτησης με τον αντίστοιχο κόσμο της Ελλάδας και της Ενωμένης Ευρώπης, όχι μόνον θα έδινε νέα προοπτική στους συνεργούντες, αλλά θα προκαλούσε νέες προοπτικές οικονομικής παρείσδυσης σε μία αγορά εκατοντάδων εκατομμυρίων υποψηφίων καταναλωτών. Το 2001, το 57% του διαμετακομιστικού εμπορίου της Αυστραλίας εκτελούνταν από την ελληνική ναυσιπλοΐα.

Στο χώρο της παιδείας και των τεχνών θεαματική ήταν η ανέλιξη της δεύτερης και τρίτης γενεάς των Ελλήνων. Με την ανατολή του νέου αιώνα το ποσοστό φοιτητών ελληνικής καταγωγής στα Πανεπιστήμια της χώρας είναι το μεγαλύτερο σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη εθνική ομάδα, πλην των Ασιατών (11,8%), ενώ οι ελληνικής καταγωγής φοιτητές διατηρούν τον υψηλότερο δείκτη συγκράτησης σπουδών, με ποσοστό που πλησιάζει το 83%.

6.2 Η γλωσσική κατάσταση στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία

Η Ελληνική κατατάσσεται ανάμεσα στις εννέα επικρατέστερες γλώσσες της Αυστραλίας, μέσα στα πλαίσια της δυναμικής ή/και στατικής διγλωσσίας. Διαθέτει ομοιογενή, ισχυρή βάση χρηστών, υψηλό βαθμό αποδεκτότητας και λειτουργικότητας και παρουσιάζεται συνταγματικά, τυπολογικά και από την άποψη της σημαντικής σταθερότητας. Η λειτουργία της παραμένει επικοινωνιακή σε επικράτειες πέρα από αυτές της οικογένειάς της, αλλά και συμβολική από τους αυστραλογεννημένους χρήστες. Από εβδομηκονταετίας διαμορφώθηκε στις ελληνικές παροικίες της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας μια μη συμβατική νόρμα, η εθνόλεκτος, η οποία είναι αποτέλεσμα των διαγλωσσικών, πραγματιστικών και διαπολιτισμικών επιδράσεων. Ο δείκτης της γλωσσικής απόκλισης των χρηστών της Ελληνικής παραμένει από τους χαμηλότερους στη χώρα και η περαιτέρω γλωσσική αφοσίωση των Αυστραλιωτών Ελλήνων εξαρτάται από την υγιή δόμηση του οργανωμένου Ελληνισμού, τη διαμόρφωση ομογενειακών θεσμικών οργάνων, τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, το δείκτη των επιγαμιών και την απώτερη κυβερνητική πολιτική.

Η Αυστραλία είναι η μόνη χώρα στον κόσμο που έχει διαμορφώσει συγκεκριμένη και προδιαγεγραμμένη πολιτική σχετικά με τη διδασκαλία και χρήση γλωσσών εκτός της κυρίαρχης Αυστραλιανής Αγγλικής (εφεξής Αγγλική). Παρουσιάζει επίσης ιδιομορφίες που δημιουργούν κατάλληλη υποδομή για την καλλιέργεια γλωσσών. Για παράδειγμα, η Αυστραλία είναι μεταναστευτική χώρα, δεν τρέφει την ιδεολογία του έθνους-κράτους (Η Ελλάδα για τους Έλληνες). Οι μετανάστες της είναι θεωρητικά ισότιμοι έποικοι, αν και οι μειονοτικές ομάδες και ιθαγενείς δοκιμάζονται αισθητά. Ενώ στην Ευρώπη (Σουηδία, Αγγλία) τα μαθήματα γλώσσας προσφέρονται για τα παιδιά των μειονοτήτων, στην Αυστραλία είναι εντεταγμένα στο σύστημα του σχολείου με αποδέκτες το σύνολο των μαθητών. Για την Αυστραλία, ο πολυπολιτισμικός αποτελεί μέρος της εθνικής ταυτότητας της χώρας, είναι η δυναμική που καλλιεργεί την εθνική συνείδηση.

Η Ελληνική συνεχίζει με την εκπνοή του αιώνα να είναι η πρώτη αριθμητικά γλώσσα διδασκαλίας στα εθνοτικά σχολεία της χώρας, η τέταρτη ισχυρότερη στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και η πέμπτη στην πρωτοβάθμια. Από την άποψη της γλωσσικής συγκράτησης και σύγκλισης παρουσιάζεται ως η ισχυρότερη κοινοτική γλώσσα (community language) με το σταθερότερο δείκτη παρακολούθησης κατά τάξη στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μέχρι και το επίπεδο των εισαγωγικών εξετάσεων στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας. Σημαντική ήταν, ωστόσο, η συρρίκνωση του αριθμού των μαθητών των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων στα δευτεροβάθμια κρατικά σχολεία της Βικτωρίας, της Πολιτείας με τη μεγαλύτερη εθνογλωσσική παρουσία. Η αριθμητική αυτή καθίζηση οφείλεται στη μείωση του αριθμού των λειτουργούντων σχολείων, στη μετοικεσία χιλιάδων παροίκων

δεύτερης και τρίτης γενιάς στα εξωτερικά προάστια, όπου δεν λειτουργούσε η εκπαιδευτική υποδομή της ομογένειας, στη μετανάστευση πολλών εποίκων ελληνικής καταγωγής στη Ν.Ν.Ο. και Κουησλάνδη και στην έλλειψη μεθοδευμένης πολιτικής και πρόσβασης από πλευράς ομογένειας στην ιεραρχία των σχολείων της δευτεροβάθμιας παιδείας της Βικτωρίας.

Η Ελληνική παραμένει, από την άποψη της κοινωνικής δικαιοσύνης και πολιτισμού, σημαντική γλώσσα στην Αυστραλία, εξαιτίας της παρουσίας των 300.000 περίπου χρηστών της και 140.000 επιπλέον εποίκων, οι οποίοι μαρτυρούν προγονικούς και συναισθηματικούς δεσμούς με την Ελλάδα και τους Έλληνες. Αν και το μεγαλύτερο μέρος της ομογένειας παραμένει οργανωτικά ανέντακτο (υπολογίζεται ότι μόνον το 7% του συνολικού πληθυσμού των Ελλήνων της Ωκεανίας είναι εντεταγμένο σε ενδοκοινοτικούς οργανισμούς και κοινότητες), η ποιτική προσέγγιση στην οργάνωση των φορέων και τύπων εκπαίδευσης των Ελληνικών παροικιών, ιδιαίτερα της Αυστραλίας, είναι δυναμική και αποτελεσματική. Αυτό αποδεικνύεται από τη ρωμαλέα εθνογλωσσική κατάσταση της παροικίας, τον υψηλό δείκτη της γλωσσικής σύγκλισης και γλωσσικής αφοσίωσης (διατηρεί τον υψηλότερο δείκτη στην Αυστραλία σε σύγκριση με τις υπόλοιπες εθνοτικές ομάδες) και την αποτελεσματικότητα που κατέχει ως εθνοτική ομάδα να ενεργεί ως σώμα πολιτικής πίεσης. Άλλωστε, οι Έλληνες της Αυστραλίας διαβιούν στην Αυστραλία ως έποικοι και δεν προβλέπουν σε σύντομο ή εφικτό επαναπατρισμό.

Η Ελληνική γλώσσα σήμερα λειτουργεί σε τρία επίπεδα στην Αυστραλία:

- (α) ως γλώσσα εθνοτικής ομάδας, η οποία χρησιμοποιείται από τα μέλη της, ως μέσον επικοινωνίας, αλλά και συμβολικά (για να προδηλώσει εθνική καταγωγή),
- (β) ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα που χρησιμοποιείται από την ευρύτερη αυστραλιανή κοινωνία για λόγους κοινωνικο-οικονομικούς και πολιτικούς και
- (γ) ως σύγχρονο συνακόλουθο της παράδοσης της αρχαίας ελληνικής γραμματολογίας, η οποία ακόμη επηρεάζει έντονα την Αυστραλία και το εκπαιδευτικό σύστημά της (προσφέρεται σε δευτεροβάθμιο και τριτοβάθμιο επίπεδο σ' ολόκληρη τη χώρα).

Ο συγκριτικώς προς τα δημογραφικά δεδομένα υψηλότερος ρυθμός ενσωμάτωσης στη μείζονα αυστραλιανή κοινωνία, η ραγδαία οικονομική και κοινωνική ανέλιξη των αυστραλιωτών Ελλήνων στην οικονομική και βιομηχανική ζωή της χώρας, η επιβολή των Ελλήνων επιχειρηματιών, εμπόρων και κτηματιών στην οικονομία της Αυστραλίας, η ισχυρότατη παρουσία και μέρισμα στην εξουσία Ελληνικής καταγωγής υπουργών και βουλευτών και το υψηλό ποσοστό παρουσίας ελληνικής καταγωγής φοιτητών στα πανεπιστήμια της χώρας (το 2000 ξεπερνούσε το 11%, ενώ δημογραφικά οι ελληνικής καταγωγής Αυστραλοί δεν ξεπερνούν το 1.8%), αποτελούν εχέγγυα ζωντανής παρουσίας. Η δυναμική παρουσία της Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας, ως φορέα της Ελληνικής ορθόδοξης πίστης, και το γεγονός ότι προεδρεύει και προεξάρχει των άλλων εκκλησιαστικών ομόδοξων οργανισμών (Σέρβων, Βουλγάρων, Ρώσων, Συριολιβανέζων, Ρουμάνων) ενισχύουν περισσότερο τη θέση της Ελληνικής και ψυχολογικά προδιαθέτουν ευνοϊκά αυτούς, που επιθυμούν να διατηρήσουν την πολιτιστική και τη γλωσσική τους ταυτότητα.

Επιπροσθέτως, των παραγόντων που αναλύθηκαν παραπάνω, η σπουδαιότητα της

Ελληνικής αναγνωρίζεται επίσης με πολιτιστικές και οικονομικές παραμέτρους, από την άποψη του εξωτερικού εμπορίου της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, της δυνατότητας πρόσβασης της Ωκεανίας στη ρωμαλέα οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης δια μέσου της Ελλάδας και της διασύνδεσής της με την ελληνική παροικία, της εξάρτησης μεγάλου μέρους του διαμετακομιστικού εμπορίου της Αυστραλίας σε ελληνικά πλοία, της άφιξης χιλιάδων ναυτικών και τουριστών από την Ελλάδα και την Κύπρο, της πολιτιστικής σπουδαιότητας της Ελληνικής ως γλώσσας-πηγής της Αγγλικής και ως βάσης του πολιτισμού της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας.

Διεξοδικές έρευνες έχουν αποδείξει ότι οι κυριότεροι κοινωνικοί παράγοντες που συμβάλλουν στη ζωτικότητα της Ελληνικής στην Αυστραλία είναι:

(α) η ύπαρξη πολυάριθμης βάσης χρηστών της Ελληνικής,

(β) η λειτουργία κοινωνικο-οικονομικών επικρατειών της Ελληνικής εντός και πέρα απ' αυτές που ελέγχονται από την Κοινότητα,

(γ) η δομή και η αποτελεσματικότητα με την οποία προάγεται η Ελληνική στην ευρύτερη κοινωνία,

(δ) το υψηλό γόητρο που απολαμβάνει η Ελληνική ακόμη και ανάμεσα στους αγγλο-αυστραλούς,

(ε) η ικανότητα να συνεγερθεί η αυστραλιανή κυβερνητική υποστήριξη,

(στ) τα ευμενή δημογραφικά χαρακτηριστικά, ο ψηλός βαθμός συγκέντρωσης των Ελλήνων εποίκων στα μεγάλα αστικά κέντρα,

(ζ) ο βαθμός της δυναμικής της πολιτιστικής και κοινωνικής αλληλοεπίδρασης της ελληνικής παροικίας. Οι γλωσσικές και κυρίως πολιτιστικές διαφορές των Ελλήνων προς τους Αγγλο-Αυστραλούς απομόνωσαν τους Έλληνες εποίκους μέχρι και την εποχή που τα παιδιά τους ήταν μικρά εντός των ορίων της ελληνικής παροικίας, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό (20%) παραμένει αποκομμένο από τη μείζονα κοινωνία, και

(η) η εμπειρία των Ελλήνων να διατηρούν μακρά παράδοση επιβίωσης στη διασπορά.

Λειτουργούν ωστόσο και παράγοντες που ενεργούν εναντίον της γλωσσικής διατήρησης και σύγκλισης των Ελλήνων εποίκων:

(α) η προοδευτική συρρίκνωση του αριθμού των Ελλήνων μεταναστών,

(β) ο σχετικά υψηλός δείκτης των διεθνικών γάμων μεταξύ των μελών της ελληνικής παροικίας,

(γ) η πολιτική του πολυπολιτισμού που καθιερώθηκε ως η ιδεολογική βάση της σύγχρονης αυστραλιανής κοινωνίας δεν απέσπασε την καθολική και ειλικρινή της αποδοχή.

Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στην Αυστραλία έχει μια εξελικτική πορεία εκατό χρόνων και η παρούσα μελέτη αναλύει τη δόμηση, τη λειτουργία της καθώς και τις διαλεκτικές εκφάνσεις της. Με την εκπνοή του 19ου αιώνα είχαν ιδρυθεί οι πρώτες οργανωμένες Κοινότητες του Ελληνισμού στο Σύδνεϋ και στη Μελβούρνη, είχαν λειτουργήσει οι πρώτοι ναοί και τα πρώτα απογευματινά ελληνόγλωσσα προγράμματα, ως κατηχητικά σχολεία. Η στοιχειώδης αυτή υποδομή αποτέλεσε την υγιή βάση για την άφιξη στη συνέχεια 300.000 Ελλήνων μεταναστών μέχρι το 1974, έτος κατά το οποίο τερατίζεται η νοτιοευρωπαϊκή μετανάστευση. Μέχρι το 1949, η μετανάστευση Ελλήνων διατηρήθηκε κυρίως νησιώτικη, αν-

δροκρατική με χαλαρές παροικίες μικροεπιχειρηματιών στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας και διασπαρμένους υλοτόμους και αγρότες στην αχανή επαρχία. Με την ίδρυση του Υπουργείου Μετανάστευσης (1945), την κατάργηση της Βρετανικής υπηκοότητας (1949) και τη διακρατική συμφωνία Ελλάδας-Αυστραλίας (1952), αρχίζει η μαζική μετανάστευση Ελλήνων 270.000 μεταναστών, στην πλειοψηφία τους ανδρών, ηλικίας 21-40 ετών.

Το 1974, με την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, η Αυστραλία δέχθηκε τους τελευταίους ελληνόφωνους πρόσφυγες της εισβολής (περίπου 4.000) και ορισμένους εκτοπισμένους μετανάστες που διέφευγαν τις πολιτικές και κοινωνικές αναστατώσεις και ανακατατάξεις στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, της Λατινικής Αμερικής και της Νοτιο-Αφρικανικής Ένωσης. Η οικονομική καταξίωση της Ελλάδας στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Ευρώπη, η ανάδειξή της ως μίας από τις 28 ισχυρότερες οικονομίες του κόσμου, η βελτίωση του εθνικού εισοδήματος και η αναβάθμιση της αγροτικής Ελλάδας συνηγορούν στην άποψη ότι δεν είναι δυνατή μία νέα μεταναστευτική έξοδος Ελλήνων από τη χώρα τους. Επομένως, το μέλλον της Ελληνικής και της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία θα πρέπει να εκτιμηθούν μέσα στα πλαίσια μιας στατικής πλέον διγλωσσίας, όπου οι ενδοκοινοτικοί φορείς της ομογένειας και η διαρθρωμένη υποδομή τους θα καθορίσουν τη διάρκεια καθώς και τις ποιοτικές και ποσοτικές ποικιλίες της, χωρίς να στηρίζονται σε νέο μεταναστευτικό αίμα από τη γενέτειρα για όποια ενδεχόμενη γλωσσική ανανέωση και αναζωπύρωση. Το μέλλον επίσης της Ελληνικής και της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης θα εξαρτηθούν από τις σχέσεις που αναπτύσσει η ομογένεια και οι οργανώσεις της με την Ελλάδα, την Κύπρο και τις ελληνικές παροικίες της διασποράς.

Με την είσοδο πλέον στον 21ο αιώνα τα μέλη των ελληνικών παροικιών της Αυστραλίας είναι ώριμα να αυτοπροσδιορίσουν την πολιτιστική και την εθνική τους ταυτότητα με αυτοπεποίθηση και από ισχυρή οικονομικά και κοινωνικά θέση. Η ελληνική παροικία θεωρείται η ισχυρότερη και πλέον ενσωματωμένη μαζί με την Ιταλική στην Αυστραλία. Η πολιτική της περιθωριοποίησης και της απομόνωσης των μεταναστευτικών ομάδων από τον κύριο εθνικό κορμό της χώρας, που ασκούσε ανοικτά και μεθοδευμένα η Αυστραλιανή Κυβέρνηση, κυρίως κατά την προπολεμική περίοδο μέχρι το 1968, είναι αδύνατο πλέον να εμποδωθεί αποτελεσματικά σήμερα. Η ελληνική γλώσσα παρά την εξασθένηση της λειτουργίας της ως μέσου επικοινωνίας, προβάλλει ως κοινωνικό και πολιτιστικό σύμβολο ταυτότητας μισού εκατομμυρίου Αυστραλών πολιτών, που εκπορεύεται από φορείς που διαθέτουν πλέον κύρος και εξουσία και κατά συνέπεια δύναμη να επιβάλλονται.

Οι κοινωνικο-οικονομικοί χώροι (γλωσσικές επικράτειες), στους οποίους η Ελληνική γράφεται και ομιλείται είναι η οικογένεια, οι κοινωνικές εκδηλώσεις, οι δραστηριότητες της οργανωμένης παροικίας (συνεδριάσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις), η εκκλησιαστική ζωή, τα μέσα ευρείας ενημέρωσης, ιδιαίτερα στη Μελβούρνη και στο Σίδνεϊ, όπου λειτουργούν ελληνόγλωσσες εφημερίδες, ραδιοφωνικοί σταθμοί και προγράμματα τηλεόρασης, οι τέχνες (θέατρο, δράμα, μουσικά έργα, δισκογραφίες, μουσικοί και πολιτιστικοί αγώνες), αθλητισμός, η διαφήμιση, το εμπόριο και ο τουρισμός, η παιδεία (κυρίως τα ελληνικά ημερήσια κολέγια, οι ημερήσιοι παιδικοί σταθμοί και τα ημερήσια νηπιαγωγεία, Τμήματα Ελληνικών Σπουδών, Κέντρα Ερευνών), η πολιτική (με την ύπαρξη ελληνόφωνων

τμημάτων του Εργατικού Κόμματος), τα τμήματα και οι λέσχες ηλικιωμένων, τα κέντρα υγείας, τα γραφεία πρόνοιας και τα ελληνικά γηροκομεία.

Οι έρευνες που διεξάχθηκαν έδειξαν ότι όλοι αυτοί οι κοινωνικοί χώροι ενεργούν ως γλωσσικές επικράτειες της Ελληνικής. Ορισμένοι από αυτούς με αύξουσα επιρροή και συχνότητα υπέρ της Ελληνικής (εφημερίδες, ημερήσια σχολεία, ραδιοφωνικοί σταθμοί και τηλεόραση, κοινωνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, μουσικοί και πολιτιστικοί αγώνες) και ορισμένοι με συγκρατημένη φθίνουσα (η Ελληνική ως οικόλεκτος, το εκκλησιαστικό περιβάλλον). Υπάρχουν επομένως παράγοντες που ενθαρρύνουν τη γλωσσική σύγκλιση και διατήρηση και παράγοντες που οδηγούν στην γλωσσική απόκλιση. Ανάμεσα στους τελευταίους είναι ο υψηλός δείκτης των διεθνικών γάμων (σε παναυστραλιανή βάση ανέρχεται σε 36%), η ευρύτερη κυβερνητική πολιτική υπέρ των εμπορικών (Lingua Franca) και νεοεμπορικών γλωσσών (Austrade Languages), η προσπάθεια των αυστραλογεννημένων κληρικών να κηρύξουν τον οικουμενισμό και να απεθνικοποιήσουν την Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία στην Αυστραλία, προτάσσοντας την πανορθοδοξία δια μέσου της κοινής Αγγλικής, η προσπάθεια ταχείας επαγγελματικής ενσωμάτωσης των μελών της παροικίας, σε διαγενεολογικό επίπεδο, στην κυρίαρχη Αυστραλιανή Αγγλική. Στους αρνητικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη γλωσσική αφοσίωση θα πρέπει να συμπεριληφθεί η αρνητική προδιάθεση ενός σημαντικού μέρους της αγγλοκελτικής κοινωνίας της Αυστραλίας (περίπου 20%), το οποίο, παρά τη διακομματική προσέγγιση στο θέμα του πολυπολιτιστικού μοντέλου της χώρας, επιμένει να αποθαρρύνει την εκμάθηση των εθνοτικών γλωσσών και τη διατήρηση της πολιτιστικής φυσιογνωμίας των μεταναστών.

Έναντι των αρνητικών αυτών παραγόντων, που αναλύθηκαν ανωτέρω, υπάρχουν οι θετικές προϋποθέσεις που εγγυούνται μια ευόπινη κατάσταση. Πρωταρχικά και σύμφωνα με την απογραφή του 1996 θα διαβιεί μόνιμα στην Αυστραλία μια μεγάλη ομάδα ελλαδογεννημένων Ελλήνων εποίκων των οποίων μητρική γλώσσα είναι η Ελληνική και πέρα από το πρώτο τέταρτο του 21ου αιώνα. Επιπλέον, σύμφωνα με τα στατιστικά δεδομένα της ίδιας απογραφής, ο αριθμός των αυστραλογεννημένων χρηστών της Ελληνικής, ιδιαίτερα αυτών που βρίσκονται στις χαμηλές ομάδες ηλικιών, ανέρχεται περίπου σε 200.000, γεγονός που οριοθετεί τη διάρκεια της γλώσσας τουλάχιστον στο δεύτερο μισό του αιώνα μας. Η διάθρωση της παροικίας και η οργάνωσή της σε κοινωνικούς χώρους που ενισχύουν την ελληνομάθεια και, ιδιαίτερα, η διατήρηση και δημιουργία φορέων που προσφέρουν ελληνόγλωσσα προγράμματα, ιδιαίτερα φορείς που εισήγαγαν με επιτυχία γλωσσικά προγράμματα ανάδυσης στην Ελληνική (Greek language immersion classes) σε επίπεδο προσχολικής και σχολικής ηλικίας, εγγυώνται τη συνέχιση της προσφοράς των υπηρεσιών αυτών. Η παρουσία συμπαγών παροικιών στη Μελβούρνη, Σύδνεϋ και Αδελαΐδα, οι οποίες δημιουργούν ελληνόφωνες γλωσσικές νησίδες, η διαμόρφωση υποδομών συνέχισης της ελληνομάθειας και η εξισορροπημένη παρουσία των δύο φύλων σχεδόν ισοβαρώς (49,7 γυναίκες, 50,3 άντρες), παράγοντας που θεωρητικά τουλάχιστον αποτρέπουν την αύξηση των διεθνικών γάμων, είναι επιπρόσθετοι παράγοντες που ενθαρρύνουν την ελληνομάθεια. Τέλος, η διαμόρφωση θεσμικών οργάνων του απόδημου Ελληνισμού στην Αυστραλία (ελληνόγλωσσοι παιδικοί σταθμοί, ελληνόγλωσσα θεατρικά εργαστήρια), με σκοπό τη διατήρη-

ση της εθνογλωσσικής και πολιτιστικής ταυτότητας των παιδιών της τρίτης και τέταρτης γενιάς είναι υλοποιήσιμοι και βατοί στόχοι.

Είναι θεμιτό να υποστηριχθεί ότι η εν γένει ελληνόγλωσση παιδεία στην Αυστραλία και η πορεία της ελληνικής γλώσσας επηρεάζονται από συγκεκριμένους περιορισμούς, οι οποίοι συντελούνται εξαιτίας (α) της μετάλλαξης της λειτουργικότητας της Ελληνικής από δεύτερης σε ξένης γλώσσας και των κοινωνιογλωσσολογικών μεταβολών/ποικιλιών (variables), που προκαλούνται ως συνέπεια της μετάλλαξης, (β) της αλλαγής του ζητούμενου διδασκαλίας της Ελληνικής με έμφαση πλέον αποκλειστικά στις επικοινωνιακές ανάγκες των χρηστών, (γ) της διαφοροποίησης της μαθητικής βάσης με τη ραγδαία αύξηση των ενηλίκων σπουδαστών και την προσαγωγή στις τάξεις αλλοφώνων, (δ) της ισοπέδωσης των τάξεων καθ' ηλικία και της αντικατάστασής τους με μαθησιακά επίπεδα, (ε) των μορφοσυντακτικών, λεξιλογικών, προσωδιακών, σημαντικών, φωνηματικών και φωνολογικών μεταβολών που σημειώνονται κυρίως στα συμφωνικά φωνήματα και στη συνέχεια στα φωνηεντικά, (στ) της κάθετης συρρίκνωσης του λεξιλογίου με την ισοπέδωση των γλωσσικών επικρατειών χρήσης της Ελληνικής και την προοδευτική έκκρουση της Ελληνικής από το οικογενειακό περιβάλλον και (ζ) της συγκρατημένης επιτυχίας γενικότερα των Προγραμμάτων Ελληνικής Γλώσσας να καλλιεργήσουν σχεδόν μόνο τους αναγνωστικούς μηχανισμούς, χωρίς να δώσουν την πρέπουσα έμφαση στην εκφραστική δεξιότητα και στην καλλιέργεια των υπόλοιπων ικανοτήτων των πέντε γλωσσικών επιπέδων κατάρτισης (oracy-speaking, listening, literacy-reading, writing and thinking). Οι κυριότεροι γλωσσικοί παράγοντες, που συντελούν στη διατήρηση της Ελληνικής, είναι η ύπαρξη σοβαρών διαγλωσσικών διαφορών, ήτοι διαφορετικό αλφάβητο, ανισόχρονα φωνήεντα και ισόχρονα σύμφωνα της Αγγλικής έναντι των ισόχρονων φωνηέντων και ανισόχρονων συμφώνων της Ελληνικής, διαφορετικό τυπολογικό, διαφορετικό μορφολογικό σύστημα (καταληκτική προς ακατάληκτη γλώσσα), περισσότερο ελαστική σύνταξη της Ελληνικής έναντι της συντηρητικής SVO της Αυστραλιανής.

Τα τελευταία χρόνια (1991-2001), η λειτουργικότητα της Ελληνικής διατηρήθηκε αρκετά ισχυρή για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης, επαγγελματικού προσανατολισμού, πνευματικής ικανοποίησης και ακαδημαϊκών σπουδών σ' όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης και της προ-σχολικής εκπαίδευσης. Συνολικά 13 φορείς προσφέρουν τμήματα ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην Αυστραλία σ' ένα σύνολο 46.276 σπουδαστών.

Στο επίπεδο της κρατικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η Ελληνική προσφέρεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας σε 162 Δημοτικά, Γυμνάσια και Λύκεια όπου εμφανίζεται ως η τέταρτη και έκτη αντιστοίχως, περισσότερο δημοφιλής γλώσσα της χώρας. Την Ελληνική διδάσκουν κυρίως ειδικοί νεοελληνιστές, αλλά χρησιμοποιούνται επίσης εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το πλήρες εκπαιδευτικό πρόγραμμα, καθώς και εκπαιδευτικοί που διορίζει η ελληνική παροικία μόνον για τη διάρκεια των γλωσσικών μαθημάτων. Το μάθημα προσφέρεται με διάφορους τύπους προγραμμάτων: δίγλωσσα (ολικώς ή μερικώς), προγράμματα γλωσσικής ανάδυσης (language immersion programs), διδασκαλία ως μητρικής, διδασκαλία ως ξένης, ελληνόγλωσσα πολιτιστικά προγράμματα. Το 37.5% του συνόλου των μαθητών της Ελληνικής παρακολουθεί τα κυβερνητικά σχολεία, το 32%

τα ελληνικά απογευματινά σχολεία, το 10,5% τα Ελληνικά Ημερήσια Ορθόδοξα, το 8% τα ανεξάρτητα καθολικά και αγγλικανικά, τα τριτοβάθμια ιδρύματα της χώρας (2,5%) και το υπόλοιπο τα εκπαιδευτικά ιδρύματα των άλλων φορέων καθώς και τα ελληνόγλωσσα τμήματα των ενηλίκων.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση η ελληνόγλωσση εκπαίδευση παρουσιάζεται συγκρατημένα αισιόδοξη μετά τις σοβαρές περικοπές που επιβλήθηκαν από το 1996. Οι συνέπειες των περικοπών αυτών δεν έχουν ακόμη πλήρως εκδηλωθεί. Το 2001 λειτουργούσαν 10 Τμήματα Ελληνικών Σπουδών, τα οποία και προσέλκυαν περί τους 1180 φοιτητές σ' ολόκληρη τη χώρα, με υψηλό δείκτη συγκράτησης. Ο αριθμός των φοιτητών μη ελληνικής καταγωγής στα πανεπιστημιακά Τμήματα σήμερα ανέρχεται στους 200. Τα τελευταία πέντε χρόνια αρκετά Τμήματα υποχρεώθηκαν να εισαγάγουν πλήρη και ανεξάρτητη σειρά μαθημάτων για τους αρχαίους καθ' όλη τη διάρκεια της τριετούς φοίτησης, να ενισχύσουν με περισσότερες ώρες τα τμήματα μεσαίας κατάρτισης (intermediate), προκειμένου να προσελκύσουν περισσότερους φοιτητές. Το 2001, το διαγώνισμα στο μάθημα των Ελληνικών στη δωδεκάτη τάξη (ως μάθημα εισαγωγικών εξετάσεων για το πανεπιστήμιο) απλουστεύθηκε και προσαρμόστηκε στη γλωσσική κατάσταση που διαμορφώνεται στην Αυστραλία, εξαιτίας του ότι η Ελληνική μιλιέται και από χρήστες μη ελληνικής καταγωγής και από παιδιά που αντλούν το λεξιλόγιό τους από το ήδη συρρικνωμένο ρεπερτόριο της εθνολέκτου των γονέων τους.

Τα Τμήματα Ελληνικών Σπουδών προσφέρουν μεγάλη ποικιλία ακαδημαϊκών χώρων και επιστημονικών αντικειμένων στην προσπάθειά τους να αυξήσουν τις ερευνητικές δραστηριότητες του πανεπιστημιακού προσωπικού και να προσελκύσουν περισσότερους φοιτητές. Οι ακαδημαϊκές περιοχές διδασκαλίας ποικίλουν και σχετίζονται με τη διδασκαλία γλώσσας, λογοτεχνίας, γλωσσολογίας, διαλεκτολογίας, θεάτρου, ιστορίας εποίκησης και μετανάστευσης, νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού. Υγιής είναι ο αριθμός των φοιτητών των μεταπτυχιακών σπουδών, ιδιαίτερα στη Μελβούρνη, όπου και διαμένει σχεδόν το 50% του συνολικού αριθμού των Ελλήνων εποίκων. Ο αριθμός των μεταπτυχιακών φοιτητών των Τμημάτων Ελληνικών Σπουδών αποτελεί το 47% του συνόλου των μεταπτυχιακών φοιτητών σ' όλα τα τμήματα γλωσσών της χώρας, γεγονός που προδίδει την περαιτέρω επιστημονική ανάπτυξη και ερευνητική εμβέλεια των ελληνικών σπουδών. Το 1997, λειτούργησε για πρώτη φορά το Εθνικό Κέντρο Ελληνικών Μελετών και Ερευνών (EKEME) στο Πανεπιστήμιο του La Trobe στη Μελβούρνη, με παναυστραλιανή εμβέλεια, με στόχο τη προβολή του ελληνικού πολιτισμού και γλώσσας και τη διάδοση της ιστορίας και της συμβολής των Ελλήνων μεταναστών στις χώρες υποδοχής. Το EKEME διαθέτει θέατρο, αίθουσα προβολών, δεξιώσεων, διαλέξεων και Συνεδρίων, Μουσείο της Μετανάστευσης και Εποίκησης, Ερευνητικό Κέντρο και Βιβλιοθήκη και τα Αρχεία Δαρδάλη της Ελληνικής Διασποράς. Στη Μελβούρνη λειτούργησε επίσης στην περίοδο 1997-2001 από το Πανεπιστήμιο του RMIT, το Κέντρο Ιστορίας και Διδασκαλίας της Ελληνικής, με εμβέλεια δράσης την Πολιτεία της Βικτωρίας. Το Κέντρο αυτό διέθετε αρχαιακό υλικό, βιβλιοθήκη και αναγνωστήριο και στρεφόταν στη διαφώτιση της κοινότητας και των σχολείων της. Το 1999 εισήχθη η διδασκαλία της Ελληνικής στο Πανεπιστήμιο Notre Dam της Δυτικής Αυστραλίας, ύστερα από πρωτοβουλία της εκεί παροικίας και την οικονομική συναντίληψη

Ελλήνων επιχειρηματιών, με τον διορισμό Έλληνα αποσπασμένου φιλόλογου.

Τα προβλήματα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην Αυστραλία έχουν σχέση:

(α) **με τη συνοχή και συνεκτικότητα των φορέων που προσφέρουν την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στην Αυστραλία.** Τα προβλήματα που προκύπτουν από την ποικιλία της προσφοράς, αφορούν στη διαπίδυση των προγραμμάτων, στην έλλειψη συνεκτικότητας των εφαρμοζόμενων μεθόδων, στον αυτοσχεδιασμό των διδασκόντων. Αποτέλεσμα της χαλαρής διάρθρωσης των δεκατριών φορέων μεταξύ τους είναι να μην υπάρχει συχνά ο σύνδεσμος και η συνέχεια της φοίτησης για τους σπουδαστές μεταξύ Δημοτικών σχολείων και Γυμνασίων, με αποτέλεσμα εκατοντάδες μαθητές μετά το πέρας των σπουδών τους στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση να διακόπτουν τη φοίτηση, επειδή δεν υπάρχουν σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην περιοχή τους. Εξαιτίας της έλλειψης της συνεκτικότητας αυτής, δύο Πολιτείες (Κουησλάνδη και Βόρεια Αυστραλία) προσφέρουν μαθήματα Ελληνικής μόνο στο Γυμνάσιο, ενώ στην Τασμάνια ο κυβερνητικός φορέας δεν προσφέρει ελληνόγλωσσα προγράμματα.

(β) **με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το είδος και την έμφαση της Ελληνικής που προσφέρεται σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.** Μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του εβδομήντα στόχος της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης ήταν το ελληνόπουλο. Η καθιέρωση της διδασκαλίας του μαθήματος σε επίπεδο Γυμνασίου, πρωταρχικά στα κοινοτικά σχολεία (μετά το 1968) και στη συνέχεια στο κρατικό σύστημα διέυρνε τη μαθητική βάση και διαφοροποίησε το ζητούμενο. Η Ελληνική έπαψε να είναι αποκλειστικά γλώσσα εθνικής μειονότητας. Το μάθημα, κατά συνέπεια, δεν προσφέρεται σε μαθητές που έχουν την Ελληνική ως μητρική τους γλώσσα. Επιπλέον, το 2001, το 98% των μαθητών του δημοτικού και το 82% των μαθητών του Γυμνασίου γεννήθηκαν στην Αυστραλία καθώς επίσης το 59% και το 38% των γονέων αντιστοίχως. Η διαφοροποίηση της βάσης δε βρήκε έτοιμο το σύστημα, τους φορείς και τους εκπαιδευτικούς. Δεν υπάρχουν προγράμματα που να απευθύνονται στις διαφορετικές μαθησιακές λειτουργίες των αρχαίων, των προχωρημένων, σ' αυτούς που μαθαίνουν τη γλώσσα ως μητρική και σ' αυτούς που τη μαθαίνουν ως ξένη. Πολλοί εκπαιδευτικοί, αναγκασμένοι να διδάσκουν τη γλώσσα σε μαθητές με ανομοιογενή μαθησιακά επίπεδα μέσα στην ίδια τάξη, υποχρεώνονται να απλοποιήσουν και να περιορίσουν το επίπεδο και την ποιότητα της γλώσσας για να κρατήσουν τους αριθμούς των μαθητών σε υγιή επίπεδα. Επιπλέον, μέσα στην τάξη συντρέχουν δομικές διαφορές μεταξύ της ικανότητας του μαθητή και χώρου λειτουργίας της γλώσσας. Εξιδανικευμένο ζητούμενο παραμένει η διεύρυνση των γλωσσικών κυκλωμάτων των μαθητών ως αποτέλεσμα της επίσημης διδασκαλίας που προσφέρεται στην εκπαίδευση (language achievement), η γλωσσική απόδοση ως στοιχείου που αποδείχνει τη γλωσσική επάρκεια (language competence) και η δημιουργία γλωσσικών δεξιοτήτων (language skills), των ειδικών δηλαδή ικανοτήτων που καλλιεργεί συστηματικά ο μαθητής κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής του.

Στη γλωσσική επάρκεια του δίγλωσσου παιδιού διακρίνονται τέσσερα βασικά συστατικά: το καθαρά γλωσσολογικό συστατικό, που καθορίζει την επάρκεια του λεξιλογίου και της σύνταξης, το κοινωνιογλωσσολογικό συστατικό, που καθορίζει τη χρήση της ανά-

λογης γλώσσας σε διαφορετικές περιπτώσεις, το διαλεκτικό συστατικό, που επιτρέπει τη συμμετοχή σε υψηλού επιπέδου συνομιλίες και την ανάγνωση και κατανόηση ευμεγέθων κειμένων και, τέλος, το συστατικό της στρατηγικής που θα επιτρέπει τον αυτοσχεδιασμό σε περίπτωση που σημειωθούν δυσκολίες στην επικοινωνία. Στην Αυστραλία, εξαιτίας των περιορισμών που ισχύουν, στόχος των εκπαιδευτικών είναι τα πρώτα δύο συστατικά και ιδιαίτερα η δίγλωσση επάρκεια των μαθητών στους πέντε βασικούς χώρους της γλωσσικής επάρκειας, δηλαδή των δεκτικών χώρων (κατανόησης και ανάγνωσης), των παραγωγικών χώρων (ομιλίας και γραφής) και στο χώρο της διαδικασίας της σκέψης. Το γλωσσικό ζητούμενο περιορίζεται στη συμβατικώς ορθή προφορά των φωνημάτων της ελληνικής, χωρίς την επίδραση της δασύτητας της Αυστραλιανής Αγγλικής, στην εμβέλεια του λεξιλογίου, στην ορθότητα της γραμματικής και την ικανότητα να εκφράζει σωστά τις έννοιες σε διαφορετικές πάντα καταστάσεις και ποικιλία ύφους. Ωστόσο, επί του παρόντος, το αποτέλεσμα είναι να καλλιεργούνται μόνο οι στοιχειώδεις λειτουργίες της Ελληνικής ως επικοινωνιακού μέσου (βλέπε παρακάτω επίπεδα γλωσσομάθειας).

(γ) με την κατάρτιση και επάρκεια των εκπαιδευτικών της Ελληνικής. Η ποιότητα της γλωσσικής κατάρτισης και επάρκειας του δασκάλου της Ελληνικής που γεννήθηκε στην Αυστραλία αποτελεί σήμερα ένα από τα κύρια θέματα συζητήσεων σ' όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Δεν καταβάλλεται ιδιαίτερη μέριμνα από την Πολιτεία και την παροικία για την επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού, για τη δημιουργία κατάλληλης προπαιδείας που να διευρύνει τις απαραίτητες εμπειρίες του μέσα στο χώρο της αυστραλιώτικης ελληνικής παροικίας, για τη βελτίωση της γλωσσικής ικανότητας, επίδοσης και απόδοσης του, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα εμπιστοσύνης των γονέων και των μαθητών προς το πρόσωπό του. Αντίστροφα, σε περιπτώσεις που ο/η εκπαιδευτικός είναι κάτοχος προσόντων από την Ελλάδα τα προβλήματα που ανακύπτουν έχουν σχέση με την προσαρμογή του στο αυστραλιανό εκπαιδευτικό καθεστώς, τη δυναμική της αυστραλιανής εκπαίδευσης και το ήθος της, την ψυχολογία του ντόπιου παιδιού και την αποδεκτότητά του από τους συναδέλφους της Αυστραλίας.

(δ) με την έλλειψη επαρκών εποπτικών μέσων διδασκαλίας, βιβλίων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των παιδιών και την έλλειψη πηγών υποδομής (multimedia resource centres) που βοηθούν το διδάσκοντα και το μαθητή. Σχεδόν όλοι οι εκπαιδευτικοί της Αυστραλίας αναγνώριζαν, πριν από τη λειτουργική παρέμβαση του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», την έλλειψη προγραμμάτων και βιβλίων προσαρμοσμένων στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών της Ελληνικής στην Αυστραλία. Κατά το παρελθόν χειρήθηκε χωρίς μεγάλη επιτυχία η συγγραφή βιβλίων στην Αυστραλία με την οικονομική ενίσχυση της Κυβέρνησης και από ιδιωτική πρωτοβουλία. Η έλλειψη αναγνώρισης των συγγραφέων από τους εκπαιδευτικούς, οι αδυναμίες των βιβλίων και η διαφοροποιημένη γνωστική επάρκεια της γλώσσας από τη μαθητική βάση δεν έκαναν αποδεκτά τα βιβλία που εκδόθηκαν. Σε αντίθεση με τη διάθεση πολύχρωμων βιβλίων, που φροντίζουν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των μαθητών και να ανταποκριθούν περισσότερο ελαστικά στα διάφορα επίπεδα κατάρτισης των παιδιών, από τους Γάλλους, Ισπανούς και Ιταλούς, οι Έλληνες εκπαιδευτικοί υποχρεώνονταν να περιορισθούν στις ιδιαίτερες ικα-

νόητες και πρωτοβουλία τους, προκειμένου να καταστήσουν το μάθημα ενδιαφέρον και να προσελκύσουν μαθητές. Δεν υπάρχει σειρά εγχειριδίων που ν' αρχίζει από τους αρχαίους και να φθάνει στο δεύτερο ή και τρίτο στάδιο της γλωσσικής επάρκειας που σχολιάζεται παρακάτω διεξοδικά. Απ' την άλλη, οι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι δεν επιδειχνουν το ανάλογο ενδιαφέρον για τη διαμόρφωση ύλης διδασκαλίας, αφού η συγγραφή εγχειριδίων δεν θεωρείται ακαδημαϊκό σύγγραμμα και, κατά συνέπεια, δε λαμβάνεται σοβαρά υπόψη για την προαγωγή τους. Η εισαγωγή βιβλίων από την Ελλάδα και τις ΗΠΑ κρίνεται από την ολότητα σχεδόν του εκπαιδευτικού δυναμικού ως αντιπαραγωγική, άσχετη και αδύναμη να παράσχει κίνητρα και να δραστηριοποιήσει τους μαθητές.

(ε) **με τη διάρκεια της διδασκαλίας**, που ποικίλει ανάλογα με τη δομή και τη φύση του μαθήματος, από 50 λεπτά εβδομαδιαίως, όταν το μάθημα προσφέρεται μόνον ως μέσον πολιτιστικής επίγνωσης κυρίως στους μαθητές μη ελληνικής καταγωγής, από 120 λεπτά, εβδομαδιαίως, όταν προσφέρεται ως ξένη γλώσσα σε μαθητές μικτής προέλευσης, από 240 λεπτά όταν προσφέρεται ως μητρική γλώσσα σε μαθητές κυρίως, που η Ελληνική αποτελεί μητρική γλώσσα ή οικόλεκτο.

(στ) **με την προσέγγιση και μέθοδο διδασκαλίας του μαθήματος**. Τα αναγκαία συστατικά για επιτυχή εκμάθηση συμπεριλαμβάνουν επαρκώς εκπαιδευμένο και προσο-ντούχο εκπαιδευτικό προσωπικό, σταθερό πρόγραμμα, κατάλληλη ύλη και δυνατότητες διδασκαλίας, καθώς και επαρκή ταξινόμηση των μαθητών στο ανάλογο γνωστικό επίπεδο. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί της Αυστραλίας (70%) εφαρμόζουν τη λειτουργική προσέγγιση (*functional and thematic approach*) στη διδασκαλία τους, μέθοδο, η οποία αποσκοπεί στο να καλλιεργήσει και να βελτιώσει τις επικοινωνιακές ανάγκες των μαθητών, ιδιαίτερα τις δεκτικές ικανότητες. Η προσέγγιση αυτή αντικατέστησε τη μέθοδο που στηριζόταν στη διδασκαλία της γραμματικής και του τυπολογικού μέρους και ήταν δημοφιλής τα τελευταία 20 χρόνια. Η μέθοδος αυτή σήμερα περιορίζεται σε μαθητές με υψηλή γλωσσική επάρκεια, καλλιεργεί τις παραγωγικές ικανότητες (γραφή-ομιλία) και απευθύνεται σε μαθητές ελληνικής καταγωγής. Ορισμένοι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν την οπτικο-ακουστική μέθοδο με στόχο τη βελτίωση των ικανοτήτων της κατανόησης και της ομιλίας του μαθητή. Η τελευταία μέθοδος προϋποθέτει εργαστηριακή κάλυψη και δυνατότητες πολυδάπανων εγκαταστάσεων, με αποτέλεσμα να προσφέρεται σχεδόν αποκλειστικά σε μεγάλα ανεξάρτητα σχολεία και πανεπιστήμια.

(ζ) **με την ενδοκοινοτική διένεξη**. Η συνεχιζόμενη σύγκρουση της επίσημης Εκκλησίας με τις Κοινότητες των Ελλήνων και η διχοστασία κατακεραματίζουν τις δυνάμεις της παροικίας, επενεργούν ως αντικίνητρο ιδιαίτερα στους μαθητές ελληνικής καταγωγής και δεν καλλιεργούν τις προϋποθέσεις σφαιρικής και μεθοδευμένης προώθησης της γλώσσας. Στο χώρο αυτό μπορούν να ενταχθούν και τα προβλήματα που ανακύπτουν από την αδιαφορία των Ελλήνων γονέων εκείνων, οι οποίοι πιστεύουν ότι η διατήρηση της γλώσσας και του πολιτισμού είναι αυτόχρημα δεδομένη και εξασφαλισμένη, με αποτέλεσμα την εφησυχαστική αδιαφορία. Στη τελευταία δεκαετία καταργήθηκαν οι σχετικά ολιγάριθμοι σύλλογοι Ελλήνων Γονέων, που λειτουργούσαν στα κρατικά σχολεία, καθώς και η Ομοσπονδία τους στη Βικτώρια, με αποτέλεσμα να σημειωθεί έντονη κρίση στον

αριθμό των νέων σχολείων που εισήγαγαν την Ελληνική. Σχεδόν ανύπαρκτη είναι επίσης η συμμετοχή των Ελλήνων Γονέων στα Σχολικά Συμβούλια των κρατικών σχολείων, τα οποία έχουν, ως ένα μεγάλο βαθμό, τον έλεγχο του προγράμματος διδασκαλίας

Άλλα προβλήματα τα οποία προκαλούν τη μείωση του μαθητικού πληθυσμού, είναι η συνεχής εσωτερική μετανάστευση των Ελλήνων από τα εσωτερικά προάστια, όπου ήσαν συναθροισμένοι τα τελευταία 40 χρόνια, προς τα εξωτερικά με χαμηλή πυκνότητα του ελληνικού έμφυχου δυναμικού. Οι διαρκείς μετακινήσεις προς τις άλλες Πολιτείες διασπείρουν επίσης τη συνεκτικότητα της παρακολούθησης και οδηγούν πολλούς μαθητές να διακόπτουν τις σπουδές τους στην ελληνική γλώσσα. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 1975-2001 σημειώθηκε επίσης μεγάλη έξοδος των μαθητών από το κρατικό σύστημα προς τα ανεξάρτητα σχολεία, όπου δεν υπάρχει ειδική μέριμνα για τη διδασκαλία των γλωσσών πέρα από τις εμπορικές και νεοεμπορικές. Το 2001, σύμφωνα με τον Υπουργό Παιδείας της χώρας, Dr David Kemp¹, το ποσοστό των μαθητών που φοιτούσαν σε μη κρατικά σχολεία της χώρας ξεπέρασε το 48%, γεγονός που οδήγησε στη διακοπή ελληνόγλωσσων προγραμμάτων από πολλά κρατικά σχολεία.

Συνοψίζοντας, σημειώνεται ότι αποτελούν απειλή για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση των παιδιών της Αυστραλίας (α) ο ψηλός βαθμός των εξωγαμιών, διότι αποδυναμώνεται η ισχυρότερη γλωσσική επικράτεια διατήρησης της Ελληνικής στην Αυστραλία, δηλαδή η οικογένεια, (β) η οικονομική διάθεση της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, η οποία δείχνοντας έντονα σημεία αποεθνικοποίησής της, επιχειρεί την καθιέρωση της Αυστραλιανής Αγγλικής στο τελετουργικό και ως μέσο γενικότερης επικοινωνίας, (γ) η εκστρατεία των ελληνικών εφημερίδων να υιοθετήσουν αυστραλόγλωσσα ένθετα απευθυνόμενα στη δεύτερη και τρίτη γενεά, (δ) η τάση αποδοχής της Αυστραλιανής από τη δεύτερη γενεά ως μέσου επικοινωνίας με την πρώτη γενεά, διότι νιώθουν ότι οι όποιες γλωσσικές δυσκολίες στην Ελληνική τους ενδεχομένως να στερούν την ευκαιρία να αναρριχηθούν στην κοινοτική εξουσία και (ε) η σωβινιστική υπερεπάρκεια που νιώθουν οι μονόγλωσσοι Αυστραλοί χρησιμοποιώντας την Αγγλική.

Διεξοδική ανάλυση των τελευταίων ερευνητικών πορισμάτων του Εθνικού Κέντρου Ελληνικών Μελετών και Έρευνας του Πανεπιστημίου La Trobe έδειξε ότι προτεραιότητα στη συγγραφή των βιβλίων πρέπει να δοθεί προς τα ελληνόγλωσσα προγράμματα που αφορούν τους μαθητές προσχολικής και στοιχειώδους σχολικής ηλικίας, διότι εκεί επικεντρώνεται το ουσιαδέστερο πρόβλημα. Η επόμενη εικοσαετία (2001-2021) θα είναι αποφασιστικής σημασίας για την ελληνόγλωσση παιδεία της Ωκεανίας, αφού επί του παρόντος

(α) ο δείκτης της γλωσσικής απόκλισης στα παιδιά της σχολικής ηλικίας παραμένει υψηλός. Το ποσοστό αποχής των παιδιών σχολικής ηλικίας από την ελληνόγλωσση εκπαίδευση κυμαίνεται από 28% στα αστικά κέντρα με συμπαγή πληθυσμό, μέχρι 37% στις άλλες πρωτεύουσες των Πολιτειών της Αυστραλίας και σε 68% στη Νέα Ζηλανδία.

(β) ο δείκτης της γλωσσικής συγκράτησης είναι ισχυρός στα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά χαλαρός στις μικρές πόλεις της Αυστραλίας και στη Νέα Ζηλανδία (15-27% των μαθητών δεν περατώνουν τη φοίτησή τους στα ελληνόγλωσσα προγράμματα που αρχίζουν),

(γ) το 78-86% των παιδιών που προέρχονται από διεθνικούς γάμους δεν παρακολουθούν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα,

(δ) ποσοστό 31-41% του μαθητικού δυναμικού στην Αυστραλία και 78-85 στα εκατό στη Νέα Ζηλανδία αρχίζει την ελληνόγλωσσα εκπαίδευσή του χωρίς να γνωρίζει στοιχειωδώς την Ελληνική.

Επί πλέον, οι μαθητές των προγραμμάτων του Δημοτικού φαίνεται ότι αποκτούν επαρκή αναγνωστική δεξιότητα, αλλά δεν μπορούν να ανταποκριθούν στους άλλους μηχανισμούς της γλώσσας, ιδιαίτερα στην εκφραστική δεξιότητα. Το επίπεδο της κατανόησης παραμένει υψηλό, διότι η Ελληνική λειτουργεί ακόμη ως οικολέκτος (βλέπε παρακάτω), αλλά δεν υπάρχει ευχερής καλλιέργεια της έκφρασης με αποτέλεσμα να προκαλείται λεξιλογική σύγχυση και λεξιπενία, μορφολογικές και συντακτικές αποκλίσεις, με ιδιαίτερα προβληματικά τα ανακόλουθα στα άρθρα, γένη και αριθμούς και την έντονη εναλλαγή του γλωσσικού κώδικα (code switching). Σημειώνεται μια φθίνουσα πορεία, όσον αφορά την ομιλητική (φωνηματική και φωνολογική) ικανότητα, δασεία εκφορά των οδοντοφατνιακών συμφωνικών φωνημάτων, αλλοίωση του τρόπου και της φύσης της εκφοράς των φωνηεντικών φωνημάτων, κυρίως του ανοικτού /α/ κ.λπ.), ενώ οι μηχανισμοί της γραφής και της σύνταξης είναι ακόμη περισσότερο αδύνατοι.

Στα υπάρχοντα διδακτικά αναγνωστικά εγχειρίδια εμφανής είναι η έλλειψη ροής στο λεξιλόγιο των μαθημάτων που προσφέρονται, ήτοι δεν υπάρχει θεματική αλληλουχία, ανανέωση και επανάληψη ή πρόσβαση από το μέρος στο σύνολο, η απουσία ασκήσεων και προγραμμάτων που να θεραπεύουν τα βασικά μορφοσυντακτικά ανακόλουθα και η πλημμελής εμφάνιση του θεματικού κεντρίσματος.

Ο ρόλος των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων, ωστόσο, πέρα από την έμφαση στην όποια διδασκαλία της γλώσσας, δεν επεκτείνεται αποτελεσματικά σε άλλες πολιτιστικές δραστηριότητες της παιδείας των Ελλήνων εποίκων. Για παράδειγμα, η καλλιέργεια της ελληνικής μουσικής, ελληνικής μαγειρικής και των ελληνικών εθίμων ως αντικείμενο ηθογραφικό δεν εξετάζονται με τη δέουσα προσοχή. Περιθωριοποιημένες είναι και άλλες εκδηλώσεις της φυσιογνωμίας του ελληνικού πολιτισμού, για παράδειγμα το τραγούδι και το θέατρο, ίσως τα σημαντικότερα μέσα προώθησης του Ελληνικού πολιτισμού. Η διδασκαλία της Ελληνικής στον εθνοτικό φορέα αποβλέπει κυρίως στην εξυπηρέτηση της ανάγκης να διατηρηθεί η Ορθοδοξία, στη βελτίωση της γλωσσικής επάρκειας της Ελληνικής για λόγους ακαδημαϊκούς (φοίτηση σε Πανεπιστήμια), πνευματικούς (μελέτη ελληνόγλωσσων κειμένων στην πρωτότυπη μορφή τους), συναισθηματικούς (σχέσεις με την Ελλάδα και τους Έλληνες), επαγγελματικούς (άσκηση επαγγελμάτων που σχετίζονται με τη γλώσσα, όπως, παραδείγματος χάριν, στον κτηματομεσιτικό κλάδο, τον τουρισμό και τη φιλοξενία, την εκπαίδευση και τους μεταφραστές) και στην προβολή της συμβολικής χρήσης της γλώσσας, δηλαδή ως φαινομένου πολιτιστικής ταυτότητας.

Οι παραγωγικές και αφομοιωτικές ικανότητες της Ελληνικής στην Αυστραλία δεν λειτουργούν άλλωστε, εξαιτίας των περιορισμών που ασκεί αλλοτροπικά το ξενόγλωσσο περιβάλλον, ενώ οι εκφραστικές δυνατότητες παραμένουν στάσιμες. Ο κυριότερος κίνδυνος που εμφωλεύει έχει σχέση με τον υποτονικό και ελλειμματικό χαρακτήρα της Ελληνικής

εθνολέκτου, ως νόρμας, ως μέσου δηλαδή καθημερινής επικοινωνίας με συμβατικό χαρακτήρα. Οι περιορισμοί που ασκούνται στην Ελληνική από την κυρίαρχη γλώσσα, την Αυστραλιανή, μειώνουν τις εσωτερικές και εξωτερικές γλωσσικές αντιστάσεις της πρώτης. Αν σ' αυτό προστεθεί και η γενικότερη τάση που έχει σχέση με την οικονομία της έκφρασης και την ανάγκη για ταχύτατη διεκπεραίωση του γλωσσικού μηνύματος, τότε τα προβλήματα αυξάνουν. Η οικονομία της έκφρασης αποχυμώνει τον λόγο (περιορίζονται οι εκφραστικές αποχρώσεις του λόγου και επιβάλλονται σολοικισμοί, αρρυθμίες και παρατονισμοί), ισοπεδώνει τη μορφοσυντακτική ορθότητα και προκαλεί σοβαρότατη λεξιπενία.

Η γενική διάγνωση είναι ότι τα σχολεία με την παρούσα μορφή διδασκαλίας και διάρθρωση εκπαιδευτικού προγράμματος δεν βοηθούν στην καλλιέργεια των γλωσσικών ικανοτήτων. Κύριοι παράγοντες ανάσχεσης της ελληνομάθειας και εμπέδωσης ενός σωστού προγράμματος είναι ουσιαστικά το μονοήμερο της εκπαίδευσης, ο περιορισμένος αριθμός των ωρών και η ασυνεπής παρακολούθηση των μαθημάτων. Οι σχολικές εορτές και οι προετοιμαστικές διαδικασίες (πρόβες, τραγούδια και χοροί), αν και καλλιεργούν πολιτιστική σχέση με την Ελλάδα, δεν επιτρέπουν τη σωστή και επαρκή εφαρμογή του σχολικού προγράμματος. Η απόκτηση γλωσσικής επίτευξης (language achievement) με την παρακολούθηση ενός απαιτητικού γλωσσικού προγράμματος είναι δυνατή μόνο στο ένα τρίτο των σπουδαστών. Κύριες αιτίες της γενικότερης αδιαφορίας, που χαρακτηρίζουν τις ελληνικές σπουδές, είναι η έλλειψη ροής στο λεξιλόγιο των μαθημάτων που προσφέρονται, ήτοι δεν υπάρχει θεματική αλληλουχία, ανανέωση και επανάληψη ή πρόσβαση από το μέρος στο σύνολο, η απουσία ασκήσεων και προγραμμάτων που να θεραπεύουν τα βασικά μορφοσυντακτικά ανακόλουθα και η πλημμελής εμφάνιση του θεματικού κεντρίσματος μέσα από τα υπάρχοντα αναγνωστικά εγχειρίδια.

Προκειμένου να ενεργοποιηθεί με ζωντανό ρυθμό η ελληνομάθεια είναι ανάγκη να γίνουν βασικές τομές (α) στη λειτουργία των σχολείων (αύξηση αριθμού ωρών διδασκαλίας, συχνότητας), (β) τη χρήση βιβλίων με ενότητες και θέματα που καλλιεργούν τη θεματική ροή, που δίδουν έμφαση στους μηχανισμούς της έκφρασης και της ομιλητικής δεξιότητας) και (γ) στην αναγκαιότητα να μετεκπαιδευτούν οι εκπαιδευτικοί σε νέα συστήματα διδασκαλίας και αξιολογήσεις υλικού και προγραμμάτων. Χρειάζεται να εφαρμοσθεί παρεμβατική πολιτική από την Κοινότητα και να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα.

6.2.1 Αναγκαία μέτρα

1. Απαιτείται να δρομολογηθεί από τον οργανωμένο Ελληνισμό και τους φορείς εξουσίας του μεθοδευμένη πολιτιστική επίθεση (cultural offensive), ως εξής:

- με την ίδρυση και λειτουργία τουλάχιστον ενός κέντρου νεότητας σε κάθε πόλη, όπου μπορεί να καλλιεργείται ο ελληνικός πολιτισμός (εικαστικές τέχνες, θέατρο, μουσική, χορός)

- με τη λειτουργία προγράμματος άφιξης σε μορφή in residence artists καλλιτεχνών, ηθοποιών θεάτρου, κινηματογράφου, ζωγράφων, γλυπτών, τενόρων, μουσικών, ώστε να κάνουν διαλέξεις και να παραδίδουν μαθήματα στα κέντρα αυτά νεότητας στους πολλαπλασιαστές του ελληνικού πολιτισμού (δασκάλους, καθηγητές, προπονητές)

● με τη ζωντανή και εύρωστη παρουσίαση του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού σε όλες τις εκφάνσεις των τεχνών. Οι φουστanelάδες και οι Αμαλίες αποτελούν εθνικά σύμβολα, τα οποία πρέπει να σεβόμαστε, αλλά είναι πλέον αναχρονιστικά. Δεν πείθουν και δεν αποδίδουν τη σύγχρονη ελληνική πολιτιστική πραγματικότητα. Εξυτηρήσαν άλλες ιστορικές συγκυρίες. Η σύγχρονη Ελλάδα έχει να επιδείξει άθλους στη μουσική, στην όπερα, στη μουσικοσύνθεση, στη μουσουργία (στην Αυστραλία στα ελληνόδικα ακούγονται μόνο οι ήχοι του τσιφτετελιού και του ζεμπέκιου). Η σύγχρονη Ελλάδα δεν είναι το πολιτιστικό τέλος της Ευρώπης, έχει να επιδείξει καλλιτέχνες, είναι η πλέον θεατροφιλή χώρα της Ευρώπης, όπως και στην Αρχαία Ελλάδα, έχει μεγάλους ποιητές, πεζογράφους, ανθρώπους που παράγουν πολιτισμό και δεν είναι δυνατόν να κερδίσουμε τους νέους μόνο με το τσάμικο και το καλαματιανό. Πρέπει να τους εμφυσήσουμε περηφάνια για ό,τι σήμερα συντελείται στην Ευρωπαϊκή Ελλάδα. Η Καθολική Εκκλησία κατήργησε συγκαιρινά τις υποχρεωτικές λειτουργίες στους ναούς της για τους μαθητές των Καθολικών σχολείων και εισήγαγε μαθήματα *pastoral care*, διδασκαλία επί των προβλημάτων επαγγελματικού προσανατολισμού και αγωνίας των νέων να προσαρμοσθούν σ' έναν κόσμο συναγωνιστικό και απάνθρωπο. Εμείς πότε θα προσαρμόσουμε τον πολιτισμό μας ώστε να έχει σχέση με τις ανάγκες και τις ανησυχίες των νέων μας;

● Η λειτουργία μουσικών, πολιτιστικών και λογοτεχνικών αγώνων με θέματα που έχουν σχέση με τον ελληνικό πολιτισμό, με την αθλοθέτηση επάθλων, τη χορηγία υποτροφιών θα προσελκύσουν χιλιάδες ελληνόπουλα στο σύγχρονο Ελληνικό πολιτισμό. Για παράδειγμα, το Ταξίδι του Οδυσσέα, που οργανώθηκε από το Υπουργείο Αιγαίου της Ελλάδος και το EKEME προσέλκυσε πάνω από 3.000 συμμετοχές, Αυστραλών, Ασιατών, Ευρωπαίων και Ελλήνων.

● Οι ελληνικές επιχειρήσεις και βιομηχανίες της Αυστραλίας πρέπει να αναγνωρίσουν ότι έχουν να επιτελέσουν κοινωνικό ρόλο. Δε λειτουργούν απλά με αποκλειστικό σκοπό τον πλουτισμό και την αύξηση των κερδών. Το χρήμα και τα πλούτη αποτελούν ευδαιμονία, ευτυχία, έλεγε ο Αριστοτέλης, μόνον εφόσον αυτός που τα διαθέτει έχει ως στόχο να βελτιώσει τη ζωή του, τη ζωή των συμπολιτών του, μόνον όταν μπορέσει να ευερεγθήσει, να γίνει μακίχνας και προστάτης της τέχνης και των γραμμάτων.

2. Λειτουργία ελληνο-αυστραλιανού εμπορικού και βιομηχανικού επιμελητηρίου με μηχανισμούς συνεργασίας και αλληλεξάρτησης με τον αντίστοιχο κόσμο της Ελλάδας, της Κύπρου και της Ενωμένης Ευρώπης.

3. Ίδρυση και λειτουργία κέντρων προβολής και διάχυσης του ελληνικού πολιτισμού αξιοποιώντας το κρατικό σύστημα παιδείας και το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας.

4. Ίδρυση και λειτουργία εστιών κοινωνικής πρόνοιας και φροντίδας του Ελληνισμού της Αυστραλίας. Η Αυστραλιανή Κυβέρνηση διαθέτει κονδύλια και μηχανισμούς, ώστε ο Ελληνισμός να ιδρύσει Οργανισμούς Κοινωνικής Πρόνοιας, που θα συντηρούνται αποκλειστικά από επιχορηγήσεις του αυστραλιανού δημοσίου, όχι μόνον βέβαια για τους γέροντες, αλλά και για τους ανέργους, τους ασθενείς, τους ναρκομανείς, καθώς και υπηρεσίες που έχουν σχέση με τον επαγγελματικό προσανατολισμό.

5. Στο χώρο παιδείας είναι ανάγκη να ιδρυθούν:

- Παιδικοί σταθμοί για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, όπου θα χρησιμοποιείται μόνον η ελληνική γλώσσα (πέντε με έξι ώρες ημερησίως). Τα προγράμματα αυτά στηρίζει οικονομικά η Ελληνική Πολιτεία και το Αυστραλιανό Υπουργείο Πρόνοιας.

- Λειτουργία πραγματικά δίγλωσσων σχολείων από τις μεγάλες Ελληνικές Κοινότητες, όπως συνέβηκε στη Μελβούρνη και στην Πέροθ.

- Στήριξη των Τμημάτων, Τομέων, Εδρών και Κέντρων Ελληνικών Σπουδών, Μελετών και Έρευνας. Επιβολή εξάωρης και οκτάωρης ελληνόγλωσσης διδασκαλίας στα κοινοτικά σχολεία, καθώς και στα Ημερήσια Ελληνικά. Δεν είναι δυνατόν, να μάθει το παιδί Ελληνικά με δύο-τρεις ώρες διδασκαλίας.

6.3 Συμπεράσματα και προτάσεις

Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε και σε σχέση πάντα με την εμμηνεία και τα συμπεράσματα, που ήδη διατυπώθηκαν στην περίληψη, θα καταθέσουμε στην ενότητα αυτή κάποια επιπρόσθετα συμπεράσματα και προτάσεις.

Με την αυγή του νέου αιώνα, με τη συμπλήρωση μισού αιώνα από τη μαζική εποίκιση Ελλήνων εποίκων στους Αντίποδες και μίας γενιάς από τον τερατισμό της μετανάστευσης νοτιευρωπαϊών, η Ελληνική χρησιμοποιείται ακόμη ως όργανο επικοινωνίας από τους ελλαδογεννημένους, ως μέσον προβολής εθνοτικογλωσσικής ταυτότητας από τους αυστραλογεννημένους και ως σύμβολο πολιτιστικής σύγκλισης από τους αλλοεθνείς κατοίκους της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας.

Παρά την ύπαρξη ελληνόγλωσσων διαφημίσεων στους εμπορικούς και κρατικούς «τηλεοπτικούς» και ραδιοφωνικούς σταθμούς, την εμφάνιση ελληνόγλωσσων αφισών σε περίοπτες θέσεις σε όλες τις αυστραλιανές μεγαλουπόλεις, κυρίως, όμως στη Μελβούρνη και στο Σίδνεϊ, με στόχο τη μονόγλωσση ελληνική πελατεία, και, τέλος, παρά τη μαζικότητα της εκμάθησης και τη συμβολικότητα της χρήσης της από τους Ελληνοαυστραλούς της δεύτερης και τρίτης γενιάς, δεν απολαμβάνει το ανάλογο κύρος και παραμένει με το γόητρο της γλώσσας μιας εθνοτικής ομάδας στην Αυστραλία.

Επιπλέον, η έρευνα αυτή επιβεβαίωσε ότι η Ελληνική δεν ανέπτυξε αρκετούς μηχανισμούς, που να επιτρέπουν το συναγωνισμό της με άλλες εμπορικές (lingua franca) γλώσσες (Γαλλική, Γερμανική, Ισπανική), νεοεμπορικές (Austrade Languages) (Ιαπωνική, Μανδαρινική, Ινδονησιακή-Μαλαισιακή), αλλά και κύριες γλώσσες των εθνοτικών ομάδων της Αυστραλίας (Ιταλική). Στην περίπτωση της Ιταλικής, η οποία διέσχεται οξύτερη κρίση στο κρατικό σύστημα, ισχύει η γενναιότατη ενίσχυση των προγραμμάτων της μέσα από το σύστημα της Καθολικής Εκπαίδευσης, της οποίας Καθολικής Εκπαίδευσης ο γενικός Προϋπολογισμός ενισχύεται κατά 58% από την Κοινοπολιτειακή Κυβέρνηση- μοναδικό φαινόμενο στον κόσμο.

Το μεγάλο σχετικά ποσοστό των αλλοεθνών και αλλόγλωσσων, που επιλέγει την Ελληνική στηρίζει την απόφασή του στο ότι: (α) είναι μια γλώσσα που προσφέρεται υποχρεωτικά το σχολείο, (β) στη χώρα συνοικεί συμπαγής πληθυσμός Ελλήνων εποίκων και (γ) στο κλέος του ελληνικού πολιτισμού.

Η Ελληνική μπορεί να καταστεί ανταγωνιστική, παρά τις εγγενείς αδυναμίες, που της

ασκούνται στο χώρο της επαγγελματικής αποκατάστασης των σπουδαστών της, των διακρατικών εμπορικών συναλλαγών και άλλων πολιτικο-οικονομικών αιτιών, εφόσον:

(α) δρομολογηθούν οργανωμένα αναλυτικά προγράμματα, που δίνουν ισοβαρή έμφαση τόσο στη γλωσσική επάρκεια, όσο και στην πολιτιστική καλλιέργεια,

(β) αναγνωρισθεί από τους φορείς της ως επιτυχής διδασκαλία της γλώσσας όχι μόνον η διατήρησή της ως μητρικής ή συμβολικής γλώσσας από τους Έλληνες στο γένος σπουδαστές της, αλλά θεσπισθούν επιπρόσθετα επίπεδα κατάρτισης και γλωσσικής επίδοσης, όπως άλλωστε συμβαίνει με τις εμπορικές και νεοεμπορικές γλώσσες,

(γ) προωθηθούν κυρίως πολιτιστικά και εμπορικά κίνητρα για εκμάθησή της, εκμεταλλευόμενοι την έξαρση της τουριστικής οικονομίας και την πρόσφατη ανέλιξη της βιομηχανίας φιλοξενίας (hospitality industry) στην Αυστραλία αλλά και το νευραλγικό και ευαίσθητο χώρο της Ελλάδας στην καθ' ημάς Ανατολή, και ιδιαίτερα στα Βαλκάνια, την Ανατολική Ευρώπη δια μέσου της Ενωμένης Ευρώπης,

(δ) προωθηθούν τα γλωσσικά οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν σπουδάζοντας την Ελληνική, ήτοι διεύρυνση του λεξιλογίου της Αυστραλιανής Αγγλικής, εναργέστερη κατανόηση των μηχανισμών και των δυνατοτήτων της τελευταίας. Προωθηθούν επίσης τα πνευματικά οφέλη από την εκμάθηση της Ελληνικής, ήτοι ανάγνωση και κατανόηση των αρχαιότερων μνημείων του λόγου του Δυτικού Πολιτισμού και του Χριστιανισμού,

(ε) καθιερωθούν βιώσιμα προγράμματα αποτελεσματικής εκμάθησης της γλώσσας. Το πολυεδρικό, πολυσχηματικό και πολυεπίπεδο των φορέων ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης δεν αποτελούν αρνητικούς παράγοντες, εφόσον καλλιεργηθούν οι προϋποθέσεις συγκράτησης του σπουδαστικού δυναμικού και επιτευχθεί το μαθησιακό ζητούμενο, κατά περίπτωση,

(στ) υιοθετήσουν οι εκπαιδευτικοί της ανάλογες μεθόδους διδασκαλίας και ελαστικά προγράμματα διδασκαλίας, έχοντας υπόψη τους περιορισμούς, που ασκούν το ποικίλο μαθησιακό επίπεδο και η γνωσιολογική ασυνέπεια κατά τάξη,

(ζ) εκτυπωθούν κατάλληλα βιβλία, που αναγνωρίζουν τους γλωσσικούς περιορισμούς, που ήδη αναλύθηκαν στα προηγηθέντα σχετικά κεφάλαια, τη θεματική ροή, την καλλιέργεια όλων των επιπέδων της γλώσσας, τη μαθησιακή ασυνέπεια, την ποικιλία των επιπέδων γλωσσικής επάρκειας κατά τάξη και το ζητούμενο επίπεδο κατάρτισης,

(η) διαμορφωθούν και τεθούν σε λειτουργία μηχανισμοί, που εξασφαλίζουν συνέχιση των σπουδών από την πρωτοβάθμια προς τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και από επίπεδο σε επίπεδο εκμάθησης για τους ομογενείς και αλλοεθνείς σπουδαστές.

Η έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» έδειξε ότι η Ελληνική παραμένει ακμαία, όχι τόσο από την άποψη της γλωσσικής της κατάστασης, όσο από την άποψη της αριθμητικής δύναμης των σπουδαστών της και των φορέων παροχής ελληνόγλωσσων προγραμμάτων. Η Ελληνική σήμερα είναι η τέταρτη πλέον ευρέως διαδεδομένη γλώσσα της χώρας. Η Βικτώρια, η Νέα Νότια Ουαλία και η Νότιος Αυστραλία έχουν αναπτύξει συστηματικότερα προγράμματα εμπέδωσής της και διασφαλίζουν το κύρος της Ελληνικής ως γλώσσας ευρύτατης χρήσης. Η ακμαιότητα αυτή της Ελληνικής, ωστόσο, θα εξαρτηθεί από το κατά πόσον θα παραμείνει αποτελεσματική η διδασκαλία της σε όσο το

δυνατό μεγαλύτερο αριθμό κατοίκων της Αυστραλίας. Ως εκ τούτου, η Ελληνική παρουσιάζει παράλληλα ορισμένες σοβαρές αδυναμίες, οι οποίες έχουν σχέση με τους εξής παράγοντες:

(α) Εμφανής είναι η έλλειψη συνεκτικότητας και συνοχής μεταξύ των φορέων ελληνόγλωσσων προγραμμάτων, καθώς και μεταξύ των επιπέδων εκμάθησης στον αυτό φορέα. Η κατάσταση αυτή εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους, διότι σε αρκετές περιπτώσεις καθίσταται ακόμη και ανταγωνιστική με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η έναρξη και λειτουργία νέων προγραμμάτων ή να διακόπτεται η παροχή άλλων.

(β) Η επικρατούσα αντίληψη στην ευρύτερη αυστραλιανή κοινωνία ότι η Ελληνική αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο της ελληνικής παροικίας. Η τάση αυτή ενισχύεται από την οργανωμένη παροικία, η οποία φροντίζει σχεδόν αποκλειστικά μόνον για τους Έλληνες στο γένος σπουδαστές και αδιαφορεί για τις μικρότερες ομάδες σπουδαστών που εκφράζουν ενδιαφέρον να την εκμάθουν. Η έλλειψη ελληνόγλωσσων προγραμμάτων για σπουδαστές μη ελληνικής καταγωγής στον κοινοτικό φορέα είναι σχεδόν παντελής.

(γ) Η προοδευτική συρρίκνωση του μαθητικού πληθυσμού στα ελληνόγλωσσα προγράμματα του κρατικού φορέα και η έξοδος του στα παροικιακά, πέρα από τις ευρύτερες ψυχολογικές και κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις που έχει, ενισχύει την άποψη ότι τα Ελληνικά, ακόμη και ως προνόμιο της Ελληνικής Παροικίας, δεν αποτελούν αντικείμενο απολαβής της ευρύτερης ομογένειας, αλλά μέρους της. Η άποψη ότι ενδέχεται στο μέλλον η εκμάθηση της Ελληνικής να αποτελέσει προνόμιο μιας μερίδας μόνον του Ελληνισμού αποτελεί αφ' εαυτής αντικίνητρο και ανασχετικό παράγοντα εκμάθησής της.

(δ) Η έλλειψη ενός γλωσσικού χάρτη της Ελληνικής, διαμορφωμένου με βάση τη διασύνδεση των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων, από τα πρωτοβάθμια προς τα δευτεροβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα, ώστε να ρυθμισθεί και να διασφαλισθεί κατά τρόπο αποτελεσματικό η συνέχειά τους. Σε πολλά προάστια της Αδελαΐδας, του Σύδνεϋ και της Μελβούρνης λειτουργούν πέντε και έξι ελληνόγλωσσα προγράμματα σε δημοτικά σχολεία, χωρίς να διασφαλίζεται η συνέχειά τους στα Γυμνάσια των αυτών προαστίων. Επίσης, στην Κουησλάνδη και Βόρεια Επικράτεια λειτουργούν ελληνόγλωσσα προγράμματα μόνο στα δευτεροβάθμια κρατικά σχολεία, ενώ στη Δυτική Αυστραλία μόνο στα δημοτικά.

(ε) Η ελλιπής λειτουργία ελληνόγλωσσων προγραμμάτων μετά το Δημοτικό, στα εθνοτικά σχολεία. Γυμνασιακά τμήματα στην Ελληνική δεν λειτουργούν στα κοινοτικά σχολεία της Πέρθης, της Βρισμπάνης, του Χόμπαρτ, του Ντάργουιν και της Καμπέρας.

(στ) Το ανεπαρκές των ωρών διδασκαλίας και της συχνότητας διδασκαλίας.

Η έξοδος των σπουδαστών της Ελληνικής προς τα απογευματινά και ελληνικά ημερήσια ανεξάρτητα σχολεία, η έλλειψη οργανωμένης εκπαιδευτικής υποδομής στα νεόδημητα προάστια, όπου μεταναστεύουν οι αυστραλογεννημένοι Έλληνες γονείς, η αδιαφορία των γονέων, η έλλειψη συστηματικής διαφώτισης γονέων και σπουδαστών για τα οφέλη που προκύπτουν από την εκμάθηση της Ελληνικής και ο υψηλός σχετικά δείκτης των διεθνικών γάμων προκαλούν σοβαρή εθνογλωσσική απόκλιση προς την κυρίαρχη γλώσσα και πολιτιστικό περιβάλλον.

Η έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» έδειξε επίσης ότι οι παραγωγικές και αφομοιωτικές ικανότητες της Ελληνικής στην Αυστραλία δεν λειτουργούν αποτελεσματικά, εξαιτίας των περιορισμών που ασκεί αλλοτροπικά το ξενόγλωσσο περιβάλλον, ενώ οι εκφραστικές δυνατότητες παραμένουν στάσιμες. Ο κυριότερος κίνδυνος που εμφωλεύει έχει σχέση με τον υποτονικό και ελλειμματικό χαρακτήρα της ελληνικής εθνολέκτου, ως νόρμας, ως μέσου δηλαδή καθημερινής επικοινωνίας με συμβατικό χαρακτήρα. Οι περιορισμοί, που ασκούνται στην Ελληνική από την κυρίαρχη γλώσσα, την Αυστραλιανή, μειώνουν τις εσωτερικές και εξωτερικές γλωσσικές αντιστάσεις της πρώτης. Αν σ' αυτό προστεθεί και η γενικότερη τάση που έχει σχέση με την οικονομία της έκφρασης και την ανάγκη για ταχύτατη διεκπεραίωση του γλωσσικού μηνύματος, τότε τα προβλήματα αυξάνουν. Η οικονομία της έκφρασης αποχυμώνει τον λόγο (περικόπτονται οι εκφραστικές αποχρώσεις του λόγου και επιβάλλονται σολοικισμοί, αρρυθμίες και παρατονισμοί), ισοπεδώνει τη μορφοσυντακτική ορθότητα και προκαλεί σοβαρότατη λεξιπενία.

Η γενική διάγνωση είναι ότι τα σχολεία, με την παρούσα μορφή διδασκαλίας και διάθροση εκπαιδευτικού προγράμματος, δε βοηθούν στην καλλιέργεια των γλωσσικών ικανοτήτων. Κύριοι παράγοντες ανάσχεσης της ελληνομάθειας και εμπέδωσης ενός σωστού προγράμματος είναι ουσιαστικά το μονοήμερο της εκπαίδευσης, ο περιορισμένος αριθμός των ωρών και η ασυνεπής παρακολούθηση των μαθημάτων. Οι σχολικές εορτές και οι προετοιμαστικές διαδικασίες (πρόβες, τραγούδια και χοροί), αν και καλλιεργούν και ενισχύουν πολιτιστική συνείδηση δεσμού με την Ελλάδα, δεν επιτρέπουν τη σωστή και επαρκή εφαρμογή του σχολικού προγράμματος. Η απόκτηση γλωσσικής επίτευξης (language achievement) με την παρακολούθηση ενός απαιτητικού γλωσσικού προγράμματος είναι δυνατή μόνο στο ένα τρίτο των σπουδαστών. Κύριες αιτίες της γενικότερης αδιαφορίας που χαρακτηρίζουν τις ελληνικές σπουδές είναι η έλλειψη ροής στο λεξιλόγιο των μαθημάτων που προσφέρονται, ήτοι δεν υπάρχει θεματική αλληλουχία, ανανέωση και επανάληψη ή πρόσβαση από το μέρος στο σύνολο, η απουσία ασκήσεων και προγραμμάτων που να θεραπεύουν τα βασικά μορφοσυντακτικά ανακόλουθα και η πλημμελής εμφάνιση του θεματικού κεντρίσματος μέσα από τα υπάρχοντα αναγνωστικά εγχειρίδια.

Αναφορικά με τους ομογενείς σπουδαστές της Ελληνικής, η παρούσα έρευνα έδειξε ότι οι μαθητές των απογευματινών σχολείων αποκτούν σχετικά επαρκή αναγνωστική δεξιότητα, αλλά δεν μπορούν να ανταποκριθούν στους άλλους μηχανισμούς της γλώσσας, ιδιαίτερα στην ομιλητική και εκφραστική δεξιότητα. Το επίπεδο της κατανόησης παραμένει υψηλό, διότι η Ελληνική συνεχίζει να λειτουργεί ως οικόλεκτος, αλλά δεν υπάρχει ευχερής καλλιέργεια της έκφρασης, με αποτέλεσμα να προκαλείται λεξιλογική σύγχυση και μορφολογικές και συντακτικές αποκλίσεις με ιδιαίτερα προβληματικά την ορθότητα, τη λεξιπενία, τα ανακόλουθα στα άρθρα, γένη και αριθμούς και την έντονη εναλλαγή του γλωσσικού κώδικα. Σημειώνεται μια φθίνουσα πορεία, όσον αφορά την ομιλητική ικανότητα, ενώ οι μηχανισμοί της γραφής και της σύνταξης είναι ακόμη περισσότερο αδύνατοι.

Προκειμένου να ενεργοποιηθεί με ζωντανό ρυθμό η ελληνομάθεια στα εθνοτικά σχολεία, είναι ανάγκη να γίνουν βασικές τομές (α) στη λειτουργία των σχολείων (αύξηση αριθμού ωρών διδασκαλίας, συχνότητας), (β) τη χρήση βιβλίων με ενότητες και θέματα που καλ-

λιεργούν τη θεματική ροή, που δίδουν έμφαση στους μηχανισμούς της έκφρασης και της ομιλητικής δεξιότητας) και (γ) στην αναγκαιότητα να μετεκπαιδευτούν οι εκπαιδευτικοί σε νέα συστήματα διδασκαλίας και αξιολογήσεις υλικού και προγραμμάτων. Χρειάζεται να εφαρμοσθεί παρεμβατική πολιτική από την Κοινότητα και την ιδιωτική πρωτοβουλία, από τους φορείς δηλαδή οι οποίοι παραμένουν οι κατ' εξοχήν υπεύθυνοι του είδους αυτού της εκπαίδευσης. Ρεαλιστική είναι η λύση που αναφέρεται στην καθιέρωση επιμορφωτικών σεμιναρίων αξιοποίησης των ομογενών εκπαιδευτικών που αποφοιτούν από τα Αυστραλιανά ΑΕΙ προς εμπλουτισμό της γλωσσικής και πολιτιστικής τους υποδομής.

Η ένταξη των Εθνοτικών Σχολείων στο γραφειοκρατικό σύστημα των Πολιτειακών Κυβερνήσεων το 1992 και η δημιουργία του Ethnic School Directorate, το οποίο είναι υπεύθυνο για τη χρηματοδότησή τους, η καθιέρωση ετήσιας κατά κεφαλήν χρηματικής επιδότησης και η αναγνώριση των τμημάτων τους ως πληρούντα τις προϋποθέσεις αξιολόγησης των υποψηφίων τους για τις εισαγωγικές εξετάσεις του Πανεπιστημίου, ήσαν οι κυριότεροι παράγοντες που οδήγησαν στην πληθυσμιακή αύξηση των μαθητών τους. Η ανάληψη της ευθύνης επιδότησης των εθνοτικών σχολείων από την πολιτειακή Κυβέρνηση της Βικτωρίας είχε ως συνέπεια τη διαμόρφωση ευρύτερης νοοτροπίας αποδεκτικότητας και αναγνώρισης. Ωστόσο, παρά τα σοβαρά επιτεύγματα στο τρόπο της οργάνωσης που μεθοδεύθηκαν την τελευταία πενταετία, σοβαρότατα παραμένουν τα προβλήματα έλλειψης επίσημης πολιτικής και ενός οργάνου που θα εποπτεύει και θα αξιολογεί το έργο και την προσφορά τους.

Η δόμηση των ελληνικών σχολείων σε πρότυπα ηλικίας όμοια με αυτά της Ελλάδας, όχι μόνον δεν βοηθά στην εκμάθηση και διατήρηση της ελληνικής, αλλά ενεργεί ως αποτρεπτικός παράγοντας, ιδιαίτερα σε πόλεις χωρίς συμπαγή ελληνικό πληθυσμό, διότι τα περισσότερα παιδιά δεν αρχίζουν τις σπουδές τους από την ηλικία του κανονικού σχολείου. Έτσι, μόλις ο μαθητής εισαχθεί στο Γυμνάσιο εγκαταλείπει και τις σπουδές του στο ελληνικό δημοτικό σχολείο.

Οι εκπαιδευτικοί και η διοικητική ηγεσία των ημερησίων σχολείων της εποχής δεν προγραμματίσε με βάση την επερχόμενη αλλαγή. Η έλλειψη σαφούς προγραμματικής πολιτικής εξανάγκασε τις διευθύνσεις των σχολείων αυτών, όταν άλλαξε η δημογραφική σύνθεση του μαθητικού τους δυναμικού με την έλευση πλέον παιδιών τρίτης γενιάς, να καταφύγουν στην εύκολη και οικονομικά βιώσιμη λύση. Αντί να αναπτύξουν δίγλωσσα προγράμματα, ενισχύοντας τη δυναμική των μαθημάτων για αρχαίους και να συγκρατήσουν το ίδιο αριθμό ωρών διδασκαλίας της Ελληνικής που ίσχυε στην προγενέστερη κατάσταση, ήτοι από οκτώ έως δέκα ώρες την εβδομάδα, μείωσαν τον αριθμό αρχικά σε έξι ώρες και μετά σε τέσσερις, στα περισσότερα σχολεία. Έτσι, ουσιαστικά, μετατοπίσθηκε και το λειτουργικό βάρος των σχολείων αυτών από δίγλωσσα που ήσαν, σε σχολεία υπό έλεγχο της ομογένειας, τα οποία διατηρούν απλώς ελληνόγλωσσα προγράμματα.

Οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που ορίσθηκαν μέσα από το ήδη υπάρχον διδακτικό προσωπικό από τη διεύθυνση του σχολείου να διδάξουν την Ελληνική παρουσιάζουν στην πλειοψηφία τους σοβαρά προβλήματα γλωσσικής ανεπάρκειας, αν και είναι αρτίως εκπαιδευμένοι ως δάσκαλοι της Αυστραλιανής. Πολλοί διευθυντές σε συνευξείς τους τόνισαν την ανάγκη να επανεκπαιδευτούν κατάλληλα αυτοί οι generalist δά-

σκαλοι, προκειμένου να αναπτύξουν αριότερες γλωσσικές και ακαδημαϊκές ικανότητες, ώστε να χρησιμοποιηθούν ως δάσκαλοι της Ελληνικής, ιδιαίτερα σε μικρά σχολεία. Η εξάρτηση των μικρών σχολείων σε ειδικευμένο προσωπικό, δηλαδή εκπαιδευτικούς της Ελληνικής (*supernumerary*), έχει αρνητικές επιπτώσεις για το σχολείο, διότι ερμηνεύεται από γονείς και συναδέλφους εκπαιδευτικούς ότι οι εκπαιδευτικοί της Ελληνικής τους στερούν έναν εκπαιδευτικό της γενικής κατεύθυνσης του σχολείου. Επί του παρόντος, οι καλύτεροι και αριότεροι εκπαιδευτικοί βρίσκονται ανάμεσα στους ειδικευμένους Ελληνιστές. Ο αριθμός των ειδικευμένων δασκάλων είναι περισσότερο υψηλός στη Βικτώρια.

Η δημογραφική συρρίκνωση του μαθητικού δυναμικού στα κρατικά σχολεία εν γένει οδηγεί στον περιορισμό των γλωσσών που προσφέρονται προς τους μαθητές τους. Η Ελληνική κατέχει συνήθως την τρίτη κατά σειρά γλώσσα προτεραιότητας μετά τις Ασιατικές-εμπορικές και την Ιταλική, οπότε είναι από τις πλέον εύρωτες. Η εμπέδωση οικονομικών περιορισμών σε ένα σχολείο συνεπάγεται την εφαρμογή περιοριστικών μέτρων στα προγράμματα γλωσσών και κατά συνέπεια η Ελληνική δεν μπορεί οικονομικά να δικαιολογηθεί ως τρίτη προσφερόμενη γλώσσα. Η πιθανότητα δυναμικής προβολής των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων στον κρατικό φορέα εξασθενεί ακόμη περισσότερο με την έλλειψη μεθοδευμένης πρόνοιας για τον φορέα αυτόν από την ομογένεια και την ιεραρχία της. Για παράδειγμα, στη διάρκεια της τριακονταετούς σχεδόν παρουσίας των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων στον κρατικό φορέα, η απουσία των ελληνικών αρχών, εκκλησιαστικών, κοινοτικών και εθνικών και ιδιαίτερα των ελλαδιτών επισήμων που επισκέπτονται την Αυστραλία, ήταν εμφανέστατη.

Τα περισσότερα Τμήματα Ελληνικών Σπουδών της Αυστραλίας προσφέρουν μαθήματα που έχουν σχέση με τη λογοτεχνία και τη γλώσσα. Η διάθρωση των μαθημάτων στηρίζεται σε τρίαωρα σεμινάρια και τετράωρα θεματικά αντικείμενα, εξασφαλίζοντας 120-150 ώρες διδασκαλίας κατά αντικείμενο ετησίως. Η ανάληψη εκ μέρους των φοιτητών επιπλέον μαθημάτων επιλογής στις ελληνικές σπουδές έχει ως αποτέλεσμα να ενδιατρέφουν οι φοιτητές για 720-900 ώρες κατά τη διάρκεια του πτυχίου τους. Ωστόσο, ο χρόνος διδασκαλίας δεν κρίνεται ικανός για να εξασφαλίσει γλωσσική επάρκεια στους φοιτητές εκείνους, οι οποίοι επιδιώκουν επαγγελματικό προσανατολισμό εκπαιδευτικού της ελληνικής γλώσσας στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας. Οι φοιτητές αυτοί είναι αναγκαίο να παρακολουθήσουν τουλάχιστον ένα επιπλέον εξάμηνο σπουδών αποκλειστικά στη γλώσσα, ως μέρος του τετάρτου έτους σπουδών, και στη συνέχεια να παρακολουθήσουν ένα ακόμη εξάμηνο ειδικά γλωσσικά σεμινάρια στην Ελλάδα, προκειμένου να εξασφαλίσουν εναργέστερη επάρκεια των γλωσσικών τους κυκλωμάτων.

Πολλά πανεπιστημιακά προγράμματα είναι πλέον παρωχημένα και δεν ελκύουν μαθητικό πληθυσμό, επειδή ακριβώς δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Η έμφαση στη λογοτεχνία της Γενιάς του Τριάντα, αν και προαγάγει τη λογοτεχνία μας και καλλιεργεί και ικανοποιεί τις πνευματικές ανάγκες αρκετών φοιτητών, δεν έχει άμεσα και πρακτικά οφέλη για τις επαγγελματικές και λειτουργικές ανάγκες του αυστραλιανού περιβάλλοντος. Μαθήματα που έχουν σχέση με την πρακτική, λειτουργική εφαρμογή των γνώσεων, που αποκομίζουν στο επάγγελμά τους και στις οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες της χώρας,

θα δημιουργούσαν υγιέστερες αριθμητικές προοπτικές. Για παράδειγμα, η καθιέρωση μαθημάτων Ελληνικής για τους νομικούς, ιατρούς, κοινωνικούς λειτουργούς, δημοσιογράφους, μεταφραστές και διερμηνείς, εκπαιδευτικούς, δημόσιους λειτουργούς θα προσέδινε αμεσότητα και λειτουργικότητα στο ρόλο του Πανεπιστημίου. Επίσης, η καλλιέργεια σχέσεων με άλλες σχολές, κυρίως οικονομικών, πληροφορικής, φιλοξενίας και τουρισμού, θα μπορούσε να οδηγήσει σε πτυχία σύνθετης ακαδημαϊκής κατάρτισης (Combined Degrees), τα οποία θα ήταν περισσότερο δημοφιλή, γιατί η πρακτική ωφέλεια θα ήταν απεριορίστη, όχι μόνον για επαγγελματική ανέλιξη στην Ωκεανία, αλλά και στην Ευρώπη.

Τα κυριότερα μέτρα, που θα πρέπει να ληφθούν συστηματικά υπόψη, για να επιτύχουμε υψηλή αντοχή της γλώσσας και για να ελπίζουμε στην ελληνική συνέχεια στην Ωκεανία, συνοψίζονται στα εξής;

- Η αξιοποίηση των ομογενών εκπαιδευτικών με κατάλληλη επιμόρφωσή τους, (εξάμηνα σεμινάρια στην Αυστραλία και στην Ελλάδα), ώστε να εμπλουτισθούν οι γλωσσικοί και πολιτιστικοί τους μηχανισμοί,

- ο περιορισμός του ποσοστού των αποσπασμένων εκπαιδευτικών στις μεγαλουπόλεις της Αυστραλίας, όπου θα μπορούσαν να λειτουργήσουν με αμοδιότητες συμβουλευτικές, και η παράλληλη αύξηση του αριθμού τους στη Νέα Ζηλανδία και στην επαρχία της Αυστραλίας, (ιδιαίτερα στη άπω βόρεια Κουησλάνδη, Τασμανία, Launceston, Νότια Αυστραλία, Δυτική Αυστραλία και Βόρεια Επικράτεια),

- η υιοθέτηση μέτρων ρεαλιστικής αντιμετώπισης της γλώσσας και του πολιτισμού, πέρα και έξω από τους περιορισμούς της ομογένειας,

- η καθιέρωση ελαστικότερων ζητούμενων επάρκειας και επίδοσης των σπουδαστών της Ελληνικής,

- η προσπάθεια υιοθέτησης ελληνόγλωσσων προγραμμάτων, που θα απευθύνονται σε υποψήφιους σπουδαστές της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας,

- η κατάλληλη και μεθοδευμένη ενημέρωση των γονέων, ιδιαίτερα δεύτερης και τρίτης γενιάς υπέρ της ελληνομάθειας των παιδιών τους,

- η συστηματική, εναργής ενημέρωση των διευθυντών των αυστραλιανών κρατικών σχολείων, καθώς και των αλλοεθνών γονέων και σπουδαστών για τα οικονομικά, επαγγελματικά, γλωσσικά, πολιτιστικά και πνευματικά οφέλη που προκύπτουν από την εκμάθηση της Ελληνικής σε όποιο επίπεδο και βαθμό κατάρτισης,

- η δραστηριοποίηση των γονέων στο κρατικό σύστημα εκπαίδευσης και η συμμετοχή τους στα λειτουργούντα Σχολικά Συμβούλια, όπου λαμβάνονται αποφάσεις, με την επανασύσταση και επαναλειτουργία Συλλόγων Γονέων, στα κατά τόπους σχολεία και την ύπαρξη και λειτουργία συλλογικού φορέα τους,

- η καλλιέργεια προϋποθέσεων λειτουργικής συνεκτικότητας μεταξύ των φορέων και των επιπέδων διδασκαλίας,

- η αύξηση των ωρών διδασκαλίας των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων από 260-350 λεπτά και της συχνότητας των μαθημάτων, σε δύο τουλάχιστον ημέρες την εβδομάδα,

- η δημιουργία και υιοθέτηση γλωσσικού χάρτη της Ελληνικής στην Αυστραλία για να επιτευχθεί συνοχή και συνέχεια στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση,

- η εισαγωγή νέων ελληνόγλωσσων προγραμμάτων σε νεόδημητα προάστια των μεγάλων αστικών κέντρων, όπου μεταναστεύουν αυστραλογεννημένοι Έλληνες,
- η λειτουργία στη Μελβούρνη, Σύδνεϋ και Αδελαΐδα ενός πραγματικά δίγλωσσου, σε μορφή γλωσσικής ανάδυσης (language immersion classes), ημερησίου σχολείου,
- η καλλιέργεια κινήτρων στα ημερήσια ελληνικά, ώστε να καταστούν το όντι δίγλωσσα, με την καθιέρωση επιχορηγήσεων και πρακτικών ωφελειών από την εφαρμογή αναβαθμισμένων ελληνόγλωσσων προγραμμάτων,
- η καλλιέργεια και (υπο)στήριξη όλων των εκφάνσεων και εκφράσεων του ελληνικού πολιτισμού μέσα από τις οποίες καλλιεργείται και προβάλλεται η ελληνομάθεια και, κυρίως, το ελληνικό θέατρο, τραγούδι, μουσική, χορός, ελληνική παράδοση και ηθογραφία, ελληνική κουζίνα και ψυχαγωγία,
- η εντόπιση, συγκέντρωση, αξιολόγηση και πρόσβαση διδακτικού υλικού, υιοθετώντας πλέον σύγχρονες τεχνολογικές μεθόδους, κυρίως ψηφιακή τεχνολογία, ώστε η ζητούμενη πρόσβαση να είναι εφικτή και σε σχολεία, που λειτουργούν μακριά από τα κέντρα του οργανωμένου ελληνισμού,
- η συγγραφή και προώθηση βιβλίων, στα οποία θα λαμβάνονται σοβαρά υπόψη (α) η συσταλμένη ήδη γλωσσική κατάρτιση στην Ελληνική των σπουδαστών, επειδή διαμορφώνεται μέσα στους γλωσσικούς περιορισμούς, που ασκεί το αγγλοσαξονικό περιβάλλον, (β) η εκμάθηση της Ελληνικής από ένα μαθησιακά ανομοιογενές δυναμικό, (γ) οι γλωσσικές αδυναμίες των ομογενών σπουδαστών σε όλα τα γλωσσικά επίπεδα και σε όλους τους μηχανισμούς και δεξιότητες που ήδη αναλύθηκαν παραπάνω, (δ) η παράλληλη καλλιέργεια και εκμάθηση της Ελληνικής και του ελληνικού πολιτισμού, ώστε τα βιβλία να χρησιμοποιηθούν και από αλλοεθνείς σπουδαστές και να επιτευχθεί μακρόπνοη διάρκεια της αντοχής τους.

Σημειώσεις

1. Συνέντευξη Υπουργού Παιδείας στο Πρόγραμμα της Κυριακής, Κανάλι 9, 10 Ιουνίου 2001.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Προκειμένου να συγκεντρωθεί το υλικό της μελέτης στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» και να εξασφαλισθεί η συνεργασία των φορέων εκπαίδευσης κατά Πολιτεία, εργάστηκαν επιστημονικοί ερευνητές σε κάθε Πολιτεία και Επικράτεια. Η εύρυθμη συνεργασία και η προθυμία που επιδείχθηκε από όλους, αποτέλεσαν καθοριστικούς παράγοντες στην επιτυχή διεκπεραίωση του όλου προγράμματος. Μέλη και συνεργάτες της Ερευνητικής Επιτροπής είχαν την ευκαιρία να διαβάσουν τα κείμενα της τελικής εργασίας και να εκφράσουν τις απόψεις τους, συμβάλλοντας με τις παρατηρήσεις τους. Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

Βιάτου Ντίνα, Εκπαιδευτικός Wellington, Νέα Ζηλανδία
Γκογκίδης Παναγιώτης, Α. Λέκτορας, Πανεπιστήμιο La Trobe
Γλαρού Ελένη, Υπουργείο Παιδείας Νοτίου Αυστραλίας
Δουβαρτζίδη Ματούλα, Κολέγιο «Όμηρος»
Ελευθεριάδης Αναστάσιος, Επιστημονικός Συνεργάτης (Στατιστική)
Κοντός Αλέκος, Δρ Πανεπιστημίου Κουησλάνδης στη Βρισβάνη
Κουτσουβέλης Διονύσιος, Υπουργείο Παιδείας Βικτωρίας
Κυπριανού Κύπρος, Υπουργείο Παιδείας Βικτωρίας
Malny Ηρώ, Καθηγήτρια Ελληνικών, Βόρεια Επικράτεια
Νάξου Παναγιώτα, Δρ Λέκτορας, Πανεπιστήμιο Σύδνεϋ, Ν.Ν.Ο.
Παπασάββας Σάββας, Συντονιστής Ελληνικών, Κοινότητα Δυτικής Αυστραλίας
Πέτρου Σταύρος, Επιστημονικός Συνεργάτης, ΕΚΕΜΕ
Σαμαράς Χρήστος, Εκπαιδευτικός, Τασμάνια
Τσιανίκας Μιχάλης, Δρ Associate Professor, Flinders University, ΝΑ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Albert M. L. & Obler L. K. (1979):** *The Bilingual Brain*, Academic Press, New York.
- Baker Colin (1993):** *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*, Multilingual Matters, London.
- Cohen Andrew D. (1975):** *A Sociolinguistic Approach to Bilingual Education*, Newbury House Publishers.
- Cohen Bernard H. (1979):** *Models and Methods for Bilingual Education*, Teaching Resources, Corporation.
- Cornell W.F. (1970):** Myths and Traditions in Australian Education in: *Australian Journal of Education*, pp, 14-22.
- Cotera Martha & Larry Hufford (eds.) (1980):** *Bridging Two Cultures, Multidisciplinary Readings in Bilingual Bicultural Education*, National Educational Laboratory Publishers.
- Cummins Jim (1984):** *Bilingualism and Special Education: Issues in Assessment and Pedagogy*, Multilingual Matters.
- Darcy N.T. (1953):** A Review of the Literature on the effects of bilingualism on the measurement of Intelligence in: *Journal of Genetic Psychology*, v. 82, 21-57.
- Diebold A. R. (1968):** The Consequences of early Bilingualism in cognitive development and personality formation, in E. Norbeck, D. Price-Williams, & W. M. McCord (eds.), *The Study of Personality*, New York.
- Erickson Joan Good and Donald R. Omark (eds.) (1981):** *Communication Assessment of the Bilingual Bicultural Child*, University Park press.
- Gaarder A. B. (1977):** *Bilingual Schooling and the Survival of Spanish in the United States*, Rowley, MA:Newbury House.
- Genesee F. (1983):** Bilingual Education of Majority-language Children: The Immersion experiments in review in: *Applied Psycholinguistics* 4, 1-46.
- Hernandez-Chavez E. M. Burt & H. Dulay (1978):** Language Dominance and Proficiency Testing: Some General Considerations in: *NABE Journal* 3(1) 41-54.
- Jones Bob Morris & Paul A. Singh Ghuman (eds.) (1995):** *Bilingualism, Education and Identity*, Cardiff.
- La Fontaine H., B. Persky & L.H. Golubchick (1978):** *Bilingual Education*, Wayne N.J.
- Lambert W.E. (1975):** Culture and Language as Factors in Learning and Education in: A. Wolfgang (ed), *Education of Immigrant Students*, Toronto: The Ontario Institute for Studies in Education.
- Lewis E.G. (1981):** *Bilingualism and Bilingual Education*, Oxford.
- McLaughlin B. (1984):** Early Bilingualism: Methodological and Theoretical Issues, in Y. Lebrun and M. Paradis (eds), *Early Bilingualism and Child Development*, Amsterdam.
- Mackey William F. & Theodore Andersson (eds.) (1977):** *Bilingualism in Early Childhood*,

Newbury House Publishers.

Mackey W. F. (1978): The Importation of Bilingual Education Models in: J. Alatis (ed) Georgetown University Roundtable- Intervational Dimensions of Education, Washington, DC, GUP)

Macnamara J. (1966): Bilingualism and Primary Education, Edinburgh University Press.

Matheson A. (1974): The Special Consequences of being as Bilingual ® in: Rado, Marta (ed) (1974) Bilingual Education, La Trobe University, pp.77-101.

Peal E. & Lambert W.E. (1962): The Relation of Bilingualism to Intelligence, Psychological Monographs, V. 76, No 546.

Rado Marta (ed.) (1974): Bilingual Education, La Trobe University.

Rado M., L. Foster & G. Rowley (eds.) (1980): Evaluation of Factors Associated with Success in Bilingual Education, La Trobe University.

Smolics J. J. (1971): «Is the Australian School an Assimilationist Agency? Education News, pp. 13-14.

Spolsky Bernard & Robert L. Cooper (eds.) (1978): Case Studies in Bilingual Education, Newbury House Publishers.

Tamis A. M. (1985a): «Cultural, historical and socio-economic factors affecting the language loyalty of Greek immigrants in Victoria» in: Journal of Intercultural Studies, v. 5, Monash University, pp. 22-58.

Tamis A. M. (1985b): «Towards an Ethnolect: The changing structure of Modern Greek and its future», Antipodes, v. 19, Melbourne, pp. 31-36.

Tamis A. M. (1987): «The changing structure of Modern Greek: the formation of an Ethnolect», Glossologia, v. 5-6, University of Athens, pp. 123-138.

Tamis A. M. (1988): «The State of Modern Greek Language in Australia» in Kapardis A. and Tamis A. (eds.) Greeks in Australia, River Seine Press, Melbourne, pp. 67-94.

Tamis A. M. (1989): «The state of the Cypriot dialect in Australia», Dialektologia, University of Thessaloniki, pp. 27-40.

Tamis A. M. (1991a): «Language change, language maintenance and ethnic identity: The case of Greek in Australia» Journal of Multilingual and Multicultural Development, v. 11, 6, Cleredon, England, pp. 481-500.

Tamis A. M. (1991b): «Modern Greek in Australia» in: S. Romaine's (ed), Language in Australia, Cambridge University Press, Chapter 17, pp. 249-270.

Tamis A. M. (1991c): «Some linguistic and sociolinguistic phenomena: The case of Modern Greek in Australia», Proceedings in Hellenic Diaspora, Vol. II, Toronto, pp. 341-185.

Tamis A. M. (1992a): «Investigations into the current state of the Greek language and its dialects in Australia: Linguistic, psychological and sociological», Plurilinguismes, Sorbonne University, Paris, pp. 56-83.

- Tamis A. M. (1992b):** «The historical and linguistic map of Greek in Australia», *Antipodes*, v. 29-30:65-96, Melbourne.
- Tamis A. M. (1992c):** «Greek in Australia: Linguistic and social investigations on the state and future of the Greek language» in: *Proceedings of the Conference on Greeks in English-speaking Countries*, Melbourne Greek Studies Forum, pp. 235-274.
- Tamis A. M. (1993):** *Unlocking Australia's Language Potential*, Vol. 8, Modern Greek, Principal Author (Contributor author, Stathis Gauntlett wrote only the Executive Summary and Chapter Eight), (190 pages) National Language Institute of Australia and DEET, Canberra.
- Tamis A. M. (1994):** «Discourse markers and their function in the speech of Australian Greek settlers», *Glossologia*, v. 47, University of Athens, pp. 234-278.
- Tamis A. M. (1995):** «Literacy Challenges and Multiculturalism in the Greek communities of Australia» in: D. Myers' (ed), *Reinventing Literacy (Multiculturalism in Australia and the Asia/Pacific)*, Central Queensland University Press, pp. 89-103.
- Tamis A. M. (1996):** «Modern Greek in Terra Australis», *Proceedings of the 2nd International Conference*, pp.234-278, Salzburg, Austria.
- Tamis A. M. (1997a):** *The History of Greeks in Australia (1892-1954)*, Volume I, (598 pages) Vaniass Press and The University of Thessaloniki, Thessaloniki.
- Tamis A. M. (1997b):** *An Illustrated History of the Greeks in Australia*, bilingual Edition, Dardalis Archives, (pp. 320), Melbourne.
- Tamis A. M. (1999a):** *The History of Greeks in Canberra and the Surrounding Districts*, GOC of Canberra and the ACT Government (pp. 530), 1999.
- Tamis A. M. (1999b):** *The Profile of the Greek Community in Australia*, Australian Government, ID Projects, Melbourne.
- Tamis A. M. (2000a):** *The History of Greeks in Australia (1958-1975)*, Volume II, Ellikon Press, Melbourne (pp.672).
- Tamis A. M. (2000b):** «Variables influencing language learning in Australia» in: M. Damanakis (ed.) *Proceedings of the First Conference Paideia Omogenon*, pp.97-124, Rethymnon, Crete.
- Tamis A. M. (2001a):** «Linguistic problems associated with the Greek Language in Australia», *Proceedings of the Pre-Conference Meeting of the Kozanities abroad*, Melbourne.
- Tamis, A. M. (2001b):** «Greek and its state in Australia», *Glossologia*, University of Athens.
- Trueba, Henry T. & Carol Barnett-Mizrahi (eds.) (1979):** *Bilingual Multicultural Education and the Professional, From Theory to Practice*, Newbury House Publishers
- Vildomec V. (1963):** *Multilingualism*, Leyden: A. W. Sythoff.
- Williams James D. & Grace Capizzi Snipper (1990):** *Literacy and Bilingualism*, Longman.
- Zirkel P. A. (1978):** *The Legal Vicissitudes of Bilingual Education* in: H. Lafontain et. al. (eds.) *Bilingual Education*, New Jersey.

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ: ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ

- № 1: **Δαμανάκης Μιχάλης (επιμ.):** Παιδεία Ομογενών. Θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 1999.
- № 2: **Κωνσταντινίδης Στέφανος (επιμ.):** Ελληνόγλωσση εκπαίδευση στον Καναδά. Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 2001.
- № 3: **Μιχελακάκη Θεοδοσία:** Η εκπαιδευτική πολιτική της Ελλάδας για τα παιδιά των Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία (1975-1985). Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 2001.
- № 4: **Τάμης Αναστάσιος:** Ελληνόγλωσση εκπαίδευση στην Αυστραλία: Η σημερινή κατάσταση της Ελληνικής. Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 2001.

ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.

- **Δαμανάκης Μιχάλης:** Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική προσέγγιση, Gutenberg, Αθήνα 1997.
- **Δαμανάκης Μιχάλης (επιμ.):** Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο Βέλγιο και στη Γαλλία, Gutenberg, Αθήνα 1997.
- **Δαμανάκης Μ., Μιχελακάκη Θ., Λυδάκη Μ. (επιμ.):** Πρακτικά Α' Συνάντησης Εργασίας, Ρέθυμνο 27 Ιουνίου - 2 Ιουλίου 1997, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 1997.
- **Δαμανάκης Μ., Μιχελακάκη Θ. (επιμ.):** Ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό. Πρακτικά Πανελλήνιου - Πανομογενειακού Συνεδρίου, Ρέθυμνο 26-28 Ιουνίου 1998, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 1999.
- **Δαμανάκης Μιχάλης (επιμ.):** Σχέδιο Ίδρυσης Σχολείων στη Γερμανία, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 1999.
- **Δαμανάκης Μιχάλης (επιμ.):** Επίπεδα και κριτήρια διαπίστωσης / πιστοποίησης της ελληνομάθειας. Αποτελέσματα και προβληματισμοί ερευνητικών προγραμμάτων, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 2001.
- **Δαμανάκης Μ., Βάμβουκας Μ., Κατσιμαλή Γ. (επιμ.):** Προλεγόμενα Αναλυτικού Προγράμματος για την Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στο εξωτερικό, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 2001.